

August Schrader

Elégtétel

August Schrader

Elégtétel

August Schrader

Vergeltung

Hungarian translation © Nagy Károly, 2020

ISBN 978-615-81563-0-1

Előszó

August Schrader, eredeti nevén Simmel, született 1815.10.01-én Wegeleben vidéki kisvárosban, Halberstadt közelében, egy városi tanácsi hivatalnok első gyermekeként. 9 éves korától kezdve a halberstadti gimnázium tanulója volt. Miután tanulmányait a legjobb eredménnyel fejezte be, külső körülmények arra kényszerítették, hogy katonai kötelezettségét önkéntesként teljesítse, és belépett a magdeburgi 3. tüzérségi dandárba. A szolgálati idő letöltése után folytatta tanulmányait, de korábban dédelgetett tervéről, hogy jogi életpályát válasszon, kénytelen volt lemondani, mert hiányoztak az ehhez szükséges anyagi feltételek. Teljesen magára utalva könyvkiadóknak kezdett dolgozni, ismertebb francia drámaírók, mint Delavigne, Victor Hugo, Ponsard fordítójaként. Hamburgba költözve folytatta irodalmi tevékenységét, de emellett modern nyelvek magántanáraként is tevékenykedett. Az 1842-ben bekövetkezett nagy hamburgi tűz hátrányos hatással volt egzisztenciájára. Barátai tanácsára 1846-ban Lipszébe költözött, ahol 1878-ban bekövetkező haláláig termékeny munkásságot fejtett ki fordítóként, regények és ifjúságnak szánt művek írójaként.

Pályafutása kezdetén a kiadónak az a nagy ötlete támadt, hogy a megjelentetésre szánt „Hamilton gróf végrendelete” című művének borítójára írják rá: „Nach Alexander Dumas von August Schrader”. Értse ezt mindenki úgy, ahogy akarja, de a legjobb megközelítéssel a jelentése körülbelül: Alexander Dumas nyomán írta August Schrader. Az ismeretlen író műveit elkapkodták, a második kiadásnál a címdalon már az állt, hogy „Originalroman von August Schrader”, tehát August Schrader eredeti műve. A siker következtében a kiadók és irodalmi magazinok ajánlataikkal árasztották el a szerzőt, aki úgy döntött, hogy független íróként folytatja pályafutását.

Forrás: Lexikon der deutschen Dichter und Prosaisten des neunzehnten Jahrhunderts

Nagy Károly
fordító

A vörös hajú Fritz

Németország északi részének termékeny sík vidékén két gazdaság helyezkedik el egymás közelében, melyek arrafelé a leggazdagabb birtoknak számítanak. A környék lakói Nagy- és Kis-Radecknek nevezik ezt a két birtokot. Aki jól bírja a gyaloglást, alig fél óra alatt átér egyikről a másikra. A jól karbantartott és gyümölcsfákkal szegélyezett út dús gabonaföldeken és egy mezősávon vezet, melyet bővizű patak szel ketté.

Nagy-Radecken van a birtokos székhelye, Kis-Radecket a testvére irányítja. Őt látjuk egy derűs tavaszi reggel alkalmával az úton a birtokos székhelye felé igyekezni. Fritz Granfeldt városias öltözetű, huszonnyolc éves, karcsú, erőteljes felépítésű fiatalember. Ezen a napon, mivel vasárnap van, különös gondot fordított öltözetére. Szép, férfias alakjára finom anyagból készült, acélosan zöld kabát simul, inge hófehér, fejét fekete szalaggal díszített fehér szalmakalap fedí. Fritz bár gyalog teszi meg az utat, fényes csizmáin mégis ezüst sarkantyúkat visel, kezében pedig elegáns lovaglópalcát szorongat. Erősen napbarnított arca nem mondható szépnek, himlőhelyek is csúfítják. Haja és szakálla vöröses, ennek köszönheti a „vörös Fritz” gúnynevet. A vörös hajú embereket errefelé általában alattomosnak tartják. Fritz ezt az állítást hazugságnak tartotta. Nagy kék szemei nyíltak és jóindulatúak voltak. Arcvonásai annyi őszinteségről és becsületességről árulkodtak, hogy aki csak felületesen ismerte, képtelen volt bizalmatlan lenni vele szemben.

Ritka hűséggel ragaszkodott a bátyjához, jóllehet nem ugyanattól az anyától származtak. Bátyjának köszönhette gondtalan és megtisztelő beosztását Kis-Radeck első intézőjeként, melyet korlátlan meghatalmazással irányíthatott. Fritz jóindulatú volt, de szigorú, csak a hanyag dolgozók tartottak tőle, a szorgalmasak és rendesek dicsérték jóindulatát. Nem barátkozott, ez inkább azért volt így, mert nem talált senkit, aki illett volna hozzá, és nem zárkózott jellemével volt magyarázható. Szabad óráiban a földművelést tanulmányozta, új találmányokkal ismerkedett, és az utóbbi

időben magányos sétákat tett. Jogosan volt elmondható róla, hogy nem voltak barátai, de ellenségei sem. Kapcsolata féltestvérével a lehető legjobb volt. Bodo Granfeldt, a földbirtokos nem csak teljes mértékben megbízott benne, hanem öccse alapos szakmai ismereteit is nagyra értékelte. Fritz a legjobb ökonómusnak számított az egész környéken. Szomszédai gyakran keresték fel, hogy súlyosabb esetekben kikérjék tanácsát. Szobájában tekintélyes könyvtára volt, valamint egy piano, mert szerette a zenét.

Vasárnap reggel volt, mint már említettük. A vetemények virultak, a tiszta, kék égen vidáman repkedtek a pacsirták. A szél meg sem rezdült, és kellemes meleg volt. A sugárzó természet tavaszi pompájának szépségei azonban nem érdekelték az inspektort, talán azért, mert minden nap láthatta. Gondolataiban elmélyedve, ámde szapora léptekkel haladt tovább. Időnként mély sóhaj szakadt fel kebléből, a fiatalember talán valami bánattal küzdhetett. Nemsokára elérte a magas, a Nagy-Radeck birtok kertjét a szabad mezőtől elválasztó taxus sövényt. Mellette haladt tovább, míg el nem érte a masszív kőfalba ágyazott rácskaput. A zsebéből elővett kulccsal kinyitotta, és belépett a pompás, parkszerű kertbe. Az előtte feltáruló két út és a kert mintaszerű gondossággal volt karbantartva. A fák friss, fiatal zöldjén át megpillantotta az uraság házát, egy öreg, tekintélyes épületet, zöld zsaluival. Jobbra álltak a melegházak, a bőség és szépség mintaképei. Ablakai, melyeken sziporkázott a napfény, félig meg voltak nyitva. A kertész, egy öregember, a kertet nézegette. Fritz közeledett felé, és üdvözölte.

- Jó reggelt, Braun!
- Köszönöm, Granfeldt úr! – válaszolta az öreg, tisztelettel lekapva fejfedőjét.
- Hallott valamit a sógornőmről, Braun?
- Sajnos igen. A szép idő ellenére Madam Granfeldt nem érzi jól magát.
- Szinte félek belépni a házba...

– Marie kisasszony mesélte, hogy a beteg borzalmasan szenved. Éjjel kétszer is ki kellett hívni az orvost.

– Marie kisasszony?

– Igen uram, ő pedig bizonyára jó tudja, mivel az éjszaka folyamán ő ügyelt a betegágy mellett.

– Hol van Marie? – kérdezte Fritz elmélázva.

– Templomba ment a kis Richarddal.

Fritz az izzadtságot törölgette a homlokán.

– Meleg napunk lesz! – mondta.

– Úgy tűnik, a hűvösebb időnek vége van. El is vitetem az ablakokat.

A fiatalember elővette az óráját.

– Már tíz óra! – mondta meglepetten.

– Látogassa meg a sógornőjét, kedves uram, azt mondják, az orvos már nem reménykedik. Ó istenem, mennyire szomorú! Milyen boldogan élt eddig a bátyja! Semmi sem tart örökké ezen a földön!

Fritz intett a kezével, és tovább indult.

– Marie a templomba ment – mormolta maga elé. – Már elmúlt tíz, rövidesen meg kell jönnie. Megvárom, nem hagyhatom ki az alkalmat. Elviselhetetlen a kín, amit átélek. Ma bizonyosságot kell szereznem!

Letért a főútról, és visszament a kerítéshez. Ennek résein keresztül meglátta a tízpercnnyire lévő faluban álló templomból hazafelé tartó parasztokat, akik üdvözölték a gazda virágzó bodzabokor alatt álló, méléző testvérét. Fritz ezt észre sem vette. Komoly gondolatok foglalkoztatták, melyek elzárták a külvilágtól. Hol keserűen maga elé mosolygott, hol kétségbeesetten felsóhajtott, mint akinek súlyos bánattól majd megszakad a szíve. Ekkor nyirkos zaj riasztotta fel ábrándozásából. Felkapta a fejét. Egy fiatal hölgy lépett be, kézen fogva vezetve egy elbűvölő kisfiút

– Richard! – szólt a gyerekekhez – be tudod zárni a kaput?

- Igen! – kiáltotta az eleven fiúcska.
- Akkor zárd be, és ne feledd el, kivenni a kulcsot!

Richard a súlyos vaskapuvál volt elfoglalva. A fiatal hölgy kétségtelenül ezt akarta, mert Fritz felé közeledett, szomorúan kezét nyújtva neki, és megkérdezte:

- Járt már odabent a házban?
- Még nem – válaszolta zavartan az ökonómus, kezében tartva szalmakalapját, mintha úrnője előtt állna.
- Éppen most érkeztem, és szándékomban állt...
- Az orvos a legrosszabbtól tart! – suttogta elfúló hangon a hölgy. – A jóságos Sidonie már nem sokáig lesz közöttünk. Roszszullétei egyre súlyosabbá válnak. Reggelig örködtem a szegény beteg mellett... borzalmasan szenvedhet!

Marie a könnyeit törölgette, melyek visszatartatlanul törtek elő szemeiből.

Fritz némán nézte a sírdogáló, húsz-huszonegy éves, elbűvölően szép lányt. Fekete selyemruhát viselt fehér nyári sállal, mely hanyagul volt átvetve fehér vállán. Fejét könnyű, búzavirággal és rövid fehér szalaggal díszített szalmakalap fedte. Alabástrom fehér homloka felett a szalmakalap alól szőke, hullámos hajfürtök bukkantak elő. Nem látszott rajta, hogy álmatlanul töltötte az éjszakát, orcáit enyhe pír tette még vonzóbbá, ruházata friss volt és illatos. Aranybetűs imakönyvét bal kezében tartotta. Hófehér kezeit fehér kesztyűk öltöztették, jobbában elegáns napernyőt tartott.

- Tehát nincs már semmi remény? – kérdezte Fritz.
- Mialatt a templomban voltam, Sidonie a végrendeletével volt elfoglalva. A plébános rövidesen megérkezik, hogy átnyújtsa neki az úrvacsorát. Bodo, az ön bátyja szinte teljesen megsemmisült... Menjen oda hozzá, Fritz, az ön közelségére valamelyest bizonyára összeszedi magát, hiszen tudja, mennyire kedveli, és nagyra becsüli. Feltétlenül támaszra van szüksége, hiszen életének legnehezebb óráit éli át.

– Itt a kulcs! – kiáltotta a fiúcska, élénken odaszaladva, miközben fogalma sem volt róla, hogy a halál jeges kezét kinyújtotta az édesanyja felé.

Fritz átvette tőle a kulcsot.

– Jó reggelt, Richard! – szólította meg, miközben meg akarta ragadni a négyéves kisfiú kezét.

Richard azonban kitért előle, és odakiáltotta:

– Maradj csak Mariennel, Fritz bácsi! Odaszaladok a kertészhez, és kérek tőle egy csokor virágot a beteg anyukámnak. A mama nagyon szereti a virágokat az ágya mellett.

A gyerek ujjongva szaladt végig az úton, és eltűnt a virágba borult bokrok között.

– Hagyjuk csak, hadd fusson – mondta Fritz – a kertben nem történhet semmi baja. Braun is ott tevékenykedik a melegházak mellett ... A megbízható öreg majd elbeszélget vele.

– Mégis csak a közelében maradnék inkább! – suttogta Marie elfogódottan – hiszen rám bízták a gyereket.

Együtt aztán lassan tovább sétáltak.

– Marie – kezdett bele Fritz némi szünet után – nagyon komoly helyzetben vagyunk. Minden bizonnyal megfelelő az alkalom arra, hogy komoly dolgokról beszéljünk. Engedje meg, hogy egy kérdéssel forduljak önhöz, amelynek megválaszolásától egész életem boldogsága függ.

A fiatal hölgy sejtette, hogy Fritz milyen témával szeretne előhozakodni.

– Csak ne most! – kérlelte aggodalmasan. A fejem annyira zilált, és oly nehéz a szívem, hogy alig tudom, mit teszek és mondok.

– Hasonló helyzetben vagyok jómagam is ... Sógornőm sorsa rám is lesújtó hatással van ... A sajátom nem kevésbé.

– Az ön sorsa, Granfeldt úr?

– Ó, ne ilyen formálisan szólítson meg engem! – kiáltotta az ökonómus fájdalmas sértődöttséggel.

– Tehát végül is mit óhajt, Fritz? – kérdezte szerényen.

– A lelkiállapotomat szeretném feltárni ön előtt, amit képtelen vagyok tovább elviselni. Nem is válaszolt a levelemre.

– Fritz, könyörgöm, legyen türelemmel, míg a nyugalom visszatér ebbe a házba, mielőtt olyasmiről beszélénk, ami teljesen más körülményeket kíván, mint amilyen jelenleg úrrá lett ezen a helyen! Annak a háznak az ajtaján, ahol a bátyja és a legkedvesebb barátnőm lakik, a halál kopogtat. Fontolja meg ezt alaposan!

– Itt is kopogtat! – válaszolta Fritz megindult hangon, öklével a mellét veregetve. – Olyan fájdalom hullámszik itt, ami teljesen kétségbe ejt. Eltompultam mindennel szemben a környezetemben, képtelen vagyok eleget tenni a kötelezettségeimnek. Marie, ön képes lenne véget vetni ennek az állapotnak egyetlen szóval, egyetlen pillantással! A levelem feltárta, mit érzek ön iránt. A helyzetem olyan, hogy tisztességes, gondtalan egzisztenciát nyújthatnék önnek. Marie, kérem, válaszoljon házassági ajánlatomra! Ne térjen ki ma is a válasz elől, különben a halálba üldöz engem!

Marie megállt.

– Fritz – szólalt meg figyelmeztető hangon –, maga nagyon derék ember, ezt mindenki tudja, aki ismeri, és én is igen nagyra becülöm...

– Marie!

– Tartsa kérem tiszteletben a hallgatásomat! – fűzte hozzá remegő hangon. Hogyan is lehetnék képes döntő elhatározásra jutni magammal, miközben Sidonie a halállal küszködik? A sógornője igen jó volt hozzám, különös volt az irántam tanúsított barátsága. Szegény árva vagyok, mérlegelje a köteléket, mely összeköt engem a haldoklóval. Eddig a pillanatig sem a szívemmel, sem az értelmemmel nem gondoltam végig a dolgot. Hogyan is dönthetnék életem legfontosabb lépéséről, amikor a mérlegeléshez hiányzik a nyugalom és megfontoltság. Vonja le mindebből azt a következtetést, hogy nem hozok könnyelmű döntést. Az élet

támaszt olykor olyan követelményeket, amelyeket komolyan kell venni. Gondolja meg maga is még egyszer a dolgot, vizsgáljon meg mindent, minden körülményt, a viszonyokat, és jómagam is ...

– Mindez már régen megtörtént, Marie ... Csendben figyeltem magát, és minden nappal egyre kedvesebbé vált számomra. Éjjel-nappal ön jár az eszemben, az álom elkerüli szemeimet, és borús aggodalmak olyan képeket idéznek fel bennem, amelyek rettegéssel töltenek el.

– Mitől tart? – kérdezte Marie feszült figyelemmel.

– Attól, hogy nem tetszek önnek, hogy másvalakit részesít előnyben. Egy szóval attól tartok, hogy már másvalakit szeret!

Fájdalmas mosoly suhant végig erre a fiatal lány elbűvölő arcán.

– Nem – suttogta elpirulva –, a fantázia olyan képeket tükröz ön elé, melyek nem léteznek. Senki sem törődött velem, ön az egyetlen, aki figyelmet szentel irántam, és ezért mindig is hálás leszek. Fritz, kérem, ne fokozza a gyötrelmemet azzal, hogy olyan kérdésekkel fordul hozzám, amelyeket jelenleg nem válaszolhatok meg. Ne terelje el a figyelmemet attól a szent kötelezettségtől, melyet beteg barátnőm iránt kell teljesítenem. Fritz, kérem, ne tartson engem ezért hálátlannak. Biztos lehet bensőséges barátságomban. Bár csak alkalmat adna nekem az ég arra, hogy élhessek is ezzel. Egyetlen pillanatig sem késlekednék. Maradjon továbbra is kedves barátom, és adjunk időt szívügyünk kibontakozásának. Éppen most bizonyíthatja, mennyire megbecsül engem, és méltatja helyzetem, amennyiben biztosít arról, hogy nem haragszik rám. Kérem, adjon kezet erre, Fritz...

Ő pedig eleget tett a kérésnek.

– Marie – dadogta Fritz –, szívesen eleget teszek minden kívánságának, magáért még a halált is vállalnám...

Megrémülve a fiatalember szenvedélyességétől, Marie félbeszakította őt:

– A halálra azért mégse gondoljon!

– De csak azért, mert így akarja, mert megadta számomra a reményt, mely mindeddig hiányzott. Mást még nem szeret, még szabad és független. Ez megvigasztal, ez igen szép vigasz számomra! Még részem lehet a szerelmében, ami a legfontosabb a számomra ezen a földön! És mostantól hallgatni, és türelemmel várakozni fogok! A borús idők elmúlnak majd, a hangulat pedig megszabadul majd nyomasztó terheitől... Ah, Marie, visszaadta számomra a reményt és az élet értelmét. Ezzel a kézfogással fogadom, hogy nyugodtan várakozni fogok mindaddig, míg szabad akaratából lehetővé teszi számomra, hogy megkérjem a kezét.

Richard ekkor visszatért. A lányt ez megakadályozta abban, hogy kimondja azt, ami már az ajkaira tolt.

– Hoztam egy szép csokrot – kiáltotta a fiúcska. – Braun papa kötötte a beteg mamának. Gyere Marie, oda kell adnom neki, mielőtt elhervad!

– Bekísér a házba? – kérdezte szerényen. Fritz bólintott, és némán elindult a fiatal hölgy mellett, aki az eleven kisfiúval volt elfoglalva. Hangulata megnyugodott, túl forrón és bensőségesen szeretett ahhoz, hogy ne adta volna át magát teljes lélekkel annak a reménynek, amit a szeretett lány ébresztett fel benne.

– Igaza van – gondolta –, túl heves voltam. Tekintettel kellett volna lennem a szomorú körülményekre, melyek akadályozzák a szív érzelmeinek szabad kibontakozását.

A kertből egy szőlőlugassal fedett verandán át az úriház szalonjába jutottak, mely egy nagy, pompásan berendezett helyiség volt, gazdája jólétéről tanúskodva, aki a magas, selyemfüggönnyel díszített ablak előtt állva sivár tekintettel meredt az udvarra, melyet ezen a napon vasárnapi nyugalom szállt meg. Bodo Granfeldt nem vette észre a három személy közeledtét. Továbbra is mozdulatlan maradt.

– Apa! – kiáltotta a fiúcska.

A földesúr megfordult. arca sápadt, de ennek ellenére szép volt.

– Richard, fiacskám!

Felkapta a gyereket, és megcsókolta.

- Ezt a csokrot a beteg mamának hoztam!
- Örülni fog neki, jószágos gyermekem.
- A mama tényleg olyan nagyon beteg?
- Igen, sajnos igen.
- Te sírsz, papa!

Fritz ekkor közelebb lépett.

- Bodo – kiáltotta megindultan –, hogy van Sidonie?

A földesúr letette a gyereket a földre, és kezét nyújtott a testvéreinek.

- Elveszett számomra! – válaszolta remegő hangon.
- Isten talán még segít! – vigasztalta Marie, akinek könnyek peregtek végig az arcán.

- A feleségem végtelenül szenved! Derék Sidonie!

A földesúr kétségbeesetten öccse keblére vetette magát.

- Szedd össze magad, Bodo! Mindaddig reménykedhetsz, míg el nem száll utolsó lehelete.

– Ó milyen szomorú vagyok, mennyire boldogtalan! A legjobb asszonytól kell megválnom, és ilyen korán! Sidonie még annyira ragaszkodik az élethez. Mély fájdalommal távozik tőlünk. És én semmit sem tehetek megmentéséért, pedig semekkora áldozat sem lenne túl nagy érte a számomra!

A szegény férfi keservesen zokogott mostohatestvére vállán, aki érzelmesen átkarolva tartotta őt. Marie a kisfiúval foglalkozott, kedveskedve kérte, hogy maradjon nyugodtan, mert a beteg mamát nem szabad megzavarni szundikálásában.

– Fritz – szólalt meg Bodo –, a legközelebbi időben vegyél át minden ügyet, én most képtelen vagyok tettekre és gondolkodásra. Úgy érzem magam, mintha valami álomvilágban élnék. Igen nagy a sivárság a fejemben...

– Ne foglalkozzál üzleti ügyekkel, én majd lelkiismeretesen és pontosan gondoskodni fogok mindenről, mintha magad tetted volna. Tudod, mennyire igyekvő vagyok...

– Testvérem, ne hagyj magamra! Úgy érzem, szétmegy a fejem! Miért éppen énram talált ez a nyomorúság? Talán valami bűnt követtem el, amiért így akar megbüntetni az ég? És Sidonie, oly fiatal és jószágos, miért nem tarthatja meg életét, melyet legjobb odaadással szentelt embertársainak? Hát nincs is méltányosság odafent!

Megsemmisülten rogyott le egy székre. Mélységes megindultság szállta meg a jelenlévőket. Fritz összekulcsolt kezekkel állt bátyja mellett. Marie sírdogálva lekuporodott a gyerek mellé, aki kíváncsian nézegette kétségbeesett apját. Így talált rájuk a plébános ünnepélyes öltözetében lassan és csendben lépve a terembe, a sekrestyés kíséretében.

– Dicsértessék! – szólalt meg méltóságteljesen az aggastyán.

– A plébános úr! – suttogta Fritz a bátyjának.

Bodo felemelkedett, és támoilyogva megindult a pap felé.

– Haldokló feleségem kérette önt.

– Készen állok rá, hogy szent vallásunk nevében vigaszt nyújtsak a csüggedteknek. Szedje össze magát kedves barátom. Isten útjai kifürkészhetetlenek, és amit tesz, azt bölcsen teszi. Valamennyien végig kell mennünk azon az úton, amely az örök túlvilág felé vezet. Az egyik korábban, a másik később. Senki sem maradhat itt, bárki is legyen.

Ekkor megjelent az orvos. Halkan néhány szót szólt a plébánoshoz.

– Isten nevében! – válaszolta amaz. – Lássunk hozzá szent küldetésünkhöz.

Az orvos kinyitotta a betegszoba ajtaját, és előre engedte a plébánost.

Bodo Granfeldt majdnem összeesett. Öccsére támaszkodva eltámolygott a nyitott ajtó küszöbéig. Marie és a kisfiú követték.

Olyan csend volt, mint egy templomban. Odakintről halkan beszűrődött a madarak éneke, akik a veranda lugasának friss zöldjében kergetőztek. A magas ablakokon át világos, ezüstös fénnel hatoltak be a nap sugarai a pompás terembe, ahol emberek gyűltek össze, akiknek mély fájdalom szorította össze a szívét, hiszen egy fiatal, szép és derék asszony feküdt haldokolva a közelükben. Őt igyekezett elszakítani a halál szerető férjétől, drága gyermekétől és barátaitól, akik nagyra becsülték őt. A plébános szavai, aki ellátta hivatalát, a sír nyugalmaként hatottak a megrendült hallgatókra.

A szent szertartás befejeződött.

A haldokló, aki az orvos keze által támogatva félig ülő helyzetben helyezkedett el ágyában, fogadta az egyház vigasztalását és áldását. Ó, milyen sápadt és lesóványodott volt arca, melyen még mindig felismerhetőek voltak fiatalos szépségének nyomai. Milyen lázasan izzottak a betegség következtében nagyobb tűnő szemei, melyekkel kutatva tekintett az ajtó felé. Szép fekete haja, melyet a finom kis sapka nem rejtett el, vállaira omlott.

– Bodo, Bodo! – suttopta.

Férje, aki nagy igyekezettel próbálta meg összeszedni magát, imbolyogva közelebb lépett az ágyhoz.

– Sidonie, szegény, drága feleségem! Meg fogsz gyógyulni, fel fogsz épülni!

Az asszony fájdalmasan, tagadólag ingatta a fejét.

– Isten veled, Bodo! A mindenható megfontolt döntésével úgy akarja, hogy ne maradjak melletted. Emlékezzél rám, és ne vedd odaadóan Richardot, akit a legdrágább zálogként hagyok hátra neked. Légy boldog, nagyon boldog. Isten fogadjon védelmébe!

Bodo letérdelt előtte, és a haldokló már kihűlő kezére szorította meg-megránduló ajkát. Képtelen volt rá, hogy megszólaljon.

Sidonie hátrahanyatlott.

– Richard, Richard! – szólalt meg egészen halkan.

Marie odavitte hozzá. A beteg a gyerek hullámos fejére tette a kezét. Nehezeire esett, tekintetét levenni róla.

– Csókolj meg! – suttogta elhaló hangon. – Fiacskám, drága fiacskám, emlékezzél majd anyukádra, aki végtelenül szeret téged! És te, jóságos Marie, mesélj majd gyakran rólam a gyermeknek. Legyél második anyja mindaddig, amíg szabad vagy. Segíts felnevelni őt az én szellememben, amit jól ismersz! Imádkozzál értem, szegény lelkemért! Ó, a fény kezd eltompulni, már nem is látom szeretteimet. Isten veletek... éljetek boldogan valamennyien... Bodo... Richard!

Mint egy mécses lángja, úgy aludt ki a teljesen elgyengült aszszony élete. Még egy utolsó sóhaj szakadt fel kebléből, és Sidonie Granfeldt már nem volt többé.

Bodo teljesen magába roskadt. Fritznek kellett kitámogatnia őt a szobából.

A plébános elmondott még egy imát, vigasztalta az özvegyet, aztán távozott. Az orvos, a ház egyik régi barátja letakarta a holttestet, majd kiment a szalonba Bodohoz, aki teljesen magába roskadva ült egy fotelben. Karjai ernyedten csüngtek alá, sápadt arcát mellére horgasztotta.

– Szedje össze magát, kedves barátom! – szólt hozzá részvételteljes hangon Zöllner doktor, egy körülbelül hatvan éves ember. – A szomorú eset nem éri önt váratlanul, ennek be kellett következnie. A halál súlyos szenvedéstől váltotta meg a kedves feleségét. Legyen férfi, és ne adja át magát mérhetetlen fájdalomnak, ami árthatna az egészségének, hiszen van még egy fia, akivel szemben atyai kötelezettségei vannak. Büszke lesz majd Richardra, és örömét fogja lelteni benne. Tekintsen a jövőbe, és merítsen vigaszt a viszontlátásba vetett hit reményéből.

Könnyek enyhítették az özvegy szomorú lelkét.

– Sidonie valóban nagyon szenvedett – suttogta. Borzalmas lett volna azt kívánni, hogy tovább tartson elviselhetetlen állapota. De mégiscsak elveszítettem a szerelmem, jóságos élettársam! Ő eltávozott, én meg itt maradtam nélküle, magányosan. Ez egy

fájdalmas, borzalmas szó. Pedig milyen boldog volt a házasságunk. Ó, milyen kegyetlenül bánik velem a sors!

Még egyszer meg akarta nézni a halottat, de Fritz és az orvos visszatartották őt. Elkísérték a szobájába, amely a kiterjedt úri ház ellentétes oldalán lévő szárnyában volt. Itt még hosszasan, hevesen zokogott, aztán megnyugodott. Fritz egy futárt küldött Kis-Radeckre a gyász hírrel, aki jelentette, hogy az adminisztrátor – így is nevezték Fritzet – csak következő nap fog hazatérni.

Másnap reggel az özvegy öccse karján jelent meg a szalonban. A koporsó, melyben koszorúkkal feldíszítve feküdt Sidonie, a helyiség közepén volt elhelyezve. Marie friss virágszirmokat hintett a szép holttestre. A fiatal lány teljes feketébe volt öltözve, és csendesen sírdogált, miközben eltávozott barátja iránt tevékenykedett szeretettel. Fritz megremegett, amint meglátta a gyászolót, akiért szíve oly hevesen rajongott.

Bodo némán nézte a halott feleségét.

– Angyal volt egész életében – suttogta – és most örökre megtért az angyalok közé. De minden bizonnyal eljön majd a vizsgátlás, ebben nem kételkedem! Jó utat, feleségem, drága élettársam! Férfiként fogom elviselni, amit a sors kiszabott rám, és Richard fiúknak gondos apja leszek. Örömmel tekinthetsz majd rá, ha az égből lenéz a földre. Viszont látásra, viszont látásra, búcsúzott el halkan. Aztán lehajolt, és egy csókot lehelt Sidonie hideg ajkára.

Marie a kezében lévő fehér kendőjébe temette arcát, és hangoosan zokogott. Bodo figyelte erre, és felé fordult.

– Ó hát itt zokog mellettem feleségem legkedvesebb barátja – szólt hozzá megindultan. – Öntől is hűséges lelket szakított el a sors. Velem együtt siratja. Mégsem maradtam teljesen magamra fájdalmammal! Fritz, Marie, kérem, ne hagyjatok magamra! Ismertétek a jóságos lelket, gyakran fogunk majd beszélni róla.

Marie némán nyújtotta felé a kezét, aztán Fritz magával vonszolta bátyját a kertbe.

Háziak és falusiak jelentek meg ekkor a szalonban, hogy még egyszer megtekintsék a nagyra becsült úrnő földi maradványait. Kevesen voltak közöttük, akik nem dicsekedhettek Sidonie jótetteivel vagy irántuk tanúsított kedvességével. Az egyszerű vidéki emberek őszinte fájdalommal és bensőséges megindultsággal siratták az elhunytat.

A temetésre a harmadik napon került sor. Gyászolók hosszú sora követte a koporsót, amelyet a birtokról és a faluból nyolc fiatalember vitt a vállán. Marie közvetlenül a koporsó mögött haladt, a fiúcskát vezetve a két testvér között. A ceremónia egyszerű volt, és ezért felemelő. Egyetlen szem sem volt mentes a könnyektől. Minden ajak jámbor imát rebegett a korán eltávozott fiatalasszony lelki üdvösségéért. Mindenki az özvegy felé igyekezett, hogy megszorítsa a kezét, és a sajnálat vigasztaló szavaival forduljon hozzá.

Mennyire csendesnek és sivárnak tűntek a helyiségek az özvegy számára, ahol mindeddig a felesége tevékenykedett! Mindenfelé úgy vélte, hogy őt pillantja meg, ámde mégis mindenünnen hiányzott. A szobájában még minden érintetlen volt, ahogyan otthagyta. Az ablaknál lévő kis munkaasztalon ott hevert a megkezdett kötés, a pianón a kottafüzet még fel volt nyitva, és ott heverték még a kesztyűk és a kalap, melyeket az utolsó séta alkalmával viselt. Az elegáns íróasztal nem volt lezárva, középső ajtaja félig nyitva volt. A tükör előtt hervadt virágok és egy karkötő hevert. Az ember azt gondolhatta volna, hogy a fiatalasszony csak rövid időre hagyta el a szobát, de valójában mégiscsak a sírjában feküdt! Bodo a nap néhány óráját itt töltötte el. Nem nyúlt hozzá a tárgyakhoz, melyeket Sidonie utoljára megérintett, csak nézegette azokat. A szoba maradjon úgy, ahogyan volt, legcsekélyebb változtatás sem történhet. Az özvegy gondosan bezárta az ajtót, és magához vette a kulcsot. A helyiségre, melynek ablakai a virágba borult kert felé néztek, mint áldott, szent helyre tekintett. Amikor távozott, megerősödve, úgy érezte magát, mintha közelebb került volna az eltávozotthoz, mintha bizalmas beszélgetést folytatott volna vele.

Marie teljes figyelmét a fiúcska felügyeletére és nevelésére fordította, aki vele együtt lakott a szobájában. A háztartásról az öreg gazdasszony gondoskodott. A földbirtokos ismét foglalkozni kezdett a folyamatban lévő ügyekkel, ami jótékony hatással volt rá. Csendes türelemmel viselte sorsát, de látni lehetett rajta, hogy fájdalom rágta a szívét.

Fritz majdnem minden nap megjelent Nagy-Radecken, hogy meglátogassa borús hangulatú bátyját, és üzleti ügyeket is megbeszéljen vele. Olykor Marient is látta, aki úgy tűnt, szándékosan kerüli őt. Ha a véletlen mégis úgy hozta, hogy találkoztak, a lány megrémült, és bár barátságosan, ámde mégis félénken elegyedett szóba vele. Az éleslátású inspektor azonban észrevette az utolsó komoly beszélgetésük óta bekövetkezett változást.

– Ez teljesen természetes, gondolta megbocsátóan. Marie ismeri szándékaim és tudja, hogy szeretem, és más érzelmekkel van irántam, mint korábban. Ehhez jön még az elhunyt barátnője miatti gyász. Valójában másként nem is viselkedhet.

Ez a nézet vigasz volt szegény Fritz számára, akinek napról napra fokozódott szenvedélyes szerelme Marien iránt. Bármerre járt és tartózkodott, egyre csak őrá gondolt, és ha bárki azt mondta volna neki, hogy reménytelenül szerelmes, azzal szomorú és nyomorúságos hangulatba űzte volna. Képtelen volt elképzelni a gondolatot, hogy a forrón szeretett lányt másvalaki mellett lássa. Különben is ki gondoskodott volna Richard neveléséről? Az egész környéken nem volt egyetlen férfi sem, aki méltó lett volna a lány figyelmére, aki szintén árva volt, egy öt évvel korábban elhunyt vidéki prédikátor lánya. Sidonie, fiatalkori barátnője, aki annak idején házasodott össze Bodo Granfeldt-tel, magához vette házukba az elhagyottat, és itt bontakozott ki Marien szépsége és kedvessége korábban soha nem sejtett mértékig. Sidonie és Marie testvérként éltek együtt. Megosztották kis szenvedéseiket és örömeiket, és ritkán lehetett látni egyiket a másik nélkül. A vidéki élet egyhangúságát nem ismerték meg. Barátságuk minden évszakban szórakozást nyújtott, és Bodo, aki örömmel látta a barátnő feleségére gyakorolt hatását, nagyra becsülte és értékelte Marient. Csa-

ládja tagjának tekintette. Béke és barátság uralta a házat, míg a kegyetlen halál véget nem vetett ennek a boldogságnak.

A tavasz elmúlt, beköszöntött a nyár. A végrendelet felnyitását az elhunyt még életében július elsejére tűzte ki. Sidonie végakaratát azzal indokolta, hogy az igen jelentős vagyont ő hozta a házasságba. Később majd beszámolunk róla, hogyan jutott hozzá, mert ő maga, éppúgy, mint Marie, születését tekintve szegény családból származott.

A végrendelet

Bodo Granfeldt a kitűzött napon belépett a hivatalba, amely a birtokától negyedórányi járásra lévő faluban volt. Az igazságügyi tisztviselő tavasszal vette át a hivatalt, a földbirtokos még alig ismerte őt. A jogász első hivatali munkája Sidonie végrendelete volt. A földbirtokost választékos udvariassággal fogadta.

A szokásos formalítások után felbontották a kis csomagot. Bodo igyekezett nyugalmit megtartani, miközben elszállt boldogságára emlékezett.

A tisztviselő hangosan olvasni kezdett:

– Az érvényben lévő tartományi törvényeknek megfelelően nyilatkozok, hogy teljes vagyonom Richard fiamra hagyom, szeretett férjemet azonban egész hátralévő életére haszonélvezeti jog illeti, kivéve, ha úgy dönt, hogy a vagyont korábban fia javára átengedi. Azon kötelezettségem alapján, amelyet jótevőm hárított rám, úgy határozok továbbá, hogy a Nagy- és Kis-Radeck vagyon soha nem választható szét, hanem mindig egy egységként kell maradniuk. Ékszereim, ruháim és tízezer tallér összeget, melyet férjemnek kell kifizetnie, Marie Sellig barátnőmre hagyom. Amennyiben Richard fiam korábban távozik az élők sorából, mint az apja, akkor örököse az apja lesz a feltétellel, hogy Marie Sellig számára újabb tízezer tallért fizet. Barátnőmtől semmiféle ellenszolgáltatást nem várok el, csak arra kérem, hogy fiam neve-

lését mindaddig folytassa, míg kényszerítő körülmények ebben nem akadályozzák meg. Richard gyámja, akinek kijelölése kötelező, legyen a tiszteletre méltó Zöllner doktor.

Még néhány tétel következett, melyeket az egyház és szegény embereknek számára kell kifizetni.

– A végrendeletről ön hitelesített másolatot fog kapni – fejezte be mondandóját a tisztviselő.

A tájékoztatás ezzel befejeződött.

– És még valami – szólalt meg ismét.

– Mi lenne az?

– Elhunyt felesége rám bízott egy levelet, amelyet a végrendelet ismertetését követően kell átnyújtanom önnek.

– Egy levelet?

– Ennek megfelelően teljesítem a kötelességem. – A tisztviselő ezzel átnyújtotta a levelet.

A levélen feltüntetett cím Sidonie kézírása volt. Bodo reszketve szemlélte a drága írást, majd ajkaihoz érintette.

– Távozok, amennyiben el kívánja olvasni – mondta a tisztviselő.

– Nem, ne menjen!

– Zavartalanul elolvashatná.

– Felejtethetlen feleségem szobájában szeretném feltörni a pecsétet.

– Ahogyan óhajtja.

– Kérem, engedjen távozni!

A megindult özvegy elhagyta a hivatal épületét. Mintha álmodná az egészet, úgy indult haza a birtok felé, ahová egy negyedórán belül meg is érkezett.

Marie, kézen fogva vezetve a gyereket, lassan járkált fel-alá az árnyas úton. Közben az élénken figyelő gyerekek ugyanúgy, ahogyan édesanyja szokása volt, tanulságos történeteket mesélt.

– Ott jön a papa! – kiáltott fel Richard, és fürgén elé szaladt.

Bodo felkapta az ujjongó gyermeket, és megcsókolta. Marie, aki követte őt, fájdalmas udvariassággal üdvözölte. Fekete ruházata csodaszépen állt neki. A földbirtokos a nevelőnőt felesége halála óta mindig csak futólag látta. Ma azonban akarata ellenére lenyűgözte a látványa.

– Marie – szólította meg őt –, nehéz úton voltam.

– Merre járt Granfeldt úr? – kérdezte a lány.

– Az igazságügyi hivatalban, ahol ismertették velem feleségem végrendeletét.

– Ez tényleg nehéz út lehetett.

– Önt is érinti bizonyos mértékig, ami bensőséges örömmel tölt el.

– Engem? – kérdezte Marie meglepetten.

– Erre számítani lehetett. Sidonie úgy szerette, mintha a testvére lett volna.

– Az ön házában, Granfeldt úr, már olyan sok jószágban volt részem, hogy egy újabb jótett nyomasztó hatással van rám. Nem is tudom, valaha is hogyan tudnám meghálálni.

– Ez részben már meg is történt.

– Miként? – kérdezte Marie elpirulva.

– Azzal, hogy szerető barátnője volt elhunyt feleségemnek.

– Sidonie barátsága nagy boldogsággal töltött el engem.

– És ha egy ideig még Richard fiam gondozója és tanítója óhajt maradni, úgy a jövő tekintetében is elkötelezne. A kiterjedt birtok igazgatása leköti teljes figyelmem és tevékenységem. Ön, Marie, már feleségem betegsége idején is vezette a háztartást. Folytassa továbbra is a megszokott módon, erre nagyon kérem!

Marie nem válaszolt azonnal.

– Hacsak nincs más elképzelése saját magával kapcsolatban – fűzte még hozzá Bodo.

– Nem, még semmiképpen. Teljesen független vagyok, mivel elhagyatottan élek a nagyvilágban – válaszolta aztán hirtelen. – Nagy szerencse számomra, hogy továbbra is az ön házában maradhatok. Elhunyt barátnőm utolsó kívánságának teljesítése is mindenek felett fontos számomra még akkor is, ha áldozatot kellene hoznom miatta. A helyzet így azonban kedvezőbb, amiért hálás vagyok az égnek. Ha esetleg nem felelnék meg teljes mértékben az elvárásainak, jó szándékomban semmi esetre se kételkedjen!

– Nagyon szerény, Marie. Én már régen meggyőződtem az Ön kedvező tulajdonságairól. Erről ne is beszéljünk többet, további magyarázat nem szükséges. Együtt maradunk mindaddig, amíg önnek tetszik, és közösen fogjuk tisztelni az elhunyt emlékét.

Megindultan kezet nyújtott neki, aztán gyorsan távozott a ház felé. Marie leült az egyik kerti padra, és elmélázva nézte az élénk fiúcska játszadozását.

Bodo belépett elhunyt felesége szobájába.

– Itt akarom elolvasni a leveled, Sidonie – szólt csendben maga elé. – Fájdalmas ünnepélyességgel itt szeretnék emlékezni rád. Ebben a szobában közelebb vagy hozzám, mint bárhol mástutt, ezen a földön. Minden tárgy, amit itt látok, kezéd érintése által áldott. Gyakran voltunk itt boldogok. Miért is volt ilyen kegyetlen hozzám a sors! Földi javakkal bőségesen el vagyok látva, szívem azonban nem talál nyugalomra. Olyan úr támadt a keblemben, amit semmi sem lenne képes kitölteni. Képtelen leszek nyugalomra, megbékélésre találni, amíg élek.

Elővette a levelet, leült Sidonie foteljébe, és a címzést nézegette: „Kedvesemnek Bodonak”. A pecsét sértetlen volt.

– Egy hang szól felém a sírból – mormolta maga elé. – Egy elhunyt szól hozzám ebből a levélből!

Némi szünet után felnyitotta a borítékot, és olvasni kezdte:

„A végrendelet ismertetésének napját, kedves férjem, különféle okokból távolabbi időpontra tűztem ki olyan okokból, melyeket tiszteletben fogsz tartani. Az volt a szándékom, hogy kissé elcsi-

tuljon a felindult állapot, amit halálom idéz elő, hogy nyugodtan olvashasd végig ezeket a sorokat, és nyugodtan tudjad mérlegelni a szavaimat. A halál hamarosan utol fog érni, talán úgy érkezik majd meg, mint egy éjszakai tolvaj. Nagyon érzem a közeledtét, és a kényszerű érzés, hogy írjak neked, ennek megsejtése. Lelki-állapotomról képtelen vagyok beszámolni. Olyan sajátos, hogy hiábavalóan keresem magyarázatát, de hidd el nekem Bodo, hogy valamiféle megnyugvást érzek, amikor megragadom a tollat, hogy írjak neked, hogy olyan gondolatokat bízzak rád, melyeknek megismerése csak halálom után juthat tudomásodra. Titokban vagyok kénytelen az íróasztalhoz ülni, gondosan meg kell választanom a pillanatot, amikor nem figyel rám szerető gondoskodás. Ilyen pedig ritkán fordul elő. Amikor Marie ábrándozik, olyankor én alszok. Így ritkán adódik alkalom. Ó, pedig mennyire írnom kell neked! Már nem tart soká, és kezem nem lesz képes megtartani a tollat. Napról napra, sőt óráról órára érzem, mennyire elhagy minden erőm. És még annyi mondanivalóm van számodra. Ah Bodo, amikor sápadt arcod és félelmed látom, amikor észreveszem, milyen nyomorúsággal kell megküzdened kebledben, mennyire igyekszel mosolygósnak és elfogulatlannak látszani, mintha nem hinnél betegségem veszélyességében... az igyekezeted, hogy megnyugtassál és eltereld figyelmemet... Bodo, gyakran mosolyogtam barátságosan feléd, miközben majd megszakadt a szívem. Így csaptuk be egymást mindketten, és a jóságos Marie is segített bennünket ebben a törekvésünkben, ő, aki jómaga is határtalanul szenvedett. Gyakran tört elő bennem a kérdés, mihez fog kezdeni Bodo, amikor már nem leszek az övé? Hogyan fogja elviselni feleségének elvesztését, akit annyira szeret? Aztán olyan nézetre jutottam, ami tényleg megnyugvással töltött el. Éppúgy, ahogyan végiggondoltam a végrendeletem, ugyanúgy gondoltam szíved boldogságára vonatkozó javaslataimra is. Bodo, kénytelenek vagyunk elhagyni egymást. Te itt maradsz a földön, én pedig távozok az örök túlvilágba. Te még fiatal vagy, még számíthatsz az élet örömeire, és nem maradhatsz örökre egyedül. Csak egyetlen lény létezik, akit képesnek tartok arra, hogy pótoljon engem a számodra, és ez a lény Marie. Nem akarom neked most felsorolni

előnyös tulajdonságait, erre nemsokára magad is képes leszel. Hidd el nekem, Marie ékszer a számodra, egy határtalan értékű gyöngyszem. Gyakran volt rá alkalmam, hogy értékeljem felfogását, hűséges kedélyét és mérhetetlen odaadását. Válaszd magadnak őt élettársnak, kedves Bodo. Nem csak egy szerető feleséget fogsz kapni, hanem gyermekünknek, Richardnak is gondos anyát fogsz biztosítani ezzel, olyat amilyennek nem találnád párját az egész földkerekségen. Azt nem kérdezem, hogy képes leszel-e szeretni a barátnőmet. Mindenesetre meg vagyok győződve róla, hogy nagyra becsülöd. Ó, milyen édes vigasz számomra, hogy Richardnak nem kell anyai gondoskodás nélkül felnőnie. Nem kell őt más, idegen személyre bízni. Örömet fogja lelteni egy jószágos asszony közelségében. A „mostohaanya” szó mindig is rettenetes volt számomra, Marie nevével együtt azonban veszít rideg jelentéséből. Gyermekünknek nem mostohája, hanem igazi anyja lesz. És ha most azt kérdezed, hogy Marie mindebbe beleegyezik-e, megadom rá a választ. Tudom, hogy ő csendben szeret téged, hogy te vagy a férfiideál számára. Sohasem mondta ezt, de én tudom.

Az elmúlt éjjel nagyon szenvedtem. Marie nem tágitott fekhelyem mellől, mérhetetlen türelemmel és szeretettel ápolt. Attól tartok, hogy a végén még ő is megbetegszik. Emberfeletti erővel igyekezett ébren maradni. Reggel felé, amikor úgy tűnt, hogy elszunnyadtam egy kicsit, halk hangon imádkozni kezdett. Az égiekhez fohászkodott gyógyulásomért, hogy ne omoljon össze Bodo és az én boldogságom. Imájának minden szavát pontosan értettem. És mi is volt tulajdonképpen ebben az imában? Lemonadás az irántad érzett szerelméről, és irántam érzett bátorító barátság. Ilyen Marie. Ítélezzél magad felette.

Ó, Richardom, szegény Richardom! Ott áll a szép kis fiúcska, és szomorúan nézi drága anyukáját. Fejét Marian ölébe hajtja, és sírdogál. Többet jelent ő a számára, mint jómagam, hiszen én már képtelen vagyok foglalkozni vele. Lesoványodott arcom és reszkető kezeim elriasztják. Micsoda szerencse, hogy itt van Marie!

Most már be kell fejeznem a levelet. Annyira kimerült vagyok, hogy a tollat képtelen leszek tovább vezetni. Bodo, gondolj

Richardra, gondolj Marienre, gondolj saját magadra, és gondolj rám.

Sidonie.”

Az özvegy még kétszer elolvasta a sorokat, aztán mély meghatottsággal elrejtette a papírt.

– Nem tudom, hogy Sidonienek igaza van-e! – mormolta maga elé. – Beteges ötlet szólalt meg benne. Túl messzire megy Marien barátságosságával. És még, hogy csendben szeret engem. Hogyan is gondolhatnék ilyesmire, hiszen Sidonie mindössze alig két hónapja halott!

Elhagyta a szobát, felült a lovára és kilovagolt a földekre. Sidonie levele azért mégiscsak alkalmat adott neki az elgondolkodásra, jóllehet beleborzongott a gondolatba.

Dél körül Kis-Radeckhez ért.

A kapuban az udvarmesterrel találkozott.

– Krug! Merre van az öcsém?

Krug egy körülbelül ötvenéves férfi volt, magas, erőteljes nővésű, arcát sötétre barnította a nap. Sűrű, bozontos haja már megöszült.

– Az öccse, Granfeldt úr, éppen most ment ki a kertbe.

– A kertbe?

– Igen.

A földbirtokos máshol gondolta megtalálni őt, mivel már megkezdődött a széna betakarítása.

– Csak nem beteg a Fritz?

Az udvarmester hallgatott.

– Már egy hete nem járt nálam – folytatta Bodo.

– Nem is tudom, mi lehet a fiatal gazdával.

– Magyarázza meg ezt érthetőbben, Krug!

– Fritz úrnak bizonyára valami baja lehet, mert igen sápadtnak látszik, és csak ritkán szólal meg. Már mondtam is neki, hogy

pihenjen csak, én majd elintézem, ami fontos. De ő egyre csak vonszolja magát tovább.

– Ismerem a buzgalmát.

– A munkálatokat, melyek most vannak folyamatban, nem kell neki felügyelnie, hiszen én is itt vagyok.

– Igaza van, Krug, Fritznek kímélnie kell magát. Majd beszélék vele.

Leszállt a lóról, a gyeplőt odaadta az udvarmesternek.

– Bevigyem a lovat az istállóba?

– Nem kell, csak rövid ideig maradok.

A gazda belépett a kertbe, melyet mintaszerű rendben talált. Minden zöldellt és virult. Pompás gyümölcsök értek a fákon, válogatott zöltségek az ágyásokban. Imitt-amott elbűvölő virágok gyönyörködtették a szemet. A kellemes nem volt feltétlenül hasznos, de mégsem volt elhanyagolva. Fritz egy padon ült, egy orgonafa alatt. Fejét kezére támasztva a talajra meredt, bátyja érkezését észre sem vette.

– Fritz, mi van veled?

A méllázó rémülten kapta fel a fejét.

– Ah, te vagy az, Bodo!

Aztán felállt.

– Beteg vagy?

Fritz tényleg nagyon megviseltnek látszott.

– Néhány napja nem érzem jól magam.

– Akkor pihenjél, és hívj orvost!

– Ma már jobban vagyok.

– Annak ellenére. Azt akarom, hogy ne örökd fel magad. Krug felügyelheti a mezei munkákat, én magam pedig gondoskodni fogok ...

Fritz mosolyogva kezet nyújtott a bátyjának.

– Köszönöm az aggodalmad, Bodo, de semmi ok sincs rá. Jól érzem magam, amikor kint vagyok a szabadban. A szoba nyomasztó hatással van rám. Erős a természetem, a gyengélkedés pedig már múltóban van.

– Nagyon le voltál terhelve, Fritz, mialatt én össze voltam omolva a fájdalom miatt. Túl sok feladat igazgatni mindkét gazdaságot.

– Ne is beszélj róla!

– Csodáltam a kitartásod és körültekintésed. Sehol sem lehetett zavart észrevenni. Elnézésed kérem, hogy csak ma fejezem ki köszönetem.

– Bodo, Bodo – kiáltotta elutasítóan az inspektor.

– Kötelességem megkérdezni, hogyan segíthetek. Van valami kívánságod, amit teljesíthetek? Kérjél Fritz, és biztos lehetsz benne, hogy teljesíteni fogom!

– Mindig jó testvérnek bizonyultál, jóllehet nem ugyanattól az anyától származunk.

– Hogyan is említhetsz meg most egy ilyen körülményt!

– Mert elég példát ismerek, amikor valódi testvérek nem törődnek egymással, amikor valamelyiküknek kedvez a szerencse.

– Fritz, válaszolnál nekem?

– Igen

– Nyíltan és őszintén?

– Amint az egy derék férfihez illik.

– Hogyan viselkedtél volna velem szemben, ha egy gazdag házasság következtében földbirtokossá váltál volna?

– Bizonyára ugyanúgy, ahogyan te viselkedsz.

– Ma első ízben beszélünk erről a témáról.

– Nos, erről ennyit – mondta Fritz, és megindultan kezét nyújtott.

– Nem, testvérem, nem! – kiáltotta Bodo.

– Most tényleg nincsen semmi kívánságom, amit teljesíthetnél. Gyengélkedésem múltóban van, és ha tényleg jó szándékkal vagy irántam, akkor engedd szokásos tevékenységem, amely, amint azt te is tudod, az életemem.

Bodo azonban nem hagyta magát elutasítani.

– Fritz – folytatta látszólag nyugodtan –, a következő hetek békésen telnek majd, mivel a szántóföldi növényeknek be kell érniük. A vidéki ember számára ez a nyugalom és pihenés ideje.

– Éppen ezért én is ki fogom pihenni magam.

– Tegyél egy utazást.

Fritz csodálkozva nézett fel.

– Egy utazást?

– Igen, testvérem.

– Hová?

– Egy fürdőhelyre, a hegyekbe. Más tájakat, más embereket látnál, más levegőt lélegeznél...

– Inkább én javasolnék neked egy utazást, Bodo, hiszen a felüdülésre sokkal inkább szükséged van, mint nekem. A hangulatod romokban van, ezért neked kell más vidékeket, más embereket látnod. Igen jó lenne, ha kihasználnád a nyarat egy utazásra. Én meg majd tartom itt a rendet. És később, ha alkalom adódik rá, hogy valami kívánsággal forduljak feléd, ígérem, nem leszek tartózkodó.

– Fritz, utazzunk el együtt!

– Az inspektor elmosolyodott.

– Ez lehetetlen.

– Hiszen megbízható embereink vannak!

– Az irántam érzett barátságod kivitelezhetetlen gondolatokat ébreszt fel benned.

– Négy hétre nyugodtan elmehetnénk.

– Engedd, hogy ne soroljak fel most egy egész tucat fontos okot, melyek ideláncolnak engem a birtokhoz. Én itt maradok a posztomon, te pedig utazhatsz. Vidd magaddal a fiad is ...

A testvérek vitája azzal végződött, hogy elhatározták, mindketten maradnak. Fritznek meg kellett ígérnie, amilyen gyakran csak lehet, ellátogat Nagy-Radeckre, Bodo pedig megígérte, hogy a hála témát soha többé nem említi meg. A kettőjük közötti kötelek ez által még bensőségebbé vált. Miután szívélyesen megölelték egymást, elváltak.

– Az öcsém a legderekből ezen a földön – gondolta Bodo. Meg fogom alapozni a boldogságát, bármekkora áldozatot is kell hoznom érte.

Fritz, aki visszaült helyére, maga elé mormolta:

– Istenem, milyen boldogtalan vagyok! Mennyire szép sor-som lehetne, ha Marie szeretne engem! Nem tudok, képtelen vagyok élni nélküle! De össze fogom szedni magam. Bodo hasznomra lehet ebben.

A gazda visszalovagolt Nagy-Radeckre.

A végrendelet kikötéseinek teljesítése minden tevékenységét lekötötte az elkövetkező napokban. Az embereknek kifizette a juttatásokat, melyeket Sidonie megkívánt. Mindenfelé hallani lehetett, hogy áldásért fohászkodtak az elhunyt számára. A plébános eljött, hogy kifejezze a falu közösségének háláját, melynek egyházát a megboldogult oly gazdagon megajándékozta. A következő vasárnapi mise alkalmával a szószékről hangosan hirdette ki a kapott adományt. Aztán imát mondott az eltávozott lelki üdvösségéért, a hívők pedig együtt imádkoztak vele. Marie ott volt az istentiszteleten. Utána mély meghatódottsággal tért haza.

– Marie – szólította meg őt Bodo, aki már várt rá –, a végrendelet ügyének rendezését az ön irányába elhalasztottam a mai napig. Most azonban eleget kell tennem szent kötelességemnek...

A fiatal lány arca mélyen elpirult.

– Halassza el kérem inkább későbbre! – kérlelte reszketve, Sidoniere gondolva.

– Ezzel nem lesz ő megszentelténítve! Mielőbb rendeztetnek szeretném tudni az ügy üzleti részét. A fiam részére gyám lett kijelölve.

– Akkor alkalmazkodok az akaratához, Granfeldt úr. De ismétlem...

Bodo megragadta a kezét, és bevezette Sidonie szobájába.

– Mi dolgom lenne itt nekem? – kérdezte Marie izgatottan.

– A feleségem a ruhatára és ékszerei örökösének tette meg.

Marie sírva fakadt.

– Sidonie, Sidonie – zokogta. Már életed során is elárasztottál jótetteddel, és még halálodban is folytatod, hogy gondoskodjál rólam!

Bodo néhány pillanatra hagyta, hogy átadja magát érzelmeinek. Közben nézegette a még mindig gyászba öltözött barátnőt, akit ekkor leírhatatlanul szépnek talált. Az özvegy ennyire alaposan korábban még sohasem figyelte meg Marient, mint ezen a napon. Úgy vélekedett, hogy Sidonie levele felhatalmazza erre.

– Nos, hát hallgasson meg, kérlelte őt némi szünet után.

– Granfeldt úr, kérem, kerülje a formaságokat.

– Amennyire a rend ezt lehetővé teszi.

– Kezelje a javakat, melyeket Sidonie nagylelkiségének köszönhetek.

– Készen állok erre, amennyiben így óhajtja.

– Igen, nagyon kérem rá. Akkor készen is lennénk, suttogtat félénken.

– Nem, Marie, még el sem kezdtük.

– Mi tenni való lenne még?

– Láthatja, a feleségem halála után minden úgy maradt, ahogyan korábban volt. Semmihez sem nyúltam, még a legkisebb tárgyakat sem érintettem meg. Rajtam kívül erre a szent helyre senki sem lépett be. Mától kezdve vegye birtokba ezt a helyet!

– Granfeldt úr!

– Senki sem lehetne méltóbb rá, hogy Sidonie utódja legyen, mint éppen ön! Mostantól kezdve ön rendezgethet és tevékenykedhet ezen a helyen. Minden, amit lát, a magáé. Fogadja el, kérem! Ebben a szobában fog lakni, csak Richard fiam lesz maga körül. Legyen a nevelője és a mamája!

– Ez a túláradó jóság!

– Sidonie hátrahagyott nekem egy levelet, melyben mindent, amit most elmondtam, a kötelességemmé tesz. Én pedig örömmel teszek eleget ennek a kötelezettségnek. Aztán átnyújtott neki egy kis kulcs-csomót, majd gyorsan távozott. Marie magára maradt, és körülnézett, mintha álmodna.

– Minden az enyém, ami itt van! – suttogta. – És még egy komoly tőkét is a magaménak mondhatok. Sidonie utódja vagyok! Ó, bárcsak tényleg egészen az lehetnék! Milyen különösen, és gyorsan változott meg minden. Mi lett belőlem, a korábbi szegény, elhagyott lányból? A gazdagság önmagában azonban nem tesz boldoggá. Nem akarok elégedetlen lenni, sokkal inkább köszönöm Istennek mindazt, amiben szegénységem során kegyelmeesen részesített. Életem célja lesz lelkiismeretes teljesítése mindazon kötelességeknek, melyeket Sidonie a végrendeletében hárított rám.

Több mint egy órát töltött el a szoba rendezgetésével. Rácsozálogzott az értékes ékszerekre és a ruhatár minden egyes darabjára, amire rátalált. Mindenfelé Sidonie gazdagságára bukkant, amiről most már, mint örökös, mindeddig fogalma sem volt. És mindezt Bodo olyan nyugalommal adta át, ami szinte határos volt a közömbösséggel. Megengedhette magának, megelégedettséget talált abban, hogy boldoggá tegye elhunyt feleségének barátnőjét. Jóllehet Bodo Granfeldt nem volt zsigori, arról azonban mégis ismert volt, hogy igen jól gazdálkodik a pénzzel. De hogyan mutatkozott meg ezen a helyen?

Minden más, szegény sorban élő fiatal lány ujjongani kezdett volna a körülmények ilyen kedvező alakulása miatt. Marie azonban nyugodt maradt, fájdalmas örömmel vette birtokba a pompás

dolgokat, amit minden szekrényben, minden polcon felhalmozva talált, és halkán suttogva mondott köszönetet az elhunytak mindezért. Szíve azonban nem érzett teljes megelégedettséget. Maradt benne még valami vágy, ami földi javakkal nem volt csillapítható. Sidonienek talán mégiscsak igaza volt abban, hogy Marie csendben szerette a férjét.

Christine

A Kis-Radeck birtok udvara téglalap alakú volt. Istállók, pajták, és kocsiszínek fogták körül három oldalon a nagy térséget. A kapu az egyik nagy épületben volt, melyben a gabonát és magvas terményeket tárolták. Az urasági épület a kapuval szemben helyezkedett el. Barátságos, egyemeletes épület volt, a gazdaság irányító személyzetének számára. A földszinten Krug udvarmester, egy jól bevált, derék földműves lakott, aki már Radeck korábbi birtokosánál is szolgált. A faluban született, ahol apja iskola-mester volt. Ökonómiát tanult, és később udvarmesteri pozícióba került, ami lehetővé tette számára, hogy feleségül vegye egy földműves lányát. A korábbi földbirtokos idején Krug önállóan irányította Kis-Radecket. Amikor Granfeldt a javak birtokába jutott, Fritz inspektor, Krug pedig a beosztottja lett, helyzete azonban nem változott. Megtarthatta lakását és jövedelmét, és semmi sem zavarta meg a békességet, amit kialakított maga körül. Fritz úgy kezelte őt, mint egy öreg, tapasztalt mezőgazdászt. Időnként kikérte tanácsát, és továbbra is élvezni hagyta minden korábbi előnyét. Krug csak az újdonságokkal nem tudott megbarátkozni, melyeket az inspektor igyekezett bevezetni.

Úgy össze volt nőve a gazdaság korábbi rendszereivel, hogy amint alkalom adódott, alaposan ellenkezni kezdett mindenféle úgynevezett korszerűsítéssel szemben. Fritz csak nevetgélt az öregemberen, és nem hagyta magát megtéveszteni, ha olykor jó szándékú elképzelései nem vezettek eredményre. Kettőjük között

látszólag baráti volt a viszony. Csekély térítés ellenében Krugné biztosította számára az étkezéseket, és rendben tartotta a szobáját, amely az emeleti szint jobb szárnyában volt. A többi szobában két fiatal adminisztrátor lakott.

Krugnak csak egy gyermeke volt, egy leány, akit egy közeli városban élő rokonánál helyezett el, hogy egy ottani, felnőtt lányok részére fenntartott magasabb iskolába járhasson. Nyolc nappal korábban Christine visszatért, és el kell ismerni, hogy a képzés olyan fokát sajátította el, ami magasan a társadalmi helyzete fölé emelte. Szépnek bár nem volt mondható, de mégis egy érdekes, virágzó, dús alkatú, mindig derűs lány volt. Városias ruházatot viselt, és mindig ügyelt arra, hogy öltözete ízléses legyen. Világos szőke helyett egy kicsit sötétebb hajszín jobban állt volna neki. Fehér arcán enyhe pír, kék szemei nagyok és intelligensek, csak tompa orra nem volt nemesnek mondható, és kedvezőtlen hatással volt arca megjelenésére. Részben látni hagyott karjaira büszke lehetett, a természet keze itt mesterművet alkotott. Kebleit felejtetetlennek lehetett mondani. Testi adottságainak előnyei teljes tudatában voltak a huszonegy éves Christinenek. Büszkén leereszkedve kezelte korábbi játszótársait, ha olykor véletlenül találkoztak. Társaságot a magasabb körökben keresett magának.

Egyik reggel belépett szülei szobájába. Kalap és sál volt rajta, kezében elegáns napernyőt tartva. Krug a reggelijénél ült.

– Hová, kisasszony, kérdezte csodálkozva.

A virágzó Christine közömbös hangon válaszolt:

- Nagy-Radeckre.
- Mi dolgod von neked ott, gyermekem?
- Marie Selliget fogom meglátogatni, akit már régen láttam.
- Egy ideig még várhatnál ezzel
- Miért, apám?
- Alig nyolc hete, hogy madam Granfeldt meghalt.
- Ettől Marie még fogadhat engem.
- Bizonyára, de mégis ...

- Granfeldt úrnak is kifejezném részvétem.
- A földbirtokossal akarsz te beszélni?
- Miért ne?
- De beképzelt vagy, megszállt az ördög?
- Apám, te ezt nem érted.
- Ó, értek én mindent, gyermekem. Gondold csak meg, hogy itt én vagyok az udvarmester, bért és kenyeret kapok Granfeldt úrtól. Az ember soha se nyúljon túl a lehetőségei határán.

Christine flegmán elmosolyodott.

- Bízd csak rám, apám, az illendőséget sohasem fogom megsérteni. Elvárják tőlem, hogy mutakozzak, kondoleáljak.
- Az meg mit jelent?
- Sajnálatot, részvéteket nyilvánítani. Képzett emberek között a városban ez a szokás.
- Ezzel egy kicsit azért már megkéstél.
- Igen, mert korábban nem voltam itt.
- Hagyd csak, Christine, ezzel szívességet teszel nekem. Amit méltányolnak a városban, az vidéken gyakran megütközést vált ki. Ha Granfeldt úr valamikor idelátogat hozzánk, ami olykor elő is szokott fordulni, akkor mondd el neki, azt pedig nem tartom illendőnek, hogy ezért te látogass el hozzá.

Christine letelepedett az egyik székre.

- Tehát azt akarod, apám, hogy mostantól kezdve mindig itt-hon maradjak?
- Igen, mert nem lehetsz mindig a nénikéd terhére, és azért, mert a nevelésed befejeződött.
- Ezzel egyetértek, azt azonban mégiscsak meg fogod engedni, hogy megfelelő társaságot keressék magamnak, ha nem akarod, hogy belepusztuljak a vidéki élet sivárságába. Nem a vidék számára neveltettél, apám, amit meg is köszönök neked.

Krug sapkáját hátralökte homlokáról a nyakára.

– Nem – kiáltott fel –, nem azt akarom, hogy szolgálólány legyél, az sem volt sohasem a szándékom, hogy valamelyik gazdag parasztra várjál, akik csak ott kopogtatnak, ahol pénzszagot éreznek. Jó párszáz tallért megspóroltam magamnak, de az igaz, hogy vagyonra nem tettem szert. Ezért gondolom, Christine azt, hogy ne menj el a gazdához, mert ez különös benyomást kelthetne.

- Apám, ezt én képtelen vagyok felfogni!
- Az emberek, ha rájönnek, pletykálni kezdenek.
- Hát tegyék!
- Nem akarom, Christine!

Az udvarmester felugrott, és izgatottan járkálni kezdett a szobában.

– Ó, mennyi baja van az embernek a gyerekeivel, kiáltotta. Fejére nőnek, és mindent jobban akarnak tudni. Én pedig nem akarom, hogy az emberek gúnyolódjanak rajtam.

- Mit érdekelnek engem az emberek?
- Nagyon is érdekelnének, mert együtt kell élnünk velük!
- És apám, aztán mit mondhatnának rólam? Talán rosszul viselkedek? Megsértettem valahogyan az illendőséget? Talán túlzottan a közelébe férkőztem valakinek?

– Te még nem ismered az itteni irigy parasztokat. Azt fogják mondani ...

Krug abbahagyta, sapkáját visszalökte a homlokára, odalépett az ablakhoz, és vastag ujjáival dobolni kezdett az üvegen.

- Apám!
- Mit akarsz?
- Nem fejezted be, amit mondani akartál.
- Majd máskor. Ma tedd, amit mondtam, és ne dönts romba a terveimet, amit gondosan mérlegeltem.
- Miféle tervekről beszélsz? Nekem egy szót sem szóltál még róla.

- Majd később, majd később!
- Nem apám, most akarom hallani!
- Hagyjál békén! – mormolta Krug, aki ki akart térni a válasz elől.

Christine azonban szívósan tovább unszolta.

- Ha azt akarod, hogy az elképzeléseidhez igazodjak, akkor el is kell mondanod nekem. Nem találhatom ki a szándékaidat.

Ez a vélemény meggyőzte az udvarmestert. Sapkáját a jobb fülére lökte, visszalépett az ablaktól, és belekezdett:

- Rendben van, ha egyszer már rátértünk erre a pontra, akkor ki is beszélem magam. Anyád mondott már valamit?
- Egy szót sem! – biztosította őt Christine.
- Hogyan tetszik neked gyermekem az inspektor, Fritz Granfeldt?

A lány csillogó szemekkel figyelt fel.

- Az inspektor?
- Igen! – válaszolta Krug, aki meglepődött lányán legeltette a szemét. – Nincs igazam? Hát nem egy olyan férfi, aki illene hozzád?

Christine arca mélyen elvörösödött.

- Az inspektorra még nem gondoltam – suttogetta, napernyőjével játszadozva.
- Akkor elmélkedjél róla egy kicsit! Jóllehet csak féltestvére a gazdánknak, de jó helyzetben van, és a jövőben tovább fog javulni a helyzete. Pontosan ismerem és kedvelem ezt az embert. Mindenkinek, aki megismeri, becsülnie kel őt. Jó mezőgazdász, de mégsem paraszt. A falu lányaival nem tud mit kezdeni, mert ahhoz túl művelt. Azt is tudom róla, hogy nem áll szándékában azért házasodni, hogy vagyonhoz jusson. Adott szava annyit ér, mint egy eskü. A magam részéről mindig is nagyra becsültem őt. A gazdag parasztlányok, akik szeretnék megkaparintani maguknak, számára nem jelentenek semmit. Talán nem értesz egyet ve-

lem. Az inspektor arca nem mondható szépnek, a haja is vöröses. Szerintem ez azonban nem jelent semmit. Egy okos lány a magot nézi, és nem a héjat. Fritz olyan erényes, mint egy nagyvárosi férfi, a lovat úgy üli meg, mint egy tiszt. És a jelleme, a képzettsége... Idefigyelj, te lány, Fritz Granfeldtet neked teremtték, és te lennél a megfelelő asszony a számára, akinél szélteben-hosszában nem találna jobbat. Tehát itt a lehetőség!

Krug átlökte sapkáját a bal fülére, és nagy léptekkel folytatta sétáját.

– Apám – szólalt meg Christine –, ez az ötlet nem is olyan rossz.

Az öreg lebarnult arcán barátságos mosoly jelent meg.

– Belátod ugye lányom, hogy igazam van! Ó, hát láthatod, hogy már gondoskodtam rólad! Ezért ne menj a gazdához, ne adj alkalmat rá az öccsének, hogy felhúzza az orrát. Az ember mindig hajlamos arra, hogy a legrosszabbra gondoljon. A parasztok és a háziak is pletykás népség. A jó híredhez egyetlen folt sem tapad. Senki sem mondhat rólad rosszat a legcsekélyebb mértékben sem. Fritz különös ember...

– De abban is biztos vagy, apám, hogy az inspektornak nincs már valami titkos szerelme?

– Ha lenne, azt már régen észrevettem volna, mert nem téveszttem őt szem elől. Mindeddig még egyetlen nőszemély iránt sem érdeklődött, csak a mezőgazdaságnak él.

– Akkor lenne még egy másik kérdésem.

– Mi lenne az? – érdeklődött kíváncsian az öreg.

– Fritz Granfeldt különös ember, amint említetted.

– Így igaz, és ezt senki sem tudja jobban, mint jómagam.

Christine hátravetette a fejét, és megkérdezte:

– És mit gondolsz, tetszenék én neki?

– Ó, ó – kiáltott fel az udvarmester

– Nem lesznek esetleg olyan elvárásai a feleségével szemben, amilyen tulajdonságokkal én esetleg nem rendelkezek? Ezt azért meg kell fontolni.

Krug csípőre tette mindkét kezét.

– Lányom, azért küldtelek én téged a városba, hogy egyszer majd képzett asszony legyen belőled, és ez nem kevés pénzembe került. Ha Fritz Granfeldt nem lenne elégedett veled, akkor látni szeretném azt a személyt, aki megfelelne neki. Te zongorázol, folyékonyan beszélsz franciául és németül, mintha könyvből olvasnád, pompás leveleket írsz. Egyszer meg is mutattam neki egyet, ami tőled érkezett. A gazdálkodásban tapasztalt vagy, mint az édesanyád, aki jó iskolát adott neked. Nem, Christine, ne aggódjál, számításaim nem történtek a gazda figyelembe vétele nélkül. Pontosán tudom, mit teszek. Te csak igazodjál ehhez, legyél barátságos az inspektorhoz, akinek hamarosan meg kell nősiülnie, ha nem akar belebolondulni a búskomorságba. Nevezzék csak őt az emberek a vörös Fritznek, ettől még jó ember marad, és ő lesz számodra a legmegfelelőbb házastárs. Már látom is, hogy felkel tettem az érdeklődésed. Tarts ki ennél, és jó dolgod lesz. Már nem tart soká, és az inspektorból tisztartó lesz, aki pompás birtokot fog bérelni. Ilyen kilátásaid vannak, gyermekem, és ezért rendelkeztem úgy, hogy térjél vissza a városból. Most ki kel mennem a mezőre, még sok dolgom van mára.

Krug felvette a kabátját, fogta a kalapját és botját.

- Apám! – kiáltotta Christine.
- Mit akarsz még?
- Meg fogom fontolni a dolgot.
- Úgy legyen, gyermekem!
- Egy szót se szólj erről senkinek!
- Ezt megígérem.
- Csak anyád tud róla, neki pedig tudnia kell.
- Marienhez azért elmehettek?

– Fiatalkori barátnőd ő, látogasd hát meg, a gazdától azonban tartsd távol magad, és ezúttal feledkezz meg a városi szokásokról, és délre légy itthon!

Christine elindult. Amint kilépett az ajtón, Fritz lovagolt be az udvarra. Mint egy tiszt, úgy ülte meg eleven lovát. Gyorsan lepattant róla, a gyeplőt odadobta a felé igyekvő szolgának, aki a paripát elvezette az istállóba. Fritz ekkor észrevette Christinét, aki a kapu felé közeledett. Nem tudott kitérni előle. Barátságos üdvözlésként levette a kalapját. Christine, még mindig izgatottan az apjával folytatott beszélgetéstől, elvörösödött. Szemeit lesütve lassan tovább akart menni. Fritz bár már látta őt, mióta visszatért a városból, de eddig még nem beszélt vele.

– Isten hozta Radecken, madmazel.

– Köszönöm, inspektor úr.

Fritz elcsodálkozott a fiatal lány kedvező fejlődésétől.

– Itt fogja tölteni a nyarat a szülői házban?

– A nyarat is, meg a telet is. Az iskolát befejeztem a városban.

– Befejezte a tanulmányait, ehhez sok szerencsét kívánok.

Christine meghajolt egy szalondáma illendőségével. Fritz elcsodálkozott az udvarmester lányának ízléses öltözetén és elegáns viselkedésén, de még inkább szép és dús testi adottságain, mely az elmúlt év során csodálatosan kifejlődött. A könnyű nyári sál hangyagul volt átvetve formás vállain, melyek, mint elefántcsont fehérlettek. A barnás, legújabb divatnak megfelelő szabású fátyszövet ruha rásimult elbűvölő derekára. A divatos kalap alatti arcocskája tényleg pikáns volt. Fritz nem volt abban a hangulatban, hogy nőies bájakon legeltesse a szemét, de ez a hirtelen kivirágzott szépség mégiscsak feltűnt neki.

– Érkezésemkor sajnálattal hallottam, inspektor úr, hogy nem érezte jól magát.

– A könnyű betegség már elmúlt.

– Akkor hát sok szerencsét kívánok önnek, Granfeldt úr.

Az inspektor biccentett a fejével.

– Ön pompás egészségnek örvend, madmazel Krug, Isten tartsa meg önnek!

– Azt gondolták – mondta Christine mosolyogva –, hogy valami tartós betegséggel küszködik.

– Valójában így is van – válaszolta Fritz. – Tényleg így van.

– Hát ezt nagyon sajnálom!

– Leginkább lelki betegségnek nevezném.

– Ezt hogyan érti?

– A gazdálkodással való foglalkozás nem elégít ki engem.

– Mert képzett ember, aki igényli a szellemi elfoglaltságot.

Az inspektor csodálkozása a legmagasabb fokra hágott. Az udvarmester lánya olyan stílusban tárgyalt vele, amit alig tartott lehetségesnek. A lány testi és szellemi fejlődése lépést tartottak egymással.

– Így igaz, madmazel, az emberi értelemnek is megvannak a maga igényei, amelyeket ki kell elégíteni, ezért attól tartok, hogy hosszabb tartózkodás ezen a félreeső birtokon terhes lesz az ön számára.

– Elnézést, de ettől nem tartok. Gazdag könyvtárát ön már korábban megnyitotta számomra.

– A továbbiakban is a rendelkezésére áll.

– Örömmel fogadom készségességét, inspektor úr.

– Válogasson tetszésére, nem is kell külön kérnie.

– Bizonyára ajánlani fog nekem alkalmanként könyveket, melyek élvezetesebbek lesznek testnek, léleknek.

– Erre minden bizonnyal sor kerülhet, róluk alkotott véleménye kellemes szórakozás lesz számomra.

– Túl sokat ne várjon el tőlem, Granfeldt úr! – mondta Christine elmosolyodva. – Bár irodalommal is foglalkoztam, azonban mégiscsak azoknak az ismereteknek a megszerzése volt a

legfontosabb számomra, melyekre egy gyakorlatias háziasszonynak szüksége lehet. Ebben a vonatkozásban nagy figyelmet fordítottam tanítónóm azon alapszabályaira, melyek az asszonyok tevékenységi köreire vonatkoztak. Férfiak esetében más a helyzet, számukra az irodalom az a szféra, melyben sikerrel mozoghatnak.

– Az alapelvei kiválóak, madmazel. Kérem, tegye lehetővé számomra, hogy alkalmanként eltársaloghassak önnel, és minden bizonnyal számíthatok rá, hogy ezek a beszélgetések előnyös hatással lesznek a hangulatomra.

Némileg zavarban elköszönt, és elindult a ház felé, Christine pedig elhagyta az udvart.

Krug papa, aki az ablaknál állt, nagy elégedettséggel figyelte kettejük találkozását.

– Tudtam – szólt a feleségéhez –, hogy meg fogja nyerni az inspektor tetszését.

– Christine szép lány lett – vélekedett az anyja –, ezt már a plébános úr is mondta.

Az inspektor barátságosan odaköszönt feléjük, amikor elhaladt a közelükben.

– Én kedvelem őt – vélekedett Krug asszony.

– Én is.

– Olykor mégis veszekedni szoktál vele.

– Az nem veszekedés, asszony. Véleményeltérések persze előfordulnak. Én és az inspektor mindig is jó barátok voltunk, és remélem, azok is maradunk.

– Krug!

– Mi van?

– A végrendelet vajon gondol Fritz Granfeldtre is?

– Aligha hiszem.

– Az elhunyt kedvelte a sógorát.

– Gondolt rá, vagy sem... Ha Fritznek pénzre van szüksége, akkor a bátyja majd ad neki. Mindig arra gondolok, hogy Kis-Radecket bérbé fogja venni. Majd meglátjuk. Agyó, asszony!

Az udvarmester elhagyta a házat, és kiment a földekre, hogy felügyelje a munkát.

A két barátnő

Christine hamarosan Nagy-Radeckre ért. A szolgák és cseléd-lányok nem ismerték meg. Elcsodálkoztak az előkelő hölgyön, aki gyalog érkezett. Ő pedig, aki jól ismerte a helyszínt, felszaladt a kültéri lépcsőn, belépett a tágas folyosóra, és a szolgák szobáját kezdte keresni, ahonnan éppen akkor lépett ki Andreas, az öreg komornyik.

– Nem ismer meg, Andreas?

– Azt hiszem, már láttam a hölgyet, de tényleg nem jut eszembe...

– Christine Krug vagyok.

– Ó, szegény lelkem! – kiáltott fel csodálkozva az öreg. – A gyerekekből felnőttek lesznek, és micsoda felnőttek! Ha a megboldogult tanácsos úr, a keresztapja láthatná! Christinke, hogy megnőtt, és milyen szép lett! Már kénytelen leszek kisasszonynak szólítani.

– Nem, kedves Andreas úr, magának én mindig csak Christine Krug maradok. Ön jó barátja az édesapámnak, már apró gyermekkorom óta ismer. Örölnék, ha ugyanaz maradnék önnek.

Az öreg komornyik elmosolyodott, és kezét nyújtott a fiatal lánynak.

– Én is így szeretném, kedves Christinke. Ha valamivel szolgálhatok, akkor csak szóljon.

– Marie Selliget szeretném meglátogatni.

- Ah, Marien kisasszonyra gondol!
- Igen. Lehetséges lenne?
- Kétségtelenül! Bizonyára tudja, Christinke, hogy itt nagy változások történtek.
- Apám megírta nekem, hogy madam Granfeldt meghalt.
- Igen, a jóságos hölgy megtért őseihez, pedig milyen sokáig élhetett volna még. A halál senkivel sem tesz kivételt. Tehát Marien kisasszonyhoz menne...
- Még ugyanabban a szobában lakik?
- Ó, nem – válaszolta jelentőségteljesen az öreg. Éppen ez az a változás, amiről az előbb beszéltem. Marie kisasszony az elhunyt madam Granfeldt szobájában lakik.
- De hiszen ez lehetetlen!
- Pedig úgy van, ahogy mondom, Christinke. Marie egy jóságos leányzó, nem sajnállok én tőle semmit. Anyja helyett ő neveli a kis Richardot. A háztartással is ő törődik, de továbbra is olyan jóságos és barátságos, mint eddig volt, ezt el kell ismerni.
- És Granfeldt úr?
- Még mindig igen gyászos hangulatban van, ami érthető is. A fia a mindene.
- Marie fogadni fog engem?
- Ebben nem kételkedek. Jöjjön, mindjárt bejelentem.
- Bejelent?
- Az úr bár nem adott erre kifejezett utasítást, de meg vagyok győződve róla, hogy jó néven veszi. Marie kisasszony pedig örülni fog, hogy hosszú idő után ismét láthatja fiatalkori barátnőjét.

Az öreg felkísérte Christinét a széles lépcsőn az első emeletre. Mennyire másként nézett ki itt minden, mint Kis-Radecken. Minden előkelően és pompásan volt berendezve. A számos világos helyiség feltűnő ellentéte volt az urasági épületnek Kis-Radecken, ahol semmit sem tettek a csinosítás érdekében. Itt minden sugárzott a tisztaságtól és luxustól. Még a folyosó falai is tapétázva

voltak, képek és mellszobrok díszítették. A léptek zaját puha szőnyegek tompították. A magas, szárnyas ajtók sárga kilincseikkel hófehérre voltak festve. Az ablakokat pompás, nehéz függönyök díszítették. Christine, aki régen nem járt ezekben a helyiségekben, alig tudta elrejteni csodálkozását.

Egy tiszta előszobába értek. – Várjon egy pillanatra –, súgta oda neki Andreas, aztán kopogtatott az ajtón. Egy kedves hang szólt ki, hogy lépjen be.

– Kisasszony – mondta a komornyik, félig nyitva hagyva az ajtót –, egy fiatal hölgy óhajt beszélni önnel.

– Egy fiatal hölgy?

– Igen, kisasszony.

– Vajon ki lehet? – kérdezett vissza Marie.

– Győződjön meg róla saját maga!

Andreas beengedte az udvarmester lányát, majd becsukva maga mögött az ajtót, mosolyogva lement a földszintre.

Marie, aki egy mesekönyvből olvasott Richardnak, felemelkedett. Még mindig gyászruhában volt. Christine nem gondolta volna ennyire szépnek. A korábbi nevelőnő nemesi származású hölgynek látszott, aki leereszkedve fogad egy látogatót. Christine némán állt meg előtte. Egy idő után aztán megkérdezte:

– Hát már meg sem ismersz, Marie?

– Christine, te lennél, vagy talán tévedek?

– Nem tévedsz, Christine Krug áll itt előtted.

Marie barátságosan kezet nyújtott neki.

– Légy üdvözölve kedves barátnóm, légy szívből üdvözölve. Annyira előnyösen megváltoztál, csak a hangodat találtam ismerősnek. Talán már két éve is van, hogy utoljára találkoztunk.

– És akkor is csak futólag. Én is alig ismertelek volna meg. Mivel mostantól itthon maradok apám házában, és szomszédok leszünk, nem akartam elmulasztani, hogy meglátogassalak.

– Ezt nagyon jól tetted! Ó, azok a régi, szép, gyermeki idők! Csapatunkból a harmadik örökre eltávozott.

Marie kénytelen volt a könnyeit törölgetni.

– Még a városban voltam, amikor meghallottam a gyász hírt. Szegény, jószágos Sidonie!

– A halál súlyos szenvedéstől szabadította meg. Sem az orvos tudása, sem ápolásom nem volt elegendő az enyhítéséhez.

Mindketten kegyelettel gondoltak eltávozott barátnőjükre. Marie szolgálatkészen átvette Christine kalapját és sálját, akinek szép, telt alakja ekkor látszott teljesen. Az udvarmester lánya Juno, az ősi, itáliai istennő alakjára emlékeztette. Nemesebb arcvonásokkal kiteljesedett szépségnek lett volna mondható. Marie behívta a komornát, rábízta a kisfiút azzal, hogy menjenek le a kertbe, és ott játsszanak egy kicsit. Aggodalmasan kérte, figyeljen rá, és legyen óvatos. Richard felkapta játékait, kisietett és örvendezett, hogy a szabad levegőn futkoshat egy kicsit.

– Majd érted megyek! – kiáltott utána.

A két lány leült a nyitott ablak mellé, ahonnan szabad kilátás nyílt a barátságos kertre. Kellemes illat áramlott be a szobába, mely pompásan és kényelmesen volt berendezve, és nagy gonddal rendben is volt tartva. Bodo Granfeldt elbűvölő budoárt teremtett felesége számára. A berendezést a legdrágább bútorok alkották. Selyemfüggönyök omlottak alá sűrű hullámokban a parkettáig. Az alkóvot nehéz damasztfüggöny választotta el. Könyvtár sem hiányzott, drága kötésű könyvekkel. Az értékes zongora fedele fel volt nyitva, és látni lehetett finom, elegáns billentyűit. Christine csodálkozva nézte a pompás dolgokat, mindeddig nem volt tudomása róluk. Amikor Sidonie és Granfeldt összeházasodtak, Christine már a városban volt, és amikor rövid időre hazalátogatott Kis-Radeckre, a fiatalasszony éppen fürdőhelyen üdült. Sohasem adódott alkalom rá, hogy belülről is megismerje ezt a házat, melynek helyiségeit öt évvel korábban alaposan rendbe hozták. Granfeldtnek jó ízlése volt, és mivel anyagi eszközök is bőségesen rendelkezésére álltak, hogy minden apró kívánságot teljesíthessen,

szeretett feleségét olyan komforttal vette körül, amelyet csak a leggazdagabb házakban lehet látni.

– Felejthetetlenül szép helyen laksz! – kiáltott fel Christine.

– Valóban, a lakószobák pompásan vannak berendezve, de az egész ház is, de mit számít a pompa és a luxus, ha a gyász komor fátylat borít rá? Mindenhol Sidonie hiányzik, mindenfelé olyan emlékekkel találjuk szembe magunkat, melyek a rideg veszteségre emlékeztetnek.

– Az idő múlása majd enyhíteni fogja a fájdalmat.

– Persze, az embernek bele kell törődnie a sorsába, mely rideg kézzel tépi szét a legboldogabb köteléket is. A jóságos Sidonie igazi barátsággal fogadott be engem, különben idegenekhez kellett volna elszegődnöm szolgálónak, ha nem nyújtja ki felém a kezét.

Mindketten dicsérgették Sidonie jó tulajdonságait. Christine annyira ellágyult, hogy Mariennel együtt sírdogálni kezdtek.

– Gyakran beszéltünk rólad, kedves Christine, különösen az utóbbi időben, amikor ott ültem betegágya mellett, és a vidám, gyermeki évek emlékeivel próbáltam szórakoztatni őt és elterelni a figyelmét. Az iskolatársainkról beszéltem neki, játékaikról a templomkertben, és rólad, aki mindig jó hangulatban voltál.

– Tényleg gondoltatok rám?

– Ne kételkedj benne, hiszen a fiataalkori emlékek felejthetetlenek! Sajnálatra méltó az az ember, akinek erre nincs hely a keblében. Gyakran érdeklődtem irántad apádnál. A derék ember mindig örült neki. Őszintén vallva azt hittük, hogy elfelejtettél bennünket.

– Ó nem, Marie, de nehéz leírnom azt az érzést, ami visszatartott attól, hogy felkeresselek benneteket. Ti mindketten jó képésben részesültetek, pompás környezetben éltetek. Nekem segítenem kellett anyám háztartásában, és csak olyan ismereteim voltak, melyekre az itteni falusi iskolánkban tehettem szert. Meg kell mondanom, hogy valójában szégyelltem magam.

– Christine!

– Ha olykor hazatértem a szülői házba, nem volt rá bátorságom, hogy felkeresselek benneteket. Mindig azzal vigasztaltam magam, még nem vagy annyira felkészült, fejlődnöd kell még egy kicsit, és ez a gondolat tényleg szorgalomra késztetett. Két hónappal ezelőtt írt apám Sidonie haláláról. Így most már csak téged látogathatlak meg.

– Köszönöm neked Christine, hogy eljöttél.

Marie érzelmesen kezét nyújtott a barátnőjének.

– Ilyen fogadtatásra számítottam, mondta megindultan.

– Hogyan is tehetném másként?

– Milyen kár, hogy Sidonie nem lehet velünk!

– Utolsó leheletéig ugyanaz a szeretetre méltó, jóságos lény volt, mint amilyennek korábban megismertük és megszerettük. A gazdagság, melyben oly váratlanul része lett, a legcsekélyebb mértékben sem változtatta meg őt. Christine, engedd meg, hogy barátnőnk emlékére egy ajándékot adjak át neked.

Marie felállt, és odalépett az íróasztalhoz.

– Mit akarsz tenni?

– Nem utasíthatod vissza nekem.

Egy dobozzal tért vissza, amit kinyitott.

– Ó, micsoda drága, csodaszép ékszer! – kiáltott fel Christine elképedve.

– Tetszik neked?

– Elbűvölő!

– Akkor tartsd meg, és viseld Sidonie emlékére!

Marie átadta barátnőjének a nyitott ékszerdobozt. Christine mélyen elvörösödött izgalmaiban. Szegénysorú édesapja ilyen ékszert nem vehetett volna számára. Milyen élénken vágyódott ilyesmi után, és sóvárgása, melyet gyakran fojtott el mély sóhaj-

tással, most teljesült. Mostantól arannyal és drágakővel ékesítheti magát.

– Marie, ó Marie!

Heves megindultsággal felugrott, és átkarolta barátnőjét.

– Köszönettel elfogadom pompás ajándékod!

– Nem tőlem kapod.

– Hanem kitől?

– Sidonietől.

– Megbízott ezzel téged?

– Ha nem is szó szerint...

– Akkor magyarázd meg nekem, Marie!

– Tudom, hogy az ő szellemében cselekszem.

– Rendben, de mégis lehetséges?

– Hogy rendelkezhetek vele? – kérdezte Marie mosolyogva.

– Bizonyára nem tetted volna, ha nem lenne jogod hozzá. Csak úgy gondolom... Ó, az öröm és meglepetés egészen összezavart. Már régen szerettem volna egy ékszer, ha nem is ennyire értékeset, de gondolhatod, hogy apám jövedelme nem tette volna lehetővé.

– Viseld, kedves barátnőm, Sidonietől származik, aki rám hagyta összes ékszerét és teljes ruhatárát.

– Hát ez lehetséges?

– Tényleg így történt.

– A jóságos Sidonie!

– Bizonyára megfélekezett rólad, amikor már annyira ki-nozta a betegség. Én magam pedig, akinek sejtelve sem volt szándékáról, nem mertem ilyesmiről beszélni vele.

– Ezt megértem, Marie.

– Most azonban egy kötelességet teljesítek abból, amit Sidonie reám hagyott. Már gondoltam rád. A ruhatárából is jut neked, mert egy barátnő is jogosult az örökségre.

Marie előszedett néhány szép sálát, selyemruhát és vállkendőt, bizsukat és egyéb tárgyakat, melyek alkalmasak egy fiatal lány számára. Feltehetően már korábban kiválogatta ezeket a holmikat, mert hamar végzett. Christine magán kívül volt, sírt és nevetett, átkarolta nagylelkű barátnőjét, aki a pompás dolgokat nyugodtan bepakolta egy dobozba, és megígérte, hogy délután majd átküldi.

Ismét lecsillapodtak a kedélyek. A két lány letelepedett a nyitott ablak mellé.

– Marie, ne gondold, hogy kíváncsiskodni akarok, ha néhány dolog érdekelne.

– Semmi esetre sem.

– Sidonie iránt érdeklődnék.

– Kérdezz csak, amit én tudok, azt te is meg fogod tudni.

– Hosszú időn át távol voltam otthonomtól.

– A legnagyobb sajnálatomra.

– Hogyan történt az, hogy Sidonie...

– Granfeldt felesége lett?

– Igen, ezt akartam kérdezni.

– Ez a legegyszerűbb történet. Granfeldt megszerette, Sidonie viszonszerette, és összeházasodtak. Az öreg Peter Hauswald tanácsos pedig Sidoniet nevezte meg egyedüli örökösének. Emlékszel még a tanácsosra, aki úgy nézett ki, mint egy iskolamester?

– Igen, jól emlékszem rá – kiáltott fel Christine. – Mindig egy kopott szürke kabát volt rajta.

– És volt egy olyan kalapja is, mint amilyet a szolgák hordanak.

– Vasárnaponként pedig mindig fekete ruhát viselt, és egy nagy, sárga nádpálcával ijesztgette a gyerekeket és a kutyákat.

– A különös embernek kevés barátja volt, és nemigen érintkezett másokkal.

Marie elgondolkodva válaszolt:

– Nem a külsőségek alapján kell megítélni egy embert. Ez a mondás kétségtelenül érvényes a tanácsosra is, akit mindenki egy zsugorinak, egoistának, és ki tudja, mi mindennek tartott még. Én magam sem kedveltem.

– Nekem mindig egy madárijesztő jutott róla eszembe.

– Hagyjuk ezt. Sidonieről akartál mesélni, hogyan jutott a nagy örökséghez. Apámnál érdeklődtem, de ő sem tudott többet, mint mások, akik mind a mai napig összecsapják a kezüket, ha ez szóba kerül. És ha jól vesszük, ez tényleg egy különös történet marad, mivel a tanácsosnak voltak még rokonai, akiket mellőzött. Szeretnék végre tisztán látni.

– Ezt el is érheted, csak hallgass végig. A Radeck birtoknak Hauswald tanácsos volt a tulajdonosa. A különös ember, aki korábban házas volt, nem tartott senkivel kapcsolatot, és rokonaival éppoly kevésbé törődött, mint szomszédaival. Néhányan azt állították, hogy bogaras, mások különcként tartották, és megint mások úgy vélekedtek, hogy gyűlöli az embereket. Mindenesetre annyi biztos, hogy senki sem tudott kiokosodni rajta. Bodo Granfeldt volt a vezető intézője, ő bonyolította üzleti ügyeinek legnagyobb részét. A fiatal, tevékeny ember gazdájának teljes bizalmát élvezte, ennek ellenére senki sem irigyelte helyzetét, mert az volt az általános nézet, hogy a tanácsos nagyon makacs természetű, és annyira kicsinyes, hogy párja nincs ezen a földön. Bodo mérhetetlen türelemmel tartott ki mellette, sőt, általában jó hangulatban volt. Közben meghalt Sellig úr, Sidonie tiszteletre méltó apja, aki plébános volt a falunkban. Sidonienek fogalma sem volt róla, hogyan tovább, hiszen nem voltak rokonai. A települési tanács elé került az ügye. A parasztok civakodtak, egyikük sem akart hozzájárulni ahhoz, hogy pénzt szavazzanak meg a plébános elárvult lányának elhelyezéséhez. A tanácsos azzal zárta le a vitát, hogy Sidoniet magához vette a házába. Annak idején én anyámmal voltam, aki kis nyugdíjából élt. Sidonie tehát a birtokra költözött,

és a tanácsos nemsokára annyira megszerette, hogy mindig a közelében kellett maradnia. Sőt, még nyitott kocsijában ki is kocsikázott vele. A szegény sorsú lányból, aki miatt a parasztok civazkodtak, előkelő hölgy lett. Hauswald a befogadottat mindig a lányának nevezte. Az öregúr szinte teljesen megváltozott, Sidonie gyakran mesélt róla nekem. Egy rövid ideig minden jól ment. A tanácsos egyszer csak megbetegedett. Sidonie szeretettel és nagy gondnal ápolta, mintha édes lánya lenne. Betegsége sokáig tartott, de ápolója nem fáradt bele, kitartott mellette. Sidonie és Bodo, akik ekkor már ismerték egymást, beleszerettek egymásba, titokban találkoztak, és örök hűséget esküdtek egymásnak. A tanácsos betegsége közben egyre nagyobb aggodalomra adott okot, és többször is híre terjedt, hogy a különös földbirtokos meghalt. Az emberek a fejüket törték, hogy ki lehet majd az örökös. Hauswald vagyona, aki igen takarékos volt, hatalmas lehetett. A halál végül megszabadította szenvedésétől, és szép csendesen eltávozott egy jobb világba. Készített-e végrendeletet, kérdezték egymást az emberek, és vajon ki lett az örökös? Több unokatestvéréről köz tudomású volt, hogy nem voltak vele a legjobb viszonyban, akik abban reménykedtek, hogy nincs végrendelet, de ha mégis lenne, akkor bőségesen gondolt rájuk. Már három nappal a temetés után az igazságügyi tisztviselő bejelentette, hogy nála van letétben a végrendelet, amelyben Sidonie Sellig, a tanácsos örökbefogadott lánya van megnevezve egyedüli örökösként. A végrendelkező, aki jutalmazni akart hűséges szolgálataiért, csak azt az egyetlen feltételt szabta számára, hogy a két birtokrészt sohasem választhatja el egymástól, ezeknek örökre egy komplex egységet kell képezniük. Mindössze ennyi volt a végrendelet. Sidonie nagyvonalúan bánt az unokatestvérekkel, a csalódottak mindegyikének csinos kis összeget fizetett. A tanácsos kifejezetten megtiltotta a gyászt és egy nagyszabású temetést. Sidonie gondoljon majd rá, nyilatkozta egy írásában, de egyetlen nappal se tegye tönkre fiatal életét azzal, hogy aláveti magát a gyászév terhes divatjának. Annak érdekében, hogy elkerüljék a Sidonie kiskorúsága miatt bekövetkező hosszas bírósági eljárást, a gazdag örökösnő oltár előtt nyújtotta kezét Bodonak. A földbirtoknak így rátermett gazdája

lett, és az örökösnek nem lett szüksége gyámra. Ezek szerint minden elrendeződött. Anyám ebben az időben halt meg. Ugyanolyan helyzetbe kerültem, mint egykor Sidonie, aki alighogy meghallotta a szerencsétlenséget, egy szép kocsiban értem jött, és magához vett az urasági házba, ahol kijelentette, hogy attól kezdve a testvéremnek tekinti magát. Bodo Granfeldt ebbe nem csak hogy beleegyezett, hanem örömmel is töltötte el felesége jólelkősége, akinek napról napra egyre több kedvező tulajdonságát ismerte fel. Számomra nem volt más választási lehetőség, nem utasíthattam vissza barátnőm szívélyes jóindulatát, már csak azért sem, mert meg voltam győződve róla, hogy tényleg testvéri szeretettel van irántam. Kölcsönös kapcsolatunk úgy alakult, ahogyan számítottunk rá. Tényleg több voltunk egymás számára, mint barátnők, valóban testvéries volt kapcsolatunk. Sidonie kisfiúval ajándékozta meg férjét. A szülők öröme nem maradt ború nélkül, mert a fiatal anyánál jelentkeztek egy rettenetes betegség tünetei, amit bár az orvosok enyhíteni tudtak, meggyógyítani azonban nem volt lehetséges. A betegnek szerető ápolóra volt szüksége, és én igyekeztem az lenni a számára. Együtt utazunk el fürdőhelyekre, és nem tágitottam a közeléből. A szenvedő anya csak keveset foglalkozhatott a gyermekével, ezért magam kezdtem gondoskodni róla. Sidonie meghalt, és hogy kifejezze háláját irántam, rám hagyta az ékszereit és a ruhatárát. Bodo Granfeldt vigaszt talál abban, hogy pótlom fia anyukáját. Maradásomat a fiatal özvegy mellett a világ talán nem tartja illendőnek. Ha azonban meggondolom, hogy mekkora űrt jelentene távozásom az itteni viszonyokban, ha mérlegelem, hogy az irántam tanúsított jócselekedeteket nem tudnám kellőképpen meghálálni, akkor elhalkul bennem a hang, amely óvatosságra intene. Ezen kívül Bodo annyira nemeslelkű ember, hogy minden vonatkozásban megbízhatok benne.

– Nem is cselekedhetnél másként, Marie. Senki sem veheti zokon, hogy megtartod elfogadott helyzetedet. Granfeldtnak mindenképpen nevelőnőre van szüksége a fia számára, és ha nem te lennél az, akkor egy másik.

– Úgy gondolod tehát, hogy maradsz Kis-Radecken?

- Igen.
- Ennek örülök.
- Apám így akarja, én pedig nem tudom, hová is fordulhatnék
- fűzte hozzá még Christine.
- Akkor hát folytatjuk fiatalkori barátságunkat.
- És te is meg fogsz látogatni engem?
- Bizonyára eljövök, sétáimat kiterjesztem majd, hiszen Kis-Radeck nincs is olyan messze. Látogass meg Christine, amilyen gyakran csak időd adódik rá, és ahányszor csak kedved tartja. Mindig meg fogsz találni.
- Most indulnom kell, mert megígértem, hogy ebédre otthon leszek.

Marie hozta a sálat és kalapot, és segített a barátnőjének az öltözködésnél. Aztán együtt lementek a kertbe, ahol Richard játszadozott. Az elven fiúcska az árnyékos ösvényeken rohangu, és letépett néhány virágot, hogy odavigye a tanítónőjének. Látni lehetett rajta, hogy bensőségesen ragaszkodik hozzá.

- Neked hoztam, Marie – kiáltotta lélekszakadva.
- Kár érte, gyermekem.
- Miért?
- Mert a letépett virágok hamar elhervadnak.
- Van itt elég, ebben a nagy kertben. Braun papa egyre újabbakat ültet.
- Vigyáznod kell a virágokra és kíméld őket!
- Azért ajándékozom neked Marie, mert szereted a virágokat, mint ahogyan a mama is szerette. Magamnak nem tépek le egyet sem, felőlem maradhatnak.

Marie megtörölte a kisfiú izzadt homlokát.

- Nagyon vadóc vagy, Richard! Hányszor kértelek már, hogy nyugodtabban játsszál! – mondta megragadva a gyerek kezét, és magával vonszolta.

– Milyen szép gyerek – suttogta Christine menet közben. – Mennyire hasonlít az anyjára!

– Úgy szeretem őt, mintha az öcsém lenne.

Odaértek a kerítés kapujához, amely éppen ebben a pillanatban nyílt. Bodo Granfeldt, a gazda lépett be. Csodálkozva nézte az idegen hölgyet, aki előkelően meghajolt előtte.

– Ugye nem ismeri meg Cristinét Granfeldt úr?

– Christinét?

– A derék Krug lányát ...

– Ó igen, az udvarmesteremét, Kis-Radecken! Valóban, tényleg nem ismertem volna meg.

– Már régen nem találkoztunk – suttogta Christine. – Szinte még gyerek voltam, amikor apám a városba küldött.

– Mostanra pedig egy komoly hölgy lett önből – jegyezte meg Bodo, barátságos mosoly kíséretében.

Christine ügyesen kitért.

– Úgy éreztem, hogy meg kell látogatnom a barátnőmet. Sidonievel sajnos már nem találkozhattam.

Granfeldt kebléből mély sóhaj fakadt fel.

– Drága feleségem már a sírban nyugszik! – mormolta mélyen meghatódva. Aztán elfordult, és elindult a ház felé. Nem tudta visszatartani könnyeit.

– Nem volt kellő a megjegyzésem? – kérdezte Christine.

– Miért?

– Mert Granfeldt urat emlékeztettem a veszteségére.

– Számos ilyen alkalom fordul elő, és mindig könnyezni kezd. Az eltávozott miatti fájdalmát még nem tompította az eltelt idő. Granfeldt túl boldog házasságban élt.

Marie is sírdogálni kezdett.

– Visszontlátásra, kedves Marie.

- Látogass meg nemsokára megint!
- Fogadd szívből jövő köszönetem, kedves barátnőm a drága ajándékokért.
- Ne is említsd többé!
- Duplán értékes számomra. Sidonie viselte, és te tiszteltél meg velük. Ezért fejeztem ki ismét a hálámat.
- Agyó, Christine! A vadóc kisgyerek a virágágyásokban rohangál. Muszáj megfékeznem, hogy ne pusztítson tovább, Braun papa különben kétségbe fog esni.

Megcsókolta a barátnőjét, és elindult a gyerek után.

Christine kinyitotta a kaput, és kilépett a szabadba. Elmélyülten elmélkedve fojtatta útját. Sok minden járt a fejében.

- Ah – suttogta maga elé –, Bodo mégiscsak másféle ember, mint Fritz, és Marie milyen elbűvölően szép lány.

Egy negyedóra elteltével elérte a birtokot. Apja már visszatért a földekről, amikor belépett a szobába. Milyen kicsinek és szegényesnek tunk nekik ekkor ezek a helyiségek. Nyoma sem volt annak a pompának, ami Mariént körülvette. Itt másfajta szelek fújdogáltak, másféle szellem uralkodott. Mindenféle szag jelezte a gazdaságot és a tejgazdálkodást. Az egyszerű, fehérre meszelt falak szomorúan néztek ki Nagy-Radeck finom tapétáihoz képest.

- Christine! – kiáltott rá az apja –, mi van veled?
- Hogyan jut eszedbe ez a kérdés?

Az apró tükör előtt állva kalapjának szalagját bontogatta.

- Úgy látom, nem vagy valami jó hangulatban.
- Ellenkezőleg, apám.
- Barátságosan fogadtak?
- Olyannyira, amilyenre aligha számíthattam.

Christine röviden beszámolt róla, milyen fogadtatásban volt része, és kinyitva letette az asztalra az ékszerdobozt. Anyja odalépett, és csodálkozva nézte a csillogó ékszert.

- Kitől kaptad, mondd, kitől?
- Marientől.
- Hát ez nem lehetséges!

Krug papa közben ide-oda lökdöste fején a sapkáját.

– Idefigyelj, te lány! – kiáltotta –, ez a pompa egészen el fogja csavarni a fejed! És mit fognak szólni az emberek, ha így kipucolva látnak? Végül is nem lehet nekik hajszálpontosan mindezt elmagyarázni. Azt, hogy én, az egyszerű udvarmester néhány száz tallért adtam ki ezért az ékszerért, senki sem fogja elhinni.

Christine feltette a nyakéket, és visszalépett a tükörhöz. A súlyos aranylánc pompás díszével ott hullámozott hófehér, telt keblein. Aztán a karjára is felcsatolta a karperecet.

– Gyermekem, hogy nézel ki! –, kiáltott fel csodálkozva az anyja. Az ember még azt gondolná, hogy egy hivatalnok lánya vagy. Úgy tűnik, mintha hozzá lennél szokva, hogy ilyen holmikat viselj.

– Éppúgy, mint a jóságos Marie, aki semmit sem örökölt az anyjától.

– Igen, Marie tényleg jóságos teremtés.

– Sidonie mégiscsak megmondta neki, hogy mit tegyen.

– Persze, de meg is tarthatta volna magának. Tiszteletre méltó, hogy teljesíti az elhunyt akaratát.

Christine egy ideig még nagy tetszéssel nézegette magát a tükörben, aztán a szobájába ment, hogy átöltözzön.

– Mama – szólalt meg Krug papa –, úgy tűnik nekem, hogy odaát valami szándékuk van a lányunkkal.

– Miféle szándékról beszélsz?

– A gazda azt is gondolhatja, hogy a mi Christine lányunk megfelelő feleség lenne az inspektor számára. Erről nem hagyom lebeszélni magam. Ok nélkül nem kapott volna ilyen gazdag ajándékokat. Állítólag még selyemruhák, kendők és más holmik is

érkeznek, melyekre egy előkelő hölgynek van szüksége. Figyeld csak meg, itt készül valami!

– Nekem jól van ez így, vélekedett az anya. Mindig is kedveltem az inspektort, akkor is, ha naphosszat nem szólt hozzám.

– Majd megváltozik, ha lesz egy szép felesége. És Christine tényleg szép, ezt az irigyei sem tagadhatják. Tanult is valamenynyit, és tud úgy viselkedni, mint egy városi hölgy. Na, majd meglátjuk. Remélem, az inspektor hamarosan nyilatkozni fog.

Fél órával később asztalhoz ült a kis család. Említeni sem érdemes, hogy Christine egyfolytában Marienről és a gazdáról mesélt. Tényleg értelmesen beszélt, és véleményeit helyesen meg is tudta indokolni.

Az inspektor egyedül ebédelt a szobájában éppúgy, mint a többi adminisztrátor, akiket az udvarmester feleségének konyhája látott el. Ha valaki látta volna szegény Fritzet, bizonyára megsajnálta volna. Az étel nem ízlett neki, alig nyúlt hozzá. Rosszszkedvűen hagyta ott az asztalt, és leheveredett a szófára.

– Ez így nem mehet tovább – gondolta csendben. Ezt az állapotot képtelen vagyok tovább elviselni. Már kénytelen vagyok valami varázsitalra gondolni, amely megbéklyózza a szívet és elcsavarja a fejet. Mindenhol Marient vélem megpillantani. Más gondolatom nincs is, mindig csak rá gondolok. Kerülöm, már látni sem akarom, de gondolatban mégis mindig vele vagyok. Ezen változtatni kell!

Egy cselédlány leszedte az asztalt, és kivitte az edényeket. Röviddel ezután Christine lépett a szobába. Tiszta, fehér kötényt kötött maga elé, és felszolgált a kávé. Az udvarmester lánya valóban csábító látványt nyújtott. A sűrű szövésű, kék nyári ruha telt formákat takart, a fényes, fekete bőrvön kiemelte remek derekát. Vakítóan fehér nyakát kis, vörös selyemkendő fogta körül hanyagul. Alig félig takart karja csodálatosan kecses kezekben végződött.

– Még mindig betegségtől szenved, inspektor úr?

– Szenvednék? Honnan veszi azt, hogy szenvedek?

- Igen aggódunk, hiszen az étel nagy részét visszaküldte.
- Nagyon melegem van ebben a hőségben.
- Ha kívánná valamit, amit teljesíthetünk, akkor mondja meg, inspektor úr!
- Köszönöm, nagyon köszönöm. A könnyű szédelés rövidesen elmúlik majd.

Christine megtöltött egy csészét, és odanyújtotta neki.

- Ma én magam készítettem a kávé, kérem, kóstolja meg!
- Már előre is tudom, hogy ízleni fog.

Fritz igyekezett jókedvűnek mutatkozni. Megpróbálta elterelni borús gondolatait. A szép lány barátságos lénye tetszett neki. Ujja megérintette az övét, amint átvette tőle a csészét.

– Ott a könyvtáram – szólalt meg zavartan. Már beszéltünk róla. Hálás szeretnék lenni a részvéteért. Válasszon tetszése szerint!

- Melyik művet ajánlja nekem, Granfeldt úr?
- Kedveli a verseket?
- Igen.
- Akkor válassza Schiller költeményeit, azok a legjobbak, amit a költészet eddig elért. Érzelmeinek izzása, kifejezéseinek ereje ... Ó, az isteni Schiller.

Miközben Fritz mindezt elmondta, kivett két kötetet a könyvszekrényből, és odaadta azokat a fiatal lánynak.

- Köszönöm, inspektor úr!
- Ezek a költemények táplálékot nyújtanak a testnek és léleknek – fűzte hozzá Fritz lelkesülten. Oly gyakran olvastam őket, hogy már kívülről tudom.

A vörös Fritzben mégiscsak több volt, mint amennyit általában véltek róla. Közelebről meg kellett ismerni őt, hogy helyes véleményyt lehessen alkotni róla. Christine csodálkozva figyelte izzó tekintetét, és izgatott beszédét. Arcának kedvezőtlen benyomása

háttérbe szorult a szellemi báj mögött, mely ekkor kifejezésre jutott. Egy szív, mely ennyire érzékeny a költészet iránt, csak jó és szelíd lehet.

- Zenével is foglalkozott a városban? – kérdezte hirtelen.
- Zongoraoktatásban is részesültem.
- Ott a zongorám, elég jó hangszer, kérem, próbálja ki!

Hirtelen mozdulattal felnyitotta a fedelet.

- Ó, az én képességeim még gyerekcipőben járnak!
- Játsszon csak, játsszon csak!

Fritz megragadta a karját, és odavonszolta a hangszerhez. Közben hozzáért a fiatalosan dús, rugalmas testhez. Sajátos érzés futott végig rajta. Női testtel eddig még sohasem került ilyen közeli érintkezésbe. Elnézegette Christinét, ahogyan a zongora mellett ült, és szokatlan készséggel játszott egy modern keringőt.

- Kisasszony! – kiáltott fel csodálkozva.

Ezúttal kisasszonynak szólította.

Christine elvörösödve állt fel.

– Bizonyára észrevette, hogy még sok pótolnivalóm van, Granfeldt úr.

- Nem, hiszen oly ügyesen és elegánsan játszott!
- Most ön is játsszon el valamit, inspektor úr, hogy csodálhassam mesteri képességét! Itt egy szonáta Mozarttól. Jól eljátszva még sohasem hallottam.
- Úgy gondolja, hogy jól elő tudom adni a kompozíciót?
- Nem gondolom, hanem előre is meg vagyok győződve róla.
- Akkor kedves kisasszonyom, csalódást kell okoznom. Túl sokat néz ki belőlem.

– Fritz leült, és játszani kezdett. Christine csodálkozása percről percre fokozódott. A mezőgazdász olyan ügyesen, annyira kifejezőteljesen játszott, hogy az ember hajlamos volt arra gondolni, hogy kizárólag a zenével foglalkozik. Sajátos izgatottság

mutatkozott arcvonásain, miközben tekintetének feszült figyelmével követte a kottát. Christine mellette állt, és be kellett ismernie magában, hogy tanítója a városban csupán kontár volt az inspektorhoz képest, aki csak kedvtelésből zenélt.

– Nos, most már tudja, mire vagyok képes – kiáltotta Fritz felugorva.

– Olyan rendkívüli, hogy hangos ujjongással kell kifejeznem csodálkozásomat.

– Igen elnéző, kisasszony! Én csak egy autodidakta vagyok, és csak kevésbé törődök az előírt szabályokkal.

– Igazi érzelmek vezetik, és ez olyan előny, amit csak kevesek mondhatnak el magukról.

Christine oly módon nyilatkozott erről, hogy az inspektor csodálkozva hallgatta. Az udvarmester lánya nem feleslegesen volt a városban. Magas fokú intelligenciára tett szert, és választékos, műértésről tanúskodó kifejezésekkel beszélt. Ez a beszélgetés közelebb hozta őket egymáshoz, mint bármelyikük gondolta volna. Christine érdeklődése az inspektor iránt megváltozott. Képzett, érző embert látott meg benne, aki képes boldoggá tenni egy asszonyt. Házassági spekulációja bensőséges alapot kapott. Fritz pedig kigyógyult egy előítéletből, abból ugyanis, hogy az udvarmester lánya mindig is egy gyámoltalan parasztlány marad. Belátta, hogy olyan képességek és tulajdonságok szunnyadtak benne, melyeket a városi nevelés bontakoztatott ki. Testi adottságai is nem kevésbé voltak figyelemre méltóak. A vidéki lányból valódi dáma lett, aki sikerrel mutatkozhatott magasabb körökbe tartozó társaságokban is. Élénk, behízsgáló lényre tetszésre számíthatott, ismeretei pedig elismerést kelthettek.

– Nos, most már mennem kell – mondta Christine megszakítva a hallgatást.

– Hová? – kérdezte Fritz szórakozottan.

– A háztartás vár rám.

– A háztartás?

- Segítenem kell anyámnak a ház körüli munkákban.
- És mikor szokott olvasni?
- Miután elvégeztem a munkámat.
- Ez így rendben is van, vétek lenne, ha tovább feltartanám.
- Attól tartok, hogy már így is túl sokáig maradtam. Anyám szemrehányásokat fog tenni, de ez a társalgás annyira vonzó, megragadó volt számomra, hogy úgy öntől is, mint anyámtól is megbocsátásra számítok.

Meghajlást követően, amit illendően és kényszeredettség nélkül hajtott végre, kiosont a szobából. Az inspektor megdörzsölte a homlokát. Aztán gyorsan kinyitotta az ablakot, odahívta az egyik szolgát, és utasította, hogy vezesse elő a lovát. Negyedórával később az udvarról kivágtatott a mezőre, szüksége volt egy kis szabad levegőre, a szoba túl szűk lett számára.

Nagy Radecken ugyanebben az időben olyan jelenet játszódott le, mely nem kevésbé volt jelentős az érintett személyek számára, mint az, amelyet az előbb felvázoltunk.

Bodo Granfeldt a délelőtti utolsó óráiban, az irodában dolgozott, melyet egy öreg számvivővel és egy írnnokkal osztott meg. A beérkezett leveleket megválaszolták, és elintézték a sürgős ügyeket. Az urasági épület tornyocskájának órája fél egyet ütött, amikor a gazda áthaladt az udvaron, felment a kültéri lépcsőn, és belépett a földszinti terembe. Az asztal az ebédhez már meg volt terítve, Marie a verandán ült, egy finom horgolással foglalkozva. Nem vette észre Bodo közeledtét, aki csendben megállt a félig nyitott ablaknál, és az elbűvölő kötögetőt figyelte. A szőlőlugas nagy levelei eltakarták a leskelődőt, akiben eleven emlékként merült fel Sidonie levele. Különféle gondolatok suhantak át a fején. Marien csendes szomorúsága, amit szándékosan igyekezett rejtve tartani, már régen fájdalmas hatással volt Bodora. Valami más is lehetett a barátnővel a gyászon kívül. Már három hónap telt el Sidonie halála óta, és úgy tűnt, a nevelőnő gyásza nem, hogy nem mérséklődött, hanem úgy tűnt, inkább fokozódott. Bodo észrevette, hogy Marien kedves, rózsás arca egyre sápadtabbá vált,

erőltetve mosolyodott el, és csak kényszeredetten kapcsolódott be a beszélgetésbe. Valami harc tombolhatott a szívében, melynek csillapításához saját ereje nem volt elég. Most kezdjen hozzá vigasztalni őt, aki maga is szenvedett a súlyos veszteségtől? Ebben a helyzetben érzéketlenséget tanúsított, ami feltehetően sértette Mariént, pedig fontos volt számára, hogy a lány megőrizze kedves-ségét. Fájdalmát mindaddig férfias energiával küzdötte le, és tevékenységének fokozásával igyekezett elfojtani. Az idő múlása, mely enyhít minden fájdalmat, segítségére volt, és lassacskán nyugodtabban érezte magát, és elcsitultak kínzó gondolatai. Helyzete ennek ellenére kritikus volt. Marien lelkiállapota gondot okozott neki. Mi van, ha Sidoninek igaza volt abban, amit levelében állított, hogy Marie csendes, elfojtott szerelmet érez iránta? A beteg, érzékeny asszony talán saját, romantikus gondolatait vetette papírra, valóságnak tartotta azt, ami lázas álmaiban játszódnak le elméjében. Bodo nem volt elég hiú, sokkal inkább reális beállítottságú volt, mintsem, hogy elhitt volna egy ilyen szerelmet. Mozdulatlanul figyelte a kötögető lányt, akinek arcát oldalról látta. Marian kebléből időről időre mély sóhaj fakadt fel. Hirtelen Richard bukkant elő a kertből. A fiúcska felszaladt a veranda lépcsőjén, és ledobálta a földre a játékait.

- Nagyon elfáradtam, Marie.
- Ülj ide mellém a padra, gyermekem!

A gyerek engedelmeskedett. Úgy foglalt helyet, hogy háttal volt leskelődő apjának. Hullámos, szőke fejecskéjét nevelőnője ölébe hajtotta.

- Még mindig olyan szomorú vagy, Marie! – kiáltott fel.
- Nem, nem!
- Látom, hogy sírtál.
- Ugyan már, Richard!
- Még mindig a jóságos mamára gondolsz, akit a sírba fektettek.
- Ó, igen, mindig el kell sírnom magam, ahányszor csak csendben reá gondolok. Te se felejtsd el anyukádat, akit bensősé-

gesen szerettem. Legyél mindig jóságos és derék, hogy örömet szerezzél neki. És akkor neked is jó sorod lesz, ameddig csak élsz. A jó gyerekeket megáldja az ég.

A gyerek néhány pillanatig csendben volt.

– Marie! – kiáltott fel aztán Richard –, magyarázzál meg nekem valamit!

– Mit magyarázzak meg, kedves gyermekem?

– Azt mondtad, örömet szerezhettek a mamának ...

– Igen, Richard.

– A mama most lát engem?

– Egészen biztosan! Mindig figyel téged, és mindenről tud, amit csinálsz.

– Tényleg mindig körülöttem, van?

– Úgy bizony.

– De hiszen nem is látom őt. Ha velem vagy, akkor látlak téged, meg a papát is látni szoktam.

– A te jóságos anyukád most már egy angyal, Richard, egy láthatatlan lény, aki mindig szerettei közelében tartózkodik. Ezt most még nem tudom megmagyarázni neked. Kis értelmű még nem képes felfogni ezt. Később, amikor már idősebb leszel, és sokat tanultál, majd meg fogod érteni. Hidd ezt el nekem, és tedd, amit mondok neked.

– A mama körülöttem is ott van, Marie?

– Mindig, kedves Richard.

– Akkor nem kell sírnod.

Marie megragadta a gyereket, és hevesen magához szorította.

– Ó, igazad van, tényleg nem kellene sírnom – kiáltotta felindultan. – És már nem is fogok sírni többé. Te vagy az én vigaszom és örömöm. Szeressél engem mindig, Richard, és engedelmeskedj a szavaimnak, akkor apukád is örülni fog neked, hiszen az egyetlen fia vagy, a hasonmása...

És ekkor csókokkal halmozta el a kisfiú arcát. Bodo ilyen szenvedélyesnek még sohasem látta.

– Richard – folytatta –, szeresd az apukádat, figyelj rá, és tiszteld őt. Csak a boldogságot akarja, és mindig aggódik érted. Én majd igyekezni fogok, sok mindenre megtanítani téged. Derék, bátor emberré kell válnod! Jó viselkedéssel és szorgalommal légy hálás a gondoskodásáért. Szomorú leszek, ha apukádnak okot adsz rá, hogy elégedetlen legyen.

– Még, hogy én szomorúságot okoznék neked? – kérdezte kíváncsian a fiúcska.

– Nekem, aki annyira szeretlek téged.

– A papát is szereted, Marie?

– Ó, hát persze, persze! Mindenkinek szeretnie kell, aki ismeri őt. Én pedig annyi mindent köszönhetek neki. Ó, Richardom, legyél mindig jó kisfia apukádnak!

– Igyekezni fogok, Marie, csak ne sírjál többet.

– Ekkor eleresztette a gyereket, letörölte könnyeit, aztán tréfálkozni kezdett vele, mintha elillant volna borús hangulata. Bodo Granfeldt csendesen visszalépett. Végigsétált a helyiségben.

– Sidonienek mégiscsak igaza lehetett – gondolta. – Marie igen derék lány. Csodálatra méltó erővel és türelemmel viseli lelki bánatát, és mennyire szereti a fiamat, a hasonmásomat!

Az öreg szolga lépett be.

– Granfeldt úr!

– Mi van, Andreas.

– Elmúlt egy óra, Granfeldt úr.

– Már?

– Öt perccel. Még nem adott jelt. Parancsolja, hogy tálaljunk?

– Igen.

Az öreg, aki olyan pontos volt, mint egy óra, távozott. A fiú odaszaladt, és hagyta, hogy az apja felemelje. Aztán kis karjával

átkarolta apja nyakát, aki szeretettel megpuszilta. Ugyanezt az arcoskát érintették Marien ajkai. Bodo összerándult, amikor erre gondolt. Letette a gyereket a földre. A kötögető abbahagyta munkáját, és félretette.

– Végzett a feladataival? – kérdezte Marie barátságosan.

Az együtt érző Bodo meg akarta őt kímélni attól, hogy zavarba hozza.

– Éppen most jöttem az irodából. Sok dolgom volt ma délelőtt. És ön Marie, hogyan töltötte a délelőttöt?

– Mint mindig, azzal a kellemes elfoglaltsággal, hogy vigyáztam Richardunkra.

– A kis vadóc biztosan sokat bosszantotta.

– Nem, ő igazán a legnagyobb öröm a számomra, a kis csin-talanságokat, amit minden gyerek elkövet, szívesen elnézem neki.

– A karját kérem, Marie!

A lány csodálkozva nézett rá.

– Engedje meg, hogy az asztalhoz vezessem! Térjünk vissza lassacskán a régi szokásainkhoz. Richard anyját képviseli. Foglalja el mindenhol Sidonie helyét!

A szegény lány hevesen reszketni kezdett, de belekarolt Granfeldt karjába. Így léptek be a helyiségbe.

Andreas, aki éppen akkor tette le a levest az asztalra, csodálkozva nézte a párt. Aztán megigazgatta a székeket, és felemelte a kisfiút a magasított székre, mely Granfeldt és Marien között volt.

– Különös – mormolta magában, miközben kifelé ment. Minden úgy fog történni, ahogyan gondoltam. Marie jóságos és derék, megérdemli, hogy az uraság felesége legyen. Sok boldogságot, Granfeldt úr!

Az elhatározás

A nyár legnagyobb része már elmúlt, a földeken értek a kalászok, és a parasztok nekiláttak a betakarításnak, ami igen kiadós-nak ígérkezett ebben az évben. Christine bár gyakran zenélt együtt az inspektorral, költeményeket olvasott fel, és hagyta, hogy ő is felolvasson neki, de egyetlen lépéssel sem jutott tovább. Fritz tartózkodó volt vele, mint egy barátnővel, a szerelemről pedig még egyetlen szót sem ejtett.

– Szeretném tudni – gondolta –, tényleg érdeklődik-e irántam, vagy csupán azért tart igényt a társaságomra, hogy elszórakoztassam. Milyen különös ember, mégsem kínálhatom fel csak úgy magam neki! Kedvelem őt, az igaz, jelleme a legjobb a világon, műveltsége sem hagy semmi kívánnivalót. Miért nem fejezi ki magát nyíltan, hogy tetszem neki? Talán túl bátortalan, mert lányokkal kevés dolga akadt. Ha néhány évet a városban töltött volna, mint jómagam, más lenne a hozzáállása. Vagy talán benem van a hiba? Talán nem bátorítottam eléggé. Tényleg az lehet a magyarázat, hogy túl bátortalan. Ha ebből indulok ki, akkor érthető az a szomorúság is, ami gyakran lesz úrrá rajta, mintha megsértettem volna. Az biztos, hogy nem egy Bodo. Bárcsak Marienek több szerencséje lenne, mint nekem. Erre persze gondolni sem lehet, legalább is pillanatnyilag nem. A gazda túlzottan szerette az ő Sidoniejét mintsem, hogy elfelejtse, és belemenjen egy második házasságba. Ha Marie reményeket ringat magában, a szentimentális Bodoval nehéz dolga lesz. Én kétségtelenül jobb helyzetben vagyok. Fritz még nem volt szerelmes, szívében még nem hordoz emlékeket, és kényszeredettségek nélkül átadhatja magát érzelmeinek. Majd bevetek egy kis cselt, amit senki sem vehet rossz néven tőlem. Az idő gyorsan múlik, és egyre idősebb leszek. Ha vagyonos volnék, már bizonyára számíthatnék megfelelő kérékre, de ez a szegénység, ez az átkozott szegénység! Borzalmas ez a szó egy olyan fiatal lány számra, akinek nagyobb a képzettsége, mint a vagyona. Belepusztulnék a szegyenbe és boszúságba, ha vénkisasszonnyá válnék, vagy egy paraszthoz kellené feleségül mennem. Hát ezt a két borzalmas körülményt azért

mégiscsak kerüljük el. Fritz éppen olyan férfi, mint amilyenre szükségem van, erre már rájöttem. És mivel már kezdem megszeretni őt, semmi okom sincs rá, ami megakadályozna abban, hogy elhatározzam a jövőmet. Addig kell ütni a vasat, amíg forró. Apámnak igaza van: Vejek nem pottyannak be csak úgy a kéményen át a házba.

Így elmékedett Christine, és ennek megfelelően akart eljárni.

Kis-Radecknek is volt egy szép kertje, mely az urasági épület mögött terült el. Krug papa konyhakerti növényeket termesztett ott, és csekély térítés ellenében begyűjthette a gyümölcsöket is, amit ősszel a közeli város piacán értékesített. Ha jó volt a termés, a nyereséget félretette a lánya számára. Joggal mondható, hogy ez a kert szolgáltatta Christine hozományát. Késspénzben az udvarmesternek csak szerény jövedelme volt, ami elment a háztartásra. A költségeket, melyeket Christine városi tartózkodása emésztett fel, egy kisebb örökség fedezte, ami váratlanul hullott Krug aszszony ölébe. A család, mely saját felfogása szerint igen okosan gazdálkodott, be szándékozott takarítani a termést.

Christine délután ennek a kertnek a lugasában üldögélt, és itt gondolkodott el saját helyzetéről. Mélyen felsóhajtott. Nagyobb-részt csalódott reménységeiben. Képzettségére és szépségére büszke volt. A városban számos hízelgésben volt része ezért. Ott még gyors győzelemre számított, most meg azon kellett fáradoznia, hogy lebilincselje a szerény inspektort, aki bár elismerte érdemeit, ámde elkötelezően mégsem nyilatkozott.

A könyv, melyet Christine magával hozott, nem kötötte le a figyelmét. Schiller „A harang” című költeményét olvasgatta, amit Fritz ajánlott neki.

– Ah – sóhajtott fel –, bár igen szép gondolatok vannak ebben a költeményben, de ma mégsem lelkesítenek fel. Az embernek fogékonyak kell lennie a költeményre, hogy élvezetet nyújtson.

Bosszúsan letette a könyvet a kőasztalra, amiből kihullott egy kis cetli. Christine felemelte, és vizsgálgatni kezdte. Az alábbi sorokat olvasta rajta:

„Ó bár soha véget ne érne
Első szerelmünk boldog éve!”

(Rónay György fordítása)

Az inspektor kézírása volt, amit Christine jól ismert.

– Ez meg mi? – suttopta. Fritz a költeményből másolta ki a versszakot. Vajon miért tette be a könyvbe a lapot? Talán csak nem azért, hogy megtaláljam? Vagy már régebben, reménytelenül szerelmes? Talán csalódott fiatalkori szerelmében, ami nagyon boldogtalanná tette?

Bőséges okot talált rá, hogy mindezen elgondolkodjon. Vélekedés vélekedésre halmozódott fel benne. A kiválasztott versszak fájdalomról, szomorúságról tanúskodott! Bensőséges kívánságot is jelentett azonban. Vajon mire gondolhatott Fritz? Kétségtelen, hogy mély érzelmekről tanúskodik. De milyen szándékkal másolta ki ezt a versszakot? Christine hajlamos volt úgy értelmezni, ahogyan kíváncsi volt számára.

– Ábrándozó ember! – suttopta. Bátorítanom kell őt, ha nem akarok továbbra is bizonytalanságban maradni.

Christine elolvasta az egész költeményt. Most már tényleg poétikus hangulatban volt. A fák ágain daloltak a madarak, a lugas előtti virágágyáson zümmögtek a méhek, egyik virágkehelyről a másikra repkedve. A horizonton egyetlen felhőcske sem látszott, a levegő meg sem rezzent. Szinte ünnepélyes csend uralkodott az illatos kertben.

A torony kis órája hármat ütött.

Christine elmélázva üldögélt az árnyékos lugas alatt, nyitott könyvvel az ölében. Suttogva ismételte a súlyos tartalmú versszakot.

Hirtelen észrevette, hogy az inspektor közeledik a lugas felé. Lassan jött a kert mélyéről, kezeit a háta mögött összekulcsolva, fejét keblére horgasztva. Fehér szalmakalapja mélyen a homlokára volt húzva.

– Szólítsam talán meg? – gondolta a lány. Nem, azért az mégiscsak túlzás lenne. Az is lehet, hogy engem keres. Gondolatban talán velem foglalkozik.

Fritz belépett a lugas alá. Riadtan állt meg, amikor Christinét észrevette, aki úgy tett, mintha kizárólag a költemény kötné le figyelmét, mintha észre sem vette volna a közeledő léptek zaját.

– Nem akartam megzavarni – szólalt meg Fritz.

A lány erre úgy tett, mintha felriadt volna.

– Ó, hát maga az inspektor úr!

– Folytassa csak, folytassa nyugodtan, kisasszony!

Még mindig kisasszonynak szólította.

– Éppen most értem a végére.

– Mit olvasott?

– Schiller „Harang”-ját.

– Ó, a dalok dalát?

– Csodálatos, nagyszerű, fenséges költemény – kiáltotta Christine lelkesülten. Az élet egyetlen helyzetéről sem feledkezett meg, a bölcsőtől a sírig!

– A bölcsőtől a sírig, ismételte meg Fritz maga elé mormolva.

– Milyen komor ma délután, szinte borús a hangulata...

Fritz levette a kalapját, és kezével végigsimított a homlokán.

– Ugyan már! – kiáltott fel. – Ostoba az az ember, aki nem a derűsebbik oldaláról fogja fel az életet. Bárhová is néz az ember, tekintete örömet és vidámságot lát. A termés teljes pompájában virít a földeken, betakarításra várva, amott virágok pompáznak elbűvölő színekben, a madarak vidáman repkednek ágról ágra. Csak az ember elmélkedik és tépelődik.

– Ebben igaza van – suttogta Christine felsóhajtva. – Az élet gyorsan tovaszáll, és az ember elhalványítja az örömöket, melyet kínál. De ki lenne képes úrrá lenni a keblében dúló érzelmeken? Ki lenne mindig képes olyan hangulatban lenni, mely kíváncsú?

- Ehhez egy másik ember befolyása kell!
- Ezt pedig rendszerint megtagadják – fűzte hozzá Christine fájdalmasan.

Fritz leült a padra.

- Már öntől is megtagadták? – kérdezte kutakodó tekintettel.

Christine elvörösödve a könyvre tekintett.

- Nem teljesül minden óhaj, amire az ember szíve számít.
- Hát ez mindennapi igazság, amit nem lehet tagadni.

Ekkor némi szünet következett. Christine lopva az inspektorra tekintett. Arkifejezése tetszett neki, nem is volt annyira visszataszító. Nagy, lelkiekben gazdag szemei derűsebbé tették arcvonásait, háttérbe szorítva annak kedvezőtlen vonásait.

- Egy lapot találtam – szólalt meg a lány bátortalanul.
- Hol?
- A könyvben. Egy versszak az ön kézírásával. Megpróbáltam értelmezni – mondta, átnyújtva a lapot.
- Ó, igen – kiáltott fel Fritz zavartan. – Az ember olykor elábrándozik egy-egy gondolon.

- Remélhetőleg ilyenben a valóságban nem volt még része.
- Nem, persze, hogy nem.
- Legyen őszinte, Granfeldt úr!

Ő erre félre felnézett. Christine tekintete találkozott az övével.

- Maga szerelmes! – suttogta kényszeredett mosollyal. Maga boldog a szerelemben, és azt kívánja, hogy ez a boldogsága örökre megmaradjon.

- Ez csupán feltételezés, kisasszony...
- Én pedig egyetértek ezzel az óhajjal! Nagy szerencsétlenség lehet, reménytelenül szeretni.

Fritz keserűen maga elé nevetett.

- Már maga is ismeri ezt a reménytelenséget?

– Nem is tudom. De ön Granfeldt úr, ön? Beszélje ki magát! Ha megvigasztalhatnám, ha tanácsot adhatnék... Elszomorít, hogy mindig borús hangulatban látom... Kölcsönös beszámolókkal olyan eredményre juthatnánk... Ön a barátjának nevezett engem, öntse ki hát a szívét! Bizonyára meg tudom majd vigasztalni, és talán tanácsot is adhatok.

Fritz fájdalmasan ingatta a fejét.

– Magammal sem vagyok tisztában – mormolta maga elé.

Aztán megriadt, mintha olyasvalamit mondott volna, amit titokban akart tartani.

– Igaza van – mondta gyorsan –, Schiller verse hajlamosít az ábrándozásra. Akinek élénk a fantáziája, olyan hangulatba kerülhet, amire szemlélője nem talál magyarázatot.

– De aggodalommal töltheti el.

– Ó, mennyire hálás vagyok önnek a részvéteért!

– Bárcsak segíthetnék! Persze én csak egy gyenge nő vagyok, csak a jóindulatomra számíthat.

Fritz elérzékenyülve nyújtotta felé a kezét.

– A jó szándékot tettként fogadom el, és biztosíthatom őszinte barátságomról.

– Higgye el, bízhat bennem!

– Bizonyára eljön majd az idő, amikor szükségem lesz a tanácsára. Őrizze meg irántam, a különös férfi iránt érzett barátságát!

Fritz felállt. Kezet nyújtott a lánynak, és indulni akart.

– Nálam maradhat még a könyve?

– Ameddig csak óhajtja.

– Volna azonban egy kérésem.

– Szívesen teljesítem.

– A továbbiakban ne nevezzen kisasszonynak!

Az inspektor csodálkozva nézett rá.

– Én csak egy egyszerű udvarmester lánya vagyok – fűzte hozzá Christine, miközben ő is felállt.

– Egy derék ember lánya, akit nagyra becsülök.

– A kisasszony megszólítás nem illik hozzám, olyan magasröptű, annyira előkelő, szinte ironikusnak tűnik, ha a helyzetemre gondolok.

Fritz jóindulatúan elmosolyodott.

– Remélem, nem gondolja, hogy ironikusan szólnék önhöz!

– Ha azt nem is...

– Az álnokság távol áll tőlem, mindig is tiszteltem magát.

– Ridegség, távolságtartás is lehet a szavakban, amit nem szívesen hallok magától. Ismeri a helyzetemet, tudja, ki vagyok...

– Természetesen ismerem. Azért szólítom így, hogy ezáltal is kifejezzem tiszteletem, és megérdemli a kitüntetést, amennyiben a kimondott szavak kitüntetés értelműek. Mindenki azzá válik, amire képes. Önt a képzettsége és szívbeli jósága emeli erre a szintre.

– Jaj, ne dicsérgessen annyira! – kiáltott fel a lány zavartan.

– Akkor hogyan szólíthatom?

– Hagyjon el minden titulust!

– Ez nem volna illendő.

– Ön a gazdánk testvére, Kis-Radeck vezetője, ahol apám szolgálatban van.

– Szerénysége csak tiszteletre méltóbbá teszi a helyzetét.

– Előre is megígérte, hogy teljesíteni fogja a kívánságomat.

– Egy férfi pedig betartja adott szavát.

– Akkor szólítson egyszerűen Christinének, ha örömet akar szerezni nekem.

– Tényleg örülne neki?

– Erről biztosíthatom.

– Akkor hát viszontlátásra Christine.

- Így már jobban hangzik.
- Nekem is van azonban egy feltételem.
- És mi lenne az?
- Ne tituláljon engem inspektornak!
- Akkor mondja meg, hogyan szólíthatom!
- Ahogy kellemesnek tartja, hiszen ismeri a nevem. Ne gondoljon a „gazda” megszólításra, én is fizetésért dolgozom, mint az édesapja, mint minden más ember, akit nem segített vagyonhoz a szerencse. És barátok között legjobb mellőzni minden ceremóniát.

Bensőségesen megszorította a lány kezét, és elhagyta a lugast.

- Egy lépéssel tovább jutottam! – gondolta Christine örömteli elégedettséggel. – Ha mást szeretne, kerülte volna a közeledést, akkor nem ment volna bele ebbe a közvetlenségbe. Már látom, különösen kell bánnom ezzel a bátortalan emberrel. Sohasem jutott el távolabbra a birtoktól, mindig durva parasztokkal érintkezett, és a költészet világában élt. A jóságos Fritzet irányítani lehet, és én fogom is őt irányítani. Tényleg nem is olyan visszataszító, ha az ember közelebből megismeri. Jellemét csak dicsérni lehet, ahogyan apám is mondja, aki kifigyelte őt. Még mielőtt beköszönt az ősz, bizonyosságra jutok. Most már nem is irigylem Mariént. Maradjon csak az özvegye mellett, talán még hozzá is mehet feleségül. Nem lesz ez túl nagy boldogság a számára, mert Bodo sohasem fogja elfelejteni első feleségét. Meg vagyok elégedve, teljesen elégedett vagyok a dolgok alakulásával.

Christine elhagyta a kertet. Miközben belépett a lakásba, Fritz kivágatott az udvarról. Rátermetten és biztonságosan irányította a daliás lovas az élénk paripát.

- Mi van az inspektoral? – kérdezte Krug asszony, aki az ablaknál állt.
- Fritz Granfeldttel?
- Persze. Magához szólította a lovat, felpattant rá, és úgy kivágatott az udvarról, mintha lángokban állna mögötte.
- Bizonyára valami sürgős dolga akadt a földeken.

- Csak nem te adtál rá valami okot?
- Nem, mama, sőt ellenkezőleg, a legnagyobb barátságban váltunk el egymástól, és nyíltan be kell vallanom, hogy az inspektorunk kiváló, szeretetreméltó férfi.

Az anya elfordult, és örömtől sugárzó arccal felkiáltott:

- Hála istennek, végre már nem találsz rajta kifogásolni valót.
- Hosszasan beszélgettünk a lugas alatt.
- Vallomásra is sor került?
- Úgy félig-meddig.
- Miért nem egészen? – kérdezte jóindulatúan az anya.
- Mama, ezt te nem érted!

Ó, ó, na nézd csak! Amit rögvest le lehet rendezni, azt nem kell hosszasan halogatni. Aki sokáig válogat, sokáig kínozza magát.

– Ha egy lány kezdeményez a férfinél, vesztit a tekintélyéből. Granfeldtnak kell először kijelentenie, hogy kedvel engem. Így tartja a rend és az erkölcs.

- A renddel és erkölccsel csak múlik az idő.
- Még elég fiatal vagyok.
- A többiek is, akik kinézték maguknak az inspektort.
- Kik azok a többiek? – kérdezte Christine meglepetten.
- Kleemannék Lizácskája nem véletlenül járkal olyan gyakran itt a birtok mellett.
- Kleemannék Lizácskája?
- Apád az előbb megint látta őt.
- Biztos errefelé vezetett az útja.
- Semmit se beszélhetsz be nekem, annak a lánynak szándékai vannak. Az emberek már régen beszélnek.
- Ne felejtse el mama, hogy az inspektor nem törődik a műveletlen parasztlányokkal.

– De Kleemann szép birtoka, mely testvérek között is megér vagy nyolcvanezer tallért, jól jönne neki. Lizácska az egyetlen gyerek, ő fogja örökölni az egész vagyont, és az öreg, büszke Kleemann hajlandó is áldozatot hozni a lányáért, akit a legcsinosabbnak tart az egész környéken. Ezt én nem mondhatom el róla, mert már régen nem láttam.

Christine elkomolyodott. Miután fél percig elmélázva állt az ablaknál, hirtelen megszólalt:

– Az elképzelésed nem lehet helyes, mama, mert ha a Kleemannéknak lenne valami szándéka, akkor már korábban belekezdtek volna. Miért éppen most kezdeményeznének?

– Mert most jött el az ideje, amint apád mondja. A gazdánk feleségének halála némely dolgot megváltoztatott, ezt még egy gyerek is érti. Az inspektor semmire sem számíthat a mostoha-testvérétől, és ő nem is adhat neki semmit, mert az egész vagyon a kis Richardé. A doktor a faluban a gyámja, és neki kell gondoskodnia róla, hogy a vagyon ne csorbuljon. Mire is számíthat az inspektor? Az állásában persze biztos lehet, az pedig garantálja a keresetét, de ha kaphat nyolcvanezer tallért és egy csinos feleséget, akit szinte tálcán kínálnak fel neki, sokáig nem fog gondolkodni.

Christine döbbsen ült le az egyik székre. Eszébe jutottak az inspektor szavai: „Ne gondoljon a gazda megszólításra, én is fizetésért dolgozom, mint minden más ember, akit nem segített vagyonhoz a szerencse.” Ezek a szavak igazolják, hogy Fritz semmire sem számít a mostohafivérétől, és pontosan ismeri a gazda vagyoni helyzetét. A nehézségek, melyekkel szembe került szándéka elérése közben, egyre kíváncsabbá tették számára az inspektort. Döbbsen gondolt egy kudarc lehetőségére. És ennek okozója a gazdag Lizácska is lehet. Egy szép birtok tényleg veszedelmes csaléteknek tűnhet a nincstelen ökonómus számára. Nyolcvanezer tallér birtoklása olyan előny, ami elfed minden hiányosságot. Fritz és Bodo csak mostohatestvérek. Előbb-utóbb sor kerülhet egy olyan vizsálya, ami kettejük szakításához vezethet. Minden emberben él a hajtóerő, hogy függetlenné válják. Egy

házasság Lizácskával biztos állást jelentene az inspektor számára. Persze megemlíthető egy ellenérv is: Fritz Granfeldt képzett, melegszívű ember, tiszteletre méltó karakter, aki nem házasodik össze pénzért egy olyan nővel, aki nem illik hozzá, aki nem teheti boldoggá, aki idővel terhére válna, és gyűlölnie kellene. Aki úgy gondolkodik és érez a szerelem boldogságáról, mit ő, nem adja a kezét a szíve nélkül. A szerelem hatalmas erő, mely legyőzi a kapzsiságot, és előnyben részesíti a boldogító szegénységet, a békétlenséget és vizályt előidéző gazdagsággal szemben.

Christine ezekkel a következtetésekkel igyekezett megnyugtattatni magát. Bár ébredezett benne a büszkeség, és úgy vélekedett, hogy a gazdag parasztlány nem mérheti magát össze övele, hogy Fritz felismerte az ő képzettségét és jószívűségét, de azért elhatározta, hogy anyja vélekedését sem fogja egészen figyelmen kívül hagyni. Tévedés lett volna a taníttatása? Ismeretei és társasági előnyei ne lennének képesek kiszakítani őt paraszti helyzetéből? És ha Marie boldoggá válna, ha sikerülne neki felemelkedni a magasabb szférába? Adottságai alapján tulajdonképpen ez neki járna.

- Mama – szólalt meg Christine –, elmegyek Nagy-Radeckre.
- Mit akarsz ott?
- Már egy hete nem láttam Marient.
- Inkább ne menjél, gyermekem!
- Miért ne, mama?
- Marie még egyetlen alkalommal sem járt nálunk, már régen neki is meg kellett volna látogatnia téged.
- Ebben van igazság, de ezért nem áll szándékomban megharagudni rá. Egész nap vigyáznia kell Richardra, aki egy igazi kis vadóc. Tanítania kell őt, és a háztartás vezetésére is gondolnia kell. Ő nem annyira független, mint én. Azt pedig bebizonyította, hogy mennyire kedvel engem. Elmegyek hozzá, mert örül neki, ha egy kis kikapcsolódásban részesítem.

Mivel az anya semmit sem tudott felhozni ezekkel az érvekkel szemben, a lánya öltözködni kezdett, és egy fél órán belül be is

fejezte. Feltette a karkötőt is, az ízléses és értékes ékszer, melyet Marie ajándékozott neki. Christine tényleg olyan hölgyhöz hasonlított, aki egy jómódú, városi család tagja. A napernyőjét és a könnyű sálát olyan kacéran viselte, hogy tényleg nem lehetett egy udvarmester lányának tekinteni. Mosolyogva és barátságosan üdvözölte a szolgálkat és cselédlányokat, akik szájtátva bámulták meg a kútnál, amikor elhaladt mellettük.

A nap már hanyatlóban volt, a nappali hőség már enyhülni kezdett. A fák hosszú árnyékot vetettek. Az út mentén jobbra és balra fehérlő kalászmegzők terültek el. A szemek már teljesen beértek a betakarításhoz, amit a következő napokban meg kellett kezdeni.

– Még korán van, gondolta Christine, inkább a mezőn vezető úton megyek, amely bár hosszabb egy kicsit, de kellemesebb.

Ennek az elhatározásának volt egy másik oka is, amit Christine szégyellt bevallani magának. Így ugyanis Kleemann birtoka mellett mehet el. Abban reménykedett, hogy megpillantja Lizácskát, a gazdag örökös jelöltet. Mindketten ugyanabban az időben jártak a falusi iskolába, és bár nem voltak bensőséges barátnők, mivel vidéken éppúgy, mint a városban mutatkozott némi kasztszellem a gyerekek között, de mégis gyakran tették meg együtt az iskola felé vezető utat, és nem ritkán vidám játékokat is űztek. Később, a konfirmáció után Christine két barátnője, Marien és Sidonie felé fordult, akik ígéretesek voltak számára, mint az együgyű Lizácska.

Kleemann birtoka ötpercnnyire volt a falu előtt. Egy nagy tó választotta el Granfeldték birtokától. A tekintélyes épületek majdnem mindegyike új cseréptetővel volt fedve, melyek világos pirosan villództak a fák zöld lombjai között. A paraszt az utóbbi években komoly összeget fordított birtokának feljavítására. Mindenfelé újítások mutatkoztak, miközben a szomszédos parasztnyák továbbra is megtartották öreg, mogorva és viharvert megjelenésüket.

A nagykapu nyitva volt. Be lehetett látni a tiszta, szépen kikövezett udvarra. A lakóház falai frissen voltak festve. Az előtte

lévő fák új védőrácsot kaptak. Az ablakokat sötétzöld zsaluk díszítették, az üvegtáblák mögött hófehér függönyök virítottak. Christine úgy elcsodálkozott, hogy megállt.

– Jó estét! – köszönt felé egy lányos hang.

Amint Christine a hang felé fordult, egy csinos, piros képű parasztlányt vett észre maga előtt, aki fehérneművel teli kosarat cipelt. Világosszőke haja alapján, Lizácska lehetett. Finom, fehér anyagból készült fűzőt és finom lenvászon blúzt viselt, mintha valamelyik cseléd lány lett volna.

– Jó estét! – köszönt vissza Christine.

Bár a szőke parasztlány csinos is volt, igen csinos, mégiscsak paraszt maradt.

– Apámat keresi, kisasszony? Ennek a birtoknak a gazdáját vélem. Felment a faluba. Ha beszélni óhajt vele, visszahivatom.

– Lizácska!

– Valóban, Lizácska Kleemann vagyok.

– Hát nem ismeresz meg?

– Úgy hallottam, hogy Christine Krug...

– Hát én vagyok a Christine!

– A parasztlány csodálkozva nézte a hölgyet.

– Én meg azt gondoltam – suttogta –, hogy a városból, vagy valamelyik lovagi birtokról érkező hölgy...

– Add a kezed, Lizácska!

– Szívesen. Én is tegezhetlek?

– Sajátos kérdés! Iskolatársak voltunk, ugyanannyi évesek vagyunk. Örvendek, hogy látlak. Csinos lettél, Lizácska, igen csinos!

A parasztlány arca elvörösödött.

– Ó, istenem – suttogta zavartan –, erről én nem tehetek, semmit sem tettem érte. Rólad is meséltek nekem, azt mondták, finom kis hölgy lett belőled

- Ki mesélt neked rólam?
 - Hát a Granfeldt inspektor, aki időnként meglátogatja apámat.
 - Ó, hát az inspektor hozzátok jár?
 - Úgy vélekedik, néhány évre a városba kéne mennem, hogy képzett legyek, mint Christine Krug.
 - Így vélekedik Granfeldt úr?
 - Igen, de apám hallani sem akar róla.
 - Ebben nincs igaza, de te mit szólnál hozzá?
 - Ó, hát nekem lenne hozzá kedvem, de apám azt mondja, hogy ez most már késő, maradjak csak az, ami vagyok. Távoznom sem nagyon lehet, hiszen anyámnak segítenem kell a gazdaságban, aki gyakran betegeskedik. Nincs kedved bejönni velem a házba?
 - Köszönöm, Lizácska, barátnőm, Marie Sellig vár rám, de egy másik alkalommal majd meglátogatlak. Hogy megnőttél, és milyen szép lettél! És jól megy a sorod?
 - Azt nem mondhatnám, hogy rosszul. Köszönöm a jóindulatú kérdésedet. Mindig akad tennivaló egy ekkora gazdaságban. Közben gyorsan múlik az idő, és az ember egyre csak öregszik.
 - Meg kéne házasodnod, Lizácska, egy derék vejét keríthetnél apád udvarába, aki ért az ökonómiához, és kellőképpen tud gazdálkodni.
- Lizácska hangosan felnevetett, és ezzel a nevetéssel igyekezett elrejtetni zavarát. Arca mélyen elvörösödött, és reszkető kézzel kezdte igazgatni a fehérneműket a kosárban. Christine kellőképpen értelmezte a lány szokatlan zavarát.
- Ah! – kiáltott fel tréfálkozva –, valami titok lappanghat itt a háttérben, valld csak be őszintén!
 - Ó nem, semmi esetre sem!
 - Sok boldogságot kívánok neked, Lizácska, senki sem bánta meg, aki fiatalon házasodott.

– Akkor te miért nem házasodtál még meg, Christine? – kérdezte gyorsan Lizácska.

Az udvarmester lányának egy gondolat suhant át a fejében.

– Azt hiszed talán, hogy jó tanácsokat osztogatok anélkül, hogy magam ne követném azokat? Amennyiben a kérdés rám vonatkozna, igennel válaszolhatnék, és a dolog rendben is volna. Egy gazdag kereskedő fia a városban érdeklődik irántam, de tartsd titokban, Lizácska senkinek se szólj róla egy szót sem! Még megfontolom egy kicsit a dolgot. De ki az a szerencsés, akit kinéztél magadnak?

– Még senkit sem – suttogta Lizácska. – Nem akarsz mégis velem jönni?

– Majd legközelebb.

Ezzel kezét nyújtott fiatalkori barátnőjének.

– Ah, ez meg micsoda? – kiáltott fel Lizácska meglepetten.

– Mire gondolsz?

– Erre a pompás láncra, amit a karodon viselsz, azzal a csodaszép kővel. Ilyen szépet még sohasem láttam! Bizonyára nagyon drága holmi lehet!

– Ajándékba kaptam – válaszolta Christine közömbösen. Fogalmam sincs róla, mennyit érhet ez a karkötő.

– Mennyire örülhetsz neki! Engem még soha nem ajándékozott meg senki.

– Most már tényleg mennem kell, Lizácska! Rövidesen megint látjuk egymást, hiszen nemsokára te is arra jársz Kis-Radeck mellett.

– Ha elküldenek a malomba, hogy időpontot kérjek apámnak.

– Akkor nézzél be hozzánk is, mindig örömmel látunk.

Christine megkerülte a tavat, és eltűnt a fák között. Lizácska még sokáig nézett utána. Anyja kikiáltott felé az ablakon át, hogy igyekezzen.

– Semmi kedvem sincs, a városba menni – gondolta, miközben áthaladt az udvaron. A finom ruháktól, szép kalaptól és aranyékszerektől félnék és aggódnék. Az emberek ujjal mutogatnának rá, ha ilyen puccosan jelennék meg közöttük.

– Lizácska belépett a tiszta, gondosan berendezett lakószobába. Betegeskedő édesanyja, egy jóindulatú parasztasszony nagy támlásszékében ült és kötögetett.

– Sokáig elmaradtál, gyermekem!

– Képzeld csak mama, Christine Kruggal beszélgettem.

– Valóban?

– Micsoda előkelő hölgy lett belőle! A legfinomabb ruhákat hordja, és arany karkötőt a karján, amilyennél szebbet még madam Granfeldt sem viselt. Napernyője is van, arca előtt meg fátyol. Meg sem ismertem volna, ha nem szólít meg.

– Az öreg Krug egész életében bele volt bolondulva a lányába, és még most is. A nagyravágyás szerencsétlenség egy szegény ember esetében. A dölyfösség igazi csapda. Sajnálom Krugékat, akik egyébként igazán rendes emberek.

– Én bizony nem kívánczok a városba, mama!

– Nem is gondolunk rá. Itt van neked ez a szép birtok, bőségesen megpakolt ládák és dobozok, többre meg nincs neked szükséged. A Krugék teleaggathatják csecsebecsékkel a lányukat, attól még senki sem fogja azt hinni, hogy pénzük is van.

Ebben a pillanatban hatot ütött az óra.

– Mama, a finom fehérneműket kitergegetem száradni a kertben. Még korán van, a nap még melegen süt, egy órán belül minden meg fog száradni.

– Hát menj csak, gyermekem, de ne maradj kint sokáig, mert már gondolnunk kell a vacsorára.

Lizácska felkapta a kosarat, elindulva még egy pillantást vetett a tükörbe, majd végigsietve a folyosón és a konyhán át, kiment a kertbe, ahol hatalmas gyümölcsfák terjeszkedtek súlyos terhű ágaikkal. Dús zöldségek töltötték meg az ágyásokat, virágok csak

imitt-amott fordultak elő. Kleemann birtokán a haszonelvűség uralkodott. A nagy kert minden szegletében és sarkában virított valami vetemény. A ház hátoldalát szőlő futotta be. Az udvaron lévő épületet is levelek borították. A babágyások kisebb erdőre emlékeztettek. Lizácska eltűnt az egyik ilyen ágyás mögött. Biztos lehetett benne, hogy a házból ide nem lehet ellátni. Aztán egy lugas felé igyekezett, melyet sövény zárt le. A fehéreneműt ügyesen kitergette a vadcseresznye ágaira, mely a félig elvadult lugast képezte. Ennél sokkal jobb helyet is találhatott volna a teregetéshez, ő azonban ezt találta a legmegfelelőbbnek. Rögvest meg is tudjuk, mi volt ennek az oka.

A falu felől hallani lehetett az esti harangszót.

– Már elütötte hatot az óra – suttogetta Lizácska, aki éppen ekkor teregette ki az utolsó darabot.

Készen volt, és vissza is mehetett volna, ő azonban továbbra is maradt. Hol egy kendő, hol egy kötény nem volt megfelelően kiterítve, aztán hol itt, hol ott igazgatott meg egy-egy ágat, amitől az egész lugas levelei megzizzentek.

– Jó estét, Lizácska! – kiáltotta felé halkán egy hang.

A lány összereződött a hangra. Kerek arca elvörösödött.

– Végre megjött – suttogetta maga elé, de úgy tett, mintha nem hallotta volna meg a köszönést. – Várhat még egy kicsit, mert ő is megvárakoztatott – gondolta, tovább igazgatva a fehéreneműket.

– Lizácska! – kiáltotta ismét a hang, de most már olyan hangosan és türelmetlenül, hogy az érintettnek meg kellett hallania.

– Te vagy az, Gottlieb?

– Igen, de kifulladásig annyira, hogy alig tudok megszólalni.

– Siettél?

– Nem, hanem szaladtam, hogy időben ideérjek. Amikor megkondult az esti harangszó, még a faluban voltam.

– Lizácska odalépett a kerítéshez. Egy fiatalember izzón vörös arca jelent meg a nyílásban, mely az ágak félrehajtásával keletkezett.

– Szegény Gottlieb! – mondta sajnálkozva a lány. – Már azt hittem, hogy nem tudsz eljönni.

– Akkor nem jól ismersz engem, Lizácska! Ha tudom, hogy valahol találkozhatok veled, akkor semmi sem tart vissza.

– Hagyjuk ezt, Gottlieb, lényeg az, hogy itt vagy, és ennek örülök.

– Előbb add ide a kezéd!

Lizácska odanyújtotta a kezét. A fiú annyira odahúzta a kerítéshez, hogy meg tudta csókolni.

– Mit csinálsz már megint?

– Ó, Lizácska, annyira szeretlek, meg kell, hogy csókoljalak.

– De akkor nem a kezét szokták megcsókolni, amely hol ezt, hol azt fog meg.

– Hát mit kéne megcsókolnom?

A lány annyira közelhajolt az arcával, hogy a fiú éppen elérhette ajkaival.

– Igen féktelen vagy, Gottlieb! – kiáltotta, de eszében sem volt, hogy visszalépjen. – Az ágak a szememhez érnek!

– Annyira megnehezítjük egymásnak az életünket, Lizácska! A kerítés mindig olyanak tűnik számomra, mint egy börtön fala, ahová bezártak, hogy ne juthassak a közeledbe.

– Igazad van, de a kerítést mégsem lehet eltüntetni.

– A kerítés maradhat, de kinyithatnád a lugas kis kapuját.

– Gondolod, hogy ki lehet nyitni?

– Persze, hogy ki lehet, húzd csak félre az öreg fareteszt.

– Tényleg megpróbálom.

Visszasietett a lugasba. Itt volt egy kicsi, de igen erős vaskapu, amit időtlen idők óta nem használtak. A nagy retesz nehezen mozdult, de Lizácskának mégiscsak sikerült elmozdítania. Gottlieb abban a pillanatban kinyitotta kívülről a kaput. A lány felkiáltott.

- Mi van veled?
- Istenem, nyitva a kapu! Apám azt akarja, hogy mindig zárva legyen.

Gottlieb behajtott a maga mögött.

- Lizácska, a kerítés már nem akadályoz bennünket, most már nyugodtan nyújthatjuk egymásnak kezeinket, és ha akarsz, csókolózhatunk is.

A lány gyorsan arca elé kapta fehér kötését.

- Ó nem, azt nem! – suttogta riadtan.

A fiú lágyan átkarolta karcsú testét, és egy csókot lehelt felé eső arcára, ő pedig mozdulatlanul tűrte.

- Ó, Lizácska, el sem tudom mondani neked, mennyire szeretlek! Éjjel-nappal csak rád gondolok, mindig előttem vagy, mindig magam előtt látalak.

- Igazat beszélsz, Gottlieb?
- Esküszöm! Te is gyakran gondolsz rám?
- Hogyan tudsz ilyet kérdezni?
- Csak egyetlen egyszer válaszolj őszintén erre a kérdésre, kérlek, Lizácska!

Ő pedig a kötés mögül nézett ki rá.

- Hát persze – suttogta bólintva.
- Ó, hát tényleg gondolsz rám?
- Igen!
- És szeretsz is engem?

Lizácska a keblére hajtotta a fejét. Ez félreérthetetlen válasz volt. A fiatalember bódultan csókot lehelt friss ajkaira. A lány első ízben engedte ezt meg neki.

Gottlieb Strassberg gyakornok volt a falu idős iskolamestere mellett, és remélte, hogy később megkapja a jövedelmező állást. Egy éve tartózkodott a faluban, és eközben ismerkedett meg Lizácskával, akit a templomban látott meg első ízben. Strassberg, az

alig huszonnégy éves fiatalember ügyes tanítónak bizonyult. A parasztok vélekedtek így róla, mivel szerintük nála a gyerekek egy hét alatt többet tanultak, mint a mogorva, vén iskolamesternél. Megkedvelték őt, és egymás után hívták meg asztalukhoz. Orgonajátéka általános tetszést aratott, és a kis közösség sokkal jobban énekelt, amikor az új iskolamester játszott a hangszeren. Bár Gottlieb jelenlegi jövedelme igen szerény volt, mégis megelégedett vele, hiszen semmi pénzért sem távozott volna a faluból, ahol Lizácska élt. A szeretett lány vagyona nem érdekelte, ő csak szeretne volna feleségül venni az egyszerű, szerény és csinos lányt, aki szívének és ízlésének annyira megfelelt, mint senki más. Hiszen ő maga is szerény volt, aki nagyobb boldogságot el sem tudott képzelni, mint megalapozni saját csendes családi tűzhelyét, és nyugodtan gyakorolni hivatalát. Lizácska nélkül mindez elképzelhetetlennek tűnt számára, akit első, fiatalkori izzásával szeretett, és minden igyekezete a csinos, szőke Lizácskára irányult, aki mint tudjuk, szívből kedvelte őt. Kettőjük szerelmére mindeddig senki sem figyelt fel. A falu lakói lehetetlennek tartották volna, hogy a szerény Lizácska titokban találkozzon Gottlieb Strassberggel, aki nem sok vizet zavart, és általában félénknek mutatkozott a lányok előtt. Néhány okoskodó nőszemély ráadásul úgy vélekedett, hogy a tanult iskolamester sohasem venne feleségül egy parasztlányt, még ha akkora lenne is a vagyona, mint Kleemannék Lizácskájának. Még maga Kleemann papa is leginkább kételkedett volna egy ilyen szerelmi kapcsolat igazságában, és nem csak azért, mert lehetetlennek tartotta, hogy az iskolamester beleszeretne a lányába, hanem mert meg volt győződve arról, hogy előzetes beleegyezése nélkül semmibe sem merne belekezdeni, nem is beszélve egy szerelmi kapcsolatról.

Láthatjuk, mekkorát tévedhetnek az apák, és a szerény lányok is mennyire képesek kicselezni az apjukat.

Lizácska egy ideig megpihent szerelmének keblén, ő pedig izzó arcával a hajához simult, miközben karjával bensőségesen magához ölelte. Kilesni a párt nem lehetett, mert különösen kedvező helyet választottak maguknak.

A félig elvadult lugast sűrűn benőtték a levelek, és az ágak még a bejárat előtt is annyira lelógtak, hogy teljes takarásban tartották a szerelmes párt. Az árnyas helyen még egy pad, egy asztal sem volt.

– Anyám a lelkemre kötötte, hogy ne maradjak el sokáig – suttogta Lizácska.

– Csak néhány percig maradjál még – kérlelte a fiatalember. Lizácska pedig kimondhatatlanul szívesen maradt.

– Miért szaladtál annyira? – kérdezte, kezével megsimogatva a fiú forró arcát.

– Mert útközben feltartott egy véletlen.

– Egy véletlen?

– Igen.

– Miféle véletlen?

– Megmentettem egy ember életét.

– Gottlieb! Te?

– Úgy bizony, Lizácska.

– Ó, bárcsak tudtam volna, akkor nem haragudtam volna rád.

– Mérges voltál rám?

– Be kell vallanom, Gottlieb. Amint hatot ütött a toronyóra, már itt voltam a lugasban, te meg nem jöttél. Máskor mindig hamarabb értél ide, mint én, de hagyjuk ezt.

Ezért a vallomásért a fiú kénytelen volt őt bensőségesen megcsókolni.

– Gottlieb, kinek az életét mentetted meg?

– A kis-radecki Granfeldt inspektorét.

– Hát ez lehetetlen!

– Pedig tényleg így volt.

– Mi történt tulajdonképpen?

– Ismered a Nagy-Radeck parkja körüli magas falat?

– Igen. Persze, hogy ismerem.

– És a szép rácsos kaput is?

– Azt is.

– A kapu közelében jártam, amint lópaták szapora dobogását hallottam meg magam mögött. A keskeny út, melyet jobbra a fal, balra pedig egy mélyen elterülő kert határol, óvatosságra intett. Hátra néztem, és észrevettem, hogy egy lovas közeledik vágatva felém. A ló megrémült valamitől, és megvadult. Az inspektor imbolyogva ült a nyeregben. Már nem volt annyi ereje, hogy megtartsa a vágató lovat, én pedig egy határozott mozdulattal elkaptam a gyeplőt. A tájtétkő állat bár felágaskodott, de mégis megállt. Az inspektor fehér volt, mint egy halott, leszállt, és kezet nyújtott. Képtelen volt megszólalni, a szemében könnyek csillantak meg. Nem volt vesztegetni való időm, mert tudtam, hogy vársz rám. – Agyó, inspektor úr – kiáltottam felé, és tovább siettem. Csak amikor leértem a kis hídhöz, akkor fogtam fel, hogy mekkora szolgálatot tettem a szorongatott helyzetben lévő lovasnak. Ha a ló elérte volna a törékeny hidat, melyre az út meredeken tartott lefelé, az inspektor elkerülhetetlenül a halál fia lett volna.

– Ó, istenem! – suttogetta Lizácska.

– A patak mély és odalent tele van nagy kövekkel.

– Vajon mitől vadulhatott meg a ló?

– Fogalmam sincs róla. Amint lekanyarodtam a hídról, láttam magam mögött jönni az inspektort. Nagyon lassan jött, gyeplőjénél vezetve a lovat.

– Gottlieb, örülök neki, hogy ilyen bátor vagy, de mégiscsak meg kell mondanom, hogy nagy veszélynek tetted ki magad. A lótól meg is sérülhettél volna.

– Ah, Lizácska, arra nem is gondoltam abban a pillanatban. A veszélyt nem is tartottam olyan nagynak. Csak a szorongatott helyzetben lévő lovaszt láttam. Erre odakaptam, és abban a pillanatban már meg is történt az életmentő művelet. Örültem, hogy nem kell tovább maradnom.

- Megsérült az inspektor?
- Nem tudom. De mondd csak Lizácska, mikor látjuk egymást ismét?
- Holnap este, ugyanebben az időben.
- Itt a lugasban?
- Igen. A kapu nyitva maradhat, hogy rögtön beléphess, és el tudjál rejtőzni. Ha odakint maradnál a kerítés mellett, valaki megláthatna.
- Ennek pedig nem örülnél?
- Ah, Gottlieb, nem is tudom, mi történne! Olyan nehéz a szívem, ha a szüleimre gondolok. A fejem nem akarja bevenni, hogy titkaim vannak előttük. Úgy tűnik számomra, mintha vétkeznék, és nem mondhatom el. Nem tudom, hogyan is kezdeném. Mi a véleményed, adj valami tanácsot!

Gottlieb elgondolkodott.

- Úgy vélem, szerelmünket tartsuk egyelőre még titokban. Az öreg iskolamester nagyon beteg. Tényleg nem akarok számítani a halálára, pedig tényleg jótett lenne, ha a jószágos Isten megszabadítaná hosszú szenvedésétől. Persze, ha alkalmazott leszek, egyedül lakhatok majd az iskolaépületben, és jó kis fizetést kapnék ...
- Gottlieb, hiszen pénzem nekem is van!
- Azzal én nem számolok.
- És miért nem?
- Mert magadért szeretlek, és a férj kötelessége annyit keresni, hogy tisztességesen megélhessen a feleségével.
- De nekem mégiscsak van vagyonom...
- Az majd jó lesz a gyerekeinknek, én egyetlen tallért sem fogok megérinteni belőle.

Lizácska gyorsan a köténye mögé rejtette arcát.

- Gottlieb – kiáltotta halkan –, mennem kell! Anyám vár rám, és apám is hamarosan hazajön.

- Tehát holnap?
- Hat órákor.
- És a kapu nyitva lesz?
- Fél hatkor félre fogom tolni a reteszt.
- Viszontlátásra, kedves Lizácska!

A lány erre csókra nyújtotta ajkát.

– Gottlieb – suttogta aztán –, ne legyél annyira vakmerő! Belehalnék, ha megsérülnél, ha valami bajod esne.

- Ne aggódjál! Már tudom, kiért kell élnem és dolgoznom.

Bensőséges ölelkezés után elváltak. Az iskolamester a kapun át kiosont a szabadba. Lizácska visszatolta a reteszt, hogy apja, ha véletlenül körülnézne, ne fogjon gyanút. Aztán elhagyta a lugast, és utánaézett a kitergetett holmiknak. A könnyű darabok a meleg esti napfényben, már meg is száradtak.

– Istenem – gondolta rémülten a lány –, ilyen sokáig beszélgettem Gottliebvel? Ó, milyen gyorsan múlik az idő, ha velem van, különben meg olyan lassan, hogy egy-egy óra egy egész napnak tűnik. Tényleg milyen rendes ember. A fiatal fickók a faluban mindig azon törik a fejüket, mennyi a hozomány. Mennyi a készpénz, és mennyi szántóföldje van? Gottlieb egészen másként gondolkodik, és ez így természetes. Gottlieb tanult ember, amint apám mondja... Milyen szépen beszél, és milyen jól viselkedik. Ó, bárcsak tudnának már róla a szüleim... Ez nagyon nyomja a lelkem. Gottliebről nem mondok le, bármi is történjék.

A fehérneműt bepakolta a kosárba, és a kerten át besietett a házba. Anyját a konyhában találta, aki a cselédlánnyal a vacsorát készítette.

- Leányom, túl sokáig maradtál el!
- Vártam, míg megszárad, és mindjárt magammal is hoztam, így megspóroltam egy utat.

Lizácska kénytelen volt félre tekinteni, hogy rejtse zavarát. Érezte, hogy ég az arca.

- Terítsd meg az asztalt!
- Igen, mama.

Besietett a lakószobába, megörülve, hogy fellélegezhet. Itt nem figyelte senki. A munkával gyorsan végzett. Mire hetet ütött az óra, a vacsora az asztalon volt. Kleemann papa, aki sokat adott a pontosságra, visszaérkezett. Miközben a szolgák és cselédlányok a konyha melletti szobában étkeztek, a kis család a lakószobában lévő asztalnál foglalt helyet. A lány kiszolgálta a szüleit.

– Olyan csendes vagy ma este, Ernst! – szólalt meg aggódalmasan az asszony. Lizácska már előbb észrevette, hogy az apját nyomasztja valami, aki egyébként szívesen beszélgetett.

- Igen! – kiáltott fel Kleemann –, nagyon szomorú a helyzet.
- Mi történt?

Lizácska alig kapott levegőt, mert úgy vélte, hogy az apja miatta mérgelődik.

- Az öreg iskolamesternél jártam – folytatta a ház ura.
- Hogy van az öreg? – kérdezte a felesége.
- Rosszul, nagyon rosszul! Nemsokára elveszítem legjobb barátomat. Egyik a másik után távozik az élők sorából.
- Az iskolamester már régen beteg.
- A nyár folyamán még a legjobbat reméltem vele kapcsolatban, de most már a végét járja. Túl erős volt az agyvérzése, állítja a doktor.
- Agyvérzése volt?
- Egy órával ezelőtt. Szegény ember, már beszélni sem tud. Kész nyomorúság látni, ahogy kínlódik. Fájdalmai egy pillanatra sem hagyják nyugodni. Képtelen voltam tovább nézni, el kellett jönnöm. Mihez kezdünk az özvegygel, ha Hattorf meghal? A település kellemetlen helyzetbe kerül. Hasonló esetünk eddig még nem volt.

Kleemann papa tagja volt a települési tanácsnak, és véleményének nagy súlya volt a parasztok között.

– Szeretnék gondoskodni barátom hátramaradó özvegyéről anélkül, hogy ezzel a települést terhelném – fűzte hozzá még elgondolkodva. – Nálunk nem lakhat...

– Valóban nem, ez tényleg lehetetlen – szólalt meg a felesége. – Ha egészséges lennék, akkor még lehetne szó róla. Ernst, marad valami vagyon Hattorf után?

– Egyetlen garas sem. Hosszú betegsége és a múlt évi fürdő-kúra elnyelt mindenüket. Még az is hozzájön, hogy fizetnie kellett a gyakornokának, aki ellenszolgáltatás nélkül nem dolgozhat neki.

– Ki fogja megkapni az állást, apám? – kérdezte Lizácska félénken.

– Természetesen Gottlieb Strassberg, hiszen aligha kívánhatnánk nála jobb iskolamestert. A települési tanács ebben a kérdésben egyező véleményen van. De az özvegy! Az özvegy tényleg gondot okoz nekünk. Az öregasszony kellemetlen helyzetben van. Sajnos az emberek nem kedvelik, mert igen nagyhangú, de ettől még nem hagyhatjuk tönkremenni. Valamit muszáj tenni érte.

Anna mama egy idő után így vélekedett:

– Az új iskolaépület elég nagy, és van benne bőven hely. Marad ott még hely az özvegynek is, ráadásul Strassberg még nem is házas ember.

– Nem kényszeríthetjük, hogy megtartsa elődjének özvegyét, aki ráadásul minden alkalommal megkeseríti az életét. Bárcsak ne lenne ilyen ördög az a nő!

– Beszélj csak Strassberggel, Ernst, a kedvedért bizonyára vállalja.

– Már én is gondoltam erre, asszony.

– A településnél úgylis el tudsz érni mindent.

– Nagy szívesség lenne, ha Strassberg beleegyezne. Rövidesen beszélni fogok vele. Asszony! Holnap vasárnap van... Meghívhatnád ebédre. Ilyen alkalommal lehet a legjobban megbeszél-ni ilyesmit.

– Úgy legyen, Ernst. Lizácskának úgyis mennie kell cukorért és kávéért, közben elmehet Strassberghez is.

– Hallottad, Lizácska?

– Igen, apám.

– A mise után Gottlieb látogasson meg bennünket. Kedvelem azt az embert, mert kiművelt, és rendesen viselkedik. Talán meg tudok egyezni vele.

Nyolc óra körül Lizácska már fel is volt öltözve. Rövid, barna kartonvászon kabátka volt rajta és széles karimájú sárga szalma-kalap. Kezében kosárkát tartott. Így került meg a tavat, úton a falu felé. Öt perc alatt el is érte a templom útját, amely a temető felé vezetett. A lemenő nap kellemesen világította meg az öreg templom melletti barátságos iskolaépületet. A két fehér függönyös ablak mögött lakott Gottlieb. Az ablakok előtti rácsos virágtartóban elbűvölő virágok pompáztak.

Lizácska belépett a ház folyosójára. Jobbra helyezkedett el a nagy iskolaterem. Az öreg Hattorf az épület hátsó részében lakott. A baloldali ajtó volt a gyakornoké.

– Vajon itthon lehet? – suttogta maga elé a lány. Mekkora fog nézni, amikor belépek hozzá! – Halkan kopogott.

– Szabad! – kiáltott egy erőteljes hang.

– Itthon van – gondolta erre.

Halkan és félénken benyitott az ajtón. Gottlieb az asztalnál ült és írt. A toll kiesett a kezéből, amint megpillantotta kedvesét.

– Lizácska, mi történt? – kérdezte rémülten.

– Holnap délből vendégségbe kell jönnöd hozzánk.

– Ki hívott meg?

– A papa és a mama. És én is meghívlak... El fogsz jönni?

– Ennél nagyobb öröm nem is érhet!

– Ne aggódjál...

– Tégy úgy, mintha csak felületesen ismernénk egymást.

– Nehezemre fog esni, de így kell történnie.

Lizácska ekkor beszámolt apja szándékáról.

– Tedd meg neki a kért szívességet, jó pontot fogsz ezzel szerezni nála.

– Még ha az öreg Hattorfné maga az ördög volna is, megtartanám magam mellett, mert apád így kívánja.

– Tégy úgy, mintha még semmiről sem tudnál!

– Természetesen.

– Ne hallgasd el azonban, hogy pusztán csak azért vállalod a terhet, mert a papa ezt így kívánja tőled! Mi a helyzet az öreg iskolamesterrel?

– Rosszul van, nagyon rosszul! Zöllner doktor úgy véli, hogy a beteg nem éli túl az éjszakát. Újabb agyvérzése volt...

– Gottlieb, meg fogod kapni az állást. Apám mondta. Az egész település meg van elégedve veled.

– Lizácska, mi a véleményed, ha itt lalnánk... A tetőtéri nagyszoba lenne a tiéd, ez itt lent meg a családi szoba. A hátsó rész maradhat az özvegyé.

– Ah, Gottlieb – kiáltott fel a lány elvörösödve. – Olyan dolgokról kezdesz beszélni...

– Már kész terveim vannak, és miért is ne lehetne megvalósítani? Hát nem vagyok máris várományosa az állásnak?

– Addig is fokozottan óvatosnak kell lennünk. Ezért már indulok is. Gyere el hozzánk holnap a mise után... Jó éjszakát!

Ezzel kezét nyújtott a kedvesének. Gottlieb átkarolta és megcsókolta. Aztán kikísérte őt a ház ajtaja elé, és mindaddig nézett utána, míg el nem tűnt a templom kerítése mögött. A földkerekség legboldogabb embere volt ekkor az iskolamester, aki tudta, hogy egy széplány szereti, és jövedelmező állásra volt kilátása. – Lizácskának igaza van – gondolta –, nem árulhatjuk el magunkat. Az öreg Kleemann egyelőre még a barátom, de ki tudhatja, mit fog szólni a lánya iránt érzett szerelmemhez... Ha nem egyezik

bele, ami persze lehetséges, akkor megakadályozza az alkalmazásomat, hogy elűzzön a faluból, ami nagy befolyására való tekintettel kétségtelenül sikerülni is fog neki. A gazdag parasztok igen makacsok szoktak lenni, Kleemann pedig a leggazdagabb a faluban... Talán már van is valami terve Lizácskával... Mindenre fel kell készülnünk. Aztán visszalépett a házba.

Egy csúf vénasszonnyal találta szembe magát.

– Jó estét, Hattorfné!

A sárga, ráncos képű asszony mogorván visszaköszönt. Szakadozott fejfedőjének szalagját szorosabbra kötve az álla alatt, megszólalt:

– Strassberg úrnak látogatója volt?

– Igen!

– Egy fiatal lány?

– Lizácska Kleemann hívott meg ebédelni holnap délre a szülei nevében.

– A jóságos gyermek... Szegénykének egy fiatalemberhez kellett elmennie, aki egyedül lakik. Majd kiderítem én az igazságot! Rossz fényt vet ez az iskolamesteri hivatal várományosára, akinek nevelnie kell a gyerekeket. Lizácska kögazdag lány, és így igencsak alkalmas parti lenne...

Gottlieb igyekezett úrrá lenni zavarán és haragján.

– Tisztelt asszonyom, a jelenlegi körülmények között mással kellene foglalkoznia, mintsem tisztességes embereket becstelen szándékkal rágalmazni. A legkevésbé sem gondolok házasságra, épúgy, mint Lizácska sem.

– Nem fogja maga megkapni sem a lányt, sem az állást.

– Maga pedig drágaságom nem fog döntení sem az egyikről, sem a másikról.

Az öreg iskolamesterné csúfondárosan elvigyorodott:

– Maga mindig is alábecsült engem, Strassberg úr, egy senki-ként kezelt... Majd meglátjuk, ki van fölényben. Amit a jelenlegi

körülmények között tennem kell, azt magam is jól tudom. Nem kell azt magának megmondania nekem. Úgy akar kezelni, mintha egy mosdatlan lány lennék.

A gondolat, hogy az öregasszony esetleg kihallgathatta őket, mint nehéz kő nyomasztotta a szívét. Fontos volt megtudnia ezt.

– Kedves Hattorf asszony – szólt hozzá jóindulatúan –, tulajdonképpen miért haragszik rám, miért vesz mindent ennyire rossznéven, bármit teszek és mondok?

– Na, most meg megpróbál megfélemlíteni?

– Egyáltalán nem akarom megfélemlíteni, senkit sem szokásom megfélemlíteni.

– Még mindig fennhéjázóan szól hozzám! – kiáltott fel elkecseregetten az öregasszony, aki ekkor távozni akart.

– De hiszen éppen azt akarom megmagyarázni, hogy jóindulatú vagyok ön iránt, hogy alaptalanok az előítéletei velem szemben, és szeretném megbékíteni.

– Ó, hát nem vagyok én megbékíthetetlen! – suttogta Hattorf asszony, miközben megállt.

– Akkor mostantól ne legyen bizalmatlan velem, ne tegyen úgy, mintha betolakodtam volna a házába. Hattorf úrnak szüksége volt egy gyakornokra, ha nem engem, akkor másvalakit helyeztek volna ide. Nehezére eshet, hogy fizetésének egy kis részét át kell engednie nekem. Ha jómódú lennék, el sem fogadnám. Kis vagyonkamat azonban felemésztették a tanulmányaim, és már szüleim sincsenek, akik támogathatnának...

– Ezért kellene magát az én irányításomra bíznia, Strassberg úr. Nekem is jó véleményem van magáról... De Friederike unokatestvéremet mégiscsak el kellett küldenem a házból...

– Erre nem volt semmi szükség.

– Persze, hogy nem volt rá semmi szükség! Mennyasszonyaként a szépséges leányzó maradhatott volna, a jegyesség véget vetett volna minden pletykának... Ó, nem, a szép, és érzelmes lány jó hírneve számomra mindennél fontosabb! Friederike jegye-

seként biztos lehetett volna az állásban, befolyással gondoskodtam volna róla... Már most is végérvényes lenne az állása, ha együttműködött volna velünk... A férjem kérelmezte volna nyugdíjazását, maga meg a halálára vár, és a gazdag Lizácskára pályázik...

– Eszemben sincs! – kiáltotta Gottlieb felháborodva.

– Engem nem lehet átverni! Friederike nélkül az állást maga sohasem fogja megkapni!

És Hattorf asszony eltűnt a konyhaajtóban, Gottlieb pedig visszatért a szobájába.

– Ha Friederikét is számításba kell vennem, akkor nem is kell az állás! – gondolta. – Ez a gonosz vénasszony csak fenyegetőzik, nagyobb befolyást képzel magának, mint amekkorával valójában rendelkezik. Csak Kleemann-nál okozhatna kárt nekem, aki a beteg iskolamester barátja. Csak azon csodálkozok, hogy ez az asszony ilyesmin töri a fejét, amikor a halál a beteg férje után nyújtogatja a kezét. Milyen méltatlan, mennyire érzéketlen! És ezt a személyt kell elviselnem magam mellett, jócselekedettel kell lennem iránta! Talán majd megváltozik, ha jóindulatot tanúsítok iránta. Lizácska apjával nem ronthatom el a viszonyt, kezet fogok nyújtani neki a művéhez, amire el akarja szálni magát. Ó, milyen borzasztó lenne, ha Lizácskát elszakítanák tőlem! Nem akarom elveszíteni a bátorságomat. Igyekezek teljesíteni a kötelezettségem, a többit pedig rábízom arra, aki az emberek sorsát irányítja, hiszen a házasságok az égben köttetnek... Ha Lizácskát nekem szánja az ég, akkor Kleemann papa és Hattorf asszony tiltakozhat, ahogyan csak akar, akkor is az enyém lesz. Két embert, akik őszintén szeretik egymást, nehéz lesz szétválasztani.

Lizácska közben befejezte a bevásárlást, és odaért a tóhoz, ahol ismét találkozott Christinével, aki éppen hazafelé tartott Kis-Radeckre.

– Ah, Lizácska, milyen csinos vagy ma!

– Úgy véled?

– Milyen jól áll neked ez a szalmakalap.

Christine éppen ott tartott, hogy hangosan felnevesse a paraszti kabátka és szalmakalap összeállítását, amit a városi és vidéki viselet fura keverékének tartott.

Lizácska a hízélgést készpénznek vette. Nem is gondolta, hogy barátnője, mert Christinét annak tartotta, csak azért tette a megjegyzést, hogy derüljön rajta.

– A kalapot nem ünnepi viseletként hordom, hanem csak azért, hogy védjen a nap ellen.

– Ebben igazad van.

– Marientől jössz, Christine?

– Igen.

– Hogy van? – kérdezte jóindulatúan a parasztlány.

– Jól, igen jól!

– Ritkán szoktunk találkozni, csak ha véletlenül összefutunk, meg a templomban, ahol nem beszélgethetünk.

– Az iskolatársaknak kölcsönösen meg kellene látogatniuk egymást.

– Igazad van.

– Mindig nagyon örülök, amikor visszaemlékezhetek a vidám gyermeki évekre. Emlékszel még rá, amikor kölcsönösen átsegítettük egymást a keskeny pallón a birtok mögötti patak felett?

– Igen, még emlékszem rá.

– Te, Christine, voltál a legbátrabb, Sidonie pedig a legfélénkebb. A patak mélysége miatt veszélyes lett volna a lezuhanás. Apám gondoskodott róla, hogy a település építtessen oda egy hidat. Ennek ellenére ma majdnem nagy baleset történt ott.

– A hídnál?

– Igen.

– Mi történt?

– Egy lovas lova megvadult, és a híd felé száguldott. Strassberg, a fiatal iskolamester szerencsére megállította a megri-

adt lovat, saját életét veszélyeztetve. A szegény inspektor odaveszett volna, ha az állat ráront a gyenge hídra, amely csak gyalogosok számára készült.

Christine erre rémülten megállt.

- Granfeldt inspektor volt a lovas? – kérdezte izgatottan.
- Állítólag már egészen el volt sápadva.
- Történt valami baja?
- Ezt nem tudom, csak azt, hogy ő volt a lovas, és a rémületbe egészen belesápadt.
- Mikor történt az eset?
- Körülbelül hat óra lehetett. Kint voltam a kertben, és ruhákat teregettem ki száradni... Nem sokkal az után, amikor beszélgettünk.

– Lizácska, miért reszketsz, és pirultál el a füledig?

– Azért, mert... Istenem, hát nem is pirultam el... És miért is pirultam volna el! – dadogta Lizácska, aki Gottlieb-re gondolván a legnagyobb zavarba került, és csak ekkor jött rá, hogy kedvesére való tekintettel az eseményt inkább el kellett volna hallgatnia. Christine ezzel szemben úgy fogta fel a dolgot, hogy Lizácska az inspektorért aggódik, akit a család férjnek szán neki. A szegény, tapasztalatlan parasztlány zavarát csak tovább fokozta az éles hangon feltett kérdés.

– Lizácska, te még most is meg vagy rémülve... Az inspektor, aki életveszélyben volt, teljes részvétet váltott ki belőled.

Lizácskának jól jött ez a megjegyzés. Azért, hogy a társalgást elterelje Gottliebről, nagy igyekezettel válaszolt.

– A hideg is végigfut a hátamon, ha a történetekre gondolok. Az inspektor olyan derék és jóságos ember, aki senkit sem bántana. Mégiscsak rettenetes lett volna, ha ilyen nyomorúságos módon veszíti el életét, vagy megrokkban. A patak partja épp azon a helyen igen magas és meredek, odalent a mederben pedig nagy kövek hevernek. Rémes esemény következhetett volna be, de sze-

rencsére jól végződött, Granfeldt úrnak nem lett semmi baja... Christine, te érdeklődhetsz nála, hiszen ott laksz Kis-Radecken.

– Nem akarsz elkísérni?

– Ha nem lenne ilyen későn, veled mennék, de most már mennem kell, mert anyám vár rám. Jó utat hazafelé, és aludjál jól, Christine!

Lizácska hirtelen kezét nyújtott neki, és gyorsan a birtok kapuja felé igyekezett, mely tárva-nyitva volt, Christine pedig izgalomtól reszketve elindult hazafelé.

– Most váratlanul megbizonyosodtam róla, amit szerettem volna megtudni! – gondolta. – Az együgyű lány elárulta magát. Lizácska szépnek éppen nem mondható, különösképpen okosnak sem, de tekintélyes vagyona van. Az öreg Kleemann mekkora igyekezettel fejlesztette birtokát, hogy kérőket csalogasson a házához! A lány úgy járkál, mint egy madárijesztő, akivel úgy egyébként mit sem lehetne kezdeni... A birtokot azért kell rendben tartani, hogy csalétek legyen. Várj csak paraszt, te büszke ember, áthúszom én még a számításod, ha minden aknát fel is kell robbantanom. A pletyka tehát nem tévedett, Kleemannék be akarják fogni az inspektort. Na, majd meglátjuk, ki lesz a győztes, a paraszti birtok, vagy egy művelt lány.

Christine rövidesen Kis-Radeckre ért. Már sötétedett, amikor a szobájukba lépett.

– Anyám hol van – kérdezte a lány.

– Az inspektornál – felelte az apja, aki az ablaknál üldögélve esti pipáját szívogatta.

– Tehát mégis csak igaz? Granfeldtet baleset érte...

– Annyira azért nem vészes a helyzet. Aki nem hallgat a szép szóra, az majd a saját kárán tanul. Gyakran mondtam neki, hogy ne lovagolja azt az álnok lovat, adja el inkább, vagy fogja be az eke elé szántani.

– Megsebesült az inspektor?

– Csak kisebb sérülése van, amint hallottam.

- Apám, te olyan nyugodt vagy...
 - Hát mit kéne tennem? Menj csak fel, és segíts az anyádnak!
 - Christine felszaladt a lépcsőn az első emeletre úgy, ahogy volt puccos ruhában. Kopogtatás nélkül berontott a szobába, tényleg lélekszakadva, izzó arccal a nagy igyekezettől. Fritz a szófán heverészve limonádét szürcsölt, amit Krug asszony készített neki. Sápadt volt, és megviseltnek látszott.
 - Ó egek! – kiáltott fel Christine, karjait kitarva. – Már a faluban hallottam a szerencsétlenségről, ezért szaladtam ennyire.
- Kénytelen volt leülni a szófa melletti székre. Keblei ziháltan hullámozgottak, ajkai meg-megrándultak, homloka és orcái izzadságtól csillogtak. Könnyű sálja a földig lógott. Szalmakalapja hátra csúszott a nyakára. Fritz egy pillanatig nézegette a rémült lányt.
- Részvéte jót tesz a szívemnek! – suttogta eltompult hangon.
 - Nyugodjon meg, egy kis rémülettel megúsztam az egészet!
 - Nem sérült meg?
 - Nem érzek fájdalmat.
 - Hála istennek!
 - Kitől hallotta a balesetem? – kérdezte az inspektor, érzéketlenül megragadva az aggódó lány kezét.
 - Hagyjuk ezt! A hallottak alapján nagynak hittem a balesetet.
 - Nagy-Radecken járt?
 - Igen!
 - Tudnak ott róla, hogy mi történt?
 - Most már talán igen. Amikor eljöttem, sem a bátyja, sem Marie nem tudta még. Kleemannék birtoka mellett jöttem, Lizácska kint volt a tónál, és beszélgetni kezdtem vele. Rideg hangon mesélte, hogy megvadult lova belezuhant volna a patakba, ha az iskolamester nem állítja meg. Az együgyű lány még gúnyolódott is a rémületem miatt. Azt sem tudom, hogyan értem haza. A sorsa

miatti bizonytalanság üzött a mezőn és földeken át. Ó, miért is kellett nekem éppen ma meglátogatnom Marient! Nem voltam itt, amikor elsősegélyre volt szüksége. Hívjak orvost?

– Ó nem, semmi szükség.

– De hiszen rémesen sápadtnak látszik, bizonyára nagyon szenved, kedves barátom! Mégiscsak jobb lenne, ha megnézné az orvos... A kedvemért, Granfeldt úr, engedje meg, hogy hívassam Zöllner doktort.

– Zöllner doktor egy fecsegő alak, és nem akarom, hogy ez a kis baleset a bátyám tudomására jusson. A betakarítás itt van előttünk, Bodo magán kívül lenne. Az ön részvéte és ápolása többet jelent nekem, mint az orvos tudománya.

Christine figyelmét nem kerülte el anyja csendes távozása.

– Együttérzésemre számíthat, és az ápolás sem fog elmaradni – suttogta érzelmesen. Hála az égnek, hogy megúszott egy nagyobb balesetet.

Fritz hálásan megszorította az aggódó lány kezét. Közben egészen besötétedett. Christine meggyújtotta az inspektor íróasztalán álló gyertyát.

Van még valami kívánsága? – kérdezte halkan fölé hajolva.

– Csak egy van még!

– És mi lenne az?

– Tudni szeretném, kitől jutott tudomására az eset.

– Lizácska Kleemanntól.

– Ez meg hogy lehet?

– Csak nem kellemetlen magának, hogy a lány tud róla?

Fritz tagadólag megrázta a fejét.

– Az iskolamesternek szeretném kifejezni hálámat, aki tényleg nagy bátorságot tanúsított.

– Ezt megteheti, amikor majd jobban lesz.

– De miként?

– Beszéljünk erről holnap, vagy holnapután. Majd csak kitálunk valamit. Most pedig nyugtasson meg engem kedves barátom egy ígérettel.

– Mit kell megígérnem?

– Hogy soha többé nem fog lovagolni azon az izgága lovon.

Fritz beleegyezően bólintott.

– Persze csak azért, mert meg akarom kímélni attól, hogy ápolnia kelljen.

– Micsoda rémes ember! Az ápolását szívesen teszem, de legyen tekintettel az aggodalmamra!

– Kit érdekelne, ha meghalnék?

– Christine az arca elé kapta kezét, aztán elfordult. Odalépett az ablakhoz, és kinézett az udvarra.

– Christine! – kiáltott felé egy idő után az inspektor.

Gyorsan visszalépett hozzá.

– Itt vagyok!

– Fájdalmat okoztam magának?

– Soha többé ne beszéljen a halálról!

– Ugyan már, mit is számít az élet, melynek vége szakad a halállal? Munka, gondok és terhek végtelen láncolata.

– Hát már semmi vigasza sincs, szegény barátom?

A válasz erre a kérdésre döntő volt Christine számára. Fritz tágra nyílt szemekkel tekintett rá.

– Tényleg nem tudom! – mormolta némi szünet után.

– Ez nagyon szomorú!

– Őszintén bevallom, nincs elég bátorságom a reményhez.

– Ez a bátortalanság olyan tapasztalatokat feltételez, melyek mély benyomással voltak az emberre. El sem tudom hinni, hogy olyan emlékeket rejteget, melyek kétségekkel tölthetik el.

Az inspektor felemelkedett, lehetetlennek tűnt számára, hogy nyugodt helyzetében maradjon.

– Fel akar állni? – kiáltott fel Christine.

Fritz megragadta a kezét.

– Igaza van, az ember nem veszítheti el a bátorságát. Egy kicsit bizonyára szentimentális voltam. Segítsen reménykednem, Christine, és akkor majd még minden jóra fordulhat velem!

– Én segítek magának? – kérdezte csodálkozva.

– Igen!

– Gondolja, képes lennék rá?

– Csak maga, egyedül csak maga!

– Akkor számíthat rám!

Fritz megcsókolta a kezét.

– El sem tudja képzelni, milyen jó hatással van rám! Ó, igen nagy szükségem van egy jóságos, részvétteljes lélekre... Ne hagyjon el engem, Christine. Bár lehet, hogy velem kapcsolatban sok minden különösnek tűnik az ön számára, de fogadjon el olyannak, amilyen vagyok... Most lefeküdnék aludni, hogy holnapra felerősödve nekilássak dolgozni. Jó éjt, kedves őrangyalom! – Aztán átment a szomszédos szobába.

– Jó éjt, kedves őrangyalom! – ismételte magában Christine. Különös, de tényleg jóságos ember. Olyannak fogom elfogadni, amilyen. Lizácska nem értené meg őt, tehát nem is gyógyíthatná ki búskomorságából. Ostobaság lenne hinni kettejük kapcsolatában. Még a tűz is hamarabb egyesülne a vízzel. Közben visszasietett a szülei lakásába, megelégedve a nap eseményeivel. Miután beszámolt az inspektor hogylétéről, az apja megkérdezte:

– Milyennek találtad Marient?

– Barátságos volt, mint mindig, de az a benyomásom, hogy nincs megelégedve a helyzetével, amit természetesnek találok.

– Természetesnek találod?

– Igen, mert az emberek pletykálni kezdenek a fiatal özvegy nevelőnőjéről. Ha a történet házassággal végződik, akkor rendben van. Ha azonban Bodo Granfeldt egy másik asszony után néz, akkor odavan Marien megbecsülése. Ezt meg is mondtam neki, ami elvárható egy őszinte barátnőtől.

– Granfeldt bizonyára soha többé nem fog megházasodni.

– Ez ugyanolyan kellemetlen Marien számára, talán még kellemetlenebb.

Christine távozni akart.

– Várj még! – kiáltott rá az apja.

– Mi van még?

– Egy levél érkezett a városból, neked van címezve.

Az udvarmester előszedte a levelet a faliszekrényből, és odaadta a lányának.

– Vajon kitől jöhetett? – kérdezte egyúttal.

Christine megnézte a címet.

– Ah – kiáltott fel –, az egyik barátnőmtől! Már azt hittem, hogy az a lány teljesen megfedkezett rólam. Igen örülök neki, legalább hírekhez jutok a városból. Jó éjt, jó éjt apám!

Megragadva a petróleumlámpát, visszavonult a szobáscájába, melyet a folyosó elválasztott a lakószobától. Itt minden oldalról megnézegette a levelet.

– Sértetlen! – suttogta. – Ennek örvendek. Jobb, ha senki sem tudja meg, hogy a városban volt egy ártatlan kapcsolat. Meggondolatlan Emil! – fűzte hozzá ingerülten. – Mondtam neki, várja meg, míg jelentkezek nála... Persze már jó ideje hagytam várakozni, és szegény ember elveszítette a türelmét. A jelenlegi körülmények között teljesen megfedkeztem szegény fickóról.

Christine felbontotta a borítékot, és elolvasta a levelet.

– Vágyakozás – suttogta –, halálos kín, örült kétségbeesés, szenvedélyes szerelem, örök hűség, gyors vigasztaló válasz, stb. A

levelet elrejtette egy dobozkában, amit aztán bezárt, és betette a komódba.

– Emil Cordes jóságos, és intelligensnek is mondható ember. Kilátásai az önállóságra azonban túl csekélyek ahhoz, hogy előnyben részesítsem az inspektorhoz képest. Mire mehet egy ügyvéd a városban? És meddig tarthat még, mire saját praxisra tesz szert, amely lehetővé teszi számára, hogy ellásson egy családot? Ó nem, majd óvatos leszek. Emil várhat még, de nem fogom elriasztani... Amikor már az inspektor jegyese leszek, majd meg tudhatja, addig azonban... Minden esetre jó lesz tartaléknak.

Miután átöltözött éjszakára, leült az asztal mellé, és egy hosszú levelet írt. Amikor aláírta, mélyen felsóhajtott.

– Minden az átkozott pénz körül forog. Még egy házasság sem jöhet létre, ha hiányzik az a nyomorult mammon. Nem, inkább Fritzet részesítem előnyben, aki akár még uradalombérlő, vagy hivatalvezető is lehet. A hivatalvezető asszony nem is megvetendő... A helyzet jelenlegi állása szerint megalapozottan reménykedhetek... A szüleim szempontjából is jobb megoldás, apám is megöregszik előbb-utóbb, és nem maradhat örökre udvarmester. Az elhatározásom szilárd, az inspektort nem adom fel. Lizácska többé-kevésbé már el van háritva, választhat magának egy fiatal parasztot a faluból. Micsoda feleség lenne ő a képzett Granfeldt számára, akinek teljesen más igényei vannak, mint amilyet Lizácska nyújtani képes.

Lepecsételte a levelet, ráírta a címet, aztán elrejtette.

– Most pedig irány az ágy – suttogta. – Már jó későn van. Igencsak elfáradtam... A különféle történések feszültté tettek.

Ekkor még egyszer megnézte magát a tükörben. Christine igen jól nézett ki fehér éjszakai öltözetében. Telt szőke haját csak lazán fogta össze, alig tudta elrejtetni a csipkés hálósipka alatt. Alabástromként virítottak telt vállai, melyeket alig takart a könnyű kabát.

– Eljövendő férjem meg lehet majd elégedve! – gondolta elmosolyodva.

Eloltotta a lámpát, és bebújt az ágyba.

Az iskolaházban

Reggel kilenc óra körül Gottlieb Strassberg elengedett néhány kisfiút és kislányt, akiknek privát oktatást adott. Jobb módú parasztok gyerekei voltak, akik nem éltek a betakarítási szünettel. Gottlieb szerény jövedelemre tett szert ezzel az oktatással, és újabb barátokat szerzett a településen.

Abban a pillanatban, amikor kilépett a tanteremből, Hattorf asszony szólította meg. Az öregasszony öltözete ma még hanyagabb volt, mint egyébként. Ősz haja kócosan lógott ki gyűrött sapkája alól, és koszos karton kabátja csak félig volt begombolva. Lábai nagy, filcből készült cipőket viselt, melyek tompították lépteinek zaját.

– Strassberg úr, azt hiszem, meghalt a férjem.

Gottlieb megrémült, sokkal inkább a vénasszony nyugalma miatt, mintsem a haláleset végett, amit az orvos meg is jósolt.

– A doktor ott van Hattorf úrnál?

– Nincs nála, korán reggel látogatta meg.

– Akkor hivatni kell.

– Minek? Az orvos már nem használhat neki. A halott az halott!

A fiatalember el akarta szalajtani az egyik fiúcskát, aki mögötte lépett ki a tanteremből, de az orvos épp ekkor jelent meg az ajtóban. Zöllner doktor magas termetű, erőteljes, körülbelül hatvan éves férfi volt. Lebarnult arca olyan parasztember benyomását keltette, aki városi ruhában jár. Dús haja már erőteljesen őszült, és természetes hullámokba göndörödött. Barátságosságával és jószívűségével, amilyennek mindig mutatkozott, elnyerte a falusi közösség szeretetét és tiszteletét, akiknek köreiben orvosként tevékenykedett. Meghallotta az öregasszony utóbbi szavait.

– Meghalt? – kérdezett rá.

– Azt hiszem, válaszolta nyugodtan az asszony. Előbb, amikor be akartam adni neki az orvosságot, nem mozdult. Sem rázo-

gatásra, sem szólítgatásra nem reagált. Röviddel előtte még nyögdécselt. Az ablak alatt hallottam a kertben.

– Strassberg úr, jöjjön velem! – kérte őt az orvos.

Hattorfné előre ment, a két férfi pedig követte. A szobácskában nagy volt a zűrzavar. Nem is foglalkozunk a rendetlenség leírásával. Amilyen a háziasszony, olyan a ház. A rendetlenség és tisztátalanság mintagazdasága volt. A baldachinos ágy kék függönyei félre voltak húzva. Tarkacsíkos párnák között feküdt az öreg iskolamester, szürke hálóköntösében. Mivel az ablak csukva volt, nyomasztó fülledtség volt a kis helyiségben. Az orvos először is kinyitotta az ablakot, aztán odalépett az ágyhoz, és elvégzett néhány vizsgálatot.

– Él még? – kérdezte az öregasszony, aki leült egy székre.

– A halál, amitől tartottam, bekövetkezett – hangzott a válasz. – Egy derék ember távozott az élők sorából, és vele az egyik legjobb barátomat veszítettem el, de nem vádolom őt, az öreg Hattorf nyugalomra lel sírjában, emberi segítség túl kevés volt súlyos szenvedéseinek csökkentéséhez.

Az orvos lecsukta a halott szemeit, miközben így szólt:

– Jó utat, kedves barátom, odafent majd találkozunk!

Az érzéketlen öregasszony mégiscsak összerezzent, amint meghallotta ezeket a szavakat, és az orvos behúzta a függönyt.

– Tényleg nagyon szenvedett – mormolta maga elé. Az utóbbi időben sehogyan sem tudtam kijönni vele. Hol ez, hol az nem tetszett neki, éjjel-nappal nem hagyott békén, pedig már én is öreg vagyok, és fogytán az erőm.

– A halál, kedves asszonyom, megváltás volt neki, ezt teljes joggal elmondhatjuk.

– Akkor harangoztathatok? – kérdezte az asszony.

– Isten nevében! Ez itt – mutatott az orvos az ágyra – többé már nem fog feléledni.

– Valamennyien elhagyták a szobácskát.

Régi szokás volt a faluban, hogy a település valamely tagjának halálát harangszóval jelezték. Az özvegy magához szólított egy jól megtermett cselédlányt, és ezekkel a szavakkal átadott neki egy kulcsesomót:

- Negyedórán keresztül szóljon a lélekharang.
- Meghalt az iskolamester? – kérdezte kíváncsian a lány.
- Igen, gyermekem! Harangozzál szépen, majd kapsz érte tőlem valami ajándékot.

A lány odaszaladt a torony ajtajához, kinyitotta, és eltűnt. Három perccel később megkondukt a lélekharang, amit a faluban már jól ismertek. Az orvos elkészönt. Gottlieb visszatért a szobájába. Az özvegy bevonult a kamrájába, kinyitott egy ládát, és előkerezett egy halotti ruhát, melyet minden oldalról megnézegetett. Magyarázatként megjegyezzük, hogy Hattorf asszony készleten tartott ilyen ruhákat, mert kereskedett velük.

A parasztok úgy tartották, hogy megtisztelik halottaikat azzal, hogy halotti ruhát vásárolnak az iskolamester feleségétől, aki hírnévre tett szert az ilyesfajta cikkek készítésével. Tovább nem is figyeljük őt, csak annyit mondunk még, hogy a legegyszerűbbet kereste ki, mert a jobbakat drága pénzért kívánta eladni.

Alig csendesedett el a harangzúgás, amikor Kleemann papa belépett az iskolaházba. Ő is ismerte az ilyesfajta harangozás jelentését. Az özvegy, a fehér öltözettel a karján éppen vele szembe jött. A férfi szerény szavakkal fejezte ki részvétét és kérését, hogy még egyszer megnézhesse elhunyt barátját. Mindketten beléptek a szobácskába. Kleemann bánatosan nézte a halottat, csendben elmondott egy „Miatyánk”-ot, aztán elhagyta a halott szobáját. Az öregasszony utána ment a folyosón.

- Komámasszony, magáról gondoskodva van. Maradjon nyugodtan az iskolaházban, varrogasson és kötögessen, amit jól megfizetnek magának. A barátságos padlásszobácska odafent a tágas kamrával együtt lesz mostantól kezdve a lakása.

Hattorf asszony csodálkozva hallotta ezt a bejelentést.

- A megboldogult elhunyt utódja egyetért ezzel? – kérdezte.

- Igen, egy pillanatig sem volt ellenvetése.
- És ki kapja meg az állást?
- Nem más, mint Gottlieb Strassberg, aki élvezzi az egész falu bizalmát. Jóindulatú, békés természetű ember. Bizonyára jól ki fog jönni vele, ha nem feledkezik meg róla, hogy elődjére való tekintettel, aki a legjobb barátom volt, ő engedi át magának a helyiségeket.

- Nem magam miatt? – kérdezte az asszony sértődötten.
- Maga miatt is, kedves komámasszony, és azért, mert én magam rendeztem el a dolgot. Azért mondom meg magának már most, hogy megnyugodjon, és ehhez igazodjon. Tudhatja, hogy jóindulattal vagyok maga iránt. A legfontosabb a lakhatásának biztosítása volt. A többi meg majd elrendeződik. Részvétemre és támogatásomra mindig számíthat. A temetés után majd még többet beszélünk róla. Kezet nyújtva elfordult, és kopogott a fiatal iskolamester ajtaján. Gottlieb ajtót nyitott.

- Kleemann úr!
- Beszélhetnék önnel néhány percet?
- Ezernyit is, ha úgy óhajtja! Isten hozta, tisztelt uram.

Ez a fogadtatás hízelgő volt a paraszt számára, aki letette prémével szegélyezett sapkáját, és letelepedett a szófára, ahová Gottlieb kísérte.

- Amitől már régen tartottunk, most bekövetkezett.
- Sajnos, sajnos – fűzte hozzá a fiatalember felsóhajtva.
- A halottnak így jobb már, sokat szenvedett... Most azonban gondoljunk magunkra és a településre. A település előljáróságának nevében jöttem most magához.

- Nagy megtiszteltetés ez a számomra, Kleemann úr!
- Mindeddig gondoskodott az iskoláról és az istentiszteletekről. Mostantól kezdve végezzen el minden feladatot, ami az iskolamester hatásköre. Jelen hónapra az özvegy kapja meg a járandóságot, azt követően pedig önnek jár. Alkalmazásának véglegesítésé-

se tárgyában még ma továbbítjuk a szükséges dokumentumot. A visszaigazolás nem fog elmaradni, mivel az egész település önt óhajtja. Mint tudja, falunknak, Klein-Wiedeborn-nak nincs csaját plébánosa, hanem Nagy-Wiedeborn-hoz tartozik. A plébános úr egyik-másik vasárnap átjön hozzánk... Így önnek persze még több dolga akad, de állása független lesz. Múlt vasárnap már beszélünk erről. Ön lesz az iskolamesterünk, ha ön is így akarja.

– Kleemann úr, nem is tudom, hogyan fejezzem ki hálámat – válaszolta Gottlieb mélyen meghatódva. – Annyira megszerettem az állásomat, a bizalmat, mellyel a település megajándékozott...

– Ennek örvendek, nagyon örvendek!

– Boldogtalan lettem volna, ha másvalakit részesítenek előnyben.

– Erre ne is gondoljon – biztosította őt az öreg. – Még ma délután átmegyek a plébános úrhoz, bejelentem neki Hattorf halálát és megbeszélem vele a továbbiakat az ön alkalmazásával kapcsolatban. Az özvegy egy meglehetősen rosszindulatú vénasszony, ezt valamennyien tudjuk, és a plébános úr is tudja. Lesznek vele kellemetlenségei, különösen akkor, ha fiatal feleséget hoz a házhoz.

Gottlieb arca erre mélyen elvörösödött.

– Ah – kiáltott fel derűsen az öreg, aki észrevette ezt –, van már valami kilátás egy iskolamesternére? Már gondoltam is erre.

– Nem, még nem – kiáltott fel Gottlieb, aki igyekezett elnyomni zavarát.

– Ó, hát bizonyára vannak lányok, akik szívesen beköltöznének ide. Maga pedig egy jóvágású fiatalember...

Gottlieb el akart hessegetni minden gyanút, hiszen tudta, mi kell Kleemann jóindulatához, de többet is meg akart tudni. Érdekelte őt, Lizácska apja hogyan gondolkodik a házassági ügyekről.

– Nem könnyű feladat – szakította félbe –, milyen lány lehetne itt...

– Persze, képzettnek kell lennie.

– Nem ez a lényeg, hanem a tulajdonságok, amelyet keresek, és amilyenre igényt kell tartanom...

– Tehetek egy javaslatot? – kérdezte mosolyogva az öreg.

– Persze.

– Van egy lány Kis-Radecken. Ismerős arrafelé?

– Nem, Kleemann úr.

– Akkor nézze meg magának egyszer Christinét, Krug udvarmester lányát, aki most tért vissza nyár elején a városból, ahol finom oktatásban részesült... Ő igazi jó parti lenne tanult iskolamesterünk számára! Másvalaki nem is jut eszembe... De olyasmiről beszélek, ami nem igazán illik a mai naphoz.

– Christine Kruga gondol?

Az öreg felállt.

– A parasztok csak parasztok fiaihoz adják lányukat, a gazdaság miatt, amit folytatni kell... Viszontlátásra, fiatal barátom, sok dolgom van még ma délelőtt. Ebéd után a plébánoshoz megyek, hogy megbeszéljem vele a szükségeseket.

Gottlieb kikísérte Kleemannt a ház elé, ahol az öreg barátságosan kezet nyújtott, majd távozott.

– A parasztok csak parasztok fiaihoz adják lányukat! – ismételte magában elgondolkodva a szegény iskolamester. – Ez elég világosan hangzott. Félreismerhetetlen utalás Christine Kruga... Ó, istenem, mi lesz még ebből! Az öreg ezt nagy igyekezettel adta elő, hogy tudomásomra hozza a véleményét, amit meglehetősen határozottan jelentett ki. A parasztok előítélete köztudomású, csak nehezen lehet leküzdeni őket. Hallgatnom kell, nehogy elrontsak mindent! A helyzetem valóban igen szomorú... Miközben Kleemann papa hatékonyan lép fel alkalmazásomért, amivel életem boldogságát egyengeti, közben én titokban találkozgatok a lányával, akit valami parasztfiúnak szán. Ez hálátlan-ság részemről, rossz, alapvetően kellemetlen helyzet, de mihez is kezdjek? Őszinte emberként kerek-perec meg kellene mondanom az igazságot az öregnek, hogy később ne tehessen szemrehányást

nekem azért, mert kicseleztem... Egyedül sajnos nem cselekedhetek, hiszen Lizácska véleménye is számít... Majd együtt megfontoljuk, hogy mit tehetünk.

Falusiak érkeztek egymás után, hogy részvétüket fejezzék ki az özvegynek. Az öreg iskolamester halálhíre gyorsan elterjedt az egész faluban. Hattorf asszony a folyosón fogadta az érkezőket a halott szobája előtt fekete gyászruhában, fején fehér főfödővel. Komoly, majdnem mogorva hangon köszönte meg a részvétnyilvánításokat. Arca rideg maradt, mintha kőből faragták volna. Apró szemei alattomosan villantak meg homloka alatt. Makacsul elutasított mindenkit, akik meg szeretnék volna tekinteni a halottat.

– Holnap, majd holnap – válaszolta. – Még nem volt itt a halottmosó. A koporsó csak este érkezik, a szolga már elment érte a városba. Holnap átkerül a tanterembe, ott majd megnézhetitek.

Így telt el a délelőtt.

Gottlieb egyszerű ebédet készített magának.

Ó – gondolta, miközben elfogyasztotta szobácskájában –, bár csak már ne lennék ennyire magányos. Lizácska elláthatná a konyhát, és együtt ülne velem asztalhoz. Milyen jó is lenne a nagy akadályokhoz képest, melyeket nehéz lesz leküzdeni. Azért, hogy kifejezhessem hálámat az állásért, életem legnagyobb boldogságáról kell lemondanom. Milyen rémes alternatíva! Bárcsak tudnám, hogyan tudnék kíméletes megoldást találni!

Délután Hattorf asszony megtett minden szükséges intézkedést. Hol itt, hol ott tevékenykedett a házban. A szolga meghozta a koporsót. Beletették a halottat és átvitték a tanterembe, ahol életének legnagyobb részében tanítóként tevékenykedett. Gottlieb komor gondolatokat fűzött ehhez az eseményhez. Hattorf itt öregedett és öszült meg, sok mindent megélt és sokat szenvedett...

– Vajon én is itt fogok meghalni? – kérdezte magában a fiatalember –, és vajon Lizácska itt áll majd sírdogálva a koporsóm mellett?

Erőt kellett vennie magán, hogy felhagyjon a borús gondolatokkal. Kénytelen volt felkapni kalapját és botját, és kisietni a szabadba.

Amikor hatot ütött a falu órája, ott állt a kerítés kapujánál. Egy enyhe mozdulat elég volt, és a kapu kinyílt. Lizácska tehát félretolta a reteszt. Ez jó jel volt. Kleemann papa még nem jött rá a titokra. Gottlieb körbekémlelt a kertben. Egy cselédlány a zöldséges ágyásban dolgozott. Lizácska talán még nem tudott kijönni.

– Ó, pedig mennyi megbeszélni valóm lenne! – gondolta várakozva.

Ismét megszólalt a harang, jelezve a munkaidő végét. A nap már lemenőben volt, a madarak kezdtek halkabban énekelni a fák ágai között. Minden megint olyan volt, mint előző este, csak ő hiányzott, hogy az est szépségét pompára emelje.

Gottlieb úgy érezte magát, mint egy tolvaj, aki tiltott gyümölcsök felé nyújtogatja a kezét. A földbe süllyedt volna, ha Kleemann papa itt találja. Pedig könnyen előfordulhat, hogy az öreg a kerítés mellett tér haza, hiszen Nagy-Wiedebornra ment a plébánoshoz.

Ekkor megjelent Lizácska. Odalépve a cselédlányhoz egy ágyás felé mutatott, amely a ház közelében volt. A lány felkapta a kosarát és eltűnt. Gottlieb reszketett izgalmaiban.

Lizácska megállt a lugas előtt, és félrehajtotta a lelógó ágakat.

– Ma én értem ide előbb! – kiáltotta felé a kedvese.

– Bizonyára rájöttél, hogy még dolgom van – suttogetta, amint belépett, és barátságos mosollyal nyújtotta felé a kezét.

Gottliebnek nem volt bátorsága, hogy megcsókolja a szeretett lányt, aki elképedve nézett rá.

– Lizácska! – kiáltott fel fájdalmasan. – Többé nem merek...

– Mit nem mersz?

– Többé nem jöhetek el hozzád!

– Miért nem?

– Apád olyan jó hozzám, mindent megtesz azért, hogy előmozdítsa a szerencsémét, és ebben a pillanatban is...

– A plébánosnál van Nagy-Wiedebornon. Csak későn tér vissza, mert későn ment el. A kamrában hallgatóztam, amikor anyámmal beszélt rólad. Tele volt dicsérrettel, aminek szívből megörültem. Megkapod az állást, Gottlieb, ebben szinte biztos lehetsz.

– Ó, hát nem is kételkedek benne...

– Nincs is rá semmi szükség.

– De éppen ez az oka a nyomorúságomnak.

– Nem értlek, Gottlieb – válaszolta a lány szomorúan, egyúttal elcsodálkozva.

Az egyszerű lány elbűvölő volt ebben az állapotban. Friss, virágzó arcán leírhatatlan naivitás tükröződött.

Gottlieb röviden beszámolt az öreg Kleemannal folytatott beszélgetésről.

– Érted most már a helyzetemet? – kérdezte.

– Igen! – suttogta a lány döbbenten.

– Én vagyok a leghálátlanabb ember a világon. Jóságos édesapádnak fogalma sincs a kapcsolatunkról, én pedig hagytam őt abban a hitben, hogy méltó vagyok a jószágára. Elég érthetően a tudomásomra hozta, hogy mi a szándéka veled... Nem lehetsz a feleségem, mert nem vagyok paraszt, aki képes lenne gazdálkodni a birtokon. Te vagy az egyetlen gyermeke... Ó, a legszívesebben belehalnék ebbe.

Szegény embernek könnyek szöktek a szemébe. Lizácska karba öltötte kezeit, és dermedten nézett kedvesére.

– Gottlieb – szólalt meg hosszabb szünet után –, tényleg Krugék Christináját kell feleségül vened?

– Apád ezt mondta.

– Persze, hiszen Christine a városban tanult... Láttam őt, ezt a Christinét. Szép lány, és arany ékszerrel visel. Úgy beszél, mintha könyvből olvasná, és viselkedni is tud...

– Elég. Meg sem akarom ismerni azt a lányt. Ha el kell hagynom téged, akkor az állás sem kell, nem is akarok itt maradni a faluban. Élni sem akarok.

Lizácska is elsírta magát. Hirtelen felugrott, mintha egy gondolat ragadta volna magát.

– Figyelj csak, Gottlieb! Nem a te hibád, hogy így alakultak a dolgok – mondta láthatóan megbotránkozva, mert még az arca is elvörösödött.

– Persze, tényleg nem vagyok hibás!

– Korábban én sem így képzeltem el.

– Ez azonban mit sem változtat a helyzeten.

– Most mihez kezdünk, Lizácska?

– Tényleg mit is tehetnénk...

– Adj tanácsot te, én mindent megteszek, amit akarsz.

Lizácska végignézett a kerten, mintha arról akarna meggyőződni, hogy nem leskelődik-e valaki. Aztán odalépett a kedveséhez, és így szólt:

– Most már átlátom, hogy apámnak mi a terve velem.

– Miféle tervről beszélsz?

– Csak meghallottam, amiről beszéltek, és most kezd világossá válni.

– Mondj el mindent!

– El is akarom mondani, mert meg kell beszélünk. De már előre is megmondhatom, hogy abból nem lesz semmi, mert nem akarok hozzámenni ahhoz, akit kinéztek nekem pusztán csak azért, mert ő passzol legjobban a birtokhoz. Azt akarom, hogy engem is megkérdezzenek...

– Istenem, mondd el hát, mi történt!

– Nézd, Gottlieb! Apám gazdag, sokkal gazdagabb, mint amilyennek a parasztok tartják. Szívesen megvásárolta volna Kis-Radecket, amikor az öreg Hauswald meghalt, a birtoknak azonban egyben kell maradnia, Radeck nem eladó. Ezért fel akarja vásárolni az összes szántóföldet és mezőt, melyek határosak a mi birtokunkkal, hogy összességben ugyanakkora legyen az övé, mint Kis-Radeck. Ez a törekvése, amiről képtelenek vagyunk lebeszél-
ni. Már gondolt is valakire, aki a megnövekedett birtokot igazgatná. Apám mindent megtesz értem, azt állítja, hogy a földbirtok sokkal biztonságosabb, mint a készpénz. Háborúba is sodródhat az ország, akkor pedig oda a pénz, a földet pedig senki sem tudja magával cipelni... Gottlieb, ha egyszer arról hallasz, hogy Granfeldt inspektor... Ó, de hiszen ez nem is lehetséges! – fűzte hozzá még Lizácska, nem is tudván, hogyan fejezze ki gondolatát.
– A vörös Fritz lehet bármilyen, amilyen csak akar. Apám azt állítja, hogy széltében hosszában ő a legjobb ökonómus, de számomra mégiscsak a vörös Fritz marad, akit képtelen lennék elviselni, és akivel életemben nem kelnék egybe.

Gottlieb úgy állt kedvese előtt, mint egy köszöbor.

– Apád az inspektorra gondol? – dadogta.

– Azt hiszem, hogy ez a terve. Időnként olyanokat mond, mintha elő akarna készíteni erre, de nyugodt lehetsz Gottlieb, én sohasem fogok hozzámenni a vörös Fritzhez, még akkor sem, ha ez a haláloamat jelentené. Képtelen lennék rá, hiszen téged szeretlek. Ne is gondoldj rá, Gottlieb, tartsunk össze még akkor is, ha apám az egész falu minden szántóját és mezejét összevásárolja. Még, hogy a vörös Fritz lenne a férjem! Ezt én nem akarom!

– De mit lehetne tenni?

– Igen, mit lehet tenni?

– Apádat, aki a jótevőm, mégsem verhetem át.

– Gottlieb, mégiscsak erre kell építenünk.

– Mire?

– A megfelelő időben meg fogok szólalni, és majd megvédlek, amennyiben szükséges.

– De hiszen apád megszerzi nekem az állást, és én egyre inkább eladósodok nála.

– Viselkedj csak nyugodtan, én vállalom a felelősséget. De mi a helyzet veled és Christinével?

A fiatal iskolamester kénytelen volt elmosolyodni.

– Nem is ismerem a hölgyet, és semmi kedvem sincs hozzá, hogy megismerjem.

– El fogsz csodálkozni, ha megpillantod... Christine teljesen más lány, mint amilyen én vagyok.

– Éppen ezért maradjon ott, ahol van. Ha másmilyen lennél, Lizácska, mint amilyen vagy, bizonyára sokkal kevésbé szeretnék.

Ennél az elhatározásnál maradtak. Az érzelmes csevegés, mely ezután következett, azzal fejeződött be, hogy egymásnak örök hűséget és szerelmet fogadtak. Miután újabb titkos találkozást beszéltek meg, elváltak. Gottlieb kisosont a kiskapun és távozott a kerítés mentén, elragadtatva Lizácska kedvességétől. A falu szélén Kleemann papával futott össze, aki hazafelé tartott Nagy-Wiederhornból.

– Jó, hogy találkozunk, kiáltott felé az öreg.

Gottlieb kezét nyújtott neki.

– Éppen az iskolaház felé tartottam volna, hogy elmondjam magának, az ügye jól áll. A plébános úgy vélekedik, rendben is van, hogy a település az alkalmazását kívánja. Holnap továbbküldi a papírokat, és ha Isten is úgy akarja, nem fog sokáig tartani.

– Mennyire hálás vagyok önnek, Kleemann úr! Úgy gondoskodik rólam, mintha a saját fia lennék.

– Egyúttal a településről is gondoskodom, melynek ügyes iskolamesterre van szüksége. Nos, úgy tűnik, az ügy le van rendezve – fűzte még hozzá jóindulatúan az öreg. Nézzen körül rövidesen Kis-Radecken... Érti ugye, hogy mire gondolok. Nemrég találkoztam Krug udvarmesterrel, némely dolgot már értésére adtam... Az a derék ember sokat fordított a lányára... Vagyona

ugyan nincsen, de egy finom, képzett lány, aki passzolna önhöz az iskolaházban. Jobbat nem is találhatna... Ezt elhiheti nekem, hiszen jól ismerem a körülményeket. Isten önnel, Strassberg úr!

Másról nem volt mit beszélni a különös öreggel, aki beképzelte magának, hogy jót tesz minden vonatkozásban. – Négy legyet ütök egy csapásra – mormolta maga elé. – A település kap egy rátermett iskolamestert, az iskolamester megfelelő feleséget kap, Krug barátom lánya is férjre talál, Hattorf özvegye pedig lakáshoz jut. Miért is ne lehetne az ember hasznos az embertársai számára. Most még arról is gondoskodni fogok, hogy kitatarozzák az iskolaépületet, a település kasszája ennyit megengedhet magának.

Szegény Gottlieb nem volt ennyire derűs. Kleemann terve jócskán keresztülhúzta a számítását. Ennek ellenére hagyta, hogy Lizácska cselekedjék, aki nála mégiscsak jobban ismeri az apját. Mást én nem tehetek – gondolta –, hagyjunk szabad utat az ügy kibontakozásának. Lizácskáról akkor sem mondok le, ha csodálatos apjától egyetlen tallért se kapna. Ennek az embernek a hangulata és gyengéi rombolják le két ember boldogságát? Kleemann úgy véli, hogy a házasság olyan paktum, melyet úgy kell megkötöni, mint valami üzleti ügylet. Az hogy a szív meglegedettségre talál, vagy sem, az számára teljesen közömbös. Ó, bár csak ne lennék hálára kötelezve iránta! Így Lizácska lesz kénytelen elnézést kérni helyettem.

Nem nehéz elképzelni, milyen nyugtalan éjszakája volt Gottlieb Strassbergnek. Egyenes, őszinte jelleme elátkozta szerelmének titkosságát, szíve azonban igazolta érzelmeit és a választott utat.

A temetés előtti estén Friederike Haas, az iskolamester özvegyének unokahúga is megérkezett. Friederike magas termetű, sovány, huszonnyolc éves lány volt, azonban csak huszonhat évesnek vallotta magát. Ha nagy, hegyes orra nem csúfitotta volna el arcát, érdekesnek is lehetett volna mondani őt. Arcvonásai kifejezők voltak, kék szemei értelemről árulkodtak. Megfontolt, epekedő lényének megfelelően fekete hajának fűrtjei, melyek mindig gondosan el voltak rendezve, sovány arca mellett omlottak

alá. Fejének díszére nagy gondot fordított, mivel feltűnően szép és telt volt a haja. Ébenfaként csillogott, és tulajdonosa számára lehetővé tette nehéz és telt hajfonatok készítését. Friederike hajlamos volt az epekedésre és arra, hogy naivnak tűnjék. Ez a törekvése magas, sovány alkata mellett másokból mosolyt váltott ki. Rövidesen közelebből is megismerjük őt.

Gottlieb Strassberg látta a mély gyászba öltözött unokahúg érkezését, aki egyébként az egyik közeli, vidékies városkában lakott. Ezt követően óvakodott attól, hogy találkozzon vele. Másnap reggel a település lakói az iskolaépület előtt gyülekeztek. Gottlieb itt futott össze először az unokahúggal. Köszönt neki és kezet nyújtott, és a körülményeknek megfelelő szavakat intézett hozzá. A gyászolók között ott volt a Granfeldt testvérpár is, akik illendőnek találták, hogy csatlakozzanak a halotti menethez. A parasztok nagyra értékelték ezt, meghatotta őket a gazdag földbirtokos nyájassága, és még mindig sajnálkoztak a veszteség miatt, amit felelősége elvesztése okozott neki.

Gottlieb sajátos helyzetben volt: Ott látta maga előtt az inspektort, akinek feleségül kellene vennie Lizácskát, miközben mellette állt Friederike, akit az özvegy neki szánt. Krug udvarmester az öreg Kleemann társaságában közeledett a temetőn keresztül, buzgón társalogva. Talán a házassági projektekről tárgyalhattak, hiszen Kleemann egyetlen alkalmat sem mulasztott el tervének megvalósítása érdekében.

A fiatalember az inspektort nézegette, aki számára a legveszélyesebb ellenfélnek tűnt.

– Nem is annyira csúnya – gondolta magában –, mint amilyenek Lizácska mondta.

Fritz ekkor ránézett. Otthagyva bátyját, odament az iskola-mesterhez.

– Strassberg úr, mindeddig elmulasztottam, hogy kifejezzem önnek köszönetem.

Gottlieb megpróbált kitérni.

– Rosszullétem – folytatta Fritz –, a szobámhoz kötött.

– Csak nem volt valami kellemetlen következménye az esetnek?

– Nem.

– Ó, ennek igazán örülök!

– De lehettek volna rémes következményei is...

– Milyenek? – kérdezte Gottlieb.

– Még most is reszketve gondolok a hídra.

– Az még elég messze volt, Granfeldt úr.

– Én mégsem becsülöm alá a szolgálatot, amit értem tett.

Ekkor Bodo Granfeldt is közelebb lépett, aki hallotta a beszélgetést.

– Ön az öcsém életének megmentője? – kérdezte barátságosan. – Fogadja az én köszönetemet is... Fritz elhallgatta előlem a kellemetlen esetet. Véletlenül másoktól tudtam meg.

Gottlieb biztosította őket, hogy nem okozott nehézséget a ló megállítása.

– Ennek ellenére az adósa maradok – válaszolta Bodo.

– Majd látjuk még egymást! – fűzte hozzá Fritz.

Az életmentő többé már nem tudott kitérni. Válaszaira, melyekkel igyekezett csökkenteni a történetek jelentőségét, Fritz biztosította őt:

– Összezúzott tagjaimat talán szintén ma temetnék, ha nem tanúsította volna azt a bátorságot, amivel megmentett engem.

Fritz Granfeldt még továbbiakat is mondott volna, de ekkor kihozták a házból a virágokkal díszített koporsót, és ez jelt adott a menet rendeződésére, így a beszélgetés abbamaradt.

A temetésre a legünnepelesebb körülmények között került sor. A plébános hosszú, megható beszédet tartott, melyben kiemelte az elhunyt érdemeit, kifejezte mindezekért háláját, és a település lakói számára kötelezővé tette emlékének tiszteletben tartását. Az emberek közül, akik körülállták a sírt, sokan tanítvá-

nyai voltak az elhunynak, és őszinte fájdalommal hullatták könnyeiket eltávozott tanítójukért.

Az iskolás fiúk Gottlieb vezényletével korált énekeltek, a korporsót leeresztették a sírgödörbe, földet szórtak rá, a temetésnek vége lett, a parasztok elindultak hazafelé.

– Maradjon még – szólította meg a plébános az iskolamestert.

Gottlieb közelebb lépett a tisztelendő úrhoz.

– A derék Hattorf – kezdte a pap – sírjában szunnyad. Állását ön mostantól önállóan fogja ellátni, és mivel a felsőbb hatóságok engedélye sem fog elmaradni, már most definitív utódjának tekintheti magát. Ezen a helyen szólítom fel, lépjen tisztelendő elődjének nyomdokaiba, szeretettel és hűséggel nevelje a gyerekeket, akiket oktatásuk érdekében bíznak önre, és velem együtt dolgozzon a település boldogulásáért, melynek ilyen rövid időn belül elnyerte tetszését. Testi és lelki egészségéért minden jót kívánva köszönök most el öntől.

A plébános kezet nyújtott és távozott, mielőtt a megszólított néhány köszönő szót mondhatott volna. Beszállt egy öreg kocsiba, mely útnak indult vele Nagy-Wiedeborn felé.

A napnak vége lett.

Az iskolaházban nem történt semmi változás. Az özvegy és Friederike a hátsó szobákban tevékenykedtek, ahonnan csak ritkán jöttek az elülső szobákba. Gottlieb a szobájában maradt, gondozta az ablakban lévő virágait, és esténként sétálni ment, melynek úti célját már ismerjük. Így telt el egy hét. Friederike még mindig nem indult haza, ott lakott csendben a nénikéjénél. Az egyik reggel kopogtatás hallatszott az iskolamester ajtaján.

– Szabad – hangzott az iskolamester markáns hangja.

Az özvegy lépett be. Ridegen köszönt, mint amilyennek mindig mutatkozott. Gottlieb barátságosan fogadta.

– Mi vezette hozzám, Hattorf asszony?

– A késztetés, hogy hasznára legyek magának, Strassberg úr.

– Bár elképzelni sem tudom, hogyan lenne ez lehetséges, mégis előre is köszönöm jó szándékát, és tisztelettel meghallgatom. Foglaljon helyet itt mellettem a szófán!

Mindketten leültek.

– Ön kétségbe vonja képességem, hogy hasznára lehetek.
– Őszintén szólva valóban, Hattorf asszony.
– Ez nem túl jó jel, egyáltalán nem jó! – válaszolta megfontoltan az öregasszony.

– Miért?

– Mert nem ismeri a viszonyokat.

Gottlieb nyugodtan szívogatta hosszú szárú pipáját.

– A viszonyok, kedves asszonyom, egyáltalán nem érdekelnek – válaszolta nagy nyugalommal.

– Ej, no lám csak, no lám csak! Ennyire biztos a dolgában?

– Bizonyára tudja, hogy a település engem óhajt, és a plébános úr megkeresésükre támogatja őket definitív alkalmazásom tekintetében.

– Ezt jól tudom, hallottam is, amit a tisztelendő úr a férjem sírja mellett mondott önnek... Mindez igen szép volna, ha igaz lenne.

Az asszony fadobozkájából csipetnyi tubákot szippantott fel.

– És mi az, ami ne lenne igaz? – kérdezte Gottlieb. Talán kétkedik a plébános őszinteségében?

– Ó nem, a legcsekélyebb mértékben sem.

– Nos, hát akkor mit óhajt elmondani nekem?

– Azt, hogy a kívánt állást sem a plébános, sem a település nem biztosíthatja magának.

– Ez igen szomorú volna, kedves asszonyom! Az egyházi hatóságnak tiszteletben kell tartania a település kívánságát. Ellen sem semmiféle kifogást sem hozhatnak fel, mivel minden vonat-

kozásban megtettem a kötelességem... A határozatot rövidesen meg fogom kapni.

- Hattorf asszony kesernyésen maga elé nevetett.
- Nem fogja megkapni! – suttogta.
- Ez igen merész állítás! – kiáltott fel Gottlieb, aki az asszony időskori butaságát vélte felismerni.

– Kedves Strassberg úr, ne is gondoljon erre! Az idő gyorsan múlik, és minden nap igen értékes a maga számára. Azt tanácsolnám, más hangokat is állítson maga mellé, akik szólnának az érdekében. Kleemann éppoly kevésbé lehet a hasznára, mint a plébános, vagy az egész falu. Már egy hónap múlva is túl késő lehet. Tegyen hozzá maga is, a saját érdekében. Korábban saját plébánosunk volt. Miután a falunk Nagy-Wiedeborn plébániához került, az itteni állás egyike lett a legjobbaknak. Mindenholnan kezek nyúlnak felé. Az fogja megkapni, aki a leghatékonyabb közbenjárást mondhatja magáénak.

- És ki szólhatna az érdekemben? – kérdezte Gottlieb.
- Friederike.
- Az ön unokahúga?
- Igen, az unokahúgom, Friederike! – ismételte meg igen komolyan az özvegy. Maga most hitetlenül elmosolyodott... Ó, gondoltam is, hogy így lesz, ezért nem is csodálkozok rajta. Ennek ellenére megismétlem a tanácsomat: Forduljon időben Friederikéhez, különben oda a szép állás. Ez olyan biztos, mint az ámen a templomban. Sokáig távol tartottam magam attól, hogy beszéljek magával, tovább azonban már nem halogathattam, ha a hasznára akarok lenni. Még ma nyilatkoznia kell...

- És ha ma nem nyilatkoznék, akkor mi fog történni?
- Akkor Friederike holnap elutazik, és az állás el van veszve a maga számára. Többször nem mondom el, tegyen most úgy, ahogyan jónak találja. Később ne tegyen nekem szemrehányást, mert én megtettem a kötelességem.

Az özvegy köszönt és távozott.

– Ez be akar keríteni engem – gondolta Gottlieb. – Tényleg nevetnem kell rajta... Ez a Friederike többre lenne képes, mint a plébános, és az egész település! Ez tényleg nevetséges! Ebben biztos lehetek. A biztosíték alapján, melyet a plébános adott, már igazolt tanítónak tekinthetem magam. Ennek a vénasszonynak a fenyegetése kevésbé érdekel. A Kleemannhoz fűződő különös viszonyom azonban súlyos gondot okoz. Lizácska közbeléphet, én pedig nyugodtan fogok viselkedni.

A véletlen, ez a gonosz manó igen komoly zavarba hozta a szegény Gottliebet. A fiatalember kiment a kertbe a kúthoz, hogy vizet hozzon a virágainak, ahol Friederikével találta szembe magát, teli kancsóval a kezében. Nem kerülhette ki, ha nem akarta megsérteni a lányt, hiszen Friederike sem sértette meg őt idáig, sőt ellenkezőleg, mindig tisztelettudó és előzékeny volt, és gyakran, ha alkalom adódott rá, kisebb házi szolgálatokat tett az érdekében anélkül, hogy kérte volna rá. Miután üdvözölte a lányt, megköszönte figyelmességét. Friederike biztosította, hogy szívesen tette és sajnálja, hogy házi életét a továbbiakban nem teheti olyan kellemessé, mint amennyire szeretné, de csak a kötelezettségét teljesítette.

- Kötelezettségét? – kérdezte Gottlieb csodálkozva.
- A hála kötelezettségét.
- Tényleg fogalmam sincs róla, Hans kisasszony, hogy bármit is tettem volna, ami hálára kötelezi.
- Ámde mégis! – válaszolta a lány szemlesütve.
- Mire gondol? – kérdezte Gottlieb feszült figyelemmel.
- Idős nénikémnek, akit úgy tisztelek és szeretek, mintha az édesanyám lenne, fedelet biztosított.
- Én?
- Az idős asszony maradhat szeretett otthonában, talán élete végéig, amint azt annyira kívánja. Ez nagy szerencse, amiért nem lehetünk elég hálásak magának.

Friederike annyira meggyőzően beszélt, hogy szavainak igazságában nem lehetett kételkedni.

– Bocsásson meg, Haas kisasszony... Túl messzire megy... Én még nem is vagyok abban a helyzetben, hogy rendelkezhetnék a ház felett. Egyelőre még csak ideiglenes alkalmazott vagyok... A települési tanács felé persze készségemet nyilvánítottam...

– Ön mindent megtett, amire lehetősége volt, amiért a legmelegebb köszönet illeti meg, és engedje meg, hogy ezt ismételtén kifejezésre juttassam.

Haas kisasszony meghajolt, mint egy fiatal, naiv leányzó.

– Egyébként – fűzte még hozzá –, a kinevezés nem fog elmaradni, ezt úgy az ön, mint a nénikém érdekében egyaránt kívánom. Hallhatja, Strassberg úr, hogy teljesen nyílt vagyok.

– A nyíltság, kisasszony olyan tulajdonság, amit én nagyra becsülök.

– És az emberek veleszületett egoizmusa miatt ritka tulajdonság! Ezzel persze nem kívánom az egoizmust teljesen elátkozni, hiszen tapasztalatból tudom, hogy gyakran nemes természetű, ami bár paradoxnak tűnhet, ámde mégis van benne igazság.

Gottlieb túlzottan is jól megértette a kisasszonyt. Az öregasszony utalásai tehát nem voltak alaptalanok.

– Holnap el kíván utazni? – kérdezte.

– Igen, már elhatároztam. A nénikémnek már nincs szüksége rám. A körülmények is indokolják. Az ember itt vidéken szinte a falu lakóinak szeme előtt él. A pletyka sem kevésbé gyakori, mint a városban, ami az iskolaházban maradásommal kapcsolatban is igazolódni látszik, és melyekről már hallani voltam kénytelen.

Friederike mélyen felsóhajtott, és előhúzza fekete ruhájából egy fehér kendőt a szájára tette. Úgy tűnt, mintha sírást akarna elfojtani vele.

Gottlieb együttérzést érzelt magában a szépség iránt.

– Mit volt kénytelen meghallani? – kérdezte.

A lány suttogva válaszolt:

– Hagyjuk ezt, Strassberg úr, ártalmatlan, tiszta lelkiismerettel fogom elviselni.

– Kisasszony, az előbb nyíltságról beszélt. Talán sértegette valaki?

A lány epekedő tekintettel nézett rá.

– Bárcsak tudnám, hogy ennyire érdeklődik irántam.

– A magam részéről megvetek minden igazságtalanságot.

– Való igaz, hogy nagy igazságtalanságot követtek el velem szemben.

– Elmondaná kisasszony, hogy mi történt?

Friederike félresimította fekete hajfürtjeit a homlokáról.

– Azt nem mondhatom el – kiáltott fel hirtelen. – Elviselem, és el fogok utazni. Nemsokára el is fognak felejteni.

A kisasszony reszketett felindultságában.

– Ha így van – mondta Gottlieb –, akkor sajátos helyzetben vagy itt magamra. Hattorf asszony utalásai alapján kénytelen vagyok azt hinni, hogy mindennek én vagyok az oka.

– Ó nem! Én meg vagyok győződve a maga tisztességes jelleméről, és nem is tartom vétkesnek a történetek miatt. És ne gondolja Strassberg úr, hogy az állása miatt becsülöm önt nagyra, mint ahogyan az emberek állítják.

– Ezt állítják az emberek?

– Éppen ez az az igazságtalanság, ami miatt panaszkodom. Maradásom itt az iskolaházban alaptalanságokkal magyarázzák. Akkor is nagyra becsülném önt kiváló karaktere és képzettsége miatt, ha nem lennének kilátásai az állásra.

Gottlieb arca izzani kezdett, és vér tolult a fejébe ezen nyilatkozat hallatán.

– Nem is tudom, hogy ezt megérdemlem-e – dadogta. – Lehetetlen, hogy elnyerjem egy szellemileg gazdag hölgy tetszését

én, akit szerény körülmények között neveltek és képeztek egy kisváros tanítóképző szemináriumán...

Friederike jóindulatú autoritással megszakította szavait:

– Higgye el nekem, én olyanként kedveltem meg magát, amilyen. Istenem, a szív különös dolog, képtelenség úrrá lenni rajta. Huszonhat éve élek a világban, és csak kevés tapasztalatot szereztem. Amennyiben nyíltsággal ügyetlen voltam, tekintse ezt tapasztalatlanságomnak. Csak igazolni akartam magam, csak azt akartam kifejtetni, hogy az emberek hazudnak. A nénikém is téved, aki önnel kapcsolatban igen szigorúan ítélkezik, de ő a legjobbat akarja nekem. Tudomása van az ön iránti jóindulatomról, amit mindenfelé ki is mutatok. Hát ennyit az egoizmusról – mondta szerényen. – Az ember azt akarja, hogy jól menjen a sora annak, akit kedvel.

– Haas kisasszony, ön maga a jóság!

– Tudja, hogy a föld legkegyetlenebb szenvedését is képes lennék elviselni magával?

– Tényleg képtelen vagyok felfogni...

– Már eddig is túl sokat mondtam – suttogta zavartan –, mégis csak jobb lesz, ha holnap elutazok.

Meghajolt, és távozott. Gottlieb megtöltötte a kannáját, és visszament a szobájába.

– Hát ez elég egyértelmű volt! – gondolta magában. – Az én Lizácskám azért mégiscsak másfajta lány! Friederike meg utazzon csak el nyugodtan, mit érdekel engem!

Estefelé az özvegy ismét megjelent.

– Strassberg úr!

– Mit óhajt, Hattorf asszony?

– Friederike holnap végleg távozni akar.

– Sajnálom, hogy nem tudom visszatartani.

– Pedig képes lenne rá, fiatal barátom.

– Miként?

– Írjon neki néhány érzelmes szót...

– De kedves asszonyom!

– Friederike maradna, maga pedig egészen biztosan megkapná az állást. Elhunyt férjemnek mindig is kedvenc elképzelése volt, hogy Friederike egyszer az utódjának a felesége lesz. Hiszen ezt már mondtam is magának. Ha az ügyet ma nem rendezi el, akkor nem jók a kilátásai. Friederike mindent meg tud tenni magáért. És annyira kedveli...

Gottlieb érezte, hogy most már elege van, határozottan nyilatkoznia kell, és meg is tette.

– Én még nem házasodhatok meg, és egyébként is túl csekélység lennék Friederike kisasszony számára, aki magas beosztású, kiművelt embert érdemel. Az irántam kinyilvánított tiszteletét nagyra értékelem, de úgy érzem, hogy képtelen lennék boldoggá tenni a kisasszonyt.

– Maga egy meggondolatlan ember! – sziszegte az özvegy.

– Kérem, fejezze ki a kisasszony felé hálás köszönetem és bensőséges sajnálatom.

Hattorf asszony reszketett haragjában.

– Akkor végeztünk. Így kénytelenek leszünk a sorsára hagyni. Aki nem fogadja meg a jó tanácsot, annak segíteni sem lehet. Talán azt képzelem, hogy nem is lennének képesek eljárni az érdekében? Na várjon csak, majd meglátja még, hogy mit utasított vissza! Ha elhunyt férjem nem kötötte volna a lelkemre, eszembe sem jutott volna, hogy körülményeskedjek magával. De van még néhány órája, fontolja meg a dolgot!

Az öregasszony felháborodva elhagyta a szobát.

Gottlieb felöltözött, és szokásos útjára indult, amelynek célját már ismerjük. A kapu nyitva volt, a lugas ágaira ruhák voltak kitergetve száradni. Lizácska már várta.

– Ma nem maradhatok sokáig – suttogetta.

– Miért? – kérdezte a kedvese, miután megcsókolta.

- Apám itthon van. Félek, hogy keresni kezd.
- Gyanít valamit?
- Ha azt nem is, de a gyümölcsöst akarja megnézni a kertben.

Gottlieb elmesélte, hogy milyen élményben volt része.

– A nyúlánk Friederike? – kiáltott fel csodálkozva Lizácska. Keresett ember lettél, Gottlieb. Most már válogathatsz. Christine, Friederike és én... Csak ki kell nyújtanod a kezed. Úristen, ott jön az apám, már a nagy körtefánál tart.

A rémült iskolamester kiosont a kapun, amit Lizácska gyorsan bereteszelt. Aztán kilépett a lugasból, és elkezdte leszedni a ruhákat, gondosan behelyezve azokat a kosárba. Kleemann papa a gyümölcsöket nézegetve egyre közelebb ért.

– Őriztetnem kell a kertet – szólalt meg. A körték már érettek, és felkeltik a tolvajok étvágyát. Mi a helyzet ezzel a kapuval?

Félrehajtotta az ágakat, belépett a lugas alá, és nézegetni kezdte a kerítést.

– Mindenesetre legjobb, ha beszögelem a kaput – mormolta maga elé –, hiszen nem is használjuk.

– Ha valaki lopni akar, úgyis átmászik a kerítésen – vélekedett Lizácska.

– Akkor legalább másznia kell, miközben itt egyszerűen besétálhat.

Az öreg előszedett egy szöget és kalapácsot a táskájából, és beszögelte a kaput. Lizácska nem mert közbeszólni, de minden kalapácsütésnél, mely hozzájárult ahhoz, hogy elzárja kedvese útját, felsóhajtott. Szomorúan követte apját a házba, aki útközben megjelölte, hová kell felállítani az őrbódét. Lizácska már arra gondolt, hogy valami más utat kell találnia. Kétségtelen, hogy ez sikerült is neki.

Másnap reggel, miközben Gottlieb a privát tanulóit oktatta, a nyitott ablakon kitekintve észrevette, hogy egy öreg kocsi áll meg a ház előtt, ami elé egy sovány ló volt befogva. Hattorf asszony kicipelt néhány ládát és dobozt, aztán megjelent Friederike. Érzé-

kenyen elköszönt nénikéjétől, felült a kocsira, amely lassan eltávozott. Az iskolamestert kevésbé érdekelte távozása, folytatta a tanítást az óra végéig, aztán elengedte tanítványait, és visszavonult a szobáskájába, hogy a naplóján dolgozzon, melyet azóta vezetett, hogy megismerte Lizácskát. Pontosan és valóságghűen feljegyzett mindent, ami történt, és megjegyzéseket is fűzött hozzá, ami bizonyította gondosságát. Nem hitt a véletlenekben, mindig meg volt győződve a gondviselés irányításáról, amely, véleménye szerint próbára teszi az igazakat, de nem hagyja, hogy elpusztuljanak. Az özvegy fenyegetésével nem törődött a továbbiakban, teljesen lehetetlennek tűnt számára, hogy Friederike befolyásolhatja az egyházi hatóságot, amely odaítéli az állást. Sajnálta az öregedő hajadont, aki annyira megfélemedezett magáról, hogy hallgatott öreg nénikéje tanácsára. Hattorfné nem törődött a lakótársával, a hátsó helyiségekben matatott, ki-be mászkált az udvar felé nyíló ajtón, a folyosóra pedig csak akkor lépett, amikor az iskolamester eltávozott. Ő pedig semmiféle szolgáltatást nem kért tőle, saját maga gondoskodott a szobáskájáról, és a falu fogadóházában étkezett, mely a templom közelében volt. Így helyreállt a régi viszony közte és az öregasszony között, ami annál is inkább különösnek tűnt, mert a fiatalember nagy jótettet vállalt az özvegyért. Ez volt a helyzet az iskolaházban. Gottlieb azt is megtudta, mi a helyzet Kleemannéknál. Amint a szokásos időben nyitni akarta a kerítéskaput, azt zárva találta. Erőteljes próbálkozásainak makacsul ellenállt. Végül Lizácska odaosont a kerítéshez, hogy megoldja a rejtélyt.

– Gondolod, apádnak más oka nem volt, hogy beszögelje a kaput?

– Eddig még nem jött rá a titkunkra. Ha megsejtette volna, akkor már szóba hozta volna. Apám abba sohasem fog belehalni, ha nyomja valami a szívét, ebben biztos vagyok.

– Akkor most mihez kezdünk?

– A csősz számára már épül a szerencsétlen bódé. A kertben többé már nem lennénk biztonságban, ezért a pajtába kell jönnöd, Gottlieb, mely odalent van az udvar mellett. Amint alkonyodik, a

kisajtó nyitva lesz. Ott senki sem fog meglepni bennünket. Tudod, hogy minden nap beszélnünk kell. Ne aggódj, én továbbra is hűséges leszek hozzád. Tehát viszlát holnap este, az új helyen.

A kerítésen keresztül megcsókolták egymást és elváltak, mert munkások dolgoztak a kertben, akik kihallgathatták őket. Gottlieb kerülő úton tért vissza az iskolaházhoz. Sok mindent végig kellett gondolnia.

Az uraság házában

Bodo Granfeldt Marient olyan gyengéden kezelte, ami egyrészt megfelelt saját egyéniségének, másrészt elkerülhetetlen volt az adott körülmények között. Úgy találta, hogy kisfiának nevelőnője nem csak szép, hanem szívből jóságos is, és finoman képzett lány, aki rendelkezett minden olyan tulajdonsággal, amivel boldoggá tehet egy férfit. Sidonie távoli rokona volt Mariennek, ugyanaz volt a családi nevük, és csodálatosan hasonló volt a karakterük, ami egyre inkább feltűnt a megfigyelőnek. Bodo harminc éves volt, abban a korban, amikor egy férfi még költőinek találhatja a szerelmet, és egy nőben többet lát, mint egy háziasszonyt. A szíve vágyott egy asszony közelségére, igényelte, hogy a napi munka után átengedje magát egy kellemes társalgásnak, ami egyúttal bizalmas jellegű. A környezetében csak Marien felelt meg ennek az elvárásnak. Mindeddig került minden bizalmaskodást, és csak olyankor közeledett a nevelőnőhöz, amikor Richard is jelen volt. Sidonie levele komoly megfontolásra késztette, egoizmusának hízelgett a gondolat: Az elbűvölő Marie csendben szeret téged, és mivel ez a szerelem nem talál válaszra, szegénykének a szívét rága, mely türelemmel viseli sorsát. Bodo eljutott odáig, hogy már alig kételkedett Marien szerelmében. Sidonie miatti fájdalom már mérséklődött, és nem tévedett abban, hogy Marien közelsége ehhez hozzájárult. Az együttérzés, melyet iránta érzett, már érzelmekkel párosult. Terhes volt számára a gondolat: Mi van, ha

Sidonie tévedett, és Marie már másvalakit szeret? Elválni tőle olyan volt számára, mint valami szerencsétlenség.

Komoly hangulatban lépett be egyik este a szalonba. Marie a fiúcskával az ablaknál állt, és a súlyos teherrel megrakott kocsit nézte, mely a betakarítás gazdag áldását szállította haza. Szolgák és cseléd lányok énekelve végezték nehéz munkájukat, mint könnyű labdák repültek kézről kézre a nehéz kék, míg végül eltűntek az uraság házával szemben lévő pajta nyílásában.

Alkonyodott. Az emberek kihasználták az estét, mely némi hűvöset hozott. A teremben bizalmas csend honolt. A lenyugvó nap vörös fénye a kertre nyíló ablakot övező szőlőindák között bevilágította a helyiséget.

Bodo a veranda felől lépett be, Marie és Richard még nem vették észre. Karjával megtámaszkodott az egyik karosszék háttámláján, és így figyelte kettőjüket, akiket szeretett és drágák voltak a számára.

– Kié a gabona? – kérdezte Richard csilingelő, gyermeteg hangon.

– Az apukádé – válaszolta Marie.

– Mind az összes?

– Igen, gyermekem.

– A papa akkor igen gazdag lehet.

– Tényleg nagyon gazdag.

– Mit tesz azzal a sok gabonával?

– Eladja, hogy más embereknek, akiknek nincs földjük, legyen kenyerük.

– Ez igen szép a papától, a szegény embereket nem szabad éhezni hagyni. Fritz bácsikám nem ilyen, ő elzavarja a koldusokat, és börtönnel fenyegeti őket.

– Ebben biztos vagy, Richard?

– Igen, tudom! Egyáltalán nem szeretem a bácsikám, félek a vörös szakállától.

– Hagyd csak Richard, Fritz bácsi nagyon jó ember.

– Nem, nem az – kiáltotta bosszúsan a gyerek.

– De hidd csak el nekem!

– Nem, nem! Nemrég az ajtónál játszottam a kertben, amikor sietve közeledett. Egy idős ember adományt kért tőle, mire ő a mellénél odébb lökte, aztán felült a kerítésnél várakozó lovára. Az öreg koldus elesett, ő meg utána csapott a botjával, aztán úgy meghajszolta a lovat, hogy Fritz bácsi csak úgy zötykölődött rajta. Hú, micsoda vágta volt!

– Vannak erőszakos koldusok – magyarázta Marie –, akik meg sem érdemlik a támogatást. Fritz bácsi biztosan helyesen járt el, hiszen ismer mindenkit a környéken. Nem szabad túl hamar ítélned olyasmiről, amit még nem értesz. Tiszteld a bácsikád, mert jóságos és derék ember.

– Marie, éhes vagyok.

– Nemsokára vacsorázunk, ha megjön a papa.

Richard felugrott a székről.

– Már itt is van a papa! – kiáltotta örömmel.

Bodo Granfeldt üdvözölte a fiát és a nevelőnőt. Marie kényszeredett derűvel visszaköszönt. Bodo igyekezett vidám beszélgetésbe kezdeni.

– Tényleg asztalhoz kell ülnünk, hogy csillapítsd az éhségedet – kiáltotta.

– Igen, papa.

– Hál’ istennek, hogy egészséges vagy, fiam!

Ezúttal a verandán volt megterítve az asztal. A gazda jelére Andreas kihordta az ételt, majd jelentette, hogy tálalva van. Bodo némán karját nyújtotta a nevelőnőnek, és odavezette az asztalhoz, miközben Richard élénken előre szaladt.

– Beteg, Marie? – kérdezte Bodo.

A lány megrémült.

- Még, hogy beteg lennék? – suttogetta.
- Reszket a karja.
- Hőség van, és igen feszült vagyok.
- Valóban igen nagy hőség volt ma.
- Az esti hűvösséggel majd elmúlik a feszültsége.

Bodo látszólag elfogadta az indoklást, jöllehet meg volt győződve arról, hogy Marie csak ürügyként mondta. Werner, az öreg könyvelő, a szokásos asztaltárs a kert felől érkezett a verandára. Barátságos „jó estét” szavakkal köszönt a fiatal lánynak, és elfoglalta szokott helyét. Andreas tálalt. A betakarításról, a gabona raktározásáról beszéltek, és rendeléseikről, melyek az est folyamán érkeztek meg. Marie a gyerekekkel foglalkozott, akinek gondosan válogatott az ételek között. Az étkezést befejezték. Marie távozni akart a gyerekekkel. Bodo néhány szót odasúgott neki.

– Visszajövök – válaszolta barátságosan. Aztán távozott, hogy lefektesse a fáradt gyereket.

A gazda a könyvelőt kikísérte a kertbe.

- Werner – kezdte –, megfigyelte Marient?
- Igen! – válaszolta az aggastyán.
- Nem lehet nem felismerni, hogy valami bánat rágja a szívét.
- Ezt a megfigyelést, ami már régen kikíváncozik belőlem, nem akartam kimondani, Granfeldt úr. Láttam, hogy a fiatal hölgy milyen búskomor. Beszélni is alig szokott, és egyáltalán olyan hangulatban van, ami aggodalommal tölt el
- Talán terhes számára állása a házamban, aminek a megváltoztatásához nincs bátorsága.

– Ez az állás mégiscsak olyan, amely nem hagy semmi kívánnivalót. Persze, Marie mélyen érző lány... Ugye megbocsátja nekem ezt a megjegyzést, Granfeldt úr?

– Kérem, kedves Werner, beszéljen nyíltan! Fontos számomra, hogy meghallgassam öreg barátom véleményét erről a témáról,

mely fontos számomra. Ismer minden körülményt, és azt is tudom, hogy jó indulattal van irántam. Tehát mit tegyek?

Az aggastyán egy ideig elgondolkodott.

– Hogy mit kellene tennie? – kérdezte.

– Igen.

– Derítse ki, mi az igazság!

– Gondolja meg, még csak rövid ideje vagyok özvegy.

– Ez igaz, azonban...

– Az emberek rossz néven vennék ezt a lépést.

– Tartsa titokban. Arról van szó, hogy visszaadja Marien nyugalját. Az ügy halogatása veszéllyel járhat. Saját magának nem kell szemrehányást tennie, hiszen kezében van elhunyt feleségének levele.

– Igaza van, Werner!

– Nyíltan kimondva: Marien helyzete csak addig kínos, míg nem tudja, hogyan fog végződni. Élénken el tudom képzelni a hangulatát. Szegénykének az egészségére mehet, ami önnek mindennél fontosabb kell, hogy legyen.

– Ebben is igaza van.

– Feltételezem, kedves uram, hogy már elhatározta magát.

– Az elhatározásom már szilárd, Werner!

– Hát akkor rendezze az ügyet isten nevében. Állítom, hogy ez kötelessége. Elhunyt felesége maga ötlötte ki a tervet, melynek véghezvitelét ön is elhatározta. Richard szerető anyát, és ön, Granfeldt úr olyan élettársat kapna, akitől a legnagyobb boldogságra számíthat. Jól ismerem Marient, évek óta figyelemmel kísérem, ezért elhunyt felesége nézetét teljes meggyőződéssel támogatom. Az asszonyoknak éles a látásuk, különösen szívügyekben. Ezenkívül ki tudhatja, hogy a két barátnő miben állapodott meg? Ne fontolgasson tovább, és szép csendben rendezzen egy olyan ügyet, ami később, ha közismertté válik, nagy örömet fog okozni,

hiszen Marient idősek és fiatalok egyaránt kedvelik. Miközben ezt tanácsolom, csak az ön érdekét tartom szem előtt.

– Erről meg vagyok győződve! – biztosította őt Granfeldt. – Van azonban még egy másik meggyőző érvem is: Csak Marien lehet a második feleségem, mert rajta kívül nincs senki, aki képes lenne Sidoniet pótolni. Ha csalódtam, és nem szeret, akkor életem végéig özvegy maradok.

– Marie szereti magát!

– Erről holnap reggel beszámolhatok önnek.

– A gyors döntés mindig jó döntés. Sok szerencsét, kedves Granfeldt úr! És most jó éjszakát!

Az aggastyán kezét nyújtott, és sétálni indult a kertbe Braun kertész társaságában, akivel a faiskolánál találkozott.

Bodo a szobájába ment, és íróasztalából elővett egy papírt, melyet ajkához emelt, majd olvasni kezdte. Sidonie levele volt. Még egyszer elolvasta, hogy megnyugodjon, és bátorságot merítsen a számára drága sorokból.

– Te akarod – suttogta –, én pedig engedelmeskedek az akaratodnak.

Visszatért a szalonba. Andreas már behozta a nagy asztrállámpát, melynek fénye mattul bevilágította az elegáns helyiséget.

– Andreas!

– Uram?

– Csukd be az udvar felé nyíló ablakokat.

Az öreg szolga teljesítette az utasítást.

– Most pedig hozzál nekem limonádét!

– Itt óhajt maradni a szalonban?

– Igen.

– A verandán hűvösebb van...

– Hozz limonádét barátom, utána ma estére már szabad vagy.

Amint Andreas kilépett a folyosóra, Marie éppen lefelé jött a lépcsőn, égő gyertyával és kis munka-kosárával a kezében.

– Ah – gondolta az öreg – most már értem, hogy a gazda miért akar a szalonban maradni. A nevelőnőnek kell társaságot nyújtania. Ha ez így megy tovább, húsvétkor esküvő lesz. Ej, jobb is ez így, hiszen olyan bánatos a ház.

Előzékenyen kinyitotta a szalon ajtaját a fiatal hölgy számára.

– Köszönöm, kedves Andreas.

– Csak a kötelességem teljesítem, kisasszony!

Marie barátságosan kezét nyújtott neki, és belépett a szalonba.

– Ha magam volnék Granfeldt úr – mormolta Andreas –, én is így tennék. Sidonie szép volt, Marie azonban nála is szebb.

Bevitt egy kancsó limonádét, és letett mellé két poharat a tálcára. Marie dolgoztatni kezdett az asztalnál. Az öreg észrevette, hogy a verandára nyíló, becsukott ablakok zöld függönyei le vannak eresztve. Ezt a kis ügyet a gazda maga végezte el.

– Nagyon helyes! – gondolta Andreas. – Itt most bizalmas beszélgetés következik. Szeretném hallani, hogyan kezdenek bele, hogy aztán kölcsönös egyetértésre jussanak. Az est szép, egy negyedórácskát maradhatok még a verandán. Talán én lehetek majd az első, aki szerencsét kívánhat Marien kisasszonynak.

A jóhiszemű öreg tényleg a veranda felé osont, amit a kert felől közelített meg. Talált is egy megfelelő helyet, ami hallgatózást és megfigyelést tett lehetővé számára.

A szalonban csend volt. Mást nem is lehetett hallani, csak az ablakok közötti bronzállványon álló nagy óra ketyegését.

– Richard már alszik – kezdte Bodo a beszélgetést, miközben limonádét töltött a poharakba.

– Szegény fiúcska nagyon elfáradt.

Marie olyan elfogódott volt, hogy csak alig hallhatóan volt képes válaszolni. Hangja elfúló volt. Bodo a karosszékével mellé telepedett.

– Marie, beszélni szeretnék magával... Ön mindig olyan barátságos volt hozzám. Nemcsak bizonygatni akarom legbensőségesebb óhajom, hogy jól érezze magát, hanem tettekkel is igazolni szeretném, hogy milyen nagyra becsülöm és tisztetem.

A varrótű reszketni kezdett Marie kecses kezében. Mélyen elvörösödött arcát riadtan fordította munkája felé. Aztán hirtelen felemelte a fejét.

– Éppen ez okoz gondot nekem – suttogta. Érzem, hogy a legnagyobb mértékben igénybe veszem a jószágát, és csak igen keveset tehetek azért, hogy kifejezzem a hálámat.

– Marie, az ön szívét valami bánat rágja... Nem kell nagy éleslátás ahhoz, hogy az ember felismerje ezt. Bízson bennem, én minden segítségre készen állok, ami kívánatos lehet az ön számára. Ha bármiféle változást kíván, ha túl monoton az élete, és túl nehéznek tartja Richard nevelését...

– Ó nem, azt nem – kiáltott fel Marie.

– ...vonjon be segítséget.

– Arra semmi szükség.

– A továbbiakban úrnő lehetne, és minden az ön akaratához igazodna.

Marie reszkető kezekkel hevesen folytatta munkáját.

Egy idő után Bodo folytatta:

– Ön olyan áldozatot hozott, amit kezdetben könnyűnek tált. Most már úgy érzi, Marie, hogy túl nehezett vállalt? Változást szeretne? Beszéljük meg most nyíltan! Semmiképpen sem akarom, hogy szenvedjen. Nehéz látnom, mennyire szomorú. Az ön hangulatától függ az enyém is. Akkor vagyok nyugodt, ha arcán megelégedett mosolyt látok, de kínos félelem ragad magával, amikor szomorúan elmélázva látom élénk fiacskám mellett.

– Legyen elnéző velem! – kérlelte Marie. – Nekem sajátos lelkvilágom van. Változást nem szeretnék, hiszen ilyesmit nem is kívánhatok. Az persze terhes lehet az ön számára, ha borús személyt lát a környezetében.

- Marie! – kiáltott fel Granfeldt szemrehányó hangon.
- Bizonyára sikerülni fog, más hangnemben megszólalnom, ha ad egy kis időt nekem.
- Ó, miként értelmezi jó szándékúnak vélt szavaimat! Én nem panaszkodni akartam magára, csak el szeretnék hárítani mindent, ami elégedetlenné és szomorúvá teszi. Ha ez nem sikerül, a jó szándékomat mégiscsak a tudomására kell hoznom, hiszen mindenképpen az adósa vagyok.
- Ez nyomasztó hatással van rám – suttogta Marie rémülten.
- Az ön családjában boldogságra leltem.
- Ami kétséges boldogság, Marie! Mit számítanak az előnyösnek látszó külsőségek a nyomott hangulathoz képest? A szív öröme a legnagyobb kincs, és ennek biztosítása számomra szükséglet és kötelesség. Sidonie kívánságát, hogy nevelje a fiam, ne tekintse végrendelete egyik kikötésének, pedig az ön jogszerű értelmezése ennek tűnik. Ez nem így van, Sidonie semmiféle kényszert nem akart kifejezésre juttatni.
- Istenem, hát én nem is panaszkodtam!
- Hát éppen ez az, ami gondot okoz nekem! Magába zárja fájdalmát, és egyedül viseli, pedig én szeretnék mindent megosztani magával. Bánatokat és örömöket egyaránt. Az szeretnék lenni, akit megajándékoz teljes bizalmával, akitől tanácsot kérhet. Barátja szeretnék lenni, mint ahogyan Sidonie a barátnője volt. Ön visszahúzódik, Marie, elszigeteli magát, és olyan fájdalommal küszködik, ami aláássa az egészségét. Nem maradhatok céltalan szemlélője ennek, mivel együtt szenvedek magával. Bizonyos vélekedések felmerülnek bennem, de sem egyiket, sem másikat nem tudom megindokolni. Kérem Marie, segítsen nekem ebben.
- Mire gondol? – kérdezte anélkül, hogy felnézett volna.
- Legyek teljesen őszinte?
- Kérni szeretném rá.
- Ön egy elhatározás meghozatalával küszködik.
- Egy elhatározással? – suttogta.

– A hála, úgy véli, idebilincseli Radeckhez, a szerelem viszont egy másik helyre üzné.

– Granfeldt úr!

– Ez a véleményem – fűzte hozzá gyorsan Bodo.

– Ebben az esetben a véleménye nem helyes.

– Ez egy olyan beismerés, amely végtelenül boldoggá tesz.

Marie izzó arcával mélyen a munkája fölé hajolt, ujjai lázas izgalommal mozogtak.

– Vannak még további feltételezései is? – szakította félbe a lány a beálló csendet.

– Igen, Marie!

– Megtudhatnám azokat is, hogy helyesbítsem?

– Most nagy zavarban vagyok

– Ön volt az, aki kötelezővé és feltétellé tette a nyíltságot...

– Ebben igaza van, és mivel az ügy igen nagy fontossággal bír, beszéljük meg alaposan. Bizonyára észrevette, milyen komoly igyekezettel foglalkoztam önnel... mennyire mérlegeltem minden szempontból a helyzetét, és igyekeztem mindenben segítséget nyújtani. El szeretnék üzni minden árnyat, minden felhőcskét, mely eltakarja boldogságának napját. Annak a feltételezésnek, amit most közölni kívánok önnel, a legérzékibb figyelem képezi alapját. Értem én, hogy erről nem beszélhet, ezért nekem kell szóba hoznom...

– Istenem, miről van hát szó?

Marie, ön árva. Mindenféle védelem nélkül áll a nagyvilágban. Egy fiatal hölgyet, akinek olyan előnyös tulajdonságai vannak, mint önnek, kritikus szemmel figyeli a közvélemény. Irigy megfigyelők, akik nem ismerik körülményeinket, sajtáságos következtetéseket vonnak le. A védekezés ilyen esetben méltóságon aluli. A pletykát nem lehet kantárral visszafogni. Belátom, hogy a jövője veszélyeztetve van... Marie, hiszen ön sír! Bizonyára rátapintottam a lényegre. Vallja be őszintén, tartózkodás nélkül!

A lány gyorsan előkapta kendőjét, és beletemette arcát. Aztán felemelkedett, és el akarta hagyni a helyiséget. Bodo finoman visszatartotta a kezénél fogva.

– Az isten szerelmére, Sidonie emlékére kérem, akinek a szelleme körülleg bennünket, hogy maradjon! Férfiként, a védelmezőjeként szólok most önhöz.

– Granfeldt úr – szólalt meg elfogódottan –, Sidonie ezt nem láthatta előre. Én nem teszek szemrehányást neki...

A férfi visszavezette őt a karosszékhez. Marie csendes megadással ismét helyet foglalt.

– Nekünk nem szabad elválnunk, Marie, anélkül, hogy életünk legfontosabb ügyét ne rendeznénk. Ettől függ minden, nekem is, és önnek is.

– Akkor hát mi történjen? – kérdezte egészen halkán.

– Nem hagyhatja el Radecket.

– Ó, istenem! – sóhajtott fel halkán.

– És maradása miatt csak én kímélhetem meg a hamis magyarázatoktól.

– De hogyan?

– Marie, legyen a feleségem!

– A lány erre kezeibe temette arcát, és egész testében reszketni kezdett a heves zokogástól.

– Képtelen dönteni? – kérdezte Bodo bizalmasan. Ó, Marie, hiszen ismer engem. Elég ideje volt rá, hogy megismerjen, és véleményt alkosson rólam.

– Sidonie, Sidonie, kérlek, világosíts meg engem! Mit tegyek? Mire határozom el magam?

– Engedelmeskedjen a szíve akaratának, Marie!

– A barátnőm sírphantja még friss...

– Éppúgy, mint emléke is, mely örökre szent marad számunkra! Szavai szemrehányást takarnak, a körülmények azonban

kényszerítőek... És Sidonie helyesli az elhatározásomat, sőt ő maga szólít fel rá, hogy a barátnője lépjen a helyére.

– Marie felnézett.

– Ő szólítja fel rá?

– Most már nem akarok titkokat rejtegetni maga előtt. Íme, itt van Sidonie levele, amely lepecsételve volt a végrendelethez csatolva.

Bodo átadta a papírt, melyet a lány reszkető kézzel vett át.

– Olvassa el – fűzte hozzá. Az előbb azt óhajtotta, hogy Sidonie bárcsak megvilágosítaná...

Miután a lány egy pillantást vetett az ég felé, olvasni kezdett. Bodo közben figyelte az olvasót, aki időről időre megszakította az olvasást, hogy könnyeit törölgesse. Aztán hevesen tovább olvasott. Minden újabb sor tovább fokozta izgatottságát, és hol elvörösödött, hol elsápadt. Végül leeresztette a papírt. Érzelmessége hirtelen komolyságra váltott, mely egész testén szétáradt. Felemelkedett, és visszaadta a levelet.

– Ez egy hang a túlvilágból! – fűzte hozzá. Sidonie lelkiismeretesen gondoskodik a hátramaradottak boldogságáról...

– Marie, ne kínozzuk tovább saját magunkat, jussunk a végére... Igaza van Sidonienek?

– Nem is tudom, méltó vagyok-e rá... dadogta elbűvölő zavartsággal.

– Mint senki más ezen a földön!

– És az ön véleménye rólam...

– Az özvegy szívében méltó az első helyre! Marie, igaza van Sidonienek?

A lány lesütötte a szemét.

– Igen, igaza van Sidonienek! – suttogetta.

– Marie, ó, drága Marie!

Ő pedig fájdalmas mosollyal nyújtotta kezét Bodo felé.

– Fontolja meg, kedves barátom. Nem várom el, hogy ebben a pillanatban elkötelezze magát.

– Ámde mégis, azonnal megadhatom a választ: Végtelenül boldogtalanná tenne, ha elhagyna! Az elhunyt levele felébresztette bennem a felismerést, mely mérsékelte a súlyos veszteség miatti fájdalmam, és új reményekkel töltött el. Az a szellemi kötelék, mellyel Sidonie körülvesz bennünket, már régen létezik. Megértjük egymást, Marie, jóllehet nem találunk rá szavakat, melyek képesek lennének kifejezni a bennünket boldogító érzelmeket. Marie, foglalja el Sidonie helyét, ha képes rá...

– Sidonie akarja!

– Én pedig őrnagyalomként tisztetem őt!

– Akkor hát maradok, hogy kövessem kötelességem és szívem hangját! Richard hűséges, gondos anyára fog lelelni bennem, önnek pedig lesz egy szerető felesége.

Kimerülten ereszkedett le a székre.

Bodo első ízben csókolta meg tiszta homlokát. Fölé hajolva maradt, és suttogva szólt hozzá:

– Marie, már régen szerettelek téged, és ma be kellett vallanom...

– Köszönöm, Sidonie! – suttogta vissza a lány. – Véget vetettél szívem kínlásának.

Andreas hátralepett az ablaktól, és elosont a kertbe.

– Ez így nagyon rendben van – mormolta, szórakozottan dörzsölgetve kezeit. Hála istennek! – végre visszaköltözik hozzánk a boldogság. Tiszta szívből kívánom ezt Mariennek.

Bodo Granfeldt megragadta szerelme kezét.

– Marie, hajlandó Sidonie helyére lépni?

– Ha lehetséges számomra, hogy pótoljam az eltávozottat... Jó szándékom nem fog hiányozni! Szeretettel és megbecsüléssel teli szívet nyújtok önnek...

– Ez egy olyan nászajándék, mely felér a föld minden kincsével! Marie, így hát tekinthetem kapcsolatunkat megkötöttnek egy egész életre?

– Igen, a kapcsolat megkötöttet! – válaszolta lágy hangon.

– Akkor fogadja el tőlem ezt a gyűrűt.

Ezzel egy egyszerű gyűrűt húzott a lány ujjára.

– Anyámé volt...

Marie átadta neki a sajátját. Aztán eltúrte, hogy Bodo megcsókolja a száját. Reszketve omlott a keblére, miközben ezeket suttogta:

– Sidonie nem fog megharagudni rám, mert a kívánságát teljesítem.

– Ó, hiszen tudta ő, hogy boldoggá fog tenni engem!

– És azt is, hogy Richardot saját gyermekemnek fogom tekinteni! Éppúgy ahogyan önnek hűséges felesége, a gyermeknek szerető anyja leszek.

Aztán megállapodtak abban, hogy csendes magányukban megtartott eljegyzésüket mindaddig titokban tartják, míg le nem telik a gyászév. A jegyesek ezt követően elváltak egymástól.

Marie ábrándozva lépett a szobájába. Végignézett mindazokon tárgyakon, melyek korábban Sidonie tulajdonát képezték.

– Nos, most már az özvegy is az enyém! – suttogta. És a kisfiú is!

Besietett a hálófülkébe.

Richard édesen szundikálva feküdt ágyacskájában.

Marie óvatosan, hogy ne zavarja álmát, megcsókolta virágzó arcocskáját.

– Nagyon szeretlek, és gondoskodni fogok rólad – suttogta. – Barátnőm szent hagyatékeként veszek magamhoz, aki még halála után is gondoskodott rólam. Határtalan hálával fogom teljesíteni kötelességemet, melyet a mai nap vállaltam magamra. Sidonie, te megdicsőült angyal, drága barátnőm és testvérem, légy segítség-

gemre ebben az elhatározásomban, és lebegj mindig körülöttem, mint jó tanácsadó!

Bodo szobájának nyitott ablakánál állt, és kitekintett a pompás nyári éjszakába. Az égbolt milliárdnyi villódzó csillaga világított le pompás fényével a földre. A park útjai, a legközelebbi ágyások és a fák körvonalai tisztán kivehetőek voltak.

– Meg kellett történnie! – gondolta Bodo. Szegény lány túlzottan szenvedett. Nem csak a tisztessége, hanem testi egészsége is veszélyben volt. Vallomást kellett tennem. Te pedig Sidonie, meg fogsz bocsátani nekem. Hűséges anyát nyertem meg ezzel gyermekünk számára, én pedig, aki még fiatal vagyok, hűséges élettársat kaptam. Hiszen te gondoltál elsőként mindannyiunk boldogságára. Emléked sohasem fog elhalványulni, szent tiszteletben fogjuk tartani és elvárásaidnak megfelelően fogunk cselekedni. Óhajod tehát teljesült...

Itt félbeszakította elmélkedését.

A fehér kőzúzalékkal fedett úton egy férfi alakja közeledett lassan a ház felé. Miután néhány pillanatig az ablakokat figyelte, eltűnt az üvegházakat a lakóépülettől elválasztó fák között. A jelenség meglepte a gazdát. Tudta, hogy késő éjjel senki sem szokott kimenni a parkba. Szobája sötét volt, az ablakon akár ki is hajolhatott anélkül, hogy lentről látható lett volna.

– Mi történik itt? – gondolta. Kinek állhat érdekében, ilyen későn nézegetni a házat?

Képtelen volt megszabadulni a féltékenység gondolatától.

– Csak nem az elbűvölő Marie vonzott ide valami hódolót? Ha pedig ez a helyzet, vajon ki lehet az az ember?

Bodo elhagyta a szobáját, és a szalonba lépett, ahol kinyitotta a veranda felé nyíló ajtót, mely eddig zárva volt. Kilépett a kertbe. A kert felett voltak Marien szobái. A hálófülkében még égett a gyertya.

– Richardnál van – gondolta Granfeldt. Nem hagyhatom ébredezni magamban a gyanút, ez méltatlan lenne. Marie védekezhet

az emberekkel szemben... Ostobaság! Valami tolvaj járhatott a kertben, hiszen érnek a gyümölcsök. Bizonyára ez történhetett.

Ezt követően minden irányban végigjárta a parkot. Semmiféle nyomot sem talált, ami gyanút kelthetett volna. A kerítés kapuja, mely a szabad mező felé vezetett, biztonságosan be volt zárva. Bodo visszaindult a melegházak felé.

Itt is minden csendes volt. A kertész házacskája sötét volt. Braun papa, aki egész nap szorgosan dolgozott, már régen elaludt. Hová tűnhetett az az ember, akinek jelenléte a kertben tagadhatatlan volt. Bodo felnézett az ablakokra. A hálófülkében már sötét volt.

– Különös, nagyon különös! – suttogetta.

Már indult volna felfelé a veranda lépcsőjén, de hirtelen megfordult, és visszament a kertész házához. Bekopogott az egyik ablakon.

– Braun! – kiáltotta halkan.

Braun papa nem aludt mélyen.

– Ki az? – kérdezte az öreg, akinek határozottan hallani lehetett a hangját.

– Én vagyok, a gazda.

– Maga az, Granfeldt úr?

– Jöjjön egy pillanatra az ablakhoz!

– Rögtön, uram!

Zaj szűrődött ki a kamrácskából. Néhány perc múlva kinyílt az ablak, és láthatóvá vált a kertész feje. Csodálkozva kérdezte, mit parancsol az úr.

– Braun, a gyümölcsseink beértek.

– Igen, uram, a napokban már kezdhethük leszedni.

– Loptak már tőlünk?

– Nincs róla tudomásom...

– Kár lenne a szép szüretért.

– Nekem is ez a véleményem, ritkán volt ilyen sok és ekkora gyümölcsünk, áldott ez az esztendő.

– Braun!

– Igen, uram?

– Gondoskodjon róla, hogy ne tudjanak meglopni bennünket!

– Minden kapu zárva van, a sövényen és a falon senki sem tud bejutni.

– De én mégis láttam valakit a parkban.

– Az lehetetlen, uram!

– Olyan határozottan láttam az ablakomból, mintha előttem állt volna.

– Bodo elmondta, mit észlelt, és azt is, hogy eredménytelenül kutatta végig az egész parkot.

– Nem uram, tolvaj nem lehetett! – biztosította őt az öreg kertész. Kívülről lehetetlen bejutni a parkba, mivel biztonságosan körül van kerítve.

– De én mégsem tévedtem – érvelt tovább Bodo.

– Akkor a ház valamelyik lakója tett egy sétát. Higgye el nekem, tolvaj ide nem tudott bejutni. Mostantól kezdve a kertészeti szolgálattal őriztetni fogom a kertet.

– Számoljon be mindenről, amit észlel.

– Meg fog történni, uram.

Granfeldt visszatért a házba. Hajlamos volt arra gondolni, hogy valamelyik ügyintézője későn térhetett haza. Gondtalanul lefeküdt aludni. Braun papa azonban sokkal kötelességtudóbb kertész volt, mintsem, hogy nyugodtan vissza tudott volna térni az ágyába. A gyümölcsfák sorsát is a szívéen viselte, melyeket a tolvajok pimasz keze súlyosan károsíthatna.

– Biztos, ami biztos! – mormolta maga elé. – Granfeldt úr azt állítja, hogy gyanús alakot látott mászkálni a kertben. Ebben mégiscsak lehet valami. Hamar körbejárok, és magam is meggyőződök róla, hogy mi a helyzet.

Az aggastyán felöltözött, és lekapott egy töltött puskát a falról. Így felszerelkezve kilépett a házából, melynek ajtaját bezárta maga mögött. Nem akarta, hogy öreg cselédasszony valami veszélynek legyen kitéve. Aztán végigjárta a parkot. Elért a falhoz és a léckerítéshez. Figyelmesen átnézett a rések között. A mező fölől kaszák élezésének zaját hallotta. A szorgalmas munkások a gabona aratásához kihasználták az éjszaka hűvösét.

– Senki sem gondol most a lopásra – mormolta Braun. – Az emberek túlzottan el vannak foglalva. A legszegényebbek alkalmat találnak a pénzkeresésre, és Granfeldt úr nem hagyja nélkülözni a munkásait, az urasági kert pedig biztonságban van a tolvajoktól, így nyugodtan nyugovóra térhetnek.

Köröskörül csendes volt minden. Egyetlen levél sem mozdult a fákon. A szürkésfehéren csillámló gabonaföld csendesen nyugvó tengernek tűnt a kerítésen túl. A kertész, aki a nyári éjszaka sajátos pompáját nézegette, hirtelen összerándult. Maga mögött léptek zaját hallotta meg. Egy sűrűbb bozótoson átvezető keskeny útról valaki előlépett.

– Ki az? – kiáltotta felé a kertész, lekapva válláról a fegyvert.

Fritz inspektor állt előtte. Csodálkozva néztek egymásra.

– Maga az, inspektor úr?

Fritz zavarban volt.

– Maga meg mit keres itt Kunz, és miért van felfegyverkezve? – kérdezte bizonytalan hangon, a fegyverre mutatva.

A kertész megnyugodott. Bizalmasan elmondta gazdája gyanúját.

– Bodo tehát látott engem? – kérdezte az inspektor.

– Igen, az ablakából. Ő ébresztett fel. Tudtam én mindjárt, hogy nincs semmi veszély.

– Az embereim odakint dolgoznak a mezőn – mondta Fritz. Errefelé jártam, és benéztem a parkba. Bodo még ébren lehetett. Amikor már nem láttam fényt a házban, és zárva találtam a veranda ajtaját, visszahúzódtam, és egy kicsit kipihentem magam a

nagy almafa alatti padon. Nem gondoltam, hogy ilyen későn van. Már indulok is vissza Kis-Radeckre.

– A lova nincs magával, inspektor úr?

– Nincs velem. Jó éjszakát, Braun!

Kezet nyújtott az öregnek, aztán a nála lévő kulccsal kinyitotta a kaput.

– Braun! – szólt vissza.

– Igen, inspektor úr.

– Ne beszéljen a bátyámnak róla, hogy találkoztunk.

– Ha így akarja...

– Később majd elmondom magának, hogy ezt miért kértem.

– Szívesen teljesítem minden kívánságát akkor is, ha nem ismerem annak okát. Jó éjszakát, inspektor úr!

Fritz bezárta maga mögött a kaput, és eltűnt a Kis-Radeck felé vezető úton.

Különös egy ember! – gondolta a kertész. – Már régen figyelem csodálkozva, és úgy találom, hogy madam Granfeldt halála óta nem ugyanolyan, mint amilyennek korábban mutatkozott. Vajon mi keresnivalója lehetett éjszaka a parkban? És a gazda miért nem tudhat erről? A nagy almafa alatt pihent, amely egy bozótos szélén áll szemben a házzal. Hm, hm, ez igen különös... Bárcsak ne lenne vörös haja az inspektornak! A sógorom is vörös volt, és szomorú tapasztalatokat szereztem vele.

Braun a hátára kapta puskáját, és visszatért házacskájába. Most már nyugodtan lefeküdhett aludni, mert tudta, hogy tolvajoktól nem kell tartania.

Felfedezések

Ismét vasárnap volt, a betakarítási munkák nagy részével már végeztek. Fritz a falu kis templomában volt, hogy jelen legyen az istentiszteleten, és lássa Marient, akiről tudta, hogy sohasem hiányzik. És valóban ott volt ma is, az uraság részére fenntartott széken ülve, mellette Richard, aki gyermeketeg kíváncsisággal hallgatta az orgonajátékot és az éneklést. Jóllehet Gottlieb Strassberg még mindig nem volt igazolt iskolamester, de hűen teljesítette a reá háruló kötelességeket. Ma nem a plébános tartotta az istentiszteletet, mert Nagy-Wiedebornban volt elfoglalva. Helyette a szokásnak megfelelően Gottlieb olvasta fel a vasárnapi evangéliumot. A fiatalember, aki jó beszélőkészségnek örvendhetett, melegséggel és átérzéssel adott elő, és erőteljes, kellemes hangja mindenütt tisztán érthető volt. A parasztok közül sokan nem is hiányolták a plébánost, az iskolamestert sokkal szívesebben hallgatták. Közéjük számított Kleemann papa is, aki saját érdemének tekintette a gyakornok várható kinevezését. Ma is ott ült Lizácskával, és gyönyörködött Strassberg előadásában. A fiatal iskolamester ünneplőben jelent meg. Fekete frakkot, fehér mellényt és fehér nyakkendőt viselve daliás jelenség volt. Sokkal inkább tűnt lelkeszjelöltnek, mint iskolamesternek. Szabadon és kötetlenül szólt az áhítatos hallgatósághoz kis pultja mellől, mely az oltár legalsó lépcsőfokán állt. Az öreg Hattorfnak sohasem sikerült lekötnie a parasztok figyelmét, nem beszélve arról, hogy áhítatot is ébresszen bennük. Reszkető, érthetetlen hangon olvasta fel penzumát, majd egy korállal befejezte az istentiszteletet. Gottlieb másként lépett fel. Ma különösen jól diszponáltnak tűnt, annyira, hogy Kleemann papa többször is odasúgta lányának: Ennek a Strassbergnek plébánossá kellett volna válnia. Lizácska bár úgy tett, mintha nem hallotta volna ezeket a szavakat, de annyira megörült a hallottaknak, hogy fehér kendőjével kénytelen volt eltakarni arcát, nehogy apjának feltűnjön égő orcája.

Amint Gottlieb a befejező imát követően, amit valódi áhítattal adott elő, visszavonult, Kleemann így szólt:

– Ha a kinevezés elmarad, az egész falut riadóztatni fogom. Ezt a Strassberget meg kell tartanunk.

– Apám, miért nem érkezik meg már végre az a kinevezés?

– Tudom én ezt? A plébános is csodálkozik rajta, akinél múlt vasárnap érdeklődtem. Strassberg nem csak rátermett, hanem egyúttal igen derék ember is! Ezt mindenkinek be kell látnia, aki ismeri őt.

– Úgy bizony! – helyeselt a lánya. – Sokkal szívesebben hallgatom őt, mint a plébánost, aki gyakran egy egész órán keresztül beszél úgy, hogy az emberek közben elalszanak. Ma még az öreg Trude sem szunyókált el, aki ott ül az oszlop mellett, még ő is tágra nyílt szemekkel figyelt.

Ebben a pillanatban megszólalt az orgona. Gottlieb kezdte játszani a „Dicsérjük Istent” korált. A parasztok megragadták vastag imakönyveiket, és elénekelték a hangszerrel szépen kísért éneket. Kleemann papa teljes hangját kieresztette, hogy erőt és teltséget kölcsönözzön az éneknek. Felállva harsogta túl a többieket.

– Lizácska! – szólt a lányához a közbécsi közben.

– Mi van, apám?

– Te nem is énekelsz.

– Dehogynem.

– De nem elég hangosan.

– Nem tudok hangosabban énekelni.

– Állj csak fel, menni fog az.

Lizácska felállt, és teljes erejéből folytatta az éneklést, bizonyára felismerte apja szándékát. Meg kellett mutatni, hogy a templomi ének Gottlieb vezetése alatt jelentősen javult. Tényleg be kell ismerni, hogy a közösség most sokkal nagyobb érdeklődést tanúsít az istentisztelet iránt.

Fritz már korábban észrevette Marient, és figyelmesen nézegette. Mégiscsak ő volt a legszebb a többiek között, akiket eddig megismert. Szíve egyre hevesebben vert, és hirtelen valamiféle

félelem ragadta magával, amint a korálnak vége lett, és a hívők készülődni kezdtek, hogy elhagyják a templomot. A torony alatti kapuban összefutott Kleemann-nal. Az öreg paraszt barátságosan kezét nyújtott neki. A temetőn áthaladva a beszélgetés a betakarítás, a rendkívül kedvező időjárás és más dolgok körül forgott, melyek ebben az időben a leginkább érdeklik a földműveseket. Fritz szórakozottan válaszolt, és ügyet sem vetett Lizácskára, aki nyugodtan lépkedett apja mellett.

– Ó nem, ez az ember mégiscsak elég rút! És milyen komoran villognak a szemei! Bár csak ne szólna hozzám, és ne érintené meg a kezem! Gottlieb mennyire más ember! Ha ez az inspektor lenne a gazdája Nagy- és Kis-Radecknek egyaránt, még akkor sem lennék a felesége. Az a vörös szakáll és vörös haj... Még a látványuktól is megborzongok!

Kiértek a temetőből. Az út itt különböző irányokba elágazott.

– Jó napot, Kleemann úr! – köszönt el Fritz, aki a bal felé vezető útra akart rátérni.

– Köszönöm, inspektor úr, de eljöhetne hozzánk ebédelni, és ebéd után térhetne haza!

– Sajnos nem fogadhatom el a meghívását, kedves barátom. A bátyám vár rám, üzleti ügyeket kell megbeszelnünk... Egy másik alkalommal azonban magamtól fogok jelentkezni.

– Mindig is szeretettel várjuk. Lizácska, nyújts kezét az inspektor úrnak!

Fritz barátságosan közeledett hozzá. A lány reszketett, amint megérintette a kezét, és hirtelen leejtette imakönyvét a földre, hogy ezáltal lerövidítse az érintést. Az inspektor felemelte, és átadta neki. Aztán megemelte szalmakalapját, és távozott.

– De ügyetlen vagy, te lány! – zsörtölődött Kleemann. Mit fog gondolni az inspektor rólad? Miért nem szóltál hozzá egy szót sem? Amint hallottad, hogy meghívtam ebédelni, neked is szólnod kellett volna, az illendőség végett!

– Bőven elég, ha te hívod meg, apám!

– Nem, az nem elég. Jelezned kellett volna, hogy te is meg tudsz szólalni. Most mit gondoljon rólad az inspektor! – ismételte meg bosszúsan az apja.

Lizácska kihasználta az alkalmat, hogy elmondja véleményét az inspektorról.

– Gondoljon rólam, amit csak akar! – válaszolta hetykén.

– Te lány!

– Nekem teljesen mindegy...

– De nekem nem!

– Képtelen vagyok elviselni azt a vörös hajú embert, és ezért esik annyira nehezemre, hogy szóljak hozzá.

– Még, hogy a vörös hajú ember... No még ilyet! Granfeldt a legjobb ember az egész környéken. Ha még egyszer így mered lekezelni, majd meglátod, mi lesz!

– De papa, mivel kezelted le?

– Direkt ejtetted le azt az imakönyvet.

– Ne hangoskodjál, papa, az emberek még meghallják!

– Mit érdekelnek engem az emberek!

– Máris kezdenek felénk nézegetni.

– Csak tegyék. Azt akarom, hogy úgy viselkedjél, mintha a lányom lennél. Te vagy a leggazdagabb lány a faluban, és ezért adnod kell a viselkedésedre! Összel a városba küldlek, hogy egy kicsit megneveljenek.

Lizácska megrémült.

– Papa, én tényleg nem megyek a városba! Itt maradok a beteg mamával, és segítek neki a gazdaságban. Amit ehhez tudnom kell, azt már tudom, és ha az inspektor úr együgyűnek tart, nekem ez ellen nincs semmi kifogásom, úgyis az maradok, aki vagyok. Még, hogy ez miatt az ember miatt hagyjam itt az anyámat... Na, éppen ez hiányzik nekem!

Szomszédok közeledtek, és ez véget vetett a vitának, ami igen hevesse válhatott volna. Kleemann teljes figyelme rövidesen másra terelődött. Az egyik szomszéd egy szántóföld eladásáról kezdett beszélni. Lizácska otthagya az apját, és egyedül tette meg a hátralévő utat.

Az inspektor közben csatlakozott Marienhez, akit ott ért utol, ahol az urasági park kerítése kezdődik. Lehetetlen volt számára, hogy bizalmas dolgokról kezdjen beszélni a fiatal lánnyal, mert Richardnak ma nem volt kedve előre szaladni, hanem kitartoán anyai nevelőnője mellett maradt. Ennek okát az inspektor nem vette észre: Marie szorosan fogta a gyerek kezét, ezzel akarta megakadályozni Fritz bizalmas ömlengését, akinek már a templomi jelenlétéről is megsejtette, hogy mire készül. Zavarát leküzdve barátságosan beszélgetni kezdett vele, míg a kapuhoz nem értek. Richard ekkor élénken kérni kezdte a kulcsot. Kinyitotta a kaput, és vidáman felszabadulva beszaladt a kertbe a legközelebbi bokor mögötti hintához, amit Braun papa készített neki. Marie hívogatására nem is figyelt.

– Hagyja csak őt, Marie! – kérlelte Fritz. Nem lesz semmi baja. Már régen nem volt rá alkalmam, hogy egyedül beszélgessek magával. Futólag is alig láttam. A betakarítás miatt Kis-Radecken kellett lennem. Még szerencse, hogy megerőltető elfoglaltságom akadt, ami jót tett nekem. Marie, bár megígértem, hogy szívügyem nem fogom ismét hamarabb megemlíteni, csak ha ezt megengedi nekem, de kérem, bocsássa meg, hogy mégis ezt teszem, és együttérzését kérem a helyzetemhez. Ma mégiscsak viszsztatérek rá, miután megláttam a templomban. Az ön helyzetére is tekintettel kell lennem a bátyám házában, ami elengedhetetlen kötelezettségekkel jár. Marie, én igyekeztem elnyerni a szerelmét... Ismeri a helyzetem... Önt nem éri felkészületlenül a kérés: adja nekem a kezét egy egész életre...

Fritz halk, reszkető hangon mondta ki ezeket a szavakat, majd várakozva tekintett a szép lányra.

Marie tekintete az imakönyvére meredt. Lelkileg már fel volt készülve erre a lánykérésre, ami most elhangzott, mivel sejtette az inspektor szándékát.

– Granfeldt úr, én hosszasan fontolgattam, gondosan mérlegettem a helyzetet. Annyit tudok most mondani, hogy hűséges barátnője lehetek egy egész életen át. A körülmények kényszerítenek rá, hogy ennél több ne lehessenek...

– Marie!

– Mivel nagyra becsülöm és tisztetem, szívesen megtettem volna mindent, hogy teljesítsem kívánságát, de erre nincs lehetőség. Őrizze meg irántam érzett barátságát, én is megőrzöm ön iránt, így mindig számíthat rám. Fritz, kérem, ne ítéljen el ezért. Egy olyan férfi, mint ön, minden bizonnyal rátalál majd egy lányra, aki teljes szívvel és lélekkel képes lesz ragaszkodni önhöz, és boldoggá fogja tenni. Fritz, a velem kötött házasság nem tenné boldoggá. Én nem vagyok megfelelő asszony az ön számára. Minden szükséges tulajdonság hiányzik belőlem ehhez. Nagyon is pontosan ismerem magam, és azt is tudom, hogy önnek mire van szüksége. Mondjon le rólam, Fritz! Számptalan helyen keresheti és találhatja meg boldogságát, csak nem énnálam. Sokáig reszkettem, mielőtt sor került erre a válaszra. Nem is tudom, hogyan találhatnám meg a megfelelő szavakat. Igen nehéz helyzetben vagyok, mert nem szeretném megsérteni azt a tiszteletet, amit ön iránt érzek. Én vagyok kínosabb helyzetben...

Az inspektor hirtelen megszakította őt az alábbi szavakkal:

– Ezért kötelességemnek érzem, hogy lerövidítsem ezt a kint. Távozok, Marie, többé nem fog ilyen helyzetbe kerülni az én hibámból. Csak egyetlen kérésem lenne még: Sohase tudja meg a világ, hogy megkértem a kezét...

– Erre esküszöm!

– Legyen boldog, Marie... Ez a legőszintébb kívánságom.

Fritz hevesen elhagyta a kertet.

– Istenem, ó istenem! – suttogta a hátramaradott. Fájdalmat kellett okoznom ennek a derék embernek! De most már túl va-

gyok rajta. Nehéz kő esett le a szívemről. A kívánságát teljesíteni fogom. Bodo sohasem fogja megtudni, hogy Fritz megkérte a kezem.

Aztán elindult a ház felé. A szalonban ott találta a gazdát, aki felemelkedett, és barátságosan üdvözölte. Futólag megcsókolta az arcát, bensőségesen megszorítva a kezét. Ezt most már jogosan tehette, hiszen Marie a mennyasszony volt. Ő pedig elviselte ezt a kedveskedést, mivel szívből szerette őt.

– Hol van Richard?

– A ház előtti téren.

Marie letette a sálját és kalapját.

– Meg vagy hát elégedve? – kérdezte Bodo.

Ő pedig mosolyogva biccentett fejével, és kezét nyújtotta felé.

– Akkor én is – fűzte hozzá Bodo. – A boldogságod minde-
nek felett fontos nekem, Marie. Most kezdem érezni igazán, hogy
mit is jelentesz nekem. Csodálatos dolgok történnek a szívemben.
Magamhoz térítettél, és ezt én hűséggel és szerelemmel fogom
vizsgonozni neked. Mialatt a templomban voltál, elgondolkodtam
magamról, és arra a következtetésre jutottam, hogy csak veled
vagyok képes tovább élni. Sidonie mindkettőnkéről gondoskodott.

– Ha nem is tudom teljes mértékben pótolni neked a nagysze-
rű asszonyt, de a hiányt a családban igen, amely Sidonie halála
miatt keletkezett.

– Ennél többre is képes vagy, Marie. Teljes egészében pótol-
hatod az elhunytat, hiszen szépséged és jóságod tekintetében teljes
mértékben azonos vagy vele! Akár szívesen nevezhetnék
Sidonienek is, és cirógatnálak úgy, mint első mennyasszonyom...
Lehet, hogy ez könnyelműségnek tűnik, mely elfeledteti velem
Sidoniet. Mondhatnám azt is, hogy azt a boldogságot folytatam
veled, amely rövid időre megszakadt. Sidonie saját magát hagyta
rám a te lényedben. Levelének ez volt az értelme, ezt akarta. A
kívánsága pedig teljesült. Richardnak most már megint van anyja,
nekem pedig nemsokára megint lesz feleségem, aki segíteni fog,
elviselni az élet terheit.

– Én pedig ismerem a feladatom! – suttogta Marie megindultan. Isten megadja nekem a képességet, hogy ezt teljesíthessem.

Richard beszaladt, és megszakította a szívek áradatát, melyre mindkettőjüknek már régen szüksége volt. Ekkor foglalkozni kezdtek az elven fiúcskával, míg végül az öreg Andreas jelentette, hogy találva van.

Fritz ugyanekkor magányosan üldögélt a szobájában.

– Elutasított! – suttogta maga elé. – Barátnőm akar lenni, semmi több. Ez dicséretre méltó őszinteség. Ha szeretne, nem utasította volna el a lánykérésemet. Na persze, elég rút ember vagyok, akit képtelen lenne szeretni. A vörös haj és a himlőhelyek elriasztják a lányokat. Szinte ugyanúgy filozofálhatnék, mint Schiller Franz Moor-ja. Ennyire azért mégsem akarok megfedkezni magamról. Marie képtelen szeretni engem. Gyűlölőnm kelene ezért? Ha Christine ellenszenvet érezne irántam, mert képtelen vagyok körülnyűzsögni... Ez már megbocsáthatatlan igazságtalanság lenne! Christine pedig szeret engem, a vörös hajról és arcom csúfságáról is megfedkezik. Tudom, hogy a saját karakterem miatt szeret. Mennyivel magasabban áll, mint Marie, aki kétségtelenül csak egy jóképű férfit fogad el magának.

Izgatottan járkálni kezdett a szobájában. Néhány perc elteltével ismét leült.

– Marie ítélkezett felettem! – suttogta maga elé. Fel kell adnom őt, elfeledni azonban képtelen leszek, hiszen ő volt az első szerelmem. A küzdelem, mely belsőmben tombol, fel fog örölni engem, és ezt a küzdelmet Christine is kénytelen lesz elviselni. Szegény lány éppúgy szenved, mint jómagam!

Fritz mélyen elmerengett.

Ekkor nyílt az ajtó.

Christine lépett be, egy kosárával a kezében.

– Istenem! – kiáltott fel riadtan.

Riadtsága nem volt mesterkélt, mivel valóban reszketett.

- Christine – kérdezte Fritz –, mi történt magával?
- Azt hittem, nincs senki a szobában, és hirtelen belépésem illetlenségnek tűnhet.
- Ó nem!
- Anyám megbízott, hogy terítsem meg az asztalt.
- És csak az anyja megbízásából jött?
- Nem merem túl gyakran zavarni magát, hiszen tudom, hogy kerüli a társaságot.
- De nem a magáét, Christine. Nézze el kérem a furcsaságaimat, melyektől igyekszek megszabadulni. Ha olyasmit tettem, ami megsérthette, akkor kérem, felejtse el. Tényleg nem állt szándékomban, hiszen tudhatja, hogy nagyra értékelem magát.

Christine megterítette az asztalt, és foglalatossága közben csodálkozva nézte ezt az embert, aki az előbb még izgatottan beszélt, most pedig lesújtottan ül a székén. Valami szokatlan dolog történhetett vele. Az udvarmester lánya ma elbűvölő vasárnapi öltözetben volt. Sidonie egyik elegáns muszlinruhája volt rajta, melyet egy ügyes varrónő formás testalkatához igazított. Kisebb kiegészítőket is használt, mint masnik, tűk és színes szalagok. Az összeállítás finom ízlésre vallott. A fehér fátyolszövet, mely nyakát és vállait fedte, annyira finom volt, hogy vakítóan fehér bőre áttetszett rajta.

Fritz egyre inkább a szép lányra fordította figyelmét.

- Vajon kinek öltöztetett így ki? – gondolta magában. Csak nekem, minden bizonnyal nekem!

Ébredezni kezdett benne az együttérzés. A meggyőződés, hogy a szép lány szereti őt, ösztökélte hiúságát. Minden más fiatalember boldog lett volna ettől.

Christine, miután megterítette az asztalt, távozni akart.

Fritz megfogta a kezét, és visszatartotta.

- Maga haragszik rám, Christine!
- Nincs jogom hozzá, hogy haragudjak magára.

- Oka azonban mégiscsak lehet rá.
- Nem, nincs rá semmi okom.
- Kössünk örök békét!
- Mit jelentsen ez? – kérdezte Christine elvörösödve.

– Nem szabad ennyire ridegen kezelnie, nem tudom elviselni... Szükségem van a mosolyára, barátságos tekintetére. Már régen fel kellett ismernie, hogy szenvedek. Ha a barátnőm elfordul tőlem, abba belepusztulok. Legyen elnéző a furcsaságaim miatt.

– Én mindig is a barátnője leszek, inspektor úr. Bárcsak őszinte lenne hozzám, és elmondaná szenvedésének okát.

– Ó, meg fog még tudni mindent! Hangulatom meghasonlott, és meghatározhatatlan nyugtalanság vett erőt rajtam. Magam sem értem, mi lehet az oka, de képtelen vagyok uralkodni magamon. Gyakran tör rám olyan szomorúság, hogy még az életem is unni kezdem. Még a munka sem tud felvidítani. Olvasson fel nekem Christine, játsszon valamit a zongorán, vidítsen fel a társaságával, és majd minden megváltozik. Az arcom talán nem találja vonzósnak...

– Egek, hogy juthat ilyesmi az eszébe, kedves barátom!

– Christine, tudna engem szeretni? – kérdezte halkán és sürgetően. Vannak olyan tulajdonságaim, melyek felkeltik az érdeklődését?

Christine finoman összerándult.

– A részvétem, meleg barátságom ismernie kell.

– A bizonyosság azonban még hiányzik nekem. Tudna engem szeretni, Christine? Ne titkolja el, ha csupán együttérzést érez irántam! Könnyeket látok a szemeiben. Képtelen vallomást tenni, mely boldoggá tenne engem.

– De igen!

– Christine, mondja ki csak azt az egyetlen szót!

– Szeretem magát, Fritz – suttogta válaszként. Ne kételkedjen tovább! Már régen megszerettem.

Elhúzta a kezét, és gyorsan elhagyta a szobát.

Fritz ezúttal nem tartott vissza. Utána nézve ilyen gondolatok suhantak át rajta: Christine szeret engem, és nem törődik azokkal a hátrányokkal, melyeket a természet rám hárított. Ez megvigasztal, igazi jóvátétel számomra. A büszke, válogatós Marient el kell felejtennem, és teljes szívvel Christine felé kell fordulnom. Christine is szép és művelt, még szebb is, mint Marie. Érzem, hogy képes leszek szeretni őt. A nyugalmam rövidesen visszatér, és én is boldog lehetek. Szükségem van egy szerető lényre, aki megosztja velem gondjaimat és örömeimet. Marie visszautasított, Christine pedig vágyódik utánam, tehát mégiscsak vannak értékes tulajdonságaim! Ó, mennyivel jobb Christine, nem a burkot nézi, hanem azt, ami alatta van. Maga az ég kínálja fel nekem a pótlást, és hálátlan lennék, ha eltekintenék tőle. Egy jóságos és szép lányt küldött nekem. Ez szerencse a szerencsétlenségben. Ámde szerencsétlenségről nem is beszélhetek, inkább a szerencsére kell gondolnom, hiszen a körülmények nem láncoltak egy olyan lányhoz, aki képtelen lenne szeretni.

Öt perccel később Christine ismét megjelent egy nagy, fehér kosárral a kezében, amelyből illatos ételeket vett elő, és óvatosan letette az asztalra. Egyébként egy cselédlány szokott felszolgálni, ma pedig ő látta el ezt a feladatot. Fritz elnézegette sürgölődését, és képtelen volt visszatartani lelkes felkiáltását:

– Micsoda elbűvölő háziasszony!

Christine elmosolyodva nézett félre.

– Hát hízelegni is tud? – kérdezte a tányérokat rendezgetve.

– Christine, a hízelgők bizonyos mértékig hazudozók is.

– Így igaz.

– Én pedig megvetem a hazugságot.

– Ez olyan adottság, amit feltételeztem is magáról.

– Nos, hát akkor higgye el nekem, hogy elbűvölő háziaszszonynak tartom. Irigylésre méltó az a férfi, aki felé gondossággal és szeretettel fordul.

– Így hát saját magát irigyli.

– Christine, Christine!

Karjával átkarolta formás testét, a lány tűrte ezt, és izzó ajkát felkínálta az első csókra. Szegény inspektort édes borzongás töltötte el, életében ma csókolta meg először egy lány ajkait.

– Még mindig kételkedik a szerelmemben? – kérdezte a lány szégyenlősen, szép szemeivel vágyakozva nézve rá.

– Ó nem – válaszolta.

– Fritz, maga még sohasem volt szerelmes?

– Maga ismerteti meg velem a szerelmet, Christine. De ezt a kérdést én is feltehetem magának.

– Ha megkérdezné, így válaszolnék: magán kívül még nem ismertem meg olyan férfit, aki tiszteletet és szerelmet egyaránt kiérdemelt volna. A szerelem tisztelet nélkül egyáltalán nem is lehetséges!

– Őrizze meg mindkettőt, ami engem illet, Christine!

– Mindaddig, amíg élek!

Izzó arcát a keblére hajtotta, és telt karjaival átkarolta a nyakát. Az inspektor megremegett. Magához szorította a dús keblű lányt, és orcáit csókokkal halmozta el. Csodálatos tűz árasztotta el egész testét. Elfelejtette Marient, és még magáról is megfeledkezett.

Christine kibontakozott az öleléséből.

– Most pedig jó étvágyat, kedves Fritz!

– Most, most kezdjek el enni?

– Itt az ideje.

– Most képtelen lennék magamra maradni, látnom és hallanom kell magát. Megölne a magány. Maradjon itt velem Christine, és ebédeljünk együtt!

– Nem, azt nem lehet, Fritz! Most még csak titokban szeretjük egymást, még nincs jogunk a bizalmas együttlélhez, bármennyire is kívánnám. Gondoljon a szüleimre és arra, hogy vigyáznom kell a tisztességemre. Ó istenem, talán már túlzottan is megfélekeztem magamról!

Ekkor elmenekült, mint egy megriasztott vad.

Fritz levetette magát a szófára.

– Eldőlt a sorsom – gondolta. – Christinét már nem ereszthetem el, és nem is akarom. Nem akarom! – fűzte még keserűen hozzá. Marie maga készítetett engem erre. Szükségem van egy lányra, akit szerethetek, márpedig Christinét szeretni akarom. Ez nem lesz nehéz számomra, hiszen Christine szép és kedves. Nem is követtem el galádságot, csak férfiként akarok gondolkodni és cselekedni. Nem csak pótolni sikerült Marient, Christine még felül is múlja őt.

Christine boldog volt.

– Mama – suttogta a konyhában –, gyakran tettél szemrehányást nekem, hogy még mindig hajadon vagyok.

– Az emberek beszélni fognak róla.

– Tegyétek csak, anyám.

– A cselédlányt kellett volna felküldened az ebéddel, úgy jobb lett volna.

– Nincs igazad. Így volt jobb. Hidd el nekem, helyesen cselekedtem!

– Te lány, úgy elvörösödtél, mint egy darab vas, amit egy órára tűzbe tettek. Mi történt? És a kezeid is reszketnek. Mondd el, mi történt?

Miután Christine meggyőződött róla, hogy egyedül vannak az anyjával, odasúgta neki:

– Az előbb vallomást tett.

– Kicsoda?

– Hát a Fritz Granfeldt, ki más! Derék, kiváló ember, aki kiérdemli a legnagyobb tiszteletet.

Az anya elcsodálkozva nézett a lányára.

– Ezt eddig is tudtuk, gyermekem, de mondd már el végre, hogy mi hajtotta a vért a fejedbe?

– Fritz bevallotta, hogy szeret engem.

– Na végre! – kiáltott fel az asszony. – Ez elég sokáig tartott. Már kezdtem aggódni miattad. Épp az előbb beszéltem erről az apáddal, aki osztozott aggodalmamban.

– Most már nem kell aggódnod, az ügy teljes mértékben rendezett.

– Az inspektor megkérte a kezed?

– Mama, hát nem ronthat be rögtön ajtóstól a házba! Ha már mindent elrendeztünk egymás között, hozzátok is el fog majd jönni. Fritz nem paraszt, aki üzleti ügyként kezeli a házasságot. Ő egy finoman érző, képzett férfi.

– Végül is hogyan viselkedett? – kérdezte kíváncsian az öregasszony, miközben leült egy sámlira.

– Ezt anyám, nem tudom röviden elmesélni, annyi azonban biztos, hogy az inspektor szeret engem, nem akar lemondani rólam, és én sem öróla. A dölyfös Kleemann nyugodtan kereshet egy másik vőt, mert az inspektort nem fogja megkapni. Látod, mama, nem kell feltétlenül gazdagnak lenni egy jó partihoz, vannak más tulajdonságok is, melyek többet érnek, mint a pénz és egyéb javak. Belepusztultam volna, ha az öreg Kleemann eléri célját.

– Csak ne szennyezd be a ruhádat! – kiáltott fel az anyja.

– Észre fogod venni, hogy Granfeldt mátol kezdve más ember lesz. Szegény attól tartott, hogy a városban esetleg már odaigérttem magam valakinek. Most már minden jóra fordul, mama, többé nem kell irigyelnem Mariént, és a szőke Lizácskától sem kell tartanom többé.

– Isten adja rátok áldását!

Kitálalták az ételt, és a kis család asztalhoz ült. Alig érdemel említést, hogy a társalgás ebéd közben a fontos téma körül forgott. Krug papa igen jó hangulatba került, sapkáját ide-oda tologatta a fején, maga elé nevetgélt, és egy pohárkával többet ivott, mint szokása volt.

– Az inspektor minden bizonnyal jönni fog – vélekedett. – Ha ez így megy tovább, nem fog sokáig vártni magára. Az öreg Kleemann is megkapja a beosztását, aki tegnap este úgy vélekedett, hogy a mi Christinkénk hozzámehetne az iskolamesterhez.

– Mit tehetnék én? – pattant fel Christine.

– Hozzámehetnél Strassberg iskolamesterhez.

– Isten őrizzen! Tényleg így vélekedett Kleemann?

– Igen nagy igyekezettel vélekedett így.

– Az az elbizakodott és beképzelt ember gondoskodjon csak az ő szőke Lizácskájáról. Nincs nekem szükségem semmi közvetítőre, rájövök én magamtól is, hol a helyem. Minek foglalkoznak velem ennyit az emberek! Tehát azért kellett volna nekem jó képzésben részesülnöm a városban, hogy egy iskolamester felesége lehessen? Maradjon ez csak az ostoba Kleemann véleménye! Tíz-szeresen is jobban örvendek az inspektor vallomásának. A parasztok nagy szemet fognak mereszteni, ha tudomásukra jut a jegyességem, és a helyzet olyan, mintha már jegyesek is lennénk.

Kleemann megnyilvánulása felháborította a büszke Christinét. Ha Fritz nem vallotta volna be neki szerelmét, és nyitott volna meg ezzel biztonságos kilátást a jövő tekintetében, a lány magán kívül lett volna, így azonban gúnyosan felnevetett, és gondolatban már annak hatása lebegett szemei előtt, amit boldogsága közismertté válása fog előidézni. És éppen az az ember szereti őt, akit Kleemann nézett ki vőnek! Ez olyan elégtétel volt számára, ami nem is lehetett volna találóbbr.

Az inspektor számára elviselhetetlen volt a magány. Ebéd után elhagyta a szobát, és kiment a kertbe. Ha abban reménykedett, hogy Christinét a lugasban találja, nem tévedett. Ott üldögélt a buja szépség, és egy könyvet olvasott. Számított az inspektorra. A

beszélgetés, mely kettejük között kibontakozott, bizalmas jellegű volt. Christine nem is tagadta, hogy már régen megszerette az inspektort, és ez a szerelem készítette arra, hogy alapos képzésben részesüljön. Azt sem hallgatta el, hogy boldogtalanná vált volna, ha forró szerelme nem talál viszonzásra. Fritz meghatódott ettől a vallomástól, melyet a szépség könnyek között mondott el neki. Megcsókolta, és biztosította őt, hogy hálás tisztelője lesz. Amikor két óra múlva elváltak egymástól, az inspektor ezeket suttogetta:

– Szeretlek, Christine.

Ő pedig így válaszolt:

– Te pedig már régen a szerelmem vagy, Fritz.

Estefelé az inspektor elővezettette a lovát, és kilovagolt a szabadba. Christine szerelme bár hízelgett hiúságának, és arra a meggyőződésre jutott, hogy arca talán nem is annyira taszító, mint amennyire gondolta, Christine őszinteségében azonban kételkedett.

– Ez a lány annyira elbűvölő, hogy elképzelhetetlen, ne lenne imádója! Christine válogathat, nincs csupán énrám utalva. És hol vannak az anyagi előnyök, ami felvidíthatná, ha összeházasodnánk? Én csupán a bátyám intézője vagyok, vagyonom pedig nincsen. Ha megvonná tőlem az állásom, úgy szegény emberré válnék. Christine így mégiscsak önzetlenül szeret!

Messzire ellovagolt a mezőn. Fél óra elteltével egy csapszékhez ért, mely idillikusan állt egy erdő szélén. A környező falvakból összesereglett parasztok kugliztak, a maguk módján ünnepezve a vasárnapot.

Fritz egy itallal akarta felfrissíteni magát. Leszállt, a lovát kikötötte egy fához, és letelepedett az egyik padra. Egy csinos cselerlány sört hozott ki neki.

– Jó estét inspektor úr! – kiáltotta felé egy hang.

Az öreg Andreas, Bodo Granfeldt szolgálja lépett ki a házból, aki szintén a vasárnapot ünnepelte. Kék kabátot, fehér mellényt és fehér nyakkendőt viselt, és kedélyesen szívogatta ezüstveretes tajtékpipáját, amit még a megboldogult Hauswald tanácsostól

örökölt. Annyira tisztelte ezt az örökséget, hogy csak kesztyűvel volt hajlandó megfogni, hogy óvja a sérülésektől.

– Maga az, Andreas?

– Kimenőm van ma, és egy kis sétára indultam. Már régen nem jöttem el a birtokról.

– A bátyám hol van?

– Nagy-Radecken.

– Már egy hete nem láttam.

– El is hiszem.

– Jól megy a sora?

Az öreg letelepedett a padra.

– Annyira jól, inspektor úr, amennyire a derék úrnak mindig is kívántam. Nagy szomorúságot szenvedett el, és legfőbb ideje, hogy az öröm visszatérjen hozzánk.

– Bodo tehát már nem szomorkodik? Megbékélt az étellel? – kérdezte Fritz.

– Istenem, hát maga nem tudja?

– Mit kéne tudnom?

– Csodálkozok rajta, hogy Granfeldt úr nem mondott el magának semmit.

Az öreg hüvelykujjával megnyomkodta a dohányt a pipájában, aztán mosolyogva mormolta:

– Nagy szemeket fog mereszteni, ha megtudja! Magunk között szólva én szívből megörültem neki... Persze nekem is csak egy véletlen folytán jutott a tudomásomra, tehát még mélységes titokról van szó, de mégsem maradhat örökre titokban, hiszen az lehetetlen volna.

Andreas nagy füstfelhőt fújt a levegőbe.

– Mi történt hát, öreg?

– Tud hallgatni, inspektor úr?

- Ha szükséges.
- Azt saját maga is megítélheti.
- Kezdjen már bele végre!
- Tényleg nyomasztja a szívem, és magának, jóságos gazdám testvérének mégiscsak elmondhatom... Maga is éppúgy örvendezni fog, mint ahogyan én is megörültem. Őszintén szólva sejtettem is, láttam én már előre...

- Micsodát, micsodát? – kérdezte Fritz türelmetlenül.
- Hát azt, hogy Marie kisasszony feleségül megy a bátyjához. Fritz rámeredt az öregre.
- Marie, a nevelőnő? – kérdezte egészen halkan.
- Nagy meglepetés ez, hát nem igaz?
- Andreas! Hiszen a sógornőmet még csak négy hónapja tették el, ezt nem hiszem el, nem lehet igaz!
- Higgye csak el, inspektor úr! Tényleg hallgatnék, ha nem lennék biztos benne. Az eljegyzés igaz.

Fritz igyekezett elrejteni döbbenetét. Christinére gondolva próbálta bátorítani magát. Így aztán látszólag nyugodtan tudta megkérdezni:

- Hogyan jutott a tudomására ez a titok, Andreas?
- Nekem?
- Bodo mondta el?
- Nem!
- Ebben az esetben képtelen vagyok felfogni...
- A verandán voltam, és az ablakon át beláttam a kivilágított szalonba... Granfeldt úr megcsókolta Marient, és azt mondta neki, hogy szeretné feleségül venni, mert a megboldogult asszony így kívánta, és ezzel a feltétellel Marie a házban maradhatna. Persze mindenről nem tudok, amiről beszélgettek, de öreg szemeimmel, melyek még elég jók, mégiscsak láttam, hogy Marie hagyta magát átölelni és megcsókolni.

– Hát lehetséges ez? – dadogta Fritz.

– A dolog persze nekem is egy kicsit elhamarkodottnak tűnt, és ezért kell mindaddig titokban tartani, míg a gyászévnek vége nem lesz.

Aztán némi szünet következett, melyet Andreas az alábbi kérdéssel szakított meg:

– Miért annyira levert, inspektor úr?

– Nem vagyok levert, csak csodálkozok a bátyámon, aki képes volt ilyen gyorsan elfelejteni első feleségét. Az is lehet, Andreas, hogy maga tévedett...

– Nem, komolyan mondom, nem tévedtem.

– Ne is beszéljen többet róla!

Az aggastyán megrémült.

– Inspektor úr, amennyiben ostobaságot követtem el, kérem, nézze el nekem. Azt hittem, önnek elmondhatom, különben a történetekről senki sem hallott egyetlen szót sem, szavamra mondom.

– Rendben van, Andreas! Ami most itt elhangzott, maradjon közöttünk! A bátyám hamarosan be fog majd avatni a titkába.

– Minden bizonnyal.

– Tényleg nem tévedett, Andreas?

Az aggastyán szívére tette a kezét.

– Úgy igaz, mint ahogy itt ülök ön mellett, inspektor úr, csak azt mondtam el, amit hallottam és láttam.

– Hagyja abba! Hallgasson el!

Fritz felpattant a lovára, és elszáguldott a mezőn. A lovast porfelhő takarta el, és két perc múlva már el is tűnt a látóhatáron.

– Bár csak meg se szólaltam volna! – gondolta Andreas. – Örömteli meglepetésnek szántam, és pont az ellenkezőjét értem el. Sidonie asszony tényleg csak négy hónapja halt meg... Az inspektor bizonyára nem fogja kompromittálni a bátyját, aki egy

kicsit tényleg elhamarkodta a dolgot. Ami a birtokon történik, arról az embereknek nem kell tudniuk. A parasztok mindig is hajlamosak arra, hogy elefántot csináljanak egy szúnyogból, és imitt-amott már kezdtek is vélekedések terjedni, melyek nem a legjobban hangzanak szegény Mariennel kapcsolatban. Ő persze most már nyugodt lehet, mégis csak madam Granfeldt lesz belőle, és aki úgy ismeri, mint jómagam, nem sajnálhatja tőle a boldogságot. A gazdának nem vehetem zokon, a nevelőnő tényleg csodaszép és jóságos leányzó, akiből pompás gazdasszony lesz. Az irigy nyelvek pedig el lesznek hallgattatva.

Andreas kifizette a cechet, fogta a botját, és visszaindult Nagy-Radeck felé, ami húszpercnyi járásra volt a csapszéktől.

Az inspektor, aki kerülőt tett, alkonyatkor ért Kis-Radeckre. Leugrott a lováról, a gyeplőt odadobta a várakozó szolgának, és besietett a kertbe. Christine, aki a szobácskában ült az ablaknál, észrevette őt, és a konyhán keresztül kisietett a kertbe. Fritz már körülnézett a lugasban, és éppen visszafelé tartott.

– Christine! – kiáltott fel –, és szenvedélyesen a karjaiba zárta, megcsókolta a homlokát és arcát. Annyira izgatott volt, hogy hevesen reszketett.

– Mi van veled, kedvesem? – kérdezte a lány csodálkozva.

– Látnom kellett, és meg kellett ölelnem téged. Olyan vágyakozás lett úrrá rajtam, alig vártam, hogy visszaérjek. Ó, Christine, milyen szép vagy, milyen jóságos, és szeretetre méltó! Ugye szeretsz engem, ugye olyannak szeretsz, amilyen vagyok? Annyira gondos voltál velem, annyira figyelmes, hogy teljesen meggyőződtem a szerelmedről.

– Hát persze, Fritz!

– Szeress engem, szeress engem, Christine, hogy boldog lehessenek! – kiáltotta, bensőségesen átölelve a lányt. Legyél a feleségem, amilyen gyorsan csak lehet! Felbonthatatlan kötelékek köszenek össze bennünket! Ugye most már a jegyesem vagy?

– Ha tényleg így akarod...

– Esküdd meg nekem, esküdd meg!

– Esküszöm, Fritz... Te vagy az a férfi, akit szeretek, akihez hűséges leszek egy életen át!

– Pompás leányzó! De Christine, ha valaha is megfeledkeznél a mai napról, ha egy másik férfi... De ezt el sem tudom képzelni, te nem vagy hamis, szép szemeidből nyíltság és jószág sugárzik... Benned megbízhatok!

– A lány maga után húzta a lugasba.

– Mi van veled? – kérdezte aggódva.

– Semmi, semmi!

– Történt veled valami?

– Nem!

– Nem értem az izgatottságodat, Fritz...

– Sajátos gondolatok jártak a fejemben. Rólad és magamról elmélkedtem, miközben a mezőn lovagoltam. Aztán magával ragadott a félelem, hogy téged, akire éppen rátaláltam, el is veszíthetlek. És ekkor vált világossá előttem, Christine, hogy mennyire szeretlek! Elvesztéted gondolatának kellett felmerülnie bennem, hogy teljes mértékben kibontakozzék előttem az a boldogság, amit neked köszönhetek, és ekkor elkezdtem hazafelé hajszolni a lovat. És most itt vagy, a karjaimban tartlak, megérinthetem az arcod és a szád... Christine, légy a feleségem, meg kell tenned ezt, hiszen kiért élek, kiért dolgozok én tulajdonképpen? Jelenlétemnek nincs sem értelme, sem célja. Egyik nap éppúgy telik el, mint a másik. Nem maradhatok örökké egyedül, szükségem van egy szeretett, szerető lényre, akit átöllehetek, és akinek kiönthetem a szívem. És te vagy ez a lény, Christine! Az ég küldött téged nekem, hogy ne merüljek alá a mindennapi élet monoton egyhangúságában.

Beléptek a lugasba, és letelepedtek a padra.

– Úgy gondolod – kérdezte a lány kedvesen –, hogy megfelelek minden kívánságodnak?

– Igen, ha te is úgy akarod.

– Ó, hát a jó szándékomban nem lesz hiány! A szerelem segítségével lesz, ösztönző lesz számomra.

– Christine – szakította őt félbe hirtelen –, az első szerelmed vagyok?

– Hidd el nekem, Fritz!

– Ez igen nagy szerencse lenne.

– Egyetlen férfit sem ismertem meg korábban.

– Hiszen éveken keresztül éltél a városban...

– Már akkor is téged szerettelek csendben, Fritz! Ha a szív igazi érzelmei felébrednek, azt hűségesen megőrzi, és többé nem lehet száműzni!

– Nem lehet száműzni! – ismételte meg tompán az inspektor.

– Christine érezte, hogy a társa reszket.

– Mi történt Fritz? – kérdezte. Mi jutott a tudomásodra? A hangulatod annyira különös, hogy aggódni kezdek.

– Mitől aggódsz? – kérdezte hirtelen felegyenesedve.

– Attól, hogy kételkedsz a szerelmem valódiságában.

Fritz viharosan magához szorította, miközben felkiáltott:

–Nem igaz, én hiszek neked, te képtelen lennél becsapni engem! Látnod, Christine, ezek azok a tulajdonságok, melyekről már beszéltem. Bizonyára fennhéjázó ember vagyok, aki talán nehezen teljesíthető igényeket támaszt, de ne aggódjál, ebből ki fogsz gyógyítani engem, hiszen a szerelmedben mindent megtalálok, ami a boldogsághoz szükséges számomra. A borús gondolatok, melyek olykor magával ragadnak, nem fognak visszatérni, a szívem megnyugszik, és örömtelivé válik, amit feltárhatok a feleségem számára, hogy ő is boldog legyen a házasságban. Légy elnéző, Christine, a tenyeremen foglak hordozni, és semmit sem fogok elmulasztani, ami kellemes lehet neked.

Arcát a lány vállára fektette.

– Fritz – suttopta ő –, szeressél csak engem, és én élni fogok ezzel a szerelemmel. Minden gondolatom és törekvésem feléd

irányul, kedvelni foglak téged, mert forrón és bensőségesen szeretlek olyanak, amilyen éppen vagy.

Az inspektor lassacskán megnyugodott. Belement a beszélgetésbe, amit Christine kezdeményezett eljövendő berendezkedésükkel kapcsolatban. Fritz beleegyezett minden javaslatába, amit ebben a vonatkozásban tett, és gyakran fejezte ki csodálkozását a lány gazdasági ismeretein. Így telt le egy óra. A lugasban már teljes sötétség uralkodott. A sűrű lombosítók nem engedte behatolni a csillagok fényét. A szerelmesek már nem láttak semmit, de bensőségesen átölelve egymást, a beszélgetést gyakran izzó csókokkal szakították félbe.

- Mennem kell! – szólalt meg Christine.
- Már most?
- A szüleim egyedül vannak a szobában.
- Tudni fogják, hogy hol vagy.
- Nem, még nem tudják.
- Hát említsd meg nekik, Christine!
- Nem volna jobb, Fritz, ha te magad mondanád el titkunkat apámnak? Nehezemre esne bevallani kettőnk titkát...
- Rendben van, Christine, beszélni fogok apáddal.
- Mikor?
- Miután rendeztem ügyeimet Bodoval. A beosztásomon változtatni kell. Biztosra kell mennem.
- És a bátyád bizonyára készséges lesz veled szemben...
- Minden bizonnyal. Talán bérbe adja nekem Kis-Radecket, és többé már nem leszek beosztott inspektor.

Egymásba karolva visszamentek a lakóházba.

– Most már megnyugodtál? – kérdezte Christine, aki a kezében tartotta az övét.

– Igen, kedvesem. A hangod mindig lecsillapítja a bennem dúló viharokat...

– Fogadd el ezt a gyűrűt, Fritz! – és ezzel kedvesen ráhúzta kezének kisujjára.

– Te pedig fogadd el az enyémet, bár régi, és nem is feltűnő!

– Ámde mégis csak az örök szerelem jelképe, mely magában rejt a kezdetet és a célt.

– Jó éjt, kedves mennyasszonyom!

– Jó éjt, kedves vőlegényem!

Christine hevesen megcsókolta, és belibbent a házba, amelynek ajtaját bereteszelte maga mögött. Fritz átment az udvaron, néhány szót szolt az egyik szolgálóhoz, aki mellett elment, majd felkereste a szobáját. Christine, aki a nyitott ablak mellett heverészett, még hosszasan hallotta fantáziálását a zongorán. Tíz után a zene elhallgatott. A boldog mennyasszony becsukta az ablakot, levetkőzött, felvette hálóingét, és ágyba bújt. Még hosszú időn át gondolkodott szívügyeinek hirtelen változásán, aztán elaludt, hogy a különös inspektorról álmodjon.

Fritz bár nem játszott tovább, mégsem volt kedve lefeküdni. A nyitott ablak mellett ült, és a csillagokkal telehintett égboltot nézegette, mely csodálatosan tisztán feszült a föld felett. Az udvaron már nem volt semmiféle zaj sem, a szolgálak és cselédlányok ilyenkor már régen aludtak, hogy szürkületkor felerősödve kezdhessenek el dolgozni.

– Jegyes vagyok! – mormolta maga elé az inspektor, miközben a gyűrűt nézegette az ujján. Olyan gyorsan történt, hogy kétkedni kezdenék az esemény megtörténtében, ha bizonyítékát nem látnám itt az ujjamon. De Marie is jegyes... A bátyámmal! Erről számolt be Andreas, a jóságos öreg, aki úgy vélte, hogy vidám hírt közöl velem. Most már tudom, hogy Marie miért tért ki előlem... Bodot szerette, talán már akkor is, amikor Sidonie még élt. De hiszen ez döbbenetes volna! Kétkednem kellene a lány jóságos szívében és őszinteségében, ha teret engednék ennek a feltételezésnek. Marie minden bizonnyal elhagyta volna Nagy-Radecket, visszautasította volna a jótetteket, ha vétkes vonzalmat érzett volna jótevőjének férje iránt. Ó, Marie! Többé már nem

gondolhatok rá, hiszen már jegyes vagyok! Tűnj el csalfa remény, tűnj el mindörökre! Christine éppen olyan szép, mint amilyen te vagy, és ő nem néz le engem. Szenvedélyes szerelemmel ragaszkodik hozzám... Ő, hát mégiscsak férfi vagyok, aki képes arra, hogy szerelmet keltsen egy lány szívében. Christine a feleségem lesz, többé nem akarok magányos lenni...

Fritz csak kevésbé örült az alvásnak. Másnap reggel lehangolt, borús hangulatban ébredt. Az eljegyzés csupán sivár álmoknak tűnt számára.

– Ó, bárcsak ne kapkodtam volna el! – gondolta.

Szegény ember még mindig abban reménykedett, hogy Marie mégiscsak felé fordul. Abban bízott, hogy Andreas beszámolója tévedésen alapszik. Nevetnie kellett saját magán.

– Milyen ostoba vagyok – kiáltott fel. – Azért kellene bánkódnom, mert egy túlfeszített, ostoba nő elutasított? Ritkán fordul elő az életben, hogy egy ember első szerelme azonnal házassághoz vezet... És ha nem tartanám be Christinének adott szavam? De mégiscsak férfiként fogok cselekedni. Marie már nem is létezik többé számomra ezen a földön! Christine marad a mennyaszszonyom, aki szeret!

Amint kilépett az udvarra, Christine hálóingben állt az ablakban. Friss, pirosposzgás arca elbűvölő volt fehérécsipkés reggeli főfödője alatt. Dús haja csomókban fedte fehér homlokát. Hófehér nyakát piros selymekendő takarta hanyagul. Barátságosan biccentett felé reggeli üdvözlésként. Fritz odalépett az ablakhoz, és kezét nyújtott neki. A lány felé nyújtotta csodás karját, amely a könyökéig látható volt.

– Kellemes éjszakád volt? – kérdezte halkan és szemérmesen.

Fritz nem akart hazudni, ezért gyorsan ellenkérdést tett fel:

– És te jól aludtál?

– Mint egy hercegnő! Veled álmodtam, és most te vagy az első, aki jó reggelt kíván nekem. Ó, Fritz, milyen határtalanul boldog vagyok!

- És csak a szerelem tesz boldoggá?
- Az irántad érzett szerelem! – suttogta közvetlenül az arca mellett.

Az egyik szolga lovat vezetett elő.

- Délben viszontlátjuk egymást, Christine.
- Légy óvatos azzal a rakoncátlan lóval, Fritz... Belehalnék, ha baleset érne.

Megszorította a kezét, mintha meg akarná nyugtatni, aztán felpattant az élénk paripára, és a nyitott kapun át kivágtatott a szabadba. Christine aggodalma az életéért bensőséges örömmel töltötte el. És milyen szívélyes volt reggeli üdvözlése, és milyen nyíltan és naivan nyilvánította ki a szerelemben lelt boldogságát. Nyoma sem volt kokettálásnak a viselkedésében. Fritz szinte könnyekig hatódott, amikor mindezt végiggondolta. Hát sajnálatra méltó lennék? – gondolta. Az ég pótolta számomra Marient, aki ridegen és érzéketlenül elfordult tőlem, jóllehet elpanaszoltam neki kínjaimat. Hagyjunk fel végre a szentimentális érzelmekkel, melyek megkeserítik az életet! És válogathatok én egyáltalán a csúf ábrázatommal? Szerencsésnek tarthatom magam, hiszen az elbűvölő Christine szeret!

Dél körül jó hangulatban ért haza. Christine feltálalta az ebédet, amit érzelmes csókokkal és szavakkal fűszerezett.

Ugyanebben az időben Stöcker plébános Wiedebornból a Nagy-Radeck birtokra érkezett. A jóllehet már hatvan éves tiszteletes úr még mindig jó erőben volt, a hozzá rendelt faluba az utat gyalog tette meg.

- Hol találom Granfeldt urat? – kérdezte az öreg Andreast, aki a ház bejáratánál lépett elé.

Andreas elgondolkodva megnézte nagy zsebóráját.

- Még tíz perc van hátra délig – szólalt meg. – Granfeldt úr rögtön visszaér a földekről. Kérem, plébános úr, fáradjon a szalonba, rögtön üzenek az úrnak. Közben tisztelettel kinyitotta a szárnyas ajtót.

- Biztos benne, hogy Granfeldt úr nem marad el sokáig?
- Biztosíthatom, hogy a gazda tizenkettőre hazaér. Igen pontos ember.

A plébános átlépte a küszöböt, és levette kalapját. Fejét fekete bársonysipka fedte, melyet koszorúként hófehér haj övezett. Marie egy kis asztalkánál ült az ablak mellett, és a betűket tanította a fiúcskának. Előtte nyitott ábécéskönyv volt tarka képekkel.

- Ott jön a plébános! – kiáltott fel Richard.

Marie felállt, és tisztelettudóan köszönt. Ma szürke nyári ruha volt rajta, melyen áttetszettek szép karjai és vállai. Finom derekát fekete öv fogta körül. A plébános kutató tekintettel mérte végig tetőtől talpig.

- Úgy hallottam, hogy Granfeldt urat itt találom ebben az időben – kezdte.

- Foglaljon helyet, tisztelendő úr, nem kell sokáig várnia.

Marie át akarta venni a kalapját és botját.

- Ne fáradjon kérem – mondta elhárítóan a magas úr –, ki szoktam szolgálni magam.

Kalapját a botjára akasztotta, a botot pedig egy bútorhoz támasztotta. Marie odatolt elé egy karosszéket, a plébános azonban állva maradt. Viselkedésében volt valami sértő a fiatal lánnyal szemben, aki igyekezett figyelmességet és tiszteletet tanúsítani. A pap ridegen és tartózkodóan megkérdezte:

- Ön a fiúcska nevelőnője?
- Igen, tiszteletes úr. Richard apja megtisztelt ezzel a feladattal, én pedig erőmhöz képest igyekszek megfelelni.
- Nehéz feladat a nevelőnőé! Milyen képzésben volt része, madmazel?

- Legnagyobbbrészt édesapám tanított, aki plébános volt, halála után pedig saját magam képeztem. Azt hiszem ismereteim pillanatnyilag elegendőek. Ha Richard idősebb lesz, házi tanár fog

a helyembe lépni. Az apja nem fogja elmulasztani, hogy a fiának gondos oktatásban legyen része.

– Nem kevésbé fontos a kedély képzése sem, amely ebben a zsenge korban igen érzékeny. Lelkészként kötelességem felhívni a figyelmét arra, hogy az erkölcsösséget sem szabad elhanyagolni.

Marie döbbenten meredt rá.

– Mit akar ezzel mondani, plébános úr? Megsértem én talán valamilyen módon az erkölcsösséget?

– Nézzen a tükörbe! A ruházata nem éppen olyan, mint egy nevelőnőé. Az öltözet jólneveltsége a szív jólneveltségére utal.

– De uram, de uram! – kiáltott fel elsápadva a lány.

– A lekipásztora szól önhöz, madmazel! Feladataim közé tartozik, hogy ügyeljek gyónóim erkölcsére, és megelőzzem a bosszúságokat. A rossz példákából jó szokások lesznek

– Hát bosszúságra adnék én okot?

– Kövesse atyai figyelmeztetéseimet, és amilyen hamar csak lehet, keressen másik állást, mert a mostani veszélyezteti a tisztességét. Egy özvegy házában él, egy fiatalemberében...

– Elég legyen, tiszteletes úr! Ön túllépi a hatáskörét! Nem feladata behatolni a házakba, hogy lakóinak tisztességét sértegesse. Ruházatom neveletlensége miatt nem fogok vitába szállni önnel. Ami pedig a maradásom illeti ebben a házban, Granfeldt úr fog döntení, aki minden kelletlen vendégnek megmutatja, merre van a kijárat.

Marie büszkén meghajolt, és megragadva a felfigyelő gyerek kezét, viharosan távozott.

A tisztelendő úr gúnyos mosollyal nézett a szép alak után.

– Nem volt túlzás, amit erről a Marienről mondtak nekem! – suttogetta maga elé. – Elbűvölően szép, de ugyanakkor képmutató és rosszindulatú. Milyen szerény volt a viselkedése, amikor megérkeztem. Le akart kenyerezni, azt akarta, hogy elhiggyem egyszerűségét, alázatosságát és tiszteletét. A birkabőr alatt azonban farkas rejtőzik. Óvatlan volt, és elárulta, mi uralkodik benne. Ez a

nevelőnő tudja, hogy mit tesz. Egy szép látványt nyújtó kígyó, és éppen ezért veszélyes. Én pedig el fogom taposni a fejét ennek a kígyónak.

Letelepedett az egyik karosszékbe, keresztbe vetette hosszú lábait, karba öltötte kezeit, és fejét keblére horgasztva úgy tett, mint aki mély gondolataiba merül. Így talált rá a belépő gazda, aki bárátságosan üdvözölte lelkipásztorát. Andreas már jelentette neki a látogatót.

– Egy kedves, ritkán látott vendég! – kezdte Bodo a beszélgetést, miközben letelepedett a plébánossal szemben.

– Örvendek, és az ön érdekében esik jól nekem, Granfeldt úr, hogy megőrzi velem szemben tanúsított figyelmét és szeretetét, melynek elérésére lelkipásztoraként mindig is törekedtem. Minden cselekedetem a legtisztább jó szándék következménye, és ha imitt-amott félre is ismernek, annak sorsával vigasztalom magam, aki mártírhálált halt tanaiért.

Ez a bevezetés felkeltette a gazda csodálkozását.

– Tiszteletre méltó uram, én mindig is dicsérrettel ismertem el kötelességtudását...

A plébános kinyújtotta hosszú, szikár kezét.

– Ne tekintse szemrehányásnak szavaimat! Csak általánosságokról beszéltem, hogy jelezzem, a legjobb szándékkal jöttem. Ön mindig is jó és kedves gyónóm volt... Jó sorsát a szívemen viselem, és ezért igyekszek erőmhöz képest támogatni.

– Szinte arra a következtetésre kell jutnom, hogy jó sorsom az ön véleménye szerint veszélyeztetve van.

– Valóban veszélyeztetve van, Granfeldt úr!

– De hogyan?

– A szakadék szélén áll!

– És én ne venném észre ezt a szakadékot?

– Azért, mert elvakult!

– Magyarázza ezt meg, kérem!

Az ördög itt járkál az emberek között, és keresi azt, akit magával ragadhat!

– Ez persze lehetséges, tisztelt uram.

– Bizony úgy van, ahogyan mondtam, Granfeldt úr. Az ember ne tagadja az ördög létét!

– Talán az lenne a szándéka, hogy magához ragadjon?

– Úgy bizony, ezerszeresen is!

Bodo a fejét csóválta. Már kezdte sejteni, hogy a plébános hova akar kilyukadni.

– Mélyen tisztelt uram, magyarázza el nekem mit ért a szakadék alatt, melynek a szélén állok.

– Éppen ezért jöttem, kedves barátom.

– Kérem, nyissa fel a szemem, hogy lássak, és nehogy megbotoľjak!

Miután a plébános felfrissítette magát egy csipetnyi tubákkal, keneteljesen belekezdett:

– Alig négy hónappal ezelőtt léptem be első ízben ebbe a pompás szalonba. Szent hivatalom vezetett ide... Fájdalom és kétségbeesés ragadta magával az embereket, akiket itt találtam. Ott, abban a szobában feküdt egy fiatal anya haldokolva, a halál angyala már ott lebegett az ágya körül készen arra, hogy kioltsa a nemes asszony életének lángját. Megadtam neki az egyház vigasztaló áldását, aztán Nagy- és Kis-Radeck úrnője hívón és Istent alázatosan tisztelve távozott az élők sorából. Az özvegy fájdalma jogos volt, hangos panasza nem volt indokolatlan, hiszen azt a feleséget veszítette el, akihez szíve érzelmes szerelemmel ragaszkodott, azt a feleséget, aki egy fiúcskát szült neki, azt a feleséget, aki földi javakat biztosított a számára. Gyász költözött ebbe a házba, de egyúttal egy csillogó kígyó, egy szirén is, aki csábító hangon énekelt: ne gyászoljál, elhagyott özvegy, a sír sohasem adja vissza azt, amit egyszer már befogadott. Fiatal vagy még, igényt tarthatsz az élet örömeire, és ostoba az, ki nem üzi el bánatát. Így énekelt a szirén, aki koketten öltözött, és bájaival kér-

kedett. Behálózta a gyenge özvegy szívét, aki hamarosan elfelejtette halott feleségét, és a szépség hízelgő szavai készséges fülekre találtak. A sírhant még friss, mely elfedi a jóságos asszonyt, a gyászolók fájdalmát kifejező virágok még el sem hervadtak, és az özvegyet máris körülhálózzák a szirén béklyói, aki szép pillangóként repkedi körül... A település keresztény érzelmű lakói megbotránkoznak ezen, és arra kérnek, hogy lépjek közbe, és figyelmeztessen az elvakultat, hogy ügyeljen magára, és tartsa tiszteletben elhunyt felesége emlékét. Ez a figyelmeztetés szép bizonyítéka a részvétnek és az özvegy iránti szeretetnek, aki derék ember, és ezért örülni fog ennek, és nem fogja figyelmen kívül hagyni atyai barátjának intelmeit. Az ő és felvirágzó fiának lelki épességét veszély fenyegeti. Barátom, azt hiszem, ennél többet nem is kell mondanom...

– Tényleg nem – szakította őt félbe Bodo, akinek arca mély komolyságot fejezett ki. – Tényleg nem, ennyi elég is volt, több is, mint amennyit hallani akartam. Amennyiben a látogatása csupán engem érintene, így válaszolnék: Nyugodjon meg, tiszteletre méltó uram, az ördöggel, aki állítólag egy szirén alakjában ólálkodik körülöttem, magam kívánok megbirkózni, hiszen férfi vagyok, akinek a helyén van a szíve, és képes észrevenni a csalást és ámitást. A lelki üdvösségem fenntartásáról is gondoskodni tudok, hiszen a jóságos Isten értelmet és elegendő erőt adott helyzetem megítéléséhez. Ön azonban, plébános úr, egy derék lány tisztességét támadja meg, annak a tisztességét, akit elhunyt feleségem saját maga határozott meg fiának nevelőjeként. Egy fiatal hölgy tisztességét, aki joggal tarthat igényt a társadalom legmagasabb tiszteletére. Én magam vigyázok Marien tisztességére, ahogyan az egy férfi kötelessége, és éppen ezért lépek fel azokkal szemben, akik megpróbálják meggyanúsítani őt.

– Barátom – szólalt meg nyugodtan a plébános –, ön kezd haragos lenni, és ez már bizonyítéka annak, hogy galád módon behálózta.

– Engem az erény, a tisztesség és Marien kedvessége is behálózott.

– Akkor jaj magáért, szegény barátom! Feleségének szelleme körülengi magát! Szabaduljon meg még időben! Békéljen meg Sidonie szellemével! Békéljen meg a haragra gyúló településsel!

– Az ájtatos település! – válaszolta Bodo részvétellel. – Mekko-ra érdeklődést tanúsítanak irántam! Igen megelégedettek lehetnek majd a közeljövőben, amikor bejelentem, hogy Marie Sellig az eljegyzett mennyasszonyom!

A plébános szikár arca úgy tűnt, mintha megnyúlt volna.

– Az eljegyzett mennyasszonya?

– Amint mondtam, plébános úr!

– Annál rosszabb a helyzet.

– A legnagyobb tisztelettel fogom nyújtani felé a kezem az oltár előtt.

– Persze nem a közeljövőben, hiszen még tart a gyászév!

– Plébános úr, bízva csak rám a felelősséget azért, amit teszek. Én ahhoz vagyok hozzászokva, hogy önállóan cselekedek. Amennyiben igényt tartok a tanácsára, úgy azt ki fogom kérni. A településsel azonban közölje, hogy nyugodjanak meg... A házamban a tisztességen nem esik csorba, és ha nem hisznek ebben, akkor azzal a tudattal vigasztalom magam, amit a lelkiismeretem diktál. Egyébként pedig a házamban én vagyok az úr, és nem tűröm el, hogy illetéktelenek szabályokat állítsanak nekem.

A plébános felemelkedett.

– A küldetésem teljesítettem – mondta méltóságteljesen.

– És hálára kötelezne, ha nem tenne újabb kísérletet erkölcsi és viselkedési nézeteim megváltoztatására.

Az öreg fogta a kalapját és botját, meghajolt, majd távozott. Öt perccel később megjelent Marie. Sápadtak és zavartnak látszott, szemeiben könnyek csillogtak.

– Mi van veled, Marie? – kérdezte a földbirtokos, aki titokban akarta tartani előtte a plébánossal folytatott eszmecsereét.

– Látom, izgatott vagy, Bodo.

– Ó nem, egyáltalán nem, állapotod azonban aggaszt engem.

– Beszéljük meg a helyzetet, ami az adott körülmények között indokoltnak látszik –, és zokogva elmesélte a sértegetést, melyet a plébánostól kapott.

– Bárcsak tudtam volna erről – mormolta Bodo elsápadva –, egészen másképp kezeltem volna ezt az embert! Nyugodj meg, Marie, a te tisztességed az enyém is, hiszen eljegyzett menyaszszonyom vagy!

Érzelmesen megcsókolta a homlokát.

– Tartsál ki – fűzte hozzá. – Gondoskodni fogok róla, hogy betakarítás után az esküvőnk csendben megtörténjen.

Marie döbbsen gondolt az inspektorra, akiről úgy gondolta, ő lehet a kezdeményezője a történeteknek, de hallgatott, nehogy viaszályt keltsen a testvérek között.

Az esküvő

Sem a földbirtokos, sem Marie nem lépett be a templomba a plébános látogatása óta, amikor ő tartotta az istentiszteletet. Csak azokon a miséken vettek részt, melyeket Gottlieb Strassberg tartott. A kérlelhetetlen úr nemtetszéssel ezt már régen észrevette, és a szószékről ki is nyilvánította ezzel kapcsolatos véleményét. Prédikációi az utóbbi időben egyre élesebbé váltak, a hitetlenséggel, Isten szavainak figyelmen kívül hagyásával foglalkoztak. Az erkölcsi romlásról és a családon belüli illem elhanyagolásáról prédikált. Fanatikus kirohanásaiban nevet nem említett, de kiszólásai annyira jellemzőek voltak, hogy a parasztok azonnal felismerték, hogy kire gondol. A házasság szentsége minden prédikációban említésre talált, melyet a plébános tartott. Hatása nem is maradt el. Sok szóbeszéd keringett a földbirtokosról és a szépséges nevelőnőről. Ha Marie vasárnaponként megmutatkozott, amikor a fiatal iskolamester került sorra, megjelenése nagy feltűnést keltett. Ez odáig ment, hogy a település hívő tagjai közül sokan

már nem is köszöntek neki. A plébánosnak ténylegesen ez volt a szándéka, aki képtelen volt elfelejteni a fiatal lánytól elszenvedett rendreutasítást. Kleemann papa elgondolkodva a fejét csóválta. Úgy vélekedett, hogy ennek a történetnek még borús vége lehet. Az illedelmes Marienről és a tiszteletre méltó Granfeldtről, aki minden szerencsáját elhunyt feleségének köszönhette, ezt mégsem gondolta volna. Még egy fél éve sincs, hogy meghalt, és máris megfélemedtek a derék Sidonieről, aki annyi jót tett a faluért. És ahogyan Kleemann vélekedett, úgy vélekedett az egész település is. A falusi pletyka a leggyűlölködőbb híreket terjesztette, és rövidesen odalett szegény Marie jó híre, akinek fogalma sem volt a történetekről. Bodo Granfeldt sem törődött mindezzel, és mivel senkinek sem volt annyi bátorsága, hogy közölje vele, a kirobbant gyanúsítások titokban maradtak. Arról, hogy a gazda közölte vele jegyességét Mariennel, a plébános sehol nem szólt egy szót sem. Fritz Granfeldt sem tudott meg semmit, hiszen mindenki tartózkodott attól, hogy hátrányos dolgot közöljön vele a bátyjáról. Az öreg Krug udvarmester, akinek némi hír a fülébe jutott, megtiltotta a feleségének és lányának, hogy beszéljenek a kenyéradó gazdájukat érintő ügyről. Christinének elég oka volt a hallgatásra, és az inspektorhoz fűződő kapcsolatát igyekezett mindaddig titokban tartani, míg az eljegyzést nyilvánosságra nem lehet hozni. Nem akart a pletykás nyelvek áldozatává válni, mint Mariennel ez már megtörtént.

Fritz kerülte Nagy-Radecket. Látni sem akarta Marient. Christine társaságát napról napra egyre jobban kedvelte, és általa teljesen kigyógyult viszonzatlan szenvedélyéből. Igyekezett körülrajongani titokban tartott jegyesét, egyre több előnyös tulajdonságot vélt felismerni benne, és megállapította magában: Marie teljes mértékben helyettesítve van, sőt Christine néhány vonatkozásban még felül is múlja. Így éldegélt szegény inspektor a maga sajátos hangulatában. Igyekezett szeretni Christinét, hogy Marie minél közömbösebb legyen a számára, és mivel életében először ápolt gyengéd kapcsolatot egy lánnyal, olyan varázslatra lelt, ami kárpótolta őt Marien visszautasító magatartásáért. Christine szerelme hízelgett hiúságának.

Bodo Granfeldt végezte a dolgát. Boldognak érezte magát abban a tudatban, hogy Marien szereti, és annál is inkább hálás volt őszinte szerelméért, mert ez hozzájárult elhunyt felesége miatti gyászának mérsékléséhez.

Szeptember vége közeledett, amikor Werner, az öreg könyvelő dolgozószobájában találta urát. Miután egyeztetett vele néhány üzleti ügyet, így szólt hozzá az aggastyán:

– Granfeldt úr, mindeddig megtisztelt a bizalmával... Szívügyeibe is beavatott, és kikérte tanácsomat...

– Amit atyai barátomként megbízhatóan meg is adott – szakította őt félbe a gazda.

– A legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint.

– Erről kedves Werner, mindig is meg voltam győződve.

– Senki sem ismeri jobban a körülményeit, mint jómagam. Az emberek, akik csak távoli megfigyelők, hamis következtetéseket vonnak le, és néhány rosszindulatú, ilyennek tartom közöttük a plébánost is, a legundorítóbb pletykákat terjesztik... Én pedig képtelen vagyok tétlenül tovább hallgatni, nem hagyhatom kétségek között az ön és jegyese tisztességét...

– Az én tisztességemet? – kérdezte Granfeldt meglepetten.

– Ön tartozik annyival Marien kisasszonynak, hogy kinyilvánítsa felé komoly szándékát.

– Értem én magát, Werner... Egy szót se többet... A helyzet teljesen világos számomra. Nem magam miatt, hanem mert Marien tisztessége így kívánja, komoly lépéseket fogok tenni.

– Hozza nyilvánosságra a jegyességét – kérlelte a könyvelő.

– Nem, ennél többet is fogok tenni.

– Mit?

– Össze fogunk házasodni. Ez a gondolat nem csupán most merült fel bennem, már régebben foglalkoztat. Aggályaim az ön figyelmeztetésének következtében háttérbe szorulnak. Ítélik az emberek eljárásomat úgy, ahogyan csak akarják. Marie tisztessé-

gét teljes mértékben helyre kell állítanom. Feleségül veszem. Utána már senki sem tehet rá egyetlen hátrányos megjegyzést sem.

– Osztozom a véleményében, Granfeldt úr – kiáltott fel Werner. – Csak így lesz képes egy csapásra elhallgattatni az együgyű embereket.

– A legrövidebb út a legjobb. Azonnal ellovagolok a plébánoshoz, és megrendelem a kihirdetést. Az esküvő a városban lesz megtartva.

– Igaza van. Kerülje meg az álszenteskedő plébánost, akinek a prédikációi fellázították a parasztokat.

– A tisztelendő úr ellenem prédikált?

Werner mindenről beszámolt.

– Köszönöm önnek – mondta Granfeldt. – Ha már korábban felvilágosít, hamarabb cselekedtem volna.

– Egyúttal felhívom még a figyelmét egy szokásra, amely a környékünkön szinte törvénynek számít. A jegyespárnak ugyanis be kell mutatkoznia a plébánosnak. Ha meg akarja előzni a körülményeskedést, vigye magával egyúttal Marie kisasszonyt is!

– Na még ez is! – kiáltott fel keserűen a földbirtokos.

– A makacs pap ehhez ragaszkodni fog.

– Az esküvőt nem fogom rábízni.

– Ettől függetlenül a kihirdetésről neki kell gondoskodnia, és e nélkül az esküvőre a városban sem kerülhet sor. Bölcs emberként viselje el a ceremóniát, és így gyorsabban célba juthat. Némi nehézség még így is felmerülhet. Minden körülmények között az a legjobb, ha alkalmazkodik.

A megértő öregember tanácsa meghallgatásra talált. A gazdának nehezére esett, hogy alávesse magát a megterhelő ceremóniának, de mégiscsak rászánta magát, hogy ne adjon okot kedvezőtlen értelmezésekre. Bodo felkereste Marient, akit a szalonban talált. Röviden és tömören közölte vele elhatározását indoklás nélkül, melyek az ügy felgyorsítására készítették. Marien mélyen elpirult.

- Beleegyezel? – kérdezte barátságosan.
- Tiszta szívemből, szívesen!
- Akkor üzenek a plébánosnak, hogy ma délután felkeressük.
- Felkeressük? – kérdezte Marien csodálkozva.
- A szokás így kívánja.
- Ha lehetséges, Bodo, úgy kímélj meg ettől!
- A helyzeted persze kellemetlen, ha meggondoljuk a plébános viselkedését házunkban. Majd bemutatlak neki eljegyzett menyasszonyomként, ez pedig változtat a tényálláson. Most már jogom van rá, hogy megvédjelek a kellemetlenségektől. Kísérj el, Marie, mutassuk meg a parasztnak, hogy betartjuk a szokásos rendet!
- Ha nincs más megoldás – suttogta Marie könnyek között –, akkor veled jövök.

A könyvelő lóra ült, és ellovagolt a plébánoshoz Nagy-Wiedebornba. Még ebéd előtt visszaért a hírral, hogy a tisztelendő úr a bejelentett látogatást délután négykor fogadja. Közvetlen három óra után előállt az előkelő kocsi. Két csillogó fekete paripa türelmetlenül dobogott patáival. Bodo és Marie megjelent. A menyasszony egyszerű, fekete ruhát öltött magára. Vállait fehér selyemsál, fejét sötétszínű szalmakalap fedte. Bodo egyszerű, de tiszta ruhát vett fel.

Richard a szalon nyitott ablakában állt, egy megbízható cseleđlány fogta, vigyázva rá. A kisfiú kikiáltott, hogy el szeretné kísérni Marient, és kezecskéit nyújtotta felé. Elég körülményes volt megnyugtatni őt. Ki kellett vinni Krug papához a kertbe, aki foglalkozni kezdett vele. A kocsi közben kigördült az udvarról, és nem sokkal négy óra előtt beért Nagy-Wiedebornba. A plébánia, egy tekintélyes épület, magányosan állt a temető mellett. A kocsis ismerte a helyi adottságokat. Behajtott az udvarba, és megállt az ajtó előtt. A pár kiszállt. Fogadásukra senki sem jelent meg. Bodo ezt bosszúsan észre is vette.

– A karodat, kedves Marie! – mondta olyan nyugodtan, amennyire képes volt rá.

Ő pedig reszketve karolt belé.

– Olyan szorongást érzek a szívemben – suttogta.

– Ez az utolsó eset, ami kellemetlen lehet számodra. Bízzál bennem, a vőlegényedben!

– Bodo, mérsékelj magad, ha bosszúság ér!

– Tudom, hogy meddig mehetek el.

– A plébános megharagudott rám.

– Végül is kénytelen volt teljesíteni hivatali kötelességét.

– Elborzadok ettől az embertől.

– Mi most nem kérni, hanem elvárni jöttünk valamit.

Beléptek a folyosóra. Egy öreg, bozontos kutya hangosan ugatni kezdett. Az ugatásra egy cselédnő lépett elő a konyhából, egy goromba parasztasszony, mocskos kötényébe törölgetve vörös kezeit.

– Mit óhajtanak? – kérdezte csodálkozva.

– A plébános urat keresem – válaszolta Bodo.

– A plébános úr elment beteget látogatni, de mindjárt itt lesz.

– Tehát megvárhatom?

– Menjenek be a nagyszobába.

A cselédnő kinyitotta az ajtót, és beengedte a jegyespárt, majd eltűnt.

A plébánia nagyszobája rendesen volt berendezve. A napsütötte ablakokat szőlőindák futották körül, és ameddig el lehetett látni, szépen beültetett kert virult.

Marie letelepedett egy székre.

Bodo járkálni kezdett. Időről időre megállt, hogy megnézzé a kék tapétával burkolt falon lévő részmezzeteket. Igyekezett leküzdeni a kétségtelenül szándékos különös fogadtatás miatti bossz-

szúságát. A plébános családjának egyetlen tagja sem jelent meg, pedig már eltelt egy negyed óra. Marie elmosolyodott, mintha azt akarta volna mondani, hogy a tisztelendő úr bosszút akar állni a rendreutasításért, amiben nálunk része volt.

Bodo rápillantott aranyórájára.

– Várunk még egy negyedórát, aztán hazamegyünk. Ez az ember tudta, hogy jövünk, beoszthatta volna az idejét.

És újabb negyedóra telt el.

– Ebből elegendem van – szólalt meg ekkor Bodo, felkapva a kalapját.

– Én pedig feleslegesen izgultam.

– Nyugodjál meg, így megúsztuk azt a kellemetlenséget, hogy személyesen kelljen érintkeznünk ezzel az emberrel. Majd írásban rendezem, vagy rendeztetem az ügyet.

Ebben a pillanatban kinyílt egy oldalsó ajtó, majd lassan, méltóságteljesen belépett a plébános, ornátusban.

– Elnézést – szólalt meg ridegen –, egy olyan útról tértem vissza, amit nem láthattam előre, és el sem halaszthattam. Egy haldokló szólított magához. Teljesítettem nála a kötelességem, itt pedig rendelkezésükre állok a hivatalommal.

A pár egymásba karolva állt előtte.

Marie lesütötte tekintetét, képtelen volt a plébános rideg, szikár képébe nézni, amely ha nem lett volna krétafehér, leginkább egy múmiára emlékeztetett volna.

Bodo előre elhatározta, hogy kerülni fog minden körülményeskedést, és most, amint megnyílt előtte a lehetőség, dűlőre akarta vinni az ügyet.

– Plébános úr, abban a megtiszteltetésben van részem, hogy bemutathatom önnek eljegyzett menyasszonyom, Marie Sellinget. Nem csak egyházközösségünk helyi szokásai köteleznek erre, hanem az illendőség is, melynek figyelembe vételét kötelességemnek tartom.

A hórihorgas úr arcvonásain, aki köszoborként állt a szoba közepén, semmiféle változás sem mutatkozott.

– Eljegyezték egymást? – kérdezte monoton hangon.

– Igen! – válaszolta határozottan a földbirtokos.

Némi szünet következett, melyet a plébános az alábbi megjegyzéssel szakított meg:

– A mennyasszonynak is érthetően és hangosan kell válaszolnia a kérdésekre.

– Igen! – suttogta Marie, reszkető hangon.

– A jegyesség tehát el lenne ismerve.

– Ne kételkedjen benne, plébános úr! Alapos megfontolás után jutottunk arra az elhatározásra, hogy házastársakként folytatjuk életünket, és jóban, rosszban össze fogunk tartani.

– Ezen elhatározás ellen semmi kifogást sem lehet emelni.

– Így arra kérem önt, hogy következő vasárnap a szószékről hirdesse ki ezt első ízben a háromból. Duplán fogom megfizetni az érte járó összeget.

– A kihirdetés előtt hivatali kötelességeket kell teljesítenem, melyeket semmi körülmények között nem kerülhetek el.

– Nem kívánom, plébános úr, hogy bármire is tekintettel legyen, ami ne lenne egyeztethető hivatali kötelezettségeivel. Járjon el az előírások szerint, és azokhoz alkalmazkodni fogok, mint minden más gyónója.

– Jól mérlegelte a helyzetet, Granfeldt úr, mielőtt meghozta ezt a komoly döntést?

– Megismétlem önnek, hogy nem könnyelműségből szántam rá magam erre a lépésre. A döntést meghoztam, és végre is fogom hajtani.

– A mennyasszony is, madmazel Marie Sellig? – kérdezte szószéki hangon a plébános.

Bodo érezte Marien reszketését.

– A mennyasszony is! – válaszolta helyette. Ha nem így lenne, nem jelent volna meg velem együtt, itt ön előtt.

– Kérnem kell, hogy a mennyasszony saját maga válaszoljon.

Marie bár reszketve, de hangosan válaszolt:

– Igen, alaposan megfontoltam, és az égre emelve tekintetem, döntöttem így.

A plébános lassan bólintott.

– Bármennyire is dicséretes mindkét fél elhatározása, hogy keresztényi hitvesekként éljenek tovább egy fedél alatt, a vőlegény úr figyelmét mégiscsak fel kell hívnom arra, hogy tekintettel kell lennie a röviddel ezelőtt elhunyt feleségére. Jóváhagyásom adnám elhamarkodott döntésükhöz, melybe nem egyezhetek bele, ha a kihirdetést azonnal megtenném, és áldásomat adnám egy olyan kapcsolatra, melynek megkötésére túl gyorsan kerülne sor. Kérdezzék meg a szívüket, a lelkiismeretüket...

Bodo képtelen volt türtőztetni magát, hogy ne szakítsa félbe a plébánost:

– Tisztelendő úr, a szívemmel már régen megbeszéltem a dolgot, a lelkiismeretemmel történő egyeztetést pedig bízva rám! Bárkinek visszautasítom azt a vélt jogosultságát, hogy gyámkodjék felettem. Hirdesse ki a jegyességet, és ne feledkezzen meg arról, hogy a plébános a településért, nem pedig a település a plébánosért létezik!

– Ezek igen szomorú nézetek, olyan nézetek, melyeket a hitetlenség teremtett.

– Én pedig kitartok a nézeteim mellett, melyeket helyesnek tartok.

– Ön téved uram!

– Kezdünk a polémia területére lépni...

– Nekem pedig kötelességem megmenteni egy lelket, ameddig egyáltalán lehetséges.

– Az én lelkem, tisztelendő úr, a legjobb úton van a boldogság felé, ezért arra kérem, hogy ne teremtsen elé akadályokat.

– Elvakult szemei nem döntenek helyesen.

– Nem polemizálok tovább, plébános úr, viszont arra kérem, hogy teljesítse hivatali kötelességét. Ha részemről valamiféle feltevéleket kell teljesíteni még, kérem, nevezze meg azokat...

– Engedje meg, hogy néhány szót váltsak négyszemközt a mennyasszonnyal.

– Mi célból?

– A fennálló körülmények arra kényszerítenek...

– Isten őrizzen! – kiáltott fel Marie rémülten.

– Maradj csendben!

– Képtelen lennék rá!

– Nem fogsz egyedül maradni vele, Marie!

– Kísérj ki innen!

– Engedd, hogy néhány szót váltsak még a tisztelendő úrral!

Marie görcsösen belekapaszkodott a vőlegénye karjába. Hevesen reszketett, és könnyek gördültek le sápadt arcán.

A plébános olyan hangon szólalt meg, mintha a szószékről beszélne:

– A rémülete, kisasszony, nem jó jel! Aki tiszta lelkiismerettel lép lelkipásztora elé, annak nem kell félnie és elsápadnia. Az esketést csak akkor hajthatom végre...

– Nem ön fog esketni bennünket! – kiáltott fel Bodo. – Csak a kihirdetést kívánom öntől!

– Nocsak, ébredezni kezd a lelkiismeret! – folytatta kenetteljesen a plébános. – Ön bünt követett el elhunyt barátnőjével szemben, hölgyem, gyalázatos hálátlansággal viszonzta jótetteit!

Marie a vőlegénye keblére vetette magát.

– Vezess ki engem ebből a szobából, védelmezzél meg a megaláztatástól, amivel ez az ember elhalmoz engem! A továbbiakban képtelen vagyok elviselni.

– Lelkész úr! – szólalt meg Bodo emelt hangon –, talán gyáva-ságnak tarthatta a türelmet, amit eddig tanúsítottam, különben nem merészelte volna ilyen mértékben túllépni hivatali illetékes-ségét. A türelmemnek azonban vége! Kijelentem, hogy a továbbiakban nem lehet a lelkipásztorom. A kihirdetést a jövő vasárnap meg fogja tenni, ha pedig nem, akkor bezáratom a templom ajtaját az orra előtt. Kegyúrként jogom van erre, melyre Nagy- és Kis-Radeck földbirtokosaként vagyok jogosult. Hauswald tanácsos, elődöm, nem sokat törődött a papság üzelmeivel, én pedig mostantól nagy figyelmet fogok fordítani erre, és gyakorolni fogom kötelességeimet és jogaimat. Rövidesen meg fogja tapasztalni, hogy gátat lehet vetni privát áskálódásainak.

– Én az egyházi előjáróság alárendeltje vagyok! – kiáltott fel bosszúsan a plébános.

– Elsősorban a település kegyúrnának alárendeltje!

– Ilyenként el kellene ismernie eljárásom helyességét. El kellene ismernie, hogy tekintet nélkül az adott személyre, gyakorolnom kell a rám átruházott kötelezettségeket.

– A családok házaiba való behatolás is a kötelezettségei közé tartozik? Ki jogosítja fel arra, hogy sértegessen egy hölgyet, aki-vel én, Radeck földesura oltár elé óhajtók lépni? Ez olyan szemtelenség és merészség, ami rossz fényt vet egy egyházi személyi-ségre. Az illendősség és morál felett óhajt felügyeletet gyakorolni, miközben mindkettőt lábbal tiporja. Ha a plébánia többé már nem véd az inzultusoktól, akkor az ember sehol sincs biztonságban az egyházközösségben. A sértegetés, melyben mennyasszonyom részesítette, számomra úgy érvényesül, mint... Gyere Marie, egy perccel sem maradunk itt tovább!

Kivezette őt, beemelte a kocsiban, mely gyorsan elhajtott.

– Bodo, Bodo, mi volt ez? – kiáltott fel rémülten a szegény mennyasszony.

– Ne bánkódjál, gyermekem, a jegyesem vagy, és ilyenként a védelmem alatt állsz. Viseld el a kedvemért a történeteket, én pedig gondoskodom róla, hogy elégtételt kapjál –, és magához ölelve lecsókolta könnyeit az arcáról.

Egy félóra elteltével a fiatalok már a nagy-radecki urasági ház szalonjában voltak. Richard boldogan szaladt feléjük, és viharosan fejezte ki Marien visszatérte felett érzett örömét.

– Milyen sokáig voltál távol, kedves Marie! – kiáltotta a fiúcska, hozzá simulva. Igazán magaddal vihettél volna!

A lány adott neki egy puszit.

– Te meg miért sírsz? – kérdezte Richard.

– Örömben, hogy viszontlátlak.

– Inkább ne is mentél volna el.

– Milyen igaza van a gyerekeknek! – szólalt meg Bodo.

Kezét nyújtotta mennyasszonya felé, sokat mondó tekintettel nézve rá, majd átment az irodájába.

Az öreg könyvelő letette a tollat.

– Nos? – kérdezte.

– Granfeldt mindenről beszámolt.

– Hát ez felháborító – kiáltott fel Werner. Ez az ember nem tudja, hogy mit művel.

– Attól tartok, hogy igenis jól tudja. De most mire számít, Werner?

– Arra, hogy az ön fenyegetése gyümölcsöző lesz, és a csuhás jövő vasárnap mégis ki fogja hirdetni magukat.

– És ha megtagadja?

– Akkor számoljon be róla a konzisztóriumnak, és várja meg az eredményt. Időközben pedig eljegyzését jelentse be a környékbeli gyakran olvasott újságokban.

– Így legyen.

Az események a várakozások ellenére békésen alakultak. Már két nap múlva megjelent az iskolamester az uraság házában, és elkérte a földesúrtól a kihirdetéshez szükséges papírokat, amit elmondása szerint meg kell küldenie a plébános úrnak, majd választékos szavakkal kifejezte jókívánságait.

– Mi a helyzet a véglegesítésével? – kérdezte Granfeldt.

A fiatalember megvonta a vállát.

– Még semmi hírt sem kaptam.

– Tehát még mindig ideiglenes alkalmazásban van?

– Sajnos igen, Granfeldt úr. Kezdem elveszíteni a reményt.

– De hiszen a település azt kívánja, hogy megkapja a posztot. Már hat hete elém terjesztettek egy petíciót, hogy írjam alá, mely tele volt az önt dicsérő szavakkal, hivatalának lelkiismeretes ellátására hivatkozva.

– Nem jó jel, hogy ilyen sokáig várat magára a visszaigazolás – vélekedett Gottlieb. Granfeldt úr, ön sok mindenre képes, az ön szavainak súlya van. Kérem, szóljon az érdekemben, ha lehet, feltételezem ugyanis, hogy a szolgálatommal meg van elégedve.

– Ó, persze, Strassberg úr! Igen nagyra becsülöm magát. Ezen kívül örvendek, ha segíthetek, hiszen nagy szerencsétlenségtől mentette meg az öcsémet.

– Elnézést, Granfeldt úr, csak a kötelességemet teljesítettem.

– Amennyiben a megvadult ló általi balesetveszélynek tette ki magát. Az öcsém igen eladósodott magánál, én pedig feloldom az adósságát. Mától fogva feladatommak tartom, hogy fellépjek a kinevezéséért, és esetleg fel is gyorsítsam. Ez a késedelem megmagyarázhatatlan számomra. Ha tudomása van valamiféle akadályról, vagy sejti, hogy van ilyen, akkor haladéktalanul közölje velem!

– A jósága, Granfeldt úr, felbátorít arra, hogy megemlítsek egy eseményt, amit mindeddig figyelmen kívül hagytam, melynek azonban egy megbízható hír alapján jelentősége lehet.

Gottlieb felvázolta az iskolaépületben uralkodó állapotokat, és nyíltan, őszintén beszámolt Hattorf asszony fenyegetéseiről, ami annak a visszautasításnak a következménye, hogy Friederike Haas iskolamesterné legyen.

Bodo csodálkozva csóválta a fejét.

– Hát ez hallatlan! – kiáltott fel. – Tehát még a szerény iskolaházban is házassági intrikák zajlanak. Ön megbízható hírről beszél...

– Néhány nappal ezelőtt ugyanis megtudtam, hogy Friederike Haas, akit rám akarnak sózni, Stöcker plébános rokona.

– Ah, ez a hír persze figyelemreméltó! A jámbor plébános azon fáradozik, hogy családjá hölgytagjainak bekösse a fejét. Hattorf özvegyasszonyon keresztül szól önhöz. Erről a rokoni kapcsolatról mindeddig nem volt tudomásom. Pontos tudja, hogy tényleg így van?

– Biztos helyről tudom, és ezért tartok is tőle.

– Feltétlenül Wiedebornban szeretne maradni?

– A település jóléte kötelességemmé teszi, hogy minden erőmmel támogassam, ameddig csak lehetséges.

– Így hát szavamat adom, mindent megteszek annak érdekében, hogy hasznára legyenek. Én pedig be szoktam tartani adott szavam.

Gottlieb megkapta a papírokat, és távozott.

A jegyespár nagy feszültséggel várta a következő vasárnapot.

Werner könyvelő vállalta, hogy elmegy a templomba. Azzal a hírrel tért vissza, hogy a kihirdetés megtörtént a szokásos formában, és a plébános nem engedett meg magának méltánytalanságokat. A parasztok azonban összedugták fejeiket, és megbeszélték az ügyet.

– A parasztok ítékezésére mit sem adok – mondta erre a földbirtokos. A világ ítékezésétől egyáltalán nem tartok, hiszen a lépést, melyet meg kívánok tenni, tisztázni tudom Isten és saját lelkiismeretem előtt.

A következő napokban Werner Nagy-Widebornba lovagolt. Befizette a díjakat a plébánosnak, és igazolást állíttatott ki, hogy a kihirdetés megtörtént. Ez volt minden, amit a plébánostól elvártak. Ekkor nekiláttak előkészíteni az egybekelést a közeli városban. Nyolc nappal később hír érkezett, hogy várják a jegyespárt. Ebben az időben Christine Nagy-Radecken felkereste barátnőjét, hogy szóban is megismételje jókívánságait, amit a kihirdetés után rögtön megtett írásban is. Marie mély megindultsággal megköszönte, gyerekkori játszótársát karjaiba zárva.

– Minden olyan gyorsan történt, kedves Marie! Nekünk a félreeső birtokon fogalmunk sem volt róla.

– Bizonyára megérted, hogy sürgetőek voltak a körülmények.

– Hát persze. Az emberek fecsegésének véget kellett vetni. Az pedig mit számít, hogy az esküvő megtartására néhány hónappal előbb, vagy később kerül sor.

– Most pedig egy szívességet szeretnék kérni, Christine.

– Örömmel állok rendelkezésedre.

– Kísérj el a városba az esküvő alkalmával.

– Természetesen, a koszorúslányod leszek.

– Ezt már előre is sejtettem.

– De miért a városban lesz az esküvő?

– Bodo így kívánja, nekem pedig semmi kifogásom sincs ellene.

– Rendben van, tehát veletek tartok.

– A ceremóniára a legnagyobb csendben kerül sor, rajtad és Fritzen kívül nem hívunk meg vendégeket. Számítok rád, Christine, éppúgy, mint ahogyan később te is számíthatsz rám.

Christine elmosolyodva megkérdezte:

– Mire gondolsz ezzel?

– Arra, hogy nemsokára neked is tanúra lesz szükséged, esküvőd alkalmával.

- Nekem még nincs vőlegényem.
- Előbb-utóbb majd lesz.

Christine derűsen felnevetett.

– Az ilyesmi hamar megtörténik. Olyan szép, és képzett lány vagy, hogy számodra nem maradhat el egy előnyös parti. Tegnap beszéltem rólad Bodoval.

- És ő hogyan vélekedik?
- Ugyanúgy, amint az előbb mondtam. Megismétlem, hogy tanácsokkal és tettekkel melletted állok. Hűséges barátnőre lesz személyemben.

Christine csendben maradt, bár szívesen elpletykálta volna szívének titkát. Eszébe jutott ígérete, amit az inspektornak tett. A két lány az esküvői öltözettel kezdett foglalkozni. Divatárusnő érkezett a városból, aki felvette a megrendeléseket. Este a gazda elegáns kocsija visszavitte Christinét Kis-Radeckre. Fritz türelmetlenül várta kedvesét. Felkereste a szobájukban, amint a lány éppen letette kalapját és sálját. Hevesen átkarolta. Christine elmondta neki hosszas távolmaradásának okát, és azt is, hogy őt, az inspektort kéri fel tanúnak.

- Engem? – kérdezte döbbenten.

Szerencséje volt, hogy Christine még nem gyújtott lámpát, különben láthatta volna döbbenetét, mely pillanatokon belül megjelent arcán.

- És miért ne? – kérdezte a lány.
- Nem, ó nem!
- Én leszek a koszorúslány.
- Te?
- Úgy bizony, és akkor az én kedves Fritzem sem hiányozhat.
- Nem kedvelem az ilyesfajta ceremóniákat.
- Na persze, de hiszen a vőlegény testvére vagy. Mit fognak gondolni az emberek, ha nem fogadod el a meghívást?

– Tehát ott leszel az esküvőn?

– Hát visszautasíthattam volna a jóságos Mariennek, aki olyan magányos a nagyvilágban? Mindjárt ígéretet is tett hasonló szívességre, ha majd egyszer én is mennyasszony leszek.

– Csak nem fecsegted ki? – kérdezte indulatosan az inspektor.

A lány átkarolta a nyakát.

– Nem, Fritz, de olyan szívesen megtettem volna! Olyan boldog vagyok, hogy mindenkinek szeretném a tudomására hozni, hiszen nem kívánok mást, mint te magad.

– Én pedig nem indokolatlanul kérlek, hiszen a jövőnket is szem előtt kell tartanom.

Krug asszony lámpával a kezében belépett. Meglepődött, hogy ott találja az inspektort. Nemsokára az udvarmester is előkerült, végezvén dolgaival a gazdasági épületekben. Este tízig beszélgettek, aztán az inspektor távozott. Christine kikísérte, hogy a folyosón érzelmes búcsút vegyen tőle.

Bodo másnap már korán reggel belovagolt a kis-radecki udvarra. Megkérdezte a szolgát, akire rábízta a lovát:

– Az inspektor úr még itthon van?

– Igen, uram, megtalálja a szobájában.

Bodo felsietett a lépcsőn. Fritz, aki észrevette érkezését, kinyitotta szobája ajtaját. Mindketten átkarolták egymást.

– Kívánhatok sok szerencsét? – kérdezte Fritz.

– Minden bizonnyal, testvérem! És meg vagyok győződve róla, hogy szívből teszed.

Az inspektor igyekezett zavarát kényszeredett mosollyal elrejtetni.

– Lenne talán valami oka az ellenkezőjének? – kérdezte sajnálkozó hangon.

– Legkevésbé annak, aki mentes az előítéletektől. Ismerted Sidoniet...

– Ezért tudom, hogy csak Marie pótolhatja őt. Jól választottál, bátyám, kívánom, hogy egész életedre gyógyír legyen a számodra.

Fritz bensőségesen megszorította bátyja kezét. A lényéből sugárzó izgatottságot Bodo meleg együttérzésként értelmezte.

– Kerültem, Fritz, hogy házassági tervem megemlítsem neked, mert mentesülni akartam minden befolyásolástól döntésem meghozatalában. Őszintén bevallom, hogy tartottam az ellenvetésetől...

– Miért elleneztem volna?

– A fennálló helyzetre való tekintettel. Ezen kívül arra is számítottam, hogy te kezdeményezel majd beszélgetést a témában.

– Elnézést, testvérem, nem akartam befolyásolni a szívügyeidet. A parasztok fecsegését figyelmen kívül hagytam, mivel nekem nincsenek előítéleteim. Marien férjeként ugyanúgy tisztelheted a megboldogult Sidonie emlékét, mintha még özvegy lennél. Richardnak pedig gondos anyára van szüksége. A második feleségben minden bizonnyal meg fogja találni. Még egyszer: Légy boldog, nagyon boldog!

Szegény inspektornak könnyek szöktek a szemeibe, amint ki mondta ezeket a szavakat.

– Erre számítottam! – válaszolta Bodo. – Igen nehéz volt ez a második választás. Tényleg maradtam volna inkább özvegy, ha nem találtam volna rá Marienre. De azért, hogy mindenről tudjál, olvasd el ezt a levelet.

Átnyújtotta neki Sidonie levelét.

Fritz az ablakhoz lépett, és olvasni kezdett. Ha Bodo megfigyelte volna őt, láthatta volna, hogy az inspektor hol elsápadt, hol elvörösödött, jóllehet sietve olvasott.

– A házasságok az égben köttetnek! – kiáltott fel Fritz, miközben visszaadta a papírt.

– Szegény Marie megérdemli, hogy boldog legyen. Hát nincs igazam?

Te pedig boldoggá fogod tenni őt.

– Az esküvő jövő vasárnap lesz a városban. Kísérj el tanúként, Fritz!

Az inspektor ezt nem utasíthatta vissza. Igent mondott. A testvérek lóra ültek, és együtt hagyták el Kis-Radecket. Egy útke-resztesződésnél elváltak.

– Tehát számítok rád, Fritz.

– Minden bizonnyal ott leszek.

Az inspektor végigvágatott a tarlón, és eltűnt egy kis erdő mögött. A földbirtokos a mennyasszonyához igyekezett, akit ezen a reggelen még nem látott. Marie, aki a szalonban a reggelihez terített, már várta a vőlegényét. Andreastól hallotta, hogy Bodo Kis-Radeckre lovagolt. Az üdvözlő szavak után Fritzről kezdtek beszélni.

– El fog jönni? – kérdezte a mennyasszony.

– Határozottan megígérte. Nem tudom, mi tarthatná vissza...

– Talán a hirtelen elhatározásunk.

– Fritz ezt teljesen érthetőnek találta, és kifejezte egyetértését.

Hála istennek! – gondolta Marie.

Egy cselédlány behozta Richardot, aztán közösen reggelizni kezdtek.

– Richard – szólott hozzá az apja tréfálkozva –, Marie elmegy.

A fiúcska csodálkozva nézett fel.

– Hová, már megint?

– Világgá megy.

– És miért?

– Nem akar nálunk maradni.

Richard felnevetett.

– Ez nem is igaz! – kiáltotta.

– De mégis! – szólalt meg Marie is.

- Akkor ki fog tanítani engem?
- Egy tanító, gyermekem.
- Nem akarok tanítót.
- Sokkal többet fogsz tanulni.
- Papa, te azt mondtad, hogy most Marie az anyukám, és tényleg az is.
- Majd jön egy másik mama.
- Veled megyek, Marie!

A fiúcska sírdogálva az ölébe vetette magát. Ő pedig megpu-szilta a homlokát, és nyugtatgatni kezdte: – Nyugodj meg gyermekem, veled maradok, mindörökre! Nevezd csak bátran mamának, mert anyai gyengédséggel szeretlek. Mindaddig, amíg élek, gondoskodni fogok rólad. Te az én kedves, szeretett fiacskám vagy!

Marie magához ölelte, és csókokkal halmozta el arcocskáját. Bodo el volt ragadtatva a jelenettől. Ő is megcsókolta a fiát, és az elbűvölő mennyasszonyt is.

Eltelt a hét, vasárnap lett. Minden előkészület megtörtént. Már korán reggel megjelent Christine, hogy segítsen a mennyasszony öltözködésénél. Braun kertész egy pompás mirtuszkoszorút hozott, amit maga kötött neki, és pedig Christine kezdeményezésére. Kilenc óra körül a mennyasszony belépett a szalonba. Egyszerű, fehér selyemruha volt rajta. Fekete csillagocskákkal díszített fehér fátyol omlott végig a hátán. Dús haján pompásan mutatott a mirtuszkoszorú. Háromsoros vastag aranylánc díszítette hófehér nyakát, füleit pedig drága fülbevalók. Bodo elbűvölten nézte a mennyasszonyt. Ennyire szépnek nem is gondolta volna. Marie mindent egyesített magában, ami a legpompásabb megjelenést kölcsönöz egy mennyasszonynak: szűzies báj, szerénységet, fiataloságot és nemes szépséget. Úgy tűnt, mintha a gazdag öltözet nyomasztóan hatna rá, mintha nem tartaná magát méltónak arra, hogy a földbirtokos felesége legyen. A könnyű sápadtság, amit izgatottsága idézhetett elő, finom arcvonásainak végtelen báj kölcsönözött. Amint Bodo, a helyi szokásoknak megfelelően fekete

frakkjának gomblyukába tűzött kis mirtuszcsokkal belépett, Marie megszeppenve a barátnője mellett maradt, úgy tűnt, nincs bátorsága odalépni hozzá. A vőlegény tisztelettudóan, finoman megcsókolta alabástromként csillogó karját, mivel kacsóit finom, fehér kesztyű fedte. A mennyasszony enyhén megborzongva le-sütötte szemeit, és suttogva szólalt meg:

– Itt vagyok, Bodo!

– A mennyasszonyom, és néhány órán belül a feleségem! Isten adja áldását a kötelékre, melyet megkötni szándékozunk!

– És Sidonie áldását is kérjük – fűzte hozzá még Marie csendesen.

Az öreg Werner, ünnepi öltözetben belépett, és jelentette, hogy a kocsni előállt. Már legfőbb ideje, hogy induljunk – vélekedett.

– Fritz még nincs itt – mondta Bodo. – Nélküle nem indulhatunk el. Várunk még egy kicsit, a testvérem mindjárt megjön. A szavát minden bizonnyal betartja, ha már megígérte.

Marie igyekezett elrejtetni feszélyezettségét. Ismerte az inspektor excentrikus karakterét, és ezért meghatározhatatlan aggodalom töltötte el. Őt, talán tíz perc is eltelt, az ingaóra már régen elütötte a kilenc órát, ami az indulás időpontjaként volt megbeszélve, és a vőlegény öccse még mindig nem érkezett meg.

– Láttad ma reggel az inspektort? – kérdezte Marie halkán a barátnőjét.

– Igen, mégpedig korán reggel. Azt mondta, hogy lovon akar utánam jönni.

– Csak nehogy baleset érje.

– Isten őrizzen! – kiáltott fel hirtelen Christine.

– A távolmaradása tényleg gondot okoz nekem.

– Az inspektor tényleg megérdemel egy rendreutasítást, mert elrontja egy ilyen fontos esemény örömét.

– Ezt rossz előjelnek tartom! – mondta Marie, akinek percről percre egyre fokozódott a félelme.

- Mi van, mit mondasz? – kérdezte Christine szórakozottan.
- Azt, hogy Fritz még nem érkezett meg.
- Küldjenek lovas futárt Kis-Radeckre! – kiáltotta a gazda.

Ez az utasítás tovább fokozta a két lány aggodalmát, akik várakozva álltak a nyitott ablaknál.

Ekkor lódobogás zaját észlelték. Egy lovas vágatott be az udvarra.

- Hála istennek! – kiáltott fel a mennyasszony.
- Fritz! – suttogta Christine maga elé.
- Nagy kő esett le a szívemről!

A mennyasszony ezen szavait Christine már nem hallotta, mert az ajtó felé szaladt, amely éppen ebben a pillanatban nyílt ki. Az inspektor állt meg a küszöbön, átadva kabátját Andreasnak. Daliásnak látszott fekete ünnepi öltözetében. Arcának pírja arról árulkodott, hogy vad vágatásban volt része.

– Fritz – kiáltott felé barátságosan a gazda –, ma első ízben vagyok kénytelen reklamálni a hanyagságod miatt.

- Elnézésem kérem, testvérem...
- Hol voltál?
- Üzleti ügyek tartottak vissza.
- Ma minden üzleti ügynek pihennie kell.

– Utánad jöttem volna a városba, még ha halálra is kellett volna hajszozni a lovam.

Az inspektor hevesen átölelte a bátyját, aztán meghajolt a két hölgy előtt, akik csatlakoztak Bodóhoz. Tekintete gyorsan végigsuhant a mennyasszonyon, miközben elnézést kérve néhány szót dadogott.

– Ej, inspektor úr – mondta Christine huncutul, olyan törekvő üzletember, hogy még egy esküvői menetet is megvárakoztat! Hiszen tudta, hogy én vagyok a koszorúslány...

- Minden mulasztásomat pótolni fogom!

Karját nyújtotta Christinének.

Bodo már indult is a mennyasszonnyal, mert Werner sürgetni kezdte.

A szolgálak és cselédlányok felsorakoztak a kültéri lépcsőn, egészen le a kocsig. Két fiatal lány virágszirmokat hintett. Valamennyiük arcán öröm és bensőséges együttérzés tükröződött. A mennyasszonyt, aki mindenfelé barátságosan bólogatott, imitt-amott hangosan nevére szólították. A háziak között senki sem akadt, akinek nem tetszett volna a boldogsága, mely a gazdag földesúrral kötendő házasságával járt. Az öreg Andreas ezen a napon megmutatta autoritását, szigorú rendet tartott, senki sem léphetett ki a sorból, melyet megfontoltan állított fel. Ugyanaz a livré volt rajta, melyet Granfeldt előző házasságkötése óta elő sem vett a szekrényből. A mennyasszonyhoz képest Christine, az udvarmester lánya sem volt kevésbé feltűnő, aki szintén beszállt a kocsiba, és meglepően szép jelenség volt. Fehér selyemruhát viselt, mely Sidonie mennyasszonyi ruhája volt, és Marie neki ajándékozta. Az idősebb emberek közül sokan nem is ismerték fel. Az udvarmester lányát valami városi hölgynek tartották. Büszkén, mint egy királynő, lépkedett az inspektor karján a kocsihoz, melyben a mennyasszonnyal együtt foglalt helyet. A vőlegény a második kocsira szállt fel, Fritz és Werner társaságában. Alighogy becsukták a kocsik ajtajait, a kocsis máris elindította az eleven paripákat. A két előkelő kocsi sietve kanyarodott ki az útra, mely az egymérföldnyi távolságban lévő város felé tartott. Az esküvői menet rövidesen porfelhőbe burkolódzott a személők tekintetei előtt.

A háziak ekkor az öreg Andreas irányítása alatt megkezdtek az előkészületeket a fiatal házaspár fogadására. Bármennyire is utasításba adta a gazda, hogy csendes ünneplést óhajt, a népes sereg nem akarta, hogy megfosszák őket az ünnepléstől, legalább is, ami a pár fogadását illeti.

Amikor tizenegyet ütött az óra, a kocsik megálltak a városi templom előtt.

Fritz szállt ki elsőként, hogy kisegítse a hölgyeket. Marie kénytelen volt karját nyújtani felé. Nem tudott a férfi szemeibe nézni, akiről minden oka volt feltételezni, hogy tisztességének csorbításán fáradozik. Vörös haját korábban sohasem találta ennyire ellenszenvesnek. Csak könnyedén érintette az inspektor kezét, de mégis megérezte, hogy a férfi keze mennyire reszket. Akár még együtt is érzett volna vele, ha képes lett volna elűzni a gyanút, melyet iránta érzett. Gyorsan belekarolt a vőlegényébe, és belépett vele a templomba. Fritz kiemelte Christinét a kocsiból.

– Te mégiscsak szebb vagy, mint Marie! – suttogetta oda neki, izgatottan szorítva meg a karját.

– Miért vagy ennyire ideges? – kérdezte halkan a lány.

– Fogalmam sincs róla, de a közelséged máris megnyugtat. Nemsokára nekünk is esküvőre kell mennünk. Nyújtsd a karod, Christine!

Ők is bementek a templomba.

– Fritz, tudod, hogy szeretlek – súgta oda neki.

– Őszinte, igaz szerelemmel?

– Tudhatod, és most nyugodj meg végre!

– Szükségem van rád, nemsokára a feleségem leszel... Minden erőmmel ezen leszek. És ugyanúgy kell sugároznod, mint a gazdag földesúr mennyasszonya!

– Nekem az is elég, ha a nevedet viselhetem.

– Milyen jószágos, és pompás lány vagy!

A pár belépett a sekrestyébe. Néhány percig várniuk kellett. Christine, elragadtatva vőlegénye szenvedélyességétől, odalépett Marienhez, és megigazgatott néhány ráncot a ruháján. Bodo eközben az öccsével beszélgetett. Fritz nyugodtan viselkedett, és higgadtan válaszolt minden, neki feltett kérdésre. Christinével folytatott beszélgetése tényleg megnyugtatta. Ekkor megjelent a plébános, egy alig negyvenéves férfi. Barátságosan és jóindulatúan üdvözölte a jegyespárt. Viselkedése mennyire más benyomást keltett, mint a rideg és kiszáradt wideborni plébánosé! Marien

szíve megkönnyebbült, szabadon fellélegzett és felszabadultan kapaszkodott vőlegénye karjába, aki néhány bizalmas szót váltott a plébánossal. A hangulat, melyet a szent aktus megkívánt, magától kialakult, és amint a templomban felcsendült az orgona hangja, és egy jól begyakorolt kórus belekezdett az éneklésbe, szegény mennyasszony, aki sokat szenvedett, mélyen elragadtatva érezte magát. A földi szenvedések elillantak Isten házában, jámbor ájtatosság költözött a szívekbe.

A kis menet az ünnepélyes ének közben lassan közeledett az oltár felé. Két kislány, akit Werner megbízása alapján a sekrestyés küldött előre, virágszirmokkal hintette be előttük az utat. Fritz bár teljes igyekezettel felvértezte magát, mégis beleremegett, amikor a mennyasszony kimondta az „igen”-t, ami mindörökre a férjéhez láncolta. Ennek ellenére külsőleg sikerült megőriznie nyugalját. Egy pillantás az előkelő Christinére támogatást nyújtott számára heroikus küzdelmében.

Az egyszerű és felemelő ceremóniának vége lett. Fritz volt az első, aki kifejezte jókívánságait az egybekeltek felé. Bodo átkarolta és megcsókolta öccsét. Marie is szívélyesen megcsókolta barátnőjét.

– Nos, hát célba értél! – suttogta Christine. Adja Isten, hogy soha ne bánd meg azt a lépést, amit most megtettél!

- A tiszta szerelem vezérelt engem!
- És éppen ezért boldog leszel.
- Fogadd te is jókívánságaim, Christine!
- Őrizd meg a barátságomat is...
- Örökké fog tartani éppúgy, mint hálám is.

Werner meghatódott hangon rövid beszédet tartott, amit a földbirtokos az öreg átölelésével köszönt meg. A plébános barátságosan elköszönt, és távozott. A házaspár beszállt az első kocsi-ba, a többiek a másodikban foglaltak helyet. Werner rendelkezett így, és mindenkinek engedelmeskednie kellett, bár Marie azt szerte vette volna, hogy a koszorúslány mellette maradjon.

A kocsiban az öreg így szólt:

– A fiatal házasoknak egyedül kell lenniük, ki kell beszélniük magukat. Az esküvőt követő első óra komoly időszak. Ilyenkor kitáruznak a szívek, és megismétlik az oltár előtt tett esküt.

– Igaza van, vélekedett Fritz. Rendelkezése nagy gyengédségről tanúskodik, így egyetértek magával.

Közben futólag megszorította partnere kezét, mintha azt akarta volna mondani: – Örvendek, hogy melletted ülhetek.

A kocsik már elhagyták a város kövezett utcáit, könnyedén és gyorsan gördültek a sima országúton.

Christine a lehető legjobb hangulatban volt. Fogta virágcsokrának felét, és az inspektor keblére tette.

– Most már maga is vőlegény! – kiáltotta tréfálkozva.

Derűs társalgást akart ezzel kezdeményezni, hogy elűzze kedvese komolyságát. Fritz, aki felismerte a jónak vélt szándékot, bele is ment a játékba.

– Egy vőlegény mennyasszony nélkül! – válaszolta felsóhajtva.

A könyvelő nevetve így vélekedett:

– Maga aztán végképp nem szenvedhet hiányt egy mennyasszonyban!

– Miért pont én?

– Már régen meg kellett volna házasodnia.

– Szerezzen nekem egy feleséget, Werner!

– Granfeldt inspektornak kerítőre lenne szüksége?

– Talán!

– Nem hinném, kerítőre csak olyanoknak van szüksége, akik vagy üzletnek tartják a házasságot, vagy saját erőből képtelenek asszonyt keríteni maguknak. Megsérteném, kedves barátom, ha elfogadnék egy ilyen megbízást. Nincs magának szüksége közvetítőre. Ahová Fritz Granfeldt bekopogtat, ott ajtót nyitnak neki. Ő

azonban egy különc, nem akar sehová se bekopogtatni. Talán öreg aggregénnyé szeretne válni, akit felemész a mogorvaság. Mi a véleménye, Christine kisasszony?

Egy mély sóhajtást követően, melyet félig mókásan, félig komolyan eresztett ki magából, Christine így válaszolt:

– Nekem nem lehet véleményem ebben a kérdésben, könyvelő úr!

– És miért nem?

– Mert még nem vagyok házas.

– Vagy úgy! – kiáltott fel nevetve az öregúr.

– A végén még úgy tűnne, hogy a lányoknak, vagyis kifejezetten magamnak csinálók propagandát.

– Csodálatra méltó a tapintata!

– Szeretném, ha magam miatt értékelnének, aki pedig feleségül akar venni, az igyekezzék saját maga, hogy közelebről megismerjen.

– Ezek igen egészséges nézetek!

– Ön ugye élt már házasságban, könyvelő úr?

– Sajnos igen! – sóhajtott fel az öreg.

– Hogyan is történt? – kérdezte Fritz. – Sajnálkozik miatta?

– Nem tagadom, hogy szerencsétlenül házasodtam. És mi is volt ennek az oka? Mert egy nénikém tanácsát követtem, aki csak a pénz házasságát tekintette szentnek. Fiatal kereskedő voltam, azzal a törekvéssel, hogy önállóvá váljak. Ehhez mindenképp előttem pénzre volt szükség. Felbukkant egy csinos lány, apjának, aki jelentős tőkéjének kamataiból élt, egyetlen leánya. Ő volt az a nő, akivel összehoztak. Gyorsan megragadtam az alkalmat, mivel nagy vagyonra volt kilátás. Az após csekély induló tőkét bocsátott rendelkezésemre, én pedig vállalkozásba kezdtem. Az asszony kedvéért erőmet meghaladó üzletekbe bonyolódtam, és egy gazdag após vejeként korlátlan hitellehetőségek nyíltak meg előttem. A rendelkezésre álló tőke azonban túl kevésnek bizonyult az üz-

letelés terjedelméhez képest. Az asszonynak, aki jóléthez volt hozzászokva, nagyok voltak az igényei, nekem viszont kevés volt a bevételem. Amikor takarékoságról kezdtem beszélni, kinevelt. Az apóstól próbáltam pénzhez jutni, aki különös keménységgel elutasított. – A tőkémhez nem nyúlhatok hozzá – volt a válasz – hiszen annak kamataiból kell élnem. Ha képtelen vagy az üzleti életre, nem kellett volna megnősülnöd. – Én bár felfogtam ennek a véleménynek a helyességét, de ami megtörtént, azon már nem lehetett változtatni. Egy hitelező végül váltótartozás miatt beperelt. Csődöt kellett jelentenem, hogy ne kerüljek évekre börtönbe. Ez váláshoz vezetett. Beleegyeztem, mert elegem volt a szívtelen és érzéketlen asszonyból. Még ha tízszer akkora örökségre lett volna is kilátás, akkor sem maradtam volna mellette. Így aztán ismét irodai alkalmazott lettem, végül Peter Hausmann alkalmazásában, aki rám bízta a könyvelését.

- És mi lett a feleségéből? – kérdezte Christine
- Ismét megházasodott.
- Kivel?

– Egy teológussal, aki egy plébániára várakozott. A neve Haas. Ő aztán végleg eltékozolta a vagyont, amit a felesége az apjától örökölt. Haas az elhunyt iskolamester sógora volt, azt hiszem, a jelenlegi özvegy bátyjaként. Egyetlen lányuk, Friederike Haas tudomásom szerint igen szerény körülmények között él. Ha nem tévedek, a nagy-wideborni Stöcker plébánosnak is rokona, aki úgy tűnik, nem nagyon törődik vele. Ez lenne életem rövid története. Sohasem értek egyet anyagiakra épülő házassággal, melynek a legtöbb esetben szomorú vége lesz.

Ekkor szünet következett, amit később hangos éljenzés szakított meg. A kocsik befutottak a nagy-radecki uradalmi épület udvarára. A kapuban ott várakozott mindkét birtok valamennyi cselédje és szolgája, akik az öreg Andreas vezényletére derekasan megerőltették tüdeiket. A kapu koszorúkkal volt feldíszítve, a ház előtt pedig nagy igyekezettel kialakított díszes bejárat pompázott. Levelekből és virágokból kialakított kapu képezett tömör ívet a lépcsőfokok felett. Richard volt az első, aki kitárta karjait Marien

felé, de milyen riadtan hőkölt vissza, amint meglátta a koszorút és a fátylat a fiatalasszonyon. A cselédlány, aki a karjain tartotta, úgy vélekedett, hogy meg sem ismeri madam Granfeldtet. Marie odahajolt, és izgatottan megcsókolta a fiúcskát, aztán karjára vette, és felment vele a lépcsőn, barátságosan megköszönve mindenfelé a jókívánságokat. Christine követte őt.

– Mit művelt, öreg? – kérdezte Bodo szemrehányóan, amikor Andreas gratulált neki a ház bejáratánál.

– Granfeldt úr, ezt én nem tudtam megakadályozni. Az emberek ki akarták mutatni, hogy mennyire kedvelik magát.

– Nem igazán tetszik ez nekem, Andreas. Nagy nyugalomnak jobban örültem volna.

– Hagyja csak, Granfeldt úr...

– Ünnepséget nem tartunk. Helyette adjon minden szolgának és cselédlánynak két tallért, amit a könyvelő át fog adni magának. Készítsen listát. Most pedig gondoskodjon róla, hogy elmaradjon mindenféle demonstráció, bármennyire is jó szándékú lenne. Remélem ért engem, Andreas!

– Igenis, Granfeldt úr!

– Felelőssé teszem utasításom betartásáért.

Andreas meghajolt. Bodo belépett a szalonba.

A fiatalasszony, még mindig mennyasszonyi ruhában a kisfiúval foglalkozott. Amint meglátta őt, a férje elé sietett.

– Bodo – szólította meg reszkető hangon –, az oltár előtt örök szerelmet és hűséget fogadtam neked, itt pedig biztosítalak, hogy Richardnak igazi anyja és lelkiismeretes nevelője leszek. A világon semmi sem akadályozhat meg ebben.

– Egy szót se többet, kedves Marie. Ismerem odaadásod és tudom, hogy ma mekkora kincsre tettem szert.

Bodo karjára vette a gyereket.

– Mától kezdve, Richard, nevezd Marient mamának. Legyél engedelmes, és szeresd őt!

Miközben tálaltak, az ifjú házaspár magukra maradtak a szalon melletti szobában. Marie koszorúval díszített fejét a férje keblére hajtotta.

– Köszönöm neked, Bodo – suttogta érzelmesen. Köszönöm, hogy helyre állítottad a tisztességemet.

– Ah, Marie, nemcsak a kötelességemet teljesítettem, szívem követelődzésének is eleget tettem, ami arra készítetett, hogy kapcsolatunkat egy egész életre véglegesítsem. Ne értékeld túl nagyra érdemeimet, ha egyáltalán dicséretet érdemelnék azért, amit tettem.

– Túltetted magad a hagyományos elvárásokon, küzdeni kényszerülsz a közvéleménnyel.

– Mely felett győzedelmeskedni fogok.

– Tévesen fognak megítélni, Bodo!

– Mit érdekel ez engem?

– Utánam pedig azt fogják suttogni, hogy ravasz voltam.

– A feleségem vagy, a kedves feleségem, én pedig jobban ismerlek, mint azok az emberek, akik szomorú elvakultságukban követ vetnek ránk. Odakint nyugodtan tombolhat a vihar, ha szívünkben és házukban a napsugár ragyog. A törvény és az egyház elismerte a kapcsolatunkat...

Marie csendesen félbeszakította:

– De Sidonie?

– Nem a beleegyezése nélkül cselekedtünk.

– Letekint reánk!

– Mi pedig örülünk a művének, hiszen házasságunk az ő műve.

– Bodo, napról napra egyre jobban kedvellek és szeretlek, csodálnom kell téged. Légy tekintettel rám, ha első feleséged nem tudom teljes mértékben pótolni! Sidonie egy angyal volt. Volt elég alkalmam megfigyelni őt, és mindig is példa lesz számomra. Áldozatkész szerelemmel igyekszek majd méltó lenni elődömhöz.

Tudom, nehéz feladat előtt állok, de ha elnéző leszel, és Isten nem tagadja meg tőlem támogatását, valamelyest képes leszek eleget tenni a feladatnak. A legjobb szándékkal léptem az oltár elé, előtte hosszasan vizsgáltam magam.

– Drága Marie, én nem várok el tőled vallomást, de ha bármi-féle kívánságod van, amit teljesítve szeretnél, és amire képes vagyok, akkor mondd meg még ma!

– Csak egyetlen kívánságom van: Irántam érzett szerelmed tartson ki a sírig!

– Egy hosszú, forró csók volt a válasz ennek a kívánságnak a teljesítésére.

Marie Christine segítségével átöltözött. Ezután Andreas mindenkit az ebédhez szólított, melyen Christine, az inspektor, a könyvelő és valamennyi intéző vett részt. Werner, a derűs öreg, aki elátkozta a pénzügyekben fogant házasságokat, mondta az első köszöntőt a párra, akik tiszta szerelemből kötöttek házasságot a mai napon. Nemcsak jól beszélt, hanem mindezt mélységes átérzéssel tette. Christine közben az inspektort figyelte. Fritz nyugodtan hallgatta végig a beszédet, aztán féktelenül csatlakozott a párt éljenező többi vendéghez. A fiatalasszonyhoz is odalépett, és koccintva vele néhány bizalmas szót súgott neki. Marie észrevette, hogy az inspektor nem néz a szemébe.

– Köszönöm önnek, kedves Fritz! – súgta vissza. Ha mások részéről nem is vagyok minden esetben meggyőződve, hogy jókí-vánságuk szívből jövő, az ön esetében ebben biztos vagyok. Legyen mindig jó sógorom, őszinte, jó barát, és akkor a boldogság, melyre a házasságomban rátalálok, teljessé válik!

Fritz meghajolt, és helyet adott Christinének, aki utána következett. A barátnők átkarolták és megcsókolták egymást. A könyvelőnek mégsem sikerült egészen jó hangulatra deríteni a társaságot, mely valamelyest nyomasztott volt, és gyakran percek teltek el, hogy bárki megszólalt volna. Amikor a gazda felemelkedett, és bejelentette az összejövetel végét, a társaság feloszlott. A fiatalok távoztak, és Werner is elindult, hogy gondoskodjon a szolgáltnak, cselédlányoknak és háziaknak szánt pénzajándékról. Az öreg

Andreasra néhány aranypénzzel gondoltak. Egy órával később Fritz elköszönt, arra hivatkozva, hogy sürgős dolga van Kis-Radecken.

– Még ma? – kérdezte Bodo.

– Egy gabonakereskedő jelezte érkezését. Az illető itt utazik át a környékünkön. Nem utasíthattam el, és nem is várakoztathattam meg.

– Akkor legalább vacsorára gyere vissza, és kísérd haza a koszorúslányt!

– Ennek semmi akadályja.

Elhagyta a szalont, felült a lovára, és elvágtatott. Christine még maradt. A kertben kávéztak, majd sétáltak, mivel estefelé pompás volt az idő. A könyvelő is megjelent ismét, elmesélte az emberek boldog meglepődését, és az öreg Andreas pátoszát, aki úgy viselkedett, mintha ő maga lenne a gazda, amint kiosztotta az adományt, amit hangos „éljen Andreas!” kiáltással köszöntek meg neki.

– A jó öregnek – szólalt meg Bodo – egyre nehezebb lesz ellátnia szolgálatát. Nyugdíjazni fogom.

– Ezzel megbántaná őt, Granfeldt úr – vélekedett Werner. Még mindig a legrátermettebbnek tartja magát a birtokon.

– Valóban – mondta Marie –, mindig nehezemre esik valami szolgálatot kérni tőle, hiszen háromszor annyi idő, mint amennyi én vagyok.

– Hány éves az Andreas? – kérdezte Christine.

Werner válaszolt:

– Andreas hatvanhét vagy hatvannyolc éves lehet. Amikor Hauswald tanácsos szolgálatába léptem, a komornyik már meglett férfi volt. Ó, még igen jól emlékszem rá. Annak idején az egész háztartást ő irányította, és a tanácsos minden ügyben kikérte a véleményét. Andreas persze megtartotta gazdájának némely sajátos tulajdonságát, de mégiscsak egy hűséges, jóságos lélek, aki hosszantartó szolgálatait után méltó egy nyugodt öregségre.

– Werner! – szólalt meg a gazda. – Az öreget ki fogom nevezni udvarmesternek, hogy levehesse a livrét.

– Ez jó ötlet. Ha Andreasnak előléptetés miatt kell feladnia jelenlegi posztját, az hízélgő lesz számára. Valamiféle hatáskört meg ki lehet találni számára.

Megbeszélték az ügyet. Megállapodtak abban, hogy a kinevezését Marie közölje vele, még most, az esküvő napján.

– Ez lesz az új úrnő első hivatali megnyilvánulása – fűzte hozzá Bodo, aki karján vezette feleségét.

A társaság visszatért a szalonba, hogy véghez is vigyék a kis ünnepséget. Werner előkerítette az öreget a konyhából, ahol a vacsora feltálalásának előkészületeit irányította. A könyvelő kézen fogva vezette be a szalonba. Andreas jól megtermett aggastyán volt, de telt orcájának pírja miatt fiatalabbnak látszott. Csak homályos, mattnak tűnő szemei árulkodtak a koráról. A rég letűnt időkre emlékeztető fehér nyakkendője, zsabója és fehér mellénye rendkívül tisztán volt tartva. A nagy, ezüstgombos, világosbarna livré kissé már szűknek bizonyult rajta. Az öreg az ünnepség felmagasztalása érdekében mindent megtett, fekete térdnadrágot, fehér harisnyát és csatos cipőt öltött magára. Így állt meg kihúzva magát a házaspár előtt.

– Mit parancsol, Granfeldt úr? – kérdezte szertartásosan.

– A feleségem, kedves Andreas, mondani óhajt valamit magának.

És Marie közölte vele udvarmesterré történő kinevezését.

– Így kettős ünnep ez a mai nap – fejezte be. – Különösen nagy örömet jelent számomra, hogy éppen ezen a napon fogadhatja hűséges szolgálatainak jutalmát. A számomra oly fontos mai nap így még nagyobb jelentőséget kap.

Andreas néhány pillanatig szótlanul állt ott.

– Madam Granfeldt – dadogta megindultan –, nagy jóindulatot tanúsít irántam. Bár többé már nem vagyok fiatal, de erőim

még nem gyengültek, és derekasan ki tudom venni részem a munkából.

– Ezt tudjuk, Andreas. A háztartásunk most kibővül, szükségünk van egy udvarmesterre, ki kell terjesztenünk a hatáskörét – mondta a gazda. Ön fogja ellátni mostantól a teljes háztartás felügyeletét, és csak a feleségemnek kell engedelmeskednie, aki minden szempontból támogatni fogja. Mindezekért kétszáz tallér lesz a fizetése.

A könyvelő kezét nyújtott neki.

– Gratulálok önnek, udvarmester úr!

Christine is közeledett hozzá.

– Fogadja jókívánságaim, udvarmester úr!

– Köszönöm, nagyon köszönöm! Granfeldt úr, nem is vagyok most annyira büszke. Istenemre mondom, hogy nem szívesen veszem le a livrét, melyet megkedveltem az ötven év során, amióta hordom, és igen értékes lett számomra...

– Ötven éve! – kiáltottak fel csodálkozva a többiek.

– Éppen ma van ötven éve, hogy Hauswald úr szolgálatába léptem.

– Pont ma? – kérdezte Marie.

– Igen, ma, az esküvőjük napján.

– Andreas – szólalt meg neheztelve a gazda –, és még csak nem is utalt rá!

– Elnézését kérem Granfeldt úr...

– Különös jubileumot ünnepel ma. Haragszom magára, Andreas, mert nem említette meg!

Újabb jókívánságok hangzottak el. A könyvelő rövid beszédet tartott, és dicsérte hűséges szolgálatát, ami mellett ilyen hosszú ideig kitartott, majd átölelte őt. Bodo szívélyesen rázogatta mindkét kezét. Marie maga hívta össze gyorsan azokat a háziakat, akik a közelben tartózkodtak, aztán ismét kifejezte elismerésüket, majd felszólította a jelenlévőket, hogy a továbbiakban „udvarmester”-

nek szólítsák, és mindenkit meghívott vacsorára, amit az ünnepelt ad. Ez az esemény felvidította az esküvői ünneplést, és többrétegűvé tette. Marie és Christine azonnal intézkedni kezdtek. A konyha és a pince bőséges készletekkel rendelkezett, nem volt nehéz telehordani az asztalt ételekkel és italokkal. Werner, a könyvelő félrevonta az öreget, aki kábultan figyelte a sürgölődést.

– Andreas – suttogta –, szerezzen örömet a gazdának.

– És hogyan tehetném azt?

– A legegyszerűbb módon. Granfeldt úr azzal akarja megtisztelni, hogy levetheti a livrét... Tegyen eleget a kívánságának! Ha hiányos a ruhatára, akkor felkínálom a sajátomat.

– Ó, hát van nekem elég ruhám, Werner úr! – válaszolta az aggastyán, akinek élénken kezdtek csillogni a szemei. – Akár háromszor is át tudok teljesen öltözni, hiszen tudja, hogy Hauswald úr rám hagyta a teljes ruhatárát.

– Akkor jöjjön hát.

– Hová?

– Vezessen a szobájába!

– Minek?

– Segítek átöltözni.

A két aggastyán eltűnt. A szalonban nagy volt a sürgölődés, amit maga Granfeldt irányított. Marie és Christine a konyhában foglalatoskodott. A cseléd lányok tányérokat, hideg ételeket, borospalackokat és poharakat vittek a helyszínre. Valamennyien igyekeztek örömet szerezni az új udvarmesternek. Braun kertész Richarddal együtt eltűnt, hogy virágcsokrot kössenek. Az udvaron megálltak a szolgák, és az eseményről társalogtak. Ők is meghívásra vártak, melynek híre már elterjedt.

Így telt el egy órácska. Ekkor valamennyiüket behívták a szalonba. Munkások, szolgák és cseléd lányok tisztelettudóan lépték át a küszöböt. Csodálkozó tekintettel nézték a hosszú, hideg ételekkel, poharakkal és palackokkal zsúfolt asztalt, melynek végén virágokkal díszített karosszék állt, ugyanaz, amit Christine a

mennyasszonynak díszített fel. Most a jubiláló öreg megtisztelő helye lesz. Granfeldt, Marie és Christine az embereket asztalhoz szólították, hogy foglaljanak helyet, ami rövidesen meg is történt. Pirosposzgás cselédnányok és szolgák, valamennyien vasárnapi ünneplőben, tarkabarkán ülték körül az asztalt. A kerges kezű, idősebb munkások külön csoportot képeztek. Valamennyi tekintetben öröm csillogott, sóvárgás a finom ételek iránt, amilyeneket még sohasem tálaltak eléjük. Az asztaltársaság megható, szinte felemelő látványt nyújtott. Most a gazda szolgálta ki az embereit, akik egész évben érte dolgoztak, és éppen ma, az esküvője napján! A fiatal, elbűvölő felesége hűségesen állt mellette, rendelkezett, ha szükségesnek tartotta, és halk, barátságos szavakkal biztatta azokat, akik tiszteletből nem mertek közeledni az asztalhoz. Christine mindenhol jelen volt, de elsősorban a cselédnányok körül, akik közül többen együtt jártak vele iskolába. Nem nehéz elképzelni, hogy a kis-radecki udvarmester szépen kidekorált lánya, aki ezen a napon koszorúslányként szerepelt, általános érdeklődést keltett. Christine barátságosan és leereszkedően viselkedett, szorongatta barátnőinek érdes kezeit, és hogylétük iránt érdeklődött.

Hirtelen kinyílt a szalon ajtaja. Werner bevezette a jubilálót.

Nehéz lett volna ráismerni, ha keblét nem díszíti egy nagy virágcsokor.

Andreas aranygombos barna frakkot viselt, melynek szabása már réges-régen kiment a divatból. Fehér, de enyhén sárguló mellényének magas, kötött gallérja volt, mely túlnyúlt a kabátján. A fehér nyakkendő és zsabó ugyanaz volt, amit az öreg napközben is viselt. Fekete kasmírnadrágja szűken simult a lábaira, és térd fölött végződött. A csillogó csizmaszárak és a nadrág között fehér harisnyát viselt, melyet csillogó csatok tartottak. Az öreg, külön Hauswald, akire a fiatalok még emlékeztek, úgy tűnt, mintha kiszállt volna a sírjából. Semmi más nem hiányzott, csak az alacsony, széles karimájú kalap és a hosszú nádpálca, amivel a lármázó iskolásokat, azok legnagyobb rémületére, Hauswald gyakran utasította fenyegetőzve rendre.

Az asztaltársaság felemelkedett, és együtt éljenezte a gazdával annak hűséges szolgáját.

Andreas képtelen volt válaszolni, hagyta, hogy történjék vele, amit Werner jónak tart. Ő pedig a jubilálót a tiszteletbeli helyre vezette. A gazda fogta aranyóráját láncsal együtt, és Andreas felé nyújtotta.

– Az udvarmesternek – mondta közben –, ügyelnie kell a rendre és pontosságra. Mindig tudnia kell, hányat kondult a harang. Fogadja el tőlem ezt az órát, udvarmester úr, emlékként a mai napra, és órájának mutatója emlékeztesse gazdáját arra, hogy milyen vidám és boldog órákat élt meg ezen a napon!

A láncot az öreg nyakára tette.

Ekkor Andreas felemelkedett, és hangosan így szólt:

– Köszönöm, Granfeldt úr, ezerszer köszönöm! Ahányszor erre az órára nézek majd, mindig emlékezni fogok a jóságára, és ezért sohasem fogom elfelejteni, hogy mivel tartozok önnek. Éljen a gazda és fiatal felesége!

Hatalmas éljenzés követte szavait.

Ekkor elkezdődött a lakoma.

Granfeldt félrevonult a könyvelővel.

- Werner, nehéz út áll előttem.
- El tudom képzelni, hová indul.
- Maradjon itt az emberekkel!
- Szívesen!
- Senkinek sem kell tudni róla, hová megyek.
- Bízva csak rám, kedves uram.
- Gondoskodjon róla, hogy jól szórakozzanak az emberek.
- Semmiben sem lesz hiány.

Marie néhány szót váltott Christinével. A két barátnő elvált, miután megcsókolták egymást. Richardnak szóltak, hogy maradjon Christine és Werner társaságában.

Öt perccel később a házaspár elhagyta a házat, átmentek a par-
kon, és a kapun kilépve a falu felé vezető útra tértek rá.

Marie egyszerű szalmakalapot és könnyű, sötét színű kabátot
viselt.

Már alkonyodott. Szép, langyos őszi este kezdett leszállni a
földre, ahol vasárnapi csend honolt. A jobboldalon messzire ki-
terjedő szántóföldek szürkésfehéren fénylettek, ameddig a szem
ellátott. A légkör nyugodt volt, a fákon, melyek imitt-amott ma-
gányosan álltak az út mentén, egyetlen levél sem rezdült. Embert
sehol sem lehetett látni, úgy tűnt, mintha kihalt volna a környék.

– Nos, Marie – szólalt meg Bodo, karját magához szorítva –,
most már a feleségem vagy. Bármennyire is igyekszik odaát a
plébános, kapcsolatunkat már nem akadályozhatja meg, melyre az
egyház a mai napon áldását adta.

– Bodo, nagy elégtételt szerezteél ezzel nekem ...

– Csak akkorát, amennyivel tartoztam neked, drága, kedves
feleségem!

Marie oldalra fordítva fejét, izzó ajkát csókra kínálta.

– Csak nem sírsz, Marie?

– Képtelen vagyok visszatartani könnyeimet.

– Azt mondják, hogy a mennyasszony könnyei az esküvő
napján nem sok jót jelentenek. Szedd össze magad, Marie!

– Szegény Sidonie gondolatban annyira itt lebeg előttem.
Úgy tűnik, mintha őt magát is látnám, és hallanám lágy hangját.

– Ó, Sidonie! – sóhajtott fel a férj. A jóságos Sidonie saját
képmását hagyta hátra itt nekem tebenned, Marie! Olyan, mintha
ő maga karolna belém, mintha őt csókolnám meg...

– Azért, mert áldása itt nyugszik rajtunk! Az ő szellemében
cselekszünk, és tiszteljük emlékét.

– Azzal, hogy hűségesen és bensőségesen szeretjük egymást,
ahogyan ő akarja. Gondolják csak nyugodtan az emberek, hogy

hálátlanok vagyunk, mi azonban tudjuk, hogy mit teszünk, és mi az, amit felelősséggel vállalhatunk.

Csendben bandukoltak tovább.

Nemsokára a temetőhöz vezető lépcsőhöz értek.

– Már kezd sötétedni! – vélekedett Marie.

– Félsz talán?

– Nem, ó semmiképpen! Csak azért ragadott magával a szorongás, mert ilyen későn sohasem jártam a temetőben.

Mindkét kezével körülfogta férje karját, és hagyta magát felvezetni a lépcsőkön. Felértek, és ott terült el előttük a halál kertje a sírhantokkal. A kis kápolna is olyannak tűnt, mint egy nagyobb síremlék, melyen a tompa torony képezi az emlékművet. A toronyóra nyolcat ütött. Közben hallani lehetett az öreg óramű fogaskerekeinek nyekergését, és a kalapács zaját, amely megérintette a harangot. Az iskolaház nem volt látható, mert a templom mögött helyezkedett el. Az esti csend itt még nagyobbnak tűnt. Mélységes, szinte rejtélyes volt a nyugalom. A magasba emelkedő fák a sírokra letekintő merev, fekete csoportoknak tűntek. Egyes síremlékek fehéren meg-megvillantak az egyre fokozódó sötétségben. A mélykék égen milliárdnyi csillag villogott, tulajdonképpen anélkül, hogy fényt is sugároztak volna a föld felé. Úgy tűnt, mintha visszahúzódtak volna, hogy ne törjék át a sötét fátylat, mely a holtak nyughelyeit borítja.

Bodo a feleségét a földbirtokosok sírhelyeihez vezette. Néhány oszloppal díszített fal előtt helyezkedtek el a sírok, alacsony kerítéssel körülvéve. Sidonie sírhantján már kikelt a fű, melyből a félhomályban kiviláglott a fehér alabástromkereszt. A házastársak letérdeltek a kerítés előtt, és imádkozni kezdtek. Marie hangosan elsírta magát.

– Ne tagadd meg az áldásodat tőlem, megdicsőült barátnőm! – suttogta. – Anyai jóssággal fogom felnevelni a fiad, és hűségesen szeretni fogom a férfit, akit te is szerettél! Ámen!

Bodo hallotta az elhangzottakat.

– Ámen! – mondta ő is.

Felemelkedett, és Marienek is segített felállni.

– Nézd csak azt a koszorút! – suttogta.

– Hol?

– A kerítésen. És ott van egy másik is...

– Vajon ki hozhatta?

– A kertésznek hidegtűrő virágokat kellene kihoznia.

– Talán Christine utasította őt erre.

– Amit mi elmulasztottunk, azt megtette idegen kéz.

Bodo figyelmesen vizsgálgatta a sírt. Csak most vette észre, hogy az alabástrom kereszt sérült, ami nem lehetett véletlen, minden bizonnyal egy elvetemült kéz műve volt. A földbirtokos megpróbálta leküzdeni döbbenetét. Felfedezését titokban akarta tartani fiatal felesége előtt, azonban Marie is észrevette, hogy a kereszt egyik karja a sírhanton hever. A látványtól rémülten felkiáltott.

– Nézd csak! – kiáltotta, arrafelé mutatva.

– Gyere Marie, nem jó tovább maradnunk.

– De győződj meg róla te is, Bodo!

– A sötétségben másként látszanak a tárgyak... A szem nem képes jól megkülönböztetni...

– Tehát már te is felfedezted a gaztettet...

– Készítettetek majd egy új, még szebb emlékművet.

– És pont az esküvőnk napján követték el... Bodo, ez rossz előjel!

– Ki fogjuk deríteni, ki lehet az elvetemült, akinek nem szent a holtak nyugalma. Gyere Marie, kövessél!

A temetőt a mezőtől elválasztó sövény levelei megzizzentek, mintha valami vad törne utat magának. Aztán megint csend lett. Marie rémülten kapaszkodott férje karjába.

– Ki van ott? – kiáltotta hangosan Granfeldt.

Válasz nem érkezett. Kiáltása elhalt a mező tágas terében.

A zaj megint hallható volt, most erősebben, mint előbb. Úgy tűnt, mintha ágak törnének. Szemeik azonban élőlényt nem fedeztek fel.

– Ki van ott? – ismételte meg Bodo az előbbi kérdését.

Derűs nevetés volt a válasz.

Marie rémülten összerezsent. Férje a sövényhez akart menni, Marie azonban erővel visszatartotta.

– Átkozott, gazember! – kiáltotta Bodo haragosan.

– Te vagy a gazember! – válaszolta egy hang. Nem csak a sírt, egy angyal emlékét is meggyaláztad!

– Nyomorult!

– Az elégtétel nem fog elmaradni! Imádkozzál éjjel-nappal! Nem fogod elkerülni az ég büntetését!

Aztán minden elcsendesült.

– Egy örült tombolja ki itt magát – mondta Bodo, aki bátorsága ellenére mégiscsak csendesen reszketett. – A jelenetet talán valamelyik ellenségünk adta elő, akinek a keblét az irigység rágja.

Marie alig tudott talpon maradni. Az inspektor hangját vélte felismerni. A szenvedélyes, és túlfeszült emberről minden elképzelhető volt.

Bodo erélyesen magával vonszolta az ingatag lábakon álló feleségét. Megkerülve a templomot az iskolaházhoz értek. A Strassberg által lakott szoba két ablaka világos volt. Bekopogott. Gottlieb kinyitotta az egyik ablakot, és meglepődve kérdezte, ki keresi ilyen későn.

– Granfeldt vagyok, a földbirtokos.

Gottlieb gyorsan ellépett az ablaktól, és kinyitotta az ajtót.

– Mivel szolgálhatok, Granfeldt úr? – kérdezte buzgón.

– Megrongálták az alabástromkeresztet a síron.

– De hisz ez lehetetlen, kedves uram!

- Pedig úgy van, ahogy mondom. A pázsit is fel van tépve.
Gottlieb úgy megdöbbszent, hogy alig tudott szóhoz jutni.
- Granfeldt úr – dadogta –, ez olyan bűncselekmény, melynek elkövetőjét nem lehet eléggé megbüntetni.
- Nem tűnt fel valami gyanús dolog?
- Nem! Már hat óra óta itthon vagyok.
- Egy szolgálatra kérem, Strassberg úr, amit erőmhöz képest meg fogok fizetni.
- Rendelkezzen velem, kedves uram, mindenre hajlandó vagyok.
- Figyelje meg a sírt, amennyire lehetséges, és számoljon be nekem minden eseményről, amely kapcsolatban lehet a gáztettel. Figyeljen meg mindenkit, aki belép a temetőbe, szondázzon a környezetében! Itt lakik a temetőben. Alapos okom van rá, hogy az elkövető személyét egyelőre ne hozzuk nyilvánosságra. Ma este, és az éjszaka folyamán is figyeljen!
- Bízson bennem, Granfeldt úr! – biztosította őt Gottlieb. Mindent megteszek azért, hogy a szolgálatára lehessenek.
- Számíthat a hálámra. Jó éjszakát!
- Jó éjszakát!

A fiatal házaspár elhagyta a temetőt.

Gottlieb nem ismerte a félelmet. Azonnal megkerülte a kápolnát, felkereste a földbirtokos által fenntartott sírhelyet, és látta, hogy a súlyos keresztet tényleg szétverték. Az egyik karja a sírhant mellett hevert. A másik kar feltehetően ellenállt a rá mért súlyos csapásoknak, csak csorbulások látszottak rajta. Gottlieb felvette a letört követ, és bevitte az iskolaházba. Ezzel mérsékelni akarta a feltűnést. Az alig volt feltételezhető, hogy az elkövető még ezen az éjszakán visszatér. Az iskolamester becsukta az ablakot, egy ideig még könyvet olvasott, majd lefeküdt, miután berekesztelte az ajtót.

Bodo és Marie igyekeztek visszaérni a birtokra. Áthaladtak a parkon, és felértek a bejárathoz, ahol néhány pillanatig megpihentek. A szalon nagy ablakain kiszűrődő fény tompán megvilágította a verandát.

– Marie, arra kérlek, mutass nyugalmat és összeszedettséget! A gatzett rejtélye rövidesen ki lesz derítve. Az a tény, hogy a temető szent helyét használják arra, hogy kárt okozzanak nekünk, olyan körülmény, ami utal az elkövetőre.

– Kire gyanakszol? – kérdezte Marie, homlokát és szemeit törölgetve.

– A plébános elkeseredetten haragszik ránk...

– Olyan messzire menne ez az ember, hogy képes lenne ilyen kicsinyes bosszúra?

– A gyengéinkre épít. Benned az előítéletek miatt akar félelmet kelteni, már esküvőnk napján elülteti a magvakat, amelyek később szomorú gyümölcsöt teremnek. A lerombolt kereszt elegendő indíték lesz a parasztok számára a pletykához, és táplálja babonáikat. Marie, gondold végig értelmesen...

– Bodo, hiszen senki sem tudhatta, hogy ma meglátogatjuk Sidonie sírját.

– De sejteni lehetett! Majd meglátod, hogy igazam van. A házasságunk sokaknak tüske a szemében. Most már ne kínozzuk magunkat további feltételezésekkel...

– Kedves barátom, a hang, mely hozzánk szólt, nem tűnt ismerősnek neked?

– Nem!

– Úgy tűnik, elváltoztatta a hangját.

– Ez igazolja a feltételezésemet. És te, Marie, felismerni vélted a hangot?

– Nem! Egyáltalán nem! – válaszolta hevesen. Lehet, hogy neked van igazad. Menjünk be a szalonba! Már nagyon szeretném látni Richardot.

Az emberek már távoztak, befejezték a vacsorát. Werner azon a véleményen volt, hogy az új házásoknak pihenésre van szükségük. A szolgák közül néhányan igen derűs hangulatban távoztak. Az új udvarmester is visszavonult. A fárasztó nap után nyugalomra volt szüksége. Christine, Werner és Richard magukra maradtak a szalonban, ami közben már rendbe is lett téve. Marien tekintete hiába kereste az inspektort. Gyanúja egyre fokozódott. Úgy érezte, hogy Fritz, akinek visszautasította szerelmét, keserű ellenségévé vált. Csak nagy nehézségek árán volt képes elfogulatlannak látszani, és részt venni a társalgásban, amit a derűs könyvelő kezdeményezett. Fritz negyedórával később jelent meg. Magára kényszerített derűvel üdvözölte a többieket, előnyös üzletről kezdett magyarázni, amit megkötött, majd megkérte Christinét, késüljön, mert indulnak hazafelé.

Christine engedett a kérésnek. Werner intézkedett, hogy előálljon a kocsi. Negyedórával később Fritz és Christine elhajtottak. A könyvelő is elköszönt. Az ifjú házások magukra maradtak.

– Végre! – szólalt meg Bodo. – Most már fellélegezhetek. A mai nap, amit a legnagyobb békességben szerettünk volna megünnepelni, meglehetősen zűrösre sikerült. Most már szívből kívánom a pihenést. Hál’ istennek, a vihar is elmúlt.

– Nyugtunk lesz most már végre? – kérdezte Marie.

– Kisebb kellemetlenségek még lesznek. Mibennünk, magunkban jó a helyzet. Minden más meg nem érdekel bennünket.

A gazda a budoárba kísérte ifjú feleségét, amely mint tudjuk, a ház első emeletén volt.

Ez volt Bodo Granfeldt és Marie esküvőjének napja.

A plébános és az iskolamester

Gottlieb Strassberg hiába igyekezett nyomára jutni az elkövetőnek, aki megszenstelenítette Sidonie sírját. Egy héttel később új kereszt állt a pompás őszi virágokkal teleültetett sírhanton. Ezek is érintetlenek maradtak. Az eset valahogy mégis köztudottá vált, és a parasztok úgy vélekedtek, hogy az alabástromkereszt saját magától hullott darabjaira, mert véleményük szerint a hirtelen házasság bizonyára sértette a sírban nyugvó első feleséget. A földbirtokos második házassága ennek következtében sohasem lehet boldog, és a plébános helyesen tette, hogy elutasította a házasságot. Amit a paraszti okoskodás kiagyalt, azt a babona színesre festette. Nemsokára híre terjedt, hogy Sidonie szellemét, mely nem talál nyugalmat, látták a temetőben. Az iskolamester, akit gyakran megkérdeztek, természetesen válaszolt. Indoklása azonban nem talált meghallgatásra. A parasztok úgy vélték, hogy el kell hallgatnia a történeteket, mert állása a földbirtokostól függ.

A kísértettel kapcsolatos történet közben nem okozott gondot a fiatalembernek. Voltak más ügyek, éspedig igen reálisak, amelyek komolyan nyomasztották a szívét.

Beköszöntött az őszi, a levelek megsárgultak, a gyümölcsök leszüretelése befejeződött. A földeken betakarították a gumós terményeket, a tarlókat felszántották. Hajnalonként és esténként sűrű köd jelent meg, mely szürke fátyolként borult a tájra. Az időjósok, a juhászok és tehénpásztorok kemény telet jövendöltek. Már október végén igen hideg volt. A gyümölcsfákat őrző csősz szalmakunyhóját Kleemann papa kertjében már elbontották, és a földek felé vezető kertkaput ismét ki lehetett nyitni, mert Lizácska megkérte apját, húzza ki a szögeket, hogy végre ismét a rövidebb úton indulhasson a templom felé.

A lombkoronákon már ritkultak a levelek, de a szerelmesek légyottjához még megfelelő volt, mivel a lelógó ágak az alkonyatban elegendő védelmet nyújtottak.

Az egyik este Gottliebet látjuk az úton, a kert felé igyekezve. A hold már felkelt, a leereszkedő köd alacsonyan lebegett a föld

felett. Világos volt és hideg. A fiatalember lassan haladt, gondolataiban mélyen elmerülve.

- Gottlieb! – kiáltott felé egy halk hang.
- Ah, Lizácska!
- Csak nem akartál túlmenni a kapun?

Így szólt hozzá Lizácska, zajtalanul megnyitva a kaput.

– Majdnem továbbmentem, mert nem figyeltem a sövényre, mely levéldísz nélkül egészen másképpen néz ki. Jó estét, kedves gyermekem!

Karjaiba zárta, és hosszasan megcsókolta a száját és orcáit is.

- Hogyan érzed magad ma, Gottlieb?
- Ah, olyan nehéz a szívem.
- Miért, mi történt?

Személyesen fordultam a felettes hatósághoz, kérve végleges alkalmazásomat. A határozat azonban még mindig nem született meg. Ez nem jó jel.

– Ó istenem, apám is így vélekedik! – sóhajtott fel a fiatal lány. Olyan kezek játszanak közre odafent, melyek hátráltatni akarják az alkalmazásodat.

- Ebben már én sem kételkedek.
- Milyen a kapcsolatod a plébánossal?
- Azt hiszem nem állunk a legjobb lábon.
- Csak hiszed?
- Nem tesz semmit keresztbe, mindig barátságos, ahányszor csak találkozunk, de mégiscsak Friederike Haas unokafivére, aki teljesen feleslegesen megint felbukkant az iskolaházban.

Lizácska képtelen volt elrejteni rémületét.

- A hórihorgas Friederike megint megjelent?
- Tegnap este érkezett, elmondása szerint azért, hogy idős nénikéjét ápolja, aki állítólag betegeskedik, látszólag azonban

teljesen jól van, ahogyan különféle szempontok alapján meg tudom ítélni. Ennek a nőnek a közelsége igen terhes a számomra.

– Ezt el is hiszem, Gottlieb, de viseld el a kedvemért, nehogy veszekedés legyen a vége.

– Én biztos, hogy nem fogom megzavarni a nyugalmat, már apád miatt sem, akinek szavamat adtam.

– Ó, Gottlieb, mi lesz, ha nem fognak alkalmazni?

– Akkor el kell hagynom az iskolaházat, vissza kell térnem a városba, ahonnan jöttem.

– És velem mi lesz?

– Maradsz a szüleidnél.

Lizácska a köténye sarkával törölgetni kezdte a szerelmétől való elválás gondolata miatt előtörő könnyeit. Szegény Gottlieb szíve annyira ellágyult, hogy ő is sírni kezdett.

– Hát semmit sem lehet tenni? – kérdezte a lány zokogva. – Ne lenne semmi megoldás?

– Nekem semmi sem jut eszembe! Más lehetőségem nincs, mint nyugodtan várni, és pontosan ellátni a szolgálatomat. Úgy tűnik, a település által benyújtott petíciót aligha veszik figyelembe. Az én beadványomra még kevésbé lesznek tekintettel.

– Figyelj csak, Gottlieb, van egy ötletem.

– Hallgatlak, Lizácska.

– Apám még mindig nem akarja elhinni, hogy a plébános ne akarná a javadat.

– Én is alig tudom elképzelni, hogy egy egyházi ember barátságos képet vág, miközben az ember háta mögött ellenségesen viselkedik. Persze minden a legközelebbi előjárómon múlik, és ha a plébános azonos véleményen van a településsel, a kinevezés sem maradhat el.

– Ezt én is így gondolom. Gottlieb, győződj meg közvetlenül a plébános állásfoglalásáról, akiben a magam részéről nem bízok meg. Ennek az embernek olyan sajátos a tekintete. Már abba is

beleborzongok, ha meglátom a hórihorgas alakját. Ha pedig megszólal, mindig úgy tűnik számomra, mintha prédikálna.

– Nos, Lizácska, mit kéne tennem a véleményed szerint? – kérdezte a fiatalember, megragadva a lány kezét.

– Mégiscsak egy okos ember vagy, Gottlieb, jól beszélsz, mintha könyvből olvasnál, és elég bátor is vagy. Menj el Nagy-Widebornba, kérdezd meg komolyan a plébánost, és minden bizonnyal meg fogod tudni, hogy miként kondul a harang.

– Mintha a lelkemből beszélnél, kedves Lizácska! Már én is gondoltam erre. Holnap reggel rögvest át is megyek Nagy-Widebornba.

– Adja Isten, hogy jó hírrel térj vissza!

– És mihez kezdünk, ha rossz hírt hozok?

– Erről egyelőre fogalmam sincs.

– Lizácska, ha el kell szakadnunk egymástól...

A lány hevesen megborzongott.

– Ne mondj ilyeneket, hiszen ez túl rémes lenne! Ó, istenem, az apám olyan gazdag, nincs is szüksége olyan vejre, akinek bármiféle állása lenne... Egyszerűen ideköltözhetnél hozzánk, és segíthetnél a gazdaságban, az iskolamesterséget meg nyugodtan a szegre akaszthatnád, és mezőgazdász lehetne belőled... Van elég tennivaló a házunk körül... Több pénzre pedig már nincs szükségünk, bőven elég, amennyi van. Gottlieb, én itt hagyok mindent, és veled megyek, ha apám nem hajlandó összeadni bennünket. Minél többet gondolkodok a helyzetemen, annál inkább arra a meggyőződésre jutok, hogy az emberek borzasztóan bánnak egymással. Granfeldt úr másként csinálta... Egyáltalán nem törődött a szóbeszéddel, és feleségül vette Marie Selliget, akit szeret. Most már a felesége, és boldogságban élnek. A kísértetekről szóló mendemonda ugye nem igaz?

– Ostobaság! – mormolta Gottlieb.

– Te láttad a megboldogult Granfeldt asszonyt a temetőben?

– Épeszű ember előtt nem jelenik meg ilyen jelenség.

– De az éjjeliőr, aki egyúttal sírásó is, állítólag mégiscsak látta. Ott álltam a közelében, amikor apámnak mesélte. Az öreg Stopp esküdözött, hogy egy fehér alak üldögélt a sírhanton, amikor arra járt a kerítés mellett, mert éjszakai őráratra indult a faluban. Jóllehet apám a fejét csóválta, de nekem mégiscsak úgy tűnt, mintha elhinné neki a történetet.

– Ki tudja, mit látott az öreg! Én nem hiszek ebben, és ha okos vagy, Lizácska, hagyd csak a babonás embereket, mondjanak, amit csak akarnak, nemsokára úgyis elcsendesednek. Tegnap az iskolában beszéltem a babonáról, és azt tanítottam a gyerekeknek, hogy kísértetek és szellemek nincsenek. Várjál még egy-két hétig, és a jelenség, amit az éjszakai őr látni vélt, feledésbe fog merülni!

– Ó, jaj, már mennem kell! – sóhajtott fel Lizácska, kedvese keblére vetve magát.

– Ha apád tudná, Lizácska, mennyire szeretlek, nem vonakodna tovább, hogy hozzám adjon feleségül.

– Várj csak, megfelelő időben majd megmondom neki! Muszáj megtudnia, hogy milyen nyomorulttá tesz, ha elszakít tőled. Egyébként egyelőre még nem tudja. Menj el holnap a plébánoshoz, és este ugyanebben az időben gyere ismét, és mondd el a híreket! Várni foglak, semmiképpen se maradj el!

– Hát képes lennék távol maradni tőled? – kérdezte Gottlieb fájdalmas hangon. – Csak ha meghalnék hazafelé tartva Nagy-Widebornból.

– Isten őrizz! – suttogetta a lány.

– Biztos lehetsz benne, jönni fogok, hogy elmondjam, szeretlek, utolsó leheletemig.

– Ó, Gottlieb, képtelen vagyok élni nélküled, belehalok a félelembe, ha nem érkezel meg időben.

– Ne félj semmitől, szerelmem, hűséges maradok hozzád mindhalálig!

– Drága Gottlieb!

A lány szenvedélyesen megcsókolta, majd kibontakozva karjaiból, eltűnt a lugasból. Gottlieb gondosan becsukva maga mögött a kaput, elindult a falu felé.

– Ah – sóhajtott fel –, hogyan fog végződni mindez! Megfelelő a képzettségem, megszereztem az egész település bizalmát, kellőképpen el tudom látni a beosztásom, és erre kicsinyes intrikákkal kerülök szembe, melyek a boldogságomra törnek. Többé már nem is lehet számítani az emberek józanságára. Mindenki a saját céljai érdekében jár el, az egyik igyekszik kárt okozni a másinak, ha érdekei úgy kívánják. Holnap mindenképpen elmegyek a plébánoshoz.

Lizácska az udvaron megállt a konyhaajtó mellett. Köténye sarkával letörölte könnyeit, és megigazította a homlokán összekuszálódott haját.

– Nem az én hibám – suttogta –, hogy a szüleim háta mögött vagyok kénytelen találkozni Gottliebbel, de nemsokára mindent be fogok vallani, aztán tehetnek velem, amit csak akarnak.

Felkapva egy edényt bement a konyhába, és tevékenykedni kezdett.

– Hol voltál, Lizácska? – kérdezte az apja, aki odalépve a tűzhelyhez meggyújtotta a pipáját.

– Dolgom volt odakint.

– Kész vagy veled?

– Igen!

– Akkor gyere be a szobába!

– Minek?

– Beszédem van veled.

– Tulajdonképpen még el akartam menni a boltoshoz.

– Holnap is megteheted, gyermekem.

– Nincs itthon cukor meg kávé.

– Akkor küldd el a cselédlányt!

- Olyan fontos?
- Azt hiszem, igen.
- Akkor hát rögtön jövök.

Az öregben fokozódott a gyanakvás.

– Azt szeretném tudni, miben sántikál ez a lány – mondta a feleségének, amint belépett a szobába. Most meg a boltoshoz akar menni... Anna, azt hiszem, van valami a háttérben.

Az asszony, aki szorgalmasan kötögetett, szemüvege felett ránézett, és így szólt:

- Mit gyanítasz, mi lehet a háttérben?
- Hát éppen ez az, amit tudni szeretnék.
- Lizácskának nincsenek titkos találkái.
- Az ördög bízson a lányokban...

– Ha lenne valami, már régen megmondta volna nekem. Egyetlen legényt sem ismerek, akivel hajlandó lenne találkozni.

– Történjék bármi, ma este tiszta vizet akarok tölteni a pohárba.

- Ezt persze megteheted.
- Aztán majd ahhoz kell igazodnia.

– Szerintem is ez a legjobb – vélekedett az anya. Csak ne heveskedjél, Ernst, beszélj nyugodtan a lányoddal, és magyarázd el neki az előnyöket.

– Így is fog történni, Anna, de te is támogassál, és segíts meggyőzni őt, amennyiben szükséges.

Kleemann pipázva fel-alá járkált.

- Ernst! – szólalt meg az asszony egy idő után.
- Mit akarsz, Anna?
- Nekem úgy tűnik, Lizácska ki nem állhatja az inspektort.
- Azért, mert értetlen gyerek.

– És te meg honnan tudod, hogy az inspektor kedveli a mi Lizácskákat?

– Én minden tudok, asszony! Ismerned kell engem. Semmibe sem szoktam belekezdeni, amiről ne tudnám, hogy jó vége lesz. Ma délben beszéltem az inspektorral.

– Csak nem kínáltad fel neki a lányod?

Az öreg megállt a felesége előtt.

– Anna, hát tényleg ilyen ostobának tartasz? Kleemann nem szorul rá arra, hogy felkínálja a lányát... Ehhez túl büszke, és elég gazdag. Az inspektor kapni fog a lehetőségen, ezt elég egyértelműen a tudomásomra hozta. A bátyjával egyáltalán nincs megelégedve, és ha ma képes lenne megválni tőle, akkor menne is. Ezt minden szavából kiértettem, amit mondott. Fritz bérbe akarta venni Kis-Radecket, Bodo viszont nem adja oda neki. Ez a vita alapja. Én pedig nem veszem zokon az inspektornak, hogy nem akar tovább a bátyja intézője lenni. Ő a legjobb mezőgazdász a környéken, és joga van elvárni, hogy szorgalmának nagyobb jutalma legyen, ezért önállóvá akar válni. Ó, ez az inspektor igen rátermett ember! Néhány éven belül a gazdaságunkból lovagi birtokot teremtene. Ma megvásároltam a szélmalom melletti nagy kaszálot...

– Végre megszerezted? – kérdezte meglepődve az asszony.

– Hát még nem teljesen biztos, de a molnár bele fog csapni a tenyerembe, mert pénzre van szüksége. Még száz tallér differencia van közöttünk. Amint mondtam, ez az üzlet létre fog jönni. Fritz Granfeldt is ott volt, amikor megtettem ajánlatom. Ő is a lelkére beszélt a molnárnak, aki a területet nem tudja kihasználni. A hazafelé vezető úton különféle tanácsokat adott. És, Anna, nekem megvan a magamhoz való eszem! Nem tanultam, de sok mindent megértek. Granfeldt nem feleslegesen figyelmes irántam. Csak meg kell előzőnöm, hogy Lizácska ostobaságot kövessen el.

– Csend, a lányod jön! Ernst, ne legyél rögtön olyan heves!

– Lizácska belépett.

– Nem kell a boltoshoz mennem, Mama? – kérdezte ártatlanul.

– Holnap reggel is ráérsz bevásárolni, gyermekem. Inkább fejezd be a megkezdett inget.

– Ahogyan akarod.

A lány fogta a kosárkát a varróeszközeivel, leült az asztalhoz, és nekilátott munkájának. Anne asszony gondosan közelebb tolta hozzá a lámpát. Kleemann egy darabig még fel-alá járkált, sapkáját egyik oldalról a másikra tolta, úgy tett, mintha még egyszer meggyújtaná a pipáját, holott az már rendesen égett, végül anélkül, hogy megszakította volna a járkálást, megszólalt:

– Lizácska, a Granfeldt inspektor feleségül akar venni téged!

Ezzel a nyilatkozáttal nyitotta meg a vitát, hogy a legrövidebb úton érjen célba. Egészen különös hatásra számított, és ezért oldalvást a lányára sandított, aki nyugodtan folytatta munkáját.

– Úgy? – kérdezte Lizácska közömbösen.

– Igen, az inspektornak nagy kedve van hozzá.

Lizácska fel sem nézve kérdezte:

– És az inspektor tudja, hogy nekem van-e kedvem hozzá-menni?

– Ezt feltételezi, gyermekem.

– No lám! Az ember még azt hinné, nagy szerencsének tartom, ha rászánja magát, hogy feleségül vegyen.

– Ez tényleg nagy szerencse!

– De nem nekem, tényleg nem nekem! Az inspektor úr csak ne képzeljen be magának semmit...

Kleemann erre megállt, kivette a pipát a szájából, és kényszeredett nyugalommal megkérdezte:

– Te lány, miért ne lenne ez szerencse neked?

– Azért, mert nem bírom azt az embert, annyira ellenszenvesnek tartom.

- És miért ellenszenves?
- Apám, már mondtam neked.
- Semmit sem mondtál... Miért nem tudod elviselni az inspektort, akit öregek és fiatalok egyaránt nagyra tartanak?
- Hagyd csak, apám, erről én nem beszélek szívesen.
- De én tudni akarom!

Lizácska hallgatott. A tűt a fény felé tartotta, hogy befűzzön.

- Ördög és pokol! – kiáltott fel Kleemann, lábával dobbanva.
- Tudni akarom! Mondd meg az igazságot, te lány!

Ő pedig áthúzta a cérnát a tű lyukán.

- Azért, mert vörös fejű! – válaszolta röviden.
- Hát ez mégiscsak túl galád megjegyzés!
- A vörös hajú emberek hamisak és alattomosak, nem szabad megbízni bennük... Te magad mondtad ezt a Christian szolgáról, amikor meglopott.
- Mit mondtam?
- Azt, hogy vörös fejűt soha többé nem fogsz alkalmazni, és a mama is egyetértett veled.

Kleemann zavarba jött. Emlékezett rá, hogy néhány évvel korábban haragjában elátkozta a vörös hajúakat.

- Ezt te nem érted, lányom – kiáltotta haragosan. Az is számít, hogy mennyire vörös az a haj. Az inspektor egyébként szőke.
- Nem így van, apám. Az inspektor rókavörös.
- Szőke! – kiáltotta erőteljes hangon az öreg. Én már csak tudom! A te véleményed meg nem számít. Engedelmeskedni fogsz apádnak, aki gondoskodik rólad. Ha Granfeldt nem lenne rendes ember, és ha nem lennének bizonyítékaim derék jelleméről, akkor szóra érdemesnek sem tartanám. Abban maradunk, hogy hozzámész az inspektorhoz!

Az öreg a homlokára tolta a sapkáját, néhány másodpercig lángoló tekintettel végigmérte a lányát, aztán kiment a szobából. Ez volt a szokása, ha időt akart nyerni, hogy összeszedje gondolatait.

Lizácska ekkor munkáját letette az asztalra. Képtelen volt tovább türtőztetni magát.

– Anyám – kérdezte zokogva –, mi jutott eszébe apámnak? Miért akar hirtelen arra kényszeríteni, hogy férjhez menjek? Az inspektorhoz nem megyek, még akkor sem, ha ez a halálomat jelentené!

Anne asszony remegő kézzel kötögetett, de erre ölébe ejtette a harisnyát.

– Lizácska – kérlete halkán –, légy őszinte hozzám, egészen őszinte... Tudod, hogy szívből szeretlek, és apád is igen kedvel...

– Nem, ő nem, különben nem kényszerítene olyan házasságra, ami nyomorulttá tenne!

És Lizácska forró könnyeket hullatott. Anyja igyekezett a kiállításba helyezett házasság előnyeit magyarázni, de Lizácska ezekkel nem értett egyet, maradt annál, hogy az inspektor ellenszenves neki, és inkább meghal, mintsem, hogy ennek az embernek a felelőse legyen. Anne asszony igen jószívű volt, aki a kikényszerített házassággal nem nagyon értett egyet. Egy ideig együttérzéssel nézte a sírdogáló lányát.

– Lizácska – szólalt meg aztán –, hát te tényleg ellenszenvesnek tartod az inspektort?

– Pontosabban nem tudom leírni neked, anyám! Már attól is végigfut rajtam a hideg, ha a nevét hallom. Granfeldt soha nem szólt hozzám egy rossz szót sem. Egyszerűen nem tudom elviselni őt, és erről nem tehetek. Miért kéne nekem pont ahhoz hozzámenem, akit apám kinézett nekem? Engem meg se kérdeznek, fogadjam csak el nyugodtan azt, amit felkínálnak. Mama, ha szeretsz engem, ha nem akarod, hogy belepusztuljak, akkor beszélj le apámat erről a szerencsétlen ötletről. Képtelen lennék hozzámenni az inspektorhoz, és nem is fogok.

Letörölte a könnyeit, felkapta a munkáját, és reszkető kézzel tovább varrt.

Ebben a pillanatban Kleemann visszatért.

– Asszony! Beszéltél a lányoddal?

– Nem akarja – válaszolta Anne asszony. – Képtelen elviselni az inspektort.

– Majd megtanulja elviselni, ha közelebbről megismeri.

– Apám – szólalt meg Lizácska –, annyiszor emlegetted, hogy mennyire szeretsz, és hogy gondoskodsz rólam...

– Persze, hogy szeretlek, hiszen az egyetlen gyermekem vagy, akiért dolgozok és igyekszek.

– Nem hiszem, apám, te egyáltalán nem szerethetsz engem.

– Micsoda? Te talán jobban tudod? – kiáltott fel döbbenten az öreg, tenyerével a saját mellére csapva. – Miért ne szeretnélek? – kiáltotta erőteljes hangon. – Hogyan állíthatsz ilyet?

– Azért, mert túl akarsz adni rajtam, mint egy elhasznált ruhadarabon.

– Ki beszélt be ilyesmit a fejedbe?

– Senki. Ez a saját véleményem.

– Te gazdag lány vagy, akit nem kell elkótyavetyélni, kérőd az lenne elég.

– Mégis rosszabb helyzetben vagyok, mint egy cseléd lány.

– Úgy? És miért, ha szabad kérdezni?

– Mert ők ahhoz mehetnek feleségül, akihez akarnak.

Kleemann hátralökte a sapkáját a tarkójára, és haragosan megkérdezte:

– Van talán másvalaki, akit kedvelsz, és akihez hozzámennél?

Lizácska hátravetette a fejét.

– Ezt én nem mondtam.

– Te lány! Valld be az igazságot! Olyasmi történt a hátam mögött, amiről én nem tudhatok?

Lizácska orcái elvörösödtek.

– Csupán azt gondolom – suttogta zavartan –, majd csak akad valaki, aki illik hozzám, és akit szeretni fogok.

– Ohó! Csak nem találtál már valakit? Na mondd csak el gyorsan, vagy...

Kleemann fenyegetően felemelte a kezét.

– Ernst! – kiáltott fel rémülten a felesége. – Megígérted, hogy nyugodtan fogsz viselkedni. Emlékezz csak rá, és ne feledkezz meg magadról!

– Az ördög se tudna nyugodt maradni.

– Mégiscsak meg kellene hallgatni a lányt is, amikor ilyen fontos dologról van szó.

– Nem, mert ez a lány nem tisztességes.

– Apám! – kiáltott fel Lizácska. – Ha arra kényszerítettek volna, amikor még fiatal voltál, hogy vegyél feleségül egy vörös hajú lányt, egyáltalán másvalakit, mint a mamát, akkor minden további nélkül beleegyeztél volna?

– Ne beszélj ilyen butaságot!

– Erre persze nem akarsz válaszolni, apám.

– Mindig meg kell fontolni a dolgok állását.

– Igazad van, apám, én is pont ezt teszem! Gazdag lány vagyok, amint mondd...

– Az vagy, éspedig a leggazdagabb, az egész környéken.

– És mire megyek a gazdagságommal, ha még azt sem engedhetem meg magamnak, hogy tetszésem szerint házasodjak? Ha így lenne, akkor a pénz és birtok büntetés, szerencsétlenség lenne... Ha egy szegény lány gazdag férjet szeretne, annak van értelme, de hogy egy gazdag lány egy szegény és csúf emberhez menjen, akit el sem tudna viselni...

– Ördög és pokol, most már elég legyen! – üvöltötte Kleemann, aki érezte, hogy a lánya le fogja őt győzni az érveivel. – Most kezdek rájönni a titkolódzásaidra! Hol is szoktál elmaradni félórákra? Miért is győzködtél, hogy bontsam ki megint a beszögelt kaput? Tényleg azért, mert arrafelé rövidebb a templomhoz vezető út?

– Tényleg rövidebb.

– Ó, most kezdek tisztán látni, nagyon is tisztán. Holnap úgy beszögelem a kaput, hogy azt többé ember ki nem nyitja. Te pedig soha többet nem mehetsz ki egyedül a kertbe, a ruhákat majd kite-regeti a cselédlány. Na megállj csak, majd rájövök én, hogy mi van a háttérben. A porta meg be lesz reteszelve.

– Apám – kiáltott fel Lizácska –, és még te mondod, hogy szeretsz engem!

– Aki szereti a gyereket, az meg is neveli, áll a bibliában. Aki meg bementi tenni ide a lábát, annak egy töltet sörétet ereszték a lábába, hogy örökre elfelejtse titkos behatolásait a kertembe. Mostantól fogva úgy fogok örködni, mint egy juhászkutya. Na még az hiányzik, hogy az első jöttment, aki bementi tenni ide a lábát, mindjárt a vagyonomnak kezdjen örvendeni. Ebből nem lesz semmi. A házasságkötésbe én is bele fogok szólni. Én mondom meg, kire bízom a birtokomat, nem pedig te. A szóbeszéd a szerelemről ostobaság. Pusztán szerelemből az ember nem tud megélni. Ahhoz pénz kell, meg birtok is. Lizácska, ne dönts romba régen dédelgetett terveimet! Az inspektor azonnal megkapja a tisztartó címet, te pedig tisztartóné leszel. Az öreg pajtát meg lebontjuk, a helyére pedig építünk egy cukorgyárat, a lakóház kap még egy emeletet. Ó, te lány, mindez csak akkor lehetséges – kiáltotta szenvedélyesen a felizgult apa –, ha hozzámész az inspektorhoz. Engedelmeskedni fogsz, vagy kitagadlak!

Kleemann másodszor is elhagyta a szobát.

– Édes istenem – sírdogált Anne asszony –, erről az ötletéről nehéz lesz lebeszélni apádat. Látszik rajta, mennyire a fejébe vette. Az inspektor pedig segít neki ebben. Minden alkalommal ész-

reveszem, amikor azzal az emberrel beszél. Lizácska, tényleg nem tudnál...

– Képtelen lennék rá, mama, még az életem árán sem! Olyan jól megvagyunk mi itt, a gazdaságunk is elég nagy. Tisztartóné pedig egyáltalán nem akarok lenni, az emberek kinevetnének.

– Gondolj csak Marie Selligre, gyermekem! Neki nem volt semmije, egyáltalán semmije, most pedig egy gazdag földbirtokos felesége.

– Apámnak is ez jár a fejében, jól tudom. Mama, én nem irigylem Marient, az emberek rémes dolgokat beszélnek róla. Majd meglátod, ebből a házasságból semmi jó sem lesz.

– És miért nem?

– Ez egy hirtelen jött ötlet volt. Granfeldt rövidesen észhez tér. A szépséges Marie megszédítette. De mindegy, ez engem nem is érdekel...

– Fontold meg a dolgot, Lizácska, szerezz örömet apádnak...

– Magam pedig tegyem boldogtalanná? Képtelen vagyok rá, mama, képtelen! Beszélj le erről apámat! Bizonyára jobb belátásra fog térni.

– Lizácska, légy őszinte hozzám, mondd meg őszintén: Öszszebarátkoztál valami fiatalemberrel? Látom, elvörösödtél. Valld be őszintén!

Ő pedig szótlanul átölelte az anyját, fogta varróeszközeit, és visszavonult a szobájába.

– Hát ez nagyon gyanús! – gondolta Anne asszony. – De vajon ki csavarhatta el a fejét ennek a lánynak? Senkit sem ismerek a fiatalemberek közül, aki igazán illene hozzá. Ó, mennyi baja van az embernek a gyerekével!

Anne elhatározta, hogy szerencsét próbál a férjénél, bár ismerte annak szívósságát. Fél óra múlva Kleemann visszajött.

– Nos – mormolta maga elé –, jól beszögeltem a kertkaput. Szeretném látni, ki lenne képes ezek után feltépni.

- A gyanúd mégiscsak alaptalan, Ernst.
- Miért lenne alaptalan?
- Kivel is találkozhatna Lizácska titokban?
- Sejtelmem nincs!
- Előttünk nem tartaná titokban.
- Én pedig továbbra is állítom, hogy itt valami nincs rendben. Miért volt nyitva a kapu? Miért nem volt bereteszelve? Azért, hogy mindig szabad legyen a bejárás. Anne, meglátod, rémes dolgokra fogunk rájönni! Én pedig nem adom alább, keresztül fogom vinni az akaratomat.
- De legalább ne hamarkodd el, Ernst! Légy kíméletes a lányoddal, akit végül mégiscsak meg kellene kérdezni...
- Engedelmeskednie kell!
- Emlékezzél csak a mi fiatalságunkra, Ernst! – figyelmeztette őt barátságosan a felesége. – A te szüleidnek se nagyon tetszett, amikor hazavittél, de nem hagytad lebeszélni magad...
- Asszony, az egészen más helyzet volt!
- Nincs igazad, Ernst, ugyanaz volt a helyzet. Apád azt akarta, hogy gazdagabb lányt vegyél feleségül, mint amilyen én voltam. Vitáid voltak miattam, te azonban nem mondtál le rólam.
- Nem lett volna szép tőlem, ha lemondok rólad. Lizácska azonban még senkinek sem ígérte el magát, vagy te már tudsz valamit, Anne?
- Én bizony nem tudok semmit!
- Figyelj csak arra a lányra, ha nem vagyok idehaza. Farkas ólálkodik a házunk körül, zsíros falatra vágyva. De hol van Lizácska?
- A szobájában.
- Beszélj a fejével, asszony, különben nem lesz jó vége! Most pedig ágyba, az éjjeliőr már megfújta kürtjét.

Anne asszony nem szólt többet, de fejébe vette, hogy megoldozza rendíthetetlen férjét, ha majd jobb hangulatban lesz. Másnap reggel Lizácskának a boltoshoz kellett mennie, mert néhány dolog tényleg hiányzott a házban. Számított is ezzel, és felkészült rá. Az anyja maga indította útnak. Nyugodtan felvette a kabátját, fogta a kosarat, és elindult. Kerülőt tett a temetőn át. Miután meggyőződött róla, hogy senki sincs a közelben, aki kifigyelhetné, bedobott egy levélkét az iskolamester nyitott ablakán, aztán leszaladt a templom előtti lépcsőn, és tovább ment a boltoshoz, aki a falu főterén lakott. Gyorsan elintézte a bevásárlást, és hamar visszatért anyjához.

- Hamar megjöttél – mondta az anyja.
- Sok dolgom van még ma délelőtt idehaza.
- Azért mégsem kellett volna ennyire szaladnod, gyermekem. Mennyire kipirultál, és kapkodod a levegőt. Csak nem történt veled valami?
- Mi történt volna? Nem kell mindjárt rosszra gondolni, kedves Mama.
- Aggódok miattad.
- Micsoda nyomorúság, hogy az embernek hozzá kell mennie az inspektorhoz, aki semmi mást nem akar, csak a vagyonomat.

Lizácska kiment a konyhába, és munkához látott.

Gottlieb Strassberg ebben az időben fejezte be az oktatást. A tanulók kirohantak a házból, és szétszéledtek a falu utcáin, mint egy megvadult csorda. Gottlieb kulccsal kinyitotta szobájának ajtaját, és belépett. Rögtön megpillantotta a levélkét a padlón. Gyorsan széthajtogatta a papírt, és elolvasta az alábbi, ceruzával írt sorokat:

„Kedves Gottlieb, menj el a plébánoshoz, és igyekezzél elnyerni az alkalmazásodat, mert apámtól semmire sem lehet számítani. Kijelentette, hogy hozzá kell mennem a vörös hajú inspektorhoz, vagy kitagad. A kertkaput is beszögelte, mert azt hiszi, hogy van valakim. Ne gyere ezért a kerthez, mert rossz vége lenne, ha apám meglátna. Egy adag sörétet akar a lábába lőni annak,

aki utánam jár. Vigyázz magadra a kedvemért, belehalnék, ha megtörténne. Az ablakot hagyd mindig nyitva. Levelet fogok bedobni, ha arra járok, melyben megtalálod, hol és mikor beszélhetünk. Menj el a plébánoshoz, hogy mielőbb megkapd az állást, ígérj meg neki mindent, és igyekezz. Szerető Lizácskád”

Ez volt az első levél, melyet Gottlieb a kedvesétől kapott. Sajnos szomorú hírt hozott.

– Lizácskának igaza van – gondolta. Ha véglegesen alkalmaznának, úgy semmi szükségem sem lenne Kleemann vagyonára... Semmit sem fogok elmulasztani, hogy elérjem ezt a célt, még akkor sem, ha cselhez kell folyamodnom.

Hosszasan elgondolkodott rajta, mit is mondjon a plébánosnak. Szerda volt, tehát az a nap, amikor délután nincs oktatás. Gottlieb előszedte fekete frakkját, felöltözött, magára vette felöltőjét, és elhagyta a szobát. Még éppen azzal volt elfoglalva, hogy bezárja az ajtót, amikor Friederike a templomudvarról belépett a folyosóra. A sovány szépség elegánsan kiöltözött, fekete hajfűrtjei csillogtak, és nagy, sötét szemei barátságos pillantással sugároztak.

Gottlieb tisztelettel megemelte kalapját.

– Elmegy, Strassberg úr? – kérdezte barátságosan.
– Ebédelni megyek, kisasszony.
– Hol szokott ebédelni, ha szabad kérdezni?
– Ma vendég vagyok Granfeldt úrnál Nagy-Radecken.
– Ó, tehát az urasági asztalnál szokott ebédelni.
– Időnként. Gondolom tudja, hogy itt nem vagyok berendezkedve...

– Persze, hiszen még hiányzik a kinevezése. Milyen kellemtelen lehet önnek ez a bizonytalanság. Tegyen hát lépéseket, érdeklődni mindig szabad.

– Készülök meglátogatni a plébános urat, hogy kikérjem tanácsát.

Friederike sugárzott az örömtől.

– Ez a helyes út, kedves Strassberg úr. Fájdalmat okozna a lelkemnek, ha nem kapná meg az állást, amelyre egy csomó kiváló tanár jelentkezett. Erős konkurenciával kell megküzdenie, és ha nincs hatékony közbenjárója...

– Remélem, hogy a plébános úr...

– Önmagában a plébános nem sokat érhet el.

– Akkor kihez fordulhatnék még?

– Friederike szégyenlősen nézegette a keblét díszítő nagy fekete masnit.

– Nem fogadta meg az én szívből jövő jó tanácsomat, Strassberg úr! – suttogetta.

– El sem tudom képzelni, kisasszony, hogy bármit is ellenemre tett volna.

– Nem, arra tényleg nem lennék képes, de vannak jóakaróim... Egy ajánlás a részemről elegendő lenne... Az ügy gyorsítását könnyedén el lehetne érni... Tudhatja, kedves barátom, hogy a védelmembe vettem... Ilyen az élet... Egyik a másik segítségére van utalva... Tulajdonképpen többé nem akartam betenni a lábam az iskolaházba, de a nénikém annyira kérlelt...

A fiatalember képtelen volt rá, hogy elfogadja a felajánlott támogatást és ajánlást. Ha megteszi, kapcsolatot létesített volna a kisasszonnyal, amit önértetből mindenképpen kerülni akart. Lizácska szerelmével szemben elkövetett árulásnak is tartotta volna, ha hamis reményeket kelt Friederikében. Azt az elképzelését, hogy cselhez folyamodjon, most még nem tartotta időszerűnek.

– Meglátogatom a plébános urat – szakította meg a csendet. – Ha megengedi, később beszámolok a látogatás eredményéről.

Haas kisasszony meghajolt, és elsuttogetta a szokásos udvariassági formulát: – Ennek nagyon fogok örülni. Gottlieb elköszönt, és elhagyta az iskolaházat. Tényleg Nagy-Radeckre tartott, hogy eleget tegyen a földbirtokos meghívásának. Ebéd után elmondta neki, hogy mire készül.

– Rendben van – mondta Granfeldt. – Jó, ha megismeri annak az embernek a szándékát, aki végül is a közvetlen előjárója. Ha ellenségesen viselkedik, akkor tudni fogja, hányadán áll. Aztán majd teszünk valamit. Ne hagyja magát megfélemlíteni. Megvan rá a jó oka!

– Sok szerencsét kívánok – fűzte hozzá Marie, aki fiatalasszonyként még sokkal elbűvölőbbé vált. Számítson határozottan a férjemre, Strassberg úr, ő nem fogja cserbenhagyni.

– Állást is ajánlhatok önnek a birtokon! – kiáltott fel Bodo. Átnyergelhet, és kiváló ökonómussá válhat. Az iskolamesterség csak gondokkal és bosszúsággal jár. Most először is menjen el a plébánoshoz, és feladataiban semmiképpen se kövessen el mulasztást.

A gazda szívélyes kézfogással elköszönt tőle.

– Sajnálom ezt a szegény embert – szólalt meg Marie Strassberg távozása után. Annyira ügyes a szakmájában, és mégis megpróbálják elűzni.

– Szomorú jelenség. A korrupció mindenhol érvényesül...

– Az egyház köreiből azért mégiscsak száműzni kellene!

– Gondolj csak a jegyességünkre, Marie!

– Igazad van, az ember már semmin sem csodálkozik!

– Nyújtsd a karod, kedves asszonykám, tegyünk egy sétát a kertben! Richard is elkísérhet bennünket. Használjuk ki ezt a pompás őszi napot.

A boldog házaspár karonfogva elhagyta a szalont. Kiléptek a kertbe, Richard előreszaladt, és boldogan futkározni kezdett.

Gottlieb Strassberg mindeközben Nagy-Wideborn falu felé igyekezett. A földbirtokos ajánlkozása fellelkesítette. Mindenképpen maradhat a szeretett lány közelében, ha sikerül az ellenséges párt cselszövése, és elűzik őt az iskolából. Az ökonómussá válás egyébként is régi álma volt, ezért olvasgatott nagy igyekezettel mezőgazdasági témájú könyveket, és figyelemmel kísérte a parasztok tevékenységét. Ha Kleemann csak azzal a feltétellel adta

volna neki Lizácska kezét, hogy birtokának intézője lesz, ez semmi nehézséget sem okozott volna a számára.

– Legyen Isten akarata szerint! – sóhajtott a szegény iskolamester. A kötelességem megteszem, a többiről meg nem tehetek. Friederike meg akkor sem kellene nekem, ha közbenjárására iskolai tanácsossá neveznének ki.

Határozott léptekkel igyekezett tovább.

Már háromnegyedórán belül elérte a falu első házait. Leverte magáról az út porát, és belépett a plébániára. A cseléd, aki korábban a földbirtokost is fogadta, most is előkerült a konyhából, amikor a kutya élénken ugatni kezdett.

– A plébános úrhoz jött?

– Igen!

– Akkor fáradjon be a szobába!

Gottlieb levette a kalapját és felső kabátját.

A cseléd kinyitotta az ajtót.

– Maga kicsoda?

– Strassberg iskolamester vagyok Kis-Widebornból.

– Foglaljon helyet, iskolamester úr, rögtön szólok a plébános úrnak, hogy várja őt.

És a vendég most ugyanabban a szobában volt, ahol korábban Marie elszenvedte a megaláztatást. Vajon mi vár most az iskolamesterre? Hamarosan megtudjuk. Gottliebnek nem kellett olyan hosszasan várakoznia, mint Granfeldtnek, mert a plébános már tízpercen belül megjelent. Most fekete frakk volt rajta, melynek hosszú szárnyai körüllibbenték szikár lábait, amint lépkedett.

– Isten hozta, Strassberg úr! – szólította meg barátságosan a plébános, kezet nyújtva neki.

A fogadtatás bátorító volt.

Gottlieb, kiöltözve, mintha valami ünnepségre érkezett volna, meghajolt.

– Lehetővé tenne számomra egy rövid beszélgetést, plébános úr, amire tisztelettel kérem?

– Mindenkinek a rendelkezésére állok, aki tanácsért fordul hozzám. Szolgálati ügyben keresett fel?

– Nem egészen, plébános úr.

– Akkor miről van szó?

– Állásom véglegesítésével kapcsolatban jöttem.

– Ah, tehát ezért!

A plébános egy székre mutatott, amelyre Gottlieb leült, a házi-úr pedig vele szemben foglalt helyet.

– Nos, hát kezdjen bele, kedves Strassberg úr. Gondoljon arra, hogy az apja vagyok, akinek mindent elmondhat, ami a szíven van.

– Ez nemcsak hőn áhított vágyam, hanem igényt is tartok rá. Ön ismeri a szolgálati viszonyomat, plébános úr.

– Pontosan, nagyon is pontosan. Lépünk túl ezen.

– A magam részéről nagy gondot fordítottam rá, hogy a közvetlen előjáróim és a település lakói meg legyenek elégedve velem. Ön plébános úr, olyan jó volt hozzám, hogy barátságos szavaival felbátorított arra, hogy fáradozásaim ne tekintsem eredménytelennek, a tisztelt település pedig, figyelve a tevékenységem, egy petícióban fejezte ki a hivatali tevékenységgel kapcsolatos véleményét a felsőbb hatóságok felé. Tudom, hogy még szükségem van mindenki jóindulatára, és még annyi minden tenivalóm van, ha eredményes akarok lenni a rám bízott feladatok terén. Szilárd elhatározással, minden erőmmel azon vagyok, hogy igazoljam a belém vetett bizalmat. Isten segítségével remélem, ez sikerülni is fog. Ennek ellenére, plébános úr, alábbhagy a bátorságom, ha arra gondolok, hogy magasabb előjáróim jóváhagyása még mindig hiányzik. A település kifejezett kívánsága mindeddig figyelmen kívül maradt. Bizonyára van valami kifogás ellenem, ami aggodalmat kelt végleges alkalmazásommal szemben. A hangulatom nyomasztott, úgy érzem magam, mint valami eltűrt sze-

mély. Elsősorban az a körülmény szomorít el, hogy nézeteltérésre adok okot a település és az illetékes hatóságok között. Az egyszerű vidéki emberek nézete szerint a kívánságukat egyszerűen nem hajlandók figyelembe venni.

– És miféle nézetek lennének ezek? – kérdezte a plébános.

– Az, hogy magasabb helyen nem tartanak méltónak arra a beosztásra, amit a település nekem szán.

A lelkész összekulcsolta kezeit, és egyik hüvelykujját elkezdte pörgetni a másik körül.

– Mit is mondhatnék erre! – mormolta. – Az ön helyzete nem tűnik problémamentesnek. Tőlem még csak véleményt sem kértek, amiből arra következtetek, hogy meg akarnak kerülni.

– Ez hogyan lehetséges?

A plébános a vállait vonogatta.

– Nekem nincs véleményem, kedves Strassberg úr.

– Pedig az ön véleménye mégiscsak mérvadó lenne.

– Persze!

– Mit tanácsol nekem?

– Várakozzon türelemmel!

– A település sürgetni fogja a döntést.

– Ez persze lehetséges, mert vannak ott néhányan, akik mindenáron véghez is akarják vinni, amit elhatároztak. A jóemberek csak arról feledkeznek meg, hogy több kárt okoznak jótett helyett. A hatóság a maga bölcsességében nem hagyja magát befolyásolni, és olyan elvek szerint jár el, melyek kizárólag helyesként vannak elismerve.

– Én bizalommal fordulok önhöz, plébános úr! Bizonyára el fogja hinni nekem, ha biztosítom arról, hogy egyetlen lépést sem tettem saját javamra, és egyetlen szót sem ejtettem ki, ami demonstrációt és a magasabb helyek nemtetszését válthatta volna ki.

– Persze, persze – mondta a plébános némi szünet után, ujjai-val tovább játszadozva. – Kétségtelen, hogy kellemetlen dilem-

mába került. Ezzel egyetértek. A hatóság késlekedése kétségtelenül nem jó jel. Közben az is lehetséges, hogy a próbaidejét meghosszabbítják, és rövidesen beszámolót kérnek tőlem.

– Plébános úr, ön többször is megelégedettségét fejezte ki velem kapcsolatban.

– Nekem jó véleményem van magáról, Strassberg úr.

– És ha véleményt kérnének rólam öntől...

– A saját érdekében azt kívánom, hogy erre egy ideig még ne kerüljön sor.

– Miért, plébános úr?

– Ha nem állnék ki ön mellett, az fájdalmas csapást jelentene, sőt, egész további jövőjét is veszélyeztetné.

– Ezt megértem, de miért tartja kívánatosnak a késedelmet, miközben a település ennek ellenkezőjére törekszik?

– Fiatal barátom – kezdte kenetteljesen a plébános – nem akarok, és nem is tudok tovább hallgatni, mivel a szívemen viselem a sorsát. Ha nem látogatott volna meg a mai napon, akkor a következő vasárnap alkalmat kerítettem volna rá, hogy néhány komoly szót váltsunk. Meg kell mondanom, hogy nem vagyok elégedett azzal a magatartással, amit az utóbbi időben tanúsít, és mert remélem, hogy tévedésének felismerésére készíthetem. Így jobb is, hogy most nem kell véleményt leadnom magáról. Számomra az igazság mindennél fontosabb, és semmiképp sem sérteném meg, még ha a saját fiamról lenne is szó. Atyai szavaim vissza fogják téríteni arról az útról, melyre lépett, és akkor majd örömömre fog szolgálni, hogy jó bizonyítványt állíthatok ki, amit szívből kívánok, és amire szüksége van, hogy boldog jövő elé tekinthessen.

Gottlieb szórakozottan hallgatta a plébánost.

– Mivel vétkeztem tulajdonképpen, plébános úr?

– Olyan emberekkel érintkezik, akiket kerülnie kellene, akiknek nem jó a hírük.

– Plébános úr, nyugodtan kijelenthetem, hogy én nem érintkezek senkivel.

– Engedje meg nekem, hogy ne menjek bele a részletekbe. Csupán csak figyelmeztetni akartam. Az egyház köreihez tartozik, nevelője az ifjúságnak, és ezért makulátlanul kell élnie...

– Mindig is erre törekedtem.

– Zárkózzon magába, és ne hagyja magát elvakítani földi javakkal. A földi gazdagságnak nincs értéke, gyakran egy éjszaka elég, hogy semmivé váljanak, és kínzó bánatot hagyjanak hátra azok szívében, akik birtokolták. Ragaszkodjék a lelki értékekhez, gyűjtögesse azokat szívében és kedélyében, és akkor gazdag lesz, végtelenül gazdag! Vesse meg azokat a kacatokat, melyek iránt a közönséges emberek törekszenek. Maga egy intelligens, képzett fiatalember. Legyen óvatos eljövendő élettársának megválasztásakor!

– Ah – gondolta Gottlieb – hát ide akart kilyukadni ez az ájtatos ember.

– Ahhoz, hogy megszondázza, mosolyogva így szólt:

– Plébános úr, a házasságra még nem gondoltam, és hogyan is tehettem volna, amikor még nincs meg a biztos egzisztenciám? Én szegény vagyok, nagyon szegény, csak a munkám eredménye biztosítja számomra azokat az eszközöket, melyekhez az életem alakulását időzíthetem.

– Ezt örömmel hallom – mondta meglegedetten a plébános. A tapasztalat azt mutatja, hogy a fiatalemberek hajlamosak szívükkel egy hölgy felé fordulni, mielőtt biztosítva lenne az anyagi egzisztenciájuk. Egy élettárs kiválasztása nehéz feladat, barátom. Gyakran végzetes egy egész életre. Egy jó háziasszony ritka gyöngyszem, a legmélyebb tengerfenéken kell keresni, és kevés halász ismeri fel az értékét egy ilyen drágaságnak. Gyakran hajítanak el értékes gyöngyszemeket, ha nem csillognak eléggé, mert igazi értékük a belsejükben van. Elhajítják az igazi értéket, hogy csecsebecsék és tajték után kapkodjanak, és amikor végül felismerik nagy tévedésüket, akkor már késő, akkor jön a bűbánat, és szomorúvá vált életük a fáradozásaik ára. Ettől szeretném én megóvni magát, fiatal barátom. De most áttérnék egy másik, sokkal fontosabb pontra. A mi köreink kötelessége a hit felébresztése,

megszilárdítása és erősítése. Maga pedig, Strassberg úr, ennek éppen az ellenkezőjét tette.

Gottlieb megrettent.

- Én, plébános úr?
- Sajnos igen.
- Legyen olyan jó, és világosítson fel engem!
- Ez is a szándékom, mert jót akarok magának.
- Mit tettem én tulajdonképpen, ami megrázza a hitet?
- Azt tanította az iskolában, hogy nem létezik kapcsolat az evilági és túlvilági lét között. Megrendítette a magára bízott zseni gyerekek örök elégtételbe vetett hitét

– Plébános úr, nekem ilyesmi eszembe sem jutott – kiáltott fel Gottlieb. – Ha létezik bárki, aki meg van győződve a halál utáni elégtételről, akkor az én vagyok. Sőt, azt állítom, hogy a vétek már itt a földön elnyeri méltó büntetését. Azt állítom, hogy a jóság már itt elnyeri a jutalmát.

A plébános ujjainak játéka ismét elkezdődött.

- Jó, igen jó, fiatal barátom.
- Csak a babonába vetett hitet próbáltam megrengetni.
- Meg nem engedett eszközökkel.
- Elnézést, plébános úr...
- Vagy téves eszközökkel. Olyan területre merészkedett, ahová nem léphet, mert idegen a maga számára.
- Szívesen beismerem, hogy nem vagyok teológus, de az egészséges értelem azt sugallja nekem...

– Most jutottunk el a lényeghez, fiatal barátom! – kiáltott fel a plébános, kinyújtva jobb kezét. – Ott akarja alkalmazni az értelmet, ahol a hitnek kell uralkodnia. Ez olyan túlkapás, amit nem tűrhetek el. Tagadni akarja a megsejtéseket? Nem ismeri fel, hogy Isten időről időre rendkívüli eszközökhöz folyamodik, hogy a vétkeseket figyelmeztesse, akaratát tudomásukra hozza, és jóté-

kony hatású rémületet keltsen bennük? Tagadja mindezt, Strassberg úr? Akkor a gondviselést és az örök elégtételt is tagadja. Ne akarjon változtatni olyan misztériumokon, melyeken egyetlen emberi szem sem képes átlátni. Tanítsa inkább Isten emberi sorsokra gyakorolt csodálatos befolyásában való hitet, és ne mérsékelje a Mindenható haragjától való félelmet. Az értelem ne töprengjen, az embereknek hinniük kell. Hinni kell, amit az Úr jól képzett szolgálai tanítanak, akik a nép javára gondolkodnak és kutatnak. Maga pedig szembeszegül ennek az állandó felvilágosításaival...

Nem a szembeszegülés a célom, plébános úr – szakította őt félbe Strassberg –, de kénytelen vagyok megengedni magamnak a megjegyzést, hogy a kísértetek és csodák ideje lejárt.

– A csodáké?

– Én képtelen vagyok az alakoskodásra, lelkész úr. A vallássosságot nem kereshetem olyan dolgok hitében, melyeket vagy érzéksalódásnak, vagy szándékosan kitaláltak tartok. Jelenségekről beszélnek a temetőben. Erre hivatkozva mondtam a gyerekeknek, hogy kísértetek márpedig nincsenek. Megpróbáltam elmagyarázni nekik, ilyesmitől ne féljenek, mert szükségesnek tartottam, hogy felvilágosítsam őket. Én magam még sohasem láttam kísértetet, és nem is lesz soha szerencsém ilyen látványban.

– Hagyjuk ezt – szakította őt félbe a plébános. – Nem kíváncsi vagyok most tudományos értekezésbe kezdeni magával, mivel ennyire messzire ment. Komolyan figyelmeztetem azonban, hogy oktatása során ezt a pontot többé ne érintse, bízva ezt a település lelkipásztorára. A szavait kénytelen voltam személyem elleni demonstrációként értelmezni, melyeket a szószékről az úgynevezett felvilágosítással, paráználkodással és szabadelvűséggel szemben emeltem. Jelenleg két párt létezik a településünkön, melyeket nem kell különösképpen jellemeznem, mivel jól ismeri azokat. Tartsa magát ahhoz a párthoz, amelyhez én is tartozok. Kérje ki a tanácsomat minden vonatkozásban, mielőtt bármit is tenne, és ebben az esetben tiszta lelkiismerettel fogok kiállni maga mellett. Egyedül áll a világban, hiszen árva, fiatal barátom, én pedig meg-

nyitom maga előtt saját családi körömet. Csatlakozzék hozzánk! Jómagam nem tartózkodom mindig Kis-Widebornban, nem lehetek mindig a közelében. Ősztönző társas kapcsolatra, gondolatok cseréjére van szüksége. Részvétteljes, jó hangulat, egy igazi női lélek társasága hiányzik magának a napi terhek és fáradozások után. Ajánlom magának az ifjú Friederike Haas hölgyet, aki ritka odaadással és áldozatkészséggel gondozza idős nénikéjét. Az ő társaságában felüdülhet és fejlődhet, hiszen egyike azoknak a ritka gyöngyszemeknek, akiről az előbb beszéltem. Ha nem lenne a rokonom, akkor is dicsérnem és javasolnom kellene őt magának megfelelő társként, aki előnyös hatással lenne egész életére. Ön olyan körökkel érintkezik, melyek nem felelnek meg a képzettségének és állásának. Ó, hát felismerem én helyzetének súlyosságát! Légy okos, mint a kígyók, és ne légy hamis, mint a galambok, tanítja a szentírás. Én pedig azt tanácsolom önnek, fiatalember, helyesen jár el, ha követi ezeket a szavakat.

A plébános felemelkedett.

Gottlieb követte példáját.

- Köszönöm önnek a tanácsait, plébános úr.
- Higgye el nekem, szívesen tettem.

Az iskolamester meghajolt.

- Azonban – fűzte még hozzá az egyházi ember –, a jó tanácsomat is fogadja meg, mert csak így lehetek abban a helyzetben, hogy ajánlhasam magát, és tartós támasza legyek.

Ezzel a mondattal el lett vágva szegény iskolamester minden további kérdése. Ideje volt tehát, hogy elköszönjön és távozzon.

- Adja át üdvözetem a kedves Friederikének, Strassberg úr!
- Nem fogok megfedkezni róla, lelkész úr.
- Tudom, hogy a hölgy meleg érdeklődést tanúsít a sorsa iránt.
- A kisasszony nagyon jóságos...
- Igen fájdalmas lenne a számára, ha nem lennék abban a helyzetben, hogy ajánlhasam. Gondoljon a szerencséjére, és ör-

vendezettessen meg rövidesen egy újabb látogatással. Biztos lehet benne, hogy a családom örömmel befogadja.

Más körülmények között Gottliebet mély megindultság ragadta volna magával! Most azonban keserű mosollyal suttogetta maga elé, miután elhagyta a plébániát: – Most már tisztán látom a helyzetet. Az utalások semmi kétséget sem hagynak maguk után. A ravaszul folytatott beszélgetés egész tartalma egyetlen mondatban foglalható össze: Friederike kezéből megkapod az állást, ehhez igazodjál. Ennek az embernek a ravaszsága nem vitatható, bárcsak jobb irányban alkalmazná.

A mezei út Nagy-Radecknél nyílt az országútba. A birtok kapuját Gottlieb az esti szürkületben érte el.

- Most mihez kezdjek? – kérdezte magában. Granfeldt oldalán maradok. Lizácskát nem tudom, és nem is akarom feladni.
- Határozott léptekkel indult az urasági épület felé.
- Hová igyekszik, iskolamester úr?
- Granfeldt úrhoz.
- Még az irodában van.
- Akkor nem zavarom.
- Menjen csak be nyugodtan hozzá.
- Az uraságnak dolga van még...
- De vár magára, ezt az üzenetet kell átadnom. Jöjjön csak, odavezetem és bejelentem.

A két férfi keresztül ment az udvaron, és felmentek az irodához vezető lépcsőn. Andreas itt benyitott az egyik ajtón.

– Strassberg úr! – jelentette, aztán visszavonult. Gottlieb belépett a kivilágított irodába. Egy nagy pult mellett két férfi állt. Az egyik a gazda volt, a másik Werner, az öreg könyvelő. Mindketten letették a tollat, amikor Andreas bejelentette a vendéget. Granfeldt barátságosan elé ment.

– Gondoltam, hogy jönni fog – szólította meg. Milyen eredménnyel járt? Nyíltan beszélhet, öreg Werner barátom érdeklő-

déssel kíséri figyelemmel a sorsát. Az én segítségemre minden körülmények között számíthat.

A könyvelő széket tolt a vendég elé.

– Látom, nem a legjobb hírekkel érkezett – jegyezte meg közben.

– Csak itt beszélhetem ki magam nyugodtan.

– Mi pedig meghallgatjuk.

Gottlieb mindent elmesélt a két férfinak, amit átélt.

– No még ilyet! – mondta Werner. – Kinek van igaza, Granfeldt úr?

A földbirtokos a fejét csóválta.

– Ezen már nem kell törnöm a fejem – vélekedett. – Az ügynek van egy szomorú és egy komikus oldala.

– Friederike Haas teljes mértékben örökölte anyja karakterét – mondta Werner. Sima, mint egy angolna, álnok, mint egy kobold, és simulékony, mint egy macska.

– Ennyire pontosan ismerte az anyját? – kérdezte Granfeldt.

– Sajnos. A feleségem volt, akitől kénytelen voltam elválni.

– És ezt csak ma mondja először?

– Nem tartottam érdemesnek arra, hogy beszéljek róla.

– Akkor rémes tapasztalatai lehettek.

– Mivel tényleg ilyenekben volt részem, ezért óvatosságra intem Strassberg urat. Vigyázzon magára. Friederike kisasszony fejét mindenképpen be akarják kötni.

Gottlieb biztosította, hogy eltekint az állástól, ha Friederike nélkül nem kaphatja meg.

– Hagyja csak magától alakulni a helyzetet – mondta a gazda. Személyemben hatékony támaszra talál. Legyen a vendégünk ma este, és ne bánkódják tovább a plébános cselszövésein, melyeknek remélem, képes leszek gátat vetni. A korszó addig jár a kútra, míg

el nem törik. Zárjuk be az irodát, Werner, töltsük el kellemesen az estét.

És így is történt. A három férfi átment az urasági épület szalonjába, megvacsoráztak, aztán vidám beszélgetéssel múltatták az időt.

A jelenség

Elmúlt tíz óra, amikor Gottlieb Strassberg elbúcsúzott.

– Most már megnyugodott? – kérdezte Granfeldt.

– Igen, kedves uram. Képzelteri, mennyire fontos számomra ez az ügy, hiszen minden támasz nélkül állok a világban, és egyedül kell gondoskodnom magamról. Ha olyan kifogásokkal utasítanak el, mint amilyeneket a plébános úr felsorolt, akkor semmi kilátásom sincs arra, hogy álláshoz jussak.

– Most hát tudja, hol találhat menedékre. Ha nem is mentette volna meg a testvérem életét, ugyanilyen javaslatot tennék, mivel megkedveltem magát. Holnap este várom... Ne feledje, a házam mindig nyitva áll ön előtt. A családom tagjának tekintheti magát.

Gottlieb távozott a birtokról. Elégedett lehetett a dolgok alakulásával, hiszen ökonómusként, amivé válhat, közelebb került Lizácskához. Ha Kleemann papa csak azért akarta vejként az inspektort, mert rátermett mezőgazdász, akkor Gottliebet sem vonakodna elfogadni, akihez Lizácska szívvel-lélekkel ragaszkodik. A plébános törekvésein, melyek unalmasnak tündek számára, éppenséggel mosolyognia kellett. Lizácskára gondolva azonban összeszorult a szíve, hiszen apja szigorúsága miatt bizonyára még sokat kell szenvednie.

Csillagfényes éjszaka volt. Enyhe szellő fújdogált, megrázogatta a fák sárguló, őszi leveleit. A falu utcái teljesen kihaltak voltak. A házak ablakain sem szűrődött ki pislákoló fény, lakóik már mélyen aludtak. Csak imitt-amott mordult fel egy-egy udvari

kutya, hallván a közeledő léptek zaját. Gottlieb a temető előtti térre ért. Ezen a téren, a templom lépcsőjével szemben volt a tűzoltóház, egy keskeny, hosszú épület. A ház előtetője alatt tartották a tűzoltócsákányokat, és a mentéshez szükséges különféle eszközöket. A ház mellett szántalpakon három nagy hordó állt. Az egyik ilyen hordón egy férfi üldögélt a sötétben. Gottlieb megszeppent.

– Jó estét, iskolamester úr! – köszönt rá egy hang. A férfi felemelkedett. Az éjjeli őr volt, aki egyúttal a település tűzoltó szivattyúját is működtetni szokta, szükség esetén.

– Jó estét, Stopp! – köszönt vissza a fiatalember.

Az éjjeliőr fülig be volt burkolódzva egy öreg katonakabátba, melyet öv fogott körbe a csípője felett. Fejét prémsapka fedte. Nagy kürtje az oldalán lógott, kezében pedig egy dárdát tartott, hivatalának jelképeként. Ajkai között az éjjeliőrök nélkülözhetetlen pipáját szorongatta.

– Fura dolgok történnek, iskolamester úr! – mormolta az öreg, miután hatalmasat szívott a pipájából.

– Mik azok a fura dolgok?

– Jött volna tíz perccel hamarabb.

– Miért, Stopp?

– Hallhatta volna, hogy a házban működni kezdett a fecskendő.

– Anélkül, hogy ember érintette volna?

– Persze, hát éppen ez a furcsa. Nemsokára tűz lesz, mégpedig igen nagy tűz, mert a fecskendő vadul járt. Már akkor hallottam, amikor még ott voltam a sarkon. Úgy nyekergett és zakatolt, amelyet még sohasem hallottam, pedig már huszonhat éve vagyok éjjeliőr itt a településen.

– Ne higgyen már ilyesmiben, Stopp!

– Ej, erről nem hagyom lebeszélni magam – válaszolta nagy igyekezettel az öreg. – A fecskendő mindig előre figyelmeztet, ha használni kell. Ha kis tűz várható, akkor alig működik, ha nagy

tűzre kell számítani, akkor veszettül zakatolni kezd. Ma este pedig éppen ez történt.

– Bárcsak hallhatnám egyszer – vélekedett Gottlieb. – Most azonban teljesen csendben van.

– Na várjon csak egy kicsit, mindjárt újra elindul! Nem szokott folyamatosan működni odabent, közben néha órák is eltelnek. Most féltizenegy van, tehát féltizenegykor tűz lesz.

– Mikor?

– Azt nem tudom, de nyolc napnál több nem fog eltelni. Amikor öt évvel ezelőtt Steinfurth leégett, akkor is megjósoltam előre a szerencsétlenséget. Akkor is nagy zakatolás volt a fecskendőházban, és a víz a sarokig elfolyt. Én mindig nagy gonddal szoktam figyelni a fecskendőházat. A tudós urak nem hisznek a magamfajtnak, de majd meglátja, iskolamester úr. Nemrég a plébános úr is mondta, vannak olyan dolgok, amit nem tudunk megmagyarázni.

– Ezt mondta a plébános úr?

– Amikor a fehér alakról meséltem neki, akit az uraság sír-emléke előtt láttam. Mondja csak tovább, szólt rám a plébános, bizonyára nem tévedett. Időnként megmutatkoznak az elhunytak, akik nem találják nyugtukat sírjaikban. És ez bizony így is van. A megboldogult Granfeldt asszony...

– Öreg barátom, ne beszéljen ostobaságokat! – kiáltott fel Gottlieb akaratlanul.

– Semmi sem segít, iskolamester úr. Ez a tiszta igazság, és a plébános úr is hisz ebben.

– Bizonyára nem jól értette, Stopp barátom. A plébános úr másképp vélekedhetett.

– De amit a saját szememmel láttam!

– Hát mit látott végül is?

– Az utam a temetőn vezet keresztül, ha a falu külső házai felé tartok. Indulok is magával, iskolamester úr, mert épp itt az ideje. Amikor megkondul a harang, akkor kezdem kikiáltani, hogy

tizenegy óra van. Látja, ott megyek fel a lépcsőn, és érek el az első sírokhoz. Semmi rosszra sem gondolok, és elmegyek a templom mellett. Balra van az urasági síremlék. És mit látok? Egy alak áll a síron, és szétveri a súlyos kőkeresztet. Ez meg mi? – gondolom, és elindulok arrafelé. Az alak erre karjaival fenyegetni kezd, és eltűnik. Minden bizonnyal elsüllyedt a földbe. Másnap reggel hiányzott a kereszt egyik karja, éppen az, amelyre a Sidonie név volt rávésve. A nehéz követ bizonyára magával vitte. Ezt pontosan tudom, iskolamester úr, mert egészen korán reggel ki kellett ásnom egy gyermeksírhelyet, és akkor néztem meg magamnak a keresztet. Egy ilyen erős kő szétveréséhez emberinél nagyobb erő kell. És hová tűnt el a kő? Granfeldt asszony magával vitte a sírjába, mert nem akarja, hogy neve ott legyen a síron.

A két férfi felment a lépcsőn, és a sírkertbe léptek. Békésen állt a templom, nyugodtan sorakoztak hosszú sorokban a sírok. A sírhantokon lévő elszáradt fűcsomók csendes sustorgással hajladoztak az éjszakai szellőben, mely sóhajtván suhant át a holtak mezeje felett.

Gottlieb csodálkozva hallgatta az elhangzottakat.

– Kétségtelen, hogy meggyalázták a síremléket. Ez súlyos bűncselekmény.

– Iskolamester úr – mondta elgondolkodva, a meggyőződés hangján az öreg – mégse gondolja ezt, a mi falunkban egyetlen parasztnak sem jutna eszébe, hogy kezét emeljen egy sírra. Nap-pal sem megy senki szívesen a temetőbe, nem beszélve az éjszakaról. Ha emberi kéz rongálta volna meg a szép keresztet, akkor a letört darabot mindenképpen meg kellett volna találnunk.

– Meg fogjuk találni, Stopp.

– Én érkeztem elsőként a sírok közé.

– Ami pedig a fehér alakot illeti...

– Azt sem hiszi el, iskolamester úr?

– Nem! – válaszolta meggyőződéssel Gottlieb. A sírjából egyetlen halott sem jön elő, még akkor sem, ha a plébános ezt állítja. Csak ha a saját szemeimmel látom...

– Ezt most meg is teheti, kedves uram... Ott, ott... Látja ott balra a templom mellett... Ott, azt a fehér foltot. Jöjjön csak, de gyorsan, gyorsan! A kísértet különben köddé válik.

Tíz lépés után elérték a templomot. Gottlieb ekkor tényleg észrevett egy fehér foltot az urasági síremléknél, mely húsz-huszonöt lépésnyi távolságra volt a templomtól.

– Az a kereszt! – suttopta.

– Várjon csak, várjon csak! Mindjárt meglátjuk, hogy mi lehet az. Már több mint egy alkalommal megfigyeltem. Maradjon csak nyugodtan, de közben mondjon el egy Miatyánkot, kedves uram!

Az éjjeliőr halkan imádkozni kezdett, sapkáját a kezében tartva, Gottlieb pedig éles szemmel a sírt figyelte. A fehér folt lassan elmozdult, mintha körüljárná a sírhantot, aztán néhány pillanatig nyugodt maradt. Hirtelen felemelkedett, úgy tűnt, mintha szélben-hosszában kiterjedt volna. Ekkor már világosan felismerhető volt, hogy egy alak áll a síron. Hosszú, fehér ruházata lobogott a szélben. Két karját fenyegetve kitérte a falu fellé. Arcát nem lehetett felismerni. Minden fehér volt rajta, és meghatározhatatlan formákba folyt össze, amit okozhatott az éjszakai szellő, vagy a lénynek ilyen volt a tulajdonsága. Az alak hol hosszabb, hol rövidebb lett, hol egy ív, hol egy csík alakját öltötte, amely mint nyúlós köd lebegett és hajlongott a szélben. Az ember hajlamos volt azt gondolni, hogy egy erősebb szellőkés széttépi, és magával ragadja a képződményt. Zajt nem lehetett észlelni. Az határozottan látható volt, hogy a jelenség Sidonie sírja felett lebegett, ahonnan nem tudott elszabadulni. Úgy tűnt, lábai az alabástromkeresztben nyugszanak, mely matt fehéren villant meg az éjszakában.

– Ámen! – mormolta Stopp papa. Minden jó szellem dicsérje Istent, az urat!

Gottlieb képtelen volt ellenállni a borzongásnak, miközben megfigyelte a látomás csodás játékát. Ha egyedül van, érzécsalódásra gyanakodott volna, de az éjjeliőr ott állt mellette, aki ugyanazt látta, sőt, már nem is első ízben.

– Jöjjön, uram! – mormolta az öreg. Semmi jóra nem vezet, ha továbbra is maradunk.

– Nem, még ne menjünk!

– Én már kitapasztaltam, hogy ilyenkor mi történik.

– Rá kell jönnöm ennek a kísértetnek a titkára.

– Vakság lehet a büntetés érte. Gonosz éjszaka ez a mai. A szivattyú is elindult, most meg a fiatalasszony ott a síron, aki tüdővészben halt meg legszebb éveiben. Figyelje csak meg, a föld-birtokos sem fog sokáig élni, Sidonie majd magához veszi. Nem sok időt tölthet el a második feleségével. Nézze csak! A kísértet egyre kisebb lesz, most tér vissza a sírjába.

A toronyóra tizenegyet kezdett ütni. Az alak ingadozni kezdett, mintha minden ütés megértené. A tizenegyediknél egy széllökés suhant át a sírok felett. A jelenség eltűnt.

Gottlieb szégyellte magát a gyávasága miatt.

– Stopp! – kiáltotta.

– Uram?

– Adja ide a dárdáját!

– A világ minden kincséért sem! – kiáltotta döbbenet az öreg. Tolvajokat és gyújtogatókat szoktam megtámadni vele, de nem a sírjaikból felkelő holtakat. Ha békén hagyják őket, akkor senkinek sem ártanak, de megbosszulják azt, aki vétkezen kezét emel rájuk.

– Akkor egyedül kell mennem.

– Ne tegye!

– A dárdáját, Stopp!

Gottlieb ki akarta tépni a fegyvert a kezéből, az éjjeliőr azonban szorosan kapaszkodott benne, és kirántotta a fiatalember kezéből, aki erre mérgesen felkiáltott: - Maga egy örült!

– Az is akarok maradni, iskolamester úr. Én sírásó vagyok, nekem rendesen kell viselkednem a holtakkal, akiket nem tehetek ellenségemmé. Mit képzel tulajdonképpen? Képtelen lennék ren-

desen kiásni egy sírgödröt, mert az mindig beomlana. Nem és nem! Én bizony nem kezdek ki a holtakkal!

– Kötelessége, hogy velem tartson!

– Az élőkkel szemben igen, de nem a holtak ellenében. Ilyesmiről semmi sem áll a szabályzatomban. Figyelmeztetnem kell, iskolamester, vétkezni akar, amiért büntetés jár.

Az iskolamester azonban ügyet sem vetett a figyelmeztetésre.

– Máris túl sokáig voltam elvarázsolva – kiáltotta.

– Maradjon, uram! Nekem mennem kell, szólít a kötelesség, és ha történik magával valami, nem leszek itt, hogy segíthessek. Már elmúlt tizenegy. Úristen, tényleg mennem kell, uram!

Gottlieb ezt már nem is hallotta. Sietős léptekkel a síremlékhez igyekezett. Semmi sem akadályozhatta meg őt, hogy megvizsgálja a helyszínt. Az alabástromkereszt sértetlen volt, az őszi virágok érintetlenül álltak a sírhanton, és a fal a kis előtetővel a nappal szokásos látványt nyújtotta. A földön semmi repedés, nyílás nem volt látható. Köröskörül a keresztek és sírkövek ugyanúgy álltak, mint egyébként. A faltól jobbra és balra húzódó kerítés vizsgálatát most nem tartotta tanácsosnak, mivel nem volt nála semmi fegyver. Arra a következtetésre jutott, hogy itt egynél több személynek kellett tevékenykednie a kellő misztifikáció eléréséhez, hiszen az egész történetet ennek tartotta.

– Stopp! – kiáltotta! Stopp!

Az éjjeliőr azonban nem válaszolt. Már távozott, és az iskola-épület túloldalán erőteljesen a kürtjébe fűjt, hogy a hosszan kitar-
tott hang messzire hallható legyen a faluban. Gottlieb néhány pillanatig még hallgatózott. Semmi mást nem lehetett hallani, csak a szél sustorgását és a toronyóra ingájának nehézkes járását. Az iskolamester nem volt bátoratlan ember, de borzongásától képte-
len volt megszabadulni a sírok között, az öreg, sötétbe burkolódzó kápolna közelében, az éjszakai csenddel körülvéve. Vetett még egy pillantást a síremlékre, aztán elindult az iskolaház felé, mely sötétségbe burkolódzva, csendesen állt előtte. Miután kulccsal

kinyitotta az ajtót, majd ismét gondosan bezárta maga mögött, belépett a szobájába, és gyertyát gyújtott.

– Micsoda egy nap volt ez a mai! – gondolta magában. – Annyi biztos, hogy a plébánosban nem bízhatok, jóságosnak tűnő szavai ellenére, Friederikét pedig nem veszem feleségül még akkor sem, ha megvonják tőlem ezt a szép állást. Bár csak fényt tudnék deríteni a sajátos kísértetre, amit nagy ravaszsággal kitálaltak és hajtottak végre. Azt nem tagadhatom, hogy perceként keresztül láttam azt az alakot, de ennek ellenére nem tartom szellemnek. Nemsokára megtalálom rá a megfelelő magyarázatot. De Lizácska, a jóságos leánya... Annyira nehezemre esik, hogy nem láthatom... A Jóisten bizonyára nemsokára változtatni fog ezen a helyzeten.

Leült az íróasztalhoz, és feljegyezte naplójába az eseményeket, melyek élénken foglalkoztatták. Éjfél után lefeküdt aludni. Másnap reggel szép, tiszta idő volt. Gottlieb már korán felébredt, felöltözött, és kiment a síremlékhez. Az öreg Stopp is éppen akkor érkezett, ásóval, kapával, sírhelyet kellett ásnia egy idős asszony számára, aki előző nap halt meg. Az öreg szokása szerint pipáját szívogatva nyugodtan lerakta munkaeszközeit.

– Jó reggelt, iskolamester úr!

Gottlieb visszaköszönt.

– Hallotta már, uram?

– Micsodát, Stopp barátom?

– Hajnali háromkor tűz ütött ki, valószínűleg Kis-Radecken.

– Hát ez lehetetlen!

– Pedig úgy van, ahogy mondom.

– És mi égett le?

– Azt még nem tudjuk, uram! Felébresztettem Kleemann urat, hogy adjon ki parancsot az oltásra. Felsiettünk a dombra, és láttuk, hogy a tűz túl messze van, a fecskendővel tehát nem kellett kivonulnunk. Nagy fényesség volt, sok minden éghetett. Ma bizonyára megtudjuk, hol történt a szerencsétlenség, amit este megjó-

solt a fecskendőnk. Most hogyan vélekedik, iskolamester úr? Még mindig babonának tartja a fecskendő működését?

– A véletlen hozta így, Stopp.

– Ugyan már, iskolamester úr, véletlenek nincsenek. Minden, ami történik a világon, azt Isten rendeli el. A plébános úr gyakran prédikálta ezt, neki pedig igaza van. A fehér alakot is vitatja, akit mindketten láttunk? Éjszaka el is meséltem Kleemann úrnak. Ő is úgy vélekedett, hogy ennek súlyos jelentése van a földbirtokos számára, aki túl hamar házasodott meg ismét.

– Azt is megmondta Kleemann úrnak, hogy én is ott voltam?

– Hát persze! Miért is hallgattam volna el? Jó, hogy tanú is volt velem, így most már nem vagyok egyedül, aki éjszaka ilyesmit lát. Maga pedig nem tagadhatja, iskolamester úr, hiszen oda is ment, és vizsgálódni kezdett. És mit talált? Nézze csak a sírhelyet! Egyetlen fűszál sincs megtörve, egyetlen virág sincs eltaposva. Minden bizonynal szellem volt, akinek már nincs teste.

Gottlieb semmit sem tudott válaszolni erre az érvelésre. A sövényt mégis vizsgálgni kezdte.

– Ah! – kiáltott fel a sírásó. – Csak nem azt gondolja, hogy talál egy lyukat?

– De igen, jó öreg!

– Akkor nagyot téved.

– Miért tévednék?

– A sövényt én tartom rendben. Azon még egy nyúl sem juthat át. A vadak korábban nagy károkat okoztak a sírokon, de ez többé már nem történhet meg, erről gondoskodtam.

Az iskolamester tényleg felismerte, hogy a sövényen áthatolni lehetetlen. Szívesen szólt volna még az öregnek, hogy ne terjeszsen rémhíreket, de aztán lemondott róla, nehogy túl nagy jelentőséget tulajdonítson a történeteknek, amit továbbra is csalásnak vagy érzékcsalódásnak tartott. Közben mindenfelől gyerekek érkeztek a tanításra. Gottlieb nekilátott napi munkájának. Amint végzett az oktatással, átment Krug fogadójába, hogy elfogyassza

ebédjét. Néhány paraszt, akik szintén betértek, az éjszakai tűzről beszélgettek. Már azt is tudták, hogy Stopp előző este hallotta működni a fecskendőt.

– Hol volt a tűz? – kérdezte Gottlieb.

Az egyik földműves válaszolt:

– Wolfshagenben, négy órára innen. A lovagi birtok nagy szénapajtája égett le. Gyújtogatást gyanítanak.

– Odalépett hozzánk a vendéglős, és bizalmasan megkérdezte:

– Strassberg úr, tényleg igaz, hogy az urasági síremléken megjelent Sidonie asszony az éjjel?

Gottlieb, aki éppen befejezte ebédjét, kutakodó tekintettel nézett a vendéglősré.

– Hogy jut eszébe, hogy éppen engem kérdez?

– Az öreg Stopp azt állította, hogy maga is ott volt és mindketten látták a fehér kísértetet, amint kezeivel a birtok felé fenyegetett, ahol a fiatal házaspár él.

– Ne higgyen ilyesmiben, Krug barátom! Fura egy ember az öreg Stopp, akiről közismert, hogy képzelődik. Sem a fecskendő, sem a kísértet története nem igaz.

– Stopp azonban az iskolamester urat nevezte meg tanúként.

– Ő csak mesélte nekem a történeteket, mást nem tudok.

Strassberg szükségesnek tartotta, hogy így nyilatkozzon, mert nem akart hozzájárulni ahhoz, hogy tovább terjedjen a pletyka Granfeldtről. Ha egyetlen szóval is igazolta volna a látottakat, hatalmasra terebélyesedett volna a baj. Így kénytelen volt cáfolni az éjjeliőr állítását. Mivel este nem mehetett el Lizácskához, engedett a földbirtokos meghívásának. Granfeldt örömmel fogadta az intelligens Strassberget, aki nem sokkal volt fiatalabb, mint ő maga. Derűs társalgás fűszerezte a vacsorát, amit tekintettel a hűvös időre, a szalon melletti szobában fogyasztottak el. Étkezés után Marie távozott, a férfiak magukra maradtak. Ez igazán jól jött az iskolamesternek, így elmesélhette a kísértettel kapcsolatos

történetet, és meg is tette, mert kötelességének tartotta, hogy a barátjának tartott földbirtokos figyelmét felhívja arra, ami a háta mögött történik. Másként a derék embernek semmi sem jutott volna a tudomására.

Granfeldt sajnálkozó mosollyal csóválta a fejét.

Az öreg Werner figyelmesen hallgatta végig a beszámolót.

– Ön maga, Strassberg úr, tehát látta azt az alakot? – kérdezte.

– Egyértelműen, és olyan hosszasan, hogy nem kételkedhetek a látottakban. Az éjjeliőr ott állt mellettem, és imádkozott.

– És mindez a mi síremlékünknel történt?

– Igen, Werner úr.

– Nagy hibát követett el.

– Ezt hogyan értsem?

– Várakozás helyett el kellett volna kapnia a kísértetet, és most már legalább tudnánk a lényegét.

– Néhány pillanatig az öreg Stoppal küszködtem, mert nem akarta odaadni a dárdáját.

– Ezt a késlekedést kerülni kellett volna.

– Ha az ember fegyvertelen, kénytelen óvatos lenni.

– Ebben igaza van – mondta Bodo Granfeldt. Aki ilyen magas szinten űzi a szélhámosságot, és ilyen jeleneteket rendez egy sírhanton, az bizonyára nem fegyvertelenül érkezik. A kereszt súlyos kalapáccsal lett szétverve. Az a kalapács magát is eltalálhatta volna. Az illető talán készült is erre. Azt a tényt, Strassberg úr, hogy bátor és határozott, a testvérem megmentésekor már bebizonyította. Most pedig szükségesnek tartom, hogy én is beszámoljak arról a jelenségről, amivel akkor találkoztam, amikor rátaláltam a sérült keresztre.

Bodo beszámolt arról az eseményről, amelyet esküvője napjának estéjén tapasztalt a sírnál.

– Láthatja – fejezte be –, hogy a fehér lepel alatt valódi ember rejtőzik. Ne járjon el megfontolatlanul, kedves barátom, mindenképpen óvatosságra intem. Egy semmirekellő, vakmerő emberrel van dolga, aki kísértetként mutatkozva akár halálos támadásra is képes lehet.

– Kétségtelenül a plébános a felbujtó – vélekedett Werner. A babonába vetett hit fokozásával növeli tekintélyét, miközben igyekszik Granfeldt urat lejáratni a közvélemény előtt. Ez a történet annyira szövevényes, hogy kétségtelenül tehetséges, aki kitálalta.

– Nekem úgy tűnik – fűzte hozzá Granfeldt – hogy az okot mélyebben kell keresnünk.

– Mire gondol? – kérdezte Werner.

– Most még nem akarom kifejteni a nézetem, csak arra utalnék, hogy az elhunyt Hauswald tanácsosnak néhány távoli rokona még életben van, akik nem akarják elismerni, hogy a javak a birtokomba kerültek, és azokat a fiam örökölheti.

– Ezzel a nézettel nem értek egyet – szólott közbe a könyvelő.

– És ön hogyan vélekedik, barátom?

– Egyedül a plébános a bajkeverő. Képtelen elviselni a kemény szavakat, amelyekkel illette őt, és a városban megtartott esküvő kegyetlenül elkésérítette. A történet különben rövidesen úgyis feledésbe merül. Koccintsunk a gazda és kedves felesége egészségére!

A könyvelő megtöltötte a poharakat, és mindannyian koccintottak.

– És mihez kezdjek, ha a kísértet ismét megjelenik? – kérdezte Gottlieb.

– Nevesse ki – vélekedett Granfeldt.

– Nem ezt tenném – mondta Werner.

– Az ilyen sarlatánságot megvetéssel kell büntetni.

– Megfenyíteni kell a gazembert, aki sírt mer gyalázni! Hiszen ez égbekiáltó! Képzelve csak el a botrányt, ha kiderülne, hogy a plébános keze van a játékban. Márpedig ennek ki kell derülnie, hogy a parasztok megtudják, mennyire át lettek verve. Ha sikerül elkapni a fehér lepel alatti komédiást, akkor megvan a megbízó is, aki eljátszatta a komédiát. A jelenlegi igazságügyi tisztviselő szigorú előljáró, aki nagy hozzáértéssel fogja levezetni a vizsgálatot. Legyünk azonban óvatosak, nehogy elriasszuk a madárkát. Feljelentést a hatóságnál csak akkor tartok tanácsosnak, amikor már szilárd talaj van a lábunk alatt.

– Tekintsünk el az erőszakos rendszabályoktól – mondta a gazda. – Strassberg úr tegye azt, amit a körülményekhez képest helyesnek tart. A plébános haragjától nem kell tartania, mert ő tudja, hogy Nagy-Radeck lehet a menedéke.

A kísértet dolgát ezzel meg is beszélték. Werner mókás történeteket, házasságának epizódjait kezdte mesélni, végül boros hangulatban felkiáltott:

– Maga meg miért ilyen néma, Strassberg úr? Vegyen részt a szórakozásban, és mesélje el, korábban mi minden történt magával!

– Ah – sóhajtott fel a fiatalember – nekem nem nagyon vannak vidám történeteim. Gyermekkorom igen szomorú volt.

– Ki volt az apja, ki volt az édesanyja?

– Csak az anyámat ismertem.

– Éppúgy, mint én! Már egészen fiatalon kellett magamról gondoskodnom. Igyon egyet, Strassberg úr, kiváló ez a bor! A boldog jövőjére!

És a három férfi ismét koccintott.

– Tényleg igen nagy szükségem van a boldogságra – mondta Gottlieb felsóhajtván.

– Csak ne veszítse el a bátorságot, fiatal barátom!

– Akit annyira megviselt a sors, mint engem, nyugodtan nevezheti magát szerencsétlen gyereknek.

Gottlieb közben Lizácskára gondolt, és alig tudta visszatartani a könnyeit, melyek mindenképpen elő akartak törni szemeiből.

– Ó – kiáltott fel a könyvelő – nem rossz minden ember, akivel találkozik életében. Vannak olyanok is, akiknek helyén van a szívük, és kezeiket nyújtják az elnyomottak felé. Persze meg lehet számlálni az ilyeneket, de mégis léteznek.

– Ítéljék meg saját maguk, uraim. Ameddig vissza tudok emlékezni, szükségben és nyomorban éltem. Anyám szegény mosónő volt, aki saját magáról és rólam csak nyomorúságosan tudott gondoskodni.

– De mivel foglalkozott az apja?

– Elhagyta kedvesét, és gazdag lányt vett feleségül, tudtam meg később.

– A régi történet! – kiáltott fel Werner. Megtudta a nevét és rangját ennek az úriembernek?

– Soha. Anyám makacsul titkolta, legalább is velem szemben. Gyakran sírdogált, magához szorított, majd hirtelen eltaszított, mintha megrémítettem volna. Már hozzászoktam, és többé nem is csodálkoztam rajta. Annak idején hét vagy nyolc éves lehettem, mert már a szegények iskolájába jártam. Anyám gyakran egész nap nem volt otthon, korán reggel elindult az emberekhez mosni, és késő este tért haza. Egy idős asszony, aki együtt lakott velünk a nyomorúságos padlásszobában, adott egy darab száraz kenyeret, és ha jó napja volt, egy darabka kemény sajtot hozzá. Még most is emlékszek rá, mennyire örültem az ilyen ráadásnak. Ilyenkor a kenyér is sokkal jobban ízlett, igazi élvezetet jelentett. Megmagyarázhatatlan maradt számomra, hogy anyám annyira keveset tett értem, jöllehet szeretett. Gyakran láttam, hogy néhány papír tallért dug egy borítékba, és elvitte a postára. Ilyenkor aztán néhány napig derűs volt, arról beszélt, hogy nemsokára minden jobbra fordul, és majd szép ruhákban járhatok. Néha-néha a postás levelet hozott neki. Ilyenkor sírni kezdett örömeiben, és megcsókolt. Ezek a levelek mindig kellemes hírt hozhattak. Ha nem lettem volna olyan fiatal, talán érdeklődni kezdek irántuk, így azonban figyelmen kívül hagytam. Egyszer megkérdeztem a mamát, miért

küldi el a keservesen megkeresett pénzét, és miért nem tartja meg magának. „Ezt te nem érted meg, gyermekem” válaszolta. „A pénz, amit elküldök, javadra lesz neked is, meg nekem is, nemso-kára majd meglátod.” Az öregasszony úgy vélekedett, hogy a mama lottózik, és ezért szemrehányásokat tett neki, de anyám nem hagyta magát befolyásolni. Spórolt, nélkülözött, robotolt, és azonnal elküldte, ha összejött néhány tallér. Így ment ez hosszú időn át. Egyik reggel, ha jól emlékszem éppen vasárnap volt, levelet hozott a postás. Anyám hevesen utána kapott, felbontotta, és olvasni kezdte. „Úristen” kiáltott fel egyszer csak, és összeomlott. El akartam olvasni a levelet, de kitépte a kezemből. Hová tette, nem tudom, de soha többé nem láttam. Ettől a naptól kezdve más élet kezdődött. Egy hosszas betegség után, melyet szegény anyám végül túlélte, többé már nem járt olyan gyakran mosni. Otthon maradt, olykor sírdogált, ha rám pillantott, és többet gondoskodott rólam, mint korábban. Többé már nem küldött pénzt, és levelek sem jöttek. Az öregasszonynak volt egy fia, egy kőműves. Gyakran járt hozzánk, és egy szép napon esküvő volt. Strassbergnek hívták azt az embert, és feleségül vette anyámat. Némi idő ismét eltelt. Éppenséggel nem bántak rosszul velem, de mostohaapám nem nagyon törődött velem, és anyámnak, aki ismét szorgalmasan dolgozni kezdett, nem maradt ideje arra, hogy foglalkozzon velem. Aztán egymás után értek a szerencsétlenségek. Először az öreg Strassberg néni halt meg, aki mindig is szeretett engem. Sokat sírtam a temetésén, mert jól éreztem, hogy a jóságos nagymamában a leghűségesebb támaszomat veszítettem el. A mostohaapám teljesen közömbös volt. Úgy vélekedett, hogy egy teherrel kevesebb van. Gyakran késő este jött haza részegen, különösképpen szombatokon, amikor megkapta heti bérét, és ilyenkor kitört a veszekedés közte és anyám között. Ó, milyen rémes jeleneteket kellett átélnem! A durva ember bántalmazta anyámat, és engem is gyakran talált el durva öklével úgy, hogy kénytelen voltam az ágy alá menekülni, nehogy az indulatos ember agyonverjen. Szegény anyám jajgatása és panaszkodása mit sem használt. Borzalmas sorsát kénytelen volt türelemmel elviselni. Egy este mostohaapám nem jött haza. Mivel gyakran fordult elő, hogy későn érkezett, a

mama aznap nem figyelt fel erre különösen. Megint olyan eset volt, ami cívakodáshoz vezetett volna. Anyám mindig ingerült volt, amikor a férje részegen tért haza. Még most is emlékszek arra a borzalmas estére, mintha csak egészen rövid idő telt volna el azóta. Pislákoló lámpa fényénél üldögéltünk a padlásszobában. A mama kötött, én pedig a házi feladataimmal voltam elfoglalva. Egyszer csak kopogtattak. Odaugrottam az ajtóhoz, és kinyitottam. Nem az apám, hanem barátja és munkatársa lépett be, aki igen szomorúnak látszott.

- Hol van a férjem? – kérdezte a mama.
- Kórházban – válaszolta a munkás.
- Ott meg mit csinál?
- Beteg.
- Beteg?
- Igen, éspedig nagyon beteg, kedves asszonyom.

Anyám ezt nem akarta elhinni.

– Ma reggel kipihenten és egészségesen indult munkába. Ma kaptak fizetést, és biztos megint kocsmázni mentek. Hallatlan! Maga is családapá, és vissza kellett volna tartania a férjem, ahelyett, hogy inni vitte.

A munkás pénzt rakott az asztalra.

- A mester itt küldi a heti bért.
- Ez meg mit jelentsen? – kérdezte elképedten a mama.
- Már mondtam magának: Strassberg súlyos betegen fekszik a kórházban.
- És miért nem jött haza?
- Mert nem tudott. Négy másik munkás is kórházban van. Közülük az egyik már meg is halt. Összeomlott alattuk az állvány, amelyen Strassberg is dolgozott.

Anyám ekkor megrémült.

- Végül is ki küldte magát? – kérdezte.

– Az orvos azt üzeni, azonnal jöjjön a kórházba, ha még egyszer beszélni szeretne Strassberggel. Jöjjön csak, majd odakísérem. Gottlieb is jöjjön, az apja látni akarja.

A mama eloltotta a lámpát, és bezárta a lakást. Hosszú volt az út a kórházig. A munkás útközben elmesélte, hogyan történt a baleset. A nehéz kövekkel megterhelt állványzat összeomlásakor az aláhulló kövek zúzták össze az embereket. Egy nagy kő apám mellén okozott sérülést. Senki sem vétkes a borzalmas szerencsétlenségért. Az a kőműves, aki holtan maradt ott a helyszínen, a feleségét és öt gyermekét hagyta hátra. A súlyos sérültek közül lehet, hogy azóta már többen is meghaltak.

– És Strassberg súlyosan megsérült? – kérdezte anyám.

– Ó igen, nagyon súlyosan. Ezért igyekeztem annyira magukhoz.

Lélekszakadva érkeztünk a kórházhoz. Azonnal odavezettek bennünket a beteghez, akivel éppen egy orvos foglalkozott. Mostohaapám már nem volt magánál. Néhány perccel később borzalmas fájdalmak között elhunyt. Odaértünk, hogy lássuk, amint kileheli a lelkét. Anyám hangos jajveszékeléssel omlott össze.

– Hát tényleg meghalt? – kérdezte.

Az orvos biztosította őt erről, és vigasztalásként még hozzáfűzte, hogy a halál a szegény munkást súlyos szenvedéstől kímélte meg, mivel a szerencsétlen ember melle teljesen összezúzódott. Gyógyulásra semmi esélye sem volt.

Anyám megfogta a kezem, és hazamentünk. Nem sírt, nem szólt egy szót sem, de éreztem, hogy hevesen reszket. Időnként súlyosan felsóhajtott. Nekem kellett lámpát gyűjtanom, amint beléptünk padlásszobánkba. Anyám kimerülten roskadt le az egyik székre. Sápadt volt, és a néhány ezüstpénzt nézte meredten, melyek az asztalon heverték.

– Most mi lesz velünk? – kérdezte halkan. – Én már régen beteg vagyok, képtelen leszek dolgozni.

– Azt mondtam neki, majd elmegyek napszámosnak, de ő csak a fejét rázta fájdalmasan, és lefeküdt, mivel heves hidegrázás

tört rá. Másnap reggel annyira betegnek érezte magát, hogy mellette kellett maradnom, később pedig elszaladtam a szegények orvosáért, akinek véletlenül éppen a házunkban volt dolga. Szegény anyám négy héten keresztül feküdt súlyos betegen. Bár annak idején alig tíz éves voltam, mégis észrevettem a különös változást, ami végbement rajta. Néha olyan tekintettel nézett rám, amitől megrémültem. Egy este véletlenül fellöktem a lámpát, mire az olaj kifolyt az asztalra. Ez volt az utolsó csepp a pohárban.

– Ember! – kiáltott fel anyám –, te vagy az oka minden szerencsétlenségemnek, és az is fogsz maradni. Látni sem akarlak többé, tűnj el a szemem elől!

Utánam, hajította a lámpát, ami szerencsére nem talált el, mert sötét volt a szobában. Másnap reggel iskolába küldött. Fogtam a könyveimet, és nehéz szívvel hagytam el a lakást. Anyám állapota nagyon aggasztott.

Még egyszer hazatértem, és kérlelni kezdtem, hogy mégiscsak tartson magánál. Haragosan mindkét kezével felém csapott, arról kezdett kiáltozni, mennyire lusta vagyok, és elzavart. Három órával később mégiscsak hazafelé tartottam. A ház bejárata előtt, ahol laktunk, nagy csoportosulás volt. Az emberek egy a földön heverő valami köré gyűltek. Egy gyermek kíváncsiságával törtem utat magamnak, majd a látványtól hangosan felkiáltottam. Anyám láttam magam előtt, szétroncsolt fejjel. Kiugrott a tetőablakon át a mélybe. A holttestet elvitték. Egy jószívű ember kézen fogott, felkísért a sivár lakásba, és kikérdezett a körülményeimről. Mindezt elmondtam neki, amit tudtam. Másnap reggel elkísért az árvaházba. Később gyakran eljött, és érdeklődött utánam. A tanárok és felügyelők mindig dicsérgettek. Jótevőm öröme fokozott szorgalomra készítetett. Így telt el néhány év. Egy reggel az árvaház igazgatója így szólt hozzám: „Gottlieb, a jótevőd meghalt. Pénzt hagyott rád, hogy tanulhass. Húsvétól gimnáziumba jársz, később pedig a szemináriumba. Iskolamester leszel.” A hír, hogy tanulhatok, túláradó boldogsággal töltött el. Szerettem volna megtudni atyai jó barátom nevét, de az igazgatót nem lehetett rábeszélni, hogy megmondja. Azt állította, hogy az elhunynak korábban kifejezett kívánsága volt, hogy ismeretlen maradjon.

Ebbe bele kellett törődnöm. Később, amikor megpróbáltam életem eseményein elgondolkodni, arra a következtetésre jutottam, hogy a jótevőm talán az apám lehetett. Jóvá akarta tenni, amit anyám ellen elkövetett. Sem a nevét, sem a rangját nem tudtam meg soha. Az örökhagyó akaratának megfelelően elhagytam az árvaházat. Egy tanárhoz kerültem ellátásra, és mindaddig jártam a gimnáziumba, míg el nem értem az iskolatanári szemináriumhoz szükséges érettséget. Arról sincs tudomásom, hogy ki fedezte a fenntartásomhoz szükséges összeget. A szorgalmamban nem volt hiány. A záróvizsgáim kitűnő eredménnyel végeztem. Egy ideig magánoktatóként tartottam fenn magam, aztán adjunktusként az öreg Hattorfhoz kerültem. A többit már ismerik.

Gottlieb hallgatott, és meggyújtotta a szivart, mellyel a gazda kínálta meg.

– Fiatal barátom – kiáltott fel Werner –, az ön anyját gyalázatosan becsapták! Nyomorúság és nélkülözés űzte őt a kőműves mellé. Jóllehet ez is egyike a gyakori történeteknek, de aki boldogtalanná tesz egy szegény fiatal lányt, mégiscsak nagy gazember. Anyja levelezéséről sohasem tudott meg semmit?

– Soha!

– Akkor a keservesen megkeresett pénze elküldésének célját sem tudta meg?

– Még gyanúm sincs, könyvelő úr.

– A jótevő bizonyára az apja lehetett.

– Vélhetően.

– Semmi lehetősége sem volt rá, hogy megtudjon róla valami közelebbit?

– Nem. Lehet, hogy túl kevés gondot fordítottam erre. Amikor elhagytam a várost, hogy Widebornba költözzek, még egyszer meg akartam látogatni az árvaház igazgatóját. A derék ember addigra már a föld alatt pihent. Az utódja nem ismerte az ügyet, így maradt minden a régiben.

– Ki ajánlotta be az adjunktusi állásba?

– A szemináriumi igazgató, akinek különösen hálás vagyok a jóindulatáért.

– A múltján már túl van, gondoskodjon a jövőjéről. Az biztos, hogy eddigi életútja nem volt valami rózsás. Ezért is annyira visszataszító, hogy egy olyan ember kötekedése akadályozza meg a révbe jutását, aki keresztényi szeretetről és erkölcsről prédikál. És ilyen gyerekkor után kellene fiatal felnőtt és férfiúi éveit feláldozni ennek a Friederikének, Strassberg úr. Haas kisasszony egy hárpia típus, aki erőszakkal akarja kikényszeríteni, hogy bekössék a fejét. Most eljátssza az epekedő szerelmest, a jóindulatút, pontosan úgy, mint annak idején az anyja tette, de nagy kár lenne önért, ha a felesége lehetne!

– Werner – nevetett fel a gazda –, hát ennyire ismeri ezt a kisasszonyt?

– Az aggastyánnak szinte forogtak a szemei.

– Jól ismerem a hölgyet – mondta határozottan. – Nekem nem szokásom a rágalmazás, de ha meg akarok kímélni egy fiatalembert ugyanattól a szerencsétlenségtől, ami megkeserítette az egész életemet, akkor szabadon és nyíltan megmondom a véleményem, és olyannak mutatom be az érintettet, mint amilyen valójában. Különben hallgattam volna.

Kiürítették a poharaikat, és elváltak.

Werner együtt lépett ki az iskolamesterrel az udvarra. Az éjszaka bár hűvös volt, de csodaszép. A csillagok teljes fényükkel ragyogtak le a földre, és mélységes volt a csend, melyet egyetlen szellő rebbenése sem zavart meg.

– Strassberg úr – szólalt meg a könyvelő –, a társalgás és a bor annyira felizgattak, hogy képtelen lennék elaludni. A szép idő is egy kiadós sétára készítet. Átkísérném a falun.

– Rendben van!

– Talán a kísértetet is megpillantjuk.

– Lehetséges, mert azt követően szokott megjelenni, amikor az éjjeliőr kikiáltja a tizenegy órát.

– Ilyesmire az éjfél körüli időpontot szokták választani, hogy teljes borzongást váltsanak ki az emberekből. Várjon egy percet, felveszem a kabátomat, aztán elkísérem a temető felé.

Werner belépett a szobájába, felvette a kabátját, és zsebébe dugta töltött pisztolyát, melyet mindig az ágya felett tartott. Így felszerelve tért vissza néhány perc után. Az iskolamester előtt elhallgatta, hogy fel van fegyverezve. Mindketten elhagyták az udvart, melynek kapuját Werner bezárta maga mögött. Csendben beszélgetve mentek végig a falu utcáin. A fecskendőháznál most is ott üldögélt az öreg Stopp, nyugodtan szívogatva a pipáját. Ilyenkor mindig ott lehetett találni, mivel egy óramű pontosságával tette meg éjszakai körjáratát.

- Jó estét, Stopp! – üdvözölte őt Gottlieb.
- Köszönöm, iskolamester úr! Hazafelé tart?
- Megint működött a fecskendő?
- Nem, de ne viccelődjön, uram! Tapasztalhatta, hogy igazam volt. Ó, hát a könyvelő úr is itt van! Jó estét, uram!
- Valóban én vagyok, Stopp. Látni fogjuk ma a kísértetet?

Az öreg elgondolkodva szívogatta a pipáját.

- Nem tudom, uram – mormolta. – Lehetséges, de nem szokott minden éjjel megjelenni.
- Óvatos egy szellem! – vélekedett Werner nevetve.
- Maga is egy hitetlen!
- Először látni akarom a szellemet.
- Akkor jöjjön velem!
- Rendben van, induljunk. Épp most múlt el féltizenegy.
- Pontosan szokott megjelenni a kísértet?
- Mindig ilyenkor, uram.
- És ki lehet az a kísértet?

– Hm – mordult egyet Stopp –, hát ki lenne? Abban a sírban Granfeldt asszony nyugszik. Más nem kerülhet elő abból a kriptából.

– Tehát azt gondolja, Stopp, hogy a gazdánk első felesége jelenik meg kíséretként?

– Ezt nem gondolom kedves uram, hanem biztos vagyok benne. Kérdezze csak meg az iskolamester urat!

– Már mesélt nekem róla.

– És mégsem akarja elhinni?

– Én csak azt hiszem el, amit láttam.

– Ott jön Kleemann úr is, aki szintén meg akar győződni.

Egy alak jelent meg a falu utcáján. Tényleg Kleemann volt, aki előzetesen megbeszélte a találkozást az éjjeliőrrel.

– Időben jöttem? – kérdezte már messziről.

– Igen – mormolta az éjjeliőr, aki tudatában volt hivatala méltóságának. – Társaságunk is van.

Kleemann üdvözölte a két férfit. Az iskolamester jelenlétén elcsodálkozott.

– Maga is kíváncsi? – kérdezte. – Kétszer is látni akarja a jelenséget?

– Ha alkalom van rá, igen – vélekedett Gottlieb.

– Ne beszéljenek annyit, uraim – figyelmeztette őket az éjjeliőr.

– Miért?

– A kísértetek nem hagyják, hogy kigúnyolják őket.

– Ó, mennyire érzékenyek – szólalt meg Werner.

– Azt nem mondanám, de biztosan nem viselik el, hogy nevetségessé tegyék őket. A gúnyolódókat megbüntetik. A Jordan, odalent a faluban, istenkáromlóan szidalmazta őket. Jordan ugyanis sohasem jár templomba, mert szabadelvű.

– Ez így igaz! – mormolta Kleemann. – A Jordan semmiben sem hisz. Ezt az elvet a katonaságnál szedte fel. Egyébként derék ember, aki keservesen megdolgozik azért, hogy keresztül verkedje magát a világon. De mi is történt vele?

– Hát még nem hallotta?

– Egy szót sem hallottam, Stopp.

– Akkor elmondom magának. Tegnap este, mielőtt elindultam szolgálati körutamra, betértem az ivóba. Jordan is ott volt, és a kísértetetekről társalgott a többiekkel. Mindenki elhitte, csak a Jordan nem, aki olyan szavakkal érvelt, melyeket inkább nem szeretnék elismételni. Biztosítottam róla, hogy én többször is láttam a kísértetet. Erre nekem támadt, és egészen borzalmasan szidalmazni kezdett.

– Ez jellemző rá – vélekedett Kleemann.

– Tovább, tovább! – szólt közbe a könyvelő.

– A Jordán csirkefogókról és szélhámosokról szónokolt, engem pedig kinevetett, amikor én bosszúról kezdtem beszélni. „Mit tudnának tenni velem? Egy ilyen alak nem mer az orrom elé kerülni, mert tudom, mit tennék vele. Ti pedig bolondok vagytok valamennyien, ha hisztek benne. Megérdemelnétek egy jó kis verést!” – Így höbörgött, és galléron akart ragadni. – Na várj csak – kiáltottam rá – meg fogod kapni az elbizakodottságodért járó büntetésed, és kitértem előle, ő pedig kiröhögött a hátam mögött. Ma reggel benézett az istállójába, és a jobbik lova ott feküdt dögölten a szénán, pedig csak két lova van. A másik is bizonyára rámegegy, mert egész nap nem evett semmit. Estefelé Jordan teljesen leverten állt a háza előtt, én pedig nem akartam mondani neki semmit, mert sajnálom azt az embert. A szellemek bosszújában azonban mostantól kezdve bizonyára hinni fog.

Kleemann megtorpant.

– Tényleg igaz, amit mondott, Stopp? – kérdezte döbbenten.

– Nézzen csak utána holnap, úgy igaz, ahogyan mondtam. Jordan csődbe ment. Mennyi ideig dolgozott, hogy megvehesse magának azt a két lovat, most meg egy éjszaka alatt odavesztek.

„Amihez nem értesz, abba ne kotnyeleskedj bele!” – mondja a közmondás.

– Tegnapelőtt még erőteljesnek és egészségesnek láttam azokat a lovakat – vélekedett Kleemann. Mindkettő fiatal állat, Jordan az utóbbi tavaszi vásáron vette őket. Szinte hihetetlen, ami történt.

Stopp kirázta a hamut pipája fejéből, miközben válaszolt:

– Mondhatja rám nyugodtan, hogy rossz ember vagyok, ha Jordan holnap be tudja fogni a lovait. Csak az igazságot mondtam, és maradok is az igazságnál. Aki annyi mindent megélt, mint én, annak mondanivalója is van. Óvakodjanak uraim, olyasmibe bele-szólni, amihez nem értenek! A kíváncsiság elnyeri méltó büntetését. Még további hitetlenek is sorra fognak kerülni.

– Ez ránk is vonatkozik? – kérdezte Werner.

– Ha kíváncsiságból jönnek éjszaka a temetőbe, nem állok jót magukért.

– De barátom, az iskolamester azon az éjszakán átvizsgálta a síremléket, és semmi nyomot sem talált.

– Várjanak csak, nem fog elmaradni. A szellemek mindig a legérzékenyebb ponton büntetnek. Én minden jót kívánok az iskolamesternek, azonban...

– Kleemann elbizonytalanodott.

– Könyvelő úr! – mormolta halkan.

– Mi van, Kleemann?

– Tényleg be akar most menni a temetőbe?

– Hát persze. Ezért jöttem el idáig. Nem lehet bármikor kísérteteket látni, ki kell használni a kínálkozó alkalmat. Ha minden igaz, amit a Stopp állít, akkor az egész világnak szét fogom kürtölni, hogy a földbirtokosunk néhai felesége éjszakánként kísértetni jár. De addig...

– Ne folytassa! – suttozta Kleemann.

– Miért ne?

- Jobb, ha az ember előre lát.
- Akkor nem is akar bekísérni bennünket?
- Tizenkét lovam van az istállóban, kedves könyvelő úr, nem szeretném őket elveszíteni.
- Akkor tartsa távol magát. Nem kell részt vennie, de megfigyelőként maradhat, és segítségünkre siethet, ha szükség lesz rá.
- Segítségükre siessek? – kérdezte Kleemann.
- Hát persze. Feltartóztatjuk a kísértetet, és érdeklődni fogunk az úti okmányai iránt. Mivel maga tagja a települési tanácsnak, ehhez joga van. Felügyelet alá kell vonnia az okmány nélküli csavargókat, mert ez kötelessége.
- Nem is tudom, könyvelő úr, hogy erre valóban kiterjednek-e a jogaim...
- Ember, csak nem fél?
- Nem, azt éppen nem, csak eszembe jutott az előbb elhangzott közmondás: „Amihez nem értesz, abba ne kotnyeleskedj bele!”
- Elmulasztja hivatali kötelességét, ha kint marad. Kleemann. Egy olyan értelmes embernek, mint maga, aki szorgalmasan fellép a rendért és a jog védelmében a településen, nem volna szabad eltúrníe egy ilyen nevetséges szélhámosságot a faluban.
- Ebben igaza van, persze, hogy igaza van.
- Felettes hatóságként jelent meg, és a hatóság Isten akarata szerinti, ahogyan a plébános egészen helyesen prédikálja. Tehát indulás, a kísértetnek igazolnia kell magát, ha nem akar beszélni a település börtönébe.
- De hát a Jordán lovai, drága uram...
- Azok egyébként is kimúltak volna akkor is, ha Jordán nem káromkodik istenkáromlóan. A körzeti állatorvostól reggel majd megnyugtató felvilágosítást fog kapni. Örvendek, hogy megjelent, tehát indulás!

Werner megragadta Kleemann karját, és magával vonszolta. A templom lépcsőjénél utolérték az előttük haladó másik két férfit. Valamennyien elindultak felfelé a lépcsőn. Alig léptek a lépcsőre, amikor Stopp halkan felkiáltott:

- Ott van, már ott is van!
- Hol, hol?
- A síremléken. Minden jó szellem dicsérje Istent, a mi urunkat! Én nem megyek tovább.

A síremlék előtt, mintegy kétszáz lépésnyire a lépcsőtől, bizonytalan alakú fehér folt villant. Olyan távol volt, hogy nem lehetett megállapítani, micsoda.

- Maga is látja? – kérdezte Strassberg a könyvelőt.
- Persze, én is látok valami fehér alakot.
- Én is, mormolta Kleemann, aki az éjjeli őr mögött állva, egész testében reszketett.
- A kísértetet látjuk, nyilatkozott Stopp. Ma pontosan érkezett, hogy bizonyítsa létét a hitetleneknek. Tudtam én ezt!
- Előre! – parancsolta Werner, elővéve pisztolyát a zsebéből, és határozottan indulni akart.

Kleemann visszatartotta.

- Ne tovább! – mormolta remegő hangon. Egy ilyen lefülelés elbizakodottság lenne...
- Hagyjon egyedül menni, de jöjjön, ha hívom.
- Nem és nem, én nem támogatom ezt a galádságot, könyvelő úr. Fogadja meg a tanácsomat, kérem! Nézze csak, az alak egyre nagyobb lesz, már messze magasabb a mellvédnél, és lábaival a síron áll. Ez nem lehet földi lény.
- Rövidesen kénytelen lesz igazolni magát. Strassberg úr, maga igazi férfi, ne hagyjon magamra! – kérlelte Werner, miközben ki akart szabadulni Kleemann erőteljes kezei közül.
- Magával megyek – nyilatkozta az iskolamester.

Ebben a pillanatban a toronyóra tizenegyet kezdett ütni. Az első kondulás megrémítette a férfiakat, akik szoros csoportot képezve álltak egymás mellett. Kleemann karja erőtlenül aláhanyatlott.

– Dicsőítsük Istent! – mormolta Stopp. Minden jó szellem...

A szellem már a harmadik kondulásnál elkezdett alámerülni, eltűnni, mint egy fantom. Mire a tizenegyedik ütés hangja is elhalkult, már nyoma sem volt a fehér alaknak.

– Most meggyőződhetnek – mondta Stopp. – De nekem most már indulnom kell kikiáltani a tizenegy órát. Jó éjszakát! Menjenek csak haza, Kleemann úr, nem tanácsos éjszaka a sírok között tartózkodni, mert olykor fura dolgok történnek. Jó éjszakát!

Az öreg eltűnt a templom mögött, mely szinte rejtélyes csendben állt a sötétség közepén.

Werner egy szót sem szólt többet. Merészen odament a síremlékhez, pisztollyal a kezében. Az iskolamester követte. Kleemann kimerülten leült a legfelső lépcsőfoknál álló kőre. A két férfi célba ért. Miután figyelmesen átvizsgálták a környezetet, anélkül hogy bármi gyanúsat találtak volna, a sír felé fordultak. Döbbsen vették észre, hogy az újonnan felállított alabástrom kereszt ismét meg van rongálva. Jobb karja, melyre a Sidonie név volt rávésve, a fűben hevert.

– Hallatlan! – mormolta Werner.

Gottlieb nehézkesen felemelte a súlyos követ, és odébb vitte a sír közeléből.

– Ugyanaz a sérülés, mint amit az első emlékművön is elkövettek. Az elvetemült alak kitartóan, előre eltervezett szisztéma szerint cselekszik.

Tovább kutattak mindenfelé, de eredménytelenül. Semmiféle nyomra sem bukkantak, ami magyarázatot adhatott volna a jelenségre. Pedig mindketten látták a történeteket.

– Túl későn érkeztünk – mormolta Werner, aki hallgatózva állt a kerítésnél.

- Bárcsak találnék valami nyílást!
- A gyors átjutás lehetetlen ezen a kerítésen.
- Nagyon ravasz szélhámossal van dolgunk.

Strassberg a követ bevitte az iskolaházba. Közben Kleemann is csatlakozott a férfiakhoz, akik beszámoltak neki az újabb gázettéről. Werner azt javasolta, hogy járják körül a temetőt. Ez meg is történt, de eredménytelenül. Az éjszaka folyamán mást már nem tehettek, ezért elköszöntek egymástól. Gottlieb felkereste a szobáskáját. Kleemann Werner társaságában végigment a falun, melynek felső szélénél az éjjeliőr szívvel-lélekkel énekelt és fújta kürtjét. Méreates kürtjének hangja messzire hangzott az éjszakában.

– Könyvelő úr, mi a véleménye a történetekről? – kérdezte Kleemann.

– Ha nem csalatkoztunk, kedves barátom, akkor itt egy nagy szélhámosságról van szó.

– A saját szemeimmel láttam azt az alakot, ezt senki sem vitathatja. Az pedig, hogy a sír körül nincs minden rendben, jól látható a kereszt megcsonkításán. Magától nem hull darabjaira egy ilyen kemény kő. És hová tűnt az az alak? Egyértelműen láttam, hogy alámerült, minden harangütésre egyre kisebb lett. Úgy tűnt, mintha az óra kalapácsa ütögette volna be a földbe. Egy ember ilyet képtelen eljátszani. Ha mégiscsak ember lett volna, meg kellett volna találniuk... Könyvelő úr, ott valami nincs rendjén, maga pedig mondhat, amit akar.

A férfiak a birtok kapujához értek.

– Kleemann barátom, megkérném egy szívességre.

– Én pedig ezer az egyhez megígérem, hogy teljesíteni fogom, Werner úr.

– Arra kérem, hogy hallgasson! Ha települési tanácsosként azt állítaná, hogy meggyőződött a jelenségről, akkor a tudatlan parasztok kitörölhetetlenül hinni fognak benne. Várjon még egy kicsit, a rejtély bizonyára rövidesen tisztázódik. El fogjuk kapni

azt a pimasz és ravasz csalót. Ha a történetet most igazként állítaná be, és a csalásra később fény derülne, akkor rettenetesen blamálná magát.

– Ebben igaza van! – mormolta az öreg.

– Ön az egyik legértelmesebb, legfelvilágosultabb, legokosabb ember a faluban. Tartsa meg továbbra is ezt a hírét, amit jó barátként tanácsolok önnek. Azok az intézkedések, melyekhez a földbirtokos mostantól fogva folyamodni fog, bizonyára nem lesznek eredménytelenek. A csendőrség ki fogja deríteni a sírgyalázókat. Fontolja meg, hogy jó tanácsot adtam-e önnek, és annak megfelelően cselekedjen. Jó éjszakát!

Werner elindult a bejárat felé, kinyitotta a kiskaput, és eltűnt. Elhalt a zaj, amit a kulcs okozott a zárban, és köröskörül mély csend uralkodott. Kleemann a homlokát dörzsölgette.

– Sajátos helyzetbe kerültem – gondolta. Az öreg könyvelőnek igaza van: Óvakodnom kell attól, hogy nevetségessé váljak. Az összes paraszt hallgat a tanácsaimra, egyikük sem tesz bármit, hogy előtte ne kérné ki a véleményem. Az iskolamester és Werner képzett emberek, ők mégiscsak tudják, mit tesznek és mondanak. Ha fény derülne a történetekre, az tényleg nagy blamát jelentene számomra. Bárcsak ne láttam volna azt a fehér alakot! Magamban persze hihetek, amit csak akarok, de mégsem szeretnék az emberek szóbeszédének tárgyává válni.

Már a birtokához közeli tóhoz ért, amikor hirtelen megállt.

– Az öreg Stopp fecsegni kezdhet – mormolta maga elé. – Beszélnem kell vele.

Néhány percig figyelmesen hallgatózott, aztán meghallotta maga mögött az éjjeliőr kürtjének hangját. Elindult a hang irányába, és nemsokára észre is vette az öreget, aki lassan közeledett a falu egyik csendes utcáján.

– Stopp!

– Ki az?

– Kleemann.

- Jó, hogy találkozunk.
- Miről van szó, Stopp?

– Tudni szeretném, hogy maga is odament-e a sírhoz, mert igencsak aggódom magáért, Kleemann úr. A Jordánnal történt szerencsétlenség magát is utolérheti, ha istenkáromló módon emlegeti a szellemeket. Nem hagyom magam lebeszélni arról, hogy Granfeldt asszony kísért éjszakánként. Ezt nem is vehetem zokon tőle, hiszen nincs nyugta sírjában, mert a férje olyan gyorsan újra házasodott. Annyira megharagudott, hogy nem tűri a sírján azt a keresztet, melyet a könnyelmű férje állíttatott. Én magam is haragudnék érte. Granfeldt bizonyára ígéretet tett a feleségének, mielőtt meghalt. Várjon csak, majd meglátja, hogy odaát azon a szép birtokon valami történni fog. A halott nem tűri ezt a vircsaftot, és át fogja húzni a számításukat. Mindenféle gondolatok jutnak eszembe, amikor magányosan végigballagok a falun. Nem szeretnék a gazdag földbirtokos bőrében lenni, aki magára haragította elhunyt feleségét. A holtak nem hagyják, hogy szórakozzanak velük. Képzelve, mi történt, amint a legutóbbi sírt ástam! Találtam egy koponyát, amit szándékom ellenére kidobtam a földdel együtt. A koponya egyre csak visszagurult a sírba, képtelen voltam túladni rajta. Pont úgy nézett ki, mintha gúnyosan vigyorogna rám. Na várj csak, gondoltam, ha elég mélyre jutok, akkor megint lent lesz a helyed. Ekkor viszont nyugodtan odafent maradt, jöllehet egészen lazán hevert a kidobott földön, egy kő bizonyosan nem maradt volna ott. Amikor már egészen mélyen voltam, a koponya magától visszaugrott a sírba. Vékony réteg földdel letakartam, és akkor megnyugodott. Délután fölé került az új holttest. Látja, Kleemann úr, az ilyesmit meg kell figyelni. Aki nem foglalkozik holtakkal, az nem érti meg ezt. És mondanék én magának még valamit: Az elhunyt Granfeldt asszony nemsokára magához veszi a fiát.

- Stopp! Miket beszél itt!
- Igenis, Kleemann úr, ez egészen biztos.
- Miért, talán tud valamit?

– Persze, hogy tudok! – válaszolta titokzatosan az éjjeliőr. – Granfeldt asszony sírja mellett repedés mutatkozik a földön. Egy egészen kis repedés. Ez gyermeksírt jelent.

Az öreg Kleemannak különös érzése támadt. Az éjszaka csendjében a sírásó szavai mély benyomással voltak rá. Tovább fokozva a borzongást, ami úrrá lett rajta, rikoltozva egy bagoly húzott el a fejük felett.

– A holtak hírnöke ez a madár – mormolta Stopp. Máris jelentkezik. Nem céltalanul repked. Úgy bizony, odaát történik valami. Ami most van, az nem maradhat így. Csak ennyit akartam mondani magának, Kleemann úr.

Lassan tovább bandukoltak. A tóhoz érve az éjjeliőr megfújta kürtjét, majd basszushangján elénekelte kötelező énekét. Miután még egyszer a kürtjébe fújt, így szólt:

– Most van egy félórányi pihenőm!

Fáradtan letelepedett a nagy köre, melyet Kleemann helyezett el, hogy megjelölje birtokának határát. Itt kezdődött a település területe.

– Stopp, én is bent jártam a temetőben.

– Értem, uram! Akkor bizonyára maga is látta a szellemet, amely eltűnt, amikor tizenegyet ütött a toronyóra. Mindig így tesz, amikor láttatja magát.

– Stopp! Senkinek se mondja el, hogy ott jártam.

– Miért ne? – kérdezte az öreg, miközben friss dohányval tömte meg pipáját.

– Mert nem akarom, hogy kíváncsinak tartsanak. Itt egy nyolcpefenniges, igyon valamit, és hallgasson! Tagja vagyok a települési tanácsnak, és feljelentést kellene tennem, de nem akarok.

– Rendben van – mormolta az öreg – ezt megértem. A kíváncsiságról jobb lemondani. Hallgatni fogok. De ajánlom, ne szitkozódjon, különben magával is történhet valami.

– Tehát azt akarom, hogy a történetekről szó se essék. Holnap reggel térjen be hozzánk! Vihet egy kenyeret, meg néhány darab sajtot, amit kikészítették magának.

– Jönni fogok, kedves Kleemann úr. Maga mindig olyan jó a szegényekhez. Majd elmondok magáért egy Miatyánkot, ha legközelebb átmegyek a temetőn.

– Jó éjszakát, Stopp!

– Jó éjszakát, Kleemann úr!

Amint a gazda belépett a lakószobába, Lizácska még az asztal mellett ülve dolgozott.

– Miért nem feküdtél már le, te lány? – mordult rá.

– Hát már olyan későn van?

– Mindjárt tizenkettőt üt az óra. Mars az ágyba!

Lizácska bepakolta munkáját a kosárba.

– Apám, valamit meg szeretnék még kérdezni tőled, mielőtt lefekszek. Ezért maradtam ébren.

– Tehát kíváncsiságból! Holnap is megkérdezheted, lányom. Ma már olyan fáradt vagyok, hogy nincs kedvem beszélgetni.

– Nem fog soká tartani. Csak azt szeretném tudni, mit láttál a temetőben?

– Semmit! – válaszolta röviden az apja, miközben kalapját és botját rátette a barna óraházra.

– Semmit?

– Tényleg semmit!

– Erre számítottam! A fáradozásod tehát eredménytelen volt. Az öreg Stopp híres szellemlátó. Mindig többet lát, mint mások.

Kleemann rámeredt az óra nagy számlapjára.

– Ez meg mi? – mormolta maga elé. – Az óra áll, és pontosan akkor állt meg, amikor tizenegyre ért.

– Biztosan elfelejtetted felhúzni – vélekedett Lizácska, lámpával a kezében odalépve apjához.

– Minden alkalommal vacsora után szoktam felhúzni.

Kinyitotta az óraház ajtaját, és rémulten vette észre, hogy a súlyok felső helyzetben vannak, tehát ma is gondoskodott a felhúzásukról. Az inga azonban csendben állt, és a két mutató pontosan tizenegy órát mutatott.

– Hát ez igen különös – mormolta. – Hozzányúltál az órához? Meglőkted esetleg az ingát?

– Hogyan is mertem volna, apám? Senki sem mer hozzányúlni az órához, amelyhez egyedül te értesz. A mama tíz óra előtt lefeküdt, azóta pedig magányosan üldögélek itt, ahová rajtam kívül egy lélek se tette be a lábát. Talán elromlott valami az óraműben.

Kleemann meglőkte az ingát, amely szabályos lengéssel folytatta megkezdett mozgását. Ütései erőteljesek voltak, mint mindig. Az óramű tehát jó állapotban volt. Becsukta az ajtót, és a fejét csóválta.

– Az alak akkor tűnt el, amikor tizenegyet ütött – mormolta.

– Miféle alak, apám? – kérdezte Lizácska.

– Kleemann érezte, hogy válaszolnia kell, és ekkor elmesélte, ami a temetőben történt.

– Az óránk pont akkor, tizenegykor állt meg. Ez tényleg jelent valamit. Mi a véleményed, Lizácska?

– Ha saját szemekkel láttad azt az alakot, apám, akkor az ellen nekem nem lehet semmi kifogásom.

– Persze, hogy láttam.

– Az éjjeliőrnek nem hiszek, Stopp egy babonás vénember, aki már rengeteg történetet mesélt a kísértetekről.

– Lizácska, én tényleg nem vagyok babonás, de az a tény, hogy pont a mi óránk áll meg, a legjobb az egész faluban, amit ráadásul tavasszal az órás meg is tisztított, mégiscsak különös. Most pedig megint jár rendesen, mintha mi sem történt volna.

Néhány másodpercig figyelmesen hallgatta az inga járásával járó erőteljes és szabályos ketyegést.

– Apám – szakította meg Lizácska a csendet –, az az alak a síron egy szélhámos műve.

– Lányom!

– Kísértetek márpedig nincsenek.

Kleemann Jordan szerencsétlenségére gondolt. Nem akart konfliktusba keveredni a kísértetekkel, ezért az érdekükben szólt.

– Ezt meg ki mondta neked? – fortyant fel.

– A saját csekélyke értelmem.

Tulajdonképpen Gottlieb mondta neki.

– A te csekélyke értelmed, gyermekem, nem elegendő ilyen dolgok megértéséhez és megmagyarázásához. Neked hinned kell.

– Miben?

– A szellemekben. Én így akarom, és ezzel punktum!

– De apám, kérlek...

– Aki nem fél a túlvilágtól, gyermekem, az nem lehet jó ember! – fűzte még hozzá, hogy rejtse elvárásának valódi okát. – A plébános is ezt tanítja...

– A plébános! – kiáltott fel Lizácska hetykén. – Az ember, aki oly sokatmondóan beszél.

– De mindig igazat mond.

– Néha.

– Nem néha, hanem mindig! Lizácska, kérlek, ne hangoskodj, és ne kíváncsiskodj! Bizonyára ismered Jordant, a fogatost.

– Igen jól, apám!

– Ő is kötözködött a fogadóban...

– Azért, mert értelmes ember.

– És mire jutott vele? Az éjszaka elpusztult két lova.

– Hát ez hihetetlen!

– Jordan tönkrement, kezdheti újra előlről, gürizhet és kínlódhat. Ha hallgat, nem éri ez a kár. Így bűnhődnek a hőbörgők, gyermekem. Az óra megállása pedig figyelmeztetés számunkra, és mi nem fogjuk figyelmen kívül hagyni.

– Apám, a kedvedért nem akarok ellentmondani, de a kísértetekben nem hiszek sem most, sem soha többé. Amit a temetőben láttatok, abban lehet valami.

– Van is!

– Igen, valami csalás. A holtak örökre a sírjaikban maradnak.

Ebben a pillanatban erőteljes csattanást lehetett hallani, valami olyasmit, mint amikor valaki egy meglendített bottal a padlóra csap.

– Lizácska rémülten felkiáltott.

Apja keze aláhanyatlott a kabátjáról, melyet éppen magára akart venni.

– Istenem, micsoda éjszaka! – mormolta.

A lány ijedten nézett végig a szobán. Semmi feltűnőt sem lehetett látni, semmi sem mozdult. Az óra nyugodt ketyegése volt az egyetlen zaj, amit észre lehetett venni. Egyetlen bútor sem moccant meg, a legcsekélyebb változás sem volt látható. Csak az ónlámpa lángocskája libbent meg finoman, mintha enyhe huzat mozgatta volna meg.

– Na tessék! – mondta Kleemann, amint túl volt első rémületén. Összeszedte magát, és a lámpával rávilágított minden sarokra, a padlóra és a bútorokra. Semmit sem vett észre, ami magyarázatot adhatott volna a botütésszerű zajra, pedig ennek ellenére ott történt a szobában. Az ember azt hihette volna, hogy valaki közvetlenül Lizácska előtt sújtott a padlóra.

Kleemann visszatette a lámpát az asztalra.

– Még mindig kételkedsz? – kérdezte halkan.

– Hagyjál békén, apám!

– Krétafehér lettél, lányom.

- Holnap majd megbeszéljük.

Ekkor az éjjeliőr kürtjét lehetett hallani. Stopp, aki a tó mellett üldögélt, hangosan énekelte: „Figyeljetek emberek, hadd mondjam el tinéktek, éjfélre jár az óra, térjetek hát nyugovóra!” Éneklés közben távolodott, hogy a falun végigmenve hirdesse az éjfélt. Kürtjének utolsó hangját már a következő ház mögül lehetett hallani.

- Ágyba! – parancsolta Kleemann.
- Igenis, apám – válaszolta megszeppenten a lánya.

Kezet nyújtott apjának.

– Mennyire reszketsz! Légy ájtatos és hívő, akkor semmitől sem kell tartanod, de apádnak is legyél engedelmes gyermeke, aki érted gondoskodik, és gondolkodik. Én csak jót akarok neked. A kíváncsiság soha sem vezet jóra, mindig káros. Én is bárcsak itthon maradtam volna!

Lizácska felkereste a hálófülkáját. Kleemann egy ideig még a szobában maradt, hogy elgondolkozzon a fura eseményekről, aztán eloltotta a lámpát, és bement az alkóvba. Mint mindig, másnap reggel ő volt az első, aki elhagyta az ágyat. Alighogy magára kapkodta a ruháit, kiment az istállókat ellenőrizni. Nem talált semmi nyugtalanítót. Az állománya kiváló állapotban volt.

– Jól van – gondolta – továbbra is tartózkodni fogok a hóböréstől, de a Jordannal mindenképpen beszélnem kell.

Megkerülve a tavacsát egy kicsi, de szépen rendben tartott udvarhoz ért. A fehérre meszelt lakóház földszintes volt. Nemrég még szalmatető fedte, most pedig már pompás piros cserepek. Új kémény is épült, melyből könnyű füstfelhő kavargott. A kapu nyitva volt. Bárhová is nézett, mindenfelé rend volt és tisztaság. Jordan feltalálta magát, ahogyan a parasztok mondták. Saját erejéből kétfogatú kocsira tett szert. A korábbi huszár feleségének hozománya egy adósságokkal terhelt ingatlan volt. Az adósságot lassanként törlesztette, és az utóbbi időben két derék lovat is vásárolt. Az öreg huszár, aki sok mindent megélt, természetesen más-ként gondolkodott, mint a parasztok, ennek ellenére általános

elismerésnek örvendett, bár a kocsmában mindig nagy hangja volt.

Kleemann bekopogott a kis oromablakon.

Az asszony kinyitotta.

- Kleemann szomszéd! – szólalt meg szomorúan.
- Hol van Jordan?
- Ott ül a karosszékekben.
- Mi a helyzet a lovaival?
- A második is odalett.
- Húha, tehát tényleg igaz.

A fogatos felesége sírdogált. Kénytelen volt visszalépni az ablaktól.

- Kleemann asszony, küldje ki nekem a Jordant!
- Úgyis beszélni akart magával, szomszéd!
- Hát akkor jöjjön ki!

Öt perccel később a fogatos kilépett a kapun. Jól megtermett, ötven éves ember volt. Telt haja és nagy szakállja, mely kerek képét díszítette, még sötét színű volt. Szomorúan nyújtott kezét a szomszédjának.

– El sem akartam hinni, Jordan! – szólította meg Kleemann együttérzéssel. Kemény csapás ez.

Jordan összeszorította ajkait.

- Járt itt az állatorvos? – kérdezte Kleemann.
- Még tegnap este – válaszolta Jordan mély sóhajtást követően.
- És mi volt a véleménye?
- Többé-kevésbé semmi. Romlott takarmányról beszélt. Én pedig mégiscsak tudom, hogyan kell bánni a lovakkal. Ami odavan, az odavan.
- Ne csüggedjen, szomszéd!

– Mondhat, amit akar. Ötszáz tallérom lett oda. A Johannisért most fizettem ki az utolsó hatvan tallért. Most meg nézhetek. Igyekeztem és törtem magam. Hogy épp velem történjen ilyesmi!

A fogatos könnyeit törölgette a szemeiből.

– Nagyon sajnálom magát, szomszéd. Tényleg a maga hibája nélkül pusztultak el azok a lovak?

– Persze.

– Nem követett el valami tévedést? – kutakodott ravaszul az öreg. Elmélkedjék csak egy kicsit...

– Mit segít most már az elmélkedés, a lovaimat úgysem kapom vissza. A vénasszonyok azt fecsegik, hogy én állítólag szabadelvű vagyok...

– Hát egy kicsit talán tényleg az, Jordan, vallja csak be!

– Annak semmi köze sincs a lovakhoz. Ostobaságokban nem hiszek, sok szél fújdogált már ahhoz az én orrom körül. Ostobaság lenne most erről beszélni. Szomszéd, ma reggel át akartam jönni magához.

– Mi célból, Jordan? A bánatát elpanaszolni?

– Komoly kérésem lenne, és a feleségemnek is. Ahogyan most van, így nem maradhat. Ha semmit sem keresek, el fogok pusztulni a gyerekeimmel együtt... Ott lennének a szép fuvarjaim a kőfejtőből a városba. Amilyen gyorsan csak lehet, másik lovakat kell vásárolnom.

– Persze, hogy kell. Az idő csak múlna kereset nélkül, a családnak meg élnie kell valamiből, adókat és illetékeket is kell fizetni havonta. Nem egy egyszerű eset...

– De nekem semmi pénzem sincs! – mondta Jordan felsóhajtva.

– Ez nagyon kellemetlen.

– A lovak voltak a gazdagságom, a mindenem. Szomszéd, adjon nekem kölcsön ötszáz tallért! Tudom, hogy képes rá, ha akarja. Biztosíték is van a pénzre. Az ingatlanomat nem terhelik

adóságok. Elsőrendű fedezetet kapna. Mi a véleménye róla? Negyedévenként törlesztenék, és akkor fizetném a kamatot is. Azt pedig tudja, hogy rendes ember vagyok.

– Igen, Jordan, tudom, és ezért is sajnálom annyira. Szívesen segítek olyan embereknek, akik végtelenül járnak szerencsétlenül.

Jordan megszorította a szomszédja kezét.

– Tudtam én ezt előre is! – kiáltotta. Ostobaság volt, hogy tegnap este a feleségem unokatestvérét kérdeztem, a Westphalt. Van annak pénze elég, csak be kell nyúlnia a pénzes-zsákjába, de isten őrizzen, kapásból elutasított. És miért? Épeszü ember nem is gondolná. „Veszítsem el én is a lovaimat? – kiáltotta, mint aki megbolondult. – Pedig elveszíteném, ha egy szabadelvűnek adnék kölcsönt. Amit egyszer a holtak már elvettek tőled, azt élők nem adhatják vissza. Inkább óvnám magam az ilyen történetektől. Nézz körül, hogyan tudsz magadtól rendbe jönni. A holtakkal én nem viccelődök. Ha nem vagy hajlandó megtérni, egyetlen ló sem marad meg az istállóban, akkor sem, ha naponta veszel másikat.” Nem is folytatom az ostobaságokat, amiket az az együgyű ember összehordott. Irtózik azoktól a szélhámosságoktól, melyeket az öreg Stopp terjeszt. Az egész falu tele van velük. Valamennyien azt hiszik, hogy a megsértett szellem bosszulja meg magát rajtam. Ezután mondta a feleségem: „Fordulj a Kleemann szomszédhoz, ő majd segít rajtad...”

És Kleemann szomszéd tényleg hajlamos volt rá, hogy kölcsönt adjon neki, de Westphal megnyilvánulása, amit nyíltan közölt Jordannal, megingatta. A jelenségre gondolt, amit maga is látott, az órájának megállására, és az ütésre, amely a hangoskodó Lizácskát utasította rendre. Ezek olyan dolgok voltak, melyeket nem lehetett figyelmen kívül hagyni.

– Igen, szomszéd, a helyzet tényleg nagyon kellemetlen – mondta zavartan. – Most vettem meg a szélmalmos molnár mezejét, hiszen tudja...

– Persze, hogy tudom.

– Az összes készpénzem ráment.

Jordan nagy szemeket meresztett rá.

– Szomszéd – dadogta –, hát maga is elutasít?
– Szívesen segítenék, amint már mondtam, de készpénzem tényleg nincsen.

– Talán maga is fél, mint Westphal?

– Menjen a földbirtokoshoz, szomszéd, neki mindig van pénze! Granfeldt jómódú ember, és biztos nem is fogja elutasítani, ha megismeri a helyzetét. Én a legjobb szándékkal sem tudok... Ha a mező megvásárlása előtt jön, akkor tudtam volna kölcsönadni. Tudom, hogy a maga kezében biztos helyen lenne a pénz. Fogadja meg a tanácsomat, és menjen Granfeldthez! Mit számít annak ötszáz tallér? Kicsinység. Egészen biztos, hogy megkapja tőle.

Kezet nyújtott a szomszédjának, és megkerülve a tavacsát visszatért birtokára.

– Ez is egyik az ostobák közül – jegyezte meg maga elé mormolva Jordan. – Ezt nem gondoltam volna!

– Okoskodjál csak – gondolta Kleemann. – A saját bőrét vigye mindenki a vásárba. Saját magához áll mindenki a legközelebb. A szegény feleségem mindig betegeskedik, a doktor nem tud segíteni rajta. Maradok a saját meggyőződésemnél, és a biztos mellett tartok ki a bizonytalannal szemben. Tényleg nem a pénzzel van gond, de Stoppnak igaza van, az ember ne szóljon bele olyasmibe, amihez nem ért. Mire mennék Jordan hálájával, ha egymást érnék a szerencsétlenségek a családban? Hosszú idő óta élek nyugodt békességben, és továbbra is így szeretnék, ezt senki sem veheti rossz néven tőlem. Nem keveredek bele kényes kérdésekbe, ez pedig kétségtelenül az.

Jordan szomorúan tért vissza a feleségéhez, akivel közölte Kleemann visszautasítását.

– Tehát ő is – suttogta a parasztasszony könnyezve.

– Igen, ő is! – ismételte keserűen a férje.

– Ezt nem gondoltam volna

– Én sem, asszony! Ezeket a parasztokat megszállta az ördög! Az egyik butább, mint a másik.

Az asszony döbbenetén nézett rá.

– Már megint gyalázkodni kezdesz, Jordan?

– Csak az emberek ostobasága bosszant. Tudom én már, hol kell keresni mindennek az okát. Még ilyet, hogy a mi időnkben ilyesmi lehetséges. Röhögnék a tökfilkókon, ha nem lenne ilyen nyomorúságos a helyzetem.

– Röhögés helyett inkább imádkozzál! – mondta sírdogálva a felesége. Azért nincs szerencsénk és áldás rajtunk, mert semmiben sem hiszel. Mindig is mondtam, a kocsma helyett inkább a templomba járnál!

Jordan összeszorított öklével az asztalra csapott.

– Már megint kezdted, asszony! Ne bosszants, tudom én, hogy mit beszélek és teszek!

– Nem tudod. Kleemann egy értelmes ember. Semmit sem tesz ok nélkül. Ha akart volna, adott volna kölcsön, de ugyanúgy gondolkodik, mint Westphal, és ezért fordult el tőled. Jordan, ha szeretted a gyerekeid és engem, akkor azonnal menj el a plébános-hoz...

– Gondolod, hogy menten kinyitná a pénztárcáját? – kiáltotta keserűen felnevetve a fogatos. – Ő csak szavakkal segít, de tettekkel nem. Ezt már tudjuk.

– Gyónnod kellene nála, be kellene vallanod a tévedésed, és meg kellene ígérned, hogy megjavulsz, és akkor rövidesen másként alakulnának dolgaink. Ezt mondja Westphal, és igaza van.

Jordan mélyen elvörösödött haragjában.

– Mielőtt Nagy-Widebornba mennék – kiáltotta reszkető hangon –, inkább vigyen el...

– Istentelen ember! – szakította őt félbe félénken az asszony.

– Én huszártiszt voltam!

– Hát éppen ez a mi szerencsétlenségünk. Maradtál volna inkább továbbra is huszártiszt!

– Asszony, ne dühíts fel!

– Képtelen vagyok továbbra is nyugodtan nézni ezt a nyomorúságot. Az összes többi paraszt előrébb jut, mi meg csak bajlódunk, reggeltől estig robotolunk, és semmi sem segít, mert Isten áldása hiányzik. Örökös gyalázkodásoddal elúzódsz a háztól.

– Asszony! – kiáltotta Jordan – Én tényleg kedvellek téged, úgy igaz, mint ahogy itt állok előtted, de ha ilyen ostobaságokkal jössz, akkor itt hagylak! Rám kell hallgatnod, nem pedig az ostoba parasztokra. Kísértetek márpedig nincsenek, akkor sem, ha az egész falu a feje tetejére áll. Csak egy őrült állíthat ilyeneket. Te pedig ne magyarázz ilyet a gyerekeidnek!

– Inkább naponta elmondanám nekik, hogy istenfélők legyenek. Anyaként ezt kell tennem, ha az apjuk olyan lelkiismeretlen, hogy rossz példával jár előttük.

– Micsoda? – üvöltötte Jordan. Lelkiismeretlennek nevezel?

– Azért, mert nem hagyod magad kioktatni, és mindig rossz mondások hangzanak el a szádból. Aki egyetlen éjszaka alatt két szép lovat veszít el, annak mégiscsak fel kellene ismernie Isten kezét a történetekben.

És az asszony hevesen zokogni kezdett. Ez mérsékelte a fogatos haragját, aki alapján véve jó ember volt, bár állandóan zsörtölődött, és könnyen ragadtatta el magát kemény szavakra.

– Asszony – szólalt meg megenyhülve –, helytelen lenne, ha vitába bocsátkoznék veled. A legjobb, ha mindkettőnk marad a saját nézeténél. Higgyél csak a szellemek és kísértetek bármely fajtájában. Nekem nevetnem kell a kísérteteken, és az utolsó lehetetemig ellenük fogok érvelni. Bolond semmiképpen sem vagyok, ezért voltam huszártiszt. Mit tesznek a jámbor parasztok, he? Pénzt kaparnak össze, hogy dobozokban rejtegessék, de embertársaikon nem segítenek. Ezernyi okot találnak rá, hogy elutasítsák a szorult helyzetbe kerültet. A veszteségektől való félelem miatt szellemekben és kísértetekben hisznek. Átlátom én a

Westphalt meg a Kleemannt. De azért nem csüggedek. Gondoskodni fogok a gyerekeimről, és dolgozni fogok értük, akik, ha Isten is úgy akarja, derék és felvilágosult emberek lesznek.

Felvette kabátját, fogta a kalapját és botját, majd elhagyta a házat.

Kleemann alighogy hazaért, megjött az öreg Stopp az ígért adományért. Kapott egy nagy kenyeret, és egy fél tucat jófajta sajtot. A paraszt az éjjeliőr sírásót kikísérte egészen a kapuig.

– Stopp – szólította meg őt –, ugye hallgatni fog, ahogyan megígérte?

– Nyugodtan bízhat bennem, Kleemann úr. Egy árva szót sem fog hallani tőlem senki. Bárcsak a könyvelő és az iskolamester se fecsegne.

– Nem hiszem, ők ketten minden bizonnyal nem fogják elmondani, hogy mit láttak a síremléken. Jordan ma reggel pénzt akart kölcsönkérni tőlem, hogy új lovakat vehessen.

– Isten őrizz, ne adjon neki! – mondta Stopp megfontoltan. A holtakkal senki sem szállhat szembe, ez súlyos bűn lenne, ami borzalmas büntetéssel jár. Higgye el nekem... Számtalan példát tudnék felhozni erre. A holtakkal sohasem ronthatja el az ember a kapcsolatát. Jordan bárhová bekopoghat, sehol sem fognak ajtót nyitni neki. Most bűnhődnie kell vétkeiért. Ha hallgatott volna a figyelmeztetésemre, a lovai még ott állnának az istállójában, és jólszituált ember lenne. Jegyezze meg jól, Kleemann úr: A holtak mindig a legérzékenyebb helyen támadnak.

– Stopp!

– Mi lenne még?

– Granfeldt sértette meg leginkább a feleségét.

– Valóban.

– Vele még semmi szerencsétlenség sem történt. Pompásan és békében él második feleségével.

– Várjon csak, várjon csak! Odaát a birtokon borzalmas dolgok fognak még történni.

– A szegény Jordan azonnal megkapta büntetését.

– Senki sem tudhatja, hogy az elhunyt Granfeldt asszonynak mi a szándéka. Azt is meg kell gondolnia, hogy Jordan nem rokona Granfeldt asszonynak... Saját férjével és gyermekével nem jár el olyan gyorsan. Jordanon rögtön példát statuált, hogy elriassza a többieket. Én értek ilyesmihez, és értelmezni is tudom. Gondoljon rám, és arra, amit mondtam!

Stopp még egyszer megköszönte az adományt és távozott. Ahhoz, hogy a lakásához érjen, végig kellett mennie a falu főutcáján. Eközben észrevette, amint Jordan szomorúan távozott az egyik udvarházból. Köszönt neki.

– Nagyon sajnálom magát, Jordan! – szólította meg részvételtjes hangon.

A fogatos haragos pillantást vetett rá.

– Nincs szükségem a maga sajnálkozására! – válaszolta reszkető hangon. – Jól elcsavarta az ostoba parasztok fejét.

– Jordan, hát még mindig nem jutott jobb belátásra? Mire megy ezzel a fennhéjázó beszéddel? Menjen inkább gyónni a plébánoshoz!

Jordan fenyegetően felemelve botját így kiáltott:

– Börtönben lenne a helye, vén fecsegő! Aki ennyi bajt okoz, az nem érdemli meg, hogy a település eltartsa. Most mennem kell, különben megtáncoltatnám a botom a hátán. – Ezzel távozott.

– Micsoda erőszakos ember! – gondolta Stopp, miközben utána nézett. – Menj csak! Akinek nem lehet tanácsot adni, azon segíteni sem lehet. A botod meg jó helyen van, az én hátam nem fogja elérni.

Szegény Jordan az egyik gazdag parasztbarátjától eredménytelenül próbált kölcsönkérni. A legsemmitmondóbb kifogásokkal lett elutasítva. Ekkor elhatározta, hogy utolsó próbálkozásként Granfeldtthez fordul, jóllehet korábban semmiféle kapcsolatban sem állt vele. Szapora léptekkel igyekezett a birtok felé, ahová tíz percen belül meg is érkezett. Az egyik szolgától megtudta, hogy a

gazda épp most ment át az irodájába. Jordan odakísértette magát az irodához. Kopogott az ajtón és belépett. Granfeldt szivarozva ült a székén és a könyvelővel beszélgetett. Úgy tűnt, mindketten derűs hangulatban vannak, éppen felnevettek, amint a fogatos átlépte a küszöböt.

– Mi szél hozta hozzánk? – kérdezte Werner, aki ismerte őt.

– Néhány szót szeretnék váltani Granfeldt úrral.

– Ön kicsoda? – kérdezte a gazda.

– Werner válaszolt helyette.

– Ő Jordan, a derék fogatos, akinek odalent a tónál csinos birtokocskája van, és kemény, becsületes munkával tartja fenn magát és családját. Ugye jól emlékszem, régebben huszár volt?

– Altiszt, könyvelő úr.

– A megboldogult Hauswald tanácsos gyakran mesélt magáról.

– Segített is nekem, amikor elvettem a feleségem. Szívesen lettem volna kocsis nála, ahogyan a tanácsos úr is kívánta, de tudja mi a helyzet, ha az embernek mennyasszonya van, akit szívesen feleségül venne, a birtokocská pedig annak idején mélyen el volt adósodva...

– És most jól megy a sora? – kérdezte Werner, aki még élénken emlékezett a régi időkre.

– Nem, uram, most nagyon rossz a helyzet! – válaszolta Jordan fojtott hangon.

– Talán valami szerencsétlenség érte?

– Súlyos szerencsétlenség, és éppen ez az, ami Granfeldt úrhoz üzött engem.

Jordan röviden és tömören elmesélte az őt ért szerencsétlenséget.

– Hát ez bosszantó! – kiáltott fel Granfeldt megbotránkozva, és felállt.

Werner a fejét csóválta.

– Olyan vagyok, mint egy másodosztályú katona – mondta Jordan. A parasztok nem szívesen állnak szóba velem, mindig valami fontos dolguk akad, ahányszor csak észrevesznek. Nyomorúságomban azért jötten magához, Granfeldt úr, mert tudom, hogy nem hiszi el az ostobaságaikat, és szívesen támogatja a becsületes embereket.

A gazda az ablaknál állva elgondolkodott.

– Jordan – szólalt meg hirtelen –, a parasztok elmondása alapján ki lehet a jelenség a temetőben?

A fogatos késlekedett a válasszal.

– Szóljon már meg végre – kiáltott rá Werner. A mi irodánkban csak felvilágosult emberekkel találkozik, akikhez nyíltan beszélhet.

– Granfeldt asszony... Legalább is ezt állítja az ostoba nép-ség.

– Ezek szerint – vélekedett a gazda – akaratom ellenére én idéztem elő a maga szerencsétlenségét.

– Drága uram, nekem eszemben sincs ilyesmire gondolni. A nagy szükség miatt fordultam magához, mert más kiutat nem találtam. Valamennyi paraszt fél attól, hogy segítsen nekem.

– Én nem félek, ezen kívül kötelességemnek tartom kiegyenlíteni a kárt, aminek indirekt én vagyok az okozója, így kezet nyújtok egy feltétellel.

– Ó, uram – kiáltott fel örömteli meglepődéssel a fogatos. – A pénzéért jelzáloggal terhelheti meg a birtokomat.

– Nem várok el semmiféle biztosítékot, jóember. Azt azonban igen, hogy kapja el a kísértetet, aki a síremléken garázdálkodik. Éppúgy, mint nekem, magának is érdekében áll az elkövető felderítése. A parasztok aztán eltáthatják a szájukat és elszégyellhetik magukat.

– Ezt rövidesen meg is tehetik. Éjszakánként őrséget fogok állni.

– Aztán ha elkapja, vonszolja ide hozzám a szélhámost.

– Szívvel lélekkel! – biztosította Jordan. – Előlem nem illanhat el, ahogyan az öreg Stopp elől eltűnt.

– Nos, hát kövessen!

A gazda előre ment. Az udvaron odakiáltott a legidősebb intézőnek, akivel halkan néhány szót váltott. Az intéző bement az istállóba, melynek nyitva állt az ajtaja.

– Mennyibe kerültek magának a szerencsétlenül járt lovak? – kérdezte Granfeldt.

– Pontosan ötszáz tallérba – válaszolta Jordan, feszült figyelemmel várva, most mi fog történni. – Részletre vettem az állatokat, így ötven vagy hatvan tallérral többbe kerültek. A lókupec egy öreg zsidó volt. Örülhettem, hogy nem kellett a teljes összeget egyszerre kifizetnem. Aztán kőfuvarozást vállaltam a városba. Az építőmester nem fogja kifizetni az utolsó fuvarért járó összeget, mert már két napja nem szállítottam neki. A földem is fel kellene szántani.

– Várjon csak egy kicsit!

Tíz perc múlva egy szolga két erőteljes lovat vezetett ki az istállóból.

– Jordan – szólalt meg a gazda –, maga szerint megér ez a két ló nyereggel és szerszámokkal együtt ötszáz tallért?

A fogatos értő szemekkel, csodálkozva nézte a két rókát.

– Nézze meg őket alaposan, ne vegyen zsákbamacskát!

Jordan reszkető kezekkel simogatta meg a szép paripákat.

– Maga csak jó állatokat tart, Granfeldt úr, ezt mindenki tudja.

– Megfelelnek ezek a lovak magának?

– Édes istenem, hát nem is tudom... Bizonyára viccel velem, Granfeldt úr...

A gazda odasúgta neki:

– Ajándékba adom a lovakat, vigye is rögtön magával!

- Jóságos uram! – dadogta Jordan.
- De a kísértetet kapja el nekem...
- Egészen biztosan, uram!
- Az lesz a vételár.

Jordan ömledezni akart a hálától, de Granfeldt ekkor már az irodába vezető ajtó felé igyekezett. A fogatos dermedten állt, mint egy kőszobor.

– Nos, Jordan – szólította meg őt az intéző –, a lovak testvérek között is megérnek legalább hatszáz tallért, magának pedig csak ötszázba kerülnek. Üljön csak fel, hiszen tudom, hogy jó lovas.

Jordannak ezt nem kellett kétszer mondani. Ledobta a botját, és felpattant a nyeregbe. A szolgál odanyújtotta neki a másik ló gyeplőjét. A boldog fogatos erre kiügetett a szélesre tárt kapun.

Granfeldt és Werner az iroda ablakánál álltak.

– Ez a paraszt be fogja tartani az ígéretét – vélekedett a könyvelő. – Jaj a kísértetnek!

– Csak attól tartok, hogy többé már nem fog megjelenni.

– Vannak még más eszközök is a szélhámos elkapására. Jó cselekedet volt, amit most megtett, kedves uram. Ez a fogatos derék ember. Már régen ismerem. Minden bizonnyal hálás lesz magának.

– Werner, szívesen adnék neki még két lovat, ha jól elcsépelné a kísértetet. Így a szomorú történetnek komikus vége lenne, és a felbujtók is nevetségesé válnának.

– Jordan rámenős ember, nyomósan meg fogja bosszulni magát azon, aki nagy szerencsétlenséget idézett elő számára. Döbbenetes lenne, ha kiderülne, hogy megmérgezték a lovait.

– Az állatorvos adjon szakértői véleményt. Tegye meg a szükséges lépéseket! A feleségem ne tudja meg a disznóságot, semmi szükség rá, hogy bosszankodjon!

A két férfi folytatta munkáját.

A fogatost a falu főutcáján látjuk ismét. Büszkén, mint egy hős, igyekezett a két lóval, akik gyakorlott kezei alatt hol felágaskodtak, hol pedig rövid vágtaival haladtak. Ő pedig bemutatta az összes lovas képességét. A parasztok a paták zajára kidugták fejüket az ablakokon. Westphal unokafivér is megmutatta vörös, dagadt képét széles orrával és duzzadt ajkaival. Jordan megállt.

– Mit szólsz a rókákhoz, unokatestvér? – kérdezte, a szép állat nyakára simulva, amelyen ült.

– Ó, ó, nagyon jók ezek az állatok.

– Neked sincs jobb az istállódban.

– Az lehetséges! Ki is lettek fizetve?

– Az utolsó fillérig. A kísértettől kaptam kölcsön a rávalót.

A vörös kép eltűnt, az ablakot becsapva. Jordan hangosan felnevetett, és folytatta útját. Nemsokára a tóhoz ért. Vágtatva ért a háza elé, ahol a felesége élénk beszélgetést folytatott Kleemannal. A parasztasszony szemei vörösek voltak a sok sírástól. Amint észrevette férjét megérkezni a lovakkal, összecsapta kezeit. Nem akart hinni a saját szemeinek. Jordan néhány pillanatra megállt, aztán vágatni kezdett a tó körül, hogy Kleemann meggyőződhessen a lovak pompásságáról. Egy percen belül megtette az utat.

– Úgy – kiáltotta leugorva –, most már megint fogatos vagyok. Ezek most már az én lovaim. Semmi szükségem az ostoba parasztokra, akik félnek a kísértetektől.

– Jordan! – kiáltott fel a felesége. – Hogyan jutottál hozzánk?

De Jordan ezt már nem hallotta. Bevonszolta a paripákat az udvarra anélkül, hogy tovább foglalkozott volna a szomszédal. Kleemann kezét nyújtott az asszonynak és távozott.

Még aznap elterjedt a hír a faluban, hogy a földbirtokos kiségitte a fogatost szorult helyzetéből. Élénk beszédtema volt ez mindenfelé. Valamennyien egyetértettek abban, hogy Granfeldt számára ennek nem lesz jó vége, Jordannak pedig végkép nem, aki folytatta az emberek ostobaságának becsméréstét, és a szellem

jelenéseit szélhámosságnak tartotta. A fogatos még merészebb lett, nem törődött az őt ért veszteséggel, és a korábbinál sokkal inkább hangoskodott a kocsmában. A felesége figyelmeztette, de ez sem segített. Ritkán tért haza éjfél előtt, mert a síremlék közepén leleselkedett, hogy elkapja a kísértetet, de az váratott magára, többé nem jelent meg. Jordan ezen elkedvetlenedett, és egy alkalommal a kimérésben úgy nyilatkozott, hogy a kísértet fél a mogyoróbotjától, és ezért marad ott, ahol van. „Ne káromold a szellemet” mondta neki Stopp, miközben éjszakai szolgálat utáni pohárkáját kortyolgatta. „Hetek, hónapok és évek telhetnek el anélkül, hogy történne valami, de egyszer csak mégis megtörténik, és akkor megint vert ember leszel.” Jordan felnevetett, és azt válaszolta, hogy Stopp megkegyült. Mindössze ennyi volt a véleménye. A fogatos ügyei közben jóra fordultak. Szorgosan dolgozott a földjén, és fuvarozta a követ, ami szép pénzt hozott neki a konyhára. Egy alkalommal eltört kocsijának egyik tengelye, mert a rossz út ellenére túlterhelte. Ekkor senkit sem talált, aki hajlandó lett volna segíteni neki. Egyedül kellett megoldania a komplikált helyzetet. A bognár és a kovács véletlenül olyan emberek voltak, akik körülnéztek a nagyvilágban, és nem mulasztották el, ha valamivel bevételhez lehetett jutni. A hibát kijavították, és ezzel a dolog le volt rendezve. Ennek ellenére az eset beszédtéma lett a faluban. Senki sem hitte, hogy a lovak áldást hoznának. Jordan nem hallgatott erre, szorgalmasan dolgozott tovább, és csak egyetlen bánata volt, az ugyanis, hogy éjszakai őrsege a temetőben eredménytelen maradt. Sokat adott volna érte, ha a kísértet ismét megjelenik. Időről időre meglátogatta a földbirtokost, ahogyan megígérte. Granfeldt csak mosolygott a fogatos igyekezetén, és így vélekedett: „Hagyja csak pihenni egy ideig az ügyet!” Büszkén válaszolta erre Jordan: „Mégiscsak jobb belátásra fogom bírni a parasztokat. Közülük többen már szégyellik is magukat, mivel látják, hogy semmi sem történik velem, pedig minden alkalmat kihasználok a vitára.”

Granfeldt harmadik alkalommal is emlékművet készíttetett Sidonie sírjára, egy nagy, súlyos márványkövet, mely képes volt ellenállni a rongálásnak. A fonószobákban gyakori téma volt a

földbirtokos felesége. A férfiak egyre inkább elhallgattak. Kleemann bár sohasem hangoztatta véleményét, de ennek ellenére nagy tisztelettel volt az elhunyt iránt.

– Mama – szólt egyik nap a feleségéhez –, semmi sem tűnik fel neked?

– Mi lenne az, Ernst?

– A Lizácska már nem olyan, mint régen. Leverten járkál ide-oda, és igen sápadtnak látom. Már milyen régen nem hallottam énekelni munkája közben. Az előbb a padon üldögélve találtam rá a konyhában, a tűzhely lángjára meredve, mintha valamit ki akart volna olvasni belőle. Szólnom kellett hozzá, hogy észrevegyen. Erre úgy összerezsent, mintha villámcsapás érte volna.

– Ó, igen – mondta aggódalmasan az anya –, már én is észrevettem, de nem akartam megemlíteni. A lányunk nagyon megváltozott. A kérdésekre azt válaszolta, hogy nincs semmi baja. Mást nem tudtam kiszedni belőle. Ha észrevesz, igyekszik vidámnak látszani, de már régen nem az.

– Hívjunk hozzá orvost!

– Talán azért emészti magát, mert hozzá kéne mennie az inspektorhoz.

– Az utóbbi időben ezt már nem említettem neki. Anna, a szorongásának szerintem más oka van.

Mire gondolsz, Ernst?

Az öreg szívesen elmesélte volna az óra esetét és a rejtélyes botütést, de inkább hallgatott, hogy ne izgassa fel a beteges feleségét. Véleménye szerint a saját merészsége okozta Lizácska szenvedését. Bizonyára ez lehet a rá kirótt büntetés. Lizácska is ejtett ki hitetlenkedő szavakat, gúnyos megjegyzéseket téve a jelenségre. Kleemann tényleg nagy gondban volt, és nem bánta meg, hogy elutasította a Jordan által kért szívességet. Elhatározta, hogy megbékéli az elhunytat, és minden lehetséges alkalommal kinyilvánítja a természetfeletti erőkbe vetett hitét. Az óra többé nem állt meg, bizonyítva, hogy jól döntött. Annak a bizonyos botütésszerű hangnak képtelen volt az okára rájönni, sem a padló

valamelyik deszkáján, sem bútoron nem talált új keletű repedést, ami a zajt előidézhette volna. És a rejtélyekhez most hozzájött még Lizácska levertsége. Ha ostoba kíváncsisága következtében nem döntött volna úgy, hogy éjszaka kimenjen a temetőbe, és nem látta volna saját szemeivel a fehérbe öltözött alakot, akkor kevésbé aggódott volna. Sajnos azonban saját szemével győződött meg a látványról, és mivel mindeddig senki sem volt képes magyarázatot adni a csodálatos jelenségre, és a földbirtokos sem lépett fel energikus rendelkezésekkel, az egyszerű földműves megerősítve érezte a benne ébredő legrosszabb feltételezéseket. Ha bepillantgatott volna lánya szívébe, a rejtély azonnal megoldódott volna. Szegény Lizácskát a szerelme iránti vágy emésztette, akit már oly régen nem látott, és nem beszélhetett vele. A gazdag Kleemann házában igen szomorú volt a helyzet. A lánya melabús volt, a felesége egyre inkább betegeskedni kezdett a hűvös évszak beálltával, ő maga pedig a gondjai és félelmei miatt aggódott. Az inspektorral kötendő házasságra többé már nem gondolt. Csendben figyelte a feleségét és gyermekét. A következő vasárnap igen rossz idő volt. Erősen esett, és az éjszaka folyamán feltámadt szél orkánná erősödött. A tóparton kitépett jegenyefák heverték, és a házak tetején jelentős károk mutatkoztak. Kleemann úgy vélte, hogy emberemlékezet óta nem volt ekkora vihar. Az ablaknál állva az udvaron látható áradatot nézte. Ekkor először kondult meg a templom harangja. A szél végighajtotta a falun a hangot.

– Ki lenne képes ilyen időben templomba menni! – mormolta maga elé az öreg.

– Én, apám! – válaszolta egy hang.

Kleemann megfordult, és a lányát látta maga előtt vasárnapi öltözetben.

– Ó, gyermekem, ez nem jó ötlet!

– Miért? – kérdezte Lizácska fájdalmas mosollyal.

– Megfázhatsz, útközben baleset érhet. A kutyát sem zavarják ki ilyenkor a szabadba. Ezt nem engedhetem meg.

– Apám, hát képes lennél távol tartani engem a templomtól?

– A múlt héten voltál ott.
– Ez persze igaz...
– Ha nem gyengélkednél, akkor semmi kifogásom sem lenne ellene. Az út hosszú odáig, a felázott talaj alig járható, ráadásul könnyű cipő van rajtad. Nem mehetsz el, maradj itthon!

– Apám – kezdte kérlelni Lizácska –, el kell mennem a templomba! Keresni fogom a legjobb utat, és esernyő alatt megyek.

– A vihar kitépi az esernyőt a kezedből.

– Már nem is olyan rossz a helyzet.

– Lányom! Nem mehetsz el!

– Apám!

– Annak persze örülök, hogy kedved van az énekléshez és imához...

– Én pedig éppen ma érzek különös késztetést erre, apám. Már előre is nagyon örültem az istentiszteletnek...

Az öreg a homlokát dörzsölte. Azt természetesnek tartotta, hogy a lánya jelen akart lenni az istentiszteleten. Jobb eszköz nem is volt nyomott hangulatának megnyugtatóására, mint ájtatos imádkozás a templomban. Szegény Lizácskának tényleg szüksége volt a megnyugvásra, és apja ezt jól tudta. Gyors elhatározásra jutott.

– Jól van, gyermekem, menj el a templomba! Vétek lenne, ha visszatartanálak. Várj csak egy kicsit!

– Velem akarsz jönni?

– Nem, itthon maradok anyáddal, aki nem érzi jól magát, igen rossz éjszakája volt. Az irományaimat is rendbe kell hoznom.

Feltépte az ablakot, és kikiáltott az éppen arra járó szolgának.

– Martin!

– Igen, uram?

– Fogd be gyorsan a kocsit!

– Merre megyünk?

- A Lizácskát kell elvinned a templomba.
- Rögtön, uram!
- Igyekezz, az első harangszó már elhangzott!
- Ó, én rögtön elkészülök.
- Konrad közben tolja ki a kocsit a ház elé!

Kleemann becsukta az ablakot és így szólt: Nos, akkor menj el a templomba. Ebben nem akarlak megakadályozni. Légy ájtatos, gyermekem, és imádkozzál beteg anyádért is!

A lánynak könnyek szöktek a szemeibe.

- Imádkozni fogok érte, apám. Isten kegyelmes lesz hozzá, és a mama megint egészséges lesz, hiszen nem vétkeztünk ellene.

Martin nemsokára bekopogott az ablakon, és jelentette, hogy a kocsi készen áll. Lizácska még egyszer bement a beteg anyjához, kezet nyújtott az apjának, felült a kocsira, és elhajtottak.

- Jobb is ez így – gondolta Kleemann, a távozó kocsi után nézve az ablakon át. Bárcsak vigaszt és békességet hozna haza a templomból.

Odaült az asztalhoz, feltette szarukeretes szemüvegét az orrára, és hosszasan olvasta a bibliát, míg a kocsi visszatért.

- Mi a helyzet, Martin? – kérdezte az ablakból.
- Örült szél van – válaszolta a szolga. – Lizácska kisasszonyért vissza kell majd mennem. Az út tiszta sár.
- Persze, rendben van, ne is fogd ki a lovakat.
- Lizácska kisasszony az iskolaházban fog várni rám.
- Nagyon helyes!

Lizácska az iskolaházba vitette magát. Keresztülment a házban, és onnan éppen akkor lépett be a templomba, amikor Gottlieb belekezdett az előjátékba a korálhoz. A lány ma semmi esetre sem maradt volna távol a templomtól, mivel ezen a napon Gottlieb vezette az istentiszteletet. A plébános Nagy-Widebornban prédikált. Látni és hallani szerelmét szíverősítő volt számára, melyre a

hosszas távollét miatt szüksége volt, de beszélni is akart vele ezen a napon. A kísértettel kapcsolatos történetre többé már nem is gondolt. Áhítatosan imádkozott beteg anyjáért, és a végén hozzátette, kéri a jó Istent, irányítsa úgy apja szívét, hogy semmi se akadályozhassa kapcsolatát a szeretett férfivel. Gottlieb a kis gyülekezetben már észrevette Lizácskát, miközben az oltár előtti kis pulthoz ment, és ezért ma különös lelkesedéssel tartotta meg előírt beszédét a vasárnapi evangéliumról. Friss, markáns hangja világosan és érthetően hangzott Isten házában, és Lizácska annyira gyönyörködött benne, hogy a többiekkel együtt hangosan kiáltotta a végén: – Ámen!

Az istentisztelet végeztével úgy helyezkedett, hogy utolsóként távozzon. A hívők kis gyülekezete hamarosan szétoszlott. Ekkor Gottlieb jött lefelé a lépcsőn Stopp kíséretében, aki az orgona fűjtatóját taposta. Stopp beszédbe akart elegyedni a fiatal lánnyal, de az iskolamester megbízta azzal, hogy nézzen körül a sírok között, a vihar nem okozott-e kárt. A templomajtót ő majd bezárja. Az öreg így távozott, miután Lizácskát kérte, adja át üdvözlét az apjának.

- Végre, végre – suttogta Gottlieb.
- Nem tudtam eljönni.
- Beteg vagy, Lizácska?
- Gottlieb, hát igaz lenne?
- Mire gondolsz, Lizácska?
- Hogy elígérted magad Friederike Haasnak.
- Szentisten, ezt meg ki mondta neked?
- A faluban erről beszélnek.

Gottlieb fájdalmas mosoly kíséretében rázta a fejét.

– Ezt még nem hallottam, de az emberek mondjanak csak, amit akarnak. Neked jobban kell ismerned engem, Lizácska. Hű maradok hozzád, amíg élek. Amire megesküdtem, azt be is tartom. Ha nem lehetsz a társam, inkább meghalok.

Bensőségesen magához szorította a lányt.

Lizácska elsírta magát örömében.

- Az öreg Hattorf asszony beszélt erről Westphaléknak.
- A gonosz vénasszony hazudott.
- Gottlieb, ne mondj ilyeneket!
- Miket mondasz! Eszembe sem jutott, hogy akár egy szót is váltsak Friederikével, akit látni sem akarok.
- De mi van, ha nem kapod meg az állást?
- Akkor a Granfeldt birtokára megyek.
- Tényleg?
- Mezőgazdász leszek.
- Gottlieb, Gottlieb! – szipogott Lizácska.
- Már mindenben megegyeztünk.
- Borzalmas időket éltem meg, ma mindenképpen beszélnem kellett veled, hogy megtudjam...
- Hogy a világon mindennél jobban szeretlek!

A lány bensőségesen hozzá simult.

- Gottlieb, beszélnünk kell megint minden este, különben nincs nyugalmam!
- De hol?
- Annyi mindent kell elmondanom.
- A szívem annyira sóvárgott irántad. Szívesen írtam volna levelet neked... Lizácska, az ablakom mindig nyitva volt.
- Én pedig nem jöhettem el. Három neked írt levél hever odahaza.
- Hol találkozhatnánk?
- Gyere ma este megint a pajta kapujához.
- Mikor?
- Fél tízkor.
- Nem kell hiába várnod rám.

- Itt a kulcs.
- Ezer köszönet, Lizácska.
- De nehogy megfázz, nagyon rossz idő van.
- Tudok én vigyázni magamra.

Ebben a pillanatban lélekszakadva ért oda hozzájuk Stopp.

- Iskolamester! – dadogta az öreg.
- Mi történt?
- Borzalmas a helyzet odakint.
- Nagy kárt okozott a vihar?
- Nem a vihar, kedves uram, legalább is úgy hiszem, hogy nem. Csak a síremlék van rémesen megrongálva. A virágok és bokrok ki vannak tépve. A fal is meg van rongálva. Ó, ilyesmit még nem éltem meg. A többi síron semmiféle kárt nem láttam.
- Az erős vihar tette, öreg! Nézze csak meg a tetőket és a fákat!

– A többi sír miért maradt sértetlen? Egyetlen sírkő, egyetlen kereszt sem borult fel.

Mert azok nem olyan magasak, mint a síremlék. Ne gondolkodjon ezen, hanem menjen, és rakjon egy kis rendet! Jutalmat fog kapni tőlem ezért a rendkívüli munkáért.

Stopp bár a fejét csóválta, de a kis mellékkereset kilátását mégiscsak csábítónak találta. Fogta az eszközeit, melyeket a templom egy kis fülkéjében tartott, és visszatért a pusztítás helyszínére, ahol úgy-ahogy rendet rakott.

Lizácska megkérdezte:

- Tulajdonképpen mit jelentsen ez?
- Semmit, egyáltalán semmit! – biztosította őt Granfeldt. Mindezek a jelenségek természetes okra vezethetők vissza. Az ostoba parasztok persze természetfeletti dolgokra gondolnak. Te, Lizácska, nevetni fogsz az ilyen ostobaságokon.
- Hát persze! Nekem más dolgokon kell elmélkednem.

– A kísértetekben éppoly kevésbé higgyél, mint abban, hogy ingatag lennék! Nélküled élni sem tudnék, drága Lizácska. Légből kapott pletyka, amit rólam és Friederikéről terjesztenek. Hattorfné, a kegyetlenül rosszindulatú vénasszony össze-vissza hazudozik. Esküszöm neked, hogy eszembe sem jutott...

– Most már megnyugodtam, Gottlieb! – szakította őt félbe hevesen a lány. – De a Martin már vár rám a kocsival... Mennem kell. Tehát eljössz este?

A fiú érzelmes csókkal pecsételte meg ígését.

– Ne kísérsz ki – kérte Lizácska. Egyedül megyek át az iskolaházon.

Így váltak el. Amint Gottlieb tíz perccel később a szobácskájába lépett, Lizácska már hazafelé tartott a szülői ház felé. Kleemann az ablaknál állva várt rá. A lánya jókedvűen pattant ki a kocsiból. Az öreg, aki gyógyító erőt vélte felismerni az istentiszteletben, megörült ennek.

– Lizácska – kérdezte a belépőt –, rendbe jöttél?

– Igen, kedves papa!

– Strassberg jól végezte dolgát?

– Mint mindig, de mi lesz az állásával?

– Isten tudja. A döntés a beadványunkra még mindig várat magára. Ami sokáig tart, az jó lesz, szokták mondani, de a jelen esetben mégis azt hiszem, hogy magasabb helyen nem igazán akarják az iskolamestert.

– De hát mi a vétked? – kérdezte Lizácska, miközben betette kabátját és aranybetűs imakönyvét a szekrénybe.

– Egyszer már komolyan el fogok beszélgetni a plébánossal, éspedig következő vasárnap.

Ekkor az anya lépett be az alkóvból. Lizácska megcsókolta, aztán a szobájába ment, hogy levegye ünneplő ruháját, hiszen a konyhában gondoskodnia kellett az ebédről.

– Anna – szólította meg Kleemann a feleségét –, a lányunkat mintha kicserélték volna. Ennyire barátságosnak és vidámnak már régen nem láttam. Már örülök neki, hogy a templomba küldtem. És te hogy vagy?

– Jobban, kedves Ernst. Az utóbbi órákban igen jól aludtam. Csak ne nyugtalankodjál, hiszen tudod, hogy a rosszullétem éppoly gyorsan el szokott múlni, mint ahogyan jön.

– A szél elúzi a felhőket, kezd kiderülni, most meg majd fagyni fog.

Elteltek a délelőtti hátralévő órái. Amint tizenkettőt ütött az óra, az ebéd az asztalon volt. Lizácska olyan finomat főzött, hogy az anyja hangosan nyilvánította ki tetszését.

– Tegnap – vélekedett – elsóztad a levest.

– Néha ez is megtörténik. Valószínűleg elfelejtettem, hogy egyszer már dobtam bele sót.

Kleemann papa, aki felhozott egy palack bort a pincéből, megtöltötte a poharakat és koccintott.

– Ej apám, milyen adakozó kedvedben vagy ma – mondta Lizácska.

– Örülök, hogy nem lettél beteg, nagyon aggódtam miattad.

– Tényleg nem éreztem jól magam, de ma reggel elmúlt.

– A rossz időjárás viselte meg a tagjaidat.

Lizácska persze jobban tudta, hogy mitől szenvedett. Kortyolgatott a poharából, és közben Gottliebre gondolt. Aztán segített a cselédlánynak leszedni az asztalt, kiment a konyhába kávéról gondoskodni, amit saját maga főzött meg. Kleemann, aki közben fel-alá járkált, az ajtó felé hallgatózott.

– Mama – szólalt meg –, a lányunk megint énekel.

– Ennek nagyon örvendek – vélekedett Anna asszony. – Mindig nagyon hiányzott, ha délutánonként nem hallottam őt énekelni. De tégy nekem egy szívességet, Ernst!

– Mi lenne az?

– Ne kényszerítsd a lányt arra, hogy az inspektor felesége legyen! Most már tudja, hogy mi a terved, és elgondolkodhat rajta. Később aztán saját maga dönthet. Ez is nyomaszthatta a szívét. Lizácska jó gyerek, igyekszik mindenben megfelelni neked, de képtelen rá, és ettől szenvedett. Mivel az utóbbi időben a házasságról nem esett szó, és barátságosan viselkedtél a vele, reménykedhet abban, hogy engedékeny leszel. Ezek a dolgok összefüggenek.

– Anna, van valami abban, amit mondasz – válaszolta elgondolkodva az öreg. – De gondolj arra is, hogy a birtokhoz szükség van egy rátermett emberre. Hol van ilyen a környékünkön? Tényleg nem vagyok büszke arra a szerencsére, amivel a jóságos Isten megajándékozott, de Lizácskát mégiscsak túl jónak tartom ahhoz, hogy hozzámenjen az első paraszthoz, aki a pénze miatt akarja feleségül venni.

– Ne kínozd magad ilyesmivel. Még jó erőben vagy, és el tudod látni a gazdaságot. Az idő múlásával találunk majd megoldást. Lizácskának bizonyára találni fogunk megfelelő férjet.

Kleemann a homlokára tolta sapkáját, és kidugta fejét az ablakon. Ha felesége javaslata nem veszélyeztette volna kedvenc elképzelését, szívesen meg is fogadta volna azt. Fájdalmat okozott számára, hogy Lizácskát kényszerítenie kell. Az idő múlásával persze találunk majd megoldást, gondolta. Lizácskának csak meg kell ismernie közelebbről az inspektort, és akkor majd elfogadja. Hogy elkerülje a további beszélgetést, ellenszenves érzelmeket keltve, köztözködni kezdett a főbéressel, aki a nagy kocsit nem tolta be elég mélyen a fészerbe. Aztán kiment az udvarra, hogy utasításokat adjon a felgyülemlett esővíz elvezetésére. Anna asszony a szobában hallotta, amint a szolgákat köztözködvé hajszolja munkára. Tudta, mi az oka ennek a viselkedésnek, és mélységesen sajnálkozott miatta. Miközben apja odakint zsörtölődött, Lizácska a konyhában egy vidám dalt énekelt. Anna asszony fogta a bibliát, összekulcsolta kezét, és addig olvasott, míg el nem aludt. Amikor Lizácska bevitte a kávé, felébredt. Kleemann visszajött, meggyújtotta délutáni pipáját, és kortyolgatni kezdte a kávé. Már nem volt olyan jó hangulatban, mint ebédnél, de igyekezett, hogy ne

tűnjön morcosnak. Vasárnapi szokása szerint ötkor elment a falu kocsmájába, ahol a gazdag parasztok egy elkülönített asztalnál foglaltak helyet, és megbeszélték a település ügyeit. Ennél a megbeszélésnél Kleemann hangja nem hiányozhatott. Szívesen hallgatták a megfontolt és megértő férfi tanácsait. Mint oly gyakran, most is a szokása szerint viselkedett: A saját ügyeiben elfogódott volt, miközben másokénál megfelelően ítélkezett. Amikor az iskolamester alkalmazása jött szóba, a parasztok a fejüket rázták.

– Most meg mi van veletek? – kérdezte csodálkozva.

A gazdag Westphal, Jordan unokafivére válaszolt.

– Kleemann, tudod, mindig a te oldaladon álltam.

– Tudom, mert tisztességesen gondolkodsz.

– Ebben az esetben nem állhatok ki melletted.

– És miért nem?

– Mert megváltozott a véleményem az iskolamesterről.

– Ezt nem értem. Strassberg becsületesen ellátja szolgálati feladatait, mint korábban is tette. Pontos és rendes, és a gyerekeink tisztességes dolgokat tanulnak tőle. Amit a templomban nyújt, azt valamennyien ismerjük. Úgy prédikál, mint egy lelkész.

Westphal hatalmas füstfelhőt fújt a poharakkal teli asztal fölé.

– Ez ellen nincs is semmi kifogás – kiáltotta. – Azonban Strassberg egy úgynevezett felvilágosult ember, aki okosabbnak képzei magát, mint bárki más. Ugyanaz a fajta, mint Jordan. Ez pedig nem tetszik nekem.

– Ó, erről nem volt tudomásom! – válaszolta Kleemann. – Az iskolamesternek persze a faluval kellene tartania.

– Ő pedig nem ezt teszi! – hangoskodott tovább Westphal. Granfeldttel tart össze, és minden este Nagy-Radecken szórakozik. Jól megvannak együtt, miközben a temetőben aggályos dolgok történnek. Honnan jött ez a nagy vihar, mely alig hagyott tetőt épségben a faluban? Aztán nézd csak meg magadnak a síremléket. Úgy néz ki, mint Szodoma és Gomora. Az egész fal beomlott. Nem gyerekek, mindenemre mondom, ami kedves nekem! Az

embernek, ha nincs hite, már nem is ember többé, Strassbergnek pedig nincs hite, mert szabadelvű. Én nem bízhatom rá a gyerekeimet.

Kleemann elgondolkodva maga elé bámult.

– Strassberg számolt be a történekekről? – kérdezte némi szünet után.

– Ő bizony.

– Kinek?

– Nekem.

– És mit mondott?

– Azt, hogy az öreg Stopp egy ostoba rémhírterjesztő, akinek nem szabad adni a szavára. A fehér alak szerint csalás, amivel a földbirtokosnak akar kárt okozni valaki. Egy szó, mint száz, én nem kedvelem ezt az embert. Buta tökfilkóknak nevezett bennünket, mert tiszteletben tartjuk a holtakat. Az uradalomban persze másként beszélnek. Ott Granfeldt négy hónappal első feleségének halála után, aki azzá tette, amivé vált, ismét megházasodott. Ez bűnnek számít, és a plébános úrnak teljesen igaza van, hogy ebben nem segédkezett. Granfeldt kénytelen volt a városban oltár elé lépni, a mi templomunkban abból nem lett volna semmi. Most pedig térjünk át a rókákra. Figyeljétek csak meg azokat. Döbbenetesen lesoványodtak. Meg lehet számlálni a bordáikat. Semmiféle takarmány sem segít rajtuk.

– Hohó! – kiáltott közbe egy hang. – Hány bordája van is a lovaimnak?

Jordan, pipával szájában megállt az asztal mellett.

– Ebbe te ne szólj bele! – szólt rá Westphal, akinek az arca tűzvörössé vált. Hagyj békén bennünket.

– A hazudozónak betömöm a pofáját! A rókáim szép gömbölydedek, és csillognak, mint az angolnák. Te pedig a bordákat ugyanúgy látod, mint a kísérteteket. Westphal, az unokafivérem vagy, de ne kicsinyeld le a lovaimat, és maradj az igazságánál, vagy vége a barátságunknak!

– Annak már régen vége! – válaszolta Westphal. Többé semmi dolgom sincs veled.

– Azért, mert nem vagyok tökfilkó, és nevetek a babonákon!

– Már megint gyalázkodik! – kiáltozta több paraszt is.

– Nem, hanem csak nevén nevezem a gyereket: Aki ostobaságokat beszél, az tökfilkó, bolond, buta ember. Ti pedig valamennyien szégyellhetnétek magatokat, mert így beszéltek a derék iskolamesterről, aki több áldást hoz, mint ti együtt valamennyien. És ezek nevezik magukat települési előjáróknak! Ha én lennék a járási főnök, a pokolba zavarnám valamennyieteket!

A parasztok között tumultus keletkezett. A leghevesebb közülük Westphal volt.

– A bosszúság beszél belőle! – kiáltotta. Ha adtunk volna neki pénzt kölcsön, továbbra is a barátunk lenne.

– Ó, semmi szükségem a pénzekre! Különben is örülök neki, hogy így alakult a helyzet. Most látszik igazán, hogy milyen fickók vagytok. Ne röhögtessétek ki magatokat, maradjatok inkább csendben. Ha még egyszer meghallom, hogy a földbirtokost vagy az iskolamestert becsmérletek, akkor...

Westphal erre felugrott.

– Nos, akkor mi lesz? – kérdezte csípőre csapva a kezét.

– Akkor a nyakatokra küldöm a kísértetet.

– Nagyszájú!

– Már beszéltem is vele. Nem veszitek észre, hogy az utóbbi időben elmaradt? Azt teszi, amit én akarok, és ha azt parancsolom neki, hogy tekerje ki a nyakatokat, akkor meg is fogja tenni. Szép látvány lesztek, arccal a hátatok felett. Különösen Westphal, azzal a csodaszép képével. Települési tanács, kitekert fejekkel. Ó, már látom is a kitekert fejeiteket! Kész röhej, ahogy kinéztek!

A harag Westphal képét vörösről kékesre változtatta.

– Hogy mered te gyalázni Istent és az embereket? – kiáltotta reszketve.

- Csak az igazságot mondtam!
- Csalás és ámitás.
- Hamarosan meglátjuk, unokafivér!
- Azért akarod behízelegni magad Granfeldtnél, mert lovakat kapsz tőle ajándékba.
- A lovak meg lettek fizetve.
- Ki fizette meg őket?
- Ki?
- Szeretném tudni, bizonyára nem te fizettél értük.
- Persze, hogy nem én! – kiáltott fel nevetve Jordan. Ugyanaz a kísértet, amelyik elvitte az előző lovaimat. Csak komoly szót kellett váltani a fajtájukkal.

Ebben a pillanatban jókora darab vakolat pottyant le a plafonról, egyedül Jordant találva el. Úgy esett a prémsapkájára, hogy köröskörül potyogott róla a törmelék. A döbbenetet, mely mindenkit magával ragadott az első pillanatban, aligha lehetne leírni. A lehulló vakolat zaját mélységes csend követte. Hallani lehetett a szél tombolását, mely az est beköszöntével újra feltámadt. Dübörögve rázta a már becsukott ablaktáblákat, körülsüvítve a házat, mely egy szabad térségen állt. A zúgás, süvöltés és füttyülés tényleg rejtélyes hatással volt mindenkire. Jordan is döbbent képet vágott. Felnézett a plafonra, melyen nagy, sötét folt mutatkozott. Aztán tisztogatni kezdte sapkáját a maltertörmeléktől.

A rémült parasztok egymást bámulták. Néhányan a plafon, vagy akár az egész ház leomlásától tartva odébb osontak, mások mintha egész testükben megbénultak volna, meg sem mertek moccanni. A kocsmárosné, egy szokatlanul dagadt parasztasszony a poharai és palackjai mellett állva hangosan imádkozott. A kocsmáros összeszedve magát, remegő hangon szólt Jordannak:

- Jobb lesz, ha hazamegy. Zavarja a vendégeimet, ezt nem tűrhetem el.

Bár Jordan is le volt döbbenve, mégsem akart vereséget szenvedni.

– Ezt én véletlennek mondanám – kiáltotta. – Az öreg épület-ről a malter pont énrám pottyant, és ebben a pillanatban...

Kleemann ekkor úgy gondolta, hogy közbe kell szólnia. Közelebb lépett a fogatoshoz.

– Ne vidd túlzásba, Jordan! Láthatod, hogy mi történt. Ez nem játék.

– Talán az ócska plafon büntetett meg engem? – kiáltotta Jordan kényszeredetten felnevetve.

– A plafon nem ócska – szólt közbe a kocsmáros. – Most a nyáron csináltattam meg.

– A vihar megrázta a házat. Ez a természetes magyarázat.

Kleemann ki akarta vezetni a fogatost.

– Gyere, Jordan!

– Csak nem gondolod, hogy megijedtem?

– Egészen sápadtnak látszol.

– Bosszankodok az ostobaságok miatt.

– Tedd ezt odahaza, Jordan. Itt most még nagy vita lesz, te pedig alulmaradsz.

– Azt látni szeretném.

– Akkor nekünk kell mennünk – kiáltozták többen is. Ezzel az alakkal nem maradunk egy fedél alatt.

A vendéglős is közbeszólt, így végül sikerült visszavonulásra bírni a fogatost.

– Csak ne képzeljétek be magatoknak – kiáltotta vissza nevetve –, hogy azért távozok, mert megrémültem. Az okosabbik enged. Aludjatok jól, ostobák, ha tudtok!

Mire Kleemann visszatért, az asztaltársak már lehiggadtak.

– Micsoda istenkáromló alak! – mondta Westphal. – Ezzel az emberrel nem lehet kijönni.

Egy másik hozzáfűzte:

- Még jó, hogy rögtön megkapta a büntetését.
- Véletlenről szó sem lehet. Sidonie asszony tette volt.
- Hallottátok ezt a süvöltést? – kérdezte egy öregember.
- Persze, persze!
- A kísértet volt az. Figyeljétek csak meg, még rosszabbat is meg fogunk élni.

– Hogy visszatérjünk az iskolamesterre, aki összetart a föld-birtokossal – mondta Westphal –, én azon a véleményen vagyok, hogy a plébános úrral közölni kellene a falu véleményét.

– Barátaim – szólalt meg ekkor Kleemann –, megtennétek nekem egy szívességet?

– Örömmel! – válaszolták a barátai mindenfelől.

– Fejezzük be mára, és menjünk haza. Fontolja meg mindenki odahaza, mit kíván tenni, én pedig beszélni fogok Strassberggel, talán sikerül még megtéríteni őt. Legyünk keresztények, és ne kezdjük el mindjárt megkövezni!

A javaslatot elfogadták. A parasztok ünnepélyes hangulatban távoztak. Kleemann komoly képpel lépett be lakásába. Lánya barátságos lénye tetszett neki, lassacskán felderítette. Az asztalnál elmesélte a nagyszájú Jordant érintő esetet.

- Hát ez csodálatos! – vélekedett a felesége.
- Éppen erről van szó, asszony! Óvakodni kell az ilyesmitől.
- Akkor Jordan az új lovaknak sem örülhet sokáig.
- Lehetséges.
- Sajnálom a családját ennek a lelkiismeretlen embernek, akit képtelenség jobb belátásra bírni. Mi haszna van az örökös fecse-gésből?

– Fogd már fel végre, Anna: Jordan Granfeldtnek akar a ked-vében járni. Érted? Granfeldtnek pedig nincs valami jó híre. Sem ő, sem a második felesége nem járnak templomba. Ezen a házasa-ságon nem lehet áldás. Csak azt sajnálom, hogy az iskolamester is ezekkel az emberekkel tart össze.

- Strassberg? – kérdezte Anna asszony csodálkozva.
- Persze, persze! A település bosszankodik is miatta, és most már nem is akarja, hogy iskolamester legyen.
- Ezért? – kérdezte Lizácska rémülten.
- Azt hiszem, ez elég indok.
- Kedves papa, az ember nem érintkezhet azzal, akivel akar? A Granfeldték mégiscsak nagyra becsült emberek...
- Voltak, a második házasságkötésig. Nagyra becsülésük azzal félbeszakadt.
- Az inspektor pedig a földbirtokos fivére.
- De csak féltestvére. Csak nagyon ritkán látogatja meg őt. Csak akkor jön át Nagy-Radeckre, ha az üzleti ügyek megkívánják. Ezt mindannyian tudjuk, gyermekem. Az iskolamesterrel más a helyzet. Neki igazodnia kell a településhez, mindig jó példával kell elől járnia, a szépen megfogalmazott szavai nem elegendőek. Egyébként még egyszer beszélni fogok Strassberggel, sajnálni fogom, ha nem tudunk egyetérteni. Ha felhagy a gyűlölt környezetével, akkor még minden jóra fordulhat.

Lizácska tartózkodott attól, hogy tovább beszéljen, hiszen már eleget tudott, hogy figyelmeztesse kedvesét. Vacsora után az apja így szólt:

- Térjünk ma időben nyugovóra, a rossz idő lehangolja az embert, és elfáraszt. Holnap korán reggel ki akarok menni a mezőre, körülnézni, milyen pusztítást okozott a vihar.

Az öreg felhúzta az órát, meggyújtotta esti pipáját és leült a cserépkályha melletti nagy karosszékbe. Anya és lánya kötögettek. Így telt el az este. Amint kilencet ütött az óra, Kleemann felállt. Lizácska jó éjt kívánt a szüleinek, még egyszer körülnézett a konyhában, hogy kialudt-e a tűz, aztán visszahúzódott barátságos szobájába. Negyedórával később teljes csend volt a házban. Miután Lizácska a lámpabelet olyan kicsire állította, hogy éppen csak egy gyenge lángocska maradt, a cinnlámpát betette a kályhába. A

szoba így sötétben volt, és a lámpa sem tudott kárt okozni. Felvette kabátját, és egy gyapjúkendőt kötött a fejére.

– Olyan nyugtalan vagyok ma este! – suttogta maga elé. – De hiszen semmi bűnt sem követek el, ha Gottliebhez megyek, és a szívem mégis majd kiugrik a helyéről. Ó, istenem, bárcsak bevallhatnám a szüleimnek, hogy mennyire szeretem őt! Akkor nem kellene tiltott utakon járnom, és annyit beszélhetnék róla, amennyit csak akarok. Így meg éjszakánként kell a pajtába lopakodnom, Gottliebnek meg szélben, viharban kell megtennie a nehéz utat. Hát ez igazán bosszantó...

A szerelem közben leküzdött minden aggályt, minden nehézséget. – Erre kényszerítenek – suttogta Lizácska. Csendben ki-osont szobácskájából, a hátsó ajtón át benyitott a konyhába, amit nem retesztelt be, aztán kilépett a kertbe. Éles szél süvöltötte körül. Apjának igaza volt, fagyni kezdett. A talaj egy kicsit már meg is volt fagyva, így a cipői nem süppedtek puha földbe. Egyetlen felhő sem volt az égen, barátságosan és fényesen villogtak lefelé a csillagok és a hold sarlója is látható volt még, éppen arra készülve, hogy eltűnjön a pajta teteje mögött. Most éppen a nagy golyafészeknél lebegett, amit Kleemann papa az oromcsúcsra építtetett. Lizácska elosont a ház mellett, és szerencsésen odaért a pajtához, melynek ajtaja csak be volt retesztelve.

– Vajon itt lehet már? – kérdezte magában halkán.

Reszketve lépett be a sötét helyiségbe.

Ebben a pillanatban világosság villant. A szabadba vezető ajtón benyitott valaki.

– Gottlieb!

– Lizácska!

Csak ezt a két hangot lehetett hallani, és a szerelmesek átöleltek egymást.

A vadászat

A kocsmában történekről sokat beszéltek. A faluban többé már senki sem kételkedett abban, hogy az elhunytak bosszút állnak az ellenük vétkező élőkön. Jordan másodszer is megkapta büntetését a höbörgéséért, és ha ezek után sem javul meg, vélekedtek a falu bölcsei, akik közé a sírásó is tartozott, akkor a leg súlyosabb büntetésben lesz része. A fogatos tényleg lehiggadt, szorgalmasan dolgozott, többé nem járt a kocsmába, és úgy tűnt, hogy a földbirtokost is kerüli. Pompás lovai közben virultak, akiket úgy gondozott, mint ahogyan elkényeztetett gyermekeket szoktak, és a gazdaságában is rendben volt minden.

Krüger kocsmáros nem javíttatta ki a plafonját. A vendégek csodálkozva nézték a szürke foltot, és ha a falu környékéről betévedt valaki, akkor részletesen elmesélték neki a történeteket. Az esemény híre tanyáról tanyára, faluról falura terjedt. Olyan gyakran korábban sohasem emlegették Granfeldt nevét, mint Jordan utóbbi fenytését követően. A parasztok véleménye szerint a gazdag földbirtokosnak nem lesz jó vége, hiszen súlyosan vétkezett első felesége ellen. A plébános prédikációi is hozzájárultak ennek a vélekedésnek a megerősítéséhez és fokozásához. Az öreg, tapasztalt szöszéki szónok nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy emlékeztessen a csodára, amit Isten időnként megtörténni enged. Ahányszor csak prédikált Kis-Widebornban, istenfélelemre, a holtak tiszteletére és tépelődés nélküli jámbor hitre figyelmeztetett. A parasztok nem is gondolkodtak, befogadták a szavakat, és annak megfelelően cselekedtek. Az öreg Stopp fontos személyiséggé vált, tisztelték szomorú szolgálatát, és bőségesen adakoztak neki. A legostobábbak úgy gondolták, hogy ezzel jól helyezkednek az elhunytaknál, a sírásó az evilág és a túlvilág között bizonyára valami médiumféle. A gondolkodókban felmerült a kérdés: vajon Granfeldt miért nem rendel el rendőri vizsgálatot, hiszen beszélt is a csendőrségről. Azonnal meg is találták a választ erre a kérdésre: Mert nem akar még inkább bűnössé válni. Arra azonban senki sem gondolt, hogy a földbirtokos titokban kutattat és megfigyeltet, és Jordan csendben szorgalmasan tény-

kedik. Sajnos a fehér alak többé nem mutatkozott, a fogatos eredménytelenül várt rá rejtékhelyén, amit a temető kerítésében alakított ki magának. Bármennyire is rossz volt az idő, Jordan minden éjjel ott volt a leshelyén. Stopp ennek ellenére egyre csak azt mesélte, hogy állandóan ott lebeg egy fehér fény a síremlék felett, ami eltűnik, amint tizenegyet kondul a harang.

A tél időben megérkezett. Már december közepén nagy hó fedte a vidéket, és a hideg olyan erős volt, hogy a patakon és a tavon vastag jégréteg képződött.

Az inspektor nyugodtan végezte dolgát. Csak ritkán látogatott el Nagy-Radeckre, és csak Christine által tudta meg, aki hetenként egy alkalommal meglátogatta barátnőjét, hogy Bodo olyan boldog házasságban él fiatal feleségével, amit csak el lehet képzelni.

– Fritz – kérdezte a lány egy bizalmas beszélgetés alkalmával –, te is azt hiszed, hogy Sidonie képes lenne befolyásolni fivéred boldogságát a házasságában?

– Mi készítenet ilyen gondolatokra? – kérdezte amaz rémülten.

– Mert olyan sajátságosan fogadod a híreimet.

– A kísértetről szóló történetet ráérő emberek találták ki.

– Semmi több, de te mégis kételkedni látszol...

– Miben kétkednék én?

– Abban, hogy Bodo és Marie boldogságban élnek.

– Én nem ítélekzeftm felettük, nincs is szándékomban, csak a véleményem nyilvánítom ki leplezetlenül: A bátyámnak nem kellett volna ilyen gyorsan megházasodnia, be kellett volna várnia a szokásos gyászév leteltét. Ha így tesz, tekintettel lett volna a közvéleményre és első felségének emlékére.

– De pontosan ismered a hirtelen házasság okát, Fritz...

– Nem vettem volna figyelembe, Christine.

– Miként lehetett volna másképp rendezni a helyzetet?

– Lett volna egy jó megoldás.

– Mi lett volna az?

– Marie elköltözhett volna a városba, vagy bárhová. Nem kellett volna a birtokon maradnia, melyet Sidonie halála után azonnal el kellett volna hagynia. Akkor senki sem kövezhette volna meg. Kitartok azon véleményem mellett, hogy Bodo hibát követett el, de már megtörtént, én pedig minden jót kívánok neki ezen a földön.

Christine az asztal mellett ülve egy finom lenvászonon dolgozott.

Fritz, aki másfelé akarta terelni a beszélgetést, közömbös hangon megkérdezte:

– Mit varrogatsz, gyermekem?

A lány nevetve felnézett:

– Nem jössz rá, Fritz?

– Nem.

– Gondolnom kell a kelengyémre! – suttogta elpirulva.

– Egy rátermett háziasszony képességei rejlenek benned.

– És ez nincs kedvedre?

– Ó, gyermekem, csodálnom kell téged! Bárcsak lenne már egy saját házunk, ahol kedvedre gazdálkodhatnál!

Christine csodálkozva nézett fel rá.

– Nem értelek!

Fritz két kezébe vette a lány fejét, és megcsókolta.

– Jól szituált körülmények közé kell kerülnöd, Christine – jelentette ki hevesen. Gondoskodnom kell egy rendes házról. Nem maradhatunk Bodótól függő helyzetben, aki vonakodik attól, hogy bérbe adja nekem Kis-Radecket. Ó, hiszen tudod, miről van szó. És milyen kicsinyes dologra hivatkozik. A végrendelet szerint állítólag a birtokot nem lehet megosztani, de hát megosztás lenne, ha elfogadna bérlokként? Az összetartozás ezzel nem szűnne meg. Mindkét birtokrész ugyanazé a tulajdonosé maradna. A bérleti szerződéselem lejártá után helyre állna az eredeti állapot. A bérbeadást a végrendelet nem tiltja. Ebben a vonatkozásban Bodo lel-

kiismeretes kegyeletre gondol, a saját szíve vágát azonban tekintet nélkül kielégíti. Látod, Christine, ez az, ami lehangol engem, keserűséggel tölt el, amit képtelen vagyok legyűzni. Ahelyett, hogy szorgalmam és tudásom gyümölcsét saját magam élvezhetném, szerény bér ellenében kell dolgoznom mostohafivéremnek, aki mindenkivel szemben bőkezű és előzékeny, csak velem szemben nem. Saját tűzhely kell nekem, többé már nem akarok függő helyzetben élni.

Christinét megnyugtatta ez a magyarázat.

- Keresz magadnak egy másik bérleti lehetőséget, Fritz!
- Itt lenne a helyem, itt kereshetnék rendesen, hiszen a magvak, melyeket az elmúlt években elvetettem, most kezdik meghozni termésüket. Ha tudtam volna némi tőkét megspórolni, később átvehettem volna egy nagyobb bérleményt. Ez a terv, bármennyire is becsületesen volt kigondolva, megbukik a fivérem makacsságán.
- Talán még rá lehetne beszélni.
- Tegnap hosszasan tárgyaltam vele.
- És mire jutottatok?
- Szilárd maradt, mintha vasból lenne. Minden elképzeléssel szemben állandóan a végrendelet kikötésére hivatkozik. Feszült hangulatban váltunk el egymástól.

Christine leeresztette a tűt, és elmélázva nézett ki az ablakon át az udvarra.

- Fritz – szólalt meg némi szünet után –, volna egy tanácsom.
 - Neked, gyermekem?
 - Igen, nekem.
 - Halljuk, mi lenne az?
- Odahajolt hozzá, karját szép fehér nyaka köré vonva, miután csókot lehelt az arcára.
- Bodo – kezdte –, szenvedélyesen szereti a feleségét.

– Minden bizonnyal így van, hiszen semmire sincs tekintettel, amivel Sidonienek tartozik.

– Jogos tehát az a következtetés, hogy Marie képes befolyásolni a férjét.

– Ez kétségtelen.

– Ezért a barátnőmhöz fogok fordulni, és nyílt vallomást teszek neki.

Az inspektor hirtelen felegyenesedett.

– Ó, nem, semmi esetre sem! – kiáltotta rémülten. Ebbe én soha nem egyeznék bele.

– De miért, kedves Fritz? Marie szívesen gondoskodik rólam, szívvel-lélekkel ragaszkodik hozzám, ezt gyakran ki is jelentette. Most kiváló alkalom nyílna számára, hogy hasznomra legyen...

– Nem!

– Hiszen megalapozhatná egész életem boldogságát, örök hálára kötelezne.

– Tévedsz, Christine, nagyon tévedsz!

– De én ismerem Marien jóságos szívét! Ha a terv nem sikerül, az tényleg nem rajta múlik. Mégiscsak megpróbálhatná.

– Mi pedig világgá kürtölnénk a titkunkat. Nem! Komolyan kérlek, hogy hallgass! Majd találok valami más megoldást.

– Hiszen Marie a legbizalmasabb barátnőm.

– Nekem viszont nem! – kiáltotta az inspektor felugorva.

– Talán megsértetted?

– Eszembe sem jutott soha, de tudom, gyűlöl engem, mert nem érttem egyet az elhamarkodott házassággal. Hecceli ellem a fivérem, és áthúzza a terveimet. Azt hiszed, hogy Bodo nem beszélte meg vele? Éppen azért, mert szereti őt, semmit sem tesz a tanácsa nélkül. Sőt ennél is több: Marie azzal gyanúsít, hogy segíték a faluban rosszindulatú pletykákat terjeszteni róla. Bodo, a felesége visszhangja, ezt elég egyértelműen a tudomásomra hozta. Marie gyűlöl, igyekszik kárt okozni nekem, és szíve-

sen eltávolítana a birtokról. Ez ellene van fivérem saját érdekeinek, aki nem akar lemondani a tevékenységéről. Ó, átlátom én az egészet!

- Nem így van, Fritz, túl sötétnek látsz mindent.
- Inkább azt mondanám, hogy túl tisztán látok.
- Csak egy óvatos próbálkozásról lenne szó.

Ekkor az inspektor egész lényében szenvedélyes izgalom mutatkozott.

– Christine – kiáltotta –, ha kedvelsz engem, ha szíveden vi-seled a jövőnket, ha az egzisztenciánkért érzett aggodalmam nem akarod szándékosan megnehezíteni, sőt sikertelenné tenni, akkor kérlek, hallgass, és tartsd távol magad Marientől. Ezt elvárom tőled őszinte szerelmed bizonyítékaként. Nem az a lényeg, hogy fél évvel hosszabb, vagy esetleg rövidebb ideig leszünk jegyesek. Én attól is boldog vagyok, ha beszélgethetek veled és megcsókolhatlak.

Szenvedélyesen megcsókolta a lányt, majd folytatta:

Azt, hogy mi vagyok, és még mivé válhatok, magam akarom eldönteni. Féltestvérem talán megváltoztatja véleményét, ha elmondhatom neki: Bodo, elköltözők, itt vagy ott jobb helyet találtam. Légy türelemmel, Christine, célba fogok érni!

A lánynak pedig meg kellett ígérnie ezt, és hallgatást kellett fogadnia.

Ebben a pillanatban belépett Christine apja.

- Levél érkezett magának, inspektor úr.
- Kitől?
- A fivére bízta rám, a kocsí miatt jártam Nagy-Radecken. Kölcsön kapunk egyet, míg a miénket javítják.

Christine a nagy igyekezettel olvasó Fritzet figyelte.

- Nos? – kérdezte.
- Holnap nagy vadászat lesz.

- Végre!
- Bodo meghívott, vegyek én is részt rajta.
- Te pedig elfogadod a meghívást.
- Aligha hiszem.
- Ne térj ki, Fritz. Jobb, ha kedvében jársz a fivérednek, és nem szakítod meg vele a barátságos kapcsolatot.
- Nem tetszik nekem a légkör! – mondta Fritz bosszúsan.
- Menjen el, inspektor úr – kérlelte az udvarmester is. A fivére nagy társaságot hívott meg, és nem jól jönne ki, ha távol maradna. Mit gondolnának erről az idegenek?

Apa és lánya egybehangzó kérésére végül sikerült rávenni az inspektort, hogy elfogadja a meghívást.

– Nem szívesen megyek – vélekedett. – Bodo makacssága miatt sértve érzem magam. Ha volna valami komolyabb indoka, abba beletörődnék. Hivatkozása a végrendelet kikötésére azonban ostoba kifogás.

– A vadászok itt fognak eljönni Kis-Radeck mellett – mondta az udvarmester –, így itt csatlakozhat hozzájuk. Előhozatom a szánt, és ha megfelel önnek, magam fogom vezetni.

– Rendben van, kedves Kunz, vegyen részt maga is a vadászaton.

Ebben maradtak.

Délután megtörténtek az előkészületek. Mialatt Kunz a csengettyűkről és a szánról gondoskodott, az inspektor a fegyvereket helyezte lövésre kész állapotba. Másnap reggel Fritz vadászöltözetben jelent meg, rövid, prémszegélyes bekecs és nyestbőr sapka volt rajta, melyek nagyon jól álltak neki. Fényes, vízhatlan csizmái térden felül értek.

Christine egy csésze forró kávéval közeledett felé.

- Fritz, kérlek, légy nagyon óvatos! – suttopta.
- A nyúl vadászat nem jelent veszélyt, drága gyermekem.

- Jó szórakozást!
- Már amennyire jó lesz. Őszintén szólva, szívesebben maradnék itthon.
- Mikor érsz vissza? – kérdezte hízelegve.
- Estefelé feltétlenül. A nagy társasági összejövetelen, melyet a vadászat után szoktak tartani, nem fogok részt venni.
- Fritz, finom vacsorát fogok készíteni neked, amit itt fogyasztasz el velem a meleg szobában. Meg leszel elégedve vele?
- Persze, hogy meg, kedvesem! Itt a legegyszerűbb étel is jobban fog ízleni, mint odaát a legválogatottabb finomságok. Főzél valamit, amit majd együtt fogyasztunk el.

Átkarolta és megcsókolta őt.

A szép, buja lány hosszasan simult a keblére. Kezeit szenvedélyes izgatottsággal fonta a nyaka köré, és tüzes pillantással tekintett rá.

– Fritz – suttogta –, végtelenül nyomorúságos lennék, ha a sors elszakítana tőled! Ahányszor csak el kell válnunk, akármi-lyen rövid időre is, a fantáziám mindig rémes képeket fest magam elé...

- Ó, te kis bolond!
- Lehet, hogy túl messzire megyek.
- Ragaszkodj a valósághoz, és fékezd meg a fantáziád!
- Örülök, hogy apa vezeti a szánodat.
- Miért, gyermekem?
- Mert így biztos vagyok benne, hogy nem történik szerencsétlenség. A lovak meg szoktak rémülni a lövöldözéstől.

Az udvarmester ekkor bekopogott az ostornyéllel az ablakon.

- Inspektor úr!
- Mi a helyzet?
- Közelednek a vadászok.

– Rögton jönök.

Christine hevesen megcsókolta.

– Hát akkor menjél, Fritz – mondta halkan. Forró csókokkal foglak várni a meleg szobáskában.

– Vizszontlátásra!

Az ajtóban még egyszer megállt. A lány odasietett hozzá, hogy még egy utolsó csókot adjon neki. Ekkor végre elindult. Christine az ablaknál állt, amint az inspektor felült a várakozó szánra. Krug papa megpattintotta ostorát, és a könnyű jármű a nyitott kapun át szinte repült kifelé a szabadba. Ugyanebben a pillanatban felharsant a vadászok járműveinek csilingelése és ostoraik pattogása, amint elhaladtak a gazdaság mellett. A vadászok hurrát kiáltottak, a kutyák ugattak.

A bár hideg, de derűs időjárás kedvező volt a vadászathoz, amit ma nagyszabású méretekben szándékoztak megtartani. Granfeldt az egész vadászterületén nagy hajtást rendelt el. Férfiak és fiúk lettek kirendelve, hogy a vadat minden rejtékhelyről a vadászok felé tereljék. Vadászatok kedvelői a városból és a közeli birtokokról jelentős létszámban érkeztek. Tudták, hogy Radeck földbirtokosa derekas ünnepséget fog tartani a vendégei számára. Marie ellenezte mindezt, szívesebben látta volna, ha házasságuk első évében kerülnek minden zajos szórakozást. Bodo azonban ragaszkodott a vadászat megtartásához. Mutatni akarta, hogy a terjedő ostoba pletykák a legkevésbé sem okoznak gondot neki. Véleménye szerint ennyivel tartozik is a szomszédainak, akik továbbra is tartották vele a baráti kapcsolatot. A legfőbb ok azonban az volt, hogy látni akarta, kik nem fogadják el a meghívását. Ugyanazokat hívta meg, mint előző évben. Valamennyien barátságosan és tisztelettel üdvözölték az elbűvölő háziasszonyt.

Miközben Nagy-Radecken folytak az előkészületek a pompás vendéglátásra, Christine arra gondolt, hogy kedvesének egy egyszerű, de ízletes vacsorát készít. Az ebéd elmaradt, mert Krug papa és a fiatal intézők nem voltak odahaza. Christine az anyja segítségével összeállította az étlapot, és annak alapján dolgoztak.

Anya és lánya két óra körül a kávénál üldögéltek. Az egyik cseléd lány beszólt, hogy több, nyulakkal megrakott kocsi haladt el már Nagy-Radeck felé.

- Bőséges eredménnyel járt a vadászat – vélekedett Christine.
- Mint minden évben – fűzte hozzá az anyja.
- Ki fogja a városba szállítani az elejtett vadat?
- Talán apád.
- Akkor én is vele tartok a szánon.
- Mi dolgod van neked a városban?
- Szeretnék bevásárolni néhány dolgot. Sok minden hiányzik még a kelengyémhez.

- Egy szán közeledik.

Hallani lehetett a csengettyűk csilingelését.

- Elhalad mellettünk.
- Nem, behajtanak az udvarra.

A két asszony odaugrott az ablakhoz.

- Úristen! – kiáltott fel Christine.

Kiszaladt a szobából, és megállt a ház ajtajában. A szán ott állt meg. Fritz ült rajta, karjában tartva Bodot. Krug papa odakiáltott az egyik szolgának, hogy tartsa meg az izzadtságtól verejtékező lovat.

- Gyorsan nyissák ki a szobámat! – parancsolta az inspektor.

Bodo nem mozdult. Feje a fivére ölében feküdt.

- Segítsen, Krug!

Fritz és az udvarmester leemelték a gazdát a szánról.

- Mi történt? – kérdezte jajgatva az asszony.
- Most hagyjál! Előre, előre!

Christine már fent volt, kinyitotta a szobát. Felvitték a súlyosan sebesült gazdát és lefektették az ágyra.

– Igyekezzen, Krug! – utasította az öreget az inspektor. Zöllner doktor itt lehet egy fél órán belül.

- Friss lovakkal indulok.
- Ahogy akarja, de igyekezzen!

Az udvarmester néhány perc múlva friss lovakkal hajtott ki a kapun. Újabb szánok érkeztek. Az udvar megtelt járművekkel, vadászokkal, hajtókkal. Valamennyien tudni akarták, milyen állapotban van a földbirtokos. A közelebbi barátoknak számító vendégek betolakodtak a szobába, ahol Bodo, sápadtan, mint a halál, az ágyon feküdt. Időről időre felnyitotta a szemeit.

- Fritz – kérdezte elhaló hangon –, jön az orvos?
- Krug már úton van, testvérem, rövidesen visszaér.
- Ó, milyen borzalmas fájdalmaim vannak!
- Az orvos rövidesen meg fog gyógyítani.
- Miért nem Nagy-Radeckre vittetek?

– Mert túl hosszúnak tartottam odáig az utat. Nyugalomba kellett helyezni, amilyen gyorsan csak lehetett. A hideg is érezhetően fokozódott.

- Marie, ó szegény Marie! – suttogetta a beteg.
- Ne izgasd fel magad, Bodo!
- Ki visz hírt a feleségemnek a szerencsétlenségről? Ó, jaj, mag kel halnom, milyen kegyetlen hozzám a sors!

– Bodo nyöszörgött a fájdalomtól. Christine hangosan zokogott. Krug asszony közben begyújtott a kályhába. A vadásztársak visszahúzódtak az egyik intéző szobájába. Az orvos véleményére vártak. Krug végre berobogott az udvarra. Magával hozta Zöllner doktort, akit szerencsére otthon talált. Zöllner egy idős, tapasztalt és megbízható orvos volt, akiben meg lehetett bízni.

Negyedórán belül elkészült az első kötözéssel. A földbirtokos sápadtan és élettelenül feküdt az ágyon.

- Mi a véleménye, doktor úr? – kérdezte Fritz halkán.

– A sebesülése súlyos – hangzott a válasz. – Remélem azonban, hogy nem lesz halálos. A beteget óvni kell az izgalmaktól. Gondoskodjon róla, hogy hívatlan vendégek ne léphessenek be a szobába.

– Életveszély tehát nem áll fenn?

– Ha nem következik be váratlan esemény, akkor nem. Este felé visszajövök, addig maradjon itt a fivére mellett. Ha esetleg érdeklődik, akkor nyugtassa meg az állapotával kapcsolatban.

– Doktor úr, ön Bodo háziorvosa, baráti kapcsolatban van a családdal...

– Ez így igaz.

– Kérem, vállalja magára Granfeldt asszony értesítését... Az ön orvosi véleménye mérsékelni fogja a riadalmat, amit a balesetről szóló hír előidézhet. Nem szívesen bízánk ezt a feladatot idegen személyre. Nekem itt kell maradnom Kis-Radecken. Kérem, menjen el a fiatalasszonyhoz!

Az orvos megígérte. Miután még egyszer röviden megismételte a beteg ápolásával kapcsolatos rendelkezéseit, felült a szánra, és elhajtott,

A vadászati ünnepséget, mely olyan kedélyesen indult, megzavarta a szomorú eset. Egyre több vendég érkezett, hogy a beteg iránt érdeklődjön. Miközben Krug asszony a beteg ágya mellett ült, Christine igyekezett gondoskodni a szükséges apróságokról, Fritz pedig lerendezte a vendégeket, akik Kis-Radeckről azonnal hazafelé indultak. Lassacskán nyugalom lett. Christine végre tanuk jelenléte nélkül beszélhetett a kedvesével. A folyosón futott össze vele, a betegszoba előtt.

– Végre, Fritz!

– Hamarabb tértem haza, mint gondoltam.

Megcsókolta a barátnőjét.

– Fritz, hogyan történt a baleset? Ki hibázott? – kérdezte Christine aggodalmasan.

– Bodo saját maga!

- Meséld el, mégis mi történt!
- Én személyesen nem tartózkodtam a közelben.
- Akkor ki lőtt rá Bodora?
- Senki.
- De mégis hogyan történhetett?
- Bodo saját fegyvere sült el megmagyarázhatatlan véletlen folytán.

- A saját fegyvere?

– Állítólag a szán talpán állt, mely lassan haladt a mezőn. Egyszer csak lövés dörrent, és Bodo lehanyatlott a hóba. Közeli kísérői segítségért kiáltoztak. Amikor odaértünk, a hó vörös volt a vértől. Érdeklődtünk, megpróbáltuk kideríteni, mi történt, de eredménytelenül. Bodo elvesztette eszméletét. Felemeltem a szánomra, és idehoztam Kis-Radeckre, hogy a lehető leghamarabb mentsem őt a hidegtől. Másról nincs tudomásom.

- Ó, istenem – suttogta Christine –, ha veled történt volna ez a baleset! Annyira félttem, amikor elindultál!

- Tudok én vigyázni magamra.

- De mégis, ha baleset történik...

- Bodo nem tud bánni a fegyverekkel.

- Ah, szegény Marie! – suttogta Christine.

- Az orvos majd óvatosan felkészíti.

- És a parasztok, akik már régen várnak valami szerencsétlenségre! Bárcsak elmaradt volna ez a vadászat!

- Bele kell nyugodnunk a megváltoztathatatlanba!

Egy órával később egy szán robogott be az udvarra. A két ló gőzölgött az izzadságtól. Christine a barátnője elé sietett, aki az orvos kíséretében érkezett.

- Marie, ne aggódjál!

- Hol van a férjem? – kiáltotta a fiatalasszony.

- Most alszik.
- Látnom kell!
- Ne zavard meg a nyugalját!

A rémült feleséget az udvarmester lakásába kísérték, amely mint tudjuk, a ház földszintjén volt. Itt zokogva omlott le egy székre. Az orvos igyekezett megnyugtítani, és megígérte, hogy felkísérik hozzá, amikor a beteg magához tér. Aztán felment a lépcsőn.

- Christine – zokogott fel Marie –, ki gondolhatta volna!
- Szedd össze magad!
- Micsoda borzalmas szerencsétlenség! – panaszkodott szegényke.
- Az orvos szerint nincs veszélyben – nyugtatgatta őt Christine.
- De mégis!
- Nem, nem!
- Nem akarják megmondani nekem az igazságot. Az orvos kitérő válaszokat adott, semmi közelebbit nem mondott, vissza akart tartani. Miért nem engednek oda a férjemhez?
- Ne ess kétségbe, Marie! Kötelességünk, hogy betartsuk az orvos utasításait...
- Miért nem hozták őt Nagy-Radeckre? Miért pont ide?
- Azért, hogy ne legyen sokáig kitéve a hidegnek. A legközelebbi pihenőhely tűnt a legjobbnak.
- Itt fogok maradni, egy percre sem hagyom magára... Bizonyítsd be most, Christine, hogy a barátnőm vagy.
- Pont ezt akarom, kedvesem.
- Segíts nekem elviselni a nehéz napokat!
- Amennyire erőmből telik, de tényleg kérlek, szedd össze magad, semmi okod sincs rá, hogy ennyire megrémüljél.

Marie Christine keblére vetette magát, és keservesen zokogott. A fájdalom úgy tűnt, megfosztotta értelmének szabad használatától. Christine vigasztalta a lehetőségei szerint és biztosította, hogy hűségesen mellette fog állni.

Hosszú idő telt el, mire az orvos végre visszatért.

- Doktor úr, hogy van a szegény férjem?
- Jobban, mint gondoltam!
- Hála az égnek!
- Most szedtem ki az utolsó söréteket a melléből.

Marie felkiáltott: - A melléből?

– Nyugodjon meg, madam Granfeldt, nemesebb szervei nem sérültek meg. A sebesült a vérvesztéstől ájult el. Jó ötlet volt, hogy ide hozták. Biztosítsanak nyugalmat a számára, és a férje hamarosan meg fog gyógyulni. Granfeldt úr tudja, hogy itt van, és szeretne beszélni önnel. Mérsékelje a fájdalmát, nyugtassa meg a beteget nyugalmaival, és járuljon hozzá a gyógyulásához.

– Igyekszek összeszedni magam, megpróbálok mosolyogni, és megteszek mindent, amit ön elvár tőlem. Bárcsak életben maradna Bodo!

– Élni fog! – biztosította az orvos. – Most pedig kövessen!

Christine és az orvos felkísérték Marient a betegszobába. Fritz a fivére ágya mellett ült. Amint megpillantotta a fiatalasszonyt, köszönt neki, és félreállt. Marie alig vette őt észre, mivel tekintete a beteg arcát kereste.

– Nem tudok kezet nyújtani neked, Marie – suttogta a beteg.
– Csak szavakkal tudom megköszönni, hogy eljöttél.

A felesége odahajolt hozzá, és könnyező szemekkel megcsókolta a sápadt homlokát.

– Itt maradok veled, Bodo. Ápolni foglak, és teljesítem minden kívánságod. Éjjel-nappal az ágyad mellett leszek, míg meg nem gyógyulsz. Az orvos nem tartja súlyosnak a sebed, de én azt hiszem, hogy csak a szerelmem tud meggyógyítani téged.

– És az önuralom, amit a betegség mellett mutatnia kell – súgta neki az orvos. A betegnek most pihennie kell, kérem, vonuljon vissza.

Marie hosszasan nézte fájdalmas tekintettel a sebesültet, aztán követte barátnőjét, aki visszakísérte a földszinti szobába, és kezdtek megtenni az előkészületeket, melyek szükségesek voltak Marien hosszabb tartózkodására Kis-Radecken. Fritz másik szobába költözött, Marie és Christine ágyaik az inspektor hálószobájába kerültek, mely egy ajtón át összeköttetésben volt a betegszobával. Fritz engedett Christine minden rendelkezésének, aki szuverén úrnőként tevékenykedett. Mire sötétedni kezdett, befejezték az átrendezést. Az ablakok függőnyeit gondosan leeresztették, és az asztalon egy lámpa tompa fénye pislákol. Az elegáns vaskályában tűz duruzsolt. A két barátnő kéz a kézben üldögélt a szófán.

Marie hirtelen megrémült.

- Istenem! – suttozta.
- Mi van veled? – kérdezte Christine.
- Richard egyedül van Nagy-Radecken.
- Semmi baj, a cselédlány majd vigyáz rá.
- Borzalmas félelem gyötör.
- Akkor indíts útnak egy küldöncöt, hogy érdeklődjön.
- Nem!
- Akkor mit akarsz?
- Éjszakára nem hagyom egyedül a kisfiút.
- Vissza akarsz menni Nagy-Radeckre?
- Richardnak kell idejönnie. Jobb, ha velem van itt az apjánál. Szegény gyerek, majdnem megfélemeztem róla! Küldjünk el egy megbízható embert, aki elhozza Richardot.
- Az inspektor felülhet az egyik kocsira, és átmehet érte – vélekedett Christine.
- A Fritzre gondolsz?

– Ő alkalmas lenne rá.

– Nem, nem ő! – suttogta félénken Marie. – Őt ne zaklassuk! Kerítsél egy másik küldöncöt! Én magam megyek érte. Fogass be a kocsiba. Ez lesz a legjobb. Én magam megyek, te meg elkísérsz. Néhány apróságra is szükségem van. Egy órán belül visszaérünk.

Marient nem lehetett eltéríteni ettől az elhatározásától.

– Mi kifogásod van Fritz ellen? – kérdezte Christine csodálkozva.

– Semmi.

– Ha vállalja a küldetést, akkor lelkiismeretesen végre is hajtja.

– Ezt én is így gondolom.

– Akkor elhozhatja Richardot. Tényleg túl kemény a hideg.

– Maradj itt, Christine, nekem vissza kell mennem Nagy-Radeckre.

– Akkor elkísérlek.

Az udvarmesterrel ismertették a tervet. Mivel a fiúcskát nyitott szánon nem lehetett szállítani, zárt kocsit kellett igénybe venni. Az óvatos Krug négy lovat fogatott be a kocsiba, mert már túl magas volt a hó.

– Tényleg szívesen jössz velem? – kérdezte lázas izgalomban Marie.

– Ezt a kérdést rossz néven kéne vennem! – válaszolta Christine. Nem létezik más ember a földön, aki bensőségesebben érezne együtt veled a sorsodban, mint én.

– Ó, bocsáss meg, kedves barátnőm! Mindig félek, hogy túl sokat várok el tőled.

Christine egy puszival vetett véget az elmélkedésnek. Megállapodtak abban, hogy Fritz maradjon a beteggel. A barátnők indulni készültek. Az inspektornak még egyszer alkalma adódott, hogy kettesben beszéljen szerelmével.

– Christine, megkérnélek egy szívességre.

- Mit óhajtasz, kedves Fritz?
- Úgy tűnik, Bodo és Marie kénytelenek lesznek hosszabb ideig itt maradni.
- Kétségtelenül.
- Egyetlen pillantással, egyetlen arcvonással se árul el szerelmünket.
- Nehéz feladatot hárítasz rám, drága barátom, de mi célja van ennek?

– Most nem akarok erről hosszabb értekezésbe fogni. Hidd el nekem, Christine, a kérésemnek jó oka van. A szomorú esemény változást idézhet elő, ami kedvezhet szándékunknak. Az óvatosság, kedves barátnőm, a bölcsesség anyja. Ha elérkezik a megfelelő pillanat, akkor nyilvánosságra hozzuk szívünk titkát. Szabad emberként... a környezetünk nézete szerint, mint szabad ember... nyíltabban beszélhetek és cselekedhetek. És te is, Christine, jobban és könnyebben kifürkészheted Marien nézeteit. Ha tudja, hogy a mennyasszonyom vagy, akkor megvonhatja tőled a bizalmát. Ne rombold le a jól átgondolt terveimet! Nemsokára megtapasztalhatod azok célszerűségét.

- Megígérem neked, Fritz.

Bensőséges csókkal váltak el egymástól. Christine felismerni vélte, hogy az inspektor kedveskedései szenvedélyesebbekké váltak. Reszketve karolta át, és szinte mohón csókolta meg.

- Ez jó jel – gondolta a lány. – Attól tart, hogy elveszíthet engem. Ha elérkezik az alkalmas pillanat, majd érvényesíteni fogom a befolyásom.

Krug papa jelentette, hogy minden készen áll az indulásra.

Marie még egyszer odalépett a beteg ágyához, aki aludt. Miatán finoman megcsókolta homlokát, zokogva távozott. Fritz, aki észrevette ezt, így suttogott maga elé:

- Még ezt a kint is el kell viselnem! Kénytelen vagyok tanúja lenni ilyen jeleneteknek! De mi történik velem tulajdonképpen? Marien iránt érzett szerelmem mégiscsak másfajta, mint amit

Christine iránt érzek. Már azt hittem, képes voltam végképp elszakadni tőle, és most megint rám tört a kísértés. Ó, Marie mégiscsak leírhatatlanul szép vagy! És elvesztél a számomra. Milyen boldog lehettem volna, ha ez a Bodo...

Félbeszakította saját magát, nem akart tovább elmélkedni ezen.

– Marie, Marie! – szólígtatta halkan a feleségét a beteg.

Fritz csendben közeledett az ágyhoz. Észrevette, hogy Bodo álmában beszél. Szemei határozottan csukva voltak, sápadt ajkai meg-megrándultak. Az inspektor csendesen leült a székre, hogy megfigyelje. A betegnek fájdalmai lehettek, mélyeket és nehezen sóhajtott. A Sidonie név szinte leheletként hagyta el ajkait.

– Mégiscsak szemrehányásokat tesz magának! – gondolta Fritz. Élő felesége mellett megjelenik előtte a halott is.

Némi szünet után a beteg tovább suttogott:

– Marie, beszélj te Sidonievel! Midig jó barátnője voltál, téged meg fog hallgatni.

Aztán megint elhallgatott. Arcára fájdalmas kifejezés ült. Csukott szempillái alól könnyek törtek elő, melyek cseppekké gyűltek össze sápadt arcán.

Lázás fantáziálás – gondolta Fritz. Az orvos megjósolta, hogy nem fog elmaradni a sebláz.

Bodo hosszabb ideig nyugodt maradt. Hirtelen megborzongott és felébredt.

– Van itt valaki? – kérdezte tompa hangon. – Az arcokat nem ismerem fel...

– Természetesen – válaszolta Fritz. – Be van függönyözve, attól van félhomály.

– Fivérem, te ügyelsz az ágyamnál?

– Ahogyan kötelességemnek tartom.

– Marie nem volt itt?

– De igen.

- Most hol van?
 - Úton Nagy-Radeck felé.
 - Hát nem a saját szobámban vagyok? – kérdezte Bodo csalódkozva.
 - Az én szobámban vagy.
 - De miért?
 - A nagy hideg miatt le kellett rövidíteni az utat. Útközben elvesztetted az eszméleted, de ne izguljál, az orvos megnyugtattott bennünket, hogy az állapotod nem aggályos. Jó ápolás mellett hamarosan meg fogsz gyógyulni.
 - És Marie ilyenkor magamra hagy!
 - A fiadért ment, akitől nem akar megválni. Ha visszajött, mindaddig itt fog maradni, míg át nem lehet szállítani Nagy-Radeckre. Christine Krug vele ment.
- Ez a felvilágosítás megnyugtatta a beteget.
- Fritz! – sóhajtotta.
 - Mit óhajtasz, kedves fivérem?
- Az inspektor az ágy fölé hajolt.
- Ne erőlködjél, megértem minden szavad – fűzte hozzá. – Inkább maradj csendben, ha nincs valami fontos mondanivalód.
 - Fritz, képtelen vagyok felfogni, hogyan történt a baleset.
 - Valószínűleg a lábaddal megérintetted a fegyver gyújtószerkezetét.
 - A puská ettől még nem sül el.
 - Később majd megbeszéljük ezt, Bodo!
 - Nem gondolod, hogy valami más történt?
 - Mi történt volna? Ne add át magad borús gondolatoknak... Szomorú véletlen okozta a sebesülésed. Ez minden. Most pedig pihenjél, erre kérlek a feleséged és fiad nevében.

Az inspektor a takarót felhúzta a beteg nyakáig, majd távozni készült.

– Miért mész el? – kérdezte Bodo.

– Mert kerülni akarom a társalgást. Azt szeretném, ha csendben maradnál. Az orvosnak ez volt az utasítása.

Néhány perc múlva halkán megint megszólalt a beteg.

– Fritz, szomjas vagyok!

A szolgálatkész fivére vitt neki az italból, amit Christine az orvos utasítása szerint készített.

– Ez felfrissített. Köszönöm, testvérem. Marie még nem jött vissza?

– Nem.

– Milyen sokáig marad távol!

– A magas hó majdnem járhatatlanná teszi az utat. Mivel Richardért mentek, kénytelenek voltak kocsival útnak indulni.

– Csak nehogy baleset érje őket!

– Krug és egy megbízható szolga vezeti a lovakat. Nem történhet baleset.

– Akkor megnyugodtam.

– Most pedig aludjál, Bodo!

– Ébresszél fel, amikor Marie megérkezik. Látnom kell a fi-am, és szeretném megcsókolni. Ah, mindig úgy érzem, mintha újabb szerencsétlenség történné. Ostoba képek kínoznak, amint becsukom szemeimet. Lovak patái alatt látom Richardomat. Hal-lom, ahogyan jajveszékkel... Szegény gyerek, pedig ő nem tehet semmiről... Hogyan kavarog a hó. A kocsi eltűnik a felhők kö-zött, és a hó alatt... Ó, jövök már, gyermekem, hogy kimentse-lek... Adjatok gyorsan egy lapátot és segítsetek! Werner, öreg barátom... A többiek csak nevetnek a félelmemen, és bolondnak neveznek... De nekem megjósolták a szerencsétlenséget és Marie vissza akart tartani a vadászattól... Megint felkavarodik a hó... Ó jaj, Richarddal és Mariennel együtt meg fogok halni...

A szavak annyira elhalkultak, hogy a hallgatózó inspektor már nem értette. Gyengeség lett úrrá a betegen, észrevétlenül váltott ébrenlétről alvásra.

– Az események úgy tűnnek számomra, mint egy álom – gondolta Fritz. Mintha Bodo is hinni kezdene felsőbb hatásokban, de csak fantáziál. Adja Isten, hogy túlélje a történeteket!

Krug asszony lépett be halkán és megkérdezte, hogy gondoskodhat-e valamiről. Fritznek nem volt semmi megbízása a számára, mivel Christine mindent elrendezett.

– Hívjon csak, inspektor úr, ha szüksége van rám. Mikor óhajt vacsorázni?

– Amikor a hölgyek visszaértek.

– Rendben van, ehhez igazodok. A mi szobánkban fogok megteríteni.

Az öregasszony éppoly csendben távozott, mint ahogyan bejött. Fritz az ablakhoz lépett. Feltámadt a szél, a tetőkről széthordta a havat. A mélykék téli égbolton fényesen és tisztán ragyogtak a csillagok. Az éles keleti szél az egész nap tartó hideget tovább fokozta. A toronyóra hetet ütött. A kis harang hangja a nagy szélben alig volt hallható.

– Visszaérhetne már Krug – gondolta Fritz. – Bár elég rossz az út, de négy erőteljes ló gyorsan megbirkózik a hóval. Marie bizonnyára összepakolt és becsomagolt néhány holmit.

Vezessük az olvasót abban a pillanatban Nagy-Radeckre, amikor a kocsi megállt a ház bejáratánál. A szerencsétlenség hírére már visszatért néhány vadásztárs, akik elővezetették lovaikat, és éppen készültek hazaindulni. Az emberek között általános volt a döbbenet. Az egyik vadász úgy nyilatkozott, hogy Granfeldt úr már meghalt. Werner, aki a szalonban tartózkodott, azt hitte, hogy a csukott kocsiban Marie a férjét hozta haza. Kisietett elé az udvarra. A két hölgy egyedül közeledett felé. Az öreg döbbenten követte őket a házba. A magán alig uralkodni képes Marient betelerelte a szalonba.

– Mi a helyzet? – kérdezte tompa hangon.

Marie képtelen volt megszólalni, csak zokogott. Helyette Christine válaszolt, rövid és tömör beszámolót tartva a történetekről.

– Bárcsak megakadályoztam volna a vadászatot! – suttogta panaszosan a szegény asszony. – Az okát nem tudtam megmondani, de tényleg így éreztem... Werner, maga beszélt rá leginkább...

Az aggastyán a fejét ingatta.

– Granfeldt úr bizonyára vigyázatlan volt...

– A vadászatot nem kellett volna megtartani! Bárcsak folytattuk volna visszahúzódott életünket!

– Hagyd most ezt Marie! – kérlelte Christine. – Most más dolgunk van, és igyekeznünk kell, hogy visszaérjünk Kis-Radeckre. Sorold fel, mit szeretnél magaddal vinni!

– Hol van Richard? – kérdezte Marie.

– A gondozónőnél – válaszolta Werner.

– Azonnal vigye a gyereket a szobámba!

– Én magam fogom odavinni.

Christine elhagyta a szalont. Marie elkezdte megbeszélni a legfontosabb dolgokat Wernerrel.

– Pillanatnyilag nem lehet tudni, meddig kényszerül Bodo Kis-Radecken maradni. Werner, vezesse az itteni ügyeket és gondoskodjon róla, hogy senki se zavarja meg a rendet. Ismeri az összes feladatot, és nem lesz nehezére, egy ideig helyettesíteni a gazdát.

– Granfeldt úr nyugodtan hagyatkozhat rám! – biztosította az aggastyán. Nyugtassa meg őt, hogy itt semmiféle zavar sem fog bekövetkezni. Később, amikor már jobban érzi magát, naponta be fogok számolni neki. A pénztár kulcsa már nálam van, így ennek átadása nem szükséges. A gazda szobáinak kulcsát vegye magához! Andreas, az udvarmester minden másról gondoskodni fog. A háziak valamennyien hűségesek önhöz, így gond nélkül távol

maradhat. Isten majd úgy rendelkezik, hogy Granfeldt úr betegségére ne tartson sokáig.

– Bízunk benne, hogy Isten segíteni fog rajta! – sóhajtott Marie.

Távozni akart, de hirtelen visszafordult, és hevesen megragadta az aggastyán kezét.

- Werner! – mondta elfúló hangon.
- Ó, szedje össze magát, kedves Granfeldt asszony!
- Kénytelen vagyok feltenni önnek egy kérdést.
- Kérdezzen csak, állok mindenben a rendelkezésére.
- Gondolja, hogy a véletlen...
- Isten őrizzen! – dadogta az öreg.

Marie fehér batisztkendőjébe temetve arcát hevesen felzokogott.

– Gondolja – folytatta némi szünet után –, hogy tényleg véletlenül történt a szerencsétlenség?

- Csak véletlenül történhetett.
- Werner, Werner...

– Nem történhetett másként. Granfeldt úr olyan boldog volt, hangulata mindig derűs, elképzelhetetlen, hogy szomorú gondolata támadt volna. Nem és nem, ősz fejem teszem rá...

- Nem így gondoltam, kedves Werner.
- Akkor mire gondolt?

Marie elbizonytalanodott, nem is válaszolt rögtön.

– Ó – szólalt meg fájdalmas mosollyal az aggastyán –, csak nem fertőzte meg önt is az eluralkodó babona? Vadászat közben előfordulnak nem kívánatos események, különösen nagy hidegben, amikor dermedtek a vadászok kezei...

- A fiatalasszony tagadólag rázta meg elbűvölő fejecskéjét.
- Nem erre gondoltam.

- Hát akkor mire?
 - Bodonak van egy ellensége!
 - Kire gondol, az ég szerelmére? Mondja ki, könnyítsen a szívén... Ilyen körülmények között mindig jó kicserélni a gondolatokat.
 - Hajlandó hallgatni, Werner, hajlandó örökre hallgatni?
 - Mint a sír, ha szabad élnem ezzel a mondással.
 - Esküdjön meg nekem, Werner!
 - Esküszöm!
 - Marie szenvedélyesen az aggastyán keblére vetette magát.
 - Bíznom kell valakiben, különben szétrobban a szívem!
- Werner – suttogetta –, én nem bízok meg Fritzben!

- Nevezze meg ennek okát!
- Fritz gyűlöli a fivérét.
- Én az ellenkezőjét állítom, ha megengedi. Fritz mindent a mostohafivérének köszönhet... Bodo nagyon megbízik benne, és Fritz mindeddig nem mutatott hálátlanságot ezzel a bizalommal szemben. A földbérlet miatti véleménykülönbség el lett háritva, az inspektor belátta...

– Nem erről van szó. Tudnia kell mindent, hogy tanácsot adhasson nekem!

Az öreg könyvelőt mélyebben maga után vonta a helyiségbe.

– Werner – suttogetta –, Fritz szerelmes belém. Korábban, amikor Sidonie még élt, megkérte a kezem, én pedig a legkíméletesebb módon visszautasítottam. Később a kérését megismételte. Ezt követte elhamarkodott házasságkötésem Bodoval... Gondoljon csak minden körülményre, a plébános viselkedésére, az esküvőnk napjára! Az a férfi, aki a síremléknél mutatkozott, Fritz volt... Amióta a fivére felesége vagyok, csak ritkán teszi be a lábát a házunkba.

– Nem, ez lehetetlen! – mormolta elcsodálkozva Werner.

– Férjem előtt megőriztem ezt a titkot, hogy ne zavarjam meg a fivérek barátságát. Azt szerettem volna, hogy Bodo továbbra is jótevője maradjon Fritznek.

– A házasságkötésük óta ismét közeledett önhöz?

– Soha, de tekintete, viselkedése mindig gyanús volt nekem. Állandóan kellemetlen érzésem támadt, amikor messziről megpillantottam. Fritz saját maga vitte a sebesültet Kis-Radeckre, így arra kényszerültem, hogy én is ott maradjak.

– Hát maradjon ott! Fritz mindig is különös ember volt, de rosszindulatúnak és hálátlannak nem tartom őt. Az egyik vadász elmesélte nekem a szomorú eseményt. Fritz nem volt közvetlen közelében a fivérének. A lövés hangjára sietett oda, hogy elsősegélyt nyújtson a sebesültnek, továbbá mások tanácsolták neki, hogy a legközelebbi fedél alá vigye, és ez Kis-Radeck volt. Nem, én nem osztom a gyanúját. Egyébként lehet még ehhez igazodni, és megfigyelni. Néhány nap múlva Granfeldt úr saját maga adhat felvilágosítást. Azt tanácsolom önnek, hogy az ügyet pillanatnyilag tartsa titokban, hogy a beteg gyógyulása ne legyen befolyásolva. Később majd még beszélünk erről.

– És hallgatni fog?

– Mint ahogyan megesküdtem rá. Számítson minden esetben atyai tanácsaimra és segítségemre!

Marie köszönettel kezét nyújtott az aggastyánnak, aztán a lépcsőn felment a szobájába, ahol rátalált Richardra, akit Christine már felöltöztetett. Ezek után összecsomagolták a legszükségesebb holmikat. Fél órán belül a két hölgy beszállt a kocsiba. A kisfiút Christine vitte a karján. Werner és Andreas becsukták a koci ajtaját. Krug felült a bakra, a szolga pedig az elülső, felnyergelt lóra. A koci a csikorgó havon kihajtott a szabadba a nyitott kapun át. A könyvelő többfelé utasításokat osztogatott, az előkészített ételeket elrakatta, és végül fáradtan visszavonult a szobájába, ahová Andreas felküldte a vacsoráját. Werner többször is a fejét csóválta.

– Fritz, Fritz! – mormolta maga elé. Minél inkább végig gondolom, amit Marie mondott, minél többször tűnik fel előttem az inspektor viselkedése, annál több kezd világossá válni előttem. Mégiscsak döbbenetes lenne, ha a vörös hajú ember... De mégsem lennék képes gyanakodni a legrosszabbra. Szép csendben azonban mégiscsak meg fogom figyelni. Ha az érzelmes titok már korábban a tudomásomra jut, talán sok mindenre magyarázatot találtam volna. A gazda elleni machinációknak mégis csak lehet valami mélyebb oka.

Ekkor az ajtón kopogtak.

– Szabad! – kiáltotta az öreg.

Gottlieb Strassberg nyitott be.

– Tényleg igaz lenne? – kérdezte döbbenten.

– Igen, sajnos igaz.

– Granfeldt úr meghalt?

– Nem, szerencsére nem.

– A faluban nagy az izgalom.

– Persze a parasztok mindjárt holtnak nyilvánították a földbirtokost...

– Állítólag – legalább is ezt terjesztik – egy láthatatlan kéz által leadott lövés gyilkolta meg.

– A szellemmel kapcsolatos történet ismét előkerült.

– A megdöbbenő esemény csak későn jutott a tudomásomra.

– Ki mondta el?

– Az öreg Hattorf asszony, aki úgy vélekedett, hogy végre minden a helyére került. Az elhunyt Sidonie asszony nem hagyta, hogy tovább vétkezzenek ellene. A nagy hideg ellenére a parasztok összefutottak. A fogadó zsúfolásig megtelt.

– Ezt el tudom képzelni, fiatal barátom, de ami történt, nem több, mint egy szokásos vadászbaleset, ami bárki mással is megtörténhetett volna.

- Természetesen.
- Nyugtasson meg engem, könyvelő úr!

Werner elmesélte, amit eddig megtudott.

– Hála istennek! – kiáltott fel Gottlieb. A jóságos Granfeldt úr bizonyára életben fog maradni.

– Az orvos legalább is ezt reméli, így mi is abban bízunk, hogy a nyomorúságos napok hamarosan el fognak múlni. Ha olyan buta lennék, mint az ostoba parasztok, akkor én is az elhunyt bosszújára gondolnék. Mi itt tényleg bőségesen el vagyunk látva mindennel, és mégis előfordulnak olyan események, melyek döbbenetes hatásúak. Minden, de tényleg minden múlandó. Bár csak ne tanácsoltam volna, hogy tartsák meg a vadászatot, amikor kikérték a véleményem... Granfeldt asszony ellene volt... Ez az, ami gondot okoz nekem, de a szomorú eseményeknek is van jó oldala, legalább is így gondolom. Jó, hogy eljött hozzám, és kölcsönösen kibeszélhetjük magunkat.

Gottliebnek meg kellett osztania az öreggel annak vacsoráját, mert nem nagyon volt étvágya.

– A vadászati ünnepség – mormolta – gyászos estévé változott. A helyiségekbe, melyeket örömmel nyitottunk meg, vendégek helyett a nyomorúság vonult be.

– Éppen ez lenne a büntetés – vélekednek a parasztok, akik aggódva dugják össze fejeiket. Az elhunyt nem akarta, hogy a tulajdonában dorbézoljanak. A nép mindenről tudomást szerzett. Már én is kénytelen voltam gúnyolódást és csúfolódást elviselni.

– Maga, Strassberg?

– Westphal, a paraszt, a fogadóba igyekezvén így kiáltott felém: „Még maga is sorra fog kerülni, és szép állásából, az iskolamesterségből sem lesz semmi. Menjen csak együtt dorbézolni a vadászokkal, ott bizonyára ki fogják szolgálni!” Tanácsosnak tartottam, hogy ne válaszoljak, és magára hagytam a szégyentelent. Mit is válaszolhattam volna?

– Valamennyien meg fogjuk találni az igazunkat. A lényeg az, hogy Granfeldt úr megússza.

– Bízunk Istenben!

– Teszek önnek egy javaslatot, barátom.

– Nos?

– Mennyi az idő?

Az iskolamester elővette az óráját.

– Háromnegyed kilenc.

– Menjünk el Zöllner doktorhoz, és érdeklődjünk nála a gazda állapota iránt.

– Szívesen elkísérem.

Tíz perccel később Werner és Strassberg kifelé tartottak az udvarról, és rátértek az orvos lakása felé vezető útra. Az erős szél majdnem az elviselhetetlenségig fokozta a hideget. A keményre fagyott hó megreccsent minden lépésnél. Olyan erőszakkal állt be a tél, ami ritkán fordul elő. A tó és a patak egy idő óta már szilárdan befagyott. Ehhez jött még a vastag hóréteg, masszívan betakarva a földet.

Egy egyemeletes ház, előtte kertcskével volt az úti célja a két férfinak. Az ablaktáblák már csukva voltak. Gottlieb meghúzta a csengőt. A házon belül kutya ugatott fel. Néhány perc múlva kinyílt az ajtó.

– Ki az? – kérdezte a cselédlány.

– Valaki, aki a doktor úrral szeretne beszélni – válaszolta Werner.

– Akkor jöjjenek be!

A cselédlány az orvos dolgozószobájába kísérte a vendégeket, ahol kellemes meleg volt. Rögtön ezt követően belépett a vidéki orvos, akit az olvasó már megismerhetett. Zöllner kényelmes hálókötöst, fehér pamut hálósipkát és nagy filcpapucsokat viselt. Telt arca kipirult a bortól, amit napi fáradozásait követő vacsorája

után bőségesen fogyasztott. A bort nem kevésbé szerette, mint a finom ételeket. Barátságosan kezet nyújtott a férfiaknak.

– Ilyen későn? – kiáltotta. Csak nincs szükségük a segítségemre?

– Nincs, kedves doktor.

– Akkor miről van szó?

– Azt szeretném megtudni öntől, mi a helyzet a gazdánkkal.

– Foglaljanak helyet, uraim!

Az orvosnak nagy kő esett le a szívéről, amikor megtudta, hogy nem kell elhagynia otthonát.

– Fél órával ezelőtt tértem vissza Kis-Radeckről – kezdett bele, beszédessé válva. – A hideg rettenetes, szegény lovam teljesen kimerült.

– Nem akarunk sokáig a terhére lenni.

– Kérem, a mai feladataimat már elvégeztem. A meleg szobában szívesen beszélgetek barátaimmal.

– Bárcsak valami vidám témát választhatnánk – vélekedett Werner, helyet foglalva a felkínált széken.

Az orvos meggyújtotta hosszú szárú pipáját.

– Persze, persze! – kiáltotta füstöt eregetve. – A nagy vadászatnak meglehetősen szomorú vége lett.

– Doktor úr, mondja meg őszintén, mi a helyzet Granfeldt úrral?

– Hát igen, drága Werner úr, jöllehet ma még nem tudok határozott véleményt mondani, de azt hiszem, minden ok megvan az aggodalomra. Lehetséges, hogy tévedek. A sebláz lehet normál lefutású, és állapotának romlása, amit második látogatásom alkalmával megállapítottam, más okra vezethető vissza, mint a vélt...

– Mire gondolt, doktor úr?

– A sebesült legyengült állapotában nem tudtam alapos vizsgálatot elvégezni. Igyekeztem kellett elkerülni a további vérvesztést. Néhány nap múlva többet fogok tudni.

– Tart valamitől?

– Egyelőre még reménykedek. Ha a mell nemesebb részei nem sérültek, akkor sikerülni fog meggyógyítanom.

Az orvos ekkor részletesen leírta a sérülést.

– Mint már mondtam, ma még nem tudok határozott véleményt mondani. Jobbnak tartanám, ha egy másik orvos is megtekintené a városból. Több szem többet lát.

Ezt követően még elbeszélgettek a faluban tapasztalható helyzetről, aztán a vendégek elköszöntek.

A paraszt és az iskolamester.

Másnap reggel tizenegy órakor Strassberg befejezte a tanítást. Alighogy belépett a szobájába, kopogtak. Kinyitotta az ajtót. Lizácska apja lépett be.

– Isten hozta, kedves Kleemann úr! – kiáltotta az iskolamester, aki már sejtette a látogatás célját. Elvette az öregtől a kalapját és botját, majd odakísérte a szófához.

– Már régebben el akartam jönni magához, Strassberg úr.

– Csak hivatnia kellett volna, ha valami mondanivalója volt számomra. Tudhatja, hogy mindig szívesen állok a rendelkezésére.

– Igen, tudom, kedves Strassberg úr. Mivel azonban négyszemközt szeretnék beszélni magával, útnak indultam ide az iskolaházba. Hányszor akartam már eljönni, de mindig közbejött valami. Túl nagy a gazdaságom, alig tudom egyedül áttekinteni, a szolgák meg megbízhatatlan emberek. Tegnapelőtt nyitva hagyták a nagy pajta ajtaját, úgyhogy mindenféle csavargó bejuthatott

volna a mezőről. El sem tudja képzelni, Strassberg úr, mennyire bosszankodtam miatta.

– Ó, szívesen elhiszem magának! – kiáltott fel Gottlieb, miközben igyekezett tüsszenteni egyet, hogy rejtse zavarát, mivel emlékezett rá, hogy a kulcsot leejtette a mély hóba, aminek az lett a következménye, hogy az ajtó nem lett bezárva, mivel Lizácska, aki gyorsan távozott, nem hallotta meg, ahogy halkán utána szólt. Őt magát pedig a nagy hideg gyors visszavonulásra készítette.

– Megfázott? – kérdezte jóindulatúan az öreg.

– Legnagyobb bosszúságomra, a huzattól.

Kleemann előszedte a tubákos szelencéjét.

– Vegyen egy csipetnyit!

Gottlieb kivett egy csipetnyit. A kényszeredett tüsszentéstől elvörösödött. Kleemann igyekezett elrejtteni zavarát a kérdés miatt, amit fel kívánt tenni a fiatalembernek. Az iskolamester közben megnyugodott, mert arra a következtetésre jutott, hogy kedvesének apja nem ismerte az ajtó nyitva maradásának valódi okát. Kleemann is szippantott egyet, aztán folytatta:

– Tehát már többször is el akartam jönni... Mít szól a nagygazda balesetéhez?

– Hát ez tényleg nagy szerencsétlenség. Óvatlan bánásmód a fegyverekkel gyakran okozott már balesetet.

– Granfeldt állítólag meghalt.

– Ez nem lehet igaz!

– Westphal mondta nekem az előbb.

– Nem, nem, ez téves hír... Tegnap este az orvos azt mondta, hogy még nincs veszve minden remény.

– Ma reggel kilenckor egy szán száguldott végig a falun... A mi doktorunk ült rajta, és egy másik doktor a városból. Kis Radeck felé tartottak.

– Lehet, hogy ez volt az indítéka a híresztelésnek. A sérülés persze súlyos. Az orvostudomány azonban, mely nagyot fejlődött, meg fogja menteni a beteget.

Kleemann a fejét rázta.

– Az emberi tudomány tehetetlen, ha Isten úgy akarja, hogy az ember meghaljon. Isten akarta, hogy elsüljön az a fegyver, és eltalálja Granfeldtet.

– Na persze! Egyetlen veréb sem esik le a tetőről az Úr akaratára nélkül, de azt is megengedte, hogy fejlődjön a tudomány, és meggyógyuljanak a sebek és a betegek.

– Strassberg úr, nem örülök, hogy ezt hallom magától, mert egy iskolamesternek jobban kellene hinnie az isteni gondviselésben, és nem volna szabad tagadnia mindent, amit első pillantásra nem ért meg. Látja, éppen ilyesmiről akartam beszélni magával. Tudhatja, hogy jó szándékkal vagyok maga iránt.

– Erről meg vagyok győződve, Kleemann úr.

– Fogadja meg tehát a tanácsomat: Ne beszéljen úgy, mint az úgynevezett felvilágosultak, mint Jordan és cinkostársai... A település közösségével tartson össze olyan emberek helyett, akik mindent lábbal tipornak, és nem tisztelik az elhunytakat. Ért engem ugye, hiszen maga okos ember! Granfeldt balesetét már jó előre megjósolták. Nem volt véletlen. Ne próbálja másként megmagyarázni, ne beszéljen óvatlan fegyverhasználatról, előrehaladott tudományról, mely minden betegséget képes meggyógyítani! Ez haraghoz és bizalmatlansághoz vezet. Egy idő óta már nem kedvelik annyira a településen. Sajnálják, hogy olyan emberekkel tart össze, akik nem illenek az értelmi képességeihez. Azért kell elmondanom mindezt, mert jó szándékkal vagyok maga iránt, és mert szeretném, ha iskolamesterünk maradhatna. Azonban ha nem támogat ebben, akkor semmit sem tudok tenni magáért. Az egész előljáróság maga ellen van, és ha megszólalok az érdekében, mindenki lármázni kezd velem, én meg képtelen vagyok értelmesen hozzászólni. Lépések még nem történtek, nem is történhetnek meg, ha a mai megbeszélésünkkel elérem, amit akarok. És maga

ezt meg fogja érteni, kedves Strassberg úr. Ne nézze le a parasz-
tokat azért, hogy kedvében járjon a gazdag földbirtokosnak!

– De kérem, Kleemann úr! – kiáltott fel Gottlieb csodálkozva.

– Csak semmi felháborodás! Amit magam is megfigyeltem, azon nem fogunk vitatkozni. És most megkérdezem magát, kedves Strassberg úr: Granfeldt balesetét, amit már hónapokkal ezelőtt megjósoltak, még mindig a véletlen művének, vagy csalásnak tartja? Válaszoljon nekem nyíltan és őszintén! Van elégtétel, vagy nincs? Nyugodtan elnézi a Jóisten a gyalázkodást, vagy véget vet ennek? Nem, amikor a tények beszélnek, az ember már nem kértelkedhet, hinnie kell Istenben és a holtak hatalmában. Az elégtétel nem marad el, előbb vagy utóbb bekövetkezik. Strassberg úr. Maga még fiatal, túl kevésbé ismeri az életet ahhoz, hogy megértse annak súlyos komolyságát. Atyai jóindulattal figyelmeztetem, forduljon vissza a kárhozathoz vezető útról, mert rossz vége lehet! Én nem vagyok csüggedt ember, ezt mindenki tudja, aki ismer. A szenteskedés és álszenteskedés nem az én formám, a vallást nem szavakkal, hanem tetteimmal gyakorlom, és ellene vagyok a papok túlkapásainak, melyek olykor tényleg előfordulnak. Azonban annak alapján, amit ősz óta tapasztaltunk, némely téren meg kell változtatnom a véleményem.

Kleemann ismét elővette tubákos szelencéjét, és egy erőteljesebb csipetnyit vett ki belőle.

Gottlieb komoly tekintettel nézte az öreg ráncos kezét.

– Kleemann úr – kezdte nyugodtan némi szünet után –, ön mindig is atyai jóindulattal volt irántam. Nem is tudom, hogyan fejezzem ki hálámat.

– Most lehetősége van, hogy bebizonyítsa háláját.

– De hogyan?

– Amennyiben a saját érdekeinek megfelelően ténykedik.

Gottlieb érzelmesen megragadta az öreg paraszt kezét.

– Jóindulatú, derék ember, én teljes mértékben megértem önt, és kellőképpen értékelni tudom minden szavát. Bárcsak teljes

szívből ön mellé állhatnék! Én lennék a legboldogabb ember. Ne kételkedjen a jó szándékomban, önért képes vagyok mindent megtenni, ami összeegyeztethető a becsületemmel. A saját meggyőződésemmel szemben azonban képtelen vagyok beszélni és cselekedni. A hitnek, amint ön elvárja, nem adom át teljes mértékben magam. Kutatok, mielőtt hinnék, és ez azon a tudományos képzettségen alapszik, amit tanulmányaim során szereztem, és ezen képzettség alapján igyekszek hasznossá válni embertársaim számára. Segítenem kell, és ezt olyan kötelességnek tartom, amit maguk az égiek róttak ki rám. Most pedig én kérdezném meg öntől, Kleemann úr: hogyan ítélné meg engem, ha saját érdekemben feladnám a meggyőződésem? Nem tartana szánalmas, becsületlen embernek, aki előnyben részesít egy kényelmes életet a saját meggyőződésével szemben, amit lelkiismeretes tanulmányai során szerzett meg? Ezenkívül azt is megkérdezném, milyennek kellene lennie állásfoglalásomnak, amire rá kellene szánnom magam, ha kiderülne mindazon események valódi magyarázata, melyek jelenleg félelemmel és rettegéssel töltik el a települést? Márpedig minden ki fog derülni, akkor is, ha egy ideig még eltarthat. Gondoljon csak a közmondásra: „Bármennyire is szövevényes egy ügy, az igazság a végén úgyis napfényre kerül.” Tényleg nem tartom magam olyan embernek, akinek az lenne elhivatottsága, hogy megreformálja a világot, de mindenképpen arra törekszek, hogy abban a kis körben, ahol élek, jó, és helyes nézeteket terjeszsek, és az igazi néptanítás érdekében tevékenykedjek. Mindig is ezt fogom életem legfontosabb feladatának tekinteni. Azért teszem önnek, Kleemann úr, kertelés nélkül ezt a vallomást, hogy kifejezésre juttassam, mennyire tisztелеm önt, és mennyire fontos számomra, hogy az irántam tanúsított figyelme továbbra is fennmaradjon. A vallásosságomat azért ne vonja kétségbe! Igyekszek jó keresztény lenni a szó legnemesebb értelmében, hiszek Istenben és a megváltóban, és szigorúan betartom a szentírás utasításait. Ha nem lelkesítenének ezek az alaptételek, akkor méltatlan lennék arra, hogy tanítója és nevelője legyek a rám bízott ifjúságnak.

Kleemann elcsodálkozott, de a fiatalember iránt érzett tisztelettel hallgatta őt végig.

- Nos, hát a magam részéről megtettem a kötelességem.
- Amiért a legforróbb köszönetem fejezem ki.
- Gondolja csak végig még egyszer az ügyet, Strassberg úr!

– Kleemann úr, egy olyan iskolamester, amelyet a település elvár, vagy korlátozott, vagy szélhámós. Arra túl büszke vagyok, hogy az első csoportba hagyjam besorolni magam, a második csoportba tartozást tiltja a becsületem.

- De mi lesz az állásával?

Gottlieb megvonta a vállát.

- A meggyőződése nem eladó még akkor sem, ha túl csábító az ajánlat. Isten majd mégiscsak gondoskodni fog rólam.

Kleemann kezet nyújtott az iskolamesternek és elment anélkül, hogy ellenvetést tett volna. Úgy tűnt, nem volt bátorsága hozzá, hogy vitába szálljon a fiatalember alapszabályaival. Gottlieb kikísérte vendégét a kapuig, és visszatérve szobájába, karba öltött kezekkel leült az egyik székre, és hosszasan elgondolkodva maga elé nézett.

– Nem! – kiáltott fel végül –, másként nem cselekedhetek. Ismerjem el nyíltan az ostobaságokat, melyeket a parasztok terjesztenek? Véleményem látszólagos megváltoztatásával, hiszen tényleg csak látszólagos lenne, erősítsem a babonába vetett hitüket? Nem, és ezerszer is nem! Hogyan gúnyolódna rajtam Lizácska, hogyan nevetne rajtam a plébános! Ah, Lizácska... A helyeztem egyre vigasztalanabb! Ha Granfeldt meghal, aki megígérte, hogy gondoskodik rólam, akkor semmi kilátás sem marad a számomra! Legyen meg Isten akaratára – fűzte hozzá határozottan –, ha el kell pusztulnom, akkor legalább a tisztességemnek és képzettségemnek köszönhetem a pusztulásom. A kétszínűségre képtelen vagyok, ravaszsághoz pedig nem folyamodom.

Az öreg Kleemann gondolataiba merülve tartott hazafelé. Az iskolamester szavai mély benyomással voltak rá. Kénytelen volt

nagyra értékelni és megbecsülni a fiatalembert, aki ilyen határozott jellemet tanúsított. Szégyenérzés ragadta magával, mert felmerült benne a gondolat: – Te persze hagyta magad megfélemlíteni, rémületből hiszel a szellemek befolyásában, és nem meggyőződésből, hanem félelemből változtattad meg a nézeted. Strassberg azonban, aki szegénynek mondható ember, hajlandó feladni állását, hogy hű maradjon elveihez. – Aztán röviden összefoglalta az utóbbi idők eseményeit, az előítéleteket összevetve a történetekkel, és végső következtetésre jutott: – Mostantól semmiel sem fogok törődni, megyek nyugodtan a saját dolgaim után, a többit meg a Jóistenre bízom. Úgy tűnik, mégiscsak van igazság abban, hogy vannak emberek, akik értünk gondolkodnak. Én meg nem találok kiutat, mindig ugyanabban a körben bolyongok. – Nyomott hangulatban ért haza.

– Mit tudtál meg Granfeldtről? – érdeklődött Anna asszony ebéd közben.

– Westphal azt állítja, hogy a földbirtokos meghalt.

– Te Jóisten! – suttopta Lizácska. Ilyen fiatalon kellett szegény embernek meghalnia! Az ember nem tud eléggé vigyázni magára, amikor fegyverekkel bánik. Reszketek félelmemben apám, ha azt a borzalmas holmit a kezedben látom.

Az apának ez ellen nem volt semmi kifogása. Nem akarta befolyásolni a halálesetről szóló hírt.

– Mit határozatok az iskolamester ügyében? – kérdezte az asszony.

– Semmit! – hangzott a lakonikus válasz.

– Mi ez a borús hangulat ma, kedves Ernst?

Lizácska felfigyelt, attól tartott, hogy apja esetleg felfedezhette, hogy szerelmes.

– Csak ne kérdezősködnél annyit! – válaszolt mérgesen az öreg. Inkább arra válaszolj, hová lett a pajta kulcsa!

– Hiszen ott lóg a szokásos helyén! – szólalt meg Lizácska.

– Kleemann rámeredt a lányára.

- A konyhában?
 - Igen apám, a szekrényen.
 - De hiszen ott is kerestem.
 - Mindegy. Ott van a többi között.
 - Hát ezt fel nem foghatom. Minden sarkot, minden zugot végigkutattam.
 - Néha előfordul, hogy az ember elnéz valamit.
 - Pedig alaposan körülnéztem.
- Az öreg értetlenül, morogva csóválta a fejét.
- Végül is jól van. Most már tudom, hogy a kulcs nem került csavargók kezébe.

Felállt az asztaltól, letelepedett a karosszékre, elhelyezkedett, és megpróbálta megkezdeni ebéd utáni szunyókálását. A kulccsal kapcsolatos gondolatok továbbra is élénken foglalkoztatták, mert többször is maga elé mormolta: – Ezt nem értem!

Képtelen volt magyarázatot találni az esetre. Valójában az történt, hogy amikor Lizácska meghallotta, hogy a pajta ajtaja nem volt bezárva, utána nézett, hogy apja nem szögelte-e be az ajtót. Szerencsére csak be volt reteszelve. Így arra gondolt, hogy Gottlieb elfelejtette bezárni. Kinézett a szabadba, és lám, közvetlenül a magas küszöb mellett, ahonnan a szél elfújta a havat, ott hevert a meglehetősen nagy tollú kulcs. Felszedte, bezárta és bereteszte az ajtót, és a megtalált kulcsot felakasztotta a konyhaszekrénybe vert rozsdás szögre, ahonnan elvette. Most már nem volt rá szüksége, mert a találka helye veszélyessé vált. Annak érdekében, hogy apját megnyugtassa, kényszeredett hazugsághoz menekült. Gottliebbel majd másik helyben kell megállapodnia. A szerelem nemcsak találékonnyá tesz, az igazsághoz sem ragaszkodik feltétlenül.

- Lizácska! – kiáltott fel Kleemann, miközben ismét felnyitotta a szemét. – Lizácska!
- Itt vagyok apám.

- Az meg hogy lehet, hogy az ajtó nyitva volt?

Miközben igyekezett összehajtogatni az asztalterítőt, melynek felső sarkát könyökével a kebléhez szorította, válaszolt:

- Drága papa, ezt meg honnan tudnám?
- Csak úgy gondoltam.
- Én nem szoktam a pajtába járni.
- Valaki mégiscsak kimehetett...
- Ezt nem hiszem, papa.
- Minek nyitotta volna ki valaki azt az ajtót?
- Na persze! Bizonyára te magad voltál...
- Ha én kinyitom, akkor be is szoktam zárni. Egyébként az utóbbi időben nem is jártam a pajtában.

– Hát én meg nem tudom! – válaszolta Lizácska, miközben az asztalterítőt betette a faliszekrénybe. A kulcs a helyén van, én magam láttam. Ne törd a fejed ilyen jelentéktelen apróságon. Mivel nem loptak el semmit, nyugodt lehetsz. Ilyen nagy hidegben senki sem járkal a szabadban. Istentelenül hideg van. – És ezzel kiment a konyhába, hogy elkészítse a kávé.

Kleemann bóbiskolt néhány percig, ahogy mondani szokta. Házastársa, aki a szófán üldögélt, észrevétlenül szintén elszunyókált. Közvetlenül az ebéd utáni negyedóra volt az egész nap legnyugodtabb része. Más zajt nem lehetett hallani, mint az ingaóra ketyegését és a kávédaráló tompa zörgését Lizácska kezei között a konyhában.

Kleemann hirtelen felébredt. Végigsimította az arcát, és a nyakára csúszott sapkáját előre tolta a homlokára. Anna asszony is felébredt.

- Figyelj csak, asszony!
- Mi van, kedves Ernst?
- Az iskolamester mégiscsak rendes fickó.
- Tényleg?

– Ezt meg kell hagyni neki.

– Most meg mi jutott eszedbe, hogy éppen róla kezdesz beszélni? – kérdezte Anna csodálkozva.

– Mert délelőtt nála jártam. Az előbb nem akartam mondani, mert a lány idebent volt a szobában. Most azonban ki kell beszélnem magam.

Elmesélte a Gotliebbel folytatott beszélgetést.

– Mit szólsz ehhez, asszony?

– Ej, hát mindez igen rendben van, csak nem elég bölcs.

– A parasztok sem bölcssek. Ha Strassberg lelkiismeretesen ellátja kötelességét, mint iskolamester, és rendesen viselkedik, akkor hagyni kéne neki, higgyen, amiben akar. A gyerekek rendes dolgokat tanulnak nála, és amikor ő tart istentiszteletet, a plébánost senki sem hiányolja.

– Ernst, adnék én neked egy tanácsot.

– Akkor tedd meg asszony, tudod, hogy mindig szívesen hallgatlak.

– Ne foglalkozz többet a település ügyeivel!

– Miért ne?

– Túl sok nyugtalanságot okoznak neked, ezt már régen észrevettem. Ha az iskolamester nem akarja megfogadni a tanácsodat, akkor járja csak a maga útját. A parasztokat meg úgysem fogod kiokosítani.

– Strassberg jelleme tiszteltetreméltó.

– Így igaz, de túl sokat foglalkoztál vele. Az öreg Hattorf asszonynak még csak eszébe sem jutott megköszönni, hogy lakást szereztél neki. Hogy a vénasszony ne maradjon fedél nélkül, az iskolamestert is meg akarod tartani... Átlátom a tervedet, Ernst. Rendben van, és dicséretre méltó, hogy elhunyt barátod özvegyéről gondoskods, de mégiscsak figyelmeztetnem kell rá, hogy már minden lehetségest megtettél.

– Persze, egy másik iskolamester nem fogja megtartani az asszonyt. Ha Strassberg elköltözik, az asszonynak is távoznia kell.

– Azt beszélük, hogy Strassberg feleségül akarja venni Friederike Haas kisasszonyt.

– Felőlem! – kiáltott fel bosszúsan az öreg. – Igazi zűrzavar van a településen. Kész felfordulás. Többé nem akarok foglalkozni vele. Strassberget szívesen megtartottam volna, nála jobb iskolamestert nehezen fogunk találni.

Lizácska belépett a kávéval, és meghallotta apja utolsó szavait.

– Már felébredtetek? – kérdezte barátságosan. – Ma nem aludtatok sokáig. Akkor a kávé t rögtön le is tehetem az asztalra.

– Igen gyermekem, szeretnénk is mindjárt meginni.

Kávézás után Kleemann kiment a pajtába. Amint visszaért a szobába, fejét ingatva megszólalt:

– Hát ez igen különös!

– Micsoda? – kérdezte egyszerre anya és lánya, akik kézimunkázva ültek az asztalnál.

– A pajtát csak be szoktam reteszelni, most meg be van zárva.

– Apám, azt én tettem, amikor megtaláltam a kulcsot. Biztos ami biztos...

– A szolgálknak figyelniük kell az ajtóra. Ilyen nagy hidegben gyakoriak a lopások. A szükség becstelenné teszi az embereket.

Lizácska lehorgasztotta fejét a lenvászonra, melyből inget készített. Mélyen átérezte az előbb elhangzott szavak igazságát.

– Én sem vagyok őszinte a szüleimmel szemben – gondolta. – A szükség álnokságra és titkolózásra kényszerít. Isten bocsássa meg, de nem tehetek másként. Gottliebet nem adom fel, történjen bármi. Ha másképp nem megy, akkor elmondok mindent. Ó, bár csak ne lenne a mama ennyire beteges. Kímélnem kell minden izgalomtól.

Ekkor egy szán hajtott be az udvarra.

Kleemann, aki odalépett az ablakhoz, felkiáltott: – Megjött a doktor. Most legalább megtudunk valamit Granfeldtről.

Az orvos belépett, a szokásos vizit miatt jött az asszonyhoz. Miután elbeszélgetett vele, és meg volt elégedve állapotával, odafordult a férjéhez.

– Hogy van, Kleemann barátom?

– Jól, doktor úr.

– És Lizácska kisasszony?

– Már rendbe jött – válaszolta az apa, mivel a lánya közben kiment, hogy behozza a szokásos frissítőket az orvosnak.

– Ez így is szokott lenni. Kisebb rosszullétek elő szoktak fordulni a fiatal lányoknál. Lizácska erős és egészséges, nem is okoz gondot nekem.

– De a feleségem?

– Ő sem, kedves Kleemann. Ha Anna asszony a nyáron elutazik egy fürdőhelyre, őszre teljesen rendbe jön.

– Ha így gondolja, doktor úr, akkor utazzon Isten nevében.

– Már előző nyáron kellett volna, de most sem késő.

Lizácska bort hozott és egy kis harapnivalót.

– Szolgálja ki magát, doktor úr! – invitálta barátságosan.

– Csak pár falatot, kedves gyermekem. Igyekezniem kell, hogy időben Kis-Radeckre érjek.

– Tényleg, doktor úr, Granfeldt él még?

– Persze, hogy él.

– A faluban már azt beszélik, hogy meghalt.

– Az emberek sokat fecsegnek, különösen a Westphal, akitől az ostoba hír származik. Meg fogom gyógyítani Granfeldt urat, bár a kúra valószínűleg hosszasan el fog húzódní.

– Meggyógyítja? – kérdezte Kleemann csodálkozva.

– Én nem tartok Sidonie asszony szellemétől.

- Vagy úgy!
 - A szándéka ellenére meg fogom gyógyítani Granfeldtet.
 - Ez már valami.
 - A szellemnek velem kell megküzdenie.
 - Bizonyára meg is teszi.
 - Én leszek a győztes! – mondta mosolyogva az orvos, miután egy húzásra kiürítette a poharat.
 - Én sem hiszek ilyesmiben – jegyezte meg Lizácska, újra megtöltve a poharat.
 - Elhallgatnál végre, te lány! – kiáltott közbe rémülten Kleemann.
 - Miért kéne elhallgatnom, apám?
 - Te nem ítélezhetsz, ostoba gyerek! Nem akarom, hogy erről beszéljél!
- A lány az orvos elé tette a poharat.
- Ugye doktor úr, maga teszi a kötelességét a szerencsétlenül járt Granfeldt úrnál anélkül, hogy törődne a szellemmel, aki állítólag elsütötte a fegyvert?
 - Hát persze, Lizácska! Mi lenne velünk, orvosokkal, ha nem akarnánk gyógyítani és gondolkodni? Isten rendelte el a rossz eseményt, nem szegülhetsz ellene Isten akaratának, nem tevékenykedhetsz vele szemben, állítják. Emlékszik még rá Kleemann úr, hogy tíz vagy tizenkét évvel ezelőtt eltörte a karját?
 - Persze, hogy emlékszek, kellemetlen eset volt.
 - Ki igazította helyére a csontokat és tette sínbe, hogy rendben összeforrjanak?
 - Maga volt, doktor úr.
 - És ha nem tettem volna meg?
 - Akkor a karom görbe és merev maradt volna.
 - Téved, drága barátom. Jól begyulladt volna, és kénytelen lettem volna levágni, ugyanazt a kart, mellyel ma oly derekasan

végzi a dolgát. Anélkül, hogy érdekelt volna, vajon tetszik ez Istennek, vagy sem, büntetésként szánta a páciensnek, vagy sem, elvégeztem a feladatom az orvostudomány szabályai szerint, és helyre raktam a csontjait. Ugyanezt fogom tenni Granfeldt esetében is, kedves barátom, és remélem, Isten nem fog cserbenhagyni hivatásom gyakorlása során.

Miután kiürítette a poharat, kezét nyújtott a házigazdának, aztán a háziasszonynak és végül Lizácskának. Felpattant a szánjára, és elhajtott Kis-Radeck felé.

- Most megkaptad, apám!
- Hallgass!
- Ernst – szólalt meg az asszony –, ha a nézeteid helyesek lennének, akkor egyáltalán nem is volna szükségünk orvosra.
- Miért nem? – kérdezte bosszankodva az öreg.
- Mert ellenszegülnék Isten akaratának, aki a betegséget küldte ránk.
- Egy kartörés még nem betegség.
- Hát mi lenne? Egy súlyos, igen súlyos betegség.
- Én magam voltam a hibás, nem kellett volna felmásznom arra a száraz ágra, amely letört a súlyom alatt. Leestem a fáról, és már meg is történt a baleset.
- Egyetlen veréb sem pottyán le ok nélkül a tetőről...
- Mi nem vagyunk istenkáromlók, rendes emberek vagyunk, akik tisztelik Istent és a halottakat. És most ne bosszantsatok tovább, kíméljete meg az agyafűrt ötleteitektől!

Kleemann a füleire húzta a sapkáját, és kiviharzott a szobából. Tulajdonképpen tetszett neki, hogy az orvos ugyanúgy gondolkodik, mint az iskolamester. Csak ne állt volna meg az óra, ne halotta volna azt az ütést a padlón, és Lizácska bárcsak másvalamtól gyógyult volna meg, mint a templomba menéstől! A fehér alakot pedig saját maga látta, amint eltűnt a síremlékben, amikor tizenegyet kondult a templom harangja. Ezenkívül a Jordant ért veszteség oka sem tisztázódott, Granfeldt balesetét pedig a sírásó

előre megjósolta. Mindezek a dolgok méhrajként nyüzsgtek az öreg Kleemann fejében, aki a konyhán keresztül kiment a kertbe, hogy friss levegőt szippantson. A levegő azonban nem csak friss volt, hanem dermesztően hideg is, jóllehet nem is fújt a szél. Élesen süttött a nap, és a keményre fagyott hó úgy csillogott, mintha gyémánszemcsékké lett volna behintve. A fák úgy néztek ki, mintha cukorral lettek volna beszórva. A télnek olyan pompája volt ez, amelyet az erre érzékeny ember csak ritkán láthat. Kleemann elmélkedve ment el a kertet a földektől elválasztó kerítésig, mely most úgy nézett ki, mint egy emberkéz által hóból épített fal. A lugasból, amely alatt a szerelmesek titokban találkoztak, egyetlen ágacskát sem lehetett látni. Az egész úgy nézett ki, mint egy hófödte hegytető.

Kleemann maga sem tudta, miért ment ennyire messzire. Néhány pillanatilag a körtefát nézegette, melyről annak idején szerencsétlenül leesett. Az orvos szavaira gondolt, melyek most egészen tisztességesnek tunket számára. Aztán visszaindult, hogy ellenőrizze az istállókat és a kocsiszínt. Mindent a legnagyobb rendben talált. Az állatállománya kiváló volt. A tárolókban lévő készletei rendben voltak. Ott állt az öreg pajta, amit már rég le kellett volna bontani, mert nem passzolt a felvirágzó gazdaságba.

– Bárcsak minden rendben lenne Lizácska körül! – sóhajtott fel Kleemann. Szükség lenne ebben a gazdaságban egy talpraesett emberre, aki többmindenhez ért, mint a közönséges parasztok. Ha az iskolamestert és a doktort hallom beszélni, mennyire másként hangzik, mint a parasztok fecsegése a kocsmában. Mégiscsak van valami a felvilágosodásban.

A nap hátralévő része a szokásos tevékenységekkel telt el.

De nézzünk most körül az iskolaházban.

Már esti szürkület ült a tájra.

Gottlieb Strassberg elmélkedve üldögélt a szobájában.

A toronyóra négyet kondult. Ha az időjárás nem lett volna annyira tiszta, már besötétedett volna. A jégvirágos ablakokon az esti pír játszadozott. A kályhában barátságosan dorombolt a tűz.

– Ó, istenem – gondolta az iskolamester –, a helyzetem egyre szomorúbb. Az öreg Kleemannal teljes a szakítás... Le fogja venni rólam pártfogó kezét... Granfeldt, aki megígérte, hogy magához vesz, súlyos beteg. Most mihez kezdjek? Az ég meg van győződve róla, hogy Lizácskát teljes szívemből szeretem... Nagy hazugság árán azonban mégsem akarom, hogy az enyém legyen. Alapelveimhez becsületes és felvilágosult emberként hű maradok. Azt mondják, mindig van igazság abban, ami a földi dolgokban történik. Erre fogok építeni anélkül, hogy elhanyagolnám a kötelezettségemet. A plébános viselkedése elítélendő. Csak fokozza a tudatlanságot, melyben az ostoba parasztok élnek. Pedig milyen könnyen irányíthatná a nap sugarait a falura... De nem akarja, saját önző érdekei miatt. Többé már nem is akarok gondolni rá. A dolgok gyerekesnek tünnének, ha nem lennének túl komolyak, túl szomorúak. A felvilágosodás folytatódik, senki sem képes megakadályozni, még a plébános sem, aki kétségbe vonja az emberi értelem érvényesülését.

Az iskolamester meggyújtotta a lámpát. Olvasni szeretett volna, hogy kissé megnyugodjon. Alighogy levett egy könyvet a könyvespolcra, halkán kopogtak az ajtón.

– Lizácska! – gondolta vidám felindultsággal a fiatalember. – Bizonyára Krüger boltjában járt, hogy bevásároljon, és kihasználja az alkalmat...

Odaugrott az ajtóhoz és kinyitotta.

Friederike Haas állt a küszöb előtt.

– Bejöhetek? – kérdezte szerényen.

– Kérem rá, kisasszony!

– Egy megbízás vezetett önhöz.

A szikár szépség teljesen feketébe volt öltözve. Gyapjúruha és barna prémmel szegélyezett atlaszkabát volt rajta. Fekete haja csillogott, mint mindig, gondos loknikba rendezve. Sötétvörös bársonyszalag díszítette aláomló hajfürtjeit. El kell ismerni, értett az öltözködés művészetéhez. Az éles tekintet figyelmét persze nem kerülte el, hogy régi anyagokat tisztított ki és nagy gonddal

modern ruhadarabokat készített belőle. Jól állt neki karcsú testalkata. Minden, ami rajta volt, illett hozzá. Amit a természet nem adott meg neki, kénytelen volt mesterségesen pótolni. Bárcsak ne lett volna arca sárgás, orra csontos, és csúcsos az álla. Szegény Gottliebnek nagy igyekezetébe került, hogy barátságosnak és előzékenynek tűnjön, ami elvárható volt egy hölggyel szemben.

- Igen meghitt a szobácskája! – suttogta mosolyogva.
- Kérem, foglaljon helyet!

Friederike letelepedett a szófára, aztán kezével lesimította a ruháját, hogy előnyös esést adjon neki. Az átdolgozott és ismételtten festett anyag jól nézett ki.

- Zavarom a tanulmányaiban, Strassberg úr?
- Ó, egyáltalán nem!
- A lány felkapta az asztalon heverő könyvet.
- Ah, egy regény!
- Nevezhetjük annak is.
- Sebaldu Nothanker... Egy mű, mely a maga idején feltűnést keltett.
- Ismeri talán?
- Nem, regényeket csak ritkán olvasok, de emlékszem rá, hogy a bácsikám beszélt róla, és erről a Sebaldu Nothanker szerzőről nem volt valami jó véleménye.
- Leírásai igazak, jelenetei között sok lenyűgöző akad, és az idős, sokat megélt lelkész véleménye a teológiai állapotokról annyira megalapozott, hogy nagy kedvteléssel veszem kezembe a könyvét. Régen íródott, de ennek ellenére mind a mai napig érvényesek gondolatai.
- Nekem nincs véleményem róla, a kritika nem a nők felségterülete, bár részünkről is vitathatatlan bizonyos élelslátás.
- Ebben igaza van, kisasszony.
- Az asszonyok hatásköre a háztartás.

- Ebben teljes mértékig egyetértünk.
- Nagybátyámmal Nagy-Widebornban gyakran vitatkoztam.
- Vitába keveredett vele? – kérdezte Gottlieb csodálkozva.
- Úgy bizony!
- És miért?
- Maga miatt, Strassberg úr.
- Ezt fel nem foghatom.
- A nagybátyám rendes ember, csak nem tart lépést az idővel. Ezt meg kell mondanom róla. Az önnel szemben támasztott elvárásai igazságtalanok. Tudomásom van mindenről, a beszélgetésről is, amit vele folytatott. Jellemének szilárdsága tiszteletre méltó, Granfeldt úr, és ezt a bácsikám is respektálja. A maga módján beszélt önről. Én azzal szálltam szembe vele, hogy a kötelező hit ideje lejárt, ami végül oda vezetett, hogy azt mondta: „Friederike, vitatkozzál te magad Strassberggel, mert már legfőbb ideje...”

Félbeszakította magát, köhögni kezdett.

- Minek van itt a legfőbb ideje? – kérdezte Gottlieb.
- Hogy vége szakadjon az itteni ideiglenes állapotnak.
- Az egész település is ezt kívánja.
- Kedves barátom, ne áltassuk magunkat...
- Mire gondol? Kérem, folytassa! Nyugodtan elmondhat nekem mindent.
- Nos, hát nyíltan megmondom: A település ellene van az alkalmazásának. Korábban más volt a helyzet...
- És ki ásta alá azt a bizalmat, mellyel korábban irántam voltak?
- A világ sajátos viszonyai. Különös, nagyon különös a helyzet. Egy kísértet megjelenése, amit az éjjeliőr állítólag látott...
- Én is láttam.
- Ön, Strassberg úr?

- Természetesen.
- Ha így volt, az csak hallucináció lehetett. Hogyan szállhat ki egy elhunyt személy a sírjából, egy porladóban lévő test. Maga viccel velem.
- Éppen azért mert a saját szemeimmel láttam, csalásra gondolok.
- Minden bizonnyal csalás lehetett.
- Örvendek, hogy önnek is ez a véleménye – válaszolt az iskolamester.
- Istenem – kiáltott fel Friederike felnevetve.
- Úgy bizony!
- Másra számított? Azt hitte, hogy ugyanabba a kategóriába tartozok, mint a parasztok?
- Ha azt nem is, de azon a véleményen voltam, hogy nem mondana ellent a bácsikájának.

Friederike egy ideig hosszú, sovány ujjait nézegette.

- Nem is szoktam ellentmondani neki – válaszolta némi szünet után –, csak felhagyok a pártatlanságommal, hogy hasznára legyek magának. A bácsikámnak az ő helyzetében sok mindenre kell tekintettel lennie, amit sokan talán képtelenek kellőképpen megítélni. Ezt négy szemközt, bizalmasan mondom önnek. Szívesen támogatná is, a saját helyzetének károsítása nélkül. Így viszont két tűz között találja magát. Ha támogatja az alkalmazását, akkor a település ellene lesz, ha pedig a szakértői véleményét kötelessége és lelkiismerete szerint írja meg, akkor az iskolamesteri állást egy másik jelölt fogja megkapni, a település óhajának megfelelően. Akkor mit tegyen?

Gottlieb a vállát vonogatta.

- Erről fogalmam sincs.
- Én viszont meg tudom mondani, Strassberg úr.
- Nos?
- Bizonyítsa be a település lakóinak, hogy igaza van!

- Nekem kéne bebizonyítanom?
- Ön csalásra gondol, mint ahogyan nekem is ez a véleményem.
- Egészen biztos, hogy az volt.
- Leplezze le a csalást!
- Ha lehetséges lenne! A csaló tartózkodni fog attól, hogy megismételje a lehetetlen viselkedését, most pedig jól jön neki a szerencsétlenség, ami a földbirtokost érte. Már nem is kell megjelenie. És tegyük fel, leleplezzük a szélhámost... Ebben az esetben a plébánosnak ártunk, aki mindeddig nem lépett fel a babonával szemben.

Én vállalom az egyeztetést a bácsikámmal. Ezen kívül ügyelni fogok magára... Fogjunk össze! Közös erővel könnyebben elérjük célunkat. A konzekvenciát saját maga felmérheti. Az iskolaház jó őrhelynek számít. A nénikém is segíteni fog. Ha a településsel szemben sikerül bebizonyítani, hogy önnek van igaza, akkor minden akadályt leküzdöttünk. Mindebből felismerheti a jó szándékot, amelyet ön iránt tanúsítunk.

Gottlieb néhány pillanatig hallgatott.

– Tisztelt kisasszony – kezdte aztán –, nem csak a jó szándékát, hanem a nyíltságát és bizalmát is nagyra becsülöm. Bevallom, hogy meg vagyok hatódva. Ön igyekszik előmozdítani a szerencsémét, és ezzel nagy hálára kötelez. Nem tagadhatom, hogy igen különös a helyzetem. Bizonyos körülmények sajátos láncolata tette azzá. Kisasszony, a nyíltságát nekem is őszinteséggel kell viszonznom. Én nem vagyok hajlandó meghajolni a visszataszító körülmények terhe alatt. Nem szokásom olyasmiben reménykedni, aminek a teljesítésére képtelen vagyok. Hogyan ítélne meg engem, ha később hálátlannak bizonyulnék? Nagyon sokat jelentene nekem egy biztonságos állás megszerzése, de inkább feladom, ha csak csellel vagy becsstelenül juthatok hozzá. Férfihez méltatlan lenne, ha becsapnám, ezért lehetővé teszem az ön számára, hogy bepillantást nyerjen a legbensőbb érzelmeimbe: Fogadja el, hogy a szívem már nem szabad! Leghőbb, legédesebb

vágyam maradna beteljesületlen, ha nem véglegesítik az álláso-
mat. Ha a szerencse nem kegyes hozzám, kénytelen leszek meg-
adni magam a sorsomnak. Becstelen embernek tartom azt, aki
olyan ígéreteket tesz egy lánynak, melyeket képtelen betartani.

Gottlieb alig tudott uralkodni izgatottságán.

Friederike Haas döbbenten pillantott rá.

– Értem – suttogta –, hogy mennyit jelentene az ön számára
az állás megszerzése. Hogy adott szavát betartsa, saját tűzhelyet
szeretne alapítani. Ó, hát ez teljesen természetes!

– Ha ebben tudna és szeretne segíteni nekem, örök hálára
kötelezne.

– És ki a mennyasszonya?

– Egy egyszerű, jószágos leány, aki tőlem reméli teljes bol-
dogságát.

– Tehát régi szerelemről van szó?

– Igen!

– A mennyasszony nevét persze nem lehet megtudni?

– A körülmények arra kényszerítenek, hogy pillanatnyilag
tartsam még titokban.

Friederike felállt.

– Négyszemközt beszéltünk, Strassberg úr. Sem magyarázat,
sem bizonyíték nem kell arra, hogy jó szándékkal jöttem önhöz.
Becsületes jellemére számítva feltételezem, hogy titokban fogja
tartani mindazt, amit tőlem hallott, különösen, ami a bácsikámra
vonatkozik.

– Bízhat benne!

– Majd meglátom, mit lehet tenni magáért!

A hölgy elköszönt és elhagyta a szobát, melynek ajtaját
Gottlieb illedelmesen becsukta utána.

– Képes volt még egy rohamra! – gondolta az iskolamester. –
Minden bizonnyal ez volt az utolsó, mert most már tudja, hogy

mennyasszonyom van. Megható számomra Friederike kitartása. Mindenképpen szeretné, ha bekötnék a fejét, de részéről a szerelem szóba sem jöhet. Tovább már nem foglalkozok vele, mert más ügyek tornyosulnak előttem, melyeket alaposan meg kell fontolnom. Mi lesz velem, ha Granfeldt meghal? Állásra nála nem számíthatok. Ó, Lizácska, Lizácska, ha Kleemann belátó lenne, még minden jóra fordulhatna!

Gottlieb felöltözött, és elment a birtokra. A könyvelőt még az irodában találta. Werner szívélyesen kezét nyújtott a fiatalembernek.

- Isten hozta, Strassberg úr!
- Hogy van a gazda?
- A városi orvos reménykedik.
- Hála istennek!
- Négy héten belül, vélekednek, a beteg visszaköltözhet Nagy-Radeckre.

- Azt a napot fontos eseményként kell megünnepelnünk.
- Következő vasárnap meglátogatjuk a páciens.

Werner bezárta az irodát, és barátját átkísérte a meleg szobájába, ahol együtt megvacsoráztak. Gottlieb szóról szóra elmesélte a Friederikével folytatott beszélgetést.

– Hát ilyen nincs! – kiáltott fel az aggastyán. – Most újabb módszerrel próbálkozik, hogy megfogja magát.

– A történetek alapján nem tételezhető fel, hogy Friederike együttműködik a csalásban.

– Nem tudom, mit is gondoljak. Friederike furfangos nősze-mély. Hajlamos vagyok arra gondolni, azért tette önnek a kérdéses javaslatot, hogy elterelje magáról a gyanút. Honnan kerülhetett elő a fehér alak, ha nem egy szomszédos házból? Ó, kedves barátom, túl messzire ment az őszinteségével. Ahelyett, hogy feltárta titkát, inkább bele kellett volna mennie a javaslatba. A csalók a saját csapdájukba estek volna.

– Gondoltam is rá, Werner úr, de képtelen voltam rászánni magam.

– Az ilyesfajta emberekkel nem szabad őszintének lenni, különben gyalázatosan átverik. Ó, bárcsak kikérte volna előbb a véleményem!

– Werner úr, teljes mértékben rábízhatom magam önre?

– Igen, kedves barátom!

– Lizácskát szeretem, az öreg Kleemann lányát.

– Ó! – kiáltott fel meglepetten a könyvelő. A mennyasszony tehát itt van a közelben. Ez persze változtat a helyzeten.

Gottlieb ettől kezdve már semmit sem tartott titokban. Pontosan vázolta a helyzetet, és ezekkel a szavakkal zárta beszámolóját:

– El kellett utasítanom Friederikét, hogy ne bántsam meg Lizácskát. Ön, Werner úr az egyetlen, aki ismeri szívem titkát. Nem is kell kihangsúlyoznom a kérésem: Őrizze meg ezt a titkot!

– Nem csak megőrizni fogom, hanem teszek is egy javaslatot: Adja fel az iskolamesteri posztot, legyen ökonómus, és vegye feleségül Lizácskát! Számíthat a segítségemre. Tehát Kleemann az inspektort látná szívesen sógoraként. A becsvágy hajtja őt, a paraszti gazdaságából mintaszerű gazdaságot szeretne kialakítani. Biztos, hogy ehhez Fritz Granfeldt szükséges? Erre a feladatra ön is alkalmas lenne. Nyergeljen át, barátom, és vége a kavarodásnak! Mindaddig, amíg az iskolaházban lakik, a két nő árgus szemekkel fog felügyelni magára, akik, maradok továbbra is a véleményemnél, nem állnak távol a síremléknél elkövetett szélhámoságtól.

Tíz óra körül Gottlieb hazatért az iskolaházba. Szokása szerint az ablakot nyitva hagyta, amikor távozott, hogy elősegítse Lizácska levelezését. A padlón azonban nem hevert levél. Már milyen régen nem látta kedvesét! Leírhatatlan vágy emésztette iránta. Annyira nehéz volt a szíve, oly sok mindent szeretett volna elmondani neki, de mégsem közeledhetett hozzá. A kulcs miatti szerencsétlen eset lehetetlenné tette a további titkos találkozáso-

kat. Másnap reggel, amint Gottlieb a tanítás után visszatért a szobájába, levél hevert a földön.

– Végre! – kiáltott fel.

Az alábbiakat olvasta: „Kedves Gottlieb, nem mehetek el itthonról, mert apám igen bizalmatlan lett. Állandóan a nyomomban van, így kénytelen vagyok arra gondolni, hogy megsejtett valamit. Pedig mennyire szeretnék beszélgetni veled! Hogyan is kezdenék hozzá? Más lehetőség nem maradt, mint ma este fél tízkor még egyszer eljössz a pajtába. Meg kell próbálnunk. Történjen, aminek történnie kell! Lizácskád”.

– Pompás leányzó! – kiáltott fel boldogságtól elragadtatva az iskolamester, majd megcsókolta a levelet. Jönni fogok, ha ezernyi akadály is tornyosul fel előttem.

Estefelé Kleemann, miután hosszasan üldögélt a karosszékében, megszólalt:

– Asszony! Elmennék megint a fogadóba.

– Mi dolgod van ott?

– A Krüger krumplit akar venni tőlem.

– Úgy?

– Egy adagot leszállíthatok neki.

– Ha így gondolod, kedves.

– Marad még elég nekünk a vetéshez. Jól megfontoltam a dolgot. Miért ne segítenék neki!

– Menj csak, Ernst, de ne maradj sokáig!

– Vacsorára visszaérek.

Felvette a kabátját, feltette a kalapját, és levette a botot az óraházról.

– Ernst! – kiáltott fel még egyszer az asszony.

– Mit akarsz még, Anna?

– Ha találkozol a Westphallal meg a többiekkel, akiknek mindig jár a szájuk, ne szállj vitába velük. Jobb, ha magadban vagy, és kitérsz a bosszankodás elől.

– Majd vigyázok magamra, tudod, már elhatároztam.

Kleemann elment az ajtóig.

– Még valami! – mormolta visszafordulva. – Asszony! Hol van Lizácska?

– A szobájában. Fehérneműért ment fel, amit ki akar javítani.

– Ügyelj rá, hogy ne menjen el! A boltoshoz a cselédlány is elszaladhat.

– Lizácska ma reggel már bevásárolt, amire szükség volt. Már semmi sem kell. De mondd csak Ernst, mitől tartasz? Az ember azt hinné, hogy a lányunk helytelen úton jár.

– Hagyd csak asszony, meg van rá az okom.

– Már megint az inspektoron töröd a fejed... Ernst, tényleg nem vezetne semmi jóra, ha olyan házasságra kényszerítenéd Lizácskát, amihez semmi kedve.

– Jól van már! Lizácska tehát itthon marad.

És ezzel távozott.

– De fura ez az ember! – suttogta Anna asszony maga elé. – Mindenhol kísérteteket lát, még a saját lányában sem bízik, akinek eszébe sem jutna, hogy titkos utakon járjon. Szeretném tudni, egyáltalán ki járna hozzá. Az egész faluban nincs egyetlen fiatal fickó sem, aki szimpatikus lehetne neki. Különben is, nekem már biztosan elmondta volna, ha lenne valaki, akit kedvel. Nem, Lizácskéért én jót állok, még azt is feleslegesnek tartom, hogy faggatni kezdjem. Még szerencse, hogy ismét egészségesnek és üdének látszik.

Lizácska visszajött. Meggyújtotta a lámpát, és nekilátott a munkájának. Az ekkor elkövetkező beszélgetés során a lánya annyira gondtalannak tűnt, hogy az anyja kénytelen volt elmosolyodni a titkos szerelmi kapcsolat gondolatán. Még jól emlékezett arra az időre, amikor titokban kellett találkoznia az ő Ernstjével.

Annak idején sokszor az étel sem ízlett neki, és gyakran volt anyyira szomorú, hogy a legszívesebben egyedül maradt, és került mindenki társaságát. Ilyesmit Lizácska esetében észre sem lehetett venni. Az anyák mindig azt gondolják, hogy értik lányuk szívét... Mit válaszolt volna Anna asszony, ha valaki azt állítja neki, hogy Lizácska már régen szerelmes, sőt, titokban találkozgat az iskolamesterrel, aki rajong érte, és minden áron szeretné feleségül venni.

Ernst Kleemann megérkezett a kocsmába. Három vagy négy vendég üldögélt a nagyszobában, faggyúgyertya tompa fénye mellett. A nagy cserépkályha kellemes meleget árasztott. Az italmérő pulton fényesre pucolt korsók sorakoztak szomjas vendégekre várva, akik estefelé szoktak betérni. Krüger rögtön sört csapolt az egyik csillogó korsóba, és odatolta a kedves vendég elé. Kleemann a beszélgetést azonnal az üzletre terelte.

- Mivel magáról van szó, komám, megkapja a krumplit.
- Ennek nagyon örvendek, különben nagy zavarban lettem volna. Nagy szolgálatot tesz nekem ezzel, komám.
- Holnap hozassa el, és kímélje a hidegtől.
- Már régen nem járt nálam, komám!
- Nem jöhettem, sok dolgom van a ház körül. Az ember mindenhol ott szeretne lenni, hogy vigyázzon a rendre.

Ekkor Westphal érkezett két másik paraszt társaságában. Üdvözölték Kleemannt, egymás után kezet nyújtva neki.

- Jó, hogy látlak – mondta Westphal.
- Miért?
- Az iskolamesteri állás miatt.
- Mi van vele?
- Megfogalmaztunk egy beadványt, amit alá kell írnod.
- Ez még túl korai! – kiáltott fel Kleemann.
- Nem, már túl késő!
- A Strassberg rendes ember!

– Vannak még többen is rendes emberek, akik szívesen jönének hozzánk. A településünk jól fizet, és így joggal várhat el olyan iskolamestert, aki megfelel az elvárásainak. Beszélni akartál még egyszer Strassberggel, de erre már semmi szükség. A beadványnak el kell menni. Stopp holnap majd elviszi hozzád.

Kleemann félrevonta Westphalt.

– Ne kapkodd el a dolgot, barátom! – suttogta oda neki. Azért haragszol, mert az iskolamester Jordan pártján van, aki megsértett téged. Strassberg erről nem tehet.

– Nem haragszok én rá, de azt kell tennünk, amit a település óhajt. Az újesztendővel rendezni kell az ügyet. Ha nem írod alá, elidegenedsz a többiektől. Fogadd meg a tanácsomat, Kleemann! Semmi hasznod sem származna belőle, ha összevesznél a többiekkel.

– Az iskolamester derék ember!

– Tartsd annak, aminek akarod, én maradok a véleményemnél. Várj csak, kinyílnak még a te szemeid is, amikor már késő lesz.

– Ez meg mit jelentsen?

– Semmit, ó semmit – nevetett fel Westphal. Csak úgy mondtam!

A paraszt leült a többiek közé az asztalhoz, és inni kezdett. Kleemannak nem tetszett az elhamarkodott lépés, mégiscsak tisztetben tartotta az iskolamester karakterét, és ez visszatartotta attól, hogy a fiatalember ellen nyilvánuljon meg. Azt már felfogta, hogy semmit sem tehet az érdekében, de arra képtelen volt rászánni magát, hogy kárt okozzon neki. A történet kellemetlen volt számára, és gondot okozott neki. Strassberg tisztességét gyakran hangoztatta, most pedig alá kellene írnia egy beadványt, amely szerint az állást, melyre Gottlieb tökéletesen rátermett volt, más személy töltsé be. Azt, hogy ez megtörténne, nem vonta kétségbe, mivel tudta, hogy a plébánosnak nem tetszik a jelölt. Kleemann nem akart tovább maradni, mert kerülni akart egy további beszélgetést az elkeseredett Westphallal. Odalépett a pulthoz, kifizette a

cechet, és indulni akart. Ekkor észrevette őt Krüger felesége, aki ebben a pillanatban lépett ki a kamrából. Az asszony halkán oda-szólította magához.

- Kleemann úr, valamit át kell adnom magának! – suttogta.
- Nekem?
- Igen.
- És mi lenne az?
- Egy levél.

Az asszony behúzta magával a kamrába, amit egy lámpa világított meg. Itt átadott neki egy levelet.

- Ez meg kitől jött?
- Egy idegen járt itt ma délután, kávét ivott. Korábban soha sem láttam. Valószínűleg átutazott a falunkon.
- És ez az idegen adta magának a levelet?
- Azt mondta, adjam át, ha erre jár, de ne lássa senki. És ezzel el is ment, hogy hová, azt nem tudom. Gazdasszonyként teszem a kötelességem, még a férjem sem tud róla.
- Hát ez nagyon különös! – mormolta az öreg. A nekem szánt leveleket a postás szokta hozni. És nem tudja, ki volt az az ember?
- Nem!
- Hm, hm!
- Úgy nézett ki, mint egy kereskedő, igen finom ruhát viselt, és nagy szakálla volt. Nem volt öreg, úgy harminc évesnek gondolom. Mást nem mondott, fizetett, és elment. Olvassa el rögvést, hogy megtudja, mi van a levélben. Én nem zavarom, mert dolgom van odakint. Bizonyára valami olajkereskedő lehet, aki repcét akar vásárolni magától.

A gazdasszony közelebb tolta a lámpát és kiment a kamrából.

- Egy olajkereskedő felkeresett volna! – mormolta Kleemann. Mindenki tudja, hogy hol lakok.

Feltörte a pecsétet, odalépett az asztalhoz, és olvasni kezdte az alábbiakat: „Ezen sorok írója barát, aki élénken érdeklődik a családi körülményei iránt...”

– Lám, lám – szakította félbe az olvasást –, ez jól kezdődik. Tehát egy barát...

Kleemann feszülten tovább olvasott: „Az ön lánya, Lizácska a legjobb úton van ahhoz, hogy könnyelműséget kövessen el, mert hagyja magát egy rossz ember édes szavaitól elcsábítani, aki már több lányt is becsapott.

Nem nevezem meg ezt az embert, de azt tanácsolom, hogy ma este fél tízkor menjen ki a nagy pajtájába, hogy meggyőződjön szavaim igazságáról. Ha óvatosan jár el, tisztán láthatja a dolgot. Még megmentheti a lányát, aki már hagyta magát behálózni attól az alattomos embertől. Meg lehet győződve a barátságomról, akkor is, ha nevem nem tüntettem fel a jó szándékúnak szánt soraim alatt.”

Szegény Kleemann úgy állt az asztal mellett, mint egy kőszobor. Ez már túl sok volt atyai szívének, mely mindeddig határtalan bizalommal volt egyetlen lánya iránt.

– Lizácska átver engem! – mormolta. Bizonyára van benne valami, a pajtaajtó körüli történet mindjárt gyanús volt nekem. Ha nem történt volna meg, kétségeim lennének. De ki lehet az az ember, aki kifigyeli a gyanútlan lányt? Most már világos, miért nem akar hozzámenni az inspektorhoz! Majd kiderítem én, hogy mi történik itt. Na várj csak, te galád besurranó, majd én elintézek. Egész életedben bánni fogod, hogy betetted a lábad a pajtámba. Na még ilyet, kis szerelmi történet a hátam mögött! Fogadni mernék, hogy az asszony is benne van. Ezért akart lebeszélni az inspektorral kötendő házasságról. Ezért, és csakis ezért! A levélnek igaza van. Tényleg így van. Na, majd most megismertek engem. Most majd kiderül, ki az úr a háznál, én, vagy az asszony-népség. Hát ezt tényleg nem gondoltam volna! Tehát ma este fél tízkor megint találkozunk a pajtában. Rendben van, találkozzanak, az ajtót nem fogom bezárni, de én is ott leszek, hogy megismerjem a nyomorult besurranót, és úgy megleckéztessem, hogy nem

felejtí el, amíg él. Lizácskát pedig be fogom zárni, többé ki sem teheti a lábát a házból.

A levelet zsebre tette, még egyszer sóhajtott egy nagyot, mint-ha könnyíteni akarna a keblén, aztán nyakig begombolta a kabátját.

Ekkor belépett a gazdasszony.

- Mi volt az, Kleemann úr?
- Semmi különös, csak egy kereskedő a városból.
- Mindjárt gondoltam.
- Meg akarja venni az egész készletem.
- A hideg teszi ezt, vásárolni akarnak, mert attól tartanak, hogy felmennek az árak. A spekulánsok ravaszok.

Kleemann, aki a világ minden kincseért sem árulta volna el a levél valódi tartalmát, a gazdasszonyt hagyta a termékkereskedő hitében. Ivott még egy pohárral, majd távozott.

– Holnap reggel ott lesz nálad Stopp! – kiáltotta utána Westphal.

- Felőlem!
- Remélem, aláírod, Kleemann!
- Előfordulhat.
- Add át üdvözetem a feleségednek és a lányodnak.
- Átadom!

Kleemann nem a megszokott úton ment hazafelé. A mély hóban gázolt anélkül, hogy észrevette volna. Úrrá lett rajta a harag, a felesége és lánya álnoksága által keltett harag. – Az ember már a saját családjában sem bízhat meg – mormolta maga elé. – A családban, amelyért dolgozok, és gondját viselem, melyből valami nagyszerűt szeretnék kihozni. Ezt kapja az ember a jó szándékáért. Türelem, csak türelem! Először elkapom a besurranót, aztán az asszonynépséget, különben a képembe tagadnak, és csúfot űznek velem. Most az egyszer okos leszek. Senki sem veheti észre, mi játszódik le bennem. De hogyan is kezdjek hozzá? Bárcsak ne

egy szobában aludnék a feleségemmel! Mindegy, kilenc órákor lefekszek, a többi majd kialakul menet közben. Most lényeg a nyugalom, és barátságosnak kell lennem. Életemben első ízben kényszerülök erre. Na, menni fog ez, majd erőszakot veszek magamon.

Mielőtt belépett volna az udvarra, a pajtához ment. A kisajtó biztonságosan be volt zárva. A küszöböt magas, fagyott hó fedte. Metsző szél fújt végig a birtoka és Kis-Radeck között elterülő behavazott földeken. Kleemann visszatért a házhoz vezető útra, és öt perccel később belépett a lakószobába. Az asztal már meg volt terítve. Lizácska elvette apja kalapját és botját, ahogyan mindig is szokta.

– Egészen átfáztál, apám!

– Kegyetlen hideg van odakint! A hideg szélben szinte levegőt is alig kap az ember. Bárcsak ne ittam volna meg azt a sört, mert elkezdett fájni tőle a fejem. Csak levest kérek.

– Bosszankodtál is? – kérdezte Anna asszony.

– A Westphal miatt.

– Gondoltam! Mit akar már megint az az örült?

– A település ügyeivel piszkált. Többé már nem akarok foglalkozni vele.

– Igazad van, Ernst! Maradj csak ennél az elhatározásodnál, és többé ne hagyd, hogy zaklassanak vele! Csak hálátlanságot kaptál a fáradozásaidért.

– Így igaz – sóhajtott fel az öreg. Legjobb, ha az ember semmivel sem törődik ezen a világon.

Kleemann levette a télikabátot, felvette házikabátját, és sapkát tett ősz fejére. Aztán enni kezdett, de nem csak levest, hanem mindenből fogyasztott, amit Lizácska örömmel tett elé. A öreg megkésve vette észre, hogy nem csak a levesből evett, ahogyan előre jelezte. Bosszankodva állt fel, pipára gyújtott, és leült a karo-rosszékbe, nagy füstfelhőket fújva szét a szobában.

A nők már ismerték. Nem zavarták a rosszkedvű családfőt, aki hallgatagon üldögélt a helyén, de mi lett volna, ha tudják bosszúságának okát! Az est lassan telt. Amint az óra kilencet ütött, Kleemann felemelkedett.

– Ágyba! – adta ki az utasítást. – Nem érzem jól magam. Tűnés az ágyba, és senki se zavarjon! – És ezzel távozott a hálószobába.

Lizácska gyorsan összekapcolta a munkáját. Az anya jó éjt kívánt, és követte férjét, aki már az ágyban volt, mire beért a hálószobába. Anna asszony némán lepihent. Tíz percen belül már mélyen aludt. Kleemann tudta, hogy így szokott lenni, és erre építette tervét. Felesége rendszerint azonnal elaludt, és első alvása szokott a legmélyebb lenni. Éjfél után gyakran felébredt, és ilyenkor akár egy órán át, vagy tovább is ébren maradt.

– Nekem kell először a pajtába érnem! – gondolta Kleemann.

Miután meggyőződött róla, hogy a felesége mélyen alszik, halkan feltápáskodott. Az éjjeli lámpa fényénél, mely üvegbúra alatt égett, teljesen felöltözött. A tervét már kigondolta. A házban, vagy a konyhán keresztül nem mehetett, mert Lizácska meghallhatja, ezért halkan kinyitotta az ablakot, és kilépett az udvaron az ablak alatt álló kőpadra. A jó erőben lévő öreg könnyedén tett meg minden mozdulatot. Miután az ablakot behúzta maga mögött, átosont az udvaron, magához vett egy erős botot, és az udvar felől nyíló ajtón át belépett a pajtába. Amennyiben azt feltételezte, hogy Lizácska a kert felől nyíló ajtón keresztül lép be a hosszú épületbe, úgy nem tévedett. Kleemann, aki jól ismerte a helyszínt, a pajtának abba a részébe ment, ahol csépelni szoktak. Hallgatózott, de semmi neszt sem hallott.

– Időben érkeztem – gondolta.

Tapogatózva tovább ment. Egy deszkapalánk választotta el a csépléshez használt részt a többitől, mely a kertbe és a mezőre vezető két ajtó között helyezkedett el. A teljes sötétségben az utóbbi közelében kuporodott le. Csak ki kellett nyújtania a kezét, hogy bezárja ezt az ajtót, és elkapja a madárkát.

– Vajon ki lehet? – kérdezte magától. – Már igencsak törtem rajta a fejem, és képtelen vagyok rájönni, kiről feltételezhetném, hogy tetszik a lányomnak. Az is lehet, hogy csak gúnyt űznek velem... Persze mindegy, úgysem tudja senki, hogy itt jártam a pajtában, de mindenképpen jönnöm kellett, hogy bizonyosságot szerezzek. Ha Lizácska nem jön, annál jobb, de jaj annak, aki elmeri csavarni a fejét, hogy megszerezze a pénzemet. Úgy fogok elbánni vele, mint egy csirkefogóval, akit rabláson kapnak rajta, és ez tényleg rablás, pontosabban lányrablás. Hál' istennek az öklömben még bízhatok.

Erősebben megmarkolta a botját.

Ekkor zajt hallott az agyagfal mögött, melynek hátával neki-támaszkodott. Hallotta a hó csikorgását. Most jön, tehát mégis-csak igaz.

Kleemann egész testében reszketett a bosszúságtól. A lopakodó az ajtót rázogatta.

– Milyen türelmetlen – gondolta az öreg. Na, majd meglátjuk, hogy most mi következik.

Csendben maradt. Olykor-olykor megint megcsikordult a hó. Rém hideg volt a pajtában, milyen lehetett odakint, ahol még a szél is fújt? A szerelem nem törődik az időjárással, és akik egymásra akarnak találni, meg is találják egymást. Ha Gottliebnek egy órát kellett volna várnia, várt volna még akkor is, ha szibéri-aivá vált volna a hideg. Azonban nem kellett várakoznia, mert máris nyílt a kert felőli ajtó, és női ruha suhogását lehetett hallani.

– Most jön Lizácska! – gondolta az öreg, visszatartva a lélegzetét, és szorosan a falhoz simult, hogy kerüljön minden zajt.

És valóban Lizácska érkezett, aki végigigont a folyosón, és igyekezett bedugni a kulcsot a zárba. Talán a hideg, vagy izgatottsága volt az oka, de nem sikerült neki.

– Ó, istenem! – kiáltott fel Lizácska.

– Te vagy az?

– Igen, de nem tudom miért nem sikerül.

- Nyugodtan, kedvesem!
- Meg vannak dermedve az ujjaim.
- Nem baj, tudok várni.
- Most végre sikerült! – már csak a reteszt van hátra.

És félrehúzta a reteszt, az ajtó feltárult.

- Lizácska!
- Gottlieb!
- Miért reszketsz?
- Ó, nem is tudom.
- Beteg vagy?

– Nem, de valami félelem kínoz, amit meg sem tudok magyarázni neked. Még sohasem esett ennyire nehezemre, hogy jószágos szüleim tudomása nélkül jöjjek hozzád, mint most. Nem helyes ez így, különben nem reszketnék.

– Minden bizonnyal ez lehet az oka, nekem is súlyosan terheli a szívem, hogy kénytelen vagyok átverni apádat, aki mindig is igyekezett gondoskodni rólam. Én is reszketek és félek. De hát te akartad...

- Apám beteg!
- Az ég szerelmére!
- Nem lehet valami komoly dolog.
- Isten adja!

– De képtelen vagyok tovább rábírní magam, hogy átverjem a jószágos szüleimet. Erről akartam beszélni veled. Változtatni kell valahogy a helyzeten, képtelen vagyok tovább elviselni ezt a félelmet. Hiányzik a bátorságom, hogy nyíltan apám szemébe nézek. Pedig ő annyira szeret, annyira jó hozzám! Hányszor akartam már mindent bevallani anyámnak, de képtelen voltam rá, pedig ő tisztel téged.

- De apád haragudni fog rám!
- Miért? – kérdezte Lizácska rémülten. Mit tettél ellene?

Gottlieb röviden beszámolt a Kleemannal folytatott beszélgetésről.

– Apád megértőbb ember annál – fejezte be –, hogy ne méltányolná a nézeteim, de kénytelen tekintettel lenni a település lakóinak elvárásaira is, akik sajnos igen képzetlenek.

– Akkor most mit lehetne tenni? – kérdezte a lány szomorúan.

– Lizácska, az iskolamesteri állásról akkor is lemondanék, ha megkapnám.

– De miért?

– Mert a település nem akar engem. Nem erőszakolom rá magam az emberekre. Gondolj csak arra a szomorú helyzetre, ha a hatóság engem véglegesítene. A parasztok állandóan bosszantanának, és megkeserítenék tartózkodásom a faluban. Erre gondolni sem merek. A plébános nem kedvel, a hátam mögött furkálódik.

– Gottlieb, ezt nem hiszem el.

– Mit nem hiszel el, kedves Lizácska?

– Hogy a plébános ellened heccel a hátad mögött.

– Magyarázd meg, hogy miért!

– Ha így lenne, már régen másik iskolamesterünk lenne. Szerintem a plébános nem tehet semmiről. Vagy nem tud, vagy nem akar tenni semmit.

– Lizácska, meg kell tudnod mindent, hogy ne add át magad hiú reményeknek. A plébános világosan a tudomásomra hozta, hogy csak rajtam múlik, megkapom-e az állást.

– És miért nem teszed meg, amit elvár?

– Azzal kell megvásárolnom a tisztelendő úr pártfogását, hogy feleségül veszem Friederike Haast.

– Gottlieb, Gottlieb, ugye ez nem igaz?

– Sajnos tényleg ez a helyzet, Lizácska. Az állással együtt egy feleséget is vállalnom kell, különben nem lesz belőle semmi. A plébános csak arról gondoskodik, hogy maradjon időm az el-

mélkedésre. A közbenjárásának köszönhető, hogy nincs új iskolamester a faluban. Abban reménykedik, hogy hagyom magam megfélemlíteni, hogy kapok az alkalmon, mielőtt kenyér nélkül maradok, de csalódik. Lizácska, ha nem szeretnélek annyira, mint a saját életem, ha nem fogadtam volna örök hűséget neked, akkor sem engednék a plébános lehetetlen elvárásának, aki gondoskodni akar unokahúgáról. Mennyire méltatlan... Az állásom a világ előtt a feleségemnek köszönhetném, azt kellene hallanom tőle, hogy általam lettél azzá, ami vagy... Még akkor sem, ha Friederike maga volna a szépség és erény netovábbja, persze egyáltalán nem az, akkor is mélységesen megvetném, mint ahogyan most is megvetem. A dolog ezzel le is van rendezve, mert tegnap tudomására hoztam, hogy a szívem többé nem szabad, mert már van menny-asszonyom.

– Ezt mondtad neki?

– Kertelés nélkül

– A nevem is megmondtad?

– Azt nem!

– Jobb is.

– A jelenlegi körülmények között ezt nem tehettem meg. Bárcsak tudnának a szüleid a titkunkról!

– Igen, bárcsak tudnának róla! Apám állandóan bosszús hangulatban van, a betegeskedő anyámat meg nem nyugtalaníthatom.

– Bárcsak ne lenne veszélyben a földbirtokos élete! Ez a szomorú esemény teljesen összezavarta a terveimet. Granfeldt ökonómussá akart átképezni engem, azaz a gyakorlatban, mert magánszorgalomból tanulmányoztam ezt a szakterületet. Már többet tudok, mint néhány intéző és paraszt. Ha a sors szerencsétlen akarata úgy kívánja, hogy Granfeldt meghaljon, akkor teljesen magamra maradok. Látod Lizácska, ez a helyzet, és hamarosan megéljük, hogy új iskolamester érkezik, aki az állással együtt Friederike Haast is elfogadja, mert csak erről van szó. Így az öreg Hattorfné és a plébános unokahúga is el van látva. Megpályázhathatnék egy másik iskolamesteri állást, de ez nagy nehézségekkel

járna, mert a plébános kedvezőtlen jelentést adna rólam. Melyik település fogadna be tanítóként, miután elküldtek Widebornból? Szabadelvűnek, istenkáromlónak tartanak, aki sértegeti a halottakat, és ki tudja, még mi mindent állítanak rólam. Az ilyesmit az emberek nem egykönnyen felejtik el.

– Ó, milyen rossz híreid vannak! – zokogott fel Lizácska. – Hát ezért voltak olyan baljós sejtelmeim, ezért vert oly hevesen a szívem, mintha valami bűn terhelne a lelkiismeretem.

– Milyen gyakran kívántam már Lizácska, és kívánom még most is, bárcsak nincstelen lány lennél! Akkor kertelés nélkül beszélhetnék apáddal, elmondhatnám neki, hogy tiszta szívből szeretlek, és feleségül szeretnék venni, akiért dogozhatnék, és gondoskodnék róla, így azonban azt hinné, hogy a pénzed csábít, és általad akarok meggazdagodni. Isten a tanúm, hogy nem érdekel a vagyonod.

– Nem kell esküdöznöd, Gottlieb, elhiszem neked. Hiszen ha csak a jövedelmed érdekelne, akkor feleségül vehetnéd Friederike Haast, aki állítólag előkelő képzésben részesült, és jobban illik hozzád, mint én, az egyszerű parasztlány.

– Ebben teljesen igaza van – gondolta Kleemann, aki mintha gyökeret eresztett volna, úgy támaszkodott a falhoz, kezeivel botjába kapaszkodva. – Ez a fiú tényleg nagyon szeretheti a lányomat. Haragja eddigre már elillant. Most már kezdett kíváncsi lenni, milyen elhatározásra jutnak ők ketten.

– Gottlieb – kérdezte Lizácska zokogva –, most mi lesz?

– Tényleg mi lesz? – kiáltott fel a fiú megrendült hangon. Kénytelenek leszünk elválni egymástól.

Lizácska fojtott hangon felkiáltott.

– Azt nem viselném el! – zokogta.

– Fontold meg értelmesen a dolgot, Lizácska!

– Nem akarok én semmit megfontolni. Nem hagyhatod el a falut!

– Még magam sem tudom...

- Ha pedig mégis elmész, akkor veled megyek!
- Gondolj a jószágos szüleidre!
- Ha apám tényleg szeretne, akkor nem akarna arra kényszeríteni, hogy az inspektor felesége legyek, akit képtelen lennék elviselni, és ha fel kell adnom téged, akkor bevetem magam a tóba.
- Kedves, drága Lizácska, ez vétkes gondolat, véték Isten ellen, aki élettel ajándékozott meg téged. Nagyon nehéz lesz elválnom tőled. Tudom, szomorú jövő vár rám, hogy bánat és fájdalom fog emészteni, de Istenben továbbra is bízok...
- De hát hová mennél? – kérdezte a lány hevesen.
- Éppen ezt akartam megbeszélni veled, és kérlek, hallgass meg nyugodtan! Ellenkezik a lelkiismeretemmel és hálámmal, hogy lopakodva kell közelednem hozzád, miután apád visszahúzódt tőlem. Felfedezhetnek bennünket, és akkor képzeld el a helyzetemet: Apád, a derék ember, aki sokat tett értem, alapos okkal vethetne meg engem, és arra a következtetésre jutna, hogy nyomorult alak vagyok, aki elcsavarta a gyanútlan lánya fejét, és engedtlenségre biztatja.
- Meg fogom mondani neki az igazságot, hogy jobb véleménnyel legyen rólad.
- Ezt, kedves Lizácska, szavakkal nem fogod elérni.
- Akkor mi más lehetőségem lenne?
- Észre kell vennie rajtam, hogy becsületes ember vagyok, akinek saját nézetei vannak. Az eddigi titkolózást csak az képes megbocsátani, aki pontosan ismeri szerelmünk létrejöttét és alakulását, és a jellemem. Apád mindaddig csak felületesen ismert, a vallásosságom is kétségbe vonja. Makacsnak és konoknak tart, mivel nem teljesítettem a kívánságát. Fel fogom adni az állásom, és a Granfeldt szolgálatába lépek. Ha nem sikerül nála rendes mezőgazdásszá átképezni magam, akkor máshol találok majd magamnak helyet. Nem fog sokáig tartani, Lizácska, és apádhoz fordulhatok: Adja nekem a lánya kezét, Kleemann úr, hiszen mezőgazdász vagyok, ugyanúgy értek a mezőgazdasághoz, mint

Granfeldt inspektor, és ha a körülmények lehetővé teszik, akkor átvehetek egy bérleményt. Te meg hozzáteheted még a szükségességet. A földbirtokos, aki támogatta a terveimet, valószínűleg életben marad. Addig azonban, Lizácska, ne csapjuk be a szüleidet, és remélem, sikerül majd megszereznem apád megbecsülését, aki jobban meg tud ítélni egy mezőgazdászt, mint egy iskolamestert. Egyetértesz velem, Lizácska?

– Csak akkor, ha nem mész el, Gottlieb!

– Rendben van, nem megyek el, itt maradok Nagy-Radecken. Amint elűznek az iskolaházból, átköltözök a nagybirtokra. A templomban látni fogjuk egymást, de soha többé titokban. Ne tégy továbbá szemrehányást magadnak, én pedig nem akarom magam kitenni annak a veszélynek, hogy hálátlannak tartsanak.

Némi szünet következett, amit Lizácska az alábbi szavakkal szakított meg:

– Megbántad az ígéreted, amit nekem tettél?

– Hogy jut eszedbe egy ilyen kérdés?

– Attól féltem, hogy már nem szeretsz, hogy feladtál engem csak azért, hogy apám ne haragudjon rád, aki iránt úgy érzed, hálával tartozol.

A sírdogáló lányt a fiú bensőségesen magához ölelte.

– Lizácska, az irántad érzett szerelmemnek csak a halál vethet véget! Amit teszek, azt érted teszem. Tisztességes módon akarlak megszerezni, és ha apád látja, hogy érdekei összeegyeztethetők az enyémmel, akkor nem fogja megtagadni áldását. Most pedig térj vissza a házba, hiszen reszketsz a hidegtől, és megbetegedhetsz. Ne félj semmitől, kedvesem, utolsó leheletemig hű maradok hozzád, és ha előnytelen híreszteléseket hallasz rólam, akkor csak arra gondold, hogy megint megrágalmaznak. Ha eddigi tetteim nem lettek volna alapelveimnek megfelelően jók és tisztességesek, akkor az irántad érzett szerelemből még jobban igyekezni fogok derék emberré válni.

– Ne hagyj el, Gottlieb!

Az iskolamester fogadalmat tett, hogy minden boldogsága Lizácskáé, de az apjára is tekintettel kell lennie, akit a legderekbabb embernek tart a faluban, és nagyra becsüli. Meghatóan elköszöntek egymástól. Megállapodtak, hogy a templomban igyekeznek találkozni, de mindaddig kerülik a titkos találkákat, míg Gottlieb önálló emberként nyilvánosan meg nem kérheti a kedvese kezét. Lizácska hangosan zokogva hagyta el a pajtát, miután gondosan bereteszelte és bezárta a mező felé nyíló ajtót.

– Most mit mondjak erre? – mormolta maga elé Kleemann. – Azért jöttem, hogy keményen ítélkezzek, most pedig arra sincs bátorságom, hogy megszólaljak, nem beszélve arról, hogy a botomat is felemeljem. Tehát az iskolamester a besurranó. Ej, ej, hát ezt nem gondoltam volna! Strassberg persze összemérheti magát az inspektorral, Lizácskának pedig kifejezetten jó ízlése van. A fiú tényleg nagyon szeretheti ezt a lányt. Az iskolamesterséget a szegre akasztja, és mezőgazdász lesz. Friederike Haast, a plébános unokahúgát futni hagyja, a jövedelmező állás pedig nem érdekli. Lizácskával miattam nem akar beszélni többet. Mindezt igen helyesnek találom. Igen különös érzésem volt, amint itt a saját pajtámban a szép, erőteljes hangot hallottam, melyet a település is annyira kedvel a templomban. Rendben van, majd megfontolom a dolgot. A feleségemnek tehát nincs tudomása a szerelmeskedésről. Ez a szerencséje. Bár csak tudnám, ki írta nekem azt a levelet! Nem lehet az iskolamester barátja. De honnan tudhatta meg, amit alig tartottam volna lehetségesnek? Milyen fura dolgok történnek! Na, majd meglátom, az iskolamester betartja-e a szavát, vagy csak továbbra is el akarja csavarni a lány fejét.

Végigbotorkált a pajtán, átosont az udvaron, a kőpadra fellépve könnyedén visszajutott az ablakon keresztül a szobába, és végül elérte az ágyát anélkül, hogy Anna asszony, aki ma kivételesen mélyen aludt, észrevette volna férje éjszakai távollétét. Kleemann megnyugodott, mert nagyra becsülte az iskolamester tisztességességét és jellemét. Már nem tartott attól, hogy Lizácskát veszély fenyegetné. – Talán én másképp csináltam? – gondolta, miközben óvatosan betakarózott, nehogy zajt okozzon. – Hát én nem lopakodtam Annácskámhoz napsütésben és esőben, éjjel, nappal, hő-

ségben és hidegben? Egyetlen árok sem volt túl széles, egyetlen sövény sem túl magas, semelyik víz sem túl mély... El kellett jutnom Annához, aki majd belehalt a félelembe, ha elmaradtam. Én is egy megbecsült fickó voltam, persze pénzem nem volt, az Annának volt. A pereputty nem akarta, hogy összejöjünk. Semmi sem segített. A házasságok az égben kötöttek, prédikálta nemrég a plébános, amikor kikezdte a nagygazda házasságát, de az unokahúgát mégiscsak össze akarja boronálni Strassberggel. Ej, ej, ebben az esetben persze nem sokat törődik az égiekkel! Ha az ember közelebbről megvizsgálja a dolgot, akkor mégiscsak más-képp néz ki a helyzet. Gottlieb Strassberg nem adja be a derekát. Na várj csak, az én véleményem is fog majd számítani! Majd meglátjuk, hol kötöttek a házasságok. Lehet, hogy a pajtámban.

Miután egy ideig még elgondolkodott a történeteken, elaludt. Másnap reggel jó hangulatban ébredt. Hízelgő volt számára, hogy olyan kiváló ember, mint az iskolamester, komolyan szereti a lányát. Kávézás közben megfigyelte Lizácskát. Azt nem lehetett észrevenni, hogy a lány szomorú lett volna, csak szótlanul tevékenykedett, az öreg azonban szebbnek látta, mint korábban bármikor. Strassberg pedig a legdaliásabb férfi volt, akit ismert. Milyen szép pár lennének. Kleemann saját magán csodálkozott, hogy ez a felismerés nem volt nyomasztó hatással rá, hanem sokkal inkább megelégedéssel töltötte el. Akkor még nem fogta fel, hogy mindez hízelgő volt a büszkesége számára. Gazdag ember, és a pénzzel sok mindent el lehet érni. Miért ne lehetne a lánya boldogságát is? A család még a kávézó asztalnál üldögélt, amikor betoppant Stopp. Az öreg, aki egyúttal települési szolga is volt, vastag bőrmappával a kezében jelent meg.

- Jó reggelt, Kleemann úr!
- Mit hozott, Stopp?
- Valamit, amit alá kell írni.
- Adja ide, öreg!

Stopp előszedett a mappából egy ív papírt és átadta.

- Kleemann úr már bizonyára tudja...

- Micsodát?
- Az írás az iskolamestert érinti.
- Úgy, úgy! – mormolta Kleemann, előszedve a szemüvegét, az ablakhoz lépett, és olvasni kezdte.
- Ennek így kellett történnie – vélekedett Stopp. – Az egész település ellene van.
- Mi ellen? – kérdezte Lizácska.
- Hát Strassberg úr alkalmazása ellen, aki következetesen tagad mindent, amiben a plébános úr hisz, és amit hirdet. Nagyon sajnálom, mert a magam részéről kedvelem őt.
- Rendben van, Stopp – mondta Kleemann, miután végigolvasta. – Magának meg nem kell megdolgoznia engem, tudom, hogy mit csinálok. Strassberg nem jó iskolamesternek a település számára, ezt már régen felfogtam. Neki se sok kedve van hozzá, hogy megkapja az állást. A beadványt aláírom.
- Ernst! – kiáltott fel Anna asszony – Tegnap még egészen másképp beszéltél!
- Az tegnap volt... Mára már megváltozott a helyzet. Aludtam rá egyet. Nincs szükségünk Strassbergre iskolamesterként, Strassbergnek meg a településre nincs szüksége. Nem fog belepusztulni. Megtalálja ő a maga kenyerét. Egy olyan ember, aki annyit tanult, mint Strassberg, nem marad sokáig állás nélkül.
- A lánya csodálkozva nézte az apját, de nem szült egy szót sem. Az anya közbevetette:
- Azt állítottad, hogy ilyesmivel már nem foglalkozol!
- Asszony! Ez az utolsó, amit megteszek.
- Felnyitotta a sárgarézveretes öreg írópultját, leült, és olyan határozott mozdulatokkal írta alá a papírt, hogy közben recsegett a toll.
- Itt van, Stopp. Viheti. Megtettem a kötelességem.
- Igen Kleemann úr, mindenki alá fogja írni. Még hosszú út áll előttem. Jó reggelt!

Stopp elhagyta a birtokot, és nagy igyekezettel indult a falu felé, hogy a papírt aláírassa a legfontosabb parasztokkal.

– Ez nem volt igazságos, amit tettél – mondta fejét ingatva az asszony.

– Csend legyen, Anna! Tudom én, hogy mit csinálok.

– Most már biztosan el fogják utasítani fiatalembert.

– Így a legjobb – mondta a gazda, megragadva a pipáját.

Lizácska nem szólt egy szót sem. Összeszedte a kávéscsészéket és kivitte a konyhába. Odakint maradt, hogy előkészítse az ebédet. Miután Kleemann papa elszívta reggeli pipáját, kiment az udvarra, átvizsgálta az istállókat, majd a szokásos módon nekilátott napi feladatainak a gazdaságban.

A betegség

Elérkezett a szent karácsonyeste. Régi szokás szerint hat órakor rövid istentisztelet kezdődött, amit Gottlieb Strassberg tartott. Lizácska is ott volt a templomban apjával, melyet gyéren világítottak meg a lámpák. Az iskolamester csodaszépen játszott az orgonán, annyira ünnepélyesen, annyira felemelőn, hogy Kleemann hangosan énekelt hozzá. Amint Gottlieb az oltárpultnál felolvasta beszédét, az öreg így szólt:

– Mégiscsak pompás egy fickó. Kár, hogy nem tarthatjuk meg.

Kleemann csak azt akarta megtudni, mit szól ehhez Lizácska. A lánya azonban csendben maradt. Imakönyvében lapozgatott, és arra várt, hogy elkezdjék a korált. A két utolsó strófát együtt énekelte a többiekkel, csendesen elmondta a szokásos imákat, majd apjával együtt elindultak kifelé. Túl nagy volt a tolongás, mert ma sokan jöttek el a templomba. Öt perc is eltelt, mire apa és lánya a kijáratához ért. Itt összefutottak Strassberggel, aki éppen lefelé jött a lépcsőn a kórustól. Kleemann barátságosan kezét nyújtott neki.

- Ma különösen jól végezte a dolgát, Strassberg úr!
- Örülök, ha meg van elégedve gyenge teljesítményemmel, Kleemann úr.
- Mindig is meg voltam elégedve vele. Mit hoz magának a szent Krisztus?
- Már meg is kaptam a pompás ajándékot – válaszolta fájdalmas mosollyal a fiatalember.
- Úgy? És mi az, ha szabad kérdezmem?
- A felettes hatóságtól értesítést kaptam, hogy január elsejével hagyjam el az iskolaházát, mert új iskolamester érkezik.
- Micsoda? – kiáltott fel a paraszt.
- Úgy bizony, ez a karácsonyi meglepetésem.
- Hát ez nem valami öröndetes hír. És most hová megy?
- Tanítóként Granfeldt úrnál itt maradok a közelben.
- Öröndek, hogy talált magának helyet. Ha segítségemre van szüksége, keressen fel! Bár én is aláírtam a beadványt, mely ki-mondta, hogy iskolamesterként nem alkalmas a falunk számára, attól még a barátja maradok. Nyíltszívű volt velem szemben, és én is az vagyok ön iránt. Csak civakodás és vita lett volna a következménye, ha a konzisztórium véglegesítette volna az állását. Lesz még bőven alkalma rá, hogy karriert csináljon. Nem tartok tőle, hogy ne sikerülne. Nem kell feltétlenül iskolamesternek lenni Widebornban ahhoz, hogy kenyere legyen az embernek. Mint már mondtam, Strassberg úr, a barátja maradok, és meghívom pénteken, tehát holnap ebédre. Elfogadja a meghívást?

Lizácska, aki az apja mögött állt, bólintott. Gottlieb így nem utasíthatta vissza a meghívást.

- Jönni fogok – válaszolta.
- Jó estét!

Kleemann gyorsan kilépett a szabadba. Magukra akarta hagyni a fiatalokat néhány pillanatra, hogy üdvözölhessék egymást.

- Gottlieb, ne maradj el!

- Biztosan jövök, Lizácska.
- Apám különös ember, amint látod. Nem lehet kiigazodni rajta.
- Ah, Lizácska, még minden jóra fordulhat. Viszont látásra!

Bensőségesen megszorították egymás kezét és elváltak. Apát és lányát szán vitte haza az otthonukhoz. Strassberg ruhát váltott, és elindult atyai jó barátjához, Wernerhez, az öreg könyvelőhöz, akivel együtt szándékozott eltölteni a karácsony estét. Amikor közölte vele, hogy megérkezett az elbocsátása, az öreg felkiáltott:

– Végre! Ez a következménye annak a nyilatkozatnak, amit a szépséges Friederike Haasnak adott. Milyen szép, hogy ennyire ragaszkodik a Lizácskájához – fűzte még hozzá mosolyogva. A szerelem szép beosztáshoz juttatja magát. Az asszonynépség egyébként nem megvetni való. Ne is törődjön a történetekkel! Há-zitanító lesz itt nálunk, és ezzel pillanatnyilag a történetnek vége is van. Szándékosan mondtam, hogy pillanatnyilag, mert végérvényesen még nincs vége. Amint Granfeldt felgyógyul, amire meg-alapozott remény van, nekilátunk a rendcsinálásnak. Granfeldt majd megmutatja, hogy az ő szava is számít. Most pedig igyunk az ő egészségére, aki ma első ízben hagyhatta el az ágyat.

Látogassunk el most Kis-Radeckre.

A betegszoba kellemesen ki van világítva. Az asztalon karácsonyfa áll, száz égő gyertyával. Gyerekjátékok, könyvek és képek borítják be az asztalt. Richard csodálkozva nézi a pompás ajándékokat, amit a Jézuska hozott neki. A szófán ott ül az apja, prémbe burkolózva, jöllehet a szobában kellemes meleg van. Sápadt arcán látszik az öröm, amit az élénk fiúcska csodálkozása váltott ki benne. Mellette ül Marie, aki bár ki van merülve a gondoktól és éjszakázástól, de a visszatérő reménység öröme készteti, és szép szemei meg-megcsillannak a gyertyák fényében. Férje ernyedt kezét érzelmesen tartja a sajátjában.

Christine lépett be a szobába, és egy értékes kézimunkát nyújtott a barátnőjének.

– A munkám eredménye, figyelmességem és barátságom jeleként – mondta hízelegve. Aztán megcsókolta a meglepődött barátnőjét.

– Önt pedig, Granfeldt úr – fordult oda hozzá – szeretettel köszöntöm gyógyulása alkalmából, és kívánom hogy az ég hosszan, nagyon hosszan tartsa meg a családja számára!

Ezeket az egyszerű szavakat mondta bensőséges megindultsággal. Bodo Granfeldt fejbólintással mondott köszönetet, majd barátságosan kezet nyújtott neki.

Marie felállt. Egy fekete dobozkát vett elő az íróasztalból.

– Christine – szólalt meg – nem tudtam, mivel tisztelhetlek meg...

– Hagyd csak, Marie!

– Hosszas fontolgatás után jutottam arra a nézetre, amit férjem is megosztott velem, hogy praktikus és hasznos ajándékot kell előnyben részesíteni.

– Úgy bizony! – fűzte hozzá Bodo.

– Minden bizonnyal rövidesen meg fogsz házasodni.

Christine orcái mélyen elvörösödtek.

– Ki lenne ennek a megmondhatója – suttogta riadtan.

– Senki, kedves barátnőm.

– Nem is gondolok ilyesmire! – kiáltotta Christine kényszeredett nevetéssel.

Előbb vagy utóbb bizonyára sor kerül rá – folytatta Marie. – Valamivel hozzá szeretnénk járulni, hogy szilárd alapokra helyezhesd a saját tűzhelyed.

– De Marie, mit akarsz ezzel mondani?

– Csak kicsinység a részünkről, kedves barátnőm... Ne hiúsítsd meg az örömünket! Olyan nagy hálára vagyunk elkötelezve irántad...

– Istenem, hát miért? Helyettem bárki más ugyanígy kitartott volna mellettetek...

– De nem akkora szeretettel és odaadással, mint amelyet te tanúsítottál. Légy meggyőződve róla, hogy mindig hűséges barát-nőd leszek. Fogadd el ezt a kis hozzájárulást a hozományodhoz!

Marie egy meglehetősen nehéz dobozkát tett a barátnője kezébe.

– Nem az a szándékunk, hogy megfizessünk téged.

– Marie, Marie, nyomasztó hatással vagy rám!

– Azt a sok szolgálatot, amit a vészterhes napokban tettél értünk, nem is lehetne megfizetni, de szeretnénk kimutatni, hogy szívünkön viseljük a boldogságod.

– Erről meg vagyok győződve.

– Nyisd ki, és mondd meg, vajon szerencsés volt-e a választásunk! Ha tévedtünk, azonnal elnézést kérek. Nem hagyhatsz úgy magunkra, hogy félreérted az ajándékunkat, mely irántad érzett őszinte barátságból fakad. Átnyújtott egy kis ezüst kulcsot.

Christine kinyitotta a dobozt.

– Istenem! – kiáltott fel. Hiszen ez tele van aranyérmekkel! Ez rengeteg! Ez túlzás!

– Haragszol rám? – kérdezte Marie.

Christine szemében könnyek jelentek meg.

– Nem is tudom, hogyan köszönhetném meg...

Marie igyekezett derűs fordulatot adni a beszélgetésnek.

– Azzal, hogy hamarosan megházasodsz.

– Nekem nincs is vőlegényem, senkim sincs, kedves Marie, aki figyelmes lenne irántam.

– Csak találsz valakit, mi majd segítünk keresni, amire persze nem is lesz szükség.

Christine megcsókolta a barátnőjét, aztán Granfeldt kezét, majd ezekkel a szavakkal távozott:

- Meg kell mutatnom a szüleimnek a szerencsémet.
- De gyere vissza gyorsan!

A házaspár magára maradt.

– Nagy ünnep számomra ez a mai nap! – mondta Marie megindultan. A legnagyobb karácsonyi ajándék, amivel Isten megajándékozhat egy halandót. Visszakaptalak téged, Bodo!

Boldogan zárta karjaiba a férjét.

- Hálával tartozok az égnek, mely ilyen kegyes volt hozzám.
- Most már jobban fogok figyelni az életemre – suttogta Bodo, miután megcsókolta elbűvölő felesége arcát. Nem a halál-félelem kínozta engem, hanem az hogy elveszítelek. Marie, annyira odaadóan, szeretetteljesen ügyeltél betegágyam mellett, nem aludtál, nem pihentél eleget... Hogyan tudom valaha is mindezt meghálálni neked...

– Ne beszélj háláról, Bodo! – szakította őt félbe a felesége –. – Ámde mégis! – fűzte hozzá gyorsan. – Hálásnak, nagyon hálásnak kell lenned, fenségesen megjutalmazhatsz azért, amit olyan nagyra tartasz.

- Kívánj csak, kívánj bármit, drága feleségem.
- Ígérj meg nekem valamit!
- Vedd úgy, hogy már meg is ígértem!
- Soha többé ne vegyél részt vadászaton!
- Azt éppen nem állítom, hogy a vadászat szenvedélyem lenne, de, még ha az is volna, a kedvedért szívesen lemondanék róla.
- A szavadnál foglak.
- Jogod van hozzá.
- Most pedig engedelmeskedj az orvos utasításainak! Térj vissza az ágyba, amit már több mint egy órája elhagytál!
- Annyira jól, annyira könnyűnek érzem magam!
- Már nem is aggódsz az egészségedért?
- Vezess oda, Marie, most te rendelkezel velem!

– Richard, hozd ide papának a botot!

A fiúcska abbahagyta a játékot, és odaszaladt a bottal. Marie a beteget az ágyához kísérte.

– Úgy! – mondta. – Innen nézegesd a kisfiad karácsonyi játszadozását!

Bodo bár érzett fájdalmakat, de nem árulta el. Erősebbnek akart látszani, mint amilyen valójában volt, hogy feleségében ne keltsen újabb aggodalmat. Marie a kisfiúval foglalkozott, felhívta figyelmét az egyes ajándékok érdekességére, és arra kérte, hogy fejezze ki háláját az apjának. Richard odaszaladt az ágyhoz, és megcsókolta apja kezét. Félóra múlva elfáradt, Marie lefektette, aztán eloltotta a karácsonyfa gyertyáit. Az est ünnepélyessége elmúlt, visszatért a nyugalom és a csend.

– Fritz még nem járt itt – vélekedett a beteg.

– Nem tudom, mi foglalja le őt ennyire, egész délután távolmaradt.

– Talán átlovagolt Nagy-Radeckre, mivel ő tartja a kapcsolatot az ottaniakkal. Holnapra meg akarta hívni Wernert.

– Hogyan akarsz kiegyezni vele, Bodo?

– Nem tudom.

– Engedd át neki bérbe Kis-Radecket! – kérlelte a fiatalasszony. Teljesítsd a leghőbb kívánságát! Saját magadnak is könnyítesz az ügyvezetésen. Hosszabb időn át nyugalomra lesz szükséged.

A beteg megragadta a felesége kezét.

– Marie, ne tarts önfejtűnek! Tudom értékelni a fivérem kifogástalan szolgálatát, és tudom, miért kedvelem őt, de a kötelességem is ismerem, ami a két birtok vezetőjeként rám hárul, és arról se feledkezz meg, hogy én csak intézője vagyok a fiam vagyonának. Az elhunyt Hauswald tanácsosnak persze csak hóbortja volt a két birtok elválaszthatatlanságának kikötése, ami gazdasági vonatkozásban aligha indokolt, de mégis kénytelen vagyok teljesíteni ezt a kikötést.

- De hiszen nem is idegenítenéd el azt a birtokrészt.
- A bérbeadás idejére mégis.
- A szerződés lejártával visszaáll az eredeti állapot.
- A végrendelet záradéka az ideiglenes szétválasztást is tiltja, ami természetesen vonatkozik a bérbeadásra is. Richard gyámja tiltakozna.

- A Zöllner doktorral lehetne beszélni.
- A végrendeletben van még egy további határozat is.
- Erről nincs tudomásom.
- De nekem igen, kedves Marie.
- És mi lenne az?

– Ha a végrendelet valamely pontját megsértik, akkor a teljes vagyon a tanácsos egyik oldalági rokonára hárul, aki egy laza fickó, és a városban él. Ez a kikötés három generációra érvényes. Talán zúdítsak magamra egy bírósági eljárást? A bérbeadást, melyet a fivérem javára kötnek, nem lehetne a végrendelet megsértéseként értelmezni? Marie, nekem feltétlenül gondosan kell eljárnom, a fiam vagyont nem kockáztathatom, nem hagyhatom, hogy bíróság döntsön felette. A fivérem helyzete már így is független, de még függetlenebbé kívánom tenni, és a bérét is felemelem. Az erre vonatkozó közlést, amit még ma szeretnék megtenni, karácsonyi ajándéknak szánom. De még ennél is jobb lenne, ha a te szádból hallaná mindezt, mert a felizgultság, legyen akár örömteli, árthat nekem. Mondd meg hát neki, hogy mától kezdve saját javára dolgozik, a tiszta nyereség öt százaléka az övé a fizetésén túlmenően, és minden évben egy alkalommal, ősszel kell elszámolnia. Ellenőrizni nem fogom. Így bár nem számít bérlőnek, de mégis korlátlan intézője lesz Kis-Radecknek. Többet nem tehetek érte.

– Ennyi elég is – kiáltott fel Marie örömmel. Most már értem, hogy ily módon veszélyes bonyodalmakat előzol meg.

– Mondd el mindezt a fivéremnek, ha megjön, a mai nap nem távozhat üres kézzel.

Granfeldt kimerült. Visszahanyatlott a párnára, és rövidesen elaludt.

Marie néhány pillanatig elgondolkodott, aztán odaült az íróasztalhoz, megragadta a tollat, és leírta a Granfeldt fivérére vonatkozó elhatározásokat.

Az udvaron egy lovas állt meg. Az inspektor ért haza, aki Nagy-Radeckről tért vissza. Wernert is meglátogatta, akinél találkozott az iskolamesterrel. Fritz az egyik szolgára bízta fáradt lovát, és belépett az udvarmester lakószobájába, ahol Christine éppen az aranyérméit számolgatta. Kétszáz darab hevert az asztalon. Csak a lány anyja volt jelen, az udvarmester még odakint volt, utasításokat osztogatott a gazdasági épületekben az előttük álló ünnepnapokra vonatkozóan.

- Ez meg mi? – kérdezte csodálkozva Fritz.
- Christine átkarolta őt.
- Találd ki, drágám!
- Hogyan találhatnám ki, honnan van ennyi pénzed?
- Kétszáz Frigyes arany.
- Szép összeg, és kié?
- A boldog lány a nyakába csimpaszkodva suttozta: – A tied és az enyém, Fritz! Hozományként hozom neked!
- És kitől kaptad?
- Marientől.
- Gondoltam! – mormolta Fritz kedvetlenül.
- Talán nem örülsz neki?
- Nem! A beteget ápoltad... Ezzel akarnak fizetni érte.
- Ne így fogd fel, kedves Fritz!
- Másként nem lehet felfogni. Az ilyesfajta megnyilvánulás sértésnek számít. Gondold csak meg! A felbérelt ápolókat szokták megfizetni. Egy barátnőnek azonban...

– Fritz, én is elképedtem, amint megpillantottam az aranyérméket. Ha hallottad volna, milyen szavak kíséretében adta át Marie, és közben mennyire meg volt hatódva, másként ítélnéd meg a dolgot.

Aztán részletesen beszámolt a ládika átadásáról.

– Ilyen körülmények között nem utasíthattam vissza. Az őszszeg egyébként túl nagy ahhoz, hogy fizetségnek lehetne tekinteni. Kedvünkre vásárolhatunk majd belőle, hiszen Marie nem tudja, mire van szükségünk. Láthatod, hogy ez hozományként szánt pénz. Arról fogalma sincs, hogy házasságomra a közeljövőben számítani lehet-e. Fritz, én már gondoltam is egy meglepetésre.

– Kit szeretnél meglepni?

– A fivéred és Marient.

– Mivel?

– Azzal, hogy ma közlöm velük eddig titokban tartott eljegyzésünket. Biztos vagyok benne, hogy mindketten örülni fognak, elsősorban Bodo, aki testvéri szeretettel aggódik a sorsodért.

Az inspektor borús tekintettel nézett az örömtől sugárzó kedvesére.

– Kedves inspektor úr – szólalt meg Christine anyja –, a jószágos madam Grandfeldtnek bizonyára eszébe sem jutott megsérteni a lányomat azzal, hogy megfizeti. Ennél jobban ismerem őt. Úgy vélem, hogy nagyon alkalmas ez az ajándék. Ezer tallér aranyban már bőven elegendő egy gazdaság kialakításához, ezt jól tudom. Higgye el nekem!

Az öregasszonynak ez a praktikus kioktatása kellemetlenül érintette az inspektort.

– Nem és nem! – kiáltotta. – Az emberek még semmit sem tudhatnak meg. A fivérem hálátlan, másként is gondolhatott volna rám. Nem akarok itt maradni. Másik bérleményt fogok keresni.

– Hol? – kérdezte Christine. – Hol?

– Több birtok is van kilátásban, melyek közül kiválaszthatom a legkedvezőbbet. Nem akarok tovább függő viszonyban élni, ami

egyre inkább terhes a számomra. Istenem, már elég ideje szolgálom a bátyám!

Christine nem tagadhatta, hogy ebben igaza van.

– Rendben van, akkor hallgatni fogok – suttopta. Neked kell döntened, Fritz! De mihez kezdjek a pénzzel?

– Megtartjuk! – kiáltott fel élénken az anyja. Ne legyetek ostobák, gyerekek, hiszen jó szándékú ajándékról van szó, és nem is sérthetjük meg a gazdáinkat!

Fritz a kezébe vette a dobozkat, és nézegetni kezdte a fedelén lévő kis ezüsttáblát.

– Sidonie! – mormolta maga elé. – Rajta áll az elhunyt asszony neve. Már látni sem akarják, egymás után tolják el maguktól a látható emlékeket...

– Fritz, mi van veled ma? – kérdezte Christine aggódva. Valami kellemetlenségben volt részed? Mindenki vidám ma este, egyik megajándékozza a másikat, hogy örömet szerezzen, te meg olyan hangulatban jössz haza, ami elszomorít engem. Alig merem elővenni a neked szánt karácsonyi ajándékom.

– Én képtelen vagyok másmilyen lenni! – kiáltott fel az inspektor. A derűs arcok bosszantanak engem, de ennek ellenére mégis igyekezni fogok Christine, barátságos lenni. Mit szántál nekem? Mivel szeretnél meglepni?

És olyan igyekezettel csókolta meg, mintha mindent egyszerre akarna jóvátenni.

– Légy elnéző velem! – fűzte még hozzá –, hiszen ismered a körülményeket.

– Fritz – kérdezte hízalgő hangon –, megtarthatom a pénzt?

– Ahogy akarod, ez tőled függ.

Krug asszony a fejét ingatta.

– Fura egy ember ez az inspektor! – gondolta magában. Nem lehet eligazodni rajta. Néha féktelenül jókedvű, máskor meg olyan mogorva, mintha utálná az egész világot. Néha szívélyes, csókol-

gatja a mennyasszonyát, boldognak látszik, mint egy megboldogult a paradicsomban, de mégsem akarja, hogy a jegyessége nyilvánosságra kerüljön. Nem is tudom, mit gondoljak erről. Az állása egészen jó, nyugodtan megházasodhatna. Csak nehogy rossz vége legyen a két testvér közötti nézeteltérésnek.

Ezt az aggályát az asszony később elmondta a férjének is. Krug csak nevetett rajta, és úgy vélekedett, hogy a fivérek nem is keveredhetnek vitába, mert ahhoz szerintük túlzottan szeretik egymást.

Christine ekkor igyekezett rábírní a vőlegényét, hogy menjen fel a beteghez.

– Rendben van – válaszolta –, mint aki magához tér szórakozottságából. – Át kell adnom neki az öreg Werner néhány üzenetét.

– Igyekezz, Bodo a szófán ül.

– Elhagyta az ágyat?

– Igen.

– Milyen óvatlan.

– Az orvos engedélyével, aki estefelé járt nála. Marie végtelenül boldog. Menj csak fel, később utánad jövök.

Az inspektor távozott.

– Marie végtelenül boldog! – mormolta, miközben felfelé lépkedett a lépcsőn. – Ah, nem is tudom, mi lesz velem! Igyekezek Christinét igazán, bensőségesen szeretni, ahogyan a kedves lány meg is érdemli, ámde mégis, csak bizonyos mértékig vagyok képes rá. Mégiscsak van valami hatalmas úr a szívemben, amit képtelen vagyok kitölteni a filozófiámmal. Bárcsak ne került volna Marie a közelembe! Elég pusztán a hangját hallanom, hogy feladjam minden szándékomat, amit nagy fáradozások által elértem. Semmi kedvem sincs most a betegszobába menni. Most tényleg nem, amikor Marie végtelenül boldog. Túl gyenge vagyok ahhoz, hogy uralkodjak a körülményeken, de mégiscsak meg kell tennem. Bodo elhagyta az ágyat... Ennek örülnöm kéne, és sok

boldogságot kell kívánnom a fiatalasszonynak. Talán rossz ember lennék? Kívánhatom a fivérem halálát? Nem, ki kell mutatnom, hogy határozott felfogású ember vagyok, aki képes szembesze-
gülni a sorsával. Christine is szép, jó és képzett, ki fog tartani
mellettem, hogy elfelejtsem azt, aki elérhetetlen a számomra.
Hiszen számtalan ember él a földön, akik hasonló helyzetben van-
nak, mint jómagam.

Felérve a betegszobához, késlekedés nélkül kopogott.

Marie nyitott ajtót.

– Vártunk magára, Fritz! – szólította meg barátságosan, két
kezét nyújtva felé.

– Bodo még ébren van?

– Már nem – válaszolta a fiatalasszony, az összehúzott ágy-
függönyre mutatva. – Ideje volt, hogy nyugovóra térjen. Most
nyugodtan szunyókál, ami fel fogja erősíteni.

A szoba félhomályban volt, mivel az asztrális lámpa fényét
zöld ernyő tompította. Marie, aki még mindig fekete selyemruhát
viselt, szokatlanul sápadtnak látszott, legalább is az inspektor
ilyennek látta, amint futólag végigpillantott rajta.

– Nagy-Radeckről jöttem – suttogetta.

– Egész délután vártuk. Bárcsak tanúja lett volna a meglepe-
téseknek ajándékosztáskor!

– A könyvelő többmindent meg akart beszélni velem. Üze-
netet hoztam Bodonak. A birtokon minden a legnagyobb rendben
van.

– Mennyire örvendek ennek az örömteli hírnek, jó hatással
lesz a betegünkre, aki szíven viseli az ügyvitelt, hiszen ön is tudja.
Ha nem állna a rendelkezésére, képtelen lenne a nyugalomra.

– Az ügymenet továbbra is a szokott rendben folytatódik –
válaszolta kitérően az inspektor.

– Fritz, át kell nyújtanom önnek egy karácsonyi ajándékot.

Marie derűsen ejtette ki ezeket a szavakat.

– Nekem?

– Igen!

– Kitől kapom?

– Bodotól. Ha nem fáradt volna el, ő maga adta volna át.

– Semmi szükség sincs ajándékra.

– Mégiscsak fogadja el a bátyjától, aki annyira szeret örömet szerezni, és részemről is meg lehet győződve, hogy én is ugyanígy érzek...

– Ó, persze, persze!

Marie felvett egy papírt az íróasztalról, és átnyújtotta az inspektornak.

– Olvassa el, kedves sógor!

– Ez a papír...

– Az ön karácsonyi ajándéka.

Fritz azt hitte, hogy a bérlet jóváhagyásáról szól. Odalépett a lámpához, és elolvasta. Nem csalódott teljes mértékben, mivel, mint már tudjuk, nem lényegtelen koncessziót tartalmazott a számára.

– Láthatja – suttogta Marie –, hogy üzlettárs lett Kis-Radecken. Ha Bodonak lehetősége lett volna rá, hogy teljes mértékben teljesítse a földbérletre vonatkozó kívánságát, egy pillanatra sem késlekedett volna. Hauswald tanácsosnak van azonban egy unokatestvére, aki éles szemmel kíséri figyelemmel a számára kilátásban lévő örökséget. Egy olyan lépés, mely a fatális végrendeleti záradék megsértéseként értelmezhető, szegény Richard teljes vagyonának elvesztésével járna. A most átadott irat szerint az ön részvétele messze megkerüli az ilyesfajta törekvést.

– Én nem vagyok haszonleső – dadogta az inspektor.

– Erre nem is gondoltunk, kedves Fritz.

– Az önállóság iránti törekvés megbocsátható.

– Azért, mert egy törekvő ember jellemének felel meg. Fritz, fájdalommal figyeltem meg, hogy testvéri viszonyát Bodoval egy várható konfliktus kicsit fellazította.

– Én nem haragszok a bátyámra – mormolta az inspektor zavartan.

– Lehet, hogy nem megfelelően fejeztem ki magam. Rossz hangulatot kellett volna mondanom inkább. Ne tegye ékszermérlegre a szavaimat, melyeket jó szándékkal mondtam. Bodo már régen elmélkedett a megegyezés lehetőségein, és ezt a módszert választotta. Remélem, karácsonyi örömet szerez a bátyjának azzal, hogy megelégedéssel fogadja el azt, amit jó szívvel kínál fel önnek. Mivel beteg, engem kért meg mindezek közlésére. Fritz, ha számít valamit önnek a kérésem...

Marien annyira megrendült, hogy reszkető hangon fűzte még hozzá:

– Különben kénytelen lennék feltételezni, hogy férjem nemeslelkű fivére nem kedvel engem.

– Erről szó sincs!

– Abban reménykedtem, hogy megbékélést hozhatok a családba.

– És ezt meg is tette! – biztosította őt megrendülten az inspektor.

– Ha tisztel, és megbecsüléssel van irántam, Fritz, akkor tegye azzal ünnepélyessé a szentestét, hogy számúzi a rossz hangulat minden árnyát, és azzal, hogy örökre kitart a jó testvéri kapcsolat mellett, és megadja nekem a szükséges megtiszteltetést. Járuljon hozzá ezzel a fivére gyógyulásához!

– Így legyen! – válaszolta határozottan.

– Hála istennek!

– Nekem is ki kell mutatnom, hogy sokat számít a megbecsülése.

– Fritz – suttogta Marie könnyek között –, nem csalódtam magában.

– És én mindent meg fogok tenni, ami a boldogságának fokozásához szükséges.

Marie hálásan kezét nyújtott neki.

Az inspektor a felé nyújtott kezét reszketve ajkaihoz emelte.

Marie nem tiltakozott.

– Ön mostantól kezdve Kis-Radeck független igazgatója –
suttogta. Sok szerencsét kívánok a vállalkozásához.

A beteg megmozdult.

– Marie! – szólította halkán a feleségét.

– Itt vagyok, Bodo.

– Hozzál inni valamit!

– Rögtön hozom.

Elvette a limonádét az ablakpárkányról, és eltűnt az ágyfüggöny mögött.

Fritz kezeibe temette az arcát. Szorongó érzés tombolt a keblében.

– Örökre elvesztettem! – gondolta. – Pedig mennyire szeretem még mindig! Képtelen vagyok lemondani róla! A tekintete, a hangja megsemmisít minden igyekezetet, amit nagy fáradozások árán magamra kényszerítettem.

Lerogyott egy székre. A papír, melynek bizonyos értelemben kártalanítania kellett volna elvesztett szerelméért, reszketett a kezében.

– Mit hasznom van ezzel? – gondolta a szegény ember. A szívem nyugalmát nem adja vissza.

Ekkor a házastársak halkán suttogni kezdtek az ágyfüggöny mögött.

– Igazi angyal vagy – suttogta a beteg. A türelmed határtalan, mint a szerelmed is.

– Csak a kötelességem teljesítem – szakította őt félbe Marie.
– Ne értékeld ezt túl nagyra!

- Ó, csókoljál meg, Marie!
- Pihenned kell, Bodo!
- Az ajkad érintése felüdít és megerősít, erőre pedig szükségem van.

Némi szünet után Marie megkérdezte:

- És most hogy érzed magad?
- A sebemnél érzett szúrós fájdalom elűzte az álmot, de most már elmúlt. Időnként megismétlődik.
- Csak ne veszítsd el a türelmed!
- Példát veszek rólad, Marie. Mennyi az idő?
- Nyolc óra van.
- Fritz megérkezett?
- Igen.
- Szeretném tudni...
- Hogyan fogadta a karácsonyi ajándékod?
- Az ügy gondot okoz nekem.
- Nyugodjál meg!
- Hol van a fivérem?

Marie annyira félrehúzta a könnyű függönyt, hogy a beteg láthatta az inspektort.

- Ott van, kérdezd meg tőle!
- Fritz gyorsan odalépett hozzá.
- Köszönöm testvérem az ajándékod! – mondta megindultan. Elfogadom, mert tudom, ezzel örömet szerzek neked.

Bodo felé nyújtotta ernyedt kezét.

- Tehát meg vagy elégedve?
- Teljes mértékben.
- Akkor én is. Marie bizonyára említette, hogy az állapotom miatt...

– Mindenről tudok. Ne erőltessd meg magad, gondold az egészségedre!

– A kezeid reszketnek, Fritz?

– Éppen most értem vissza Nagy-Radeckről. Rettenetes hideg van odakint. A nagy hó miatt haladni is alig tudtam.

– Pihend ki magad a jó meleg szobában.

– Itt van Werner rövid beszámolója. Nem is fontos, hogy elolvasd, legalább is nem ma, mert nem tartalmaz semmi lényegeset. Az ügymenetet a legkisebb esemény sem zavarta meg.

– Hagyjuk az üzleti ügyeket! Történt másvalami?

– Nincs róla tudomásom.

– Hogy van Werner?

– Jól. Az öreg holnap meg fog látogatni.

– Örömmel várom. Van néhány dolog, amit egyeztetnünk kell, és levélben nem lehet.

Fritz beszámolt a háztartásról, az öreg Andreas udvarmester túlfűtött igyekezetéről, aki úgy dirigál, mint egy zsarnok, jóllehet maga a kedélyesség, végül említést tett az iskolamesterről, akivel Wernernél találkozott.

– Még egy karácsonyi örömet szerezhetsz, Bodo.

– Hogyan? – kérdezte csodálkozva a beteg.

– Azt mondják, hogy házitanítóként szándékoztál alkalmazni Strassberget.

– Abban az esetben, ha nem kapja meg az iskolamesteri állást.

– Az ügyet eldöntötték. Strassbergnek január elsejével távoznia kell. Az ezzel kapcsolatos határozat már megérkezett.

– Hát ez lehetetlen!

– Bodo – szólt közbe Marie –, ne izgasd fel magad!

– Nem izgulok – válaszolta elmosolyodva a férje. – Egészen nyugodt vagyok. A derék fiatalember elbocsátását előre láttam,

így egyáltalán nem lepett meg. A plébános tehát elérte célját. Fritz, írj rögtön egy levelet Strassbergnek, és közöld vele, hogy az iskolaházból költözzön át a birtokunkra, január elsejével kezdődően legyen a házitanítónk, a fizetése pedig...

Itt elhallgatott.

– Marie – szólalt meg némi szünet után –, te bizonyára tudod, mennyi lehet az iskolamesteri fizetés...

– Kétszázötven tallér.

– Akkor írd meg Strassbergnek, Fritz, hogy háromszázötven tallér lesz a fizetése, ezenkívül teljes ellátás.

– Pompás! – kiáltott fel Marie. – A fiatalember fontos szolgálatot tett a mi Fritzünknek. Jutalmazzuk meg érte!

– Írd meg rögvest a levelet, testvér, és küldd el futárral Widebornba.

– Strassberg este tízig marad Wernernél.

– Még ma meg kell kapnia meglepetésként, hogy megnyugodjon. Amikor az egész világ ünnepel, Strassberg sem lehet szomorú.

Fritz máris odaült az asztalhoz, és írni kezdett. A levél rövidesen elkészült. Az inspektor elköszönt a fivérétől, majd Marientől is, aki az ajtóig kísérte. Lement az udvarmester szobájába, ahol rátalált a várakozó Christinére, aki átadta neki karácsonyi ajándékait, leginkább saját maga által készített kézimunkákat. Fritz derűsebbnek látszott. Derűjében volt azonban valami félénk igyekezet, ami egész lényének beteges külsőt kölcsönzött. Christine éles megfigyelőképességét ez nem kerülte el, de pillanatnyi felingereltségnek gondolta, aminek okát az inspektor csalódott reményeiben látta. Fritz talán nem gondolt rá, vagy ez is volt a szándéka, de egy szót sem szólt a fivéréhez fűződő kapcsolatának megváltozásáról.

Beköszönt az első ünnepnap.

Az első látogató az orvos volt. Meg volt elégedve a beteg állapotával, és megint megengedte neki, hogy egy órára elhagyja az

ágyat. Marie a legszívesebben megcsókolta volna az orvos kezét, amikor távozott.

Délután a könyvelő és az iskolamester jött látogatóba. Werner sok szerencsét kívánt a gyógyuláshoz, az iskolamester pedig megindultan mondott köszönetet a meglepetésért, amit a nemeslelkű gazdától kapott karácsonyi ajándékként.

Bodo, aki a szófán üldögélt, bensőséges örömet érzett.

– Hagyja csak! – mondta elhárítva. Egy olyan ember, mint ön, már régen hiányzott a családból, most pedig rátaláltunk. Ha az iskolaház elhagyása nem okoz bánatot önnek...

– Sőt ellenkezőleg, szerencsésnek tartom a változást, mert a tőlem elragadott állás más hozzáállást és alapszabályokat igényel, mint amilyenekkel én rendelkezek.

– Rendben van!

– Nagy igyekezettel fogok eleget tenni a kívánságainak és elvárásainak.

– Erről meg vagyok győződve. A Werner szobája melletti két szobát fogja megkapni. Én magam laktam azokban a szobákban, amikor Hauswald tanácsos szolgálatában álltam. Andreas, a házi zsarnok majd gondoskodni fog a berendezéséről.

Estefelé a két férfi egy kényelmes szőnyegon visszautazott Nagy-Radeckre.

Granfeldt gyógyulása rohamosan haladt előre.

Három héttel később megenyhült az idő. Az orvos megengedte, hogy a gyógyuló beteget átszállítsák Nagy-Radeckre, amit senki sem kívánt jobban, mint Marie. A testvérek közötti látszólag jó viszony ellenére Marienek mindig kínos érzése támadt, ha az inspektor a gyógyulóban lévő fivéréhez közeledett. Igyekezett leküzdeni ellenérzését, és úgy kezelte őt, mint egy sógort, aki különös figyelmet érdemel. Érthető, hogy mindent került, ami a korábbi kapcsolataikra emlékeztetett volna. Christine őszinte barátságáról szilárdan meg volt győződve. Gyerekkori barátnőjének közelsége mindig jó hatással volt rá. Christine sohasem említette a

szerelmét, és mivel igen óvatos volt az inspektorral való kapcsolatának tekintetében, így Mariennek, akinek teljes figyelme egyébként is a férjére irányult, fogalma sem volt róla.

Ez volt a helyzet, amikor a beteg elhagyta Kis-Radecket.

Az újesztendő kezdetével Fritz a legtágabb értelemben átvette a rá bízott terület igazgatását. A változás elkerülte az udvarmester figyelmét, mert külső szemlélő számára észrevétlen maradt. Az ügymenet nyugodt volt, és az inspektor a saját jellemének megfelelő szigorral és pontossággal ténykedett. A hozzá közel álló személyek lényében nagyobb zártságot véltek felismerni, mint korábban. Christine azonban nem panaszkodott. Szerelmének kedveskedései még bensőségebbé váltak. Kénytelen volt gyakran nagyobb óvatosságra és tartózkodóbb viselkedésre figyelmeztetni őt, ha nem akarja felhívni magukra a környezetükben élő emberek figyelmét.

– Csak egy kis türelmet még, várj csak még egy kicsit – mondta ilyenkor Fritz. – Önállóvá akarok válni. A fivérem majd csak belátásra jut.

– Beszéljek Mariennel?

– Nem, ó nem – válaszolta hevesen. Christine ha szeretsz....

– Akkor hallgatni fogok.

– Megvetem az alamizsnát. Egy igazi férfi képes segíteni saját magán.

– De hiszen csak egy szerződés megkötéséről lenne szó.

– Amit megtagadtak tőlem.

– Meglátod, fel fogják kínálni neked, Fritz.

– Bízd csak rám, a saját jól megfontolt terveim követem, ami meghiúsulhat, ha mások megsejtik. Nemsokára a feleségem lesz. Nem kevésbé fényes körülmények között fogsz élni, mint Marie.

Christine megleégedett ezzel, mivel kedvese büszkeségét tartotta minden cselekedete mozgató erejének. Mivel nem akarta elkedvetleníteni, nem nógatta tovább.

– Persze várhatok még – vélekedett –, csak jó szándékú tanácsot akartam adni.

Nagy-Radecken teljes volt a nyugalom. Bodo gyógyult, bár lassan, Marie gondos és körültekintő háziasszonyként tevékenykedett, Strassberg szeretettel és nagy igyekezettel oktatta a fiúcskát, aki hamarosan megszerette tanítóját. Werner ellátta a könyvelést és levelezést, és az első intéző, egy körültekintő, előrehaladott korú férfi a gazda felügyelete alatt vezette a gazdaságot. Az iskolaházban már másik iskolamester tanított, egy magas, szikár fiatalember, aki képes volt elviselni az öreg Hattorf asszonyt és Friederike Haast. Stubenrauch, így hívták az új iskolamestert, körülbelül huszonnyolc éves volt. Affektálva, megfontoltan beszélt, édeskés mosollyal köszönt mindenkinek, alázatosan lesütötte szemeit, és acélkeretes szemüveget viselt. Hangja vékony és metsző volt. Vasárnapi beszédeit jegyzeteiből monoton hangon olvasta fel, és az orgonán nem játszott jobban, mint a néhai öreg Hattorf. A településnek semmi kifogása sem lehetett ellene, de nem is lelkesedtek érte. Egybehangzó volt a vélemény, hogy Strassberg jobban tette a dolgát. Stubenrauch azonban igen ájtatos tanító volt, aki a plébánost minden lehetséges alkalommal Isten emberének nevezte.

Strassberg betartotta szavát. Lizácskát csak a templomban látta, ahová csak őmiatta járt el, és ha úgy adódott, néhány szót is váltott vele olyankor, amikor Kleemann papa is hallhatta. Alkalmanként búcsúzáskor kis levélkét ügyeskedett át a lány kezébe.

Egy alkalommal a templom közelében találkoztak. Az öreg Kleemann barátságosan kezét nyújtott neki.

- Milyen szorgalmasan jár templomba, Strassberg úr.
- Szívesen járok Isten házába, szabadelvű nézeteim ellenére.
- Elhiszem – mondta mosolyogva az öreg, aki már tudta, hogy mi ennek az oka, és szívből örült neki. – És mi a véleménye az új iskolamesterünkről?
- Ott még nem tartok, hogy véleményt nyilvánítsak róla.

– És miért nem? Egy olyan ember, mint maga, élesebben lát, mint a parasztok.

– Alig ismerem Stubenrauch urat.

– De hiszen már elég gyakran hallhatta őt, már két hónapja látja el hivatalát.

– Engedje meg, hogy ne ítélkezzek, kedves Kleemann úr!

– Nekem nem tetszik ez a Stubenrauch!

– Mi kifogása van ellene?

– Nem tetszik, és kész!

– Ezért sajnálom Stubenrauch urat.

– Már nyilvánosan is megmondtam róla a véleményem. Persze kemény fejekbe ütköztem, de nem törődök vele. Most már megvan a másik iskolamesterük. Majd meglátják, hogyan boldogulnak vele. Mégiscsak más volt, Strassberg úr, amikor maga állt a pult mögött és intézte hozzánk szavait. Stubenrauchnak semmi jellegzetesség sincs a hangjában, nem beszél sokkal jobban, mint az özvegy Hattorf asszony. De mondanék valami újdonságot is magának.

– Kíváncsivá tesz, Kleemann úr.

– Tegnap Stubenrauch úrral tárgyaltunk az öreg Hattorf asszony miatt, akiről tényleg nem tudjuk, hol helyezhetnénk el. Az új iskolamester erre úgy nyilatkozott, hogy ez ne okozzon gondot nekünk, mivel Hattorf asszonnyal a közeljövőben rokoni kapcsolatba kerül, mert feleségül szándékozik venni Friederike Haas kisasszonyt, aki maga az erény.

– Hát lehetséges lenne?

– Nyugodt lehet benne.

– Ez gyorsan ment.

– Magától az iskolamestertől hallottam, aki úgy tűnik, büszke a menyasszonyára.

– Sok boldogságot kívánok neki! – válaszolta Gottlieb.

– Maradhatott volna a hivatalában, ha feleségül veszi az érnyes Friederike kisasszonyt! – vélekedett gonosz mosollyal az öreg Kleemann, miközben lopva a lányára pillantott. Ekkor észrevette, hogy Lizácska is elmosolyodik, mintha azt akarná mondani: „Fecsegi csak, tudom én, hogy mi a helyzet.”

Gottlieb válaszolt:

– Én csak olyan lányt veszek feleségül, akit teljes szívből szeretek, és őszintén tisztetek. Még ha egy milliónyi hozományt hozott volna Haas kisasszony, akkor is elutasítottam volna. A pénz és vagyon önmagában nem tesz boldoggá.

– Milyen igaza van – vélekedett Kleemann –, de ha szép kis hozomány is jön a házassággal, azt mégsem kell megvetni.

– Nekem az a véleményem, hogy a férj gondoskodjon a feleségéről.

Beléptek a temetőbe. Kleemannnak igyekeznie kellett a kérdéssel:

– Hogy érzi magát a birtokon?

– Nagyon meg vagyok elégedve az állásommal.

– Ennek örvendek.

Amikor a tanórának vége, ökonómiával foglalkozok. Kilo-vaglok a földekre, felügyelem a munkásokat, és alkalmazom a gyakorlatban, amit korábban a könyvekből tanultam. Házitanító és intéző vagyok egy személyben. Granfeldt úrtól lehet tanulni.

– Ó, ő igazán rátermett mezőgazdász. Nem akar iskolamester maradni?

– Nem. Ökonómus szeretnék lenni!

A három személy odaért a templomhoz. Kleemann és Lizácska felkeresték a széküket, Gottlieb Strassberg pedig letelepedett az uradalom számára fenntartott székre. Ma Stubenrauch tartotta az istentiszteletet. A település lakói nem voltak különösebben elragadtatva. Gottlieb gúnyosan mosolygott maga elé, Kleemann pedig így szólt a lányához:

– Ez az ember nem tetszik nekem. Gottlieb mégiscsak valami más volt.

Lizácska oldalra nézve válaszolt:

– De mégiscsak aláírtad a beadványt, melyben panaszt tettek Strassberg úr ellen.

– Igen, tényleg megtettem, és nem is bántam meg. A parasztok most láthatják, mit tettek. Strassberg egészen jól érzi magát a birtokon, meg lehet elégedve a cserével. Granfeldt majd gondoskodik róla.

Mise után úgy adódott, hogy ismét összefutottak a templom lépcsőjén. Hármában együtt tértek vissza a faluba. A szerelmesek egyetlen szót sem váltottak, csak tekintetük találkozott néha. Ó, mi minden volt ezekben a pillantásokban! Szerelem, reménység, bizalom és bátorság. Elváláskor Kleemann igen barátságosan fogott kezét a leváltott iskolamesterrel. Amikor Gottlieb hétfőn kilovagolt a földekre, elhaladt szerelme majorsága mellett. Kleemann a kapuban állt. Elcsodálkozott a daliás lovason, aki ugyanolyan ügyesen irányította az eleven paripát, mint az inspektor. És milyen frissnek és egészségesnek látszott a szép arca. Strassberg megemelte a kalapját, megsarkantyúzta a lovát, és tovább ügetett.

– Nem vehetem zokon a lánynak – mormolta Kleemann. – Strassberg nekem is jobban tetszik, mint az inspektor a vörös hajával. Jó iskolamester volt, és derék mezőgazdász is lesz belőle.

Beköszöntött a tavasz. A levegő langyos meleg volt, a fák kivirágoztak, és a vetemények zöldelltek a mezőn. Alapos volt a remény egy jó termésre. A földbirtokos gyógyulásához fűződő remény azonban úgy tűnt, nem akar teljesülni. A seb begyógyult ugyan, de aggodalomra okot adó mellkasi fájdalmai voltak.

Bodo Granfeldtet egy szép vasárnap reggel a kertben találjuk. Felesége karjára támaszkodott, aki leverten haladt mellette.

– Pihennem kell – mondta a sápadt ember.

– Hol szeretnél pihenni, kedves Bodo?

– Vezess a pavilonba.

Mindketten beléptek az elbűvölően berendezett helyiségbe. Bodo leült egy puha karosszékbe a nyitott ablak mellett. Marie mellé telepedett.

– Szeretnél egy frissítő italt? – kérdezte. A beteg fejével intett, hogy nem.

– Rosszul érzed magad? – érdeklődött tovább aggódva a felesége.

– Csak gyenge vagyok, nagyon gyenge!

– A pompás tavaszi levegő majd felerősít.

Bodo hitetlenül elmosolyodott.

– Lehetséges – mormolta maga elé.

– Csak ne veszítsd el a reményt.

Marie igyekezett határozottnak látszani, de képtelen volt viszatartani könnyeit.

– Ne sírj, Marie!

– Ó, bárcsak csillapítani tudnám a fájdalmaid!

– Arra vagy kiválasztva, hogy türelmes légy.

– Istenem, hát én nem panaszkodom – kiáltott fel hevesen.

– Sidonie hosszú betegsége lebilincsel téged...

– Bodo, Bodo!

– Most megint betegágyhoz vagy bilincselve, az én betegágyamhoz, és hogy mi lesz, azt még nem lehet belátni.

– Ne is gondolj ilyesmire!

– Akaratlanul is feltolul bennem a gondolat.

– Leszel te még jobban, kedves férjem!

– Életed legszebb ideje múlik el gondok és félelmek között. Felfoghatatlan...

– Nem kell semmit sem felfognod, kedves Bodo.

– Mi hasznunk van nekünk ilyen körülmények között a gazdagságból és bőségből?

– Semmi sem tökéletes ezen a világon! – vigasztalta őt a fiatalasszony.

– De ennyi tökéletlenséget, ami nálunk van, ritkán lehet találni. Egyik nyomorúság követi a másikat. Mennyasszonyként töltött időd kész szomorúság volt, és házasságodban sem élhettél meg sok boldog napot.

Az asszony felindultan megcsókolta sápadt homlokát.

– Bodo, túlradó boldogság számomra, hogy a feleséged lehetek! A kötelességem teljesítésében felemelő megnyugvást érzek, és csak az tölt el szomorúsággal, hogy képtelen vagyok mérsekelni a fájdalmaid, vagy annak egy részét nem vállalhatom magamra. A jókedvet és örömet megoszthatom veled, a szenvedést sajnos magadnak kell elviselned.

Bodo bágyadt kezét a felesége fejére tette.

– Ah, Marie, a részvéted jól esik, nagyon jól! Látod, Sidonie is itt pihent, itt tartottál ki mellette vigasztalva és ápolva őt, és igyekeztél szeretetteljes szavakkal tartani benne a lelket...

Az asszony egy csókkal tapasztotta be a száját.

– Hagyjuk ezt most, Bodo, ne kínozd magad borús gondolatokkal. Derűre és vidámságra éppoly szükséged van, mint a friss levegőre. Kérlek, ne szomorkodjál, ne kínozd magad olyan félelmekkel, amit a Jóisten úgysem hagy érvényesülni, különben megnehezíted beteggondozói feladataimat. Később, ha elérkezik az ideje, elutazunk az orvos által javasolt üdülőhelyre, ott majd felerősödsz, és teljesen meggyógyulsz. Látod, hát nem szerencse, hogy ehhez megvannak az anyagi lehetőségeink? Kényelmesen és gondtalanul pihenhetsz egészséged ápolása érdekében. Számtalan embernek erre semmi lehetősége sincs, nekik testi fájdalmakkal és durva nélkülözéssel kell megküzdeniük. A magam részéről remélem a legjobbakat, ezért te is légy derűs, mint én.

A szegény asszony igyekezett vidámnak tűnni, amint beszélt. Mosolygott, miközben beteg férjének hízelgett, ámde a szíve mé-

gis vérzett, mivel már tudomása volt Bodo mellkasi fájdalmának veszélyes fokozódásáról.

Ebben a pillanatban hallhatóvá vált a falu harangja.

A beteg néhány pillanatig hallgatta az élénk hangot, melyek ünnepélyesnek hangzottak a csendes tavaszi reggelen. Kezeit összekulcsolta, mintha imádkozott volna. Marie figyelmesen nézte. Mennyire öregnek látszott ekkor a korábban erőteljes fiatalember. Mély ráncok látszottak lesoványodott, sápadt arcán. Ajkai kékesek és szárazok voltak. Mélyen ülő szemei rejtélyesen csillogtak. Keble röviden és szaporán emelkedett. Könnyű reszketés rázta meg egész testét, mely az enyhe levegő ellenére prémme volt letakarva. Marie elnyomta bánatos kebléből feltörni akaró sóhaját. Magában bensőséges imával fohászkodott az ég felé.

- Mit jelent ez a harangszó?
- Fogalmam sincs róla.
- Az istentiszteletnek ilyenkor már vége van.
- Már régen.

Bodo maga elé mormolta:

- A település valamelyik tagját temethetik.
- Ó, nem!
- Bizonyára...
- Senkitől sem hallottam, hogy a faluban meghalt valaki.

Ekkor a friss zöld bokrok között megjelent Gottlieb Strassberg. Kézen fogva vezette a kisfiút. Marie odaszólitotta magukhoz. Richard előreszaladt, és ujjongva üdvözölte beteg édesapját.

- Strassberg úr, a templomból jött?
- Igen, madam Granfeldt.
- Mi az oka a harangszónak, mely éppen most maradt abba?
- Egy igen örömteli esemény.
- Mi történt?
- Esküvő volt – válaszolta mosolyogva a fiatalember.

- Kik házasodtak össze?
- A Stubenrauch iskolamester és Friederike Haas.
- Tehát az utódja.

Erre már a beteg földbirtokos is elmosolyodott.

– Maga szerencsétlen – suttogta. – Ha elég okos, most maga állhatott volna az oltár előtt, és kapta volna meg bácsikájától annak erényes unokahúgát.

– Így igaz – válaszolta Gottlieb derűsen, belemenve a tréfába. – Lábbal tiptortam a szerencsémet. Az egész templom tömve volt kíváncsiakkal. Azt hiszem, én voltam az egyetlen, aki távozott az istentisztelet után. A nagy-wideborni iskolamester gyorskocsival érkezett, hogy a felemelő eseményt orgonazenével kísérje. Semmi sem hiányzott az ünnepélyesség fokozásához. Így a szende Friederikének végül sikerült szerencsésen bekötni a fejét.

– Mindig is gondoltam – fűzte hozzá Marie –, hogy az állás felett Friederike rendelkezik.

– Milyen szomorú! – sóhajtott fel Bodo.

– Mire gondolsz kedvesem?

– Arra, hogy a betegségem miatt nem vethetek véget ennek a vircsaftnak. A plébános tényleg túlzásba viszi. Sok tervem volt, de semmit sem sikerült megvalósítanom. Nagygazdaként mégiscsak kötelességem lett volna...

– Ne bánkódj emiatt, kedves férjem. Ha meggyógyulsz, mindent bepótolhatsz.

– Akkor úgy nézne ki, mintha bosszút állnék.

– A hatóságoknak még mindig felnyithatja a szemét, Granfeldt úr, én pedig értékelhető információkkal fogom támogatni önt. Majd mondhatják rám nyugodtan, hogy indiszkrét vagyok. A gyalázatos megnyilvánulások tekintetében még mindig adós maradtam a nyilvánosság felé. Úgy tekintenek rám, mint akit elűztek, és nem méltó arra, hogy Widebornban iskolamester legyen. Senki sem veheti zokon, ha tisztázom magam, és igyekezek

védekezni. Az ön jósága, Granfeldt úr, szerencsére olyan helyzetbe hozott, hogy nyugodtan szemlélhetem az üzemeket.

– Ne bánkódjon, kedves Strassberg úr! Szeretettel fogadott vendég a házámban, ahol mindaddig tartózkodhat, amíg tetszik önnek.

– Ó, milyen jó hozzám! – kiáltotta meghatottan a fiatalember.

– A meggyőződéséhez való agaszkodása nem passzol ahhoz a karrierhez, melyet a sors kilátásba helyezett önnek. Nem elég képmutató, felvilágosodottságát és képzettségét túlzott mértékben közszemlére teszi. Legyen inkább ökonómus. A birtokomon talál elég alkalmat arra, hogy képezze magát. Később adódik majd egy jövedelmező intézői állás. Pillanatnyilag oktassa a fiamat, hogy nemsokára egy városi nevelőintézetbe küldhessem.

– Igyekezetet és gondosságot ígérek önnek.

Megjelent Werner, a beszélgetést abbahagyták. Andreas, az udvarmester erőlevest hozott, amit gazdája minden reggel rendszeresen fogyasztott. Fél órával később a társaság visszavonult az urasági épületbe. A betegnek le kellett pihennie. Marie bekísérte a lakószobába. A két férfi magára maradt a szalonban.

– Barátom – szólalt meg szomorúan a könyvelő –, úgy tűnik, Granfeldt úr egyre rosszabb állapotban van. Az orvosnak mégiscsak igaza volt. A szerencsétlen lövés nemesebb szerveket is megsebesíthetett a keblében.

– Hát ez több mint szomorú – vélekedett Strassberg.

– Végre boldogan élhetne a fiatal feleségével, aki mindennek felett szereti őt, és most egymás után érik a csapások a családot.

– Isten bizonyára segíteni fog.

– Én nem vagyok orvos – mormolta Werner, de a rosszulletek veszélyét mégiscsak felismerem. Ó, hogy néz ki szegény Granfeldt! Az utóbbi időben teljesen megváltozott. Az üdülőhelyre utazástól, ha egyáltalán sor kerülhet rá, nem sokat várok.

– Attól tart, Werner úr...

– Mindentől tartok! Az orvos a kérdéseimre csak vállvonogatással válaszol. Zöllner pedig derék orvos, ezt meg kell hagyni. A dolog már akkor aggályos volt számomra, amikor másik orvost is hívott a városból.

A két férfi komor hangulatban járkált fel-alá. Marie visszatért a szobából. Heves zokogásban tört ki.

– Mi történt? – kérdezte a könyvelő, odalépve hozzá.

– Ó, drága barátom, a föld legszerencsétlenebb asszonya vagyok!

– Ne gondoljon rögtön a legrosszabbra, madam Granfeldt!

– Bodo annyira erőtlen...

– Majd felerősödik.

– Gyengesége napról napra fokozódik. Sem az orvos tudása, sem az én gondos ápolásom nem segít rajta.

– Ne csüggedjen!

– Borzalmas napok várnak rám!

– Mégiscsak szedje össze magát!

– Ó, mennyire szenved szegény férjem! Már ismerem ezt az állapotot, Sidonie esetében megfigyelhettem.

– De az orvos még nem adta fel a reményt.

– Az orvos, az orvos... Az emberi segítségbe vetett bizalmam már elszállt.

– Akkor hát Isten majd segít!

– Ő marad az egyetlen támaszom.

Marie az ég felé emelte reszkető kezeit, mintha imádkozna. Aztán megnyugodott. Később megjött az orvos. A fiatalasszony kíséretében bement a betegszobába. Werner és Strassberg a küszöbnél megállt. A gazdának, aki egy nagy karosszékekben üldögélt, hátrahanyatlott a feje. Szemei félig le voltak hunyva, keble röviden és szaporán emelkedett, és közben halk hörgést hallatott.

Nagy izzadságcseppek peregtek alá sápadt homlokán. Az orvos odahajolt, és a keblének zihálását hallgatta.

– Ne ébresszük fel! – suttogta aztán. A nyugalomra nagyobb szüksége van, mint orvosságra. Később visszajövök. Sohase hagyja magára a páciens! A gyengesége el fog múlni.

– Milyennek találja? – kérdezte suttogva Marie egészen halkán.

– Gyengének, nagyon gyengének.

– Tett egy kis sétát a kertben.

– Persze lehet, hogy azért ilyen gyenge.

– Gyengesége ma fokozottabb, mint máskor.

– Itt egy új orvosság. Adjuk be a betegnek az előírt módon. Mint már mondtam, estefelé visszajövök. A tavaszi levegő mindig megviseli a pácienseket.

Marie az ajtóig kísérte az orvost.

– Doktor úr, hogyan fog ez végződni? – kérdezte suttogva.

– Remélem, jól. Az üdülőbe utazás feltétlenül szükséges. Rövidesen indulhatnak, ha ilyen marad az idő.

Az orvos távozott.

Marie visszatért a betegszobába.

– Milyen kitérő válaszokat ad mindig! – gondolta. – Egyetlen kérdésemre sem adott elfogadható választ. Állítólag a fürdőhelyre utazás meghozza a gyógyulást. Na persze, a fürdőhelyre Sidonie is elutazott. Ó Istenem, milyen szigorú vagy hozzám, milyen súlyos teherként nehezedik rám a kezed. Hát mit vétettem én? Sidonie kívánsága teljesült, tiszteljük emlékét, mint egy szentét, anyai gondnal és szeretettel nevelem a fiát. A kisfiú testileg és szellemileg szépen fejlődik. Ó, Istenem, könyörülj meg rajtam, tartsd meg nekem a férjem, akit kimondhatatlanul szeretek! Te, aki belátsz minden ember szívébe, tudhatod, hogy távol áll tőlem a haszonszerzés és a földi javak iránti vágyakozás, és azt, hogy a szívem vágyát követtem, amikor kezem nyújtottam Bodonak.

Tudod, mi éltetett. Láthattad, milyen lelkiismeretesen teljesítettem a kötelességem. Megfigyelhetted, mennyire hűségesen betartottam az esküöm, melyet a haldoklónak tettem. Az elhatározásom is ismered, hogy továbbra is be fogom tartani. Légy irgalmas hozzám, drága Istenem, ne vedd el a férjem!

Sírdogálva omlott térdre Marie, és imádkozott. Az alvó Bodonak fogalma sem volt hűséges felesége állapotáról. Amint felébredt, fájdalmasan mosolygó fiatal feleségét látta maga előtt, aki szeretettel megkérdezte, kipihente-e magát.

Strassberg a neveltjével foglalkozott, akit végigvezetett a kerten, és botanikából taníttatta. A tudásvágyó fiúcska ezernyi kérdést tett fel a tanítójának, aki a gyermek számára könnyen érthető válaszokat adott. Gottlieb játszadozva tartotta a legalaposabb oktatást.

A könyvelő csatlakozott az orvoshoz. A fal felé tartottak, mely a parkot elválasztotta a földektől.

– Barátom – kezdte a könyvelő –, nyíltan kell beszélünk. A helyzet ismeretében a tartózkodásnak nincs helye. Régen ismerjük egymást, és már átéltünk néhány változást. Mondja meg őszintén, mitől tart, és miben reménykedik. Ez kötelessége, doktor!

– Amit teljesítek is magának.

– Mondja, hallgatom.

– A legrosszabbtól tartok.

– Szentisten! – mormolta a könyvelő.

– Emlékezhet rá, hogy már Kis-Radecken is annyira kritikusnak tartottam a beteg állapotát, hogy elhívtam Adler doktort.

– Így igaz.

– Nem értettem egyet Adler reménykedésével. A seb gyógyulása nekem nem volt elég. Adler később igazat adott nekem. Egy szó mint száz, a gazdát menthetetlenül elveszettnek tekintem. A tüdeje megsérült, a sérülés következtében tüdővész lépett fel, a betegsége rohamosan fokozódik. Egy hónapnál többet nem nézek ki belőle. A tüneteket, melyeket ma észleltem, nem lehet félreér-

teni. Lehet, hogy a betegség elhúzódik még egy ideig, de halála hamarabb is bekövetkezhet.

A könyvelő megállt.

– Szemrehányásokat teszek magamnak, mert én tanácsoltam, hogy tartsák meg a vadászatot.

– Nincs igaza, Werner barátom. Bebizonyosodott ugyanis, hogy Granfeldt óvatlansága...

– Ebben lehet, hogy igaza van, kedves barátom, de Granfeldt nem bánhatott volna figyelmetlenül a fegyverével, ha a vadászat elmaradt volna.

– Mégse vádolja magát ilyen következtetésekkel!

– Sajnos nem tudok szabadulni ettől a gondolattól. Ha látom ezt a nyomorúságot, ha meggondolom, hogy mi történt, a szívem majd megszakad.

– Öreg barátom! – válaszolta vigasztaló hangon az orvos –, már olyan régen ismeri az életet, és mégis úgy filozofál, mint egy tapasztalatlan fiatalember. Granfeldt magányosan is mehetett volna magaslesre, ahol ugyanúgy megsebesülhetett volna. Ne is vesztegessük erre tovább a szót, sokkal fontosabb dolgokat kell megfontolnunk. Én nemcsak Granfeldt orvosa vagyok, hanem a fiának gyámja is. Amint a beteg kilehelte utolsó leheletét, indítványomra a bíróságnak kell közbelépnie.

– Sajnos, ez tényleg így van.

– Érthető, teljesítenem kell a kötelességem, hogy védjem a gyámságom alatt álló gyermek érdekeit.

– És mi lesz az özvegyel?

– Nem ismerem Granfeldt privát viszonyait, ennek megfelelően nem tudom megítélni, mit hagy az özvegyére, vagy jobban mondva mit hagyhat a javára végrendeletében.

– Mariennek nem volt hozománya, semmit sem hozott a házasságba. Ismeretes, hogy Sidonie a jötevője volt, ő vette magához.

– És házasságával nem tarthat igényt örökségre. Richard mostohaanyja, teljesen kívülálló, idegen személy, akinek még a vagyon hasznélvezete sem jár a gyermek nagykorúvá válásáig. Én pedig, a gyám, nem tehetek engedményt neki, mivel idegen vagyon felett természetesen nem rendelkezhetek.

– Istenem, hát ez nagyon szomorú helyzet.

– Értem én, de ezen nem lehet változtatni.

– Mit lehet itt tenni? Adjon tanácsot, Zöllner úr!

Az orvos megragadta a könyvelő karját, és magával húzta.

– Barátom – mondta –, feltételezhető, hogy Granfeldtnek vannak megtakarításai. Maga bizonyára tudja.

– Semmiről sem tudok! – biztosította őt Werner.

– Mindegy. Biztosan van félretett pénz, és Granfeldt szabadon rendelkezhet felette. A fiáról nem kell gondoskodnia, mivel Richard nagyon gazdag, tehát nyugodtan gondolhat a feleségére. Maga atyai jó barátja a betegnek, és ő sokat ad a tanácsára. Óvatosan javasolja neki, hogy a megszerzett vagyonából gondoskodjon Marien javára!

– Ez egy rémes feladat! – sóhajtott fel Werner.

– Azonban amilyen hamar csak lehet, meg kell tennie, mert az özvegy a törvény szerint csak jelentéktelen részre tarthat igényt. Amennyiben Granfeldt végrendelet nélkül hal meg, akkor a fia lép fel örökösként, a gyámnak pedig kötelessége bejelenteni az igényt.

– Ezt értem.

– A magam részéről nehéz helyzetben vagyok. Nem tanácsolhatom az apának, hogy végrendelkezzen, mert ezzel sértem a fia érdekeit, akinek a gyámja vagyok. Ennek ellenére nem szeretném, hogy Marie, akit nagyra becsülök és tisztetek, nyomorúságos helyzetbe kerüljön. Amint Granfeldt meghalt, neki semmi keresnivalója sincs a birtokon. Négyszemközt adom magának ezt a tanácsot, kedves Werner. Gyámként ezáltal kicsit kínos helyzetbe

kerülök, de kövesse tanácsomat anélkül, hogy említést tenne a hallottakról.

– Igaza van, meg kell tennem, doktor! Tehát gondolni sem lehet rá, hogy megmenekül?

– Bár életem során gyakran tévedtem, de ebben az esetben tényleg nem. Nincs olyan gyógyító művész a földön, aki képes lenne segíteni Granfeldt állapotán.

– De a fürdőkúra!

– Arra már nem kerül sor.

– Ezek borzalmas hírek!

– Elmondtam meggyőződésemet, amint kívánta. Azt pedig, hogy mindent megteszek, amit a tudomány előír, nem kell bizonygatnom. Megteszem a kötelességem a beteg utolsó leheletéig.

– Viszontlátásra, doktor!

– Ma még visszajövök. Vigasztalja szegény Marient!

A két férfi elvált. Az orvos eltűnt a falu egyik utcájában. A könyvelő visszaindult az urasági épület felé. Gondolataiba mélyedve ért a parkba. Strassberg jött vele szembe.

– Ki tudom találni, miről beszélhetett az orvossal. Mit mondott, mi a véleménye?

– Werner beszámolt a hallottakról.

– Már felkészültem a legrosszabbra – mondta halkan a fiatal ember.

– A betegség kimenete többé már nem kétséges. Legyen meg Isten akarata, mi pedig lelkiismeretesen teljesítsük a kötelességünket! Barátom, én még mindig szemrehányást teszek magamnak, hogy nem tanácsoltam el a gazdát a vadászattól. Egyáltalán, a dolgok úgy alakulnak, hogy erősítik ellenfeleink nézeteit. Ki tudná kétségbe vonni a tényeket? Minden amellet szól, hogy Granfeldt nem lehetett boldog második házasságában. A plébános nyeregben van a küzdőtéren, a tekintélye mostantól kezdve vitat-

hatalatlan lesz. Mi pedig semmit sem tettünk, hogy leleplezzük a szélhámosságot.

Szegény Gottlieb mélyen elszomorodott. Nemcsak barátsága és halája készítette arra, hogy sajnálkozzon Granfeldt sorsán, a jövője is veszélyben volt. Ki tudhatná, hogyan alakulnak a körülmények a birtokos halála után. Igen borús fényben látta a jövőt maga előtt. Mivé lesz így a Lizácska iránt érzett szerelme? És mi lesz vele magával, ha elveszíti védelmezőjét? Minden oka megvolt az aggodalomra. Új terveket kell szövögetnie. Szívesen nyugtatta volna meg az öreg könyvelőt, és ítélte volna tévesnek nézeteit, de nem talált rá megfelelő szavakat, mert saját problémája túlzott mértékben foglalkoztatta. Mégiscsak magányosan, elhagyatottan állt a nagyvilágban, még csak rokona sem volt, akinek elpanaszolhatta volna helyzetét, és akitől tanácsot, védelmet kérhetett volna.

A birtokon szomorúan telt el a vasárnap. Az orvos nyilatkozata bár nem vált ismertté a háziak előtt, de ennek ellenére mégis mindenki érezte, hogy a tisztelt és nagyra becsült gazda állapota aggodalomra ad okot. Az úrnőnek minden alkalommal, amikor mutatkozott, kisírtak voltak a szemei. Mélyen megrendültnek látszott, és tartózkodott minden üzleti üggyől. Képtelen volt rá, hogy elrejtse, mi zajlik le benne.

Estefelé megjött az inspektor.

Werner behívta a szobájába.

- Meg kell tudnia mindent! – mondta az aggastyán.
- Mi történt?
- Még semmi, de komoly esemény várható. Kötelességem, hogy felkészítsem rá, mivel az ügyleteknek több mint a fele a maga vállain nyugszik.
- Miről van szó? – kérdezte Fritz feszülten.
- A fivére élete veszélyben van.
- Ó, meg fog ő gyógyulni!
- Már ne reménykedjen! Az orvos nyilatkozott.

Fritz döbbsen állt az öreg előtt.

– Werner úr – dadogta –, a tudós doktor is tévedhet. Én még nem adom fel a reményt.

Nagy igyekezettel mondta ki ezeket a szavakat. A borzalmas hír rettenetes hatással volt rá. Werner úgy látta, hogy az inspektor elsápadt. Ha nem ismerte volna a férfi Marien iránt érzett szerelmét, másra gondolt volna. Így azonban Fritz megdöbbenésében más okot látott. Éles tekintettel figyelte meg őt.

– Kérem önt, inspektor úr, hogy pillanatnyilag tartsa titokban, amit hallott. Madam Granfeldtet nagy kíméléssel kell felkészíteni az elkerülhetetlenre.

– Természetesen, ez kötelességünk. Ön majd gondoskodik erről, Werner úr. Megkérem rá.

– Nehéz feladat ez, de szívesen vállalom.

– Gondoskodjon a szegény asszonyról! – fűzte hozzá még hevesen.

Fritz még mást is akart mondani, de aztán hirtelen összeszorította ajkait. Egy idő után felkiáltott:

– Istenem, hát ez nem is lehetséges!

– Pedig mégiscsak.

– Hát ilyen rohamosan romlott az állapota az elmúlt tizen-nég nap alatt?

– Nézze meg a fivérét, és be fogja látni, hogy az orvosnak igaza van. Bele kell törödnünk a megváltoztathatatlanba! Készüljön fel a változásokra, melyeket az ügymenetnek el kell szenvednie. Férfiként beszélünk egymással, és így is kell cselekednünk.

– És mi lesz Mariennel?

– A fivére talán már gondoskodott róla. Pontosan nem tudom, csak gondolom.

– Szegény asszony!

– Hát tényleg sajnálatra méltó.

- Werner úr – kérdezte Fritz –, láthatom a bátyám?
- Persze, jó is lenne.
- Miért?
- Mert Granfeldt úr mér érdeklődött maga iránt.
- Akkor máris megyek.
- Elkísérem.

A két férfi átment az udvaron. Útközben a könyvelő így szólt:

– Egyetlen mozdulattal, egyetlen arcvonással se árulja el, hogy komoly aggályai vannak.

– Bodo, szegény Bodo – mormolta az inspektor. – Ki gondolta volna, hogy ilyen szerencsétlenül jársz!

– Bizony nagy szerencsétlenség érte a Granfeldt családot.

– És semekkora vagyon sem lenne képes elhárítani ezt a nyomorúságot.

Végigmentek a folyosón és beléptek a szalonba, ahol az öreg Andreasra találtak. Werner megkérdezte:

- Ki van a betegnél?
- Csak madam Granfeldt.
- Jelentsen be bennünket.

Andreas távozott. Rögtön visszatért és nyitva hagyta az ajtót. A férfiak csendben átlépték a betegszoba küszöbét. A gazda az ágyában feküdt. Marie egy alacsony széken ült úgy, hogy feje egy magasságban volt a betegével, akinek lecsüngő kezét a sajátjában tartotta. Fájdalmasan kérő tekintettel nézett a belépőkre, mintha együttérzésükért, segítségükért fohászkodna. Az inspektor megrendült a látványtól.

- Bátyám! – szólította meg halkan a beteget.
- Isten hozott, Fritz! – suttogta erőlködve. – Sokáig várattál magadra.
- Bocsáss meg, nem tudtam, hogy...

- Mondd csak ki nyugodtan, hogy nagyon beteg vagyok.
- Nem, csak bizonyára erősen megfáztál.

Bodo elmosolyodott.

- Milyen nagy igyekezettel próbálsz becsapni!
- Megismétlem az orvos szavajárását. Legyél nyugodt, és nemsokára meg fogsz gyógyulni.

- Mi a helyzet a földeken, Fritz?

– Jól néznek ki, nagyon jól. A vetemény pompásan kikelt. Az ez évi termés legalább olyan bőséges lesz, mint a tavalyi.

A gazda tovább akart beszélni, de Marie megszorította a kezét, és kérlelni kezdte:

– Ne erőltesd meg magad, Bodo! Fritz elnézi, ha tartózkodsz a beszédőtől – fűzte hozzá halkán. Köhögésre ingerel, ha beszélsz.

– Granfeldt biccentett a fejével, mintha helyeselni akarna. Marie felvett egy fehér kendőt és letörölte vele az izzadságot, mely nagy cseppekben gyöngyözött a beteg sápadt homlokán.

– Nagyon beteg lehetek – suttogta. – Marie, Fritz, Werner, fogadjatok el úgy, ahogyan vagyok. Túl sok gondot okozok nektek.

Marie fölé hajolt és megcsókolta. Ebben a pillanatban belépett az orvos.

– Ez meg mi! – kiáltott fel ingerülten. Ahelyett, hogy békén hagynák a páciens, felizgatják! Kérnem kell, tartsák be szigorúan a rendelkezéseimet! Hogyan gyógyíthatom meg a beteget, ha figyelmen kívül hagyják az utasításaimat?

Az orvos szigorúsága közismert volt, a jelenlévők nem csodálkoztak rajta. Marie visszahúzódott az ágytól, és sírdogálva a park felé néző, könnyen befüggönyözött ablakhoz lépett. Az orvos megfogta a beteg kezét, hogy ellenőrizze a pulzusát.

- Doktor – suttogta a gazda.
- Mit óhajt, kedves barátom?

- Egyvalamit szeretnék megkérdezni magától.
- Kérdezzen!
- Tényleg annyira beteg vagyok, mint amilyennek látszok?

Az orvos úgy tett, mintha nem hallotta volna a kérdést. Előhúzta az óráját, és a számlapra meredve a pulzusokat számolta, miközben alig észrevehetően mozgott az ajka.

- Nos, a pulzusa rendben van ma este. Erősen köhögött?
- Egyszer.

– Ritkábban fog visszatérni, ha nyugodtan marad, és rendszeresen beveszi az orvosságot. Elégedett vagyok, nagyon elégedett. Üzleti ügyekkel és izgató dolgokkal ne foglalkozzon. Jó esetét!

És ezzel távozott. Az inspektor követte a szalonba.

– Doktor úr! – szólította meg hevesen. – Azt hiszem, megértettem önt. Nem akarta megválaszolni a fivérem kérdését, de nekem bizonyára válaszolni fog.

– Kérdezze meg Wernert!

– Én az ön szájából akarom hallani. Az ügy annyira fontos, annyira rettenetes. Válaszolnia kell nekem, doktor! Feladta a bátyámat?

Az orvos végignézett a szalonon. Miután meggyőződött róla, hogy hívatlan nincs a közelben, mormolva válaszolt:

– Granfeldt láza emelkedett. Nyilatkozatom a legnagyobb meggyőződéssel kell megismételnem. Ha még valami közös elintéznivalójuk van, ne késlekedjen... A borzalmas betegség egyre rohamosabban bontakozik ki. Önnek, Kis-Radeck inspektorának tudnia kell erről. Kötelességemnek tartom, hogy ne hallgassam el ön előtt az igazságot. A bátyja menthetetlenül elveszett!

Zöllner doktor elhagyta a szalont.

– A bátyja menthetetlenül elveszett! – ismételte meg Fritz, miközben elmélázva az ablakhoz lépett. Ő elveszett és Marie... ő pedig szabad lesz!

Mindkét kezével megragadta a fejét, mintha el akarna űzni egy gondolatot.

– Már most, már ilyen hamar! – suttogta. – Tudnék én változtatni ezen? Hát én idéztem elő a szerencsétlenséget?

Könnyek törtek elő szemeiből. Széles keble zihált, mintha hatalmas erőfeszítés terhelné. Kénytelen volt leülni. Ebben az állapotban talált rá Werner.

– Nagy szerencsétlenség ez, inspektor úr! – szólította meg őt.

– Elátkozom azt a vadászatot! – kiáltotta Fritz.

Aztán felállt, és nyugodtan hozzáfűzte: El kell viselnünk ezt a nyomorúságot! Ó, mennyire szenved szegény fivérem! Borzalmas lehet a betegsége! Bodo már nem is hasonlít saját magára. Ez rettenetes!

– Igazolta az orvos, amit korábban mondtam magának?

– Sajnos igen!

Az inspektort annyira magával ragadta a hír, hogy elsírta magát. Gyorsan végigment a termen, aztán visszatért, és izgatottan megszorította az öregember kezét.

– Imádkoznunk kell a betegért! – suttogta.

Werner kíváncsian nézett végig rajta. Az inspektor sápadt arcán izzadság pergett végig. Szemei sejtelmesen izzottak. Ekkor Marie lépett ki hozzájuk.

– Werner úr – szólalt meg reszkető hangon –, a férjem kéri, fáradjon be hozzá.

Az öregember bizonytalan volt, nem tudta, hogy a fiatalasszonyt magára hagyhatja-e az izgatott férfivel.

– Most rögtön szeretne beszélni velem Granfeldt úr?

– Igen.

– Kérem, fáradjon vissza hozzá!

– És ön?

– Néhány utasítás, amit ki kel adnom, igénybe vesz egy negyedórácskát.

– Akkor visszamegyek. Látjuk még egymást, inspektor úr?

– Talán. Ámde mégis... A fivérem talán megbízásokat adhat számomra. Ezeket majd elmondja nekem, Werner úr. Várakozni fogok.

A könyvelő mégis bement rögtön a betegszobába, bár szívesen maradt volna, hogy megfigyelje az inspektort.

– Mennyire szenvedhet, Marie! – suttogta részvételtjesen az inspektor.

– Fritz, megkérném egy szívességre.

– Rendelkezzen velem, Marie! Számíthat rám.

– Küldje el hozzám Christinét!

– Christinét? – kérdezte az inspektor szórakozottan.

– Nem csak a segítségére van szükségem, hanem a barátnőm vigasztalására is.

– Christine nagyon jó lány.

– Számíthatok rá.

Minden bizonnyal!

– Szeretném, ha a barátnőm a közelemben lenne!

– Marie, szegény Marie, ne örölje fel magát! Sápadtak és kimerültnek látszik. Túl nagy a teher, amit magára vállalt.

– Fogadja köszönetem a részvétéért, Fritz!

– Ó, nem kell köszönetet mondani ezért.

– Mégis jól tesz szorongatott szívemnek.

– Mindig is ön mellett állok.

– Küldje el hozzám Christinét, Fritz! – kérlelte Marie félénken.

– Még ma este ide fog érni. Felülök a lovamra, és máris elvágatok Kis-Radeckre.

Fritz gyorsan elhagyta a szalont, Marien kívánsága parancs volt számára. Felpattant a lovára és kivágtatott a kapun.

A betegszobában Werner helyet foglalt a betegágy mellett, és megfogta gazdája kezét, aki tompa hangon megszólalt:

– Érzem, barátom, hogy tekintettel kell lennem utolsó perceimre.

– Ó, ó, kiáltott fel az aggastyán.

– Ostobaság lenne, ha áltatnám magam.

Werner megpróbált mosolyogni.

– Nem minden betegségnek lesz rossz vége. Velem már többször is előfordult, hogy úgy gondoltam, most már mindennek vége, és nézzen csak rám, mégis vénember lett belőlem. A jó dolgokhoz idő kell, így a gyógyulásához is. Aki végrendelkezik, az sokáig fog élni, mondja egy régi közmondás. Ártani nem árt, de kétségtelenül hasznos is lehet. Ön mindig is óvatos ember volt, így nem akarok szembeszállni az elhatározásával, bár ennek végrehajtását még korainak tartom. Életem során kevés pénzt tudtam megspórolni, de végrendeletem ennek ellenére le van adva a városi bíróságon. Legfeljebb már csak kiegészítést kell hozzátennem.

– Werner!

– Mit óhajt, kedves barátom?

– Már két héttel ezelőtt foglalkoztam a végrendeletemmel. Az irodámban, az írópultomban van egy papír. Ez van ráírva: „Végrendeletem”

– Ó, hát a végrendeletét írta, amikor utoljára az irodában volt!

– A feleségemnek nem kell tudnia róla.

– Rendben, igaza van.

– Ott a tükör mellett van felakasztva az írópultom kulcsa. Vegye magához, barátom, és hozza ide nekem azt a papírt, a felíratáról rögtön fel fogja ismerni!

– Most hozzam ide?

– Igen.

- Miért éppen most?
- Werner, ne kérdezősködjön tovább!

Az aggastyán fogta a kulcsot és távozott. Öröme volt, hogy Granfeldt maga tett említést erről a pontról, ami rendkívül fontos Marie érdekében. Nemsokára visszatért. A beteg még egyedül volt.

– Ez az! – suttogta, amint megpillantotta a papírt az öreg kezében. Minden megtakarításomat a feleségemre hagytam, mindent, amit magaménak mondhatok. Richard az anyja ráhagyott vagyona következtében gazdag, nagyon gazdag, apja kis tőkéjére semmi szüksége sincs. Marien jövőjét azonban biztosítani kell.

– Igaza van, az óvatosság a bölcsesség anyja. Évek múlva hozzácsatolhat még egy kiegészítést.

– Ettől a halál meg fog kímélni engem.

– Ne bosszantson, barátom! Csak ne izgassa fel magát ilyen gondolatokkal.

Heves köhögési roham szakította meg percekre a beszélgetést. A beteg limonádét kért, aztán egy ideig pihent. A könyvelő figyelte őt. Felfogta, hogy mennyire fontos a végrendelet.

– Werner – kezdte a gazda –, szeretem hamar befejezni, ami-be belekezdtem. A végrendeletem nem érvényes, ha nincs hitelesítve. Hozza nekem ide a községi elöljárót.

– Most?

– Most rögtön, barátom. Nyugodtabb leszek, ha ez a fontos ügy rendezve lesz. Éjszakánként olykor leírhatatlan félelem ragad magával. Olyankor úgy érzem, meg kell halnom, és elmulasztottam kötelességem Mariennel szemben. Aztán szemrehányást teszek magamnak, hogy nem cselekedtem energikusan. A következő éjszakára meg akarom előzni ezt az állapotot.

– Ebben egyetértek önnel! – válaszolta Werner. Ha a nyugalmáról van szó, akkor haladéktalanul cselekedni kell. Az ügyet egyébként hamar le lehet rendezni. Csak el kell ismernie a községi elöljáró előtt, hogy ön é az aláírás.

- Akkor induljon máris, és igyekezzen távol tartani Marient.

Granfeldt magára maradt. Werner megbízta Strassberget, hogy a végrendelet hitelesítése érdekében menjen el a községi előljáróért, aztán visszament a szalonba, ahol rátalált Marienre, aki közölte vele, hogy a beteg alszik. Az öregember előkészítette a fiatalasszonyt a községi előljáró érkezésére. Igyekezett minden lehetséges módon vigasztalni, de Marie heves zokogásban tört ki. Aztán dermedten és némán üldögélt a fotelben a legmélyebb szomorúság élő példájaként, ahová a könyvelő együttérzéssel kísért.

- Ne zavarja meg a jószágos Granfeldt urat. A betegek ingerlékenyek, és megvannak a szeszélyeik. A végrendelet, egy megkehlhetetlen formáság, és nem súlyosbítja a betegséget.

- Ezt megértem – válaszolta Marie –, de mégiscsak borzalmas jel, hogy Bodo a közelgő halálára gondol.

- Csak megnyugvást akar biztosítani magának. Én pedig megértő emberként kénytelen voltam igazat adni neki. Granfeldt úr egyébként már régen megírta végakarátát, amit csak át kíván adni a bíróságnak. Most pedig tegyen úgy, mintha nem tudna róla. Ezzel nagyban hozzájárul a beteg megnyugvásához.

- Werner, mit remél, mitől tart? – kérdezte Marie zokogva.

- Isten még mindent jóra fordíthat, mi pedig tegyük meg a magunk kötelességét.

- Ó, én mindig is megtettem a magam részéről!

- Ezt bárki tanúsíthatja önnek, aki megfigyelte. Most pedig szedje össze magát, hagyja, hogy a gazda tegye, amit szándékozik, ami rendkívül szükségesnek látszik. Az ön iránt érzett szerelme készíteti erre.

Nemsokára megérkezett Christine, akit fürge lovak hozták Nagy-Radeckre. Marie sírdogálva szaladt elé.

- Hallottad már?

- Mit, kedves Marie?

- Bodo reménytelen állapotban van.

– Majd ápolni fogjuk, hogy hamar meggyógyuljon. Ne essél kétségbe. Az ember nem hal meg olyan könnyen.

Christine már megtudta Fritztől, hogy a gazda milyen állapotban van. Ennek ellenére igyekezett vigasztalni barátnőjét és bátorságot, reménységet kelteni benne. Werner odasúgta neki, hogy igyekezzen a szegény asszonyt félórán át elfoglalni, mivel a községi előljárót várják. Ez sikerült is Christinének, aki kérte, Marie mutassa meg neki a szobát, ahol a betegség idejére lakhat, és megbeszélte vele, hogyan rendezzék be. A községi előljáró megjött, és még egy félóra sem telt el, a végrendelet ügye teljesen rendezve volt. A hivatalnok a jegyzővel együtt távozott, Marie észre sem vette, hogy ott jártak.

– Most már megnyugodtam – mondta a beteg Wernernek és Strassbergnek, aki tanúk voltak. – Isten most már ítélkezhet felettem, bölcsessége szerint, amit jónak tart irántam. A magam részéről teljesítettem a kötelességem. Marie biztosítva van a nélkülözés ellen, amikor én már képtelen leszek gondoskodni róla. Ön pedig Strassberg úr folytassa a fiam tanítását mindaddig, amíg meg nem érik arra, hogy gimnáziumba járjon. Ez atyai döntésem.

A két barátnő felosztotta egymás között az éjszakai ügyeletet, mint korábban Kis-Radecken. A betegség azonban a leggondosabb ápolás ellenére sem akart alábbhagyni. A szegény gazda minden nappal egyre gyengébb lett. Bár néha úgy tűnt, hogy szenvedései mérséklődnek, javulás azonban nem következett be. Marie határtalanul bánatos volt. A gond és az állandó ügyeleti készenlét majdnem megrendítették az egészségét. Ha nem lett volna vele a pihenni sohasem akaró Christine, aki nem csak a betegszobában, hanem az egész háztartásban is energikusan tevékenykedett, maga is megbetegedett volna.

A falu parasztjainak megint volt jócskán beszédtemájuk. A sírásó megfontoltan nyilatkozott:

– Íme itt a bizonyíték! Most már értelmezhetitek a jelenséget a síremléknél. Sidonie asszony magához veszi a férjét, aki olyan könnyelműen megházasodott. Már régen megjósoltam, és amit mondtam, most bekövetkezett. A holtakkal szemben nem szabad

tiszteletlenül viselkedni, mert megbosszulják magukat. A földbirtokos nem fogja megúszni akkor sem, ha tucatnyi orvost rendel magához.

Belátható, hogy ily módon elismerést keltett maga iránt, és még maga Kleemann is fontolgatni kezdte, hogy csatlakozik a hívők pártjához. Mégiscsak különösnek tűnt számra, hogy az orvosnak és az iskolamesternek, akik mindketten felvilágosult, tanult emberek, még sincs igaza. Az öreg paraszt egy alkalommal a park kerítése mellett találkozott a korábbi iskolamesterrel.

– Isten hozta, Strassberg úr!

– Jó napot, Kleemann úr!

Kezet nyújtottak egymásnak.

– Hogy van Granfeldt úr?

– Nem jól.

– A faluban azt beszélnek, hogy meg fog halni.

– Lehetséges. A halál elől senki sem menekül.

– Így igaz, Strassberg úr. Zöllner doktor egy alkalommal azt állította, hogy meggyógyítja a beteget, de úgy tűnik, ez nem fog sikerülni neki.

– A legjobb orvos is tévedhet – vélekedett Gottlieb.

– Persze, persze.

– Ő is csak ugyanolyan ember, mint bárki más.

– Látja, Strassberg úr, ez aggodalmat kelt bennem.

– Micsoda, Kleemann úr?

– Arra gondolok, hogy Stoppnak mégiscsak igaza van.

– Stopp egy fecsegő, vén bolond.

Kleemann a vállát vonogatva válaszolt:

– Nem biztos, hogy így van. Amit előre megjósolt, az bekövetkezett.

– Egy betegség lefolyását sohasem lehet előre megjósolni.

- Stopp azonban mégis megtette.
 - Véletlen, tiszta véletlen!
 - Nincs igaza, tisztelt Strassberg úr. Nagyra becsülöm az ismereteit, ezt jól tudja, ebben az esetben azonban mégiscsak azt állítom, hogy itt többről van szó, mint véletlenről. A házilagosan kialakult értelmem más nézetre bír engem. Granfeldt még élénk és egészséges volt, amikor Stopp már megmondta, hogy mi fog történni. Senki sem gondolt a végzetes lövésre, és amikor megtörtént, akkor a felvilágosultak szerencsétlen véletlenről kezdtek beszélni és az orvos képességeit dicsérték. Most azonban úgy tűnik, hogy az ujjongás helyett szégyenkezés következik. A betegség könnyűnek látszott, enyhülés következett, aztán mégiscsak jelentkeztek a problémák. Vannak olyan dolgok, amiket képtelenek vagyunk megérteni, kedves Strassberg úr.
 - Minden bizonnyal – válaszolta Gottlieb fájdalmas mosollyal. Az emberi tudásnak vannak még hiányosságai.
 - És ez még sokáig így is fog maradni.
 - Isten akaratában értelmes ember nem kételkedik.
 - Kezdi megváltoztatni a nézeteit?
 - Az alapelveimet nem adom fel. A dolgok alakulása látszólag azokat igazolja, akik hisznek a babonákban.
- Kleemann kezdett türelmetlen lenni.
- Azt mondja látszólag?
 - Úgy bizony!
 - Kedves uram, Granfeldt betegsége nem látszólagos, hanem sokkal inkább maga a keserű valóság.
 - Ne így fogja fel a dolgot!
 - A mindent, hát hogyan fogjam fel? Granfeldt életveszélyes betegen fekszik, minden nap attól tartanak, hogy meghal, amit már hónapokkal ezelőtt megjósoltak, és még mindig ne higgyek... Strassberg úr, mit válaszolna nekem, ha megkérdezném: Miért nem tudta felderíteni a szélhámosságot, ahogyan nevezi? Mitől

pusztultak el Jordan lovai? Ki verte szét a keresztet a síremléken? Ki volt a jelenség, akit mindketten láttunk. Ki sütötte el a nagygazda fegyverét? Ki hozta kellemetlen helyzetbe azokat, akik azt állították, hogy meg lehet gyógyítani a beteget? Mit válaszol mindekre?

- Azt, hogy Isten bölcs határozatával döntött így.
- Persze, azért határozott így, hogy megbüntesse a vétkeket.

- Tegyük fel, kedves Kleemann úr – mondta Gottlieb rendíthetetlen türelemmel –, hogy Granfeldt vétkezett, és ezért kell bűnhődnie. Akkor az meg miként lehetséges, hogy olykor vétlen emberek halnak meg borzalmas véletlen folytán? Hogyan lehetséges, hogy néha a legderekből embereknek kell hosszasan szenvedniük szörnyű betegségektől?

- Ez mind próbatétel.

- Az ön felesége, Kleemann úr, már régen küszködik egy betegséggel, amit semmilyen gyógyszerrel sem lehet meggyógyítani. Mit vétkezett az ön derék és jószágos felesége? Vannak mégint más emberek, akiknek egész léte vétkes vég nélküli láncolata. mégis a legjobb egészségnak örvendenek, sőt vannak, akik még tisztelik is őket. Ezen a ponton nem érdemes filozofálni. Nem a kísértet megjelenése, hanem a jelenség emberi értelmezése teszi félreérthetővé a tapasztaltakat.

- Kleemann rájött, hogy szorongatott helyzetbe került. Fejét ingatva kezét nyújtott az iskolamesternek, és így szólt:

- Mi lesz magával, ha Granfeldt meghal?
- Majd csak találok magamnak valami helyet.
- Még mindig ökonómus szeretne lenni?
- Amibe belekezek, azt be is szoktam fejezni. Egy éven belül gyakorlott mezőgazdász leszek.
- Sok szerencsét hozzá, Strassberg úr!
- Köszönöm, nagyon köszönöm!

Az öreg tovább akart indulni. Ekkor Richard szaladt ki a kertből. A fiúcska hozzásimult a tanítójához, és nézegetni kezdte az öreg parasztot, aki szomorkás képpel állt előtte.

- Szép kisfiú – mormolta Kleemann.
- És nagyon jó gyerek – fűzte hozzá az iskolamester.
- Mennyire hasonlít a megboldogult édesanyjára.
- Richard egykor derék férfi lesz.
- Isten tartsa meg őt!

Kleemann megsimogatta kezével a kisfiú sötét, hullámos fürtjeit, aztán elment.

– Milyen borzalmas lenne – mormolta maga elé –, ha ezt a kisgyereket is utolérné a végzet, ahogyan Stopp állítja, aki repedést vett észre a síron. Ha még ez is megtörténik, akkor szilárdan hinni fogok az elhunytak hatalmában. Ez a Strassberg mégiscsak jó fej. Megint olyan dolgokkal állított szembe, amiket nem tagadhatok. Tényleg, miért kell annyira szenvednie szegény Annámnak, aki egész életében senkinek sem ártott? Sőt, ellenkezőleg, mindig jóindulattal volt mások iránt... Jóllehet a plébános azt hirdeti, hogy a jutalmazásra a másvilágon kerül sor, de ami az emberrel megtörtént, azon már túl van, és miért kellene fájdalomtól szenvednie ezen a világon azért, hogy odaát jól érezze magát? Igazat adok Strassbergnek, az embernek nem érdemes ezen törnie a fejét, különben belebolondul.

Átment a patak meredek partjait összekötő hídon, aztán rákanyarodott a mező mellett a tó felé tartó ösvényre. Egy elegánsan öltözött úr jött vele szemben, aki köszönt neki. Kleemann éles tekintettel vizsgálgatta az illetőt, amint elhaladt mellette. Az idegennek nagy, sötét szakálla volt, enyhén ívelt, nagy orrán fekete szalaggal rögzített lornyont viselt.

– Hm – gondolta az öreg –, csak nem az az idegen, aki a kocsmában hátrahagyta nekem azt a levelet? A kocsmárosné leírása ráillik a személyre.

Utána nézett. Az idegen átment a hídon, és eltűnt. Kleemann tovább igyekezett a kocsmá felé. A kocsmárosné az ajtóban állt.

- Komámasszony!
- Mi a helyzet, komámuram?
- Járt maguknál a terménykereskedő?
- Kire gondol?
- Hiszen tudja...
- Ah, arra gondol, aki a levelet hagyta itt magának?
- Igen, őrá.
- Egész nap nem járt nálunk idegen. Ez már így megy. A falunkat mindenki elkerüli. Senki sem mutatkozik, aki nem idevalósi. Van valami eladnivalója, komámuram?
- Hát tényleg volna. A padlások tele vannak, az idei terménynek, mely kiadósnak ígérkezik, helyre van szüksége.
- Gazdag lehet maga, komámuram! – mondta bizalmasan a kövér kocsmárosné.
- Nem panaszkodom, komámasszony, de túl sok az adó meg az illeték, és ha rosszul sikerül a termés, vagy leveri a jég, akkor odavan a profit. Elhiheti nekem, mindenkinek megvan a maga baja, az ember közben meg egyre öregszik.
- Hát kerítsen magának egy vejét!
- Már megint a régi szólam!
- A Lizácskája válogathat... A kis-radecki inspektor...
- Ezt meg ki híreszteli? – mordult fel Kleemann.
- Tegnap este beszéltek itt róla, már nem emlékszem rá, ki hozta szóba. Csak vélekedés volt. Ha a Granfeldt meghal, minden megváltozik. A birtok élére vezetőt fognak kinevezni.
- Granfeldt még meg sem halt, és máris a haláláról fecsegnék.
- Meg fog az halni! – jelentette ki a kocsmárosné. – És a fia sem fog életben maradni. Sidonie mindkettőjüket magához veszi,

a vagyon pedig visszaszáll Hauswald tanácsos rokonaira. Az inspektornak sem lesz maradása, az örökösök azonnal el fogják távolítani.

- Rémes dolgokat feltételez, komámasszony.
- Persze kívánom, hogy mindez ne következzen be, de mégis ez fog történni.

Kleemann papa borús hangulatban ért haza a birtokára. Nem tetszett neki, hogy így alakulnak a dolgok, jobban örült volna annak, ha a felvilágosultak győznek. Lánya szeretetét a szívében viselte, szerette volna, ha az iskolamesternek lenne igaza, de úgy tűnt, a sors ezt nem akarja. A birtokos halála, amitől tartottak, romba dönthet minden reménységet. A derék Kleemann kétségei egyre fokozódtak, és ez végül félelemmel töltötte el. Strassberg tekintélye egyre csökkent előtte, a lányától meg azt remélte, hogy idővel másként fog gondolkodni. Lizácska nagy igyekezettel és pontossággal tett eleget kötelességeinek. Nem volt szomorú, de derűsnek sem mutatkozott. Titkos találkozásai Gottliebvel már abbamaradtak. Az élet ebben a mederben csordogált zavartalanul. Kleemann gyakran újra elolvasta a levelet, melyet a kocsmárosné adott át neki. Nagyon szerette volna megismerni az embert, aki a levelet írta. Kétségtelen, hogy az iskolamester ellenség lehet.

A halál

Nagy-Radecken megrázó dráma készülődött. Az események alakulása lassan haladt előre. A világ nem áll meg akkor sem, ha az ostoba ember tekintete ilyennek látja. Az események alakulása kicsiben és nagyban egyre csak halad előre. A tények logikája rettenetes, melyeknek indítéka gyakran alig észrevehető okokra vezethető vissza. A földön semmi sem történik ok nélkül, mindennek megvan az eredete, csak gyakran túl későn ismerjük fel.

Az inspektor fivérének betegsége alatt gyakrabban jelent meg Nagy-Radecken, mint egyébként. Ilyenkor a könyvelővel érintke-

zett, az intézőkkel tárgyalt, és beszámoltatta őket a napi tevékenységekről. Ebben nem volt semmi feltűnő, mivel az inspektort a földbirtokos helyettesének tekintették.

Fritz kerülte, hogy négyszemközt beszéljen Christinével, legalább is sohasem keresett alkalmat rá. Közben nem kerülte el az alkalmat, hogy megfigyelje vagy vigasztalja Marient. Szegény asszony nagyon megviselt volt, alig lehetett felismerni.

Egy alkalommal az inspektor a kert felől a verandára lépett. Marie ott ült az egyik széken, és elmélázva nézte a virágokat, melyek a veranda párkányát díszítették. A nap melegen sütött, pompás tavaszi délelőtt volt. A bánkódó asszony nem vette észre az inspektort, aki meglepődve állt meg a bejáratnál.

– Istenem, istenem, mi lesz ennek vége?

Arcát fehér kendőjébe temette. Görcsös zokogás rázta egész testét, mely teljesen ki volt merülve az aggodástól és éjszakai virrasztástól.

Az inspektor, akit magával ragadott az együttérzés, döbbenetén szólította meg:

– Marie, Marie!

Az asszony hevesen összerezdült.

– Mit óhajt, Fritz? – kérdezte rémülten.

– Mélyen megérintett a bánkódása, képtelen vagyok elviselni, ha szenvedni látom.

– Számomra nincs vigasz!

– A barátai részvéte...

– Jól esik, hálás vagyok érte. Jót tesz a szívemnek. Csak kevés örömöm van. Ó, bárcsak ne szenvedne ennyire Bodo!

– Romlott az állapota?

– El sem tudom mondani, mennyire!

Marie keservesen felzokogott.

Az inspektor is könnyezni kezdett.

- Borzalmas sors terheli a családjunkat! – kiáltott fel.
- Az én szíven tiszta bármiféle vétektől.
- Ó, Marie, hát én nem vádолом! A döbbenet hozta ki belőlem ezeket a szavakat. Ha hatalmamban állna, hogy fenntartsam házassága boldogságát, egy pillanatig sem késlekednék...
- Az életem romokban van.
- Ne essen kétségbe, Marie! Én is átéltem egy időt, amikor már azt hittem, hogy a kétségbeesés áldozata leszek, az életösztön azonban átsegített ezen az időszakon.

Marie szomorúan nézett rá.

- Megértem, Fritz – suttogetta. – Túlzottan is megértem. Szép példát mutat nekem, ezért tisztelnem kell magát. Házasságom, mely szomorúan végződik, végzetes lépés volt.
- Ne gondoljon ilyesmire – kérlete szomorú hangon.
- Én tényleg nagyon sajnáltam magát.
- A sors kegyetlen ujjáival mutatja az utat az embernek, melyen végig kell haladnia. Erre a felismerésre jutottam, amióta nyugodtan megfigyelem. Marie, én fatalista lettem. Senki sem kerülheti el a sorsát! Ostobaság küzdeni ellene.

Marie a kezét nyújtotta felé, és könnyek között válaszolt:

- A fájdalom néma, kedves barátom. Szívósan érvényesíti akaratát, és kigúnyolja az értelmet, mely érveket keres vigasztalásként. Christine, a kedves és hűséges barátnő eredménytelenül fáradozott. Most hagyjon magamra olyannak, amilyen vagyok. Ha visszatér a nyugalom ideje, köszönetet fogok mondani érte. Egyúttal arra kérem, ne maradjon távol a beteg fivérértől, aki sziklaszilárd bizalommal van ön iránt. Természettől fogva osztoznia kell mindabban, amit Bodoért teszünk.

Fritz nem tartotta vissza, amint az asszony lassan elindult a szalon ajtaja felé.

- Ez meg mi volt? – suttogetta maga elé. „Ha visszatér a nyugalom ideje, köszönetet fogok mondani érte.” Ezek a szavak vi-

gasztalást, reménységet, kilátást rejtenek. Istenem, csak nem lehetek még egyszer mégis boldog?

Leült a székre, melyet Marie elhagyott, de aztán felugrott, be akart sietni a szalonba. Ekkor Zöllner doktor közeledett felé.

– Mi a helyzet a bátyámmal, doktor?

Az orvos a vállát vonogatta.

– Amit mondtam, be fog következni.

– Mit mondott? Már nem emlékszek rá.

– Inspektor úr, ön különösen izgatott.

– Ezen bizonyára nem csodálkozik, doktor! Bodo nagyon beteg lehet.

– Tényleg nagyon beteg.

– Van még remény?

– Nincs!

Fritz hevesen reszketni kezdett.

– Doktor, mennyi időt ad még neki?

– Azt hiszem, nem éli meg a hónap végét.

– Ó, milyen gyorsan, mennyire hamar jön a halál!

– Szedje össze magát kedves barátom, hiszen maga irányítja a két birtokrészt.

– Doktor úr, nem tudja megmenteni a bátyámat?

– Tudnia kell, inspektor úr, az emberi tudománynak nincsenek lehetőségei ilyen betegséggel szemben. Ha bizonyosságot akar szerezni megnyugtatóként, hívjon egy másik orvost.

– Nem, az ön autoritása elegendő! Ó, szegény bátyám, szegény Bodo!

Kezet nyújtott az orvosnak és eltűnt a szalonban.

– Különös egy ember! – gondolta Zöllner. – Persze, a szép beosztásáról van szó, hiszen a vezetőséget le kell cserélni. Minden

oka megvan rá, hogy tartson a bátyja halálától. A magam részéről nem fogok amellelt szavazni, hogy ő legyen a legfelső vezető.

Zöllner elhagyta a verandát, és átment a kerten. Hazaérve a lakásában egy férfi várta. Ráillett a kocsmárosné elmondása arról az emberről, aki az öreg Kleemann számára levelet hagyott hátra.

– Végre, doktor úr! – üdvözölte a vendég.

– Igen, valóban végre, Hauswald úr! Az embernek nemes kötelezettségei vannak a kétségbeesettek iránt. Az inspektor már nem is tudja, mit tesz, és mit beszél. A szépasszony pedig maga a megtestesült nyomorúság.

– És hogy van a páciens?

– Közeledik a vége, nagyon közeledik.

– És a fia?

– Jó erőben lévő kisgyerek.

– Doktor, a Péter bácsikám igen rosszul bánt velem!

Az orvos felvette házikabátját.

– A tudósok ebben egyetértenek – mondta, viccesnek szánt megjegyzésként. – A vén fickó nagy barátja volt a különlegességeknek. A végrendelete mintapéldája az örültségnek.

– Teljesen idegen emberekre hagyta hatalmas vagyonát, a legközelebbi hozzátartozóit pedig hagyta ínségben szenvedni. Apám volt az egyetlen fivére.

– A fivérek azonban, drága uram, a legelkeseredettebb ellenségek voltak. Gyakran próbáltam meg engesztelni őket. Péter azonban rendíthetetlen maradt, hallani sem akart a fivéről.

– Sohasem mondta meg, hogy ennek mi az oka?

– Soha. Kellemetlen volt számára, beszélni róla. Egyébként érdekelt, mi bosszantotta fel ennyire az egyébként meglehetősen jóindulatú embert.

– A szerelem! – kiáltott fel Hauswald.

– Mindketten szerelmesek voltak?

- Éspedig olyan kitartóan, ami tiszteletreméltó.
- Kibe volt szerelmes?
- Az anyámba.
- Ah, milyen romantikus történet! Péter tehát a visszautasított szerelem miatt szenvedett. Tud valami közelebbit is minderről?
- A közelmúltban tudtam meg idős nénikémtől, aki a múlt télen halt meg. Ha még élne, esetleg várományosa lenne a Hauswald féle javaknak. A jelenlegi helyzetben én vagyok az egyetlen esélyes. Péter tehát egy szép, de szegény lányba volt szerelmes. Louise azonban apámat részesítette előnyben, aki akkor kezdte hivatalnoki pályáját. Amikor Peter megkérte a kezét, bevallotta neki, hogy már választott.
- Tehát szerelem volt az oka az ellenségeskedésnek – kiáltott fel az orvos.
- Péter képtelen volt elviselni a fiatal pár boldogságát. Keserűséggel a szívében távozott, és többé nem törődött a fivérével, akit legnagyobb boldogsága elrablójaként gyűlölt. A szerelemben nem volt szerencséje, a szerencsejátékokkal annál több. Megnyerte a főnyereményt a lottón, és igen olcsón megvásárolta a két Radeck birtokot, amit örökösödési ügy miatt kellett eladni. Ettől kezdve napról napra fokozódott a jóléte, gazdag emberré vált. Élete és halála annyira közismert, hogy kár lenne pazarolni rá a szót. Végrendeletének záradékát, mely szerint bizonyos körülmények között a javaknak vissza kell szállniuk a Hauswald családra, bizonyára a megbánás diktálta.
- Ezt nem így látom – jelentette ki az orvos.
- Akkor mire gondol?
- Ez pusztán fenyegetés a Granfeldt családra, akik nem különíthetik el egyik birtokot a másiktól. Ennek a kötelezettségnek viszont igen könnyen eleget lehet tenni. A birtokok így a Granfeldt család tulajdonában maradnak. Csak ha ez a család kihal, kerül vissza a Hauswald család tulajdonába. A jelenlegi földbirtokos nem marad életben, ez olyan biztos, mint az ámen a

templomban. Most azonban már itt van Richard, egy makkegészséges fiúcska.

– Nem hajlamos a gyerek a tüdővészre, doktor?

Az orvos hangosan felnevetett.

– A legcsekélyebb mértékben sem! A gyerek kiválóan fejlődik. Ha valami véletlen nem vet véget korán az életének, minden bizonnyal családapa lesz belőle.

– Hát ez nem túl jó kilátás! – mondta felsóhajtva a pályázó.

– Úgy bizony!

– Nem kívánom feltétlenül az egész vagyont örökölni. A fele is bőven elég lenne nekem.

A doktor meggyújtotta a pipáját.

– Talán a segítségére jöhet valami véletlen, kedves Hauswald. A dolgok gyakran vetnek csodálatos fordulatot ezen a földön. Sohasem gondoltam volna, hogy ilyen gazdag örökös gyámja leszek. A kérdéses javak valaha egy éjszaka fordultával az ölébe hullhatnak.

– Erre az éjszakára minden bizonnyal sokáig kell még várnom.

– Hány éves?

– Harminc éves vagyok.

– Hát bizony még elég fiatal.

– Talán idősebbnek tartott?

– Őszintén szólva igen.

– Sok gondom volt.

– Gondjai voltak?

– Igen.

– Mifélek?

– Bizonyára tudja, hogy tulajdonképpen teológus vagyok.

– Így hallottam magától.

– Apám kívánságára szántam rá magam erre a pályára, bár szívesebben medicinát tanultam volna. A teológia nem felel meg a hajlamaimnak. Katonai szolgálatba léptem, és alhadnagyi rangig vittem. De mit számít egy alhadnagy vagyon nélkül? Isten földjének legszerencsétlenebb kreatúrája. Félig kényszerűségből, félig szabad akaratomból a hadnagyságot a szegre akasztottam, mikor elfogyott az alamizsna, amit az elhunyt Sidonie vetett oda nekem.

– Miért nem fordult később Granfeldtthez?

– Ezt tiltotta a büszkeségem! Granfeldt ismerte a helyzetem, de nem törődött velem. Ha végignézek a szép birtokokon, melyek Isten és a jog szerint nekem járnának, majd szétrobban a fejem. Vadidegen emberek élvezik bácsikám gazdagságát, miközben egyetlen unokaöccsének szinte koplalnia kell. Koldulni nem mehetek. Mit tanácsol nekem, doktor?

Zöllner a vállát vonogatta, nagy füstfelhőket fújva ki magából.

– Mit tanácsolhatnék?

– Maga a gyám.

– A kezeim éppen ezért vannak megkötve. Ami a birtokot illeti, nem jók a kilátások. Granfeldt a kis magánvagyonát, melyet az elmúlt évek során megtakarított, végrendeletileg már a feleségére hagyta. Richard öröksége felett senki sem rendelkezhet, még a gyámja sem. Nem tudok tanácsot adni.

– Ó, ez az ostoba bácsikám! – kiáltott fel kétségbeesetten az unokafivér. Hát tehetek én arról, hogy az anyám elutasította őt? Tehetek én egyáltalán a fivérek közötti gyűlöletről? Olyan konfliktus miatt vagyok büntetve, amit csak hallomásból ismerek.

– Tényleg kegyetlenül keveredett ebbe a helyzetbe. Granfeldtéktől semmire sem számíthat. Lehetetlen, hogy ott szóljak az érdekében. És mire vélnék ezt tőlem, a gyámtól? Esküt tettem rá, hogy a gyámoltam érdekeit képviselem, még az apjával szemben is. Felfoghatja, hogy nem léphetek fel a maga érdekében. Ezt annál inkább sajnálom, mivel elhunyt édesapja fiatalkori barátom volt. Ha jómódú lennék, akkor a saját eszközeimből segítenék, de kilenc eleven gyermekemről kell gondoskodnom, és még

kimondani is szörnyű, valamennyien lányok. Még egyiknek sem sikerült bekötni a fejét. A szépség és képzettség manapság nem elegendő a férfiaknak, nekik pénz is kell. Vidéki praxisom éppen annyit hoz a konyhára, hogy tisztességgel táplálni tudom a családom. Ha a városban élnénk, ki sem jönnénk a jövedelmemből. Most már ismeri a helyzetem. Ebben az esztendőben a parasztok jó egészségnek örvendenek, elég rossz lesz az idei jövedelmem.

Rudolph Hauswald karba öltötte kezeit, és feje a keblére hanyatlott.

Az idős orvos kutakodó tekintettel nézte.

A férfinak, aki nem jutott hozzá bácsikája vagyonához, tényleg érdekes vonásai voltak, bár bizonyos mértékig kiéltnek látszott. Nagy, sötét szemei szokatlan intelligenciáról árulkodtak. Dús, sötét szakálla arcának teltséget kölcsönzött. Öltözete városias volt, igyekezett követni a divatot. Óráját, melyet időről időre megtekintett, fekete szalagon viselte. Gyűrűket vagy más értékes ékszereket nem lehetett látni rajta. Csak egy lornyon csüggött le fekete mellényén, amely alatt finom, fehér inget letetett felismerni.

- Hol lakik? – szakította meg az orvos a beállt csendet.
- Az iskolaházban. Stubenrauch a barátom.
- Az új iskolamester?
- Igen! Iskolatársam volt, amikor gimnáziumba jártam.
- Ez jól hangzik.
- A felesége is régi ismerősöm.
- Friederike Haas?
- Szülei egy házban laktak az én szüleimmel. Gyerekként együtt játszottunk, és ünnepeltük meg a születésnapjainkat.
- Hosszabban fog még itt tartózkodni?
- Stubenrauch felkínált nekem egy szobácskát arra az időre, ameddig szükségem van rá. Kínos számomra, hogy kénytelen vagyok ellenszolgáltatás nélkül igénybe venni ezeknek a jó embereknek a vendégszeretetét.

- Mit kíván tenni?
- Szándékomban állt kivándorolni Amerikába.
- Csak pénze nincs rá.
- Sajnos.
- Hát ez kellemetlen, nagyon kellemetlen.
- Egy csekélyke tőke mozgékonyá tenne.

Az orvos járkálni kezdett a szobában, aztán hirtelen megállt.

- Szívesen tennék magáért valamit, Hauswald úr.
- Ó, bárcsak lehetséges lenne!
- A helyzete tényleg nagyon szomorú.
- Isten a tanúm!
- Adjon egy kis időt, elgondolkodok rajta.
- Meglátogathatom ismét?
- Persze, de arra kérem, hogy titokban jöjjön. Mivel a kiskorú fiúcska gyámja vagyok, el kell kerülnöm mindent, ami a pártosság gyanújával terhelhetne. A parasztoknak gonosz nyelvük van.
- Senki sem tudja, hogy Wiedebornban tartózkodom. Az iskolaház lakói hallgatag emberek.
- Viszontlátásra, Hauswald úr!
- Mindig is hálás leszek a részvétért, melyet jószívűen tanúsított irántam. A teljes hanyatlástól mentene meg, doktor úr.

Így vált el egymástól a két férfi. Miközben Rudolph Hauswald az iskolaház felé tartott, doktor Zöllner elmélkedve az ablaknál állt. Hosszúkat szívott pipájából, és nagy füstfelhőket eregetett az ablaküveg felé, melyek visszahömpölyögve beburkolták a fejét. Mogorva arcvonásai arról árulkodtak, hogy hirtelen felmerülő gondolataival küzd. Ilyen állapotban talált rá a felesége, egy sóvány, sápadtnak tűnő asszony.

- Zöllner, zavarlak?

Az orvos megfordult a hangra.

- Ah, te vagy az, Emma?
- A postás levelet hozott.
- Honnan jött?
- Azt hiszem, a városból. Itt van.

Átadta a levelet a férjének. A doktor egy pillantást vetett a feladóra. Az ábrázata elborult.

– Az uzsorástól jött – mormolta –, attól az ördögtől, aki megkeseríti az életem. Gondoltam mindjárt.

Reszkető kézzel felbontotta a borítékot, és elolvasta a levelet.

- Tudtam, hogy ez lesz a vége! – kiáltotta bosszúsan.
- Miről van szó, kedves férjem? – kérdezte szomorúan az asszony.
- Miután oly hosszú időn át fizettem embertelen kamatot, ez az ember most azzal fenyeget, hogy beperel. El akarja árvereztetni a házunkat.

Az asszony rémülten temette kezeibe az arcát.

– Istenem! – suttogta. – Zöllner, ha megtörténik ez a szerencsétlenség, akkor el vagyunk veszve! A faluban sehol sem találunk fedelet a fejünk fölé. Előzd ezt meg mindenképpen!

– Ez azt jelenti, hogy magas kamattal újabb könyörtelen határidőt erőszakolok ki. Három hónap múlva ugyanitt tartunk. Ez égbekiáltó!

– Nem tudna neked Kleemann annyit kölcsönadni, hogy lerázhathnád magadról ezt a rémes városi uzsorást?

– A parasztoktól, kedvesem, semmire sem számíthatunk, semmire! Jól ismerem ezeknek az embereknek az alapszabályát. Csak annak adnak kölcsönt, akit később lábbal tiporhatnak, ha adósságát nem törleszti pontosan. Velem, az egyetlen orvossal a környéken nem akarják elrontani a kapcsolatot. A kölcsönzés egyúttal ellenségeskedés kezdetét jelenti. Ez a jelszava ezeknek a szűkkeblűeknek, és a legnagyobb barátsággal néznék végig, ahogy tönkremegyek.

– Már régen beszélned kellett volna Granfeldttel – vélekedett szerényen az asszony.

A doktor nagy szemeket meresztett.

– Azzal a feltörekvővel? – kiáltott fel.

– Jóságos, szívélyes ember hírében áll.

– Persze, ha apróságokról van szó.

– A Jordanon is segített.

– Háromezer tallért kellene kölcsönöznie nekem, és egy ekora összeg változtat a helyzeten. Emma, a legjobb vevőköröm a nagybirtok, és ezt nem tékozolhatom el. Mindaddig, amíg az emberek hisznek a jólétemben, bizalommal vannak orvosi tudásom iránt is. Azt reméltem, hogy az elhunyt Granfeldt asszony rám is gondol a végrendeletében. Ez a remény semmivé vált. Azt az óhaját kijelentette, hogy én legyek a gyermeke gyámja. Ha ismerte volna zűrös anyagi helyzetem, bizonyára távol tartotta volna magát tőlem, és ez a helyzet Granfeldt esetében is, aki végső stádiumban van. Elrendeli, hogy a fáradozásaimért fizessenek meg, és ezzel minden rendezve van. Nem panaszkodhatok neki, ha nem akarok saját magamnak ártani.

– Pedig mégis alapos segítségre van szükségünk, ha nem akarunk teljesen tönkremenni.

Az orvos ledobta a levelet íróasztalára.

– Mit értem el a sokéves praxisommal? – mormolta maga elé haragosan. Még annyit se, hogy adósságtól mentessé tegyem a házam. Kiszolgáltattam magam egy zsugori jogász önkényeskedésének. Ez az uzsorás jómagamat és a családomat bármelyik napon kirakathatja a szabad ég alá. A szerencsétlenséggel azonban együtt jár a megszégyenülés is. Asszony, az öreg Hattorfné sorsára jutnánk, akit a településnek kellett felvállalni.

Ökölbe szorított kezét a homlokára szorította.

– Nem is merek ennek a szerencsétlenségnek a következményeire gondolni – fűzte hozzá kitörő dührohamában.

Aztán kinyitotta az ablakot, és friss levegőt szippantott.

Az asszony sirdogálva ült egy széken.

– Zöllner – suttogta – orvosként az egész környéken tisztelnek, nagy bizalomnak örvendsz, és számos szegény családdal tettél jót...

– Minél magasabban állok, annál borzasztóbb lesz a zuhanás. Senki sem sejti, hogy a szakadék szélén állok.

– Mi lenne, ha vázolnád a jogásznak szívtelensége következményeit?

– Már többször is megtörtént. Ugyanolyan jól ismeri, mint mi magunk. Emma, egy megöszült jogásznál keresel szívet és jóindulatot? A személy semmit sem jelent számára, a vagyon a mindene. Ne is beszéljünk többet erről a pontról. Annyit ér, mintha vizet öntetnénk a tengerbe. Pénzszerzés a feladatunk, pénzt és mindig csak pénzt!

A doktor végignézett a kertjén, mely szép tavaszi díszben terült el az ablak előtt. A fák teljesen kivirágozva pompáztak, az ágyásokban zaftos zöldségek zöldelltek. Imitt-amott virágágyások illatoztak.

– Mindez a kezem munkája – mormolta maga elé az orvos –, ültettem és ápoltam gondosan, mindez az én művem. Itt szerettem volna életem utolsó napjait nyugalomban eltölteni. Mekkora igyekezetembe került megtartani ezt a kis földdarabot. Mennyire megszerettem, egészen a szívemhez nőtt. Érdekli ez a jogászt? Mindez csak szentimentalizmus, szokta mondani. „Hogy jövök én ahhoz, hogy kellemessé tegyem a maga életét? Mi üzleti kapcsolatban vagyunk, semmi több.” A keresztény jogász a szisztematikus kiszipolyozást nevezi üzletnek. Állítólag még az uzsora megszüntetésében is közreműködik. Mostanában lett nemzeti közgazdász...

– Zöllner, Zöllner, mit beszélsz ott magadban? – kiáltotta felé a felesége.

– A keresztény államunk intézményein elmélkedek. Komolyan mondom, egy igazi humanista kétségbe eshetne rajta. Micsoda örület, mindenki saját magához áll a legközelebb. Holnap dé-

lután felkeresem a jogászt, elviszem neki az utolsó tallérjaim. Kénytelenek lesztek koplalni, míg valami újabb bevételhez jutok.

– Szívesen alkalmazkodunk a körülményekhez.

Zöllner meghatottan nézett sápadt feleségére.

– Tudom, Emma, hogy nem panaszkodsz, mindent megteszel annak érdekében, hogy fenntartsál bizonyos jólétet a családjukban. Éppen ez az, ami fáj nekem. Az a lusta jogász élvezi szorgalmam gyümölcseit, miközben a feleségem és a gyermekeim... Ő, több mint bátorság kell egy ilyen helyzet elviseléséhez. Azokat az összegeket, melyeket gyermekeim nevelésére fordíthatnék, a keservesen megkeresett pénzeket elnyeli egy uzsorás.

A feleségével együtt átvonult a lakószobába. Nyolc gyermekére talált itt, valamennyien lányok, akik varrási munkákkal voltak elfoglalva. Az idősebbek felügyeltek a fiatalabbakra. A lányokat nem lehetett szépnek mondani, kemény arcvonásai voltak mindegyiknek, hasonlóan apjukéhoz, világosszőke hajjal, de a nagyobbak testalkata szép és gömbölyded volt. Mindenfelé látható volt, hogy sehol sincs felesleg a házban. A tisztaság és példás rend látszólagosan kellemes környezet benyomását keltette. A doktor bosszús hangulatban volt, a gyerekek hízelgése, akik megszeppenően közeledtek hozzá, nem tudta felderíteni. A nevelés jó volt a házban, Zöllner értett hozzá, hogy tiszteletet és engedelmességet teremtsen. Szerette a gyermekeit annak ellenére, hogy szigorúan bánt velük. Az anya szelíden viszonyult hozzájuk, ő volt a békítő elem a háznál. Milyen boldogan élhetett volna a család, ha nem érintették volna őket a kellemetlen külső körülmények! Vitathatatlan volt, hogy Zöllner derekasan igyekezett praxisát pontosan és komolyan ellátni, gyakran több komolysággal, mint ami a parasztnak kedvére lett volna, de bevételei nem akartak gyarapodni, sőt ellenkezőleg, az utóbbi években egyre csökkentek. Vőjelöltek sem bukkantak még fel, annak ellenére, hogy idősebb lányai már házasulandó életkorban voltak. A parasztnak nem mertek közeledni a városias nevelésben részesült lányokhoz, a városiak pedig szépséget és pénzt várnak el, olyasmiket, melyek a vidéki orvos házában nem voltak fellelhetőek. Zöllner a vidéki lottón

játszott, de a szerencse itt sem szegődött hozzá, jöllehet már tizenöt éve ugyanazokat a számokat játszotta meg. Minél idősebbek lettek a gyerekek, annál nagyobbak lettek az igények. Az orvos büszkesége tiltotta, hogy a lányok szolgálni menjenek. Nevelőnőnek vagy társalkodónőnek látta volna szívesen őket, ha rendelkeztek volna az ehhez szükséges tulajdonságokkal és képességekkel. Az orvost általában durvának és mogorvának tartották, ami alapján véve téves meglátás volt. Az otthoni viszonyai nyomasztották súlyosan, és megfosztották attól a barátságosságtól, amit a páciensei elvártak orvosuktól.

Másnap reggel Zöllner teljesítette a szükséges beteglátogatásokat. Dél körül ért a földbirtokoshoz. Granfeldt a pavilonban üldögélt a langyos levegőben. Derűs hangulatban volt, és a feleségével társalgott, aki csak ritkán hagyta őt magára. Christine nagy igyekezettel egy kötésen dolgozott, ő is hozzájárult a szórakoztató beszélgetéshez.

– Nagyon jó – kiáltott feljük az orvos –, dicsérem a tartózkodási hely megválasztását.

Elbeszélgetett a beteggel, és elmondatta vele, hogyan telt az éjszakája.

– Indulhatok rövidesen a fürdőhelyre? – kérdezte Granfeldt.

– Előbb még erőt kell gyűjtenie, hiszen az utazás megerőltető.

– Ma könnyebbnek érzem magam, mint máskor.

– Minden rendbe fog jönni, csak ne veszítse el a türelmét, és tartsa be az utasításaimat! A hölgyeket teszem felelőssé ezért.

– Ne aggódjon doktor úr – szólalt meg Christine. – Ezen a téren zsarnokként járok el.

– Doktor – suttogetta Granfeldt –, hálás lábadozóra fog találni bennem.

– Erről majd később még beszélünk.

– Gyógyítson meg engem, kérem, gyógyítson meg!

Zöllner csak a szokásos frázissal válaszolhatott:

- Isten segítségével minden lehetséges!

Aztán távozott, hogy kitérjen a további kérdések elől. Ezen a reggelen is megfigyelte, hogy a földbirtokos betegsége rohamléptekkel halad előre.

– Szegény ember! – mormolta maga elé. – Milyen szívesen rendbe hoznám, hogy a felgyógyultnak elmondhassam: Megmentettem a haláltól, ön meg mentsen ki engem háromezer tallérral szorult anyagi helyzetemből... A halál keresztülhúzza mindkettőnk számítását.

Rossz hangulatban ért haza.

- Milyennek találtad Granfeldtet? – kérdezte a felesége.
- Rossz állapotban van. Nagyon rossz állapotban.
- Akkor nem beszélhetsz vele, Zöllner?
- Lehetetlen.
- Istenem, mi fog történni velünk?
- Elviszem az uzsorásnak mindenem, amim van.
- Add hát oda neki!
- Más lehetőségem nincs, mint kielégíteni a gazember kapzsiságát, de bárcsak javulna ezáltal a helyzetem!

Zöllner készülődni kezdett a városba vezető útra, aztán asztalhoz ült. Bárcsak látta volna a jogász az orvost, milyen gondterhelten ült a népes családi körben, és ha lett volna szíve, nem szedte volna el tőle az uzsorakamatot.

Ebéd után Zöllner felült kis kocsijára, amit távolabbi körökre is kiterjedő praxisa miatt volt kénytelen fenntartani, és elindult a város felé, ahová két órával később meg is érkezett. Betért egy igen szerény fogadóba. Innen ment át a hitelezőjéhez. A jogász tekintélyes házban lakott a város főutcáján. Ajtaján tábla hirdette: „Gotthold Fröhlich, jogász és jegyző”. Az orvos megborzongott, amint belépett a tágas folyosóra.

- Milyen gazdag ez a jegyző, és mégis uzsorázik.

Az egyik ajtóra ki volt írva: „Recepció”. Az orvos bekopogott.

- Szabad! – kiáltotta egy hang.

Egy teltszakállú fiatalember fogadta az adóst. Emil Cordes volt, aki a gyengéd levelet írta Christinének. Emlékezhetünk rá, hogy Christine tartaléknak tekintette a szerelmes jogászt. Emil kellemes megjelenésű, sápadt arcú, fekete hajú fiatalember volt. Körülbelül huszonöt éves lehetett. Mivel szegény volt, alkalmazottként dolgozott a jegyzőnél. Már ismerte az orvos helyzetét.

- Beszélhetek a jegyző úrral?

Emil egy oldalsó ajtóra mutatott.

- A jegyző úr értekezik. Várjon türelemmel, a kliens már régen bent van nála.

Az orvos letelepedett a székre, melyre Emil mutatott.

Az úgynevezett recepciótól üvegajtóval elválasztott helyiségben négy vagy öt írnok dolgozott.

Emil egy fényes pult mellett állt, melyet jól megvilágított az ablakon át beszűrődő fény, és dolgozott. A másik ablaknál lévő pult volt a főnöké.

- Widebornból érkezett, doktor úr?
- Direkt.
- Milyen ott a helyzet?
- Jó! – válaszolta mogorván az öreg.
- Ismeri Krug udvarmestert Kis-Radecken?
- Persze, hogy ismerem.
- Annak az embernek volt itt egy lánya a városban.
- A szép Christine!
- Egy bálon ismertem meg.
- Christine életvidám lány, nagyon kedvelem – mormolta az orvos.
- És kiválóan táncol.
- Meglehet.

Zöllner nem volt abban a hangulatban, hogy folytasson egy ilyesfajta beszélgetést, ezért jól jött neki, hogy a kliens kijött a főnök szobájából, aki gyorsan köszönt és távozott.

Ekkor megjelent a magát Gottlieb Fröhlichnek nevező jegyző. Aki a neve alapján szándékozott következtetni a személyre, nagyot tévedett. A jogász alacsony termetű, töpörödött emberke volt, mogorva, ingerlékeny ábrázattal. Fekete, tüskés haja égnek állt rövid homloka felett. Simára borotvált álla kékesen fénylett. Szokatlanul kicsi orrán néhány piros folt volt látható, a homlokán úgyszintén, mintha piszkos lett volna. Öltözete igen egyszerű volt. A fekete kabát, nadrág és mellény már sok mindent elviselt. Az orvos egyharmadnyival magasabb és erőteljesebb volt nála.

Miután Fröhlich a Corbes jogászjelöltnek odasúgott néhány utasítást, bekísérte az orvost a szobájába, melynek csendesén becsukta ajtaját.

– Foglaljon helyet, doktor úr!

Ezt az udvarias formulát alig hallhatóan mondta ki. Aztán letelepedett a kerek asztal mellé, melyen akták és papírok heverték. Csendben, ahogyan beszélt, hajtott végre minden mozdulatot.

Az orvos nádszéken ült.

– Jegyző úr, ön felmondta nekem a tőkét, melyet a házamra adott kölcsön.

A jogász, miközben egyes lapokat helyezett az aktákba, nyugodtan válaszolt:

– Úgy van, doktor úr!

– Három hónapos felmondási időben állapotunk meg.

– Azt hiszem.

– Lehetetlen számomra, hogy ilyen rövid idő alatt ekkora összeget előteremtsek.

Fröhlich megjegyezte anélkül, hogy felnézett volna:

– Számomra pedig az a lehetetlen, hogy további halasztást adjak.

Zöllneren látható volt, hogy nehezen tudja türtőztetni magát. A jogásznak már a viselkedése is sértette.

- Jegyző úr, ha nem is fizettem mindig időben, a kamatokat mégiscsak megfizettem.

- Csak azt tette, uram, ami a szerződés szerint kötelessége volt.

- Tudom, de a kamatfizetés késedelme miatt újabb kamatokat fizettem.

- Ez természetes, hiszen a késedelem hátrányos volt számomra, amit pótolnia kellett.

- Ennek alapján mindeddig semmiféle kár sem érte.

- Kérem, doktor úr, ne provokálja ki, hogy elnézést kérjek, vagy magyarázkodni kezdjek a magam részéről. Az elhatározásom szilárd, és végre is fogom hajtani.

A doktor már ismerte hitelezője viselkedését.

- Eszembe sem jutott, hogy magyarázatot kérjek öntől, csak az üzlet folytatására szeretném kérni, melyet már évek óta...

- Persze, hogy üzletről van szó.

- Ami az ön számára jó és jövedelmező, nekem meg nagyon költséges.

- Erre persze kötelezve van.

- Elnézést, csak azért tettem említést, hogy tájékoztassam, ez a szükségszerűség milyen áldozatokra kényszerít, amit tekintettel a népes családomra és egyre zsugorodó praxisomra szívesen elkerülnék.

Gotthold Fröhlich a vállát vonogatta.

- Nagyon sajnálom, doktor úr. A pénz most nagyon keresett, és sokat fizetnek érte. Mindenféle vállalkozások indulnak, melyek nagy tőkét igényelnek. Nem csak kamatot fizetnek, hanem osztalékot is. A pénzem szívességből szét van forgácsolva a klienseimnél. Mint már említettem, sajnálom, de kénytelen vagyok kitartani az elhatározásom mellett.

– Kérem, vegye tekintetbe a pillanatnyi helyzetemet! – kérte az idős orvos, reszkető ajkakkal.

– Egyre csökkenő praxisa mellett, képtelen vagyok megérteni, milyen kedvező változásra számít.

– Keresek egy másik hitelezőt. Adjon nekem még egy év haladékot!

– Egy évet!

– Itt a kamat a következő három hónapra.

Az orvos bankjegyeket tett le az asztalra.

– És itt van még ötven tallér osztlék.

A jogász rámeredt a pénzre, aztán megszámolta.

– Nem áldozatot követelek én öntől, doktor úr.

– Akkor mit kíván?

– A tőkém.

– Az lehetetlen.

– Az elnézésemmel nagy veszteséget okozok magamnak.

– Ott van az osztlék.

– Nemsokára másik hitelezőt fog találni.

– Higgye el nekem, pillanatnyilag lehetetlen. A kárt, amit elszenved, később meg fogom téríteni, ha ez az összeg nem elég.

A jogász nyugodtan visszatolta a pénzt.

– Maradjunk csak abban, amit mondtam. Elköteleztem magam, és adott szavam nem vonhatom vissza. Már többször is adtam haladékot, és visszavontam a felmondást.

– Azért mindig is hálás voltam, és maradok is.

– Most nincs lehetőség a halasztásra!

– Gondoljon a népes családomra, orvosi hírnevemre! Widebornban képtelenség megfelelő lakást találni. Az egész egzisztenciám van veszélyben. A következményeket alig lehet felmérni. Jogász úr, legyen keresztény!

Az öregember egész testben remegett.

Gotthold Fröhlich nem veszítette el kökemény nyugalját. Kezével beletúrt bozontos hajába, és így szólt:

– Vannak még mások is, akik keresztényként cselekednek. Számoljon be a helyzetéről a gazdag földbirtokosnak a faluban, akinek háziordosa. Granfeldtnak kolosszális vagyona van.

– De ő betegen fekszik, végső stádiumban.

Gotthold felpillantott az orvosra.

– Granfeldt beteg? – kérdezte meglepetten.

– Életének egy hónapot sem adok.

– Ez nagyon kellemetlen.

– Ha egészséges lenne, kölcsönkérnék tőle, de a jelenlegi helyzetben ez lehetetlen.

Gotthold ujjaival a homlokát dörzsölte.

– Granfeldt nem másodszor nősült?

– De igen – válaszolta Zöllner, aki változást vélt felismerni hitelezőjének viselkedésében. – Jelenlegi felesége szegénysorú lány volt.

– Valóban. most már emlékszem a körülményekre. Él még a gyerek az első házasságból?

– Richard egészséges, eleven gyerek.

– Látja, doktor úr, Rudolph Hauswaldnak, akit kétségtelenül ismer, kétezer tallért adtam kölcsön váltó ellenében. Még évekkel ezelőtt ugyanis, amikor abban reménykedett, hogy örökölni fog nagybátyjától. Ott hevernek a polcon az értéktelen papírai. Az ilyen veszteségek fájdalmasak, és óvatosságra intenek. Nem vagyok gazdag ember, észnél kellennem, hogy képes legyek tovább vergődni. Mennyi ideig kell dolgoznom kétezer tallérért, bárcsak tudná! A világ azt hiszi, hogy nagy vagyonom van, de ez nem igaz. Ha nem lettem volna mindig olyan jóindulatú, jelenleg talán jól szituált ember lehetnék, de jelentős veszteségek hátrányosan érintettek. Rudolph Hauswald a legnagyobb igyekezettel

törlesztene. Mintha a jó szándék elegendő lenne. Egyetlen tallért sem fog kapni hóbortos nagybátyja nagy vagyonából, aki a saját családjával nagyon rosszul bánt. Mi készítette arra, hogy általános örökösévé tegye Sidonie kisasszonyt? Kisegítettem a szorult helyzetben lévő unokaöccsét. Ezt megírtam a nagybátyjának, amikor betegen feküdt. Még csak válaszra sem méltatott. Legalább végrendeletileg annyit hagyott volna rá, mely elegendő lett volna a követelésem fedezéséhez. Hát így járok én a jóindulatommal.

– Jogász úr, az én adósságom teljesen más jellegű! Elegendő biztosíték áll a rendelkezésére, és ha elnéző velem szemben, akkor lehetőség nyílik számomra, hogy rendezsem az adósságom. Így egy családot is megment a megsemmisüléstől. Sanyarúan alakult az életem. Számos pácienszt kezeltem ingyen, sokszor be is csaptak. Még egyszer, jogász úr, nagyon kérem, tegye lehetővé még egy további évig a kapcsolatunkat, és én becsületes emberként gondoskodni fogok a kölcsön visszafizetéséről.

A jogász még fontolgatott.

Az apró emberke teljesen hatalmába kerítette a szegény orvost.

Zöllner felállt, alig tudott uralkodni magán, de mégiscsak ezt kellett tennie, hogy ne ingerelje az uzsorást. Reszkető kézzel benyúlt a zsebébe, és elővett egy bankjegyet, melyet az asztalra dobott.

– Itt van az utolsó pénzem! – mormolta.

– Hagyja ezt!

– A sorsom bizonytalanságát nem vihetem magammal. Jegyző úr, ne üzzön a végletekig! Láthatja szorult helyzetem, kétségbeesésem...

Az uzsorás meg sem mozdult.

– Isten nevében kérem, jegyző úr, adjon haladékat! Többre nem vagyok képes, minden pénzem odaadtam.

– Egy év az túl sok...

– Legyen fél év – kérlelte az öreg.

A jegyző, miközben tekintetével megfigyelte az összeget, egy aktát dobott a bankjegyre.

– Rendben van – mondta elpusztíthatatlan nyugalmával –, engedélyezek fél évet.

– Köszönet, ezer köszönet!

– De több haladékbán ne reménykedjen.

– Azt hiszem...

– Egyezzen meg addig valakivel!

A jegyző nyugtát írt az átvett összegről. Ezalatt új ügyfél érkezett, akit Emil Cordes bejelentett.

– Vizontlátásra, doktor úr! Hat hónap áll rendelkezésére, és egy olyan ember, mint ön, képes lesz segíteni saját magán. A legnagyobb jóindulattal sem járhatok el másként.

A távozót az ajtóig kísérte, majd a következő ügyféllel visszavonult a szobájába.

– Hát ez borzasztó, nagyon borzasztó! – gondolta az idős orvos, miközben átment az utca túloldalára. – Ez az ember úgy tesz, mintha valami jótettet hajtana végre, miközben bezsebeli az uzsorakamatot. És mennyire meg kellett aláznom magam! Ó, bárcsak ne kellene a családomról gondoskodnom, megemlítettem volna néhány dolgot ennek a gazembernek. Így viszont hallgatnom kellett. Mi vagyok én tulajdonképpen? Egy tökfilkó, egy nyomorult tökfilkó! Ó, mégiscsak mekkora hatalma van a tőkének! Ez az emberke zsarnokoskodik felettem, akit fél kézzel agyon tudnék csapni. Türelem, csak türelem! Szorgalmam gyümölcsét behajítja a teli pénzszekrényébe, én meg nincstelenül térek vissza a családomhoz. A tőke, amivel tartozok, mindig ugyanakkora marad. Kénytelen leszek segíteni magamon.

Felült a kocsijára és útnak indult hazafelé.

Félúton egy gyalogossal találkozott, aki köszönt neki.

– A városból jön, doktor úr?

Rudolph Hauswald volt az illető.

- Merre tart, barátom?
- Elsétálok a városba, és még ma este vissza is jövök. Túl lassan múlik nekem az idő a faluban.
- Látogasson meg holnap este!
- Szívesen, doktor úr.

Zöllner elindította a lovát, és tovább hajtott. Egy órával később Rudolph Hauswald a jegyző szobájában volt. Gotthold Fröhlich hosszasan tárgyalt a klienssel, amiből Emil Cordes, jóllehet az ajtónál hallgatózott, egyetlen szót sem értett.

– Bárcsak tudnám – mormolta –, mi dolga van ennek a Hauswaldnak a jegyzővel! Egyetlen akta sem ad útmutatást kettőjük ügyéről, pedig már milyen régen tárgyalnak. Hauswald nem foglalkozik semmivel, és mégis életben van. Miből és hol él? Különös dolgokat beszélnek róla, és nem sokra becsülik a városban. A főnök meg hosszas tárgyalásra fogadja. Ha lenne pénze ennek a naplopónak, nem csodálkoznék ezeken a találkozásokon, de Fröhlich egyetlen garast sem kap tőle a figyelmességéért. Valami különös oka lehet kettejük kapcsolatának. Képtelen vagyok elviselni ezt a Hauswaldot. Kezdetben teológus volt, aztán katona. A végén még jogász lesz vagy orvos.

Ekkor kinyílt a szoba ajtaja. A két férfi kilépett. Hauswald mély meghajlással köszönt el. A jegyző szokása szerint ezt nyugodtan fogadta. A kliens ezután távozott. Gotthold Fröhlich néhány szót váltott a jogászelőttel, aki látszólag megkülönböztetett bizalmát élvezte, aztán visszavonult a szobájába.

Doktor Zöllner behajtott a háza melletti kis udvarba. Egy idős szolga bevezette a lovat az istállóba, a kocsit betolta a fészerbe. A legfiatalabb gyerekek, szám szerint négyen előszaladtak a házból, hogy üdvözljék apjukat. A vidám kislányok a kezét puszilgatták. Nehéz sóhaj fakadt fel apjuk kebléből, amint gyermekei jövőjére gondolt. Felkapta a legkisebbet, érzelmesen megcsókolta, és karján bevitte a házba. Amikor már egyedül volt a feleségével a szobájában, megszólalt:

– A kamatokból, amit kénytelen voltam odaadni az uzsorásnak, új ruhát kaphatott volna az összes gyerek. Kénytelenek lesznek egész nyáron így maradni, ahogy vannak.

– Hagyd csak, Zöllner – vigasztalta a felesége. – Itt vidéken még jó a lányoknak az a ruha, ami rajtuk van. A szekrényemben van még néhány darab, amit ráadhatok a legkisebbekre.

– Emma, és neked mi marad?

– Tudod, hogy nem szeretek ünneplőben járni. Sikerült megállapodnod a jegyzővel?

– Mint mindig. Magas kamat ellenében fél év haladékos adósság odavan, az adósság ugyanannyi maradt. A gyalázatos uzsorásnak nincs se felesége, se gyermeke. Fogalma sincs róla, milyen nehézségekkel küzd egy szorgos munkás, hogy fenntartsa a családját.

– Csak találsz valakit, aki mérsékeltebb kamat ellenében ad neked annyi kölcsönt, amivel lerázhatod magadról az uzsorást. Az ingatlanunk többet ér háromezer tallérnál, mivel jó állapotban tartjuk.

– Ó, asszony, itt a faluban nem találok senkit, aki kölcsönadna, a parasztok nem tartják sokra az ingatlant. Városi meg azért nem ad rá hitelt, mert nincs keletje a házaknak itt Widebornban. Nem is jut eszembe senki, aki megvásárolná, ha elárvereznék.

– Isten majdcsak megsegít!

– Történt valami?

– Nem.

Zöllner dohányzott, és megitta a kávé, amit a gondos asszony készített neki. Gyakran odalépett az ablakhoz, hogy gyönyörködjön a virágzó kertben.

– Milyen gyenge vagyok én, a gyakorló orvos – mormolta –, aki éjjel nappal alá van rendelve a hivatásának! Még ezt a kis darabka földet sem tarthatom meg magamnak! A parasztok, akik napról napra élnek, egyre gazdagabbak lesznek, egyik szántót veszik a másik után. Atok ül a tudományon! Az is bolond, aki

nem kezd üzérkedni vagy szélhámoskodni. Ó, milyen szánalmas ez a világ! Maga rendíti meg azokat az alapelveket, melyeket egy becsületes ember magáénak tart. Miben rejlik a jelenkor tisztessége? A tőkében! Micsoda rémes gondolat! Mennyivel másként léphettem volna fel a jegyzővel szemben, ha megfelelő tőke lett volna a zsebemben. Alázatosan kellett könyörögnöm neki, hogy fogadjon el tőlem osztalékot. Osztalék, micsoda mesterkélt kifejezés! Nincs más hátra, segítenem kell saját magamon. A gazdagok előtt az emberek megemelik a kalapjukat akkor is, ha gazember.

Fél óra múlva felöltözött, és indulni készült.

- Hová? – kérdezte a felesége, aki a folyosón találkozott vele
- Teszek még egy látogatást a nagygazdánál.
- Zöllner, ha van rá lehetőség, beszélj Granfeldttel!
- Ez lehetetlen, drága feleségem.
- Menjek el én madam Granfeldthez?
- Ha meghal a férje, márpedig meg fog halni, akkor a szegény asszony maga is szomorú jövőnek néz elébe. Akkor sem adhatna pénzt kölcsön, ha akarna. Nevelt fia vagyona felett nem rendelkezhet. Ezt még Granfeldt sem teheti meg. A gyámsági törvény nem ismeri a szívességet.

– Ott van még a gazdag Kleemann...

Az orvos intett a kezével, és elhagyta a házat. Arra az útra tért rá, mely a birtok parkja felé vezetett. Az est csodaszép volt. Langyos, meleg szellő fújdogált a földek felett, melyek friss zöldben pompáztak. Az ég mélykéken feszült a mosolygó vidék felett. A falu házai békésen álltak a virágokkal teli fák között. Imitt-amott vékony füstoszlop kavargott a kéményekből. A háziasszonyok vacsorát készítettek a hazatérő munkásoknak. Megkondukt a munka végét jelző harangszó is.

A vidéki orvos őszülő fejét csóválta.

- Akinek alig elviselhető gond terheli a szívét – mormolta –, az nem fogékony a természet szépségére. Olyként tűnik számomra, mint valami irónia. Legszívesebben az mondanám, olyan, mint

valami édes gyümölcs, mely elérhetetlen marad a sóvárgó számára. Számomra ez a pompás világ csak látványosság. Itt van előttem, hát örülhetek neki? A házam elzálogosítva, a pénztárcám üres... És ennek ellenére mégiscsak az emberiség jótevője vagyok, most is éppen megint úton, hogy enyhülést vigyek egy betegnek. Mi könnyít a fájdalmaimon, melyek összeszorítják a keblemet? Hol találok egy orvost, aki könnyíteni tudna kízó helyzetemen? Segíts magadon! – kiáltott fel keserűen. – A pénzsóvár világ nem ismer könyörületet, elűz családommal együtt a házamból és udvaromból. És ezt a száműzöttet rendelték ennek gazdag birtok örökösének gyámjává! Hatalmas lesz a botrány, amit a tönkremenetelem fog előidézni. És ki az, aki megsemmisít engem? Egy közönséges, köszívű teremtmény, egy alávaló, uzsorás lélek!

Zöllner elmélkedve lépkedett tovább.

Hamarosan a park rácsos kapujához ért, melyen benyitott. Kellemes illatok áradtak felé, miközben végigment a kert tisztántartott útjain. Mindenfelé pompa és luxus mutatkozott. A hosszú üvegház ablakai meg-megcsillantak a lemenő nap fényében. És ott állt az előkelő urasági épület elegáns verandájával. Az ablakok, melyeket fiatal, zöld lomb övezett, nyitva voltak.

– Jó estét, doktor úr! – kiáltott felé egy hang.

Az öreg Braun kertész, kalapjával a kezében, előlépett az egyik bokor mögül.

– Jó estét, Braun! – köszönt vissza az orvos.

– Doktor úr, nem veszi rossz néven, ha megszólítom? – kérdezte naivan az öreg.

– Nem.

– Megmondaná, hogy van a jóságos gazdánk?

– Nem jól, öreg barátom.

– Gondoltam én magamnak, mindig is gondoltam!

– És miért gondolta ezt?

– Madam Granfeldt árnyként suhan át a kerten... Az előbb ott térdelt, a kezét tördelte és imádkozott. Megpróbáltam vigasztalni,

de olyan furán felnevetett, hogy szóhoz sem jutottam. Végignézett rajtam, letépett egy szál virágot, kitépkedte a szirmait, és ábrándozva visszament a házba, ahonnan Christine kisasszony jött elé, aki már kereste. Ó, istenem, vérzik a szívem, ha rá gondolok.

Zöllner figyelmesen hallgatta végig.

- Szegény asszony! – mormolta.
- Nem tud segíteni, doktor úr?
- Nagy igyekezettel tettem meg mindent a magam részéről. Amikor az ember ereje már nem elegendő, Istennek kell segítenie.
- Doktor úr, madam Granfeldt nem fogja túlélni a férjét. Gondoljon csak meg, amit mondok! A jószágos úrnőnk már most beteg a félelemtől és bánattól. Bizonyára érzi, hogy Granfeldt úr nem marad életben.
- Hol imádkozott?
- Ott a pavilon mellett.
- Ott?
- Igen, doktor úr. Az elhunyt madam Granfeldt üldögélt ott annak idején, egy széken, amikor már nagyon beteg volt.
- Ez nagyon szomorú.
- Segítsen, doktor úr! – kérlelte az egyszerű munkás.
- A jó szándék megvan.!
- Elnézést, doktor úr, volna még egy kérdésem, amit a szívemen viselek, és szívesen feltenném.
- Nos?
- Bizonyára tudja, mit beszélnek a parasztok a faluban.
- Igen, tudom.
- Tényleg lehet benne valami? Az elhunyt Sidonie asszony... Hiszen tudja, mire gondolok.
- Ez meg hogy jön most ide, Braun?

– Mert Granfeldt asszony Sidonie nevét szólíttatta, miközben imádkozott.

– Ezt hallotta?

– Egészen határozottan. Virágokat öntöztem a pavilon mellett.

– Ez nagyon fontos értesülés számomra. Mit mondott még madam Granfeldt? Mondjon csak el mindent, Braun, hogy orvosként közbeléphessek!

A kertész suttogni kezdett:

– Világosan hallottam a szavakat: „Te akartad, Sidonie, hogy a kezem nyújtsam Bodonak, most meg el akarod szakítani tőlem?” Aztán olyan hevesen kezdett zokogni, hogy kénytelen voltam odamenni hozzá.

– Mást nem mondott?

– Nem, doktor úr. Felállt, és elindult a ház felé, amint már mondtam. Christine kisasszony heves szemrehányásokat tett neki. Mást már nem láttam, mert mindketten eltűntek a szalonban. Mindez nagy fejtörést okozott nekem. Az új iskolamester állítólag azt mondta, hogy a holtak megbosszulják magukat. Csak nehogy szegény madam Granfeldt... Annyira féltem... Doktor úr, ügyeljen a jóságos asszonyra, úgy tűnik, valamit a fejébe vett, ami nem tetszik nekem. Miért mondta azt, te akartad, Sidonie, hogy kezem nyújtsam Bodonak?

– Braun, tegyen meg nekem egy szívességet!

– Nagyon szívesen, doktor úr.

– Senkinek se mondja meg, amit hallott. Senkinek a házban. A fájdalom összezavarja szegény asszonyt...

– Gondoltam is magamban. Granfeldt úr borzalmasan szenvedhet.

– Számoljon be nekem mindenről, amit hall és lát. Nem lehetek itt mindig és figyelhetek, mert más betegeket is meg kell látogatnom. Mindenről tudnom kell azonban, ami itt történik, hogy orvosként ehhez igazodjak.

- Ezt megértem, doktor úr.
- Maradjon néma és figyeljen, Braun, ily módon segíthet az uraságnak.

- Szívesen, nagyon szívesen!

Az orvos a verandán át bement a szalonba, ahol a könyvelővel és Strassberggel találkozott. Rövid beszélgetés után belépett a betegszobába. Granfeldt aludt. A két barátnő ott ült az ágya mellett. Marie tényleg kétségbeesettnek látszott. Sápadt volt és dermedten figyelte férjét. Csendes hörgést lehetett hallani, amikor a beteg levegőt vett. A szegény asszony nem vette észre az orvost, aki kutakodó szemekkel nézte páciensét. Zöllner csendben néhány szót váltott Christinével, érdeklődött és utasításokat adott neki.

- Aggódok a barátnőmért, doktor úr – suttogta a fiatal lány.
- Készítse fel őt Granfeldt betegségének kimenetére, hogy ne érje csapásként, ami elkerülhetetlenül be fog következni.

Christine távolabbra húzta az orvost az ágytól.

- Doktor úr, olykor úgy tűnik, mintha a beteg jobban érezné magát, és javulás állna be.

- A látszat csalóka, ne tévessze meg, amit tapasztal. Bárcsak Isten is úgy akarná, hogy vigasztalhatnám magukat.

- Milyennek találja a beteget?
- Pont olyanak, amitől tartottam.
- És semmit sem lehet tenni?
- Adják be neki az előírt orvosságokat, ez minden.
- Ó, istenem! Granfeldt érzi végének közeledtét, gyakran beszél erről a feleségével. Ilyenkor szívszaggató jelenetek történnek.

- Intse őket türelemre és higgadságra, de ne keltsen olyan reményeket, melyek sohasem teljesülhetnek.

- A beteg sokat fantáziál.
- Mivel foglalkozik a fantáziáiban?

– Sidonieről beszél, attól tart, hogy megsértette őt, fiáért és Marienért fohászkodik... Aztán megint az elhunyt kívánságának akar engedelmeskedni... Előbb az elhunyt feleségével társalgott.

– Lázálmában?

– Igen. Marie, aki minden szót megértett, kirohant a kertbe. Utána mentem, és úgy találtam rá, hogy a földre omolva imádkozott. Olyannak tűnt, mint aki megháborodott. Nem sikerül távol tartanom őt a betegágytól. Ott üldögél arra várva, hogy Granfeldt megint beszélni kezd. Ó, doktor úr, ez egy leírhatatlan nyomorúság. Ha a beteg felébred, első kérdése az, hogy hol van a felesége. Úgy tűnik, mintha megnyugtatón a közelsége. Marie mindeközben nagyon szenved, testileg és szellemileg kezd leépülni. Most mit tegyek, doktor úr?

– Beszélni fogok a könyvelővel, hogy a ház legrégebbi barátjaként lépjen közbe.

Zöllner néhány szót intézett a feleséghez, aki mozdulatlanul ült a betegágy mellett.

– Ön az, doktor úr? – kapta fel a fejét.

– Már tíz perce itt vagyok a szobába.

– Milyennek találja Bodot?

– Az alvás fel fogja frissíteni, lehetőleg ne zavarja őt!

– Nagyon szenvedhet!

– Ez csak látszat, tisztelt asszonyom. Ön sokkal inkább szenved, mint a beteg, ezért azt ajánlom, kímélje magát. Miért tartózkodik állandóan itt, az áporodott levegőben? Menjen ki a szalomba, a kertbe! A jelenléte úgysem segít a betegnek.

Marie fájdalmasan ingatta a fejét.

– Együtt akarok meghalni vele! – suttogetta.

– És Richard, akinek szerető anyára van szüksége?

– Isten majd oltalmába veszi!

Szegény asszony már sírni sem tudott, szemei nem könnyeztek, bár zokogott.

A beteg ekkor felébredt. Tágra meredt, tompa tekintettel nézett körül. Ó, mennyire megváltozott szegény ember!

– Marie! – suttogta, kinyújtva felé szikár kezét.

Felesége emberfeletti erővel igyekezett mosolyogni.

– Jót aludtál, Bodo.

– Mégis olyan fáradt és bágyadt vagyok.

– Itt van a doktor úr.

– Jó estét, Granfeldt úr! – kiáltotta felé kötetlenül az orvos. – Erre jártam, és gondoltam, meglátogatom. Nem kellett volna megzavarnom a pihenését.

– Nem zavart meg, magamtól ébredtem fel.

– Annál jobb!

Az orvos leült a székre, melyet Christine tolt az ágy mellé. Megragadta a beteg kezét, és társalogni kezdett vele. A kérdések, melyeket feltett, nem kerülte el a két nő figyelmét. Granfeldt elmondta, hogyan érzi magát, és a végtelenül hosszúnak tűnő éjszákra panaszkodott.

– Gondoskodok róla, hogy tudjon aludni – válaszolta Zöllner.

– Később szalasszon el valakit a lakásomra, küldök egy újabb orvoságot. Ha aludni akar, vegyen be belőle egy teli teáskanállal!

Aztán az orvos elkészönt. A két nő a betegszobában maradt.

Werner, Strassberg és Richard a szalonban tartózkodott. A fiúcska éppen ekkor szalad be. Nagy virágcsokorral érkezett, amit apjának akart odaadni.

– Doktor úr – kezdte Strassberg – észrevettem, hogy Richardnak időnként erősen köhögnie kell.

– Mióta?

– Ma reggel óta.

– A kis vadóc bizonyára meghűlt, talán hideget ivott felhevült állapotban.

Zöllner megvizsgálta a gyereket, és megnézte a torkát.

– Majd elmúlik – mormolta. – Óvják őt a huzattól, és gondoskodjanak róla, hogy ne igyon hideget. Nem ártana egy gyapjúsál a nyaka köré.

Richard hirtelen köhögni kezdett. Az orvos éles tekintettel figyelte.

– Fáj valamid? – kérdezte.

A fiú nevetve válaszolt:

– Nem, doktor úr!

– Tartsd magad melegen, és ne rohangálj a kertben! Kúrára nincs szükség.

Zöllner még egyszer megtapogatta a gyerek nyakát, és úgy nyilatkozott, semmi vész, és azzal távozott, hogy még egy további beteget is meg kell látogatnia.

Strassberg a szobájába akarta vinni a gyereket.

– A papával akarok beszélni! – kiáltotta Richard. Oda szeretném adni a virágcsokrot, amit neki szedtem!

– A papa alszik, kedves Richard.

– Akkor leteszem a csokrot az ágyára.

– Nem zavarhatod meg a beteg apukádat, nyugodtan felmész a szobádba, és azt teszed, amire az orvos utasított.

– Hát ennyire beteg a papa? – kérdezte szomorúan a fiúcska.

De aztán egy hirtelen köhögési roham megakadályozta abban, hogy tovább beszéljen.

A könyvelő megrémült.

– Ez meg mi? – mormolta. – Szegény gyerek egészen kivörösödött az erőlködéstől.

Strassberg karjára vette a fiúcskát, és kivitte. Marie közvetlen ezután lépett be a szalonba.

– Hol van Richard? – kérdezte.

– A tanító oktatja.

– Úgy tűnt, mintha zajt hallottam volna... Erőteltjes köhögést.

Werner zavarba jött. Gyorsan válaszolt:

– Én voltam, madam Granfeldt. Régi problémám ez, kiújult a köhögésem. Úgy kell vigyázni öreg testemre, mint egy kisgyerekre. Tegnap az esti hűvösben megfáztam. Hogy van Granfeldt úr? – kérdezte, másra terelve a figyelmet.

– Ismét alszik, jobban mondvá nyugtalanul szundikál. Mondja, Werner, mi lesz ennek a vége?

Az öreg igyekezett gyakran ismételt, szokásos frázisokkal vigasztalni az asszonyt. Marie hitetlenül ingatta a fejét és kitámolgott a szalonból.

– Borzalmas végzet szállta meg ezt a házat – gondolta Werner. – Az ember szinte már attól tart, hogy itt minden betegség halállal végződik. Ha ráadásul még Richard is... Anyja talán utána indult. Igyekezett utolérni őt.

A folyosóra érve meghallotta Marien hangját, amint utasításokat osztogatott a konyhában, majd az öreg udvarmesterrel beszélt, akinek ezernyi kérdése volt úrnőjéhez. Úgy tűnt, ez kissé felvidítja, mert elmosolyodott az öreg megszállott komolyságán, aki előléptetése óta szüntelenül viselte az elhunyt Hauswald frakkját. Marie utasította, indítson útnak egy küldöncöt az orvoshoz, aztán visszatért beteg férjéhez. Werner tovább ment, hogy elvégezze maradék feladatát és bezárja az irodát.

Másnap reggel megjelent az orvos. Miután megvizsgálta az apát, felkereste a gyermeket. Strassberg hitoktatást tartott a kisfiúnak, amikor az orvos a szobába lépett. Richardon gyapjúsál volt, finom kis arcoskáján változást még nem lehetett látni. Zöllner néhány percig figyelte, aztán érdeklődött, hogyan telt el az éjszaka. Strassberg elmondta, hogy a köhögés fokozódott.

– Torokgyulladás – vélekedett az orvos. – Dél körül menjenek ki sétálni a kertbe, egyébként óvatosságból tartsa őt idebent a szobában.

Zöllner meglátogatta a többi páciensét, így telt el a nap. Este, napi munkáját befejezván a szobájában üldögélt. Nyitott számlakönyvében a bevételeit nézegette.

– Nagyon sötét a helyzet! – mormolta. – Képtelen vagyok összhangba hozni a bevételeimet a kiadásokkal, nem is beszélve adósságomról a jegyzőnél, aki határozottan kijelentette, hogy fél év múlva többé nem lesz elnéző. Milyenek a kilátások? Kire számíthatnék, aki kölcsönt adna nekem? Granfeldt lett volna az egyetlen, de ő rövidesen követi első feleségét. Ki van még az emberek között, akit ismerek? Senki, sajnos senki! A zsugori és szívos parasztok ekkora összeget nem mernek kölcsönadni. Istenem, ó, istenem, borzalmas a helyzet, és képtelen vagyok úrrá lenni rajta. Tennem kell valamit, muszáj tennem valamit! Beteg helyzetemen csak radikális kúrával segíthetek. És a lányaim! Nem maradhatnak a végtelenségig a szülői házban, és én sem élek örökké.

Felállt, és hosszú léptekkel járkálni kezdett a szobában.

– Mit is merészelek? – mormolta. Olyan ez, mint egy játszma a lottón. Meg kell próbálnom. Miért is ne próbálkozhatnék én, a szegény ember? Másvalaki szerencséből szerzek előnyt magamnak, mivel én alapozom meg a szerencséjét. Amennyiben Richardnál kifejlődik a diftéria, mely éppen most kezd rosszra fordulni... Ebbe már több gyerek is belehalt...

Az idős orvos félbeszakította saját magát. Csak arról számolunk be, hogy aznap este több mint egy órát töltött el Rudolph Hauswalddal, aki búcsúzáskor úgy tűnt, igen jó hangulatban van. Zöllner az íróasztala mellett állva figyelmesen olvasott egy iratot, amit aztán elzárt egy titkos rekeszbe. A felesége bejött hozzá a szobába.

- Egyedül vagy végre?
- Igen, drágám.
- Ki ez az ember tulajdonképpen, aki most ment el?
- Az elhunyt Hauswald unokafivére.
- Igen rejtélyesnek tűnik számomra.

- Meglehet, asszony.
- Talán beteg?
- Mondhatnám úgy is, hogy szenved, és ez egészen természetes, ha az ember meggondolja, hogy jogilag őt illetné a két birtok, melyek felett Granfeldt rendelkezik.
- Mennyiben érdekel ez téged, kedvesem?
- Semennyiben.
- A kisfiú gyámja vagy...
- Éppen ezért arra kérlek, tartsd titokban Hauswald látogatását, mert az emberek félreértelmeznék. A jóember különben nem fog visszatérni. Én magam is olyan szorult helyzetben vagyok, hogy nem foglalkozhatok idegenek gondjaival. Segíts elkészíteni néhány port, amelyekért holnap reggel jönnek.

Zöllnernek meglehetősen nagy házi patikája volt, melyből gyógyszerekkel látta el a parasztokat. A legközelebbi patika két-órányira volt a városban. Férj és feleség elkészített néhány gyógyszer. Az asszony nem csekély ügyességre tett szert a gyógyszerek csomagolásában. Könyvelést is vezetett róluk, és kiállította a számlákat, melyeket a szolgáljuk vitt el az érintetteknek. A házaspár beszélt erről a pontról. Zöllnerné megjegyezte, hogy mindössze tíz tallért lehet begyűjteni.

– Kész nyomorúság! – mormolta az orvos. Ó, bárcsak kiszabadulhatnék ennek a nyomorult jogásznak a karmai közül, aki hidegvérrel szedi ki utolsó tallérjaimat is a zsebemből, miközben tudja, hogy egy népes családról kell gondoskodnom! A szokásos időtől eltérően ki kell küldenünk számláinkat a parasztoknak...

– Majd csak lesz valahogy. Olyan hosszú időn gondoskodtunk becsülettel a gyermekeinkről, a továbbiakban is lehetséges lesz valahogy.

– És mi lesz a helyzet, ha én már nem leszek? Ki fog gondoskodni a lányokról? Cselédlányként kell szolgálniuk. Ez borzalmas gondolat. Feküdj le, asszony! Sokat dolgoztál, fáradt vagy.

– És te?

– Elszívom a pipámat, aztán követlek. Addigra megnyugszom valamelyest.

– Isten adja!

– Szegény asszony sóhajtozva vonult vissza szobácskájába.

Stopp, az öreg éjjeliőr kürtjét fújva és énekelve hirdette a tizedik órát. Éppen az orvos háza előtt énekelte dalát. A kürt hangja messzire harsant a csendes éjszakában. Zöllner az ablaknál üldögélt, és kitekintett a hold által megvilágított kertjébe. A fák fehér virágait jól meg lehetett különböztetni. Úgy tűnt, mintha vékony ködréteg kezdene terjeszkedni az ágak között.

– Itt a tavasz! – gondolta az orvos, miközben beszippantotta a langyos levegőt. – A kertem teljes virágzásban, gazdag áldást ígér. Vajon ki fogja leszüretelni a gyümölcsöket? Talán a szívtelen uzorás. És még szívességet tesz nekem, amint beszedi a súlyos kamatokat. Ha az ember végighallgatja, úgy tűnik, mintha teljesen jogos lenne, hogy kizsákmányol. A pénz árú, hirdetik az uzorások. Miért járultatok hozzám, és kértetek hitelt tőlem? Persze nekem is megvan a magam tulajdona, amivel azt tehetek, amit akarok, mégsem kínálgatom mindenkinek. Nemzetgazdasági szempontból be kellene tiltani az uzoratorvényeket. Nyomorult népboldogítók!

Ebben a pillanatban meghúzták a csengőt. Zöllner visszalépett a szobába.

– Talán küldönc érkezett a birtokról? – mormolta.

Kilépett a szobából a folyosóra, melynek ablakai a falu főtere felé nyíltak. Zöllner kinézett. Odalent az ajtónál egy férfi állt.

– Ki az?

– Én vagyok.

– Végül is kicsoda?

– Strassberg.

– Ó, hát maga az? Mi hírt hozott, drága barátom?

– Sajnos szomorú hírt.

- Talán Granfeldt úr állapota romlott?
- Nem, doktor úr.
- Akkor mi történt?
- Richard, a tanulóm nagyon beteg lett.
- Annyira nagy baj mégsem lehet.
- Kérem, igyekezzon, doktor úr! Halálosan meg vagyunk ré-
mülve. A fiú majd megfullad.
- Ó, ó! – mormolta Zöllner. Ilyen rohamosan elhatalmasodott
rajta a torokfájás?
- Isten nevében kérem, igyekezzon! – kérlelte a fiatalember.
- Öt perc türelmet kérek, és máris ott leszek maguknál.
Tényleg indokolt az igyekezet.

Az orvos visszament a szobájába és felöltözött.

Strassberg, aki futva érkezett, leült az ajtó melletti padra. Ek-
kor az éjjeliőr odalépett hozzá.

- Jó estét, Strassberg úr!
- Köszönöm, kedves Stopp.
- Hát ez nagyon kellemetlen! – mormolta az öreg, miközben
nyugodtan szívogatta a pipáját. Tényleg nagyon szomorú.
- Micsoda? – kérdezte az iskolamester, arra számítva, hogy
valami újdonságot fog hallani.
- Hallottam, amint az orvost hívta a nagygazda fiához.
- Valóban, a fiúcska tényleg köhög egy kicsit. Az orvosnak
köhögéscsillapítót kell majd felírnia.

Kellemetlen volt a fiatalember számára, hogy az együgyű
Stopp kihallgatta beszélgetését az orvossal.

- Rajta már nem segít a köhögéscsillapító, kedves Strassberg
úr, higgye el nekem. A kis repedésnek, amit észrevettem a sírem-
léken, annak komoly jelentősége van.

– Babonás, vén bolond! Mi köze van a repedésnek a kisfiú rosszullétéhez?

– Ó, sok, nagyon is sok! Még ha meg is szid érte, én mégis maradok a véleményemnél. Nemsokára meg fogja látni, hogy igazam van. A fiú éppoly kevésbé marad életben, mint az apja.

– Stopp, ha férfi, nem terjeszt ilyen rémhíreket.

– Terjesztem, vagy sem, aminek jönnie kell, az mégiscsak bekövetkezik. Nekem pedig igazam van, mint mindig. Majd megtapasztalja.

– Kész szerencsétlenség, hogy állandóan ilyesmivel szédeleg. Jobb lesz, ha indul, és ügyel a posztjára.

– Durvaságokkal, kedves uram, nem utasítja vissza az ember az igazságot. Már az elmúlt ősz során megmondtam, hogy mi fog történni. Talán tagadná? Meghazudtol? Becsületes ember vagyok én, és csak olyasmit mondok, ami jogos és igaz.

Az orvos kilépett az ajtón.

– Induljon! – kiáltott rá Strassberg bosszúsán az éjjeliőrre. Maga a legnagyobb bolond a faluban.

Stopp mérgelődve odébbállt. Strassberg gyorsan és röviden beszámolt a kisfiú betegségéről. Amikor a parkhoz értek, az urasági épület két ablaka világos volt. A földszinti az apa, az emeleti a fia betegszobája volt.

– Kedves doktor úr – suttogta Strassberg –, madam Granfeldt még nem tud a fiúcska állapotáról, a beteg férje ágya mellett viraszt. Semmi haszna sem lenne, ha tovább fokoznánk szegény asszony rémületét, és olyasmiről számolnánk be neki, amit orvosi tudásával úgys meg tud gyógyítani.

– Igaza van! – mormolta az orvos.

– Kövessen az oldalsó ajtón át, hogy senki se vegye észre az érkezését.

Az iskolamester előrement. A folyosóhoz értek, melyet lámpás világított meg. Felmentek a lépcsőn és beléptek az egyik emeleti

szobába. Christine várt itt rájuk, aki be volt avatva a titokba. Werner aggódva járkált fel-alá.

– Isten szerelmére kérem, doktor, mentse meg őt! – suttogta. A rohamok, melytől a gyermek szenved, tényleg rémisztőek.

– Türelem, türelem!

– Ha az apja megtudná, hogy beteg lett a fia...

– Nem kell megtudnia.

Christine kilépett a belső szobából.

– Richard elszunnyadt egy kicsit – suttogta. – Teljesen kimerült. A köhögés nemsokára megint felébreszti.

– Annyira erős volt a roham?

– Már attól tartottunk, hogy a szegény gyerek megfullad.

– Csak türelem, csak türelem! Kerüljük a feltűnést.

Az elegánsan és kényelmesen berendezett hálószoba tágas helyiség volt, két ágygal. Az egyik a tanítóé volt, a másikban feküdt a kisfiú. Azért rendezték így be, hogy Richard állandó felügyelet alatt legyen. Strassberg a szülők teljes bizalmát élvezte, és erre méltó is volt, mert aggodalmas figyelemmel ügyelt a gyerekekre.

Az orvos leült az ágy mellé, és a gyereket figyelte. Mellette állt Christine, gyertyával a kezében. Tulajdonképpen pihennie kellett volna, mivel éjfél után váltja Marient, aki Granfeldt mellett ügyelt, de Werner odahívta a gyerekekhez, amikor romlott az állapota. Önfeláldozóan, mint mindig, ellátta a gyerek felügyeletét, és általa ismert köhögéscsillapítót adott be neki. Zöllner hosszan és alaposan figyelte. A fiú nyugodtan feküdt, lélegzetvételnélkül halkán hörgött.

– Mi a véleménye, doktor úr? – kérdezte suttogva Christine.

Az orvos nem válaszolt. Lágyan megfogta a gyerek kezét, hogy ellenőrizze pulzusát. Werner és Strassberg aggódva vártak. Eltelt öt perc, ekkor heves köhögési roham következett. A fiúcska arca mélyen elvörösödött, szemei szinte ki akartak ugrani a fejéből az erőlködéstől. Rekedt hangon panaszkodott, hogy szomjas

és nagyon fáradt. Christine gyorsan elkészítette az italt, amit az orvos kért. Elővett egy port, amit előrelátóan magával hozott, és beadta az orvostudomány által előírt szert. Richard érezte, hogy enyhül a roham. Fejecskéjét a fehér párnára fektette, és hamarosan elaludt, mivel nagyon kimerült volt. Halk hörgése közben folytatódott. Zöllner összehúzta az ágyfüggönyt, és visszament a lakószobába, ahová a többi három személy követte. A hálószoba ajtaját nyitva hagyták. Valamennyien kérdésekkel ostromolták az orvost.

– Diftériája van – válaszolta Zöllner.

Christine halkán felkiáltott. Emlékezett rá, hogy ez a borzalmas betegség fosztotta meg egyetlen fivérétől.

– Nagyon rossz állapotban van – vélekedett az orvos.

– Miben reménykedik?

– Lehetséges, hogy sikerül meggyógyítanom.

– Nagy Isten!

– Fel kell készülni azonban a legrosszabbra is. Volt több hasonló esetem is, melyeknek gyorsan rossz vége lett. Álnok egy betegség, gyakran megteveszti a tapasztalt orvost is.

– Mihez kezdünk? – kérdezte Werner.

– Pillanatnyilag tartsák titokban a betegséget. Egyelőre nem szükséges, hogy a szülők is tudjanak róla.

– Doktor úr, maradjon itt!

– Szívesen. Előtte azonban el kell hoznom még néhány szert.

Strassberg felajánlotta, hogy elkíséri az orvost. Mindketten elmentek, és egy fél óra múlva visszaértek. Az öreg könyvelő felkereste a szobáját, sürgősen szüksége volt az éjszakai pihenésre. Strassberg társaságot nyújtott az orvosnak, aki nagy igyekezettel teljesítette kötelességét. Röviddel éjfél előtt Christine még egyszer benézett hozzájuk, hogy érdeklődjön a kis páciens állapota iránt. Megsókolta kiszáradt ajkait.

– Egek – suttogta –, tűzforró a szájacskája!

– Mert lázas. Majd elmúlik. Ha egy órával hamarabb hívnak, talán elkerülhető lett volna.

– Túlzottan megkéstünk?

Zöllner a vállát vonogatta.

– Ismételnem, nagyon álnok betegségről van szó.

– Hiszen Richard olyan édesen alszik.

– Isten adja, hogy kedvező legyen a betegség lefolyása. Rajtam nem fog múlni.

Ezek kevésbé vigasztaló kilátások voltak. Christinének erőt kellett vennie magán, hogy visszatartsa könnyeit. Aztán lement a lépcsőn, végigment a folyosón és belépett a szalonba. Ebben a pillanatban tizenkettőt ütött az ingaóra. Ez volt az az időpont, amikor Marie vissza szokott vonulni a szobájába. A barátnő ilyenkor vette át a beteg felügyeletét. Az éjszaka világos volt, lágy fény szűrődött be a veranda felé nyíló ablakokon. Christine még nagyon izgatott volt. Képtelen volt Marien elé lépni. Előbb össze kellett szednie magát, hogy elfogulatlannak mutakozzon. A kisfiú betegségét a szülőknek még nem kellett megtudniuk. Jóllehet Marie csak a nevelőanyja volt, mégis a legnagyobb szeretettel ragaszkodott Richardhoz, akit egészen fiatal kora óta ápolt és nevelt. És szegény apja, aki oly betegen feküdt ott...

– Nem – gondolta Christine –, nem akarok az lenni, aki újabb gondokra és szenvedésre ad okot. Ha néhány percig friss levegőt szippantok, nyugodtabb leszek. Nem akarok olyannak mutakozni, mint amilyen most vagyok.

Csendben kinyitotta az üvegajtót, és kilépett a verandára.

Az éjszaka csodálatosan szép volt. A levegő meg sem mozdult. Ünnepestes csend honolt az illatozó kert felett. A hold bár lement, a tiszta csillagok azonban lágy fényt terjesztettek, ami lehetővé tette a közeli tárgyak megkülönböztetését.

Christine le akart menni a veranda lépcsőjén.

– Ez meg mi? – suttogta maga elé, és megtorpant.

A főúton egy férfi alakja vált láthatóvá. Christine felismerte az inspektort, aki gyorsan közeledett.

– Fritz! – kiáltotta felé.

Úgy tűnt, mintha nem hallotta volna.

– Jól van – gondolta a lány, majd kifigyelem, mi járásban van.

Visszahúzódott a veranda üvegezett tetejét tartó egyik oszlop mögé. Nem volt féltékeny, de mégis valami meghatározhatatlan érzés ragadta magával, ami több volt, mint kíváncsiság.

Fritz megállt, és hosszasan figyelte a házat.

– Vajon kit kereshet? – gondolta a leskelődő.

Visszahúzta a fejét, amint észrevette, hogy Fritz közelebb jött, aki ekkor jobbra fordult, és a betegszoba világos ablakához ment, ahol néhány percig leskelődött.

– Hát ez különös! – gondolta Christine. – A leeresztett függönyök miatt nem lehet belátni a szobába, Fritz mégis leskelődik. Úgy tűnik, mintha hallgatózna. Persze, hiszen tudja, hogy tizenkettő után én ügyelek.

Ez a gondolat hízelgett a hiúságának.

– Mégiscsak nagyon kedvelhet – fűzte még hozzá gondolatban –, mivel feláldozza éjszakai nyugalmát, hogy lásson, vagy halljon engem. Vajon mikor lehetek már végre a felesége? Tekintettel az itteni eseményekre, házasságra persze jelenleg nem nagyon lehet gondolni. Ezt a pechet!

Fritz lassan visszaindult. Úgy tűnt, a park kijárata felé tart, de lassan ment, nagyon lassan, mintha nem akarna megválni a háztól. A lépcső közelében megállt, és dermedten nézett vissza az ablak felé. Mélyről jövő sóhaj fakadt fel a kebléből. Ez a sóhaj megtörtan érintette Christinét, leszaladt a lépcsőn, és a keblére vetette magát.

– Christine!

– Drága Fritz!

– Hogy kerülsz ilyenkor a kertbe?

– Ezt én is kérdezhetném tőled.
– A vágy üzött ide... Nem tudtam aludni...
– Mit műveltél a betegszoba ablakánál? Légy őszinte, valld be nekem...

– Ostoba kérdés – mormolta. – Látni akartam a kedvesem, akiről tudtam, hogy beteg fivérem mellett ügyel. Az irigy függönyökre persze nem gondoltam.

Christine hevesen megcsókolta ajkait.

– Na várj csak Fritz – gondolta magában –, a függönyök többé nem fognak eltakarni előled, majd kikötöm őket. Mivel most már tudom, hogy éjszakánként sétálni jársz, meg leszel jutalmazva a fáradozásodért.

– Ah, Fritz, ha nem lenne annyi dolgom, gyötörne a vágyakozás utánad.

Fritz átkarolta a buja lányt, és magához szorította.

– Tehát vágyódsz irántam? – kérdezte remegő hangon. Velem akarsz lenni, mindig velem?

– Feleségedként, aki forrón és bensőségesen szeret. Ah, Fritz, bár az értelmem azt súgja, hogy várnom kell még, a szívem ezzel azonban nem lehet megnyugtatni.

– Várakozni, várakozni... Számomra is borzalmasnak tűnik ez a szó.

– Menjünk kicsit távolabb a háztól, Fritz... Ott van egy pad a bodzabokor alatt...

– Minek menjünk oda?

– Szeretnék neked mondani valamit.

– Itt sem hall meg senki bennünket.

– A nagyobb biztonság érdekében, kedves Fritz. Meg kell tudnod, megtudhatod, ami egyelőre még titok a házban.

Odamentek a tizlépésnyi távolságra lévő padhoz, amely felett egy nagy bodzabokor ágai tetőt képeztek. Fritz karjával átkarolta kedvesét. A lány hevesen megcsókolta, aztán suttogni kezdett:

– Fritz, a szerencsétlenség teljesen elhatalmasodott a fivéred házában. Képzeld el, Richard veszélyesen megbetegedett!

Az inspektor rémülten összerezsent.

– Isten őrizzen!

– Halkabban! Marie és Bodo még nem tudják. Zöllner, aki a beteg gyerek mellett ügyel, nagyon aggódik. Richard diftériában szenved. Ez a betegség idén nagyon súlyosan lép fel. Szegény gyerek nagyon rosszul van. Attól tartanak, hogy megfullad. Az előbb nála jártam. Utána képtelen voltam rögtön bemenni Marienhez. Előbb magamhoz kellett térnem a rémületből, ami a betegágynál ragadott magával. Kijöttem a verandára, és akkor pillantottalak meg téged. Mi lesz – kérdezte Christine zokogva –, ha Richard belehal ebbe a betegségbe, mely rohamosan bontakozik ki nála, a krízis talán még ezen az éjszakán bekövetkezik.

Az inspektor dermedten nézett a kedvesére.

– Richard, Richard! – mormolta.

Karja, mellyel átkarolta kedvesét, lehanyatlott.

– Hogyan fog alakulni a mi helyzetünk? – kérdezte a lány.

– Ez nagyon komoly hír! Istenem, hát átok ül ezen a házon? A halál egyik áldozatot viszi el a másik után.

– Mi lesz velünk? – kérdezte Christine halkan.

– Meg fogom találni a magam útját, a fenyegető veszély azonban mégis megrémít. Ó, nem, Richard életben fog maradni, a fivérem családja nem halhat ki!

– Szegény Marie!

– Sajnálatra méltó helyzetben van. Ne beszéljünk többet erről a nyomorúságról, lesz még idő rá elég, ha bekövetkeznek a rémes események.

– Most mennem kell, drága Fritz.

- Hová?
- Marie nem várakozhat sokáig, még gyanút fogna. Az is lehetséges, hogy Richardot sikerül megmenteni.
- Bemegyek az orvoshoz, a gyermek mellett töltöm az éjszakát.
- Rendben van Fritz, különben is nagyon jó, hogy itt vagy a közelben.

Elindultak a ház felé. A szalonban különváltak. Az inspektor felkereste a tanító jól ismert szobáját. Christine halkán bement a betegszobába. Bodo Granfeldt nyugodtan aludt, legalább is így tűnt. Marie az asztalnál ült, és a bibliában olvasott. Amint észrevette a barátnőjét, felemelkedett.

– Látod? – suttogta az ágyra mutatva. – Még sohasem szundikált ilyen édesen.

- Ez jó jel. Menj, és pihenj egy kicsit!
- Most végre alhatok néhány órát.
- Reménykedjél, Marie, reménykedjél!
- Úgy tűnik, tényleg reménykedhettek. Jó éjt, Christine! Ó, mi lenne, ha te nem lennél nekem...
- Csitt! Később áradozzál, most feküdj le aludni!

Christine a szomszéd szobába tolta az asszonyt, ahol az ágya volt. Most már teljes lett a nyugalom. Fél órával később benézett a barátnőjére. A fáradtságtól kimerülten Marie mélyen aludt. Bodo alvása is folytatódott. A beteg meg sem mozdult, és a lélegzése is nyugodtabb volt, mint egyébként.

– Mindketten alszanak – gondolta Christine. – Fogalmuk sincs róla, hogy gyermekük milyen veszélyes betegségben szenved. Jól emlékszek még szegény bátyámra, aki csak nagyon rövid ideig szenvedett. Adja Isten, hogy a gyerek életben maradjon! Az orvos, aki mellette van, gondoskodni fog róla.

Christine felvett egy kötést, és odaült az asztalhoz. Frissen és élénken dolgozott, erőteljes természete még nem tört meg az éjszakai ügyeletek fáradalmaitól.

A kisfiú betegágyát az orvos, Fritz és Strassberg vették körül. A falu órája hajnali kettőt ütött. Határozottan hallani lehetett a kongást, amit a langyos fuvallat hozott feléjük. Közvetlenül ezt követően a birtok óráját is hallható volt.

– Más lehetőséget már nem ismerek – mondta halkan az orvos, miközben visszalépett az ágytól. A betegség ritka hevességgel lépett fel. Várjuk meg a legutóbbi beavatkozás eredményét.

Strassberg alig bírta visszatartani könnyeit. Fritz egy széken ülve meredten nézte a padlót. Az orvos fel-alá járkált, és időről időre odalépett az ágyhoz. Az ernyővel takart lámpa tompa fényt árasztott. Az elegánsan berendezett szoba csendjét a beteg fiúcska sóhajtása szakította félbe.

- Miért nem jön ide hozzám a papa? – kérdezte.
- Hiszen tudod – válaszolta Strassberg –, hogy a papa beteg.
- Akkor oda szeretnék menni hozzá!
- Holnap reggel, Richard, holnap reggel!
- De a Marie mama mégiscsak idejöhetne hozzám!
- Ő a beteg papát ápolja. Nyugodjál meg, kedves gyermek, holnap látni fogod a szüleidet. Majd odavezetlek hozzájuk.
- Ó, Strassberg úr, alig kapok levegőt...

Erős köhögési roham szakította félbe a fiúcskát. Zöllner gyorsan odament hozzá, és a beteg fejét a karjára vette. Megtett mindent, amit tehetett. A roham elmúlt. Richard félig ájultan feküdt a párnán. Arca tüzelt a láztól, kiszáradt ajkai rángatóztak. Keble hörgöve zihált. Még egy laikusnak is látnia kellett, hogy a halál kinyújtotta kezét a kisfiú felé. Zöllner, maga a megőszült, tapasztalt orvos is elveszítette nyugalmit.

– Inspektor úr – mormolta halkan –, a páciensünk nagyon rossz állapotban van. Mit gondol, ne hívjuk ide az anyját?

- Azt hiszem, nem kéne... Tudna talán segíteni?
- Nem, de maga Richard is kéri, és madam Granfeldt később szemrehányást tehetne nekünk, mert eltitkoltuk a veszélyt.
- Ha így gondolja, akkor óvatosan értesíteni kellene.
- A beteg apja nem tudhatja meg, inspektor úr. Az izgalom olyan káros hatással lenne rá, hogy egy ilyen óvatlanságot nem vállalhatok.
- Beszélék Christinével.
- Tegye meg, inspektor úr! Ha az anyát feltűnés nélkül elhívhatja, akkor kísérje ide.

Fritz lesietett a lépcsőn a szalonba. Egy pillanatra meg kellett állnia, hogy leküzdje izgatottságát.

– Borzalmas, hogy erre gondolok, de nem tehetek mást. Ha a fiú meghal, az apja lesz az örökös, ő pedig végrendelkezhet a felesége javára. Marie gazdag lesz, övé lesz a birtok. Ó istenem, a fejem, a fejem! A gondolatok erőszakkal törnek rám, képtelen vagyok elűzni azokat. Marie, Marie... Lehetetlen, hogy ne gondoljak rá. Igyekeztem elfelejteni. Egyedül Isten ismeri a küzdelmet, mely keblemben tombol. Hát megakadályozhatom én a dolgok alakulását? Hozzájárultam én valamivel is a történetekhez? Nem! Mindvégig tehetetlen voltam, még most is az vagyok.

Mindkét kezét keblére szorítva néhány percig mozdulatlan maradt, aztán kinyitotta az egyik ablakszárnyat, és friss levegőt szippantott.

– Most, most! – suttogta. – Szegény Christine, meg kellene csálnom téged!

Az inspektor odaosont a betegszoba ajtajához. Christine mégiscsak észrevehette a zajt, amit okozott, mert kinyitotta az ajtót.

- Fritz!
- Én vagyok. Gyere csak ide hozzám! Be volt zárva az ajtó?
- Igen, Bodo még mindig nyugodtan alszik.
- Annál jobb.

- De hiszen te reszketsz, Fritz. Mi a helyzet Richarddal?
- Nem jó.
- Szent isten! De hiszen az orvos ott van vele, időben érkezett, hogy segítsen.

– Le kell hívnom Marient.

Christine kezeibe temette arcát. Hevesen zokogni kezdett.

– Borzalmas ez a sors, pedig már abban reménykedtem, hogy minden jóra fordul. Úgy tűnik, Bodo betegsége kedvezően alakul.

– Kísérd le Marient a kisfiúhoz!

– Tényleg szükség van erre?

– Az orvos megbízásából jöttem. Richard is vágyódik az anyja után. Hátha Marien még egyszer beszélni akar vele. Különbösen később úgyis megtudná, mi történt.

– Várj, várj! – suttogta Christine, miközben gondolkodni kezdett. – Bodot nem szabad felébreszteni. A legnagyobb óvatsággal kell eljárnom.

Eltűnt a betegszobában.

– Ó, bárcsak meg tudnám spórolni a fájdalmat szegény Mariennek! – gondolta Fritz. Teljes lélekkel ragaszkodik a fiúcskához, akit nagy gonddal és fáradozással nevelt fel. Egyik csapás követi a másikat...

Christine máris visszatért.

– Képtelen vagyok felébreszteni! – suttogta. – Marie hetek óta első ízben alszik olyan mélyen, hogy meg sem hallotta közeledtem, és nagyon nagy szüksége van a pihenésre. Hagyjuk aludni, felerősödve nem fogja annyira lesújtani a rémes hír. Nagyon aggódok az egészségéért.

– Igazad van, Christine! – suttogta gyorsan az inspektor. Segíteni úgysem tudna. Gondoskodjunk azokról, akik még tovább élhetnek. Marie még fiatal, túl fogja élni a nehéz napokat, és később egyet fog érteni az eljárásunkkal. Hagyd őt tényleg tovább aludni! Borzalmas lenne, ha ő is megbetegedne.

- Hozz majd hírt nekem, Fritz!
- Számíthatsz rám.
- Csak ne veszítsd el a higgadtságodat!
- Ha zajt hallasz, akkor én jöttem be a szalonba. Ügyelj a beteg fivéreimre!

Az inspektor távozott. Christine óvatosan visszaosont a betegágyhoz. Granfeldt még mindig aludt.

– Nagyon szomorú, ami történik – gondolta, a beteg lélegzését figyelve. – Mit hoz a holnap? Mire ébrednek ők ketten, hiszen fogalmuk sincs a borzalmas veszteségről? A reményteljes kisfiú a halállal küzd, és emberi segítség képtelen megmenteni. Szívesen lemennék hozzá, de a beteg nem hiányolhat. Ha felébred, könnyen felriaszthatná Marient.

Fritz ismét a szobában volt. Közölte az orvossal Christine nézetét, akinek nem volt ellene kifogása. A beteg gyerekkel is nagyon el volt foglalva, akinek az állapota negyedóránként egyre nagyobb aggodalomra adott okot. Heves rohamai gyorsan követték egymást. Zöllner szinte szakadatlanul tevékenykedett.

– Papa, kedves papa! – nyöszörögte a fiúcska. Ó, de fáj, ó, de nagyon fáj!

Az orvos gyógyszerrel adott neki.

– Nyugalom, gyermekem, nemsokára láthatod az atyát!

Zöllnernek igaza volt. Háromkor Richard megtért az örök Atya irgalmas szeretetéhez. Belehalt súlyos szenvedéseibe.

– Meghalt! – mormolta az orvos, miközben visszalépett az ágytól.

Gottlieb Strassberg az egyik bútornak támaszkodott. Nagyon megtört. Az inspektor meredten nézte az ablakon át a hajnali derengést. A madarak már mozgolódni kezdtek az urasági épület közelében lévő fákön. Hajnali énekük szegény Richard halotti éneke volt. Egy zsenge, reményteljes sarj semmisült meg. Ó, rejtélyes természet, ki tudná értelmezni ténykedését?

Az orvos még egyszer megvizsgálta a gyermek holttestét. Igazolnia kellett állítását.

– Mindent megtettem – fűzte hozzá –, amit a tudomány és a tapasztalat megtanított nekem. Sajnos nem sikerült leküzdenem a súlyos betegségét.

– Isten óvja a szülőket! – suttogta Strassberg.

– A nyomorúságot csak az anyja tudhatja meg. A beteg apja előtt minden körülmények között titokban kell tartani. Gondoskodjanak róla, uraim, hogy így történjen!

Strassberg távozott, és felébresztette a könyvelőt, aki rémülten ugrott fel álmából.

– Mi történt? – kérdezte az aggastyán.

A fiatalember nem tudott rögtön válaszolni, a fájdalom elfojtotta hangját.

– Úristen, istenem! – dadogta Werner. – Ki tudom találni, hogy borzalmas hírt hozott. Richard, vagy talán az apja?

– A kisfiú éppen most halt meg.

Werner döbbenten emelte tekintetét az ég felé. Idős szemei könnyekkel teltek meg. Aztán összekulcsolta kezeit, és csendesen elmondott egy imát.

– Amen! – mondta aztán. – Az Úr adta, az Úr elvette. Legyen áldott az Úr neve!

Nehézkesen öltözött fel az öreg. Strassbergnek támogatnia kellett. Aztán mindketten a halottas szobába mentek. Az orvost még ott találták. Megbeszélték, hogy mi történjen. Valamennyien egyetértettek abban, hogy a beteg apát kímélni kell. A háziak előtt a halálesetet nem lehet eltitkolni, de mély hallgatásra kell utasítani őket.

– A gyámságomnak ezzel vége – mondta Zöllner. Aztán fogta a kalapját és botját, majd távozott. Látszott rajta, hogy mélyen megrendült.

– Madam Granfeldtet értesíteni kell – mondta Werner. Lehetlenség eltitkolni előtte a szerencsétlenséget. Azonnal meg kell tudnia, amint felébred.

– Ki mondja meg neki? – kérdezte Strassberg.

Az inspektor Christine mellett döntött. Barátnő tudja legjobban kezelni a barátnőt – mondta. Vállalta, hogy megteszi a szükséges lépést. Haladéktalanul átment a szalonba. Hajnalodott, már annyira világos volt, hogy meg lehetett különböztetni a tárgyakat. Christine hallotta a léptek zaját, és halkán kinyitotta az ajtót. Amint megpillantotta kedvesét, kilépett.

– Fritz, látom rajtad...

– Mit? – kérdezte ő zavartan.

– Hogy borzalmas hírt hozol!

– Beszélj halkabban!

Odahúzta a lányt az ablakhoz.

– Christine – suttogta – Richard meghalt!

A lánynak meg kellett kapaszkodnia egy szék támlájában, hogy ne essen össze.

– Nem Fritz, ez nem lehet igaz!

– Hidd csak el a döbbenetes hírt!

– De hiszen a doktor ott volt vele...

– Nem tudta elhárítani a borzalmas betegséget, jóllehet minden ismert eszközt alkalmazott. Tanúja voltam lázas igyekezetének. Az orvosnak nem lehet szemrehányást tenni.

– Marie, Marie! – zokogott fel Christine.

– Éppen róla akartam veled beszélni.

– Aligha tudja elviselni ezt a csapást.

– Ennek ellenére meg kell tudnia, amilyen hamar csak lehet.

– De Bodo nem tudhatja meg. Annyira beteg, élete veszélyben van, amit úgy tűnik, még meg lehet menteni.

- Add át a hírt, a többiek megbíztak, hogy kérjelek meg rá.
- Ez egy borzalmas megbízás!
- Tedd olyan óvatosan, amennyire a körülmények lehetővé teszik!

- Fritz, ne hagyj itt bennünket!
- Később vissza kell mennem Kis-Radeckre.
- Legalább addig maradj, míg Marien megtudja. Ó, istenem, nem is tudom, hogyan kezdjem.

- Legalább te ne veszítsd el a higgadtságodat! – figyelmeztette Fritz. Már csak mi vagyunk képesek a cselekvésre. Menj vissza a beteg ágyához!

- És te?
- Pillanatnyilag Wernernél és Strassbergnél maradok, akik a kis holtestre vigyáznak. Még egyszer: Légy okos és óvatos!

Elváltak, miután szomorúan megszorították egymás kezét. Fritz már régen elhagyta a szalont, amikor Christine még mindig dermedten nézett ki az ablakon.

- Tartottam tőle – gondolta. – Túl alattomos ez a betegség. Ó, szegény, szegény szülők! Mindketten alszanak, még nem is tudják, mi történt. Ó, mire ébrednek! Hogyan fogjak hozzá, elmondani nekik a borzalmas hírt? Én magam is szinte lebénultam egész testemben. Ilyen állapotban nem is mehetek oda Bodohoz, aki ilyenkor szokott felébredni. Össze kell szednem minden bátorságom, hogy képes legyek teljesíteni rémes küldetésemet.

A tükör elé lépett, letörölte könnyeit, aztán beosont a betegszobába. A lámpa még égett, fénye már halványabbnak tűnt a hajnali derengésben, mely áthatolt a leeresztett függönyökön.

- Marie! – szólalt meg gyenge hangon a beteg.
- Én vagyok itt, Granfeldt úr.

Gyorsan odament az ágyhoz.

- Ah, maga az, kedves Christine!

- Már korábban is hívott?
- Nem!
- Néhány pillanatra kimentem.
- Mindig olyan figyelmes irántam.
- Marie alszik, ne zavarjuk. Ha valamit óhajt, Granfeldt úr...
- Égő szomjúság kínoz.
- Hozok egy kis limonádét.

A kancsóból, mely jeges vízben állt, megtöltött egy kis poharat.

- Íme itt van egy kis frissítő.

A beteg mohón ivott.

– Milyen jól felfrissített. Nagyon köszönöm. Annyira önfeláldozó, kedves Christine, megkönnyíti szegény Mariennek a betegápolás nehéz mesterségét...

– Bárcsak olyan gyorsan vissza tudnám adni ápolásommal az egészségét, mint amennyire szeretném!

- Sajnos úgy érzem, még sokáig beteg leszek.
- Hiszen olyan békésen aludt!
- Mennyi az idő?
- Nemsokára négy óra.
- Pihenjen le, Christine.
- Hamarosan. Aludjon még néhány órát!

A beteg néhány percig még ébren volt, aztán tényleg elaludt.

Negyedóra múlva halkán nyílt a szomszédos szoba ajtaja. Marie lépett ki.

- Máris felébredtél? – kérdezte Christine.
- Hogy van Bodo?
- Jól.
- Tényleg?

– Olyan nyugodt volt az éjszakája, amilyen már régen nem. Nézd csak, még mindig mélyen alszik.

Az asszony az alvó férjére nézett.

– Valóban! – suttogta alig hallhatóan maga elé. – Olyan borzalmas félelem ragadott magával, hogy kénytelen voltam felkelni. Olyan érzésem támadt, mintha valami szerencsétlenség történt volna. Pihenj le néhány órára, kedves barátnőm, mostantól én látom el az ügyeletet.

– Marie – suttogta Christine –, Bodo nemsokára visszanyeri egészségét. Kezeld őt a legnagyobb gonddal, tartsál távol tőle minden izgalmat, és tartsd be pontosan az orvos utasításait! Olyan édesen aludt, hogy bizonyára felerősödve fog felébredni, és ez jó jel.

– Minden bizonnyal. Ó, annyira szeretnék mindent megtenni érte, hogy támogassam a felépülését.

– Gondolj csak az orvos szavaira! Olyan izgatott vagy, viselkedésseddel nyugtalanítod a beteget. Ezt meg kellett mondanom, kérlek, ne haragudj érte. Mi, akik egészségesek vagyunk, nem mutathatunk fájdalmat. Szedd össze magad, a férjed élete függ ettől!

– Istenem, mit akarsz ezzel mondani?

– Bodo éles tekintettel figyel meg téged, az arcodról akarja leolvasni, hogy milyen állapotban van. Az elmúlt éjszaka alapján egészen jó a helyzet. Most rajtad múlik, hogy fenntartsd a nyugalmit. Nézz ki mindig összeszedettnek akkor is, ha félsz és gondjaid vannak, ami olykor elkerülhetetlen. Megígéred?

– Szívesen!

– Ne zavard meg a lábadozó nyugalmit!

– Tényleg úgy gondolod, hogy Bodo már gyógyulóban van?

– Nem kell orvosnak lenni ahhoz, hogy az ember észrevegye. Egy súlyosan beteg ember nem alszik ilyen édesen.

– Ne is beszélj tovább, tudom mi a feladatom – suttogta Marie örömmel. Ah, Christine, ha nem lennél itt mellettem, már

régen meghaltam volna. Erőt és kitartást adsz nekem, hogy túléljem életem legnehezebb napjait. Kérlek, ne hagyj el – mondta megható hangon.

- Mindig melletted leszek.
- Jóságos, hűséges barátnőm!
- Most pedig gyere velem!
- Hová?

– A szalonba, ott nyugodtabban beszélhetünk. Bodo álmát semmiképpen sem zavarhatjuk.

Mindketten elhagyták nesztelenül a betegszobát. A szalonban már világos volt. A felkelő nap sugarai áthatoltak az ablakokon. Christine nem találta alkalmasnak a helyet, hogy beszámoljon a végzetes eseményről. Csodálkozó barátnőjét magával vonta az általa lakott szobába. Ugyanaz a helyiség volt, ahol Sidonie kilehelte utolsó sóháját.

– Itt nyugodtan beszélhetünk, innen egy hang sem jut el a beteghez. Gondolj csak mindig az orvos utasításaira, melyeket, ha nem tartunk be, képtelen gyógyítani. Az izgalom méreg a szenvedő számára. Ó, istenem, mit is akarok mondani...

– Christine – kiáltott fel Marie rémülten –, valld be, fel akarsz készíteni valamire... Félelmemnek mégiscsak volt valami oka... Fogd rövide, erős leszek, egészen erős!

– Erre számítottam! Bodo miatt ne aggódjál... Meg fog maradni neked.

- Akkor kiért kell aggódnom?
- Richard beteg.
- Szent isten!
- Nyugalmat és összeszedettséget ígértél nekem, Marie!
- A beteg fiúcskához szeretnék menni...

– Maradj még, és hallgass meg nyugodtan. Azon a joga kérem ezt tőled, amit hűséges barátnőként ígértél nekem.

Szegény asszony reszketett, mintha magas láza lett volna.

- Folytasd! – dadogta színtelen hangon.
- Richard betegsége nem veszélytelen.
- Még ez is, még ez is!
- Az orvos a legrosszabbtól tart...

Marie kezeibe temette arcát, de nem zokogott, mozdulatlan volt, mint egy kőszobor.

– Kedves Marie, Isten akarata ellen senki sem küzdhet. Bizonyítsd be most, hogy szereted Bodot, hogy képes vagy egyedül elviselni a fájdalmat, mely megölné őt, ha tudomására jutna. Mutatkozz erős, szerető feleségnek, akinek van elég ereje és akarata, egyedül elviselni a nehéz megpróbáltatást. Meg tudod tenni, ha akarod. Bodo számára túl nagy a veszély, és ezért akarnod kell. Tarts mindent titokban előtte, bármi is történjen. Köszönetet fog mondani a gyógyulásáért, egyedül neked, Marie. De ne hagyd, hogy ennyit beszéljek, hiszen éppolyan jól tudod, mint magam, hogy mire kell tekintettel lennünk a fennálló körülmények között.

Marie kezei aláhullottak, aztán halk, reszkető hangon megszólalt:

- Bele fogok törődni Isten akaratába.
 - Ez az elhatározás méltó egy igazi keresztényhez. Marie, Bodo nevében, a saját nevemben köszönöm neked!
 - Bármit is hoz számomra a sors, megadással fogom viselni.
- Christine sírdogálva átkarolta barátnőjét.

– Nos, akkor ne hallgass el semmit előlem! Teljesen megbízhatasz erőmben, amit Isten tartson meg nekem! Mindenre felkészültem. Richard súlyosan megbetegedett?

- Nagyon súlyosan!
- Ápolni szeretném, amint kötelességem.

Indulni akart.

- Várj még! – kiáltotta Christine.

Marie határozott tekintettel nézett a barátnőjére.

– Mondj el mindent, felkészültem rá!

– Szegény Richard már belehalt a betegségébe! – mondta halkán Christine.

A fiatalasszony a keblére szorította kezeit. Arca holtápadttá vált.

– Meghalt! Meghalt! – suttogta.

– Egy órával ezelőtt távozott az élők sorából.

Marie hevesen összerezdült.

– És nem hívtatok oda a haldoklóhoz!

– Én akadályoztam meg. Ember már nem segíthetett. Az orvos egész éjjel itt volt. Hidd el nekem, semmit sem mulasztottunk el! Te magad sem tudtál volna többet tenni, mint amit mi megtettünk. Strassberg, Werner, Fritz, az orvos... Valamennyien ott voltak.

– Hagyj most egy kicsit, hogy megnyugodjak!

Lerogyott az egyik karosszékre, sápadt feje hátrahanyatlott a székek támlájára. Aztán becsukta szemeit. Kezei ernyedten heverték az ölében. Így maradt vagy két percig. Mintha mély álomból ébredt volna, megkérdezte:

– Tényleg igaz?

– Sajnos igaz! – biztosította őt Christine.

– Lehetséges egyszerre ennyi nyomorúság?

– Segíteni fogok neked, mindezt elviselni.

Marie letérdelt, és kezeit az ég felé emelte.

– Isten az égben – fohászkodott –, tartsd meg nekem a férjem, egyetlen vigaszom ezen a földön! Adj erőt, hogy titokban tudjam tartani előtte a borzalmas hírt, hogy életben maradjon!

– Isten meg fogja hallgatni kérésed, Marie! Már meg is hallgatta, hiszen támogatta elhatározásodat. Eleget tettem nehéz fela-

datomnak, amit meg kellett tennem, mert előttem nem lehetett titokban tartani, a történeteket.

- Látni akarom a gyermeket!
- Várj még egy kicsit, kedves barátnőm.
- Nem, nem!
- Fogadd be előbb a borzalmas hírt, mielőtt a halottas ágyhoz lépsz!

– Mégis csak igaz lehet, hogy Isten nem terheli többel az embert, mint amennyit képes viselni. A súlyos csapás mélyen megrendített, de nem pusztított el. Ne félj semmitől, Christine! Képes leszek megtekinteni a gyermekemet, és csak sírni fogok. A könnyek megkönnyítik a szorongatott szívet. Engedd, hogy kisíriam magam Richard holtteste mellett, és akkor visszatér nyugalmam, amire szükségem van, hogy Bodo ágya mellé lépjek.

Marie hagyta, hogy a barátnője vezesse. Mindketten beléptek a tanító szobájába. A három férfi még együtt volt. Strassberg és Werner vigasztalni kezdték a sírdogálót. Az inspektor komoran álldogált és hatalmas viharok dúltak benne, amint meglátta a sápadt Marient, aki elment mellette, a halottas szobába lépve. Werner félrehúzta az ágyfüggönyt. Ott feküdt a kedves gyermek, mereven és sápadtan. Sokat szenvedett, szép arcocskája el volt torzulva. Szőke, hullámos hajfürtjei kócosan fedték homlokát. Szép, kék szemei le voltak csukva. Zöllner tette meg utolsó szolgálatként.

Az anya, akkor is, ha csak mostoha anyja volt, hangos zokogásban tört ki. A gyerekekre vetette magát, és megcsókolta sápadt ajkait. Christine és Werner finoman visszahúzták.

- Megtért Istenhez! – mormolta az aggastyán. Gondoskodjon a férjéről, aki még itt időzik a földön. Ápolja, hogy megmaradjon önnek. Marien, még komoly és súlyos kötelezettségei vannak.

Marien hagyta visszakísérni magát. Több összeszedettséget mutatott, mint amit elvártak tőle.

- Most nem mehetsz vissza Bodohoz! – súgta neki Christine.

– De igen.

– Ezt nem engedhetem meg. Engedd át nekem még néhány órára a beteg felügyeletét, aztán átveheted a helyem.

Werner felkínálta, hogy társaságot nyújt neki. Néma fejbiccentéssel beleegyezett. Az öreg az egyik emeleti szobába kísérté. Ugyanaz a szoba volt, ahol korábban Sidonie lakott.

– Werner, Werner!

Zokogva omlott ezekkel a szavakkal az aggastyán keblére.

– Szegény, kedves Marie!

– Mi következhet még?

– Türelem, csak türelem!

– Mi lesz, ha Bodo tudomására jut ez a súlyos csapást?

– Most még nem tudhatja meg – mondta határozottan Werner. Később, amikor már felerősödött, gondosan elő fogjuk készíteni...

– Ah, olyan nyomorult vagyok! – sóhajtott fel Marie. A fejem sivár, gondolataim zavarosak, és mégis nyugodtnak kell tűnnöm, hogy ügyelhessek Bodo ágya mellett.

– A férje iránti szeretet erőt fog kölcsönözni önnek.

– A Bodo iránti szerelmem! Tiszta szívből szeretem őt, de Richardot is szerettem, és a szépséges kisfiú most mégis halott!

Egész testében megborzongott, aztán mozdulatlan maradt. Hosszabb szünet után maga elé suttogta:

– Be fogom bizonyítani, mennyire szeretem a férjem. Egyetlen panaszos szó, egyetlen könnycsepp sem fogja elárulni neki, mi zajlik a keblemben. Így aztán Isten segítségével meg fog gyógyulni.

Felemelkedett.

– Hová? – kérdezte részvételteljesen Werner.

Marie leírhatatlan tekintettel nézett rá.

– Ne aggódjon, atyai jó barátom, hogy gyengeségből olyasmit követnék el, ami kárt okozna. Már beletörődtem a megváltoztathatatlanba. Látni fogja, mire vagyok képes Bodo érdekében. Jobb, ha megyek a dolgomra. Nem hiányozhatok mellőle, különben gyanút fogna. Látnia kell a megszokott órában. Erős leszek, erős, mint egy szerető feleség.

Olyan határozottan ejtette ki ezeket a szavakat, hogy Werner nem tartotta vissza. Neki is indulnia kellett dolgára, ami az új nap kezdetén várt rá.

Christine megrémült, amint Marie belépett a betegszobába.

– Mi a szándékod? – kérdezte halkan.

– Elfoglalni a helyemet.

– Most még nem.

– Tudom, hogy mit teszek.

Marie nyugalma és határozottsága engedékennyé tette barát-nőjét.

– Most pihenhetsz egy kicsit, Christine.

– Nem vagyok fáradt, itt maradok veled.

– Attól tartasz, hogy elgyengülhetek? Jobban kéne ismerned, Christine! Túl bensőségesen szeretem Bodot ahhoz, hogy ne lennék képes önuralomra, és ne tudnám titokban tartani előtte, amit nem szabad megtudnia.

– Szegény asszony!

– Ne kezdj el sajnálkozni rajtam, ne gyengítsd el a szívemet! Erősnek kell lennem, mint egy férfi.

Christine intett, és odaosont az ágyhoz.

– Istenem! – dadogta Marie. Csak nem hallotta meg Bodo, amit mondtam?

A barátnője visszatért hozzá.

– Még alszik. A tartós nyugalom, melyben ezen az éjszakán része volt, kedvező jel. Szedd össze magad, kedves barátnőm!

Már világos nappal volt, amikor a beteg felébredt. Mint mindig, első pillantása most is hűséges feleségére talált, aki csendben ült az ágya mellett. Az ő hangja üdvözölte elsőként.

– Jó reggelt, Bodo!

A férfi mosolyogva nyújtott kezét neki.

– Köszönöm, kedves feleségem.

– Jól és sokat aludtál.

– Ma reggel kicsit erősebbnek érzem magam. Jót tett a nyugodt alvás.

– Hálaistennek, végre fellélegezhetek.

Bodo lágyan megszorította a kezét, miközben így suttogott:

– Én magam is kezdek reménykedni.

– Hát már feladtad a reményt?

– Félig meddig.

– És most?

– Könnyednek és jól érzem magam.

Behozta a betegnek a reggelit, amit jó étvággal elfogyasztott. Marie tényleg nyugodtan viselkedett, egyetlen könnycsepp, egyetlen arcvonás sem árulkodott róla, hogy milyen borzalom terhelte a szívét. Még egy fájdalmas mosolyra is volt ereje, amikor Bodo visszatérő étvágyáról kezdett beszélni. Milyen boldog lett volna Marie ezen a reggelen, ha az éjszaka folyamán a halál nem lépte volna át a ház küszöbét. Christine egy pillanatra sem tágított az ágy mellől, figyelmesen ügyelt Marienre. Megjött az orvos. Már tudta, hogy az asszony a betegnél van.

– Doktor! – kiáltott felé a páciens –, ma reggel nagyon jól érzem magam. Már régen nem aludtam olyan jól, mint ezen az éjszakán.

Zöllner leült az ágy mellé. A pulzust ellenőrizte, és kérdéseket tett fel. A válaszokat látszólag kielégítőnek találta.

– Rendben! – túljutott a krízisen. Most már megmondhatom, hogy beteg, nagyon beteg volt. Sok tennivalóm akadt, sok gondot okozott. A veszély most már elmúlt, és remélem, lábadozóként ugyanolyan engedelmes lesz, mint amilyen páciensként volt. A nyugalom végett Strassberget Richarddal Kis-Radeckre küldtem. Az élénk kisfiú túl nagy lármát csinált.

– Engedje őt hamarosan visszatérni, doktor úr! Szívesen hallgatom a fiam tombolását.

– Én pedig nem hallgatom szívesen, Granfeldt úr! Kénytelen lesz engedelmeskedni nekem, különben nem tudok jótállni az alapos gyógyulásáért.

Marie és Christine felismerték az orvos szándékát. Az ágyfüggöny takarásában mindketten csendben sírdogáltak. Amint az orvos befejezte a vizsgálatot és újabb utasításokat adott, odalépett az asszonyokhoz. Nem szólt egy szót sem, de tekintetével arra utalt, hogy tartsák be rendelkezéseit. Marie kézszorítással biztosította őt. Az ajtóban odasúgta neki:

– Óvatosságból kénytelenek vagyunk a csalásra. Más nem jut eszembe, a beteget óvni kell minden izgalomtól, ami a legnagyobb mértékben veszélyes lenne számára. Támogasson engem nyugalmával és határozott fellépéssel.

Dél körül Bodo Granfeldt a verandán üldögélt. A két asszony ott volt vele. Christine kötött, Marie pedig felolvasott egy könyvből. A beteg figyelmesen hallgatta a történetet. Hirtelen felkiáltott:

– Olyan szokatlan csend van!

– Nem különbül, mint máskor – válaszolta Christine. – A doktor igazi zsarnok. Mindenkit elzavar a közeléből. A háziak már be sem léphetnek a szalonba, még a könyvelőnek is távol kell maradnia, hogy ne emlékeztesse üzleti ügyekre. Kénytelenek vagyunk ellenvetés nélkül engedelmeskedni utasításainak. A doktor igazán durva is tud lenni.

– Valóban közismert, hogy durva, de az ügyességét is el kell ismerni. Nagyon jó orvos. A fiamat azonban mégsem kellett volna elküldenie.

– Nem tudtunk szót érteni vele. Az utasításai mindenestre jók és megfelelnek a célnak.

Marie, aki némán figyelt, képtelen volt elkerülni, hogy két könnyecsepp hulljon a könyvre. Erővel igyekezett úrrá lenni magán. Bodo nem vette észre rövid küzdelmét. Amint megkérdezte: – folytatnád az olvasást Marie? – a felesége határozott hangon tovább olvasott. Christine csodálta barátnője valóban heroikus küzdelmét, hiszen ő maga is mélyen meghatódott. A beteg apa szeretettel beszélt a fiáról, nem is sejtve, hogy már nincs az élük sorában. Remélte, hogy hamarosan viszontláthatja.

Ugyanebben az időben Fritz Granfeldt az igazságügyi hivatalnok, egy komoly és szigorú ember irodájába lépett. A férfi ismerte az inspektort, és megkérdezte tőle, mi járatban van. Fritz felvázolta neki a fivére házában uralkodó helyzetet.

– Hogyan? – kérdezte csodálkozva a jogász. – Richard Granfeldt meghalt?

– Most az éjjel.

– És az ön fivére az orvos nyilatkozata szerint menthetetlenül el van veszve?

– Igen, jogász úr.

– Hát ez szomorú, nagyon szomorú!

– Mi lesz ezek után a birtokkal? – kérdezte Fritz.

A jogász jelentősegteljesen felnézett.

– Elnézését kérem – fűzte hozzá Fritz –, az özvegyről gondoskodni kell.

– Természetesen!

– Vagy a javak visszaszállnak a Hauswaldokra?

– Nem tudom...

– Ön birtokában van az aktáknak és a végrendeletnek, melyeket a tanácsos hátrahagyott.

– Persze.

- Örököl az apa és a fia?
- A törvény szerint igen.
- A kérdés csak az, van-e a végrendeletnek olyan kikötése, amely szerint Sidonie fiának halála esetén a Hauswaldok örökölnének. Kérem, világosítson fel erről. A kérdés annyira fontos, hogy nem tudtam tovább várni.

– Ezt megértem.

A jogász bekérte az aktákat. Lapozgatott, és nagy figyelemmel több helyen beleolvasott. Fritz feszült érdeklődéssel várakozott.

– A végrendelet – mormolta a jogász – kifejezetten kihangsúlyozza: „Amennyiben Sidonie családja kihal, vagy nem teljesíti a fentebb felsorolt elvárásokat, úgy a teljes vagyon visszaszármazik a még életben lévő Hauswaldokra.” A legtöbb zavaros paragrafus között szerencsére ez a legvilágosabb és legmeggyőzőbb. Sidonie vagyónát a fiára hagyta, ami jogában állt. Mivel a fiú meghalt, apja lett a jogosult örököse a vagyonnak. Ő pedig végrendelkezhet a felesége javára, mivel a család, melyhez Granfeldt asszony is tartozik, nem halt ki. Amennyiben Granfeldt úr végrendelet nélkül elhalálozik, akkor az is lehet, hogy a Hauswaldok pereskedés útján...

- Végrendelkezni fog, muszáj végrendelkeznie!
- Véleményem szerint ebben az esetben a vagyon meg van mentve.
- Ön lesz az ügyvédünk.
- Szigorúan teljesíteni fogom a kötelességem.
- Ennél többet nem is kívánunk, jogász úr. Szolgálatiért igen hálásak leszünk önnek.

Az inspektor távozott. Nemsokára Werner irodájába lépett.

- Igaza van – kiáltotta felé. Bodo jogszerűen végrendelkezhet.
- Tudtam én ezt – mormolta az öreg. Gyakran beszéltem erről Granfeldt úrnak, amikor számára még lehetetlennek tűnt, hogy

egy ilyen borzalmas eset bekövetkezhet. A Hauswald féle végrendelet szinte nevetséges bizonytalansága... De kedves barátom, van valami, ami igen nyomasztó számomra.

- És mi lenne az?
- Ki fogja közölni az apával a fia halálát?
- Ön, vagy én, kedves Werner. Ennek egyszer mégiscsak meg kell történnie. A körülmények megkövetelik.
- Természetesen! – mormolta az öreg.
- És nekünk kötelességünk – kiáltott fel Fritz –, hogy gondoskodjunk Marienről, aki méltó arra, hogy örökös legyen. Sokat kellett elviselnie. Mi higgadt férfiak vagyunk, cselekednünk kell. A szerencsétlenség ellenünk van, és kedvez a Hauswaldoknak. Bodo még mindent megmenthet.

Az inspektor ettől kezdve tevékenyebb volt, mint egyébként. Elintézte dolgait Kis-Radecken, és szorgalmasan irányította azokat az ügyeket, melyeket fontosnak tartott. Christinét csak ritkán látta, mivel ő a beteg Bodoval volt elfoglalva, és igyekezett a csendben tűrő Marient vigasztalni. A kisfiú temetését a lehetséges legnagyobb nyugalommal készítették elő. A háziak, akiknek tudomására jutott a haláleset, sírtak és sajnálkoztak, de tartózkodtak attól, hogy a beteg gazda közelébe kerüljenek. A faluban már tudomást szereztek az örökös haláláról. A parasztok babonája újabb lendületet kapott a szomorú eset miatt. A plébános és a sírásó tekintélye fokozódott a rémült település előtt. Kleemann papa is ledermedt, amikor tudomására jutott a szerencsétlenség. Lizácska sírdogált, és Anna mama szomorúan ingatta a fejét.

- Ezt nem gondoltam volna – vélekedett az öregúr. Már azt sem tudom, kinek adjak igazat. A képzett és felvilágosult emberek bölcsességével valami mégiscsak nincs teljesen rendben. Zöllner a tudományával nem tudta meggyógyítani a beteg gyereket, mint egykor engem. Szeretném tudni, hogy mit szól mindehhez Strassberg! Az öreg Stoppot, akinek minden jóslata bekövetkezett, bolondnak tartja. Most ha még Granfeldt is meghal... Istenem, hát

ez igen szomorú egy történet. Strassberget nagyon sajnálom. Kénytelen lesz visszatérni a tanterembe.

Este Zöllner vendégül látta a várományos örököst. Rudolph Hauswald aggodalmas ábrázattal jelent meg, és azonnal megkérdezte:

– Tényleg igaz lenne a hír, doktor úr?

– Nagy- és Kis-Radeck örököse meghalt!

– De Granfeldt úr még él.

– Nemsokára követni fogja fiacskáját.

– Mikor? – kérdezte Rudolph

– Túl sokat kíván tőlem, drága uram. Csak annyit mondhatok, hogy Granfeldt a végéhez közeledik. Várjon még egy kicsit, és a természet, a borzalmas természet bevégzi romboló munkáját.

– De Richard...

Az orvos elutasítóan intett a kezével.

– Többet ne beszéljünk erről. Betartottam a szavam, és mulasztásos vétket követtem el... Tartsa be ön is az adott szavát, mivel nélkülem elveszett volna az öröksége.

– Doktor, a váltóm a birtokában van. Amint Radeck ura vagyok, azonnal fizetek.

– Most pedig esküdjön nekem titoktartást, bárhogyan is alakuljanak a dolgok.

– Lelkem üdvösségére esküszöm!

– Ne feledje, hogy cinkostársak vagyunk... Az egyik magával rántja a másikat.

– Egyik azonban össze is tart a másikkal! – kiáltotta Rudolph izgatottan. Hamarosán feladhatja terhes praxisát, és független emberként élhet tovább. Ön a jótevőm, a megmentőm!

– Most pedig hagyja el a falut és csak akkor térjen vissza, ha a bíróság beidézi. Nem adhatunk okot a gyanúra. Az iskolaházban tud róla valaki, hogy meglátogatott?

- Senkinek sincs fogalma róla.
- Rendben van.
- Azt hiszik, hogy az erdőben, a mezőn barangolok, és a hó-bortjaimnak élek. De doktor úr, az özvegy nem örököl?

– Az özvegy nem tartozik a családhoz. Nem anyja Richardnak, Granfeldtnek pedig csak a második felesége. A végrendelet határozottan fejezi ki magát. Senki sem vitathatja el öntől Hauswald javait. Granfeldt saját vagyona természetesen az özvegyé lesz, mivel más rokon nincs, akivel osztozni kellene. Tudomásom szerint Granfeldt már végrendelkezett.

Az örökös átkarolta az orvost, és elment, hogy másnap korán reggel elhagyja a falut.

Zöllner ismét az ablaknál állt, és kinézett a kertre.

– Nem érhet szemrehányás – gondolta. – Teljes mértékben eleget tettem orvosi kötelességemnek. Emberi tudás nem tudta volna elhárítani a betegséget. Ha lett volna rá lehetőség, meggyógyítottam volna a kedves gyermeket. Azonban nem volt lehetséges. Hauswald maradjon csak abban a tévedésben, hogy szolgálatot tettem neki. Miért ne húznék előnyt abból, aminek elmaradhatatlanul be kellett következnie? Az emberek már oly sokszor jutalmazták meg az orvost azért, amit a természet vitt véghez. Gondolok itt a gyógyulásra. Hauswald fizessen csak meg azért, amit meg sem tettem. Richardot nem lehetett megmenteni, a lelkiismeretem tiszta, a körülményeket azonban kihasználom a saját hasznomra, mert nem akarok szégyenletesen tönkremenni, és kötelességem gondoskodni a családomról. A csalás miatt persze vétkes vagyok. Mennyien csálnak ezen a földön, mennyien csapják be a másikat! Rudolph Hauswald nyugodtan nélkülözheti azt az összeget, amely a családomat boldoggá fogja tenni. A koloszszális vagyon úgy hull az ölébe, mint egy álom. A lelkiismeretem tiszta, nem kell szemrehányást tennem magamnak.

Az ügyet elhallgatta a felesége előtt, mert nem akart félelmet kelteni benne.

Másnap reggel meglátogatta a földbirtokost. A beteg állapota nem változott. Okot adott a legalaposabb aggodalomra.

A harmadik nap hajnalán a kis holttestet kivitték a házból. Christine a beteg mellett tartózkodott, aki nyugtalanul szunyókált. Marie sírdogálva állt az ablaknál. Mindaddig nézett kedvence után, míg a kapu el nem takarta a gazdagon feldíszített koporsót. A szolgák csendben, hosszú sorban követték a kisfiú holttestét, akit valamennyien szerettek. Mindannyian tudták, hogy beteg apja előtt titokban kell tartani a temetést. Sírás, fájdalmasan panaszos hang nem volt hallható, még harangszó sem. A halottas menet úgy lopakodott ki a hajnali derengésben, mintha a nappali fény elől menekülne.

A plébános, akit a településre való tekintettel Werner kért fel a szertartásra, a templom lépcsőjénél csatlakozott a menethez. Az öreg könyvelő nem akarta, hogy a gyermek holtteste áldás nélkül legyen átadva a sírnak. A megállapodás ellenére a lelkész beszéde nem volt mentes a körülményekre való utalásoktól, azonban kíméletes volt, és a gyászszertartást méltósággal fejezte be.

A település tagjai elénekelték egy korált, maréknyi földet és virágokat dobtak a sírba, és a temetésnek ezzel vége lett. Stopp megtette kötelességét. Földet lapátolt a sírba, kialakította a sírhantot, melyet Braun, az öreg kertész a melegház és a kert legszebb virágaival díszítette.

Werner, Fritz és Strassberg együtt indultak vissza anélkül, hogy a plébánossal törődtek volna, aki bevonult reggelizni az iskolaházba, melyet Friederike, az erényes iskolamesterné készített számára.

A nagybirtokon igen szomorú volt a helyzet. A fájdalmat nem volt szabad kimutatni, tekintettel kellett lenni a beteg apára. A hozzá közeledő személyeknek nyugodtnak kellett mutatkozniuk, még mosolyt is kényszerítettek magukra. Szegény Marie kis híján belepusztult a küzdelembe, mely keblében tombolt. Amikor csak lehetséges volt, visszahúzódott, hogy mély fájdalmát könnyekkel fejezze ki. Olykor mozdulatlanul üldögélt, és borúsan nézett az ég

felé. Christinének kellett visszavezetnie a szalonba, és emlékeztetni kötelezettségére.

– Igazad van – mondta merengéséből felriadva –, még teljesítenem kell férjem iránti kötelességeimet, nem engedhetem, hogy elhatalmasodjon rajtam a fájdalom. Richard meghalt, de Bodo még él. Ápolásom, nyugalmam és derűm talán még megmenthetik. Így gondtalan ábrázattal fogom becsapni őt. Ó, Christine, oly nehéz lett a feladat, mely rám vár. Imádkozz Istenhez, adjon erőt nekem, hogy teljesíthessem. És te, legdrágább barátnőm ezen a földön, tartsál ki mellettem!

– Hiszen én is ezt akarom, kedves Marie!

– Olyan jó vagy hozzám!

– Nem hagylak magadra, míg el nem múlnak a nehéz napok.

– Igen, nehéz, borzalmasan nehéz napok várnak rám. Úgy érzem magam, mint egy vétkes, akit büntet az ég.

– Hiszen te semmit sem vétkeztél, Marie! – vigasztalta Christine.

– A megpróbáltatás, melyben részem van, borzalmas számomra. Kénytelen vagyok azt gondolni, hogy vétkeztem.

– A fájdalom megakadályoz abban, hogy tisztán láss. Az idő múlása, mely mindent megenyhít, megnyugvást fog hozni, és akkor nyugodtan elgondolkodhatsz a sorsodon. Bízzál a Jóistenben, lehetővé fogja tenni számodra, hogy megnyugodjál!

Dél körül a beteget kívánságára kivitték a kertbe. Az éjszakai nyugalom ellenére, melyet Christine jó jelnek vélt, erői észrevehetően csökkentek. Menni már nem tudott, a karosszékében ülve vitték ki a pavilonba, mely kedvenc tartózkodási helye volt. Marie, Christine és Werner kísérték. Strassbergnek, a kisfiú nevelőjének távol kellett maradnia.

– Ó, milyen szép ez a mai nap! – sóhajtott fel a beteg halkán, összehúzza magán a bundáját.

– Fázol? – kérdezte aggódva a felesége.

– Csak könnyedén megborzongtam.

Mindegyik be akarta csapni a másikat.

Bodo végignézett a virágzó parkon. Belélegezte az enyhe levegőt, és hallgatta a madarak énekét. Az egész természet maga volt a pompa és derű, de nem tudta felvidítani a gyászolókat az elegáns pavilonban.

– Olyan csend van itt! – kiáltott fel egy idő után Bodo. Megmagyarázhatatlan csend!

Werner válaszolt.

– Az orvos nyugalmat és csendet rendelt.

– De ez megfélemlít engem.

– Nem értem, miért, kedves barátom.

– Nem tudom miért, de így van. A kert útjai sivárnak tűnnek, a madarak éneke, akik máskor oly vidáman csicseregnek, most nagyon szomorúan hangzik.

– Azért hallja ilyenek, mert borús hangulatban van.

– Nem, ó nem!

Granfeldt szomorú mosollyal ingatta sápadt fejét.

– Mégiscsak hozzák ide Richardot! – suttogetta hosszú szünet után.

– Amint az orvos megengedi.

– Látni szeretném, amint játszik és szaladgál, hogy étellel teljenek meg az utak. Annyira hiányzik nekem! Hát ezért vagyok ilyen borús hangulatban!

– Marie kénytelen volt elvonulni, már képtelen volt leküzdeni fájdalmát. Az orgonabokor mögött leomlott és zokogni kezdett. Christine, aki utána ment, képtelen volt megnyugtadni.

– Ez már sok nekem, túl sok! – zokogta. Azt hiszi, hogy a fia még él!

– Ezt a hitét nem zavarhatjuk meg!

– És milyen gyenge és nyomorúságos lett Bodo...

– Nemsokára felerősödik.

– Christine, mondd meg nekem az igazat! Hiszen te tudod, az orvos már feladta a reményt.

– Én semmiről sem tudok!

– Valljad csak be nyugodtan! – kérlelte. – Miért akartok csal-fa reményeket kelteni bennem?

– Légy erős, Marie, ahogyan elhatároztad! Ember nem képes dönteni ebben a helyzetben. Én még reménykedek a gyógyulásában. Reménykedj te is együtt velem, és feleségként teljesítsd a kötelességed.

– A kötelességet, a nehéz kötelességet... Teljesíteni fogom.

Ismét visszazuhant a sivár merengésbe, ami követni szokta a fájdalmas felindultságait.

Granfeldt is csendben elmélkedve ült a karosszékében.

– Werner! – kiáltott fel hirtelen.

– Itt vagyok, kedves uram.

Az aggastyán odahajolt hozzá.

– Nem kell olyan hangosan beszélnie – fűzte hozzá –, hiszen itt állok ön mellett, és a legcsendesebb hangot is meghallom.

– Kérdezze meg a Zöllnert, hogy mikor utazhatok!

– Amint megérkezik, megkérdezem.

– És Richardnak is el kell kísérnie – folytatta Granfeldt határozottan.

– Ha ez nem lesz túl terhes az ön számára.

– Velem kell jönnie, el fog kísérni engem. Hol van Marie?

Szólították a fiatalasszonyt, aki közben valamelyest megnyugodott. Némán megcsókolta férje forró homlokát, ő pedig gyengéd, szerető pillantással nézett rá.

– Ó, Marie – szólalt meg felsóhajtva –, nagy teher vagyok a számadra. Attól tartok, hogy te is lebetegszel.

– Ó, biztos, hogy nem, drágám, teljesen jól érzem magam.

– Milyen sápadtnak látszol, szegénykém!

– Az lehet, de beteg nem vagyok.

– A fürdőhelyen majd kipihened magad. Valamennyien el-
utazunk, te, Richard és én. Szórakoztató utazás lesz, már előre is
örvendek. Strassberg is elkísérhet bennünket, hogy a fiúcskánk
tanítása ne szakadjon félbe. Ugye, Werner, Richard reményteljes
kisfiú, aki egykor rátermett földbirtokossá válhat? A birtokot a
legjobb állapotban szeretném ráhagyni, ezért Fritz egymás után
bevezetheti újításait. Tagadhatatlan, hogy a mezőgazdasági kultú-
ra jelentősen fejlődött. A gépek feltalálása megkönnyíti a munkát.

Bodo Granfeldt kénytelen volt félbeszakítani magát, hirtelen
mellkasi fájdalma miatt képtelen volt tovább beszélni. Feje hátra-
hanyatlott a karosszék támlájára, reszkető kezét a keblére szorít-
totta. Ez az új jelenség általános döbbenetet váltott ki.

– Bodo! – kiáltott fel Marie, fölé hajolva.

Átkarolta beteg férjét, arcát az övéhez szorította.

– Küldjenek gyorsan valakit az orvosért! – kiáltotta Werner.

Braun, a kertész, aki a közelben tartózkodott, azonnal elhagyta
a kertet.

Bodo lassan megnyugodott. Réveteg tekintettel meredt a kö-
rülötte állókra.

– Ah, Bodo – suttogetta Marie –, túl sokat beszéltél. Tartsd be
mégiscsak az orvos utasításait, és viselkedjél nyugodtan.

Az öreg Werner is szemrehányásokat tett neki.

– Ön árt magának a legtöbbet, kedves barátom! – kiáltotta
mérgeledve. Mit sem használ a gondoskodásunk és ápolásunk...

– Már el is múlt – suttogetta a beteg. Adjatok még néhány per-
cet, hogy összeszedjem magam, aztán vigyetek vissza a szobába.

Marie mögötte állt és sírdogált. Christine a beteggel foglalko-
zott, összébb húzta rajta a bundát, lábait feltette egy kis sámlira.
Röviddel ezután a beteg ismét kérte, vigyék vissza a szobába. Két
szolga, akit az öreg Andreas rendelt oda, felemelte a széket, és a

mozdulatlan beteggel együtt visszavitték a házba. Christine, a fáradhatatlan ápolónő besegítette az ágyba. Később megjött az orvos. Beszámoltak neki a rohamról, ami azóta nem ismétlődött meg. Zöllner nagyon gondterheltnak látszott, aztán így szólt a beteghez:

– Semmi különös. Tartózkodjon a megerőltető beszédétől, és hasonló rohamot nem fog megint elszenvedni.

– Mikor utazhatok a fürdőhelyre? – kérdezte Bodo.

– Nemsokára, igen hamarosan, ha elkerüli az izgalmakat, ha vakon engedelmeskedik rendelkezéseimnek. A saját kezében van, hogy lehetővé váljék az utazás.

Marie követte az orvost a szalonba. Felvilágosítást kért az esetről.

– Veszélytelennek tartom – válaszolta Zöllner. – Remélhetőleg nem fog visszatérni. – És ezzel távozott.

Szegény Marie állapotát nehéz lenne leírni. Alig tudta, mit tesz. Meg volt a jó szándéka, hogy erősnek tűnjön, de ereje elmaradt az akarata mögött. A gazdag földbirtokon a helyzet egyre vigasztalanabb lett. Gyászolták az elhunyt kisfiút, és a gyász jeleit nem lehetett kimutatni. Andreas, az udvarmester szigorúan örködött minden megnyilvánulás felett. Kínos, nyomasztó csend uralkodott valamennyi helyiségben, a háziak még a gazdasági épületekben sem mertek hangosan beszélni.

Azt persze nem nehéz kitalálni, hogy az egész faluban ez volt a beszédtema. A kocsmá a falusi filozófusok gyülekezőhelye volt, a vendéglős korábban sohasem örvendett ekkora forgalomnak. Kleemann is szorgalmasan látogatta a helyet, hiszen itt tudhatta meg naponta, mi a helyzet a nagybirtokon. A sírásó Stoppot nagyra tartották és megvendégelték, hiszen minden korábbi jóslata bekövetkezett. Kleemann szinte teljesen megfélemlített az inspektorral kapcsolatos terveiről, a falu eseményei lefoglalták. El volt foglalva azzal, hogy minden hírt meghallgasson, továbbmondjon és vitatkozzon róla. Jordan nem járt a vendéglőbe, szorgalmasan végezte a maga dolgát. Az öreg huszár korán reggeltől

késő estig dolgozott, miközben a lovai erőteljesek és egészségesek maradtak, az őt titokban megfigyelő parasztok legnagyobb csodálkozására.

Esteledett, amikor Marie Christine felé fordulva így szólt:

- Anyyira félek, hogy majd belehalok.
- Légy erős, kedves barátnőm! – suttogta Christine.
- Anyyira szeretném kisírni magam, de képtelen vagyok rá. Mintha már teljesen elapadtak volna a könnyeim. Olyan sivárságot érzek a fejemben...

– Tegyel egy sétát a kertben, én majd ügyelek a betegünk mellett, aki mint láthatod, nyugodtan alszik.

Bodo tényleg aludt, de lázalmában. Szenvedése rohamos léptekkel fokozódott.

Marie magára terített egy könnyű kabátot, és kiment a kertbe. Az esti szürkület már közeledett az éjszakához, amint a gyászoló megállt a kerítésnél és kitekintett a virágba borult mezőre.

– Imádkozni szeretnék – suttogta –, imádkozni Sidoniehez. Nem haragudhat rám, nem akarhatja elvenni tőlem a férjem, hiszen ő maga bízott meg azzal, hogy tegyek boldoggá. Már olyan régen nem jártam a temetőben. Most pedig már Richard is ott van az anyja mellett. A halál egyesítette őket. Imádkoznom kell a drágáim sírjánál, az majd enyhülést hoz.

A kertkapu még nem volt bezárva. Marie kinyitotta, és engedett a készletésnek, mely a temető felé hajtotta. Már teljesen beesteledett, amikor a falu terére ért. Elment a tűzoltóház mellett, és felment a temetőhöz vezető lépcsőn. Szokatlanul sötét lett, viharfelhő közeledett nyugat felől, és fekete felhőkkel fedte be a horizontot. Az első villám szétoszlatta az éjszakát, és éles fényével bevilágította a sírokat emlékműveikkel. A templom toronyórája fél tizet ütött. Marie, kifáradva az igyekezettől, már csak lassan tudott továbbmenni, amint felfelé tartott a meredek lépcsőn. Félelem, gondok és bánat, a pihenés hiánya legyengítették az egyébként oly erőteljes szegény asszonyt, és ezt csak most érezte. A lépcső melletti kerítésnél egy kő hevert, melyre Marie letelepe-

dett, hogy néhány pillanatra kipihenje magát. Csendben és magába fordulva üldögélt, sötét színű kabátkáját összevonva magán. Tovább maradt, mint szándékában volt, és nem vette észre egy férfi alakját sem, aki lassan közeledett felfelé a lépcsőn, kutakodó pillantást vetve rá, majd átosont a lépcső másik oldalára és eltűnt.

Az óra háromnegyedet ütött.

Marie felriadt.

– Mennem kell – suttogta. – Hol is vagyok tulajdonképpen? Már a temetőben... Ott van a templom, és amott emelkednek a sírok. Itt játszadoztam gyakran vidám kislányként, Sidonie és Christine társaságában. Annak idején még fogalmam sem volt egy sír borzalmas jelentéséről, csak a szép virágok és gyertyák érdekelték, sohasem kérdeztem, ki fekszik alattuk. A földbirtokosok síremléke akkora térségnek tűnt számomra, ami sohasem fog megtelni, és két lényt már befogadott, akik kimondhatatlanul drágák voltak a számomra.

Újabb villám világította be a vidéket.

A templom ablakai felcsillantak az éles fényben, de csend maradt, dörgést nem lehetett hallani, még csak szellő sem rázta meg a leveleket és fücsomókat. A nyugodt levegő fülfeszítő volt. Marie mélyen felsóhajtott. Miután tájékozódott, végigment a sírhantok között és odaért a síremlékhez, melynek fehér márványa előtte derengett az éjszakában. Sidonie sírja mellett egy kicsi, friss dombocska emelkedett, amely felől virágok illata áradt.

– Istenem, istenem! – zokogott fel Marie. – Egy héttel ezelőtt Richard még viruló fiúcska volt, ma pedig már itt nyugszik a hideg földben!

Térdre omlott, és égő arcát a harmatos virágokhoz érintette, melyekkel Braun kertész a sírt díszítette. Aztán zavart lelkiállapotban felegyenesedett.

– Esküvőnk napján jártam itt Bodoval – suttogta –, együtt imádkoztunk a megboldogult Sidoniehez, és áldását kértük. Ma pedig egyedül vagyok itt, két sír között térdelve, és amott van még hely egy harmadik számára is.

Marie hevesen megborzongott.

– Édes Istenem – imádkozott, összekulcsolt kezeit a fekete éjszakai égbolt felé emelve –, ha kifürkészhetetlen akaratoddal úgy határoztál, hogy Bodonak bele kell hálnia szenvedéseibe, akkor vegyél magadhoz engem is innen a földről, képtelen lennék magányosan élni az emberek között. Ha azonban megkegyelmeznél nekem a súlyos szenvedések után, amit kénytelen voltam elviselni, akkor add vissza férjem egészségét! Isten az égben, légy irgalmas hozzám, és te pedig Sidonie, drága, hűséges barátnőm, akinek erőmhöz képest teljesíttem akaratát, te, a megboldogult szellem, aki már az égben vagy, fohászkodjál értem! Nem akarahatod, hogy a barátnőd háttalanul nyomorult legyen.

Fejét a sírhantra hajtotta. Így maradt sokáig, aztán hirtelen felgyenesedett.

– Sidonie – kiáltotta, mint egy megháborodott –, elégedjél meg a fiaddal! Ha hibáztam, ne büntess ilyen keményen, ne ragadd magadhoz a férjemet is! Hiszen mindig tiszteltük az emlékedet, a körülmények hatalma kényszerített bennünket elhamarkodott lépésre. Tudod, hogy az egyház áldása kötött bennünket össze. Sidonie, maradj a jó angyalom, és ne haragudj rám! Békélj meg, kérlek! Adj nekem nyugalmat, ments meg kínjaimtól! Belepusztulok a nyomorúságba, ami porig sújt engem. Békélj meg, megboldogult Sidonie!

Marie bensőségesen elmondott egy Miatyánkot.

Annyira kimerült, hogy leomlott Sidonie sírjára. Vad képek villantak fel lelki szemei előtt, már alig fogta fel, hogy a temetőben van.

Ekkor nyekeregve mozdult meg a közeli templomtorony órájának kalapácsa, hogy tízszer eltalálja az átható hangú harangot. A faluban felharsant az éjjeliőr kürtje, Stopp tompa hangon énekelte énekét.

Felemelte nehéz fejét, és körülnézett. Egy villám villant, és megvilágította a síremlék falát. A falból egy fehér alak bukkant elő.

– Sidonie! Sidonie! – kiáltott fel Marie. – Hát mégsem csalás!
Az alak kitárta karjait, és mozdulatlan maradt.

A fiatalasszony fel akart emelkedni, de képtelen volt rá, tagjai mintha megbénultak volna. Dermedt tekintettel figyelte a mozdulatlan alakot. Az egyre gyakoribbá váló villámok szent fénykoszorúval vették körül, ami visszaverődött a fehér falon.

– Hát megbocsátasz nekem? – kérdezte Marie reszketve. – Sidonie, mondd meg, mit tegyek?

A jelenség visszavonta kitárt karjait, fehér leple lobogott a hirtelen feltámadt szélben. A békés természet mozgásba lendült, a fák levelei susorogni kezdtek, és a virágok csendben hajladoztak.

Marie elvesztette eszméletét, és összeesett. Mozdulatlanul feködött Richard sírján.

Eltelt vagy tíz perc, amikor lélekszakadva odaért egy férfi a síremlékhez. Fritz Granfeldt inspektor volt.

– Istenem – kiáltotta. – Gondoltam... Itt fekszik a szegény asszony.

Lehajolt, és gyengéden felemelte.

Marie mozdulatlan maradt.

– Csak nem halt meg? – mormolta döbbenten az inspektor.

Nézegette Marien holtápadt arcát, aki közben a karján nyugodott. Szemei csukva voltak, és úgy tűnt, mintha nem lélegezne. Fritz maga is lebénuult a rémülettől, dermedten nézte szép arcvonásait.

– Csak nem vétett maga ellen? – gondolta megborzongva. Kezével megérintette a homlokát.

– Hideg, jéghideg – sóhajtott fel. És ekkor valami csodálatos érzés borzongott végig rajta.

– Vele együtt fogok meghalni! – gondolta. – Mit ér nekem az élet Marien nélkül? Valamennyi tervem romokban, létemnek már semmi értelme. Szentisten, a karjaimban tartom Marient, a keb-

lemhez szoríthatom, őt, akiért szívem teljes lázzal ég, akitől egy borzalmas végzet választott el.

Lágy, kétségbeesett vágy lobbant fel benne.

– Meg kell csókolnom – dadogta. – Legyen ez az első, és egyben az utolsó csók. Aztán meg akarok halni.

Dermedten figyelte.

– Sírhanok között tartom karjaiban az imádott nőt, Marient, mostohafivérem feleségét. És ha már halott? Ha el kell temetni Richard mellé? De akkor legalább megcsókoltam a holttestét.

Érzelmesen megcsókolta. A fiatalasszony nem érzékelte, mozdulatlan maradt. Erre mint egy örült, csókolgatni kezdte a szemeit, az orcáit, és szorosan magához ölelte.

– Marie – kiáltotta –, térj magadhoz! Meghalhat és elhagyhat téged mindenki, én élni fogok érted. Tudhatod, mennyire nyomorulttá tett a választásod. El akartam fojtani az irántad érzett vonzalmam, Christinét kaptam karjaim közé, de nem sikerült téged kitörölni a szívemből, pedig emberfeletti küzdelemmel igyekeztem!

Egy villám villant át az éjszakán, vakító fénnel világítva meg a sírhantokat és síremlékeket. Két másodperccel később a villanást hatalmas mennydörgés követte, mely megrázta a földet, és dübörögve gördült tova a vidéken.

Marie összerándult és felemelte a fejét. Rémülten felkiáltott, amint észrevette a testét átkaroló karokat, melyek közül képtelen volt kiszabadulni. Nem volt elég ereje hozzá.

– Marie!

– Ki szól hozzám?

– Én vagyok, Fritz, aki keresni kezdte, mert hosszú távolléte aggodalomra adott okot. Sejtve, hogy a temetőbe indult, ide siettem. Ájultan feküdt a virágok között. Hála Istennek az égben, hogy él. Marie, nem is tudtam, hogy mihez kezdjek. Egy hatalmas mennydörgés térítette magához az ájulásból.

– Eresszen el Fritz! – kérlelte alig hallhatóan. – Eresszen el!

Lerogyott a sírhantra.

Az egyre gyakoribbá váló villámok fényénél az inspektor jól látta arcvonásait. Mélységes együttérzés ébredezett benne.

– Marie – kérlelte –, hagyjuk el ezt a helyet!

A fiatalasszony félresimította homlokáról a kibomlott haját.

– Hol vagyok egyáltalán? Azért indultam el, hogy imádkozzak Sidonie sírjánál.

– A temetőben, és már éjszaka van. Itt vannak ön előtt a sírok.

Marie mindkét kezét arca elé kapta, és egész testében remegni kezdett.

– Fritz, itt van a közelemben? – kérdezte hirtelen.

– Igen, hogy védelmezzem, Marie.

– Akkor látnia kellett Sidoniet.

– Sidoniet?

– Ott állt a falon. Fenyegetve nyújtotta felém mindkét karját.

– Tévedés volt.

– Ó nem, jól ismerem Sidoniet, ő maga volt. A barátnőm haragszik rám. Tudom is az okát, és jogos a haragja.

Nincs igaza, Marie! Ne kínozza magát ilyen gondolatokkal, nyíltan és szabadon emelheti fel tekintetét.

– Elhanyagoltam Richardot! – kiáltotta hevesen felzokogva. Nem tettem eleget a kötelességemnek. Tudja ön, mennyire vétkes vagyok? Sidonie maga mondta nekem. Ott állt, égi fénnel megvilágítva a fenséges szellem, kiszállva sírjából, és megfenyegetett. Várjon csak, várjon csak, a szellem vissza fog térni, és magával ránt a sírjába, és Bodonak is meg kell halnia, már küzd is a halállal. Sidonie mindenkit magához vesz. Nézze csak, épp most lép ki ismét a sírjából! Fehér halotti leple, melyet én készítettem, úgy tündököl, mint a napfény, és mellette ott áll Richard. Milyen szo-

morúnak látszik. Az anya fogja gyermeke kezét. Pont így láttam az előbb is őket. Kegyelem, Sidonie, kegyelem, bocsáss meg nekem, Richard!

Térdepelve nyújtotta feléjük kezeit.

Fritz semmit sem látott, bármennyire is erőltette szemeit. Odafordult Marienhez.

– Mennünk kell! – figyelmeztette. – Marie, ön beteg. Életben kell maradnia!

Egy nagyobb villám villant.

– Fritz! – kiáltott fel Marie rémülten. – Maga van velem itt, ezen a szent helyen?

– Ahová nem kellett volna egyedül eljönnie ide. Kövessen, kedves Marie, ön beteg.

– Láttam Sidoniet.

– Csalódás volt, amit a villám idézett elő.

A vihar kitört. Heves szélroham rázta meg a fákat, a széljelző csikorgott a templomtornyon. Fenségesen gördült tova a dörgés a falu felett és lassan halkult el a messzi távolban. Az első, súlyos esőcseppek pattogva csapódtak be körülöttük. Fritz felsegítette Marient, és a temető kapuja felé vezette. Erőteljesen kellett támogatnia, mert alig volt ereje a járáshoz. A zivatar percről percre fokozódott, sistergő zuhatagként hullott alá a földre. A villámokat gyorsan követték a mennydörgések, közülük egyesek olyan hatalmasak voltak, hogy a föld beleremegett. Fritz és Marie már alig tudtak továbbmenni, a vihar víztömegeket sodort feléjük, a hirtelen síkossá vált úton megcsúszott minden lépésük. Éjszaka, áthatolhatatlan éjszaka burkolt be minden tárgyat.

– Marie – szólalt meg Fritz –, valami menedéket kell keresnünk.

– Hol?

– Az iskolaházban.

– Oda a világ minden kincséért sem teszem be a lábam – kiáltotta rémulten.

– A falu házai még távol vannak.

– Akkor kint maradunk a szabadban. Ó, milyen jót tesz nekem ez a hideg eső! Benedvesíti a homlokom, mely úgy ég, mint a tűz. És a levegő, ez a friss levegő... Be kell lélegeznem, hogy életben maradjak. Ó, milyen frissítő!

Megállt az első lépcsőfokon, és a kerítésoszlopba kapaszkodott. Minden villámlásnál látni lehetett a falut, mely a domboldalon terült el. Fritz emlékeztette rá, hogy nem maradhatnak itt. A fiatalasszony tovább akart menni, de megingott. Az inspektor mindkét kezével átkarolta, felemelte, és levitte a lépcsőn. Édes teher volt ez a számára, azt az asszonyt vihetette, aki iránt izzó szerelmet érzett. Így ért a tűzoltóházhoz, amit jól ismert. Hogy némi védelmet találjon, bemenekült az előtető alá, ahol a létrákat tárolták. Az öreg Stop is itt talált menedéket. Egy kövön ülve a pipáját szívogatta.

– Ki az – kérdezte a rá jellemző nyugalommal.

– Ki kérdezi?

– Az éjjeliőr.

Az inspektor ismerte az öreget.

– Maga az, Stopp? Az inspektor vagyok a birtokról.

– Mit cipel, inspektor úr?

– A gazda feleségét, akit meglepett a vihar. Csináljon neki egy kis helyet, ahol biztonságban lehet a vihartól és esőtől.

– Jöjjenek ide!

Fritz letette a kimerült asszonyt a kőre, ahonnan az öreg felállt.

– Hogyan érzi magát, Marie? – kérdezte Fritz, odahajolva hozzá.

– Rövidesen összeszedem magam! – válaszolta. – Csak néhány perc, és tovább tudok menni.

Szorosabbra vonta magán a kabátját, és mozdulatlanul meredt a földre. Időnként hideg borzongás futott végig rajta. Az inspektor, aki figyelmesen nézte, észrevette ezt. Kezdett aggódni a szegény asszony egészségéért, aki nem csak a borzalmas időjárásnak, hanem heves felindulásnak is ki volt téve.

– Inspektor úr – mormolta Stopp –, a vihar odafent borzalmas pusztítást fog végezni.

– Hol?

– A temetőben.

– Persze, mert a temető magasabban fekszik.

– Megint láttam...

– Kit látott?

Stopp egy lépésnyire félrevonta az inspektort, aztán olyan halkán, amit mély, basszusa lehetővé tett, halkán megszólalt:

– Sidonie asszonyt. Az utóbbi időben mindenéjjel megjelent.

– Maga is látta? – kiáltott fel Marie.

– Úgy vélem, nem is egyszer. Vannak emberek, akik kinevetnek engem ezért, de ha ön, kedves asszonyom...

– Csak képzelődés volt, amit látott, Stopp.

– Inspektor úr, nem hagyom, hogy ostobának nézzen, ahhoz túl öreg vagyok. Előre megmondtam, mi következik, és úgy is lett.

– Elég a tréfából, mindennek van természetes magyarázata.

– Jordan is így beszélt, de most más lyukból fűtyül, és lógnak a fülei.

Egy nagy villámlást erős mennydörgés követett. Úgy tűnt, mintha köröskörül beleremegett volna a föld. Ropogva, mint a sortűz, néhány pillanatig még folytatódott a dörgés, aztán elcsitult a messzi távolban.

– Isten legyen kegyes hozzám! – kiáltott fel Marie.

Még erőteljesebb menydörgés következett. Aztán minden elcsendesült, csak az eső zuhogását lehetett hallani. A zápor pattogva hullott a fecskendőház tetejére. Marie a földre zuhant.

– Látja, inspektor úr?

– Mit?

– A hölgy elájult.

Fritz odaugrott, és felemelte Mariént. Reszkető kézzel törölte le nedves homlokát, és finoman visszaültette a kőre.

– Elmúlt – suttopta az asszony. A rázkódástól veszítettem el az eszméletem, de most már mennem kell. Bodo vár rám, hiányolni fog. Ügyelnem kell az ágya mellett, mert itt az ideje. A jószágos Christinének pihennie kell.

– Várnunk kell még egy kicsit – suttopta Fritz. Túl erősen zuhog, nem teheti ki magát ennek az időjárásnak. Nemsokára továbbvonulnak a viharfelhők.

A fiatalasszony összekuporodott, rázta a hideg.

– Szegény Marie! – sóhajtott fel együtt érzően az inspektor. Ki gondolta volna, hogy ez történik!

– Olyan boldogtalan vagyok! Istenem, mivel érdemeltem ki én ezt?

– Ne panaszkodjon most, az éjjeliőr itt van a közelben!

A vihar olyan gyorsan elmúlt, ahogyan jött. Tíz percen belül az eső is mérséklődött, és imitt-amott felvillantak a csillagok. Stopp távozott, és kürtjével jelezte az órát.

– Most már indulhatunk – mondta Fritz.

Marie kénytelen volt a karjába kapaszkodni, túlzottan kimerült volt. Nemsokára a parkhoz értek, melynek a kapuja még nyitva állt. Christine a verandán várakozott, az érkezők elé szaladt. Mérgeledve tett szemrehányásokat a barátnőjének, aki némán végighallgatta.

– Nem szép tőled – fejezte be –, hogy így megrémítettél bennünket. És hogy átáztál, mennyire reszketsz! Gyere be gyorsan a

szobába, hogy megtörölhesselek, és meleg ruhát adjak rád. A végén még lebetegszel.

- Bodohoz kell mennem!
- Most nem zavarhatod, mert mélyen alszik.
- Ki van vele?
- Werner úr. Most magaddal törődjél, a betegre gondosan vigyáznak.

Christine bekísérte barátnőjét a szalonba, és innen a szobájába. Határozott fellépésével elérte, hogy Marie lefeküdjön, aki engedelmeskedett is, hiszen tényleg nem jól érezte magát. Egész testében hidegrázástól szenvedett. Christine puha párnákkal betakarta, majd teát hozott, amit gyorsan elkészített.

– Holnap már jobban leszel. Idd meg, és maradj egészen nyugodtan.

- Köszönöm – suttogta a beteg.

Christine képtelen volt türtőztetni magát, még egyszer szemrehányást tett:

- Nem kellett volna elmenned!
- Nincs igazad, jobb, hogy elmentem.
- És miért?
- Mert láttam őt.

– Kit láttál? – kérdezte csodálkozva a barátnője, miközben odahajolt hozzá.

- Sidoniet!

– Hát hiszel a mesékben? Szedd össze magad, kedves Marie! Már gyakran beszéltünk erről.

– Ne kételkedj, saját szemeimmel győződtem meg róla. Sidonie a síron állt és megfenyegetett. Bodot is magához fogja venni, mint ahogyan Richardot is elvitte.

Lázálmában beszél, gondolta Christine. Amint látta, hogy Marie elaludt, megnyugodott.

Az éjszaka elmúlt, pompás volt a reggel, a zápor felfrissítette az egész természetet. Marie felkelt, gyorsan felöltözött, és Christine legnagyobb csodálkozására megjelent a betegszobában. Sápadtak és levertnek látszott. Aggodalmasan érdeklődött Bodo hogyléte iránt, akit ülve talált az ágyban.

– Könnyebbnek érzem magam – válaszolta a beteg. – Ne aggódj, minden jóra fordul.

A jószágos Isten adja, hogy úgy legyen!

– Annyira örülök a fürdőhelyre utazásnak! A jövő héten valószínűleg már utazhatunk. Nagyon jól érzem magam. Zöllner még aggódik, de megengedhetné az utazást. Richard és Strassberg elkísérnek. A jószágos Christine se maradjon itt. Mindenkit látni akarok magam körül, aki a családomhoz tartozik. Akkor nyugodt leszek, és eredményes lesz a kúra. Fritz és Werner irányítják majd a birtokot, mindketten megbízható emberek. Őszre egészségesen visszatérek, és képes leszek a munka egy részét ellátni.

Bodo még beszélt a terveiről, aztán fáradtan elaludt. Nyolc óra körül megjött az orvos. A páciense még mindit aludt. Hogy ne zavarja őt, a jelenlévőkől érdeklődött, hogyan telt az éjszaka. A közölteket komoly képpel fogadta. Aztán figyelmesen a betegre tekintett, finoman megérintette a homlokát, a pulzusát, majd kiment a szobából. Fritz követte.

– Meg van elégedve, doktor? – kérdezte a szalonban.

– Jól van, nagyon jól.

– Ez az ön legbensőbb meggyőződése?

– Nyugodjon meg, kedves inspektor, a betegség még sokáig, nagyon sokáig eltarthat. Aki időt nyer, életet nyer. Óvja fivérét a heves indulatoktól, és azt hiszem...

– Mit hisz? – kérdezte Fritz, mert az orvos elhallgatott.

– Hogy a betegemnek engedélyezni fogom az utazást. A betegsége nyugvó állapotba került, ami persze a lehetőségek birodalma, de nem a valószínűségé. Mi orvosok is emberek vagyunk,

és tévedhetünk. Bízunk a szerencsében. Az üdülés elő fogja segíteni a gyógyulást.

Fritz csodálkozva nézett a távozó orvos után.

– Különös, nagyon különös! – mormolta. – Én bár nem vagyok orvos, de az éjszaka folyamán megfigyeltem, hogy a bátyám nagyon odavan. Wernernek ugyanez a véleménye. Milyen nyomorúságossá vált a beteg az utóbbi napokban! Bár könnyűnek érzi magát, de ételt nem vesz magához. Wernernek az a véleménye, hogy Bodo kialszik, mint egy lámpa, melyből kifogyott az olaj, és Zöllner ennek ellenére a legjobbakat reméli. Nem is tudom, hogyan vélekedjek erről. Nagy szerencsétlenség lenne, ha Bodo úgy távozna az élők sorából, hogy nem végrendelkezne. Ő a birtok tulajdonosa, és fogalma sincs róla... Ez borzalmas állapot. Most igyekeznem kell elérni, hogy Marie legyen az örökös. Mi van, ha az orvos be akar csapni bennünket, és meg akarja akadályozni a végrendelkezést?

Az inspektor a könyvelőhöz sietett, akit az irodájában talált meg. Nagy igyekezettel mondta el neki, amit megtudott, és amit tudni vélt. Werner nagyon komolynak látszott.

– Maradok annál a véleményemnél, hogy a barátunk menthetetlenül beteg. Az orvos kijelentése nagyon gyanúsnak tűnik számomra.

– Nekem is! – kiáltotta Fritz. Egy héttel ezelőtt még egészen másképpen beszélt.

– Bár nem vagyok jogász, országunk törvényeit mégis ismerem. A legszerencsésebb esetben, ha nincs végrendelet, az özvegy a vagyon egyharmad részét örökli. Mivel azonban Hauswald a birtok oszthatatlanságáról rendelkezett, bíróságnak kell döntenie. El kell érünk, hogy legyen végrendelet.

– De hogyan? – kérdezte Fritz.

– Természetesen ebben az esetben a szegény apának meg kell tudnia, hogy a fia meghalt.

Werner karba öltötte kezeit, és borúsan nézett maga elé.

- És ki vállalkozik erre? – kérdezte némi szünet után.
- Ha senki sem vállalja, akkor én fogok Bodoval beszélni. Elháríthatatlan szükségszerűség kényszerít erre. Ezen kívül vétek lenne, ha megvonnánk a haldoklótól azt a lehetőséget, hogy gondoskodjon az özvegyéről.

Ebben maradtak.

Marien állapota miatt sajátos helyzet állt elő. A fiatalasszony nyugodtabbnak, energikusabbnak látszott. Nem panaszkodott többé, és szorgalmasan gondoskodott a gazdaságról. Ha a beteg a fiáról beszélt, akkor a felesége észrevehető felindultság nélkül meghallgatta, és Christinére hagyta, hogy a tanár és tanítványa pillanatnyi távollétét megmagyarázza. Ha Bodo említést tett a fürdőhelyre utazásról, akkor nagy igyekezettel kezdett beszámolni az előkészületekről, amivel a férje mosolyogva egyetértett. A beteg állapotának javulása sajnos csak látszólagos volt. Bodo már képtelen volt elhagyni az ágyat, erői napról napra csökkentek. Ő maga is érezhette a közeledő véget. Egyik este magához kérte a könyvelőt és az inspektort. A két férfin kívül csak Christine volt a betegszobában, ezekben az órákban ő ügyelt a betegre.

Bodo halk, alig érthető hangon megszólalt:

– Tegnap óta feladtam a reményt, hogy valaha is meggyógyulok. Ne szakíts félbe, fivérem! Életem hátralévő ideje rövidebbre van szabva, mint valamennyien gondolnátok. Ezt így érzem. Nagy vigasz számomra, hogy Marie nem marad hátra támogatás nélkül. A privát vagyonom, bár nem nagy, meg fogja óvni a nélkülözéstől. Richardról gondoskodva van. Nagyon nehéz lesz megválnom tőle. Nagyon szerettem volna felnőtt férfiként látni őt. Mivel Isten nem így akarja, kénytelen vagyok beletörődni. De hiszen nem válunk el örökre, a viszontlátás lehetősége adva van a túlvilágon. Az egyik előbb, a másik később járja be a mindannyiunk számára kijelölt utat. Ez a bizonyosság nagy vigasz számomra. Kedvem lenne mindenkit magammal vinni, aki kedves nekem. Mi is tulajdonképpen a földi élet? Nyomorúság és szenvedések láncolata.

– Milyen igazad van, Bodo – szólalt meg Fritz.

– Álmatlan éjszakáimon végiggondoltam mindezt. Földi ügyeim rendezve vannak, nyugodtan tekinthetek a halál elé. Hozzátok ide a fiamat!

Az inspektor kérdő tekintettel nézett a könyvelőre. Werner a vállát vonogatta.

– Mi van veletek? – kérdezte suttogva a beteg. Miért vagytok olyan titokzatosak? Ha még mondani akartok nekem valamit, akkor igyekezzetek! A halál már itt van az ajtóban. Ne hallgassatok el semmit előlem, mindent képes vagyok tudomásul venni. Kötelességetek kihasználni a hátralévő időt. Fritz, te mindig nyílt és őszinte voltál. Légy most is az. Bármit is kell megtudnom, ugyanolyan megadással fogom elviselni, mint amilyennel a halált várom. Marient érinti?

– Nem!

– Engem magam?

– Nem, nem!

– Akkor csak Richardról lehet szó, akit fájdalmasan nélkülözök.

– A fiad megelőzött...

A beteg nem mozdult, elmélyülten tekintett az ég felé.

– Sejtettem. A sejtelmem ezt súgta nekem, csak nem akartam kimondani... Marien mély fájdalma, a mélységes csend a ház körül, a szomorú képetek, ti jóságos emberek... Ne aggódjatok miattam, nem rémülök meg, és nem panaszkodom... Nemsokára viszontlátom Richardomat... Talán még mielőtt beköszönt a következő reggel. Most már könnyebben válok meg az élettől! – fűzte hozzá sajátos mosollyal.

Erre senki sem számított.

– Bodo – suttogta Fritz megrendülten –, van még egy szent kötelességed, amit teljesítened kell.

– Egy kötelességem?

– A birtok most a te tulajdonodban van.

- Így igaz!
- A nagyobb biztonság érdekében végrendelkezzél a feleséged javára.
- Ó Marie, hát még gondoskodhatok rólad... Hívjátok ide a közjegyzőt, de gyorsan! Nemsokára végem lesz!

Az inspektor távozott.

Bodo társalogni kezdett a könyvelővel az örökségről. Werner nagy bizonyossággal állította, hogy a végrendeletet senki sem támadhatja meg, és dicsérte barátja jellemének szilárdságát. A beteg kívánságára behívták Marient, aki zokogva vetette rá magát.

– Vigasztalódjál! – figyelmeztette a beteg. – Isten jól rendezett el mindent

– Élni fogsz, Bodo!

– Ne kívánd ezt tőlem! Megtérek a fiamhoz...

Marien hangosan felsikoltott.

– Ki mondta el neked?

– Ó, ez a hír jól jött nekem, már korábban elmondhattátok volna... Most hagyjatok pihenni, hogy legyen erőm teljesíteni utolsó kötelességem.

Christine félrevonta a zokogó barátnőjét.

– Fritz vállalkozott rá – suttogta –, hogy elmondja neki a szomorú hírt... Most már nem jelent különösebb veszélyt... Meg kellett történnjen, hogy nagyobb kellemetlenségek elkerülhetőek legyenek. Rád marad a birtok...

– Nem akarom, nem akarom!

Marie visszasietett a betegágyhoz.

– Bodo – kiáltotta kétségbeesetten –, önzéssel, keményszívűséggel vádolhatsz engem... Én ártatlan vagyok, megspóroltam volna ezt a fájdalmat neked... Vártam volna teljes felgyógyulásodig... Ne haragudj rám, Bodo!

– Megáldlak, kedves feleségem. Megáldom a fivérem is, aki közvetítőként lépett fel. Most hagyj magamra, hogy összeszedjem gondolataimat! Gondoskodva akarlak hátrahagyni itt, ezen a földön.

Marie szomorúan visszaosont a barátnőjéhez.

A közjegyző már egy fél órán belül megjelent a bírósági tisztviselő kíséretében. Újabb fél óra elteltével a végrendelet a törvényes előírásoknak megfelelően elkészült. A jogászok eltávoztak. Legfőbb ideje volt. Éjfél körül a beteg kezdett félrebeszélni. Hivatták az orvost, aki azonnal jött. Zöllner eredménytelenül alkalmazta utolsó eszközeit. A páciens elgyengülése riasztó mértékben fokozódott. Reggel hét óra körül Nagy- és Kis-Radeck földbirtokosa meghalt.

Mint egy lángocska, mely gyengén imbolyog a kiszáradt lámpabél körül, és szellő lebbenése nélkül kialszik, úgy szállt el az élet a földbirtokosból. Nem küzdött, nem voltak fájdalmai. Marie egy nagy vagyon tulajdonosa lett.

Zöllner igazolta a halál beálltát, és összehúzta az ágyfüggönyöket. Nemsokára megszólalt a lélekharang, melyre Andreas adott utasítást.

Az özvegyasszony sápadtan és kimerülten üldögélt a szalonban. Christine, Werner, Fritz, Strassberg és Zöllner körülállták. A háziak csendesen és félénken beosontak, fiatal úrnőjüket akarták látni, és kifejezni részvétüket. Az orvos nem tudta, hogy késő este még felvettek egy végrendeletet. A szokásos frázisokkal vigasztalta az özvegyet, arról beszélt, hogy a halál súlyos szenvedéseknek vetett véget, aminek leküzdésére az emberi tudás nem volt elegendő, aztán távozott, hogy utána eredjen hivatása kötelezettségeinek. Ez persze csak kifogás volt, mert kocsjára felülve elindult a város felé, ahol felkereste az általa vélt örökös lakását.

A harmadik napon volt a temetés. Az inspektor, akire rábízták a szervezést, a legnagyobb pompáról gondoskodott, ami megfelelt az eltávozott pozíciójának és vagyoni helyzetének. Jóllehet a parasztok összedugták fejeiket, a halott Sidonie bosszújáról beszéltek, aki magához ragadta férjét és fiát, de mégis mélységes rész-

vétet tanúsítottak. A plébános is jól végezte dolgát, ahogyan a parasztok mondták, megható gyászbeszédet tartott, amit figyelemzetéssel fejezett be:

– Tiszteljétek a holtakat, mert megbüntetnek minden vétet!

A település lakói megrendülve hagyták el a temetőt.

A temetés után

Marien felett nem múltak el nyomtalanul az események. Beteg lett, és nyolc napig nyomta az ágyat. Christine hűséges barátnőként ápolta. A jó erőben lévő fiatalasszony kiállta a betegséget. Hamarosan ismét megjelent a kertben és élvezte a frissítő levegőt.

Ebben az időben Gotthold Fröhlich ügyvéd kérte, hogy jelentsek be az úrnőnél. Marie a könyvelő jelenlétében fogadta, akit magához kéretett. Gotthold Rudolph Hauswald úr ügyvédjeként mutatkozott be. Röviden és tömören felsorolta azokat a tényeket, amely szerint kliensének joga van a birtokra. Werner egyszerűen utalt az elhunyt Granfeldt végrendeletére.

– Hogyan – kérdezte Gotthold –, létezik egy végrendelet?

– Egy teljesen törvényes formában felvett végrendelet.

– Granfeldt nem is végrendelkezhet.

– A javak, melyeket a fiától örökölt, a tulajdonában voltak, ennél fogva rendelkezhetett felettük, és ezt meg is tette, özvegye javára. Madam Granfeldt elhunyt férje egyedüli örököse. A bírósági tisztviselő betekintést fog engedélyezni önnek a végrendeletbe.

Fröhlich úr, az egyébként bőbeszédű jogász, néhány pillanatra elnémult a csodálkozástól.

– Itt per van kilátásban, hiszen Sidonie családja kihalt – mormolta végül.

– Ez is egy nézet, amivel sem kedvem, sem időm nincs vitába szállni. Forduljon a bírósághoz. Madam Granfeldt nem tart a pertől.

Gotthold kiegyezésről, megállapodásról, kliense szorongatott helyzetéről kezdett beszélni. Werner azonban állhatatos maradt, hallani sem akart az ügyvéd javaslatairól.

– Ha ön uram, olyan biztos lenne a dolgában, akkor nem beszélne kiegyezésről.

– Egy sovány kiegyezést előnyben részesítek egy zsíros perhez képest. Ne hasonlítson engem olyan közönséges ügyvédekhez, akik pereket provokálnak ki, hogy előnyös megbízásokhoz jussanak. Én mindig a békés megállapodást szoktam javasolni. Ha ez nem használ, akkor energikusan felkarolom a témát. Ha így akarják, ez megtörténhet.

– Isten nevében!

Gotthold Fröhlich ügyvéd udvariasan meghajolt, és a bírósági tisztviselőhöz indult.

– Újabb küzdelmek előtt állok – mondta Marie szomorúan Wernernek.

– Olyan küzdelmek előtt, melyek kevés gondot fognak okozni. Vétek lenne pénzt adni ennek a Rudolph Hauswaldnak.

– Ismeri azt az embert?

– Visszataszító kiélt alak, lelkiismeretlen, léha ember, aki összejátszik ezekkel a csibész ügyvédekkel. A fejem teszem rá! Fröhlich a legpiszkosabb ügyeket viszi, jöllehet nagy vagyonnal rendelkezik. Tudomásom van róla, hogy az ön elhunyt férjének két évvel ezelőtt még annak a bizonyos Hauswaldnak a váltóit nyújtotta be, melyek közül az egyiket Granfeldt úr ki is egyenlítette. Úgy tűnik, folytatni akarják a zsarolást.

Az ilyen ügyek üdítő szórakozást jelentettek a fiatal özvegy számára. Fájdalma lassacskán alábbhagyott, ismét emberek közé járt, és Christinével, akihez nagyon ragaszkodott, messzi sétákat tettek, melyekről fáradtan tért haza. A nagy vagyon birtoklásának

mégiscsak megvolt az előnye, ami hozzásegítette, hogy megbékéljen az étellel. Marie még fiatal volt, számíthatott egy boldog jövőre. Egy gondolatba azonban beleborzongott. Fritz igyekezete és beletörődése sorsába csodálatra készítette. Főként neki volt köszönhető, hogy Bodo végrendelkezett. Mi mást kérhetne ezért cserébe, mint a kezét, mely most szabaddá vált.

– Nem! – gondolta megborzongva. – Nem tartozhatok ehhez az emberhez, bár sokat tett értem. Képtelen vagyok megválni attól a gondolattól, hogy ő lőtte le a fivérét. Az inspektorral pénzben fogok megállapodni. Keressen csak magának másik feleséget, talán Christinét. Nem lehetek az övé, inkább életem végéig özvegy maradok.

Rövidesen alkalom adódott, hogy megtegye ezt a nyilatkozatot. Egyik nap Fritz felkereste a szobájában. Az inspektor bár szomorúnak látszott, de belsejében hatalmas viharok dúltak. A fiatalasszony egészsége látszólag rendbe jött, már ismét enyhe pír jelentkezett orcáin, és szemei csillogni kezdtek. Első fájdalma már kitombolta magát, látszott rajta, hogy beletörődött sorsába.

– Isten hozta, Fritz! – mondta bánatosan. Már egy hete nem láttam.

– Feltorlódott tennivalók akadályoztak meg abban, hogy látogassak Nagy-Radeckre.

– Az ön vállain nyugszik minden teher!

– Werner és Strassberg szorgalmasan igyekeznek, hogy támogatassanak. Nyugodtan hagyatkozhatok a derék emberekre. Beadvány érkezett a bíróságra, amely szerint Rudolph Hauswald igényt jelentett be a birtokra. Ne csodálkozzon ezen, hiszen fel voltunk készülve rá. Két héten belül meg is lesz az első tárgyalás. Talált már ügyvédet?

– Nem, önre bízom ezt a fontos ügyet, önre, aki hűségesen ki fog állni mellettem. Legyen a tanácsadóm, és válasszon ön ügyvédet. Én teljesen tapasztalatlan vagyok az ilyen dolgokban.

– Akkor még ma belovagolok a városba, hogy meghatalmazzak egy fiatal ügyvédet, aki energikusan fel fog lépni az öreg

pénzhajhász Fröhlichkel szemben. Ez a veszélyes ember az ellenfelünk ügyvédje.

– Teljes körű meghatalmazottam, Fritz! Ha további szívességet is ki akar mutatni irántam, úgy kérem, fogjon össze a jóságos Wernerrel, és beszéljék meg a dolgot!

– Ő teljes mértékben egyetért velem.

– Akkor másra már nem kell emlékeztetnem. Kérem, kedves sógor, foglaljon helyet!

Az inspektor leült.

A gazdasszony könnyű kézimunkához látott. Fritz lopva rápillantott. Elbűvölően szépnek találta fekete öltözetében.

– Marie – kezdte remegő hangon –, már mondanom sem kell, hogy meggyőzzem őszinte részvétemről. Tudja, hogy szívvel-lélekkel odavoltam önért, amikor még nem is volt a Radeck birtok úrnője. Nem a gazdagsága keltette fel érzelmeimet, melyet ön iránt érzek, és amiről tudomása van.

A fiatalasszony döbbsen nézett fel.

– Hiszen tudja, Fritz, milyen nagyra értékelem. Ismerem az önzetlenségét, amit Bodo is nagyra tartott.

– Nem erre gondoltam!

– Biztos lehet benne, hogy örökké hálás leszek.

– Nem a hálájára számítok.

– Akkor mit óhajt, Fritz?

– Könyörüljön meg rajtam, és vessen véget kínzó állapotomnak, ami rövidesen az örületbe kerget. Úgy tekintek önre, mint mentőangyalomra. Csak ön adhatja vissza a nyugalمامat, amire nagy szükségem lenne.

Marie reszkető kézzel félretette a kötést. Elhatározta, hogy nyugodtan és szelíden kezeli a helyzetet, és ezt a szándékát határozottan hajtotta végre. Az inspektor közeledésétől már régen tartott.

– Fritz, én értem önt, de önnek is meg kell értenie engem!

– A körülmények megváltoztak.

– Éspedig olyan módon, amit nem tartottam volna lehetségesnek. Szívem mély gyász tölti el.

– Marie, lehet, hogy indiszkrétnek, elhamarkodottnak tűnik, de legyen könyörületes nyomorúságomhoz! Egyetlen szó elég öntől. A beteljesülés a messzi távolban is lehet. Várni fogok, és ki fogok tartani. Marie, valaha is az enyém lehet? Válaszoljon nyíltan, a beszélgetésünk mélységes titokban marad!

Az inspektor szemei rejtélyesen tündököltek.

– Fritz, ön az elhunyt férjem fivére.

– Ön pedig mostohabátyám második felesége volt.

– Tudom, mit akar ezzel mondani.

– Hát nem vette észre, hogy mennyire szenvedek? Borzalmasan küzdöttem az ön kegyeiért. Most az ön kezében van, hogy boldoggá tegyen. Most már szabad és független.

– Ezt ön gondolja így. Én elkötelezett vagyok.

– Miféle elkötelezettsége van?

– Egy ígéret, amit a haldoklónak tettem.

– Marie! Marie!

– Életem végéig özvegy maradok, amint Bodo megkívánta.

– És megtette az ígéretet, amit egy örült pillanat várt el öntől?

– Igen.

– Marie, ismerte a szenvedélyem, tudta, hogy öntől függ a boldogságom. És mégis megtette! A kétségbeesésbe hajszol ezzel!

Az inspektor borúsan meredt a földre.

Némi szünet után a fiatalasszony reszketve folytatta:

– Fritz, képes lenne engem testvéreként szeretni? Lehetségesnek tartaná, hogy hűséges barátságban éljünk? A bátyámnak tartanám, mint egyetlen rokont, aki megmaradt nekem ezen a földön. Mindent megoszthatok önnel, önre bízhatom a birtok irányítását, ami tiszteletreméltó, gondtalan egzisztenciát biztosítana, és lehe-

tővé tenné, hogy megalapozza saját tűzhelyét. Találni fog egy jószágos, derék lányt, aki szeretni fogja. Segítsen nekem, hogy tiszteljem a drága elhunyt emlékét. Sohasem fog kialudni Bodo iránt érzett szerelmem, nyomorúságos lennék, ha nem lehetnék jámbor kegyelettel iránta. Fritz, én többé már nem vagyok az, aki a házasságkötésem előtt voltam. Az életem a csendes elmélkedés, az égé, ahová készülök. Hozzákötné létét egy búskomor, magányra hajlamos asszonyhoz? Nemsokára nagy terhet jelentenék az ön számára.

– Soha!

– És Fritz, mivel tudja, hogy a szívem egy halotté, elvárná, hogy becsapjam önt?

– Gondoljon Sidoniere!

– Sidonie akarta, hogy kezem Bodonak nyújtsam. Richardnak gondos anyát kellett kapnia.

– Ah, Marie, ön képtelen szeretni engem!

– De tisztelem, és nagyra becsülöm! Maradjon a bátyám, Fritz, és mindketten boldogok leszünk. Ott van Christine. Ismerje meg közelebről a jószágos és szép lányt! Megérdemli, hogy a felesége legyen.

Az inspektor hevesen összerándult. Gyorsan felemelkedett.

– Ön kijelölte számomra az utat, melyen végig kell mennem – mormolta borúsan –, és én végig fogok menni rajta.

Ezzel elhagyta a szobát.

– Szegény ember! – sóhajtott fel Marie. Képtelen lennék szeretni őt. Sohasem lennék a felesége. A vagyonom felett rendelkezhet, ha egyáltalán megtarthatom, a szívem felett azonban nem. Ó, a szenvedés kelyhét még mindig nem ürítettem ki teljesen, néhány keserű, igen keserű csepp maradt még benne.

Gottlieb Strassberg már elfoglalta az első intéző állását. Ügyes mezőgazdász lett belőle, akit nagyra becsültek az irányítása alá rendelt emberek. Werner teljes bizalmát élvezte. Az inspektor

csak ritkán jelent meg Nagy-Radecken, így Gottlieb és a könyvelő kénytelenek voltak egyedül igazgatni a birtokot. Fritz a pert ígérete szerint egy fiatal, temperamentumos ügyvédre bízta. Az az Emil Cordes volt, aki otthagya Gotthold Fröhlich szolgálatát, és önálló ügyvédként ténykedett. Eljött Klein-Widebornba, bemutatkozott az úrnőnek, egyeztetett Wernerrel, átvette a szükséges papírokat, és magabiztosan kijelentette azon reményét, hogy Hauswald kérését el fogják utasítani. Christine véletlenül Nagy-Radecken tartózkodott. Emil megpillantotta a csinos lányt, aki első szerelme volt. Alkalma nyílt rá, hogy suttogva néhány szót váltson vele:

- Christine, hát teljesen elfelejtett engem?
- Nem! – válaszolta a lány mosolyogva.
- Most már önálló ügyvéd vagyok
- Örömmel hallottam.
- Jól indul a praxisom.
- Keresik az ügyes jogászokat.
- Érdeklődhetek nemsokára?
- Nyerje meg a pert a barátnőmnek, aztán majd beszélünk.
- Akkor meg fogom nyerni. Éjjel-nappal önre gondolok, Christine.

Emil megcsókolta a lány kezét és távozott. Christine sajátos hangulatban maradt magára. Ez az ügyvéd mégiscsak másfajta férfi volt, mint a komor, magába fordult inspektor, akinek a viselkedése az utóbbi időben elviselhetetlenné vált. Hol viharos, szenvedélyes szeretőnek mutatkozott, hol pedig eltaszította magától a kedvesét, mint aki megőrült. És mindemellett megmagyarázhatatlan módon késlekedett a házassággal. Aggodalmasan ügyelt rá, hogy a csendben megkötött jegyesség titokban maradjon. Christine, mint tudjuk, sohasem ragaszkodott hozzá teljes szívvel. Gazdag szeretett volna lenni, mint Marie, szerepet óhajtott játszani feleségként, és irigységet szeretett volna kiváltani az asszonyok világában. Az inspektor különleges megnyilvánulásai egyre in-

kább terhére voltak. Most, miután beszélt az ügyvéddel, akire egy ilyen fontos ügyet bízta, közömbössé vált Fritz iránt. Elhatározta, hogy megváltoztatja tervét, és ennek megfelelően fog eljárni. Egy keresett ügyvéd feleségeként éppen olyan szerep jutna neki, mint amelyet kívánt magának. Most jól jött, hogy érzelmi kapcsolata az inspektorral, akit vörös haja miatt az egész környezete hamisnak tartott, titokban maradt.

Mostanában megint beszédtema volt a faluban, hogy Sidonie asszony ismét megjelent. Stopp azonban más véleményen volt. Azt állította, hogy a szellem nem Sidonie, hanem maga a földbirtokos, akinek nem tetszenek a fivére üzelmei.

Az ügyet részletesen megtárgyalták a kocsmában. Kleemann is jelen volt.

– Mi nem tetszik Granfeldt úrnak? – kérdezte Westphal.

A bölcs sírásó válaszolt:

– Hát még nem tudják?

– Nem!

– Akkor megmondom én maguknak. Az inspektor feleségül akarja venni az özvegyet, a nagy vagyonával együtt.

– Hát ez szép parti lenne! – vélekedett Kleemann.

Westphal megkérdezte:

– Ezt meg ki mondta magának, Stopp?

– Az ember ki tudja ezt számolni az ujjain.

– Ostobaság. Valaki mégiscsak tud róla.

– Az iskolamestertől hallottam.

– Az pedig okos ember!

A beszélgetés érdekelni kezdte az öreg Kleemannt.

– Vajon az inspektor megkérte már az özvegy kezét?

– Minden bizonnyal – válaszolta Stopp.

– Most már csak az a kérdés – szólalt meg Westphal –, kié lesz a birtok. Hauswald már pert indított, ahogyan a bírósági tiszt-

viselőtől hallottam. Nem volna szabad beszélnem róla, de a történet rövidesen úgyszólván közismert lesz. Majd meglátják, Hauswaldot kapjuk meg birtokosként, és így a birtok visszakérül jogos tulajdonosához. Granfeldték a jog szerint nem juthatnak hozzá.

Tíz óra körül Stop elhagyta a kocsmát, hogy eleget tegyen kötelességének. Kleemann elmélkedve indult hazafelé.

- Mégiscsak kell, hogy legyen elégtétel – mormolta maga elé.
- A vagyon visszakérül jogos tulajdonosához. Milyen különös beteljesedése a sorsnak.

Az volt az általános vélemény, hogy az özvegy sem örülhet sokáig a gazdag örökségnek, mert meg kell hálnia, hogy helyt adjon Hauswaldnak. A babona még sohasem kapott erőteljesebb táplálást az eseményektől, mint most itt Widebornban. Aki megpillantotta a fiatal özvegyet, elmélázva osonva végig a kert útjain feketébe öltözve és sápadtan, sejtenie kellett, hogy erőinek lassú felemésződése a halál közelébe sodorja. Szegény tényleg kimondhatatlanul szenvedett, sajnálta Fritzet, akinek nem tudta viszonzni szerelmét, de tartott is tőle.

Hogy könnyítsen a szívéen, bizalmas beszélgetéseket folytatott Wernerrel. Ez újabb bonyodalom volt, melynek komolyságát az aggastyán nem becsülte alá, mert ismerte az inspektor hajthatatlan szívós, karakterét. Most már az is világos volt számára, miért vállalkozott rá Fritz, hogy a beteg apának beszámoljon fia haláláról, és végrendelkezésre készítse. Az inspektor igyekezete öncélú, eljárása spekuláció volt, de kudarcba fulladt Marien ellenszegülése miatt. Felmerül a kérdés: Mihez kezd Fritz, hogy mégis elérje célját? Vagy talán nagylelkűen feladja? A könyvelő aggályosnak tartotta a helyzetet, de mégis igyekezett jóhiszeműen értékelni.

Ha Fritz valóban nemeslelkű ember, amiben nem kételkedek – adta meg a választ saját magának –, akkor tiszteletben fogja tartani Marien azon elhatározását, hogy özvegy akar maradni, amennyiben azonban úgy határoz, hogy bosszút áll, akkor fogalmam sincs róla, miként hajthatná végre, hiszen a végrendelet megvédi Marient minden támadástól. Véleményem szerint az inspektor

feladja állását, és másfelé keres magának állást, amit meg is fog találni. Strassberg már annyi tapasztalatot szerzett, és olyan rátermett mezőgazdász lett belőle, hogy nyugodtan rábíznám Kis-Radeck irányítását, ha az inspektor bejelenti távozását.

– Werner – suttogta Marie könnyek között –, emlékezzen csak arra a szerencsétlen vadászatra!

– Isten az égben, ne gondoljon testvérgyilkosságra!

– Sajátos érzés tombol bennem, amitől nem tudok szabadulni. Fritz neve bénítóan hat a lelkemre. Képtelen nyíltan a szemembe nézni, bizonytalan, zavart lénye, hevessege, aztán hirtelen levertsége, tópa önmarcangolása szellemi terheltségre utal.

– Ó nem hinném! Nyugodjon meg, és ne tartsa ennyire rossznak a sógorát, de mindenesetre óvatosságot javasolnék. Fritz szenvedélyes ember, megfontolatlan lépésre ragadhatja el magát.

Az inspektorra vonatkozó nézeteikben azonban mindketten tévedtek. Figyeljük meg őt magát.

Egyik este Christine egyedül volt a szobában. Fritz, akit egész nap nem látott, belépett. Már erőteljesen alkonyodott, így nem vette észre vőlegénye arckifejezését.

– Hol vannak a szüleid, Christine? – kérdezte látszólag nyugodtan.

– Anyám a kertben van.

– És apád?

– A szélmalomba ment. Akarsz tőle valamit?

– Nem!

Félretolta az asztalt, és levetette magát a kis szőfára.

– Nagyon elfáradtam! – sóhajtott fel.

– Akkor pihenj egy kicsit, kedves barátom!

Christine, aki egyébként ilyenkor hízelegve mellé szokott ülni, most az ablaknál maradt. A virágtő leveleivel játszadozott, mely az ablakpárkányon állt.

- Mi van veled, Christine? – fortyant fel Fritz.
 - Igen borús hangulatban vagyok.
 - És miért?
 - Amint magányosan üldögéltem, végiggondoltam a helyzetem. Néhány gondolat átsuhant a fejemben. Ha tényleg szeretnél, Fritz, akkor nyilvánosságra hoznád a jegyességünket. Nem tetszik nekem ez a titkolódzás az emberek előtt. Marie most a birtok tulajdonosa. Ha beszélnék vele, minden bizonnyal olyan állást biztosítana neked, amelyet mindig is óhajtottál.
 - Gondolod, hogy az özvegy már biztos lehet a dolgában?
 - A végrendelet egyedüli örökössé tette.
 - Hauswald azonban megtámadta a végrendeletet, pert indított, aminek igen kétséges a kimenetele, és ez a körülmény súlyos gondot okoz nekem. Rudolph Hauswald már régen az ellenségem, mint ahogyan elhunyt fivéremnek is ellensége volt. Amennyiben megnyeri a pert, ami várhatóan nem fog sokáig tartani, akkor minden további nélkül el fog zavarni engem.
 - És mi van, ha Marie nyer, akinek rátermett ügyvédje van?
 - Nem fog nyerni.
 - De mégis tételezzük fel! – kiáltotta Christine türelmetlenül.
 - Számomra annak sem lesz jó vége.
 - Miért?
 - Mert ismét meg fog házasodni.
- Christine hangosan felnevetett.
- Eszében sincs! Ezt én jobban tudom.
 - Van neked fogalmad arról, hogy mit beszélnek a városban?
 - Nem jártam a városban, így nem juthatott tudomásomra az emberek fecsegése.
 - Akkor megmondom neked: Rudolph Hauswald feleségül fogja venni Granfeldt özvegyét, hogy feleslegessé váljék a per, és

mindkettőjüknek tulajdonában maradjon a birtok. Ez megnyugtató végkifejlet lenne, legalább is a gazdag házaspár számára.

– Ó, ezek az ostoba városi emberek! Marie erről még egy szóval sem tett említést, és elsősorban neki kellene beleegyeznie.

– Nem fogja visszautasítani, ha nem lát más lehetőséget, hogy megtartsa a gazdag birtokot. Ennek így kell lennie, és így is lesz! – kiáltotta az inspektor határozottan. El akarok utazni, hogy állást keressek magamnak.

– Hová? – kérdezte Christine meglepetten,

– Csehországba, ahol hiány van rátermett ökonómusokban. Utánam jöhetsz, miután állást találtam.

Ebben a pillanatban belépett az öreg Krug.

– Gyűjtsd meg a gyertyát, Christine!

– Rögtön, apám. Beszéljess addig az inspektorral, aki ott ül a szófán.

A beszélgetés óta eltelt körülbelül egy hét, amikor Fritz egyik este belépett a lugasba, ahol Christine gondolataiba merülve üldögélt. Három napig Nagy-Radecken tartózkodott, ahol igyekezett kifürkészni Marien elképzeléseit, és közben beszélt a városi Emil Cordes ügyvéddel is.

– El kell utaznom, Christine.

– Mikor?

– Még ma este.

– Azt hiszem, maradhatsz, nem kell másik állást keresned.

– Ne tarts vissza, már elhatároztam. Nem mondhatok le az állásról, amire kilátásom van. Itt hagyom neked a tárcámat, benne a spórolt pénzzemmel, amit őrizzél meg. Tekintsd a sajátodnak, mert mint a jegyesemnek, jogos igényed lehet rá.

– Fritz – kérdezte a meglepett lány –, mi van veled?

– Nyugodt vagyok, mint amilyen még sohasem voltam. Mindenáron függetlenné szeretnék válni.

- Marie egyáltalán nem gondol arra, hogy megházasodjon.
- Akkor el fogja veszíteni a birtokot.
- Ellenkezőleg, a per jól áll.
- Viszontlátásra, Christine, nemsokára levelet kapsz tőlem. Add át üdvözetem Mariennek!

Viharosan karjaiba kapta a lányt, megcsókolta, majd eleresztette és eltűnt.

- Fritz! Fritz!
- Fritz azonban már nem hallotta. A kapuhoz ért, amit becsapott maga mögött. Christine bement a szüleihez, akik csendben üldögéltek a szobában. Elmesélte nekik, mi történt a lugasban.
- Tőlünk is elköszönt – mondta az udvarmester. – És itt egy levél a birtokos asszony számára, amit holnap reggel kell átadnom. Ne szomorkodj, Christine, rövidesen levelet fogsz kapni tőle.
- Úgy legyen – válaszolta a lány közömbösen. – Ez a szertelen ember nem tudja, mit akar.
- Nem tudtam visszatartani. Idegenben akar állást keresni magának. Elszerződhet máshová, ha akar, már úgyis Strassberg úr foglalkozott az ügyekkel.
- Ó, szegény gyermekem, ne búslakodjál! – szólalt meg az anyja. Úgy tűnik számomra, hogy szerencsétlen egy történet ez.
- Még, hogy búslakodnék? – mondta Christine hidegen. Már régen rájöttem, hogy képtelen lennék boldog lenni emellett a különös ember mellett. Úgy tűnik számomra, mintha valami terhelné a lelkiismeretét. Ha visszajön, értésére fogom adni, hogy rám nem számíthat. Már örülök annak, hogy kapcsolatunk nem vált közismertté. Nyugodtak lehetek felőlem, elviselem én ezt a szakítást, sőt, azt is be kell vallanom, hogy örülök neki. Jóéjszakát!

Christine meggyújtott egy lámpát, és visszavonult a szobácskájába, ahol megvizsgálta a tárca tartalmát. Tíz bankjegy volt benne, ezertalléros címletekben. Döbbenet meredt a számára hatalmas összegre. – Ennyit takarított volna meg? – suttogetta. – És

mégis mindig a szegénységéről beszélt. Rejtély marad számomra ez az ember.

Már éppen be akarta csukni a tárcát, amikor papírt vett észre az egyik rekeszben. Kivette, és nézegetni kezdte.

– Fritz kézírása – suttogta. Aztán elolvasta:

„Szegény Christine, sajnálhatsz engem! Én vagyok a legboldogtalanabb ember a földön, mert sehol sem találok nyugalmat, ahová fordulhatnék. Amit irántad érzett szerelemnek tartottam, nem volt igazi érzés. Ó, mekkorát tévedtem! Képtelen lennék, és nem is akarlak becsapni téged, ezért távozok és felmentlek ígéreted alól, melyet nekem tettél. Szabad vagy minden vonatkozásban, és arra kérlek, felejts el engem! Ez nem lesz nehéz, hiszen a vörös Fritz érdektelen, rút ember, aki különös hangulatával és nézeteivel nevetségesnek számít. Igyekeztem szeretni téged, de nem sikerült. Engedj át sorsomnak! A tárcában lévő bankjegyeket neked ajándékozom. Senkinek se szólj egy szót sem, hogy téged tettelek meg örökösömnek. Válassz magadnak egy férfit, aki jobban megfelel neked, mint a vörös Fritz, az örökséged pedig használd fel saját tűzhelyed megalapításához. Én meg a halált keresem, a legjobb barátomat. Fritz Granfeldt”

– Sejtettem! – suttogta. – Fritz csak játszott velem, sohasem gondolta komolyan. A szertelen ember! És milyen hosszan voltam képes elviselni. Mégis szép tőle, hogy kártalanítani akar. Rokonai nincsenek, ezért ajándékozott meg engem. Azt viszont nem hiszem el, hogy a halált keresi. Ez csak valamiféle vesszőparipa. Ha visszajön, viheti a pénzét, addig vigyázok rá. Micsoda szerencse, hogy nem szerettem teljes szívből. Mindenki a maga sorsának Kovácsa.

Elrejtette a tárcát, és lefeküdt. Bár az eset okozott némi gondot neki, de hamarosan mégis elaludt.

Már másnap korán reggel Werner és Strassberg átjött Kis-Radeckre. A könyvelő közölte Krug udvarmesterrel, az inspektor levélben jelentette be, hogy önként lemond a posztjáról, és elfogad egy állásajánlatot. A levélben mellékelte annak a szekrénynek a kulcsát is, mely a könyvelést és kasszáját tartalmazza. Az udvar-

mester kinyitotta az inspektor szobáját. Minden a szokásos rendben volt. Werner bár csodálkozott a csekély pénzkészlettel, de mivel a kassza és a könyvelés pontosan egyezett, a revizor nem tett megjegyzést. Előbb beszélni akart Mariennel. Pillanatnyilag az ügyvitelt az udvarmesterre bízta. A férfiak úgy döntöttek, hogy az inspektor távozását előkészített, a felek által egyeztetett eseményként állítják be, hogy a parasztok ne kapjanak örömmel fogadott pletykatémát.

– Hát persze, a vörös haj – sóhajtott fel Krug – miután a két férfi távozott. – Ez nem volt szép az inspektortól. Miután ennyi ideig szédítette a lányomat, és játszott a szerelmest, fogja magát, és köddé válik. Csak egy vörös hajú lehet ilyen álnok. Még szerencse, hogy a szerelmi ügy nem vált közismertté.

Lányának nyugalma közben vigasztalta az öreget. Christine még aznap átment Nagy-Radeckre, hogy néhány napot a barátnője társaságában töltsön el.

Amikor Werner tájékoztatta úrnőjét az inspektor könyvelésének és kasszájának állásáról, Marian halkán így válaszolt:

– Nem kérem a számvitel pontos vizsgálatát, mert Fritz nagy szolgálatot tett elhunyt fivére körül. Ezt ön éppoly jól tudja, Werner, mint én, és ha őszinték akarunk lenni, akkor én is hálára vagyok kötelezve iránta. Legyen boldog azzal, amit megszerzett magának. Tiszta szívvel adom neki ajándékként. Hallgasson az esetről, kedves barátom, a sógorom becsületét nem kell kérdésessé tenni.

Az inspektor távozása kapcsán nagy kő esett le az úrnő szívéből. Kiegyezésésként még nagyobb összeget is hajlandó lett volna felajánlani neki.

– Alapjában véve – gondolta –, mélyen sajnálatra méltó ember. Irántam érzett szenvedélyes szerelme nem talált viszonzásra. Ha csalás vétkét követte el, számoljon el a saját lelkiismeretével.

Volt azonban mégis egy gondolat, mely riasztó volt az özvegy számára: Mi van, ha Fritz azért távozott, hogy bosszút álljon? Az ő gondoskodásának volt köszönhető, hogy Marie a javak birtoká-

ba juthat, úgy tűnik, tervszerűen tett meg mindent ezért. Volt valami rendszer mindabban, ami történt. Ha Fritz bűncselekménnyel terhelte lelkét, azzal bizonyos célt követett, azt a célt ugyanis, hogy mostohatestvére özvegyével kötendő házassággal megszerezze a gazdag örökséget. Marie pedig semmissé tette ezt a tervet, a vakmerőségnek a cél közelében vetett véget. Milyen hirtelen következett be Richard halála. Hiszen a gyerekek előbb kellett meghalnia, mint az apának, ha az utóbbit képessé kellett tenni arra, hogy az özvegye legyen az egyedüli örökös. Marie az eseményeket mindeddig nem gondolta át ebből a szempontból, most pedig tényleg összefüggéseket vélt felismerni benne. Egy ember, aki ilyet tesz, nagyobb gaztetre is képes. Nemes gondolkodás esetén maradnia kellett volna, vagy más módon kellett volna megvalósítania távozását. Így azonban tág tere van a vélekedéseknek és aggodalmaknak.

– Sajnos, még mindig nem találok nyugalmat! – gondolta a szegény özvegy. – Még küzdenem kell a rideg fájdalomokkal, amit a számomra kedves lények halála idézett elő, és máris újabb, borzalmas aggodalmak merülnek fel. Ha így megy tovább, bele fogok pusztulni a lelki bánatba!

Ilyen állapotban talált rá Christine.

– Mit gondolsz az inspektor távozásáról? – kérdezte Marie.

– Ez az ember becsavarodott, már nem is csodálkozok az ostobaságain.

Christinének az volt a véleménye, hogy Fritz miatta távozott. Marie csodálkozva kérdezte:

– A távozását ostobaságnak tartod?

– Remélem, nem okozott jelentős kárt neked

– A legcsekélyebbet sem. Szívesen adtam volna Fritznek akkora összeget, amivel komoly egzisztenciát alapozhatott volna meg magának. Hirtelen eltűnése gondot okoz nekem.

– Egy becsavarodott ember tetteit nem lehet megítélni, mert rendszerint sajátos indokai vannak. A fejébe vette, és elment. Le-

het, hogy ugyanilyen hirtelen vissza is fog jönni. Ezen nem töröm a fejem.

Marie szívesen kitárgyalta volna az ügyet, de valami megmagyarázhatatlan érzés távol tartotta tőle.

- Christine, én olyan nyomorúságos vagyok.
- Légy türelemmel, az idő múlása majd mérsékelni fogja a fájdalmadat.
- Christine, mától fogva maradj velem! Szükségem van a vigasztalásodra, élénk jelenlétedre. Ha egyedül vagyok, a legborúsabb gondolatok ragadnak magával. El sem tudom mondani, hogy milyen hangulatban vagyok.

Christine, aki az inspektor miatt költözött vissza Kis-Radeckre, ettől kezdve Nagy-Radecken maradt. A Fritz-cel kapcsolatos viszonyáról egyetlen szóval sem tett említést, kezdte szégyellni magát gyengesége miatt, hogy belement egy spekulációs házasság előkészítésébe. Marie mindenféléről beszélt, csak az inspektor iránta érzett szerelméről nem. Nem akarta befolyásolni az eltűnt emlékét, jöllehet még mindig tartott tőle.

Gottlieb Strassberg inspektorként áttelepedett Kis-Radeckre.

- Hallottad, apám?

Ezzel a kérdéssel lépett be nagy igyekezettel Lizácska a napaliba.

Kleemann papa a karosszékében üldögélt, és délutáni pipáját szívogatta.

- Mit kellett volna hallanom?
- Strassberg, a korábbi iskolamester inspektor lett Kis-Radecken.
- Ohó!
- Nyugodt lehetsz benne, hogy így van! – biztosította őt a lánya.
- És Fritz Granfeldt?

- Csehországba ment, ott kapott állást.
- Hát ez érdekes újdonság! Hogyan tudta meg, leányom?
- A legjobb forrásból hallottam. Strassberg, aki az előbb itt lovagolt el a tó mellett, megállt, és elmesélte nekem azzal, hogy mondjam el neked.
- No lám, mi lett egy iskolamesterből! – kiáltott fel Kleemann, akinek igen jól esett, hogy Lizácska az igazat mondta, hiszen más forrást is megadhatott volna. – Tehát beszéltél Strassberggel?
- Igen, apám, a tónál. Ha ráért volna, tett volna nálad egy rövid látogatást, de igyekeznie kellett a birtokra, mert sok dolga van.
- Nem sajnálom Strassbergtól – vélekedett az anya, aki kötögetve az ablak mellett ült.
- Igazam van ugye? – kiáltotta Lizácska –, ő mégiscsak más-fajta inspektor, mint a vörös Fritz, akitől mindig is félttem, mint madár a madárijesztőtől. Istennek hála, hogy elment. Remélem, vissza sem jön többé.

Kleemann felállt, és járkálni kezdett a szobában.

– Ez nem jó jel! – mormolta. – Tényleg nem! Fritz Granfeldt szívvel-lélekkel csüngött a birtokon, melyből igazi mintagazdagságot hozott létre. Az pedig nem jó jel, hogy ilyen hirtelen odébb állt. Kitartok ennél a véleményemnél.

– Ez meg mit jelentsen? – kérdezte Lizácska kíváncsian.

– Azt, hogy az özvegy elveszíti a pert! És ebben az esetben szegény Strassberg megint el lesz bocsájtva, mint annak idején az iskolamesteri pozíciójából. Fritz Granfeldt nagyon jól tudta, hogy mit tesz. Időben keresett magának másik állást. Rövidesen megéljük, hogy az özvegynek távoznia kell. Egyáltalán, különös egy történet.

– Történjék is bármi, apám, Strassberg egy rátermett mezőgazdász.

– Valóban?

- Igen, tényleg az.
- És te honnan tudod ezt?
- Te magad mondtad nekem.
- Én?
- Amikor múlt vasárnap kifelé jöttünk a templomból, és Strassberggel az idei termésről beszéltél. Akkor vélekedtél úgy, hogy rátermett fiatalember, aki érti a dolgát.
- Tényleg így volt!
- Ó, megjegyzek én magamnak ilyesmit, apám!
- Te lány, te egészen tűzbe jössz, amikor az új inspektorról beszélsz.
- Örülök neki, hogy jól megy a sora, és annak is, hogy a vörös Fritz már nem jár ide hozzánk.
- A Strassberget szívesebben látod?
- Ej, hát persze! És Christine Krug is szívesebben látja őt. Az a lány ki fogja vetni a hálóját, hogy befogja a csinos inspektort. Jó fogás lesz a városi hölgy számára.

Kleemann nevetve gondolta magában:

- A lány féltékeny, de azt hiszem, semmi oka sincs rá, mert Gottlieb őszinte, derék ember.

Ebben a pillanatban Zöllner doktor lépett be, aki orvosi látogatásra jött Kleemann asszonyhoz.

- Már régen járt nálunk, doktor úr! – kiáltotta a gazda, kezét nyújtva neki.

- Mert nem volt szükséges, barátom. Időnként azért mégis csak be kell néznem, ez kötelességem.

A ház asszonyával folytatott rövid beszélgetést követően közölte véleményét:

- A fürdőkúra nem indokolt, Kleemann asszony igen jó állapotban van. Jó időben tartózkodjon sokat a szabadban, fogyasszon tápláló ételeket, és minden rendben lesz.

– Köszönöm a vigasztaló hírt, doktor úr. Mi a helyzet a birtokon?

Zöllner a vállát vonogatta.

– A per, egészségét tekintve nagyon súlyos.

– Gondolja, hogy Hauswald megnyeri?

– Azt hiszem.

– Az inspektor is azért mondott fel.

– Fritz Granfeldt?

– Hát persze. Még nem hallotta, doktor úr?

– Egy szót sem hallottam.

– És azt sem, hogy Strassberg lett az utódja a vörös Fritznek, aki Csehországba távozott?

– Érdekes újdonságot mond most nekem.

Lizácska belépett a szokásos üveg borral.

– Na itt van – szólta az apa a lányához –, a doktor úrnak is az a véleménye, hogy Hauswald megnyeri a pert.

– Felőlem – válaszolta Lizácska, megtöltve a poharat. – Nekem aztán teljesen mindegy, hogy kié lesz a birtok, úgyse megyek semmire se vele.

Zöllner nem maradt sokáig. Néhány szót szólt még a pácienséhez, aztán távozott.

– Furcsa egy helyzet! – vélekedett Kleemann papa. – A sír-emlék körüli jelenséget csalásnak tartották, de a csalás mégsem derült ki. Apa és fia meghaltak, amint Stopp megjósolta, és a javak a végén visszaszállnak a Hauswaldokra. Mégiscsak van valami a háttérben, erről nem hagyom lebeszélni magam.

– Apám – szólalt meg Lizácska –, a vörös hajú inspektor lelépett. Mit jelentsen ez?

– Honnan tudnám?

– És ha a jegyese lennék, amint akartad?

– Ne beszélj többé erről!

– Na látod! A vörös fejükben nem lehet megbízni. Ha ez a Granfeldt derék ember lenne, akkor nem hagyta volna itt a sógor-nőjét, aki magára maradt a világban. Egyszerűen lelépett, mert már semmire sem számíthat tőle. Ilyenek az alattomos emberek.

– Talán vette volna feleségül az özvegyet? – fortyant fel Kleemann.

– Miért ne? Ha az asszony lenne a birtok tulajdonosa, bizonyára megkérte volna a kezét. Jó kis férj lett volna nekem az ilyen, mondhatom!

Kleemann megállt, és a lánya képébe nézett.

– Te lány! Talán jobbat akarsz?

– Apám!

– Nyögd ki végre!

Lizácska alkalmasnak találta a pillanatot, hogy óvatosan ráközelítsen a témára.

– Az új inspektor mégiscsak más ember, mint a régi.

– Talán azért, mert fekete haja van?

– Ó, nem erről van szó! Hiszen ismered Strassberget, gyakran beszéltél vele, és dicsérgetted is őt, aki a nyíltszívűség és őszinteség maga. Nincsenek hátsó gondolatai, mint a vörös Fritznek.

– No nézd csak!

– És közben legalább olyan jó közigazdász, mint az elődje.

– Ezt meg ki mondta neked?

– Te magad voltál, apám!

– De Strassberg ugyanakkor szabadelvű, aki sokat fecseg, és keveset cselekszik. Az ilyesfajta emberek szavakkal bizonygatnak mindent, úgy hintik maguk körül a tudományt, mintha borsót vetnének. Ilyen patron a Jordán is. Leleplezte talán a csalót a temetőben? Nem bizony! Az ügy még ugyanott tart, mint hónapokkal ezelőtt. És a Strassberg miért nem néz be hozzánk az utóbbi idő-

ben? Mert attól tart, hogy megkérdézem tőle: – Nos uram, akkor most mi a helyzet? Hogyan magyarázza meg a szerencsétlenséget, ami a Granfeldt családot érte? – Minden bizonnyal adós maradna a válasszal! A Jordan is úgy rohangál, mint egy megharapott kutya, és nem mer a nyilvánosság elé lépni. És láttad a doktor milyen szerényen viselkedett? Strassberg nyugodtan ülhetne az iskolaházban, ha jó viszonyban lett volna az előjáróival. Az inspektori beosztásának meg nemsokára befellegzik.

– Ó, semmi sem dőlt még el!

– Ez meg mit jelentsen?

– Sok minden derülhet még ki.

– Ezt csak várjuk ki, aztán majd beszélhetünk róla. Addig meg maradok a véleményemnél: Strassberg nem az én emberem, bár vannak tiszteletreméltó tulajdonságai.

Kleemann szokása szerint, amikor mérgelődött, homlokába húzta nyestbőr sapkáját, és kiment az udvarra, ahol a főbéresnek parancsokat osztogatott.

– Lizácska – szólalt meg az anya –, gyere csak ide hozzám! Azért hallgattam, mert nem akartam ellentmondani apádnak, aki nek nemely dologban igaza van.

– Nincs igaza! – kiáltott fel Lizácska, sírásra hajló hangon. Ha Gottlieb nem is úgy gondolkodik, mint a parasztok a faluban, mégiscsak derék ember. Mi köze van a kísértetek körüli történetnek az ő jelleméhez? Apám ma így gondolkodik, holnap meg másként. Attól függ, hogyan befolyásolják a kocsmban. Beszélhetnek a szegény új inspektorról, amit akarnak. Én... én...

– Nos, neked mi a véleményed róla, gyermekem?

– Én tudom, hogy mit kell gondolnom róla.

– Lizácska, légy őszinte hozzám, bennem megbízatsz! Már régen észrevettem valamit. Úgy érzem, te kedveled Strassberget, valld csak be nekem!

Lizácska néhány pillanatig mélyen elpirulva dermedten állt, mint egy kőszobor. Aztán hirtelen térdre vetette magát anyja előtt, és fejét ölébe hajtotta.

– Hát tudtam én! – suttogta Anna asszony. Mégiscsak jól sejtettem.

Lizácska ekkor felemelte a fejét, és lesütött szemmel válaszolt:

– Anyám, képtelen vagyok Gottlieb nélkül élni, és ő sem nélkülem. Egymásnak ígérkeztünk. Egyáltalán nem is akart iskolamester maradni, miattam lett mezőgazdász, mert apámnak szűksége volt egy férfire a gazdaságában. Nos, most már inspektor lett belőle, amire törekedett. A vörös Fritzhez hozzá kellett volna mennem, mert inspektor volt...

– Várj csak, majd én beszélek vele, gyermekem.

– De hamarosan, anyám, kérlek, tedd meg hamarosan!

– Mennyire sürgős lett hirtelen!

– Nem maradhat sokáig Kis-Radecken, és Gottlieb túl őszinte ahhoz, hogy titokban lopakodjon hozzám. Kérlek, mama, bírd jobb belátásra apám, vagy nem lesz jó vége!

– Gyermekem, kedves gyermekem – kiáltott fel rémülten az anya –, szedd össze magad, és légy egy kis türelemmel!

– Ugye te is kedveled Gottliebet?

– Semmi kifogásom sincs ellene.

– Akkor kérlek, tedd, amit jónak látsz!

Miután Lizácska megcsókolta anyját, folytatta a házimunkát.

A kísértet leleplezése

Egyik este, már meglehetősen későn, Jordan, az öreg huszár elindult otthonról.

- Hová? – kiáltott utána a felesége az ablakból.
- Feküdj le, asszony, nem kell, hogy megvárjál.
- Tudni akarom, hová mész.
- A kocsmába.
- Nem mondasz igazat, Jordan.
- Oho!
- Tíz óra körül már üres a kocsmá, te meg gyakran éjfél körül jössz haza. Ma megint elosonsz itthonról.
- Asszony! Egész nap rendesen dolgoztam.
- Ez igaz.
- Akkor engedj meg nekem este egy italt!
- Fél órán belül itthon lehetsz.
- Ha nem talállok társaságot, akkor igen.

Jordan elindult, kinyitotta a kaput, aztán becsukta maga mögött, amint kiment.

– Kész nyomorúság! – bosszankodott a felesége. El tudom képzelni, hová megy. Még megélem, hogy egyszer összeverve jön haza. Ha sokáig marad, utána megyek!

Visszahúzta a fejét, és becsukta az ablakot.

Jordan a tónál várakozott, galagonyabotjára támaszkodva, amit télen szokott használni, ha a városba, vagy a kőfejtőbe indul. Előtte nyugodtan terült el a tó vize, melyben visszatükröződött a tiszta, csillagos ég. Mély csend honolt körülötte, időről időre egészen csendesen surrogott a nád, mely a kis tót szegélyezte. A faluban tízet ütött az óra. Közvetlen ezután Stopp kürtjét lehetett hallani. Jordan nyugodtan letelepedett a határköre, amit Kleemann helyezett el, majd rágyújtott a pipájára.

– Biztosan jönni fog! – mormolta maga elé.

Még el sem telt tíz perc, amikor egyre közeledő léptek zaját lehetett hallani. Hirtelen egy férfi állt meg a várakozó előtt.

– Jó estét, Jordan!

– Jó estét, Strassberg úr!

Mindketten kezet nyújtottak egymásnak, aztán útnak indultak a falu utcáján.

– Strassberg úr – kezdett bele a fogatos – Lizácska Kleemannal megüzente nekem, hogy tízkor legyek a tónál.

– Valóban, kedves Jordan.

– Már sejtem, hogy miért.

– Ellátogatunk a síremlékhez.

– Szívesen – vélekedett Jordan –, de teljesen felesleges.

– Miből következtet erre? – kérdezte Gottlieb.

– Hányszor álltam már eredménytelenül éjszaka őrségben! A szélhámosok felhagytak üzelmeikkel, ami persze egészen érthető, hiszen már nincs kit megfélemlíteni.

– Ma, legalább is remélem, látni fogjuk a kísértetet.

– Ezt reméli, Strassberg úr?

– Igen!

– Ó, ez igen nagy öröömre lenne! Itt ez a szerszám, amivel rendszeren megdolgozhatom a szellemet. Eddig nem volt szerencsém. Két vagy három éjszaka ügyeltem kint a temetőben anélkül, hogy valami gyanúsat vettem volna észre, és a negyedik éjszaka, éppen amikor az ágyamban hevertem, Stopp megint látta a kísértetet. Mintha direkt meg lett volna szervezve, hogy ne érjek el eredményt. Utóbb, azon viharos éjszakán nem voltam a faluban. Későn értem vissza a városból bőrig ázva, és rögtön lefeküdtem. Másnap reggel hallottam, hogy állítólag maga madam Granfeldt látta a kísértetet.

– A véletlen hozta úgy, hogy nem volt szerencséje. Ma azonban valószínűleg megjelenik a kísértet. Nagyon óvatosnak kell lennünk, mert ravasz ellenfelekkel van dolgunk.

– Talán Stopp...

– Nem, az öreg túl ostoba ehhez. Ő is a becsapottakhoz tartozik. Később majd elmondom magának, hogy miért éppen ma este szántam rá magam az expedícióra. Feltételezem, hogy mélységesen hallgatni fog.

A megboldogult Granfeldt úr a jótevőm volt, az ő kedvéért bármit hajlandó vagyok megtenni. Ha nem ajándékozta volna nekem a lovakat, ma koldusszegény ember lennék. A parasztok szívtelenek, akkor is, ha minden vasárnap templomba járnak, és szívvel-lélekkel énekelnek az orgonazenére.

– Válaszoljon nekem, kedves Jordan!

– Szívesen, Strassberg úr.

– Gyakran járt magánál Granfeldt inspektor?

– Ó, mi mindig is jó barátok voltunk! Gyakran látott el munkával. Ha találkozottunk, mindig elbeszélgettünk. Persze az utóbbi időben...

– Járt a házában is?

– Várjon csak... Az már nagyon régen volt!

– Nem sokkal azelőtt történt, amikor elhullottak a lovai?

Jordan megállt.

– Azt hiszem, igen! Valóban, pénzt hozott a feleségemnek a lenmagért. Én nem voltam otthon. Strassberg úr, mit akar ezzel mondani?

– Semmit, ó semmit!

– Csak nem azt hiszi, hogy látogatása összefüggésben van a lovaim elvesztésével?

– Nem, csak azt akartam megtudni, hogy megfizette-e a pénzt, mert rábukkantam a tételre a számlakönyvben.

- Persze, hogy megfizette!
- Menjünk tovább.

Így is történt.

Jordan elgondolkodva ballagott kísérője mellett. A kérdés sajátos gyanút keltett benne.

– Kedves uram – szólalt meg némi szünet után –, én minden bizonnyal jó barátja vagyok a Granfeldt családnak, és mindent megteszek, ami a javukat szolgálja, már csak hálából is az irántam tanúsított jóindulatért. Azt pedig sohasem hittem el, hogy a szellem ölte meg a lovaimat. Mondja csak meg, mire gondol, tőlem nem fogja megtudni senki.

– Később, kedves Jordan, majd ha rendeződtek a körülmények. Ha nem bíznék magában, ma éjjel egyedül mentem volna. Tudom, hogy szívesen megtenne bármit szegény Bodo Granfeldtnek, és éppen ezért támogat engem a nyomozásban.

– Akkor is, ha csak arról lenne szó, hogy felnyissuk az ostoba parasztok szeméit. Már eleget bosszankodtam azért, mert ilyen hosszasan el kellett viselnem a buta Westphal gúnyolódását.

- Nyugodjon meg, minden ki fog derülni!
- Milyen kár, hogy Granfeldt úr már nem él.

Csendben mentek tovább a falu csendes utcáin, míg végül a fecskendőház előtti térre értek. Félitzenegyvet ütött. Stopp, aki éppen befejezte első körútját, elfoglalta pihenőhelyét. Látni lehetett az izzó paraszat, amivel meg akarta gyújtani a pipáját.

- Kerüljük el az öreget! – suttogetta Gottlieb.
- Miért?
- Óvatosságból. Senkinek sem kell tudnia róla, hogy lesbe állunk.

A férfiak a tér legkülső szélén osontak tovább, és elérték a temetőhöz vezető kocsutrat, melyet öreg fűzfák szegélyeztek, és a temetőt szegélyező sövény mellett folytatódott. Az út itt mélyedésben vezetett, melyet jobbról a magasabban fekvő temető, bal-

ról a mező határolt. A dombtetőre felérve az út tovább vezetett kifelé, a mezőre. Gottlieb itt megszólalt:

– Most mutassa meg a rejtekhelyét!

Jordan előrement, jobbra kanyarodott, huszonöt-harminc lépést továbbment a magas és sűrű sövény mellett, és megállt egy kimagasló kőnél, mely szürkésfehéren bukkant elő a magas fűből. Itt félrehajtotta a sövény néhány ágát, és eltűnt. Rögtön ezután visszassutogott: – Jöjjön utánam! – Strassberg lehajolt, és bemászott a sövényben lévő, nagyon ügyesen kialakított, levelek takarásában lévő lyukba. Jordan, aki ezt a helyet kialakította, rá sem talált volna, ha a fűből kiálló kő nem jelölte volna meg a helyet. A fogatos magában a temetőben is gondoskodott búvóhelyről. Egy vad rózsabokor, amely össze volt növe a sövénnel, ágaival és leveleivel befedett egy mélyedést, amely egy sír besüppedése miatt jött létre. Balra, körülbelül húszlépcsnyi távolságra emelkedett a síremlék, egy öreg, göcsörtös hárs ágai alatt, melynek törzse a sövény túloldalán, a mezőn volt. Innen jobbra volt az úgynevezett „szegény vétkesek szeglete”, ahová az öngyilkosokat temették. Ez az elhanyagolt és szomorú hely emberemlékezet óta nem fogadott be újabb áldozatot, csak Stopp emlékezett rá, hogy kisgyerek korában egy részeges parasztasszony holttestére bukkantak a patakban, és öngyilkosként temették el, mert a helyi bíró nem látta igazolva véletlen halálát. Annak idején nagyon óvatosan jártak el. Ebben a sarokban, amerre még a sírásó is ritkán járt, magasra nőtt a gaz és a bozót.

– Itt időztem gyakran – suttogetta Jordan –, de senki sem bukkant fel erre felé. A szélhámós bizonyára észrevette a jelenlétem.

A falu órája háromnegyed tizenegyet ütött.

– Csend! – suttogetta Gottlieb.

– Észrevett valamit?

– Igen.

– Merre?

– A templomlépcső felől három alak közeledik.

- Valóban!
- Az első kettő Granfeldt asszony és Christine, a fekete alak pedig Stopp, az éjjeliőr.
- Mit akarhatnak ezek itt?
- Látni akarják a kísértetet.
- És maga azt hiszi, hogy jönni fog?
- Igen, azt hiszem.
- Persze, két asszonyt és az öregembert a szélhámos könnyedén meg tudja félemlíteni.
- Jordan!
- Mit óhajt, Strassberg úr?
- Pompás fegyver van magánál.
- Ahová ez odatalál, ott kék foltok lesznek.
- Nem, rögtön nem csaphat oda, arra nekünk nincs jogunk.
- Bókoljak talán?
- Azt sem! Kapja el egyszerűen a szellemet, és rántsa le róla a fehér leplet. A többit bízza rám!
- És ha a fickó megtámadna engem?
- Ebben az esetben kapja el erőszakkal. Pillanatnyilag elegendő, ha megtudjuk, ki hajtja végre a vétkes csalást. Aztán vizsgálat következik. Szegény özvegy már hajlamos a búskomorságra, és kezd hinni a bohózatban.

Marie és Christine a síremlékhez közeledett. A feleség letérdelt férje sírjánál, és imát suttogott. Christine a sajnálatraméltó barátnője közvetlen közelében állt, aki tényleg valamiféle vallásos áhítatba merült, és néhány napja esténként kijárt a temetőbe, hogy meglássa Sidoniet, és szót értsen vele, amint ezt kötelességének tartotta. Olyan mértékben elhatalmasodott rajta a téves nézet, hogy véteknek kezdte érezni a gazdag örökség körüli pert.

- Betolakodtam a családba – mondogatta gyakran –, most még a javakat is magamhoz ragadjam? Nem volt helyes Fritztől,

hogy haldokló fivérét a végrendeletre készítette. És Richard halála kétségtelenül bűncselekmény következménye volt, amiről az önző inspektornak tudomása lehetett, majd lelkiismeretétől kínozva világgá ment. Nem, én nem akarom, hogy bűncselekménynek köszönhessem a gazdagságom.

Így gondolkodott Strassberg és Werner nagy bosszúságára a szegény, fájdalomtól és gyásztól kínzott özvegy.

Ami arra készítette, hogy ma este Christine kíséretében ismét kimenjen a temetőbe, olyan körülmény volt, amire később még visszatérünk.

Stopp szokása szerint a torony közelében megállt, mivel véteknek tartotta volna belépni a szent helyre ebben az órában.

Jordan és Strassberg mozdulatlanul húzódott meg rejtekhelyén.

- Eddig minden jól ment! – suttogta Gottlieb.
- Előre meg volt ez beszélve? – kérdezte a fogatos.
- Részben.
- Istenem, bárcsak sikerülne ma este! – suttogta Jordan.
- Kapkodással ne hiúsítsa meg a jól átgondolt tervet! Fontolja meg, hogy komoly probléma megoldásáról van szó.

Jordan megígérte.

Ekkor hosszabb szünet következett.

Enyhe szellő suhant végig a temetőn, a fák és bokrok levelei halkán susorogni kezdtek.

- Most! Most! – suttogta Jordan, miközben felegyenesedett.

A fal mellett fehér alak jelent meg, lassan közeledve a birtokos sírjához. Hallani lehetett Marien halk felkiáltását, aki a sírok előtt térdepelt.

- Jordan!
- Mit óhajt uram?
- A fal és a sövény között egy férfit látok.
- Már én is észrevettem.

- Kapja el!
- Örömmel.
- A szellemet én vállalom.
- De ne eressze el, ha egyszer már elkapta. Most?
- Még nem. Kezdjék csak el a szélhámosok a szemfényvesztést.

- Akkor a produkció közben fogjuk tetten érni őket.

A fehér lepelbe burkolódzott alak Sidonie sírján állt és várt. Tényleg rejtélyes látványt nyújtott. A lepel szorosan simul a testére, úgy nézett ki, mint egy szobor, amit szobrász állított az emlékműre. A fejét csak körvonalai alapján lehetett felismerni.

- Sidonie! – kiáltott fel Marien kétségbeesetten.

És Sidonie fenyegető mozdulattal felé nyújtotta jobb karját. Egy szobrász akár szépnak is ítélné volna a jelenetet.

Christine, az egyébként oly bátor lány, szintén térdre omlott.

- Mit tegyek? – kiáltotta jajgatva az özvegy.
- Sidonie elhárítóan nyújtotta ki mindkét karját.
- Megvetsz engem?

Az alak hátrafelé mozdult.

- Ó, mekkorát vétkeztem!

A szellem igenlően bólintott a fejével.

Ebben a pillanatban megmozdult a toronyóra kalapácsa, és tizenegyet ütött. Az alak erre egyre kisebb lett, és visszahúzódott a fal felé.

- Most! – adta ki a vezényszót Gottlieb.

A két férfi felugrott, és a sírok felé sietett.

Gottlieb elkapta a szellemet, és lerántotta róla a fehér leplet.

- Szentségtörő! – rikácsolta egy női hang.
- Segítség! – kiáltott fel fuldokolva egy hang a fal mögött.

Strassberg erőteljesen fogva tartotta a szellemet, és magával vonszolta, eltaposva a sírok virágait oda, ahol Marian és Christine állt.

– Itt van a rejtély megoldása – kiáltotta. Az iskolamesterné eljátszotta a szerepét.

Friederike Haas, azaz most már Stubenrauch asszony, mozdulatlanul hevert Marien lábai előtt, aki a hirtelen rémülettől szóhoz sem jutott.

– Előre! Lóduljon! – kiáltotta Jordan, aki közben előrángatta a hórihorgas iskolamestert

– Szégyentelen! – nyögdécselte Stubenrauch.

– Mozgás, ájtatos uraság!

– Megszentelt helyen vagyunk!

– Amit maguk hallatlan szélhámosságra használnak. Itt van, Strassberg úr, elkaptam a fickót.

A fogatos, aki alig tudott uralkodni magán, akkorát taszított az iskolamesteren, hogy az a földre rogyott.

– Végre csapdába estek a ravasz rókák! – fűzte hozzá Jordan.

– No lám, a tiszteletre méltó utódom! – mormolta Gottlieb.

Stubenrauch igyekezett feltápaszkodni.

– Friederike, Friederike! – kiáltozta. – Bántják a feleségem!

– Nem maguk, hanem mi vagyunk megbántva! – szólt rá erőlyesen Christine.

– Később majd tisztázzuk magunkat! – dadogta reszkető hangon a hórihorgas ember.

– Persze, hogy újabb hazugságokat halljunk! – mordult rá Jordan. Indulás a helyi bíróhoz!

– Állj! – parancsolta Strassberg. – Tanúkra van szükségünk.

Két férfi, Werner és Stopp közeledett a csoporthoz.

Jordan megragadta a sírásó kezét, és odavonta őt a földön heverő házaspárhoz.

– Na, ott vannak a kísértetek! Holnap korán reggel elmondod a parasztnak, hogy Sidonie asszony nem más, mint az iskolamesterné. Vigyél magaddal egy darabot a fehér lepelből, ami úgy tűnik, az öreg Hattorfné ládájából került elő. Ha nem hozod mozgásba a nyelved, hogy ismertesd a szélhámosságot, amit csodának nevezte, akkor velem gyűlik meg a bajod.

Marie közben összeszedte magát, és az iskolamestert nézegette, aki reszkető kezekkel, a feleségével volt elfoglalva.

– Christine, mi volt ez? – kérdezte suttogva.

– Egy semmirekellő szélhámosság leleplezése. Nem akartad elhinni nekem.

– Kísérj el innen!

– Várjanak még egy kicsit – kérte Werner.

A könyvelő az iskolamesterhez fordult:

– Ne tartson tőle, hogy bántani fogjuk, jámbor ember, jöllehet megérdemelne egy goromba fenyítést. Ezzel szemben átadjuk magukat az igazságszolgáltatásnak és a nyilvános megvetésnek. Tanú van itt elég, akik igazolhatják becsstelen csalásukat. Stopp, lépjen közelebb!

A sírásó engedelmeskedett.

– Ismeri ezt az embert?

– Igen, uram!

– Ismeri az asszonyt is, a megtépázott fehér lepelben?

– Az iskolamester felesége. Ó! – kiáltott fel az öreg –, ezt nem gondoltam volna.

– Induljon, végezze a munkáját, és emlékezzen arra, amit látott! Önök is, Strassberg, Jordan és Christine. Ennél tovább nem terjed a küldetésünk.

Stubenrauch felsegítette a feleségét, aki megtépázott leplében nevetséges látványt nyújtott. Friederike ügyet sem vetett a körülállókra. Méltóságteljesen hitvese karjára támaszkodva hagyta, hogy az hazakísérje az iskolaházba.

– Ha nem ígértem volna meg – mormolta Jordan –, hogy nyugodt leszek, jól kiporoltam volna a feketekabátost. Fúj, milyen nyomorultan távozik.

– Jól van ez így! – válaszolta Gottlieb –, hiszen elértük a célunkat.

Valamennyien elhagyták a temetőt. A birtokon az urasági épületben Marient kímélő hangnemben megbeszélték a történeteket.

– Elvesztettem a fejem! – mondta Marien. A fájdalomtól megtört ember mindig hajlamos hinni a csodákban, különösen olyan körülmények esetén, melyeknek misztikus jellege van. Családom tragikus sorsa idézte elő azt a lelkiállapotot, amit a szélhámosok kihasználtak. De miért éppen ma készítettél arra, Christine, hogy meglátogassam a temetőt?

– Ezt a kérdést, kedves barátnőm, csak Strassberg úr tudja megválaszolni, az ő megbízásából tettem.

A fiatalember az alábbi magyarázatot adta:

– Madam Granfeldt abban az előnyben részesített, hogy Fritz Granfeldt utódja lehettem. Beköltöztem elődöm szobájába, és átnéztem mindent, amit ott találtam. Werner úr megbízásából különös figyelmet fordítottam a papírokra. Átvizsgáltam a bútorokat, és rátaláltam egy levélrészletre, melyen az alábbiakat olvastam: „Vezesse tehát 11-én szerdán a bánatos özvegyet a síremlékhez, hogy meghallja Sidonie parancsait. Vissza kell lépnie, és vissza is fog lépni a pertől, amely úgy tűnik, kedvező lesz az ön számára. Egyébként minden marad a megállapodásunk szerint. R. H.”

– Istenem! – kiáltott fel Marie.

Miután Gottlieb átadta a gyűrött lapot az asszonynak, folytatta:

– Az R. és H. betű Rudolph Hauswald nevének kezdőbetűi, és nem lehettek kétségeim, hogy az inspektor kapcsolatban állt ezzel az emberrel. A megfélemlítést tehát módszeresen készítették elő, és ehhez semmirekellő eszközöket használtak. Mindaddig, amíg bizonyosságot nem szereztem, nem akartam megvádolni az

inspektort. Beszéltem Werner úrral, és úgy döntöttünk, hogy leleplezzük a csalókat. Már régen gyanús volt számomra az új iskolamester felesége, és ez a gyanú most beigazolódott. Egy egész társasággal van dolgunk, akiket, állítom, Rudolph Hauswald fog megjutalmazni, amennyiben megkapja a javakat.

– Fritz Granfeldt – fűzte hozzá Christine – csak később csatlakozhatott hozzájuk, mert tudomásom van róla, hogy ellenséges viszonyban volt Hauswalddal.

Marie összerezsent, amikor az inspektor viselkedésére gondolt. Senki sem tudta volna jobban megítélni az alattomos embert, mint ő maga. Világos volt, miután visszautasította, hogy a felesége legyen, csatlakozott Hauswaldhoz. Strassberg állította, hogy már régebben áskálódott a fivérével szemben. Bizonyítékként említést tett Jordan lovainak megmérgezéséről, amit csak az inspektor követhetett el.

– Védjenek meg engem! – kérlelte Marie. – Ez az ember nem hagy békén, és a pusztulásomat fogja okozni.

Ekkor nyíltan elmondta, hogy Fritz megkérte a kezét.

– Hallgatni akartam erről a körülményről – fűzte hozzá –, hogy ne kompromittáljam elhunyt férjem fivérét, de most beszélnem kell! Fritz egy álnok, rosszindulatú ember!

Christine visszalépett, hogy elrejtse ellenszenvét. Mintha lehullott volna a lepel, rájött jegyese rejtélyes viselkedésének a nyitjára.

– A semmirekellő! – gondolta. Elsüllyedtem volna szégyenben, ha az embereknek tudomására jut a jegyességünk. A vörös haj mégiscsak sajátos, figyelmeztető jel!

Christine határozottsága ezúttal is bebizonyosodott. Elhatározta, hogy a helyzetet saját hasznára fogja kihasználni. Büszksége tiltotta, hogy panaszkodni kezdjen az inspektorra.

Másnap reggel a postás levelet hozott az úrnőnek. Elsőként Christine olvasta el a borítékon a címzést, és azonnal felismerte az inspektor kézírását.

– Tőle jött! – mondta.

Marie megrémült.

– Nyisd ki és olvasd fel! – suttogta.

Christine felolvasta:

„Halállal pecsételtem meg az irántad érzett szerelmemet, Marie! Azért azonban, hogy a halálom neked is gyümölcsöző legyen, megsemmisítettem az ellenséged. Nem merülhet fel a gyanú, hogy bosszút álltam azért, mert megvetettél. Boldogságod mindig a szívemen viseltem, mert aki igazán szeret, nem kívánhatja szerelme boldogtalanságát, én pedig teljes szívből szerettelek és imádtalak. Életemnek már nem maradt semmi értelme, ezért véget vetettem neki, jobban mondván feláldoztam az érdekedben. Ne tarts öngyilkosnak! Becsületes párbajban estem el. Amikor ezeket a sorokat olvasod, addigra két holttestet találnak a város melletti kiserdőben. A pereskedésnek vége, Rudolph Hauswald velem együtt esett el. Fritz Granfeldt”

Azonnal hívták a könyvelőt, és átadták neki a levelet.

– Ha beigazolódnak ezek az állítások – mondta Werner, miután elolvasta –, akkor sajnálnom kell ezt a túlfeszült embert, de ha megtévesztett bennünket, amit hajlamos vagyok elképzelni, akkor kemény büntetést érdemel. Máris megyek a városba, hogy híreket szerezzek.

A két nő helyeselte az elhatározását. Egy órával később Werner kihajtott a birtok kapuján.

Jordan izgatottsága ellenére betartotta azon ígéretét, hogy hallgat a temetőben történekről. Csak szomszédjának, az öreg Kleemannak mesélte el győzedelmesen a fura eseményt. Valakinek ki kellett öntenie a szívét, és ehhez a szomszédját választotta, aki egykor elutasította kérését, hogy kölcsönt adjon neki. Kleemann fejét ingatva vélekedett:

– Micsoda szégyen lenne ez az iskolamester és okos felesége számára!

– És együtt az egész falu számára! – kiáltotta a fogatos. – Megkaptátok magatoknak a hórihorgas Stubenrauch urat, a derék Strassberget meg elhajtottátok. De várjatok csak, az ügy ennél sokkal komplikáltabb, itt még másvalakinek a keze is benne van a játékban. Most még nem kondítom meg a nagyharangot, mert az úrnő mély hallgatásra utasított, de ha eljön az ideje, kinyitom a számat. A Westphalnak meg be fogom bizonyítani, hogy milyen együgyű tökfilkó.

És ezzel Jordan nevetve távozott Kleemann szobájából.

– Különös egy történet! – mormolta az öreg. Strassbergnek mégiscsak igaza volt. Örülök neki, hogy így alakult. Stoppal azonban mégiscsak beszélni fogok, mert a Jordánban azért nem bízok meg teljesen.

Ekkor Lizácska is előkerült, és beszámolt az újdonságról. Strassbergől tudta meg, akivel épp az előbb beszélgetett.

- Mit szólsz ehhez, apám?
- Semmit!
- Akkor a Gottlieb jöhet?
- Hagyjál békén!
- De mégiscsak azt mondtad...
- Majd beszélek vele.
- Apám, Gottlieb betartotta a szavát, most neked is be kell tartanod!

Lizácska megcsókolta apja leburnult arcát és kiosont a szobából, hogy anyjának is beszámoljon a vidám hírről.

Kleemann bizonyosságot akart szerezni, ezért elment Stoppához, akit a házacsájában talált. A sírásó nem akart hazugsággal vétkezni, igazolta Jordan beszámolóját, de hozzáfűzte:

- Ez az újabb család megbosszulja magát. Bárki is követte el, megkapja érte, ami jár.

Gottlieb a kert hátuljánál lovagolt el az iskolaház mellett, hogy kiérjen a Kis-Radeck felé vezető földútra. Stubenrauch éppen akkor lépett elő a kerítés mögül. Csodálkozva meredt a lovasra.

– Strassberg úr, pont most akartam Kis-Radeckre menni. Mivel éppen erre jár, átadok egy üzenetet.

– Nekem?

– Igen.

– És kitől?

– A feleségemtől. Friederike egy rövid beszélgetésre kéri. Bizonyára eleget fog tenni a kérésének, ha megemlítem, hogy fontos családi ügyről van szó.

Gottlieb leszállt, lovának gyeplőjét kikötötte a fakerítéshez, és belépett a jól ismert kertbe. Stubenrauch a vendéget bekísérte a szobába, majd távozott. Közvetlen ezt követően belépett Friederike.

– Én kérettem önt, Strassberg úr...

– Én pedig eljöttem, Stubenrauch asszony, de mivel időm igen szűkös...

– Rövid leszek. Kérem, foglaljon helyet!

Becsukta a tetetőre nyíló ablakot, mintha attól tartana, hogy kívülről kihallgatják a beszélgetést.

– Már néhány napja határoztam el – kezdett bele –, hogy kérni fogom, látogasson meg, de sajnos mindig közbejött valami. Arra az örömteli bizonyosságra jutottam, hogy mi meglehetősen közeli rokonok vagyunk.

Gottlieb csodálkozva nézett fel.

– Mi? – kérdezte elnyújtott hangon.

– Úgy bizony!

– És ezt csak most mondja nekem?

– Azért, mert mint említettem, csak néhány napja jutott a tudomásomra.

- Kérem, magyarázza ezt meg nekem!
- Szívesen!

Friederike letelepedett egy székre, és belekezdett:

– A városban jártam, bevásárolni. Ebből az alkalomból meglátogattam idős nénikémet, aki már régen betegeskedik. Nagyon megörült érkezésemnek, és különféle családi ügyekről kezdett beszélgetni velem. Usedom asszony, így hívják a nénit, már régen özvegy, és abból a kis vagyonkából él, amit a férje hagyott rá.

– Usedom asszony? – kérdezte Gottlieb csodálkozva.

– Igen. A jó öreg csak két évvel ezelőtt költözött a városba. Korábban vidéken laktak, ahol a férje lókereskedő volt.

– És ezzel a hölgyel rokonságban van?

– A férjemen keresztül. Usedomné ugyanis született Stubenrauch. Usedom úrnak, korábban szegény ember, volt egy testvére, Klara. A hölgy a városban szolgált, és boldogtalan szerelmi kapcsolatban volt egy diákkal, aki elhagyta őt. Később Klara Strassberg kőműves felesége lett.

– Elébe megyek a történetnek, Stubenrauch asszony, és bevallom, hogy a becsapott Klara Usedom fia vagyok, és mostohaapám nevét viselem, aki örökbefogadott. Egy ideig egy ismeretlen jótevő gondoskodott rólam. Mindezt fenntartás és pirulás nélkül közlöm önnel.

– Usedomné megbízott, mondjam el önnek, hogy szeretné, ha meglátogatná. Ne késlekedjen, mert az idős néni számít a látogatására. Hozzátenném, hogy minden befolyásomat bevettem, hogy a különös hölgyet önre hangoljam.

– Ebben az esetben nagy szolgálatot tett nekem, amit szívből megköszönök.

– Friederike lesütött szemekkel suttogetta:

– Élénk érdeklődésem ön iránt, amiről tudomása van, kötelességemmé tette ezt. Nem dicsekedtem volna az ön érdekében tett ezen kis szolgálattal, ha nem kényszerülnék arra, hogy viszontszi-

vességre kérjem. Különös körülmények miatt konfliktusba keveredtünk az uraságokkal, és a látszat ellenünk szól...

– Kitalálom, mit óhajt. Azt szeretné, ha közbenjárnék az érdekében.

– Tekintettel arra, hogy Stubenrauch az unokatestvére, próbáljon meg hatással lenni az úrnőre, mint ahogyan én is hatással voltam Usedom asszonyra. Bár nem tartunk vizsgálatról, egyedül Granfeldt inspektor a vétkes, az elhunyt uraság fivére. Azonban szeretnénk elkerülni a botrányt. Tegyen valamit ebben az értelemben, és ezzel meghonoralja azt a szolgálatot, amit az érdekében tettem. Rokonok között...

– Szolgálatkész az ember – fejezte be Gottlieb a mondatot, miközben felállt. – Megteszem, amit lehet, fáradozásom eredményéért azonban nem kezeskedhetek, mert túl nagy az érintettek felháborodása. A megfélemlítés...

– Ártatlan tréfa volt! – vélekedett Friederike.

– Súlyos következményei is lehettek volna.

– Gottlieb elkészönt és távozott. Öt perccel később már a mezőn lovagolt. Estefelé Nagy-Radecken a szalonban tartózkodott, és a könyvelő visszatértét türelmetlenül váró Mariennek és Christinének elmesélte, mivel bízta meg az iskolamesterné, és azt is, miként nyilatkozott az inspektorról.

– Tehát mégis! – sóhajtott fel Marie.

– Igen, a vörös haj! – vélekedett Christine.

– Fritz szerencsétlen ember, aki meghasonlott saját magával.

– A rá való tekintettel – mondta Gottlieb –, mérsékelt és kíméletes bánásmódot javaslok, madam Granfeldt. A szélhámosok kemény büntetést érdemelnek, azonban mivel a „Granfeldt” név összefüggésben van az eseményekkel, az óvatosság indokolt.

Ekkor kocsi gördült be az udvarra. Valamennyien az ablakhoz léptek. Werner szállt ki, és besietett a szalonba. A többiek azonnal kérdésekkel ostromolták.

– Fritz – válaszolta szomorúan –, valóban beváltotta fenyegetését. Tényleg találtak két holttestet a város melletti kiserdőben, az inspektorunkét és Rudolph Hauswaldét. Láttam is a borzalmas sérülésekkel teli holttesteket. Elkecsereedett küzdelem lehetett. Az egész város izgalomban van. Fröhlich ügyvéd, akit felkerestem, kétségbe van esve. Jelentős követelése van Hauswalddal szemben, mellyel ez az ember becsapta.

Marie összekulcsolta kezeit, és könnyes szemeit az ég felé emelve suttogta:

– Isten legyen kegyes a szegény ember lelkéhez!

Visszavonult a szobájába, hogy könnyeivel könnyítsen a lelkén.

– Mennyien estek áldozatul a pénz varázsának! – elmélkedett Werner. Mindenki a mammont, a vagyont hajszolja, az egyik csellel, a másik erőszakkal. Ó, milyen az emberei természet! A halál pedig mindennek véget vet.

– Christine is meg volt döbbenve. A szemeit törölgette, és csendben imádkozott az inspektor lelki üdvéért. Aztán felkereste a barátnőjét, hogy vigasztalja és elterelje a figyelmét.

A könyvelővel folytatott hosszas beszélgetés után Gottlieb elhagyta a birtokot. Átlovagolt a falun, és elérte Kleemann udvarát, ahol leszállt, és a karcsú paripáját az egyik szolgára bízta. Késlekedés nélkül belépett a lakószobába. Apa, anya és a lányuk az asztalnál ültek és vacsoráztak. Lizácska mélyen elpirulva felugrott, és széket kerített a kedves vendégnek. Kleemann kezét nyújtott neki, és meghívta a vacsorához. Anna mama csendes derűvel elmosolyodott.

– Mi szél hozta hozzánk, Strassberg úr?

– Különféle dolgok, kedves Kleemann úr. Az úrnő megnyerte a pert, engem pedig kinevezett inspektorának.

– Egek, ez gyorsan ment! – kiáltott fel csodálkozva az öreg. Tegnap még arról volt szó, hogy az ügy sokáig elhúzódhat.

– A halál véget vetett neki.

- Mit mond?
- Gottlieb közölte a hírt, amit Werner a városból hozott. Azt is hozzáfűzte, hogy Fritz Granfeldt volt annak a csalásnak a felbujtója, ami olyan nagy feltűnést keltett. Kleemann összecsapta a kezeit.
- Megáll az eszem! Az inspektorra feltettem volna az egész vagyonomat!
- Na, most végre felfoghatod a vörös haj jelentését! – kiáltott fel Lizácska.
- Ne ítélkezz egy halott felett. Ha Fritz Granfeldt vétkezett, az örök bíró ítélkezni fog felette.
- Strassberg elterelte a beszélgetést az idegesítő témáról.
- Maradjunk az élőknél! Most már minden tisztázódott, Kleemann úr, én pedig a rendíthetetlen nézetem áldozata lettem...
- Ezt akarta!
- Én azonban meg vagyok elégedve a helyzetemmel. Talán még ma is iskolamester lennék, ha az ortodox párt szellemében tanítottam volna. Így viszont rendes mezőgazdász lettem, megbecsült posztot töltök be, és így nyíltan és őszintén megkérdezhetem: Kleemann úr, feleségül adja hozzám a lányát?
- Nem!
- Inspektorként tiszteletre méltó jövedelmem van.
- Inspektorra nincs szükségem, ezt Lizácska is tudja – kiáltott fel ingerülten az öreg. Adja fel a posztját, és ha megfelel önnek, hogy a birtokomon gazdálkodjon, akkor nincs semmi kifogásom ellene, ha a lányom feleségül megy ahhoz, aki hóviharban és zuhogó esőben járt hozzá a pajtába. Megértette? Szeretnék nyugalomba vonulni, és szükségem van egy olyan vejre, aki nem áll idegenek szolgálatában. Fontolja meg, amit mondtam!
- Már meg is fontoltam! – válaszolta Gottlieb megremegve az örömtől.
- És mire jutott?

– Arra, hogy a szolgálatába lépek...

Lizácska apja keblére vetette magát, és mindkét karjával átkarolta a nyakát.

– Itt van, vigye a lányt! – mondta Kleemann megindult hangon. – De tartsa jól és becsületben a gyermekemet, mert megérdemli, hogy boldog legyen a házassága.

Az öreg kibontakozott lánya öleléséből, és hirtelen távozott a szobából, ami felizgult állapotában mindig szokása volt. Lizácska és Gottlieb odaléptek az anyához, aki áldásként tárta ki feléjük reszkető karjait. Kleemann odakint a kertben a nagy körtefa alatt álldogált, és megleégedett mosollyal nézegette az érésben lévő gyümölcsöket.

Egy héttel később Gottlieb a plébános előtt állt. Előadta kérését, hogy hirdesse ki Lizácska Kleemann-nal kötendő házasságát.

– Tudja, hogy be kell mutatnia nekem a mennyasszonyát – mondta komoly hangon a tisztelendő úr. Egy hajszálnyira sem térhetek el a törvényes előírástól. A papírok közül pedig az ön keresztlevele is hiányzik.

– A keresztlevelet sajnos nem tudtam beszerezni, ehhez túl rövid volt az idő.

– Akkor várjon még egy kicsit a házassággal!

– Esdekelve kérem, tekintsen el a keresztlevéltől! Már bebizonyítottam, hogy jó keresztény vagyok, mialatt a település közösségében tanítóként voltam alkalmazva.

– Keresztlevél nélkül nem teljesíthetem a kívánságát, ezt korábbi iskolamesterként tudnia kell. Egyáltalán fel sem foghatom, hogyan létezhetett eddig e fontos dokumentum nélkül.

– Tehát lehetetlen? – kérdezte nyugodt komolysággal a fiatalember.

– Lehetetlen. Egyértelműen lehetetlen.

– Akkor itt van a keresztlevél!

Gottlieb átnyújtott egy papírt, amit kabátjának belső zsebéből szedett elő. A plébános kinyitotta, és elolvasta. Döbbenet ült ki szikár arcvonásaira.

– Ki az apja? – kérdezte bizonytalan hangon.

Gottlieb ekkor átadott neki egy öreg, megsárgult papírt. Itt meg kell említenünk, hogy ezt a levelet a beteg Usedom asszonytól kapta, akit tényleg meglátogatott. A levél majdnem megbénította a plébános úr nyelvét. Ő írta a levelet diákként a szegény Klárának, köszönetként a kapott pénzért, és cserébe rendíthetetlen hűséget esküdött.

– Meg szerettem volna spórolni önnek ezt a megrendülést – mondta Gottlieb halkán. – Ne gördítsen több akadályt elém, és ha hajlandó erre, az ön kezében hagyom ezt a levelet. Azt pedig külön megköszönöm, hogy eltávolított az állásomból, mert ezzel megalapozta a boldogságomat.

– Távozzon Isten oltalmával! – dadogta a plébános.

– És a proklamáció?

– Jövő vasárnap meg fog történni. Sok boldogságot kívánok önöknek.

Gottlieb jóindulatú ember volt. Megcsókolta apja kezét, még egyszer leírhatatlan pillantást vetett rá, és elhagyta a házat, hogy odakint felüljön a lovára, aki gyors ügetéssel elvitte őt Kis-Widebornba.

– Ez egy borzalmas elégtétel! – mormolta maga elé a plébános, aki mindaddig ellenségesen viselkedett a fiatalemberrel. Reszketve rogyott le egy székre, és darabokra tépte hűtlenségének bizonyítékát, a keresztlevelet, melynek létezéséről nem volt tudomása, és kétségtelenül bizonyította, hogy Gottlieb Strassberg a saját gyermeke.

A házasságkötés napjától kezdve Gottlieb apósának házában élt. Kis- Radeck irányítását másik inspektorra bízta. Marie özvegy maradt. Támogatta az orvost, aki így megmenthette házát, Chirstinének pedig, aki feleségül ment Emil Cordes ügyvédhez, jelentős összeget adott kelengyére. Az öreg Werner egy alkalma-

zottat kapott segítségként, Andreas, az udvarmester pedig posztján maradt, míg egy évvel később magával ragadta a halál. Gottlieb Strassberg megállapodott Mariennel, hogy Fritz Granfeldtre és a plébánosra való tekintettel nem tesznek feljelentést. Stubenrauch hamarosan áthelyezését kérte, nem érezte jól magát Kis-Widebornban. Nem sokkal később a plébánost is nyugdíjazták. Egy vidéki városkába vonult vissza, és gyakran gondolt reszketve a súlyos elégtételre, amelyben része volt. Stopp többé már nem jövendült. Még két évig látta el szolgálatát, aztán utódja megásta a sírját.

Tartalomjegyzék

A vörös hajú Fritz.....	1
A végrendelet	16
Christine	29
A két barátnő.....	39
Az elhatározás	63
Az iskolaházban	103
Az uraság házában.....	128
Felfedezések.....	147
Az esküvő.....	179
A plébános és az iskolamester.....	223
A jelenség.....	253
A vadászat	321
A paraszt és az iskolamester.....	351
A betegség.....	393
A halál	445
A temetés után.....	536
A kísértet leleplezése.....	559

